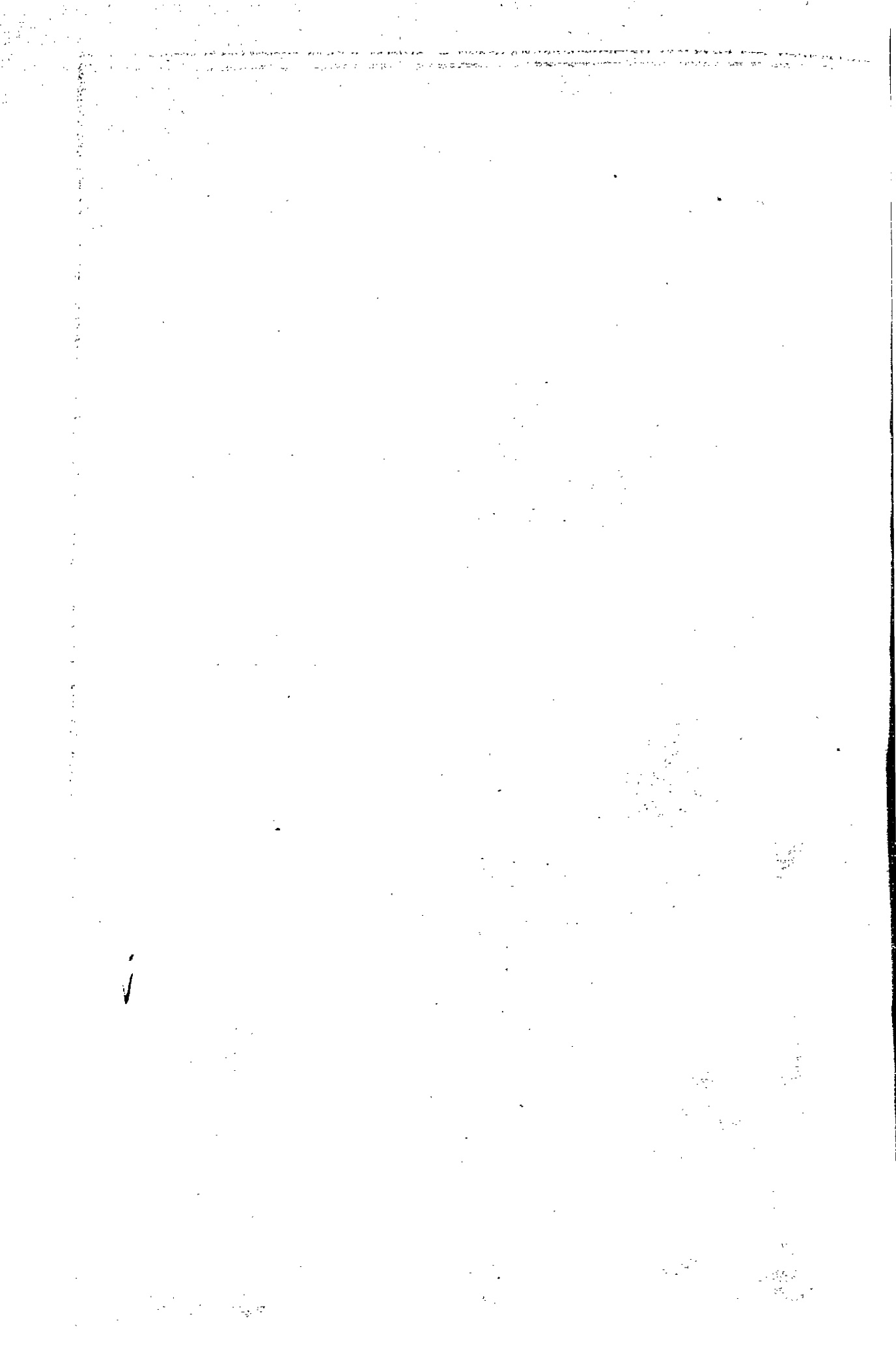

Amstelodami Apud Ianssonio Waesbergios. 1679

ATHANASII KIRCHERI
E SOC. JESU

TURRIS BABEL,

SIVE

ARCHONTOLOGIA

QUA

PRIMO

*Priscorum post diluuium hominum vita, mores rerumque
gestarum magnitudo,*

SECUNDO

*Turris fabrica civitatumque exstructio, confusio linguarum,
& inde gentium transmigrations, cum principalium inde enatorum idiomatum
historia, multiplici eruditione describuntur & explicantur.*

Auspiciis Augustissimi & Sapientissimi CÆSARIS
LEOPOLDI PRIMI

Mecænatis.

Ἐστὰς τὴν νεαρόν τευφὲρδ Ἀφείκη.

AMSTELODAMI,

Ex Officina JANSSONIO-WAESBERGIANA. Anno cl^o Is^c LXXIX.

Cum Privilegiis.

JOANNES PAULUS OLIVA
PRÆPOSITUS GENERALIS
SOCIETATIS JESU.

 *Um opus, quod inscribitur Turris Babel à P. ATHANA-
SIO KIRCHERO nostræ Societatis Sacerdote compositum
aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem
edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si ita
iis, ad quos pertinet, videbitur. Datum Romæ 10 Februarii, 1672.*

JOANNES PAULUS OLIVA. (L. S.)

Imprimatur,

FR. HYACINTHUS, Libell. Sacr. Palat. Apostol. Magist.

SACRATISSIMO

LEOPOLDO I.

Imperatori semper Augusto,

JUSTO, PIO, FELICI,

Boëmiæ, Hungariæ, Rom. REGI,

TER MAXIMO.

ATHANASIUS KIRCHERUS

perennem felicitatem precatur.

Post luctuosam universalis diluvii, atque *Arce Noëmicæ* catastrophæ; post tragicum generis humani excidium; post orbis terrarum, pereuntiumque rerum omnium tristissimam faciem: modò novum posterioris sæculi statum, scenæque insolentis parastasin in theatrum produco *Turrim Babel*: *Turrim*, inquam, à primævo orbis tyranno, *Chami Chusique* filio *Nembrod* in campo *Sennaar* totius humani generis coetu ibidem adhuc commorante exstructam: *Turrim* vel ex hoc capite perenni sæculorum decursu celebrem, ne dicam infamem; quod temerarius humanæ impietatis ausus fabricam vel ad ultima cœlorum confinia exaltandam, stulta præsumptione attentaverit. Fabricam dico, quæ rea læsæ majestatis divinæ, dum ad culmen rebus humanis indebitum arrogantius sese erigeret, fulmine cœlestis vindictæ deturbata fastum deposuit: & uti supremum divinæ potestatis dominium, veritatemque metuendi ubique Numinis luculento subversionis suæ documento

D E D I C A T I O.

contestata est ; ita quoque evidenti lapsus sui gravissimi exemplo omnem post se retro secuturam humani generis ætatem edocuit , docereque debuisset , *Non esse consilium contra Dominum* : sed omnes animi arrogantis machinas, substructionesque ambitionis , quantumvis immanes , inanes tamen & insanas esse, eodemque secum fato perituras. Quodnam enim poterat vanitatis imbecillitatisque mundanæ luculentius statui exemplum posteritati ob oculos, ad comprimendos insani tumoris impetus ad everendas fastuosas hominum cogitationes , quàm fastus a deo insolens & ingens , tam levi DEI digito suppressus, quàm moles tam vasta tam citò facilèque devastata ? Infelix illud inauspicatumque stolidissimæ arrogantiaæ exemplum hîc ego in scenam produco ; atque utinam illud ita universis possem statuere ob oculos ut videant, quàm tragica semper in hoc ambitionis teatro scenam claudat catastrophe ; perspiciantque , non aliam posse expectari coronidem operis quod molitur impietas, quàm cumulum tumulumque , qui auctorem nefariorum moliminum eadem secum ruinâ consepeliat. Id quod neminem oculatæ mentis latere posse crediderim, qui, quod hîc oculis subjicere conatus sum, apprimè considerarit, quantam *Babylonicæ* isti insanæ mentis prævaricatores ab ulteriori coepti moliminis prosecutione coelitus desistere coacti , linguarum videlicet admirabili confusione inter sese divisi dissipatique , transmigrationis gentium populorumque infaustissimi conditores , ac furculi per totum terrarum orbem propagati, quantam, inquam, hæc sparsa quaquaversum semina infelicitatis, toti humanæ posteritati messem calamitatum disseminarint. *Nembrod* enim ambitionis cestro in tanta mortalium multitudine percitus , & ad hæc giganteo corporis habitu formidabilis , cum virium , tum potentiaæ suæ granditate confusus , è vestigio avitæ religionis cultu repudiato , à paternis *Noemi* posterioris mundi primi monarchæ à DEO constituti, præceptis recedens , degener & refractarius , dum divinæ apotheoseos titulum impiissimo fastu attentat , spretis conculcatisque divinis humanisque juribus , primus orbem ab hac scele-

rum

D E D I C A T I O.

rum illuvie non longo abhinc diluvio repurgatum abominandæ tyrannidis, idololatriæ, atque innumerarum inde profluentium detestandarum pestium labe contaminavit. Quam impietatem intuitus, nec non intimo cordis dolore perculsus ille humani generis restitutor *Noë*, mox nutu divino separatis ab impia *Chami* stirpe filiis *Sem* & *Japheth*, viam rectam, quam *Nembrod* corruperat, divini cultûs propagatione restituere quibuscunque potuit modis non destitit. Ut vel inde doceamur, nullum ad imperiorum regnorumque status evertendos impietate violentiorem esse arietem; nullum ad eosdem conservandos fulciendosque pietate & religione robustius dari præsidium. Quocirca utriusque primævi hujus imperii imaginem, ceu prototypon quoddam reliquorum, hisce quibuscunque à me conscripti voluminis lineamentis exhibendam duxi; ut reges terræ, mundique dominatores, quid sceptrâ purpuramque deceat, quid dedeceat; quid rationi rectæ consonum, quid dissonum; quid denique ad divini moderatoris normam compositum atque conforme, quid difforme, veluti in speculo quodam attento mentis examine contemplantur. Quod quidem non alteri meliori jure, quàm tibi SACRATISSIME CÆSAR, qui in republ. Christiana puppim clavumque tenes, dictum ad sacros majestatis pedes eo, quo possum, submississimæ voluntatis obsequio venerabundus depono. Patieris, AUGUSTISSIME IMPERATOR, pro tua in omnes pietate, clementiaque, laborum meorum fructus exiguos, tanquam infimæ servituti tuæ addictissimos satellites ad pedes tuos requiescere, sub cujus ingentis umbræ præsidio requiescit *Pax* & *Felicitas* universorum, in cujus augustissimi capitis specula indefessi vigilant excubitores *Consilium* & *Industria*, qui duo perspicacissimæ mentis tuæ oculi verè *aquilini* nunquam vel minimum remissâ contentione deflectunt aciem à *Solis æterni* radiis; sed attentis in omnem partem studiis pro DEO & populo assidue occupantur. In cujus inconcusso animi incomparabilis folio regiam sibi sedem fixerunt paternæ hereditatis pars maxima *Pietas* & *Justitia*: cujus demum, quod rarissimum dicebat

D E D I C A T I O.

Tacit. I. dicebat *Tiberius*, mens tantæ molis non solum capax, sed major, commissam sibi imperii administrationem, quàm exactè prudenterque ad *Noëmici* hujus Archetypi amulsi conformârit, quanta cum fide, & sapientia navim hanc inter tot fluctus tempestatessque direxerit, novit orbis & admiratur. Quem enim vel densissimis ferarum latibulis, vel intimis montium inaccessorum claustris innutritum latere nunc possunt vel virtus tua vel nefaria aliorum consilia, periculaque nulli unquam ævo audita, quibus caput tuum sacrosanctum atque unâ in te totius *Austriacæ* domus vita per summum nefas fuit attentata? Quis locus adeo ab orbe nostro terrarum mariumque intervallis esse poterit abscissus, quo fama non pervenerit nominis tui, pietatisque aura suavissima? Quis mundi angulus adeo ab omni humanitate alienus, quæ gens adeo inculta, quæ ad machinationum teterrimarum monstra non exhorruerit, quibus tua, imò nostra, bonorumque omnium, quorum tu vita salusque es, incolumitas periclitabatur? O temporum morumque infamiam! O sæculi nostri coinquinatissimi fermentum tartareum! O putidissima orbis exulcerati carcinomata, mundi fatiscentis porrenta, pestes humani generis, viperas infernales, detestabiles inquam, imperii *Catilinas*; qui sive cœcæ ambitionis philtro temulenti, sive fastuosæ mentis furore dementati, ut *Turrim* suam *Babylonicam*, id est confusionis, summa imis, sacra profanis truculento facinore permiscendo, in aëreis vanissime imaginationis spatiis fabricarent, soliaque sibi sine basi erigerent, erecta verò à DEO proculcarent: non meliori, deteriori, inquam, consilio id se assequi posse existimârunt, quàm si sacram illam divina tibi providentia destinati imperii fabricam tot sæculorum decursu summa cum majestate ab *Atlantibus Austriacis* succollatam occultis machinarum technis funditus everterent, ejusque ruinis novam sibi concinnarent. Videbantur novi ab inferis resuscitati *Caligulæ*, qui uti unicam Romano populo cervicem optabat, ut ad sitim suam cruentissimam abundantius explendam caput orbis ictu unico decussum humi prosterneret: sic isti longè foediores nequitia & furo-

D E D I C A T I O.

ris fatellites immani gigantomachia in sacrum caput tuum, caput scilicet orbis Christiani funesta perfidię ac livoris tela omni flagitiorum venenorumque tabe imbuta, rabieque vesanię cuspidata vibrarunt, ut divino hucusque munere conservatę domus tuę augustissimę filium abominabili ausu abrumperent, stirpemque sacrosanctam per sacrilegam tui necem radicitus evellerent. Sed irrito, quem certò præstolabantur, eventu, folium istud supra basin eucharisticam ac incomparabili Principum idea RUDOLPHO tam solidè fundatum & continuo per tot augustissimos nepotes pietatis, virtutumque omnium cultu stabilitum, quod ad extremum mundi senescentis solatium divina creduntur oracula destinasse, hi Babylonicę impietatis æmuli labefactare conati sunt. Quantum enim in tuum exitium funesta inimicorum odia conspirabant; tantum pro tua salute bonorum omnium, qui in te vivunt, studia vigilabant, pia spirabant vota, ardentia fervebant desideria. Quantum hi portentosi scelerum architecti salutem publicam in tuo interitu pessundare; tantum istorum, imò coelitem piissimorum curę tuam, vel potius nostram in te reclinantem incolumitatem firmare omni nisu allaborabant. Adeo vana sunt omnia contra præpotentis *Dei* consilium, tum insana tumentis furentisque animi præsumptione, tum clandestinis insidiarum cuniculis instructa machinamenta. Dico hæc non ad tuarum oblectationem aurium, (odisti enim hoc genus illecebrarum) sed, quanto prius horrore ad tot scelerum monstra omnium obrigescebant animis; tam nunc dulce piūque est horum meminisse ad solatium animorum nostrorum; ad auspicia sereniorum temporum; ad spem salutis publicę uberiolem, in quam nos erigit tot cœlestium beneficiorum grata memoria, nulla unquam sæculorum oblivione delenda. Exinde post tot tristes reipubl. Christianę nebulas, post extinctas furiarum execrabilium faces, lætiora demum omina, nec inani id quidem augurio, capimus prosperitatis. Ad quantum enim orbis Christiani bonum divina te providentia destinavit, utique haud vani præfagii ostento id mundo in natali tuo innuisse videbatur: siquidem non deerant complures haud otiosi auspices qui de cœlo caperent omen non obscurum felicitatis;

D E D I C A T I O.

citatis ; eoque te die, videlicet v. idus *Jun.* non frustra mundo datum augurarentur, quo *SS. Primi & Feliciani* auspiciatissima agebatur memoria. Eum dico orbi editum gratulabantur, qui infelicitati temporum speratam jam dudum felicitatem restitueret; & rursus Primi, quod jam diu auditum non fuerat, semper tamen ingentis spei argumentum, in *Cæsareorum* nominum album inferret. Quæ tam læta ortus tui augustissimi profcena, non disparis demum fortunæ comprobavit eventus, quando *LEOPOLDI I.* nomine insignitus inauguratusque Imperator, & quod mysterio non caret, omnium *Germaniæ* Cæsarum Regumque quinquagesimus, sub initiali nominis tui litera *L* Fastos Augustorum decorasti, ut mero quodam epilogismo sacrum Imperatorum jubilæum non solum compleres, sed & aliud majori felicitatis auspicio ordireris. Quam in spem fidemque crexerant jam pridem orbem Christianum augustissimæ dotes tuæ; vivacissimæ indolis summa alacritas; acerrima ingenii vis; læta mentis serenitas in vultu efflorescens; magnarum cogitationum capax iudicium; in flore ætatis veneranda prudentia; in Principe juvene senile pectus; in vere vitæ tantaque fortunæ indulgentia, morum ad omnes modestiæ regulas castigatissimorum decencia; omniumque paternarum virtutum in adolescente maturitas : & ne laudum tuarum catalogum ad aurium sacrarum molestissima potius fastidia, quàm delicias hic congeram, brevi dicam compendio; summæ dignitati summa decora & tam sublimi imperio sublimiorem animi tui magnitudinem te solum Atlantem destinasse, ut non imperium tibi, sed tu imperio coronam conferre videreris. His itaque virtutum præsiidiis, ducibusque, quæ veluti fulgentissima totidem sidera tibi ad excelsum imperialis solii thronum præluere videbantur, ad tantæ reipubl. gubernacula admotus, ante omnia sapientissimi patris tui, *SAPIENTISSIME CÆSAR*, relicta tibi Politicæ Christianæ documenta intimo cordis sinui imprimere, & nunquam non mentis oculis obversantia studiosè excolere coepisti, exactè circumspiciendo non impia illa fallacis Politicæ dogmata, sed securissima veraque præsiidia; quibus veluti firmamenti solidentur regna, mundique principatus : quibus tanquam basibus tutò innitantur diademata, Regumque solia; quibus demum cardinibus rerum publicarum status, imperiorum securitas, salusque

D E D I C A T I O.

subditorum circumvolvantur. Quæ quidem firmamenta, uti divinam illam *Pythagoræ Tetractyn*, id est, *Pietatem, Justitiam, Fortitudinem & Sapientiam*, cum annexo virtutum omnium, orbis moderatori necessariorum, comitatu, proximè respiciunt; ita quoque unicè tibi ad fulciendam regnorum tuorum incolumitatem cæteris exempli facem præferendo, servanda stabiliendâque censuisti. Quæ enim tua in virtutum istiusmodi, præsertim Pietatis cultu assiduo indefessa sint studia, seræ posteritati commendabunt insignia, quæ nullibi non exstant horum opera monumentâque, per omnes *Hungariæ, Bobemiæ, Austriæ*, hæreditariarumque provinciarum angulos ingentibus meritorum titulis ad omnem æternitatis memoriam indelebili caractere exarata. Sed angusta sunt hæc tam augustæ pietati, quæ nequaquam hisce limitibus circumscribi se passa vel ad ipsos territorii Romani fines se extendit; ubi avitæ pietatis insigne monumentum, temporum vetustate pœnè collapsum, ecclesiam montemque Deiparæ ac divo *Eustachio* sacrum, majestatis tuæ zelus propriis sumptibus instauratum, subsidiisque uberrimis instructum, perpetuæ gentium illarum devotioni denuò consecravit. Loquentur ista de te, si homines tacuerint, restitutæ decori suo ecclesiæ, ecclesiis aræ, aris lampades æterno Austriacæ pietatis igne collucentes, testabuntur fervorem istum, CÆSAR PISSIME, anathematum, picturarum, variorumque ornamentorum splendor; saxa denique ipsa & colossi virtutum tantarum muti interpretes atque præcones omni teste majores. Quid porro dicam de incredibili, qua polles, artium scientiarumque divinarum pariter atque humanarum cognitione, qui ut ad coronas pertingeres, ad laureas tibi viam stravisti: noras enim quàm scitissimè istiusmodi effatum, *Qui in magno imperio sapientiæ munere fungitur, minimum sapere, nisi sapiat super omnes*; ut proinde, quot verba fundis tot leges condere videaris, non minus *Themidis* dictamine irrefragabiles, quàm opere & exemplo proprio inconcussas comprobataeque. Jacta erant jam pridem à te solida tantarum eruditionum sapientiæque fundamenta; quando adolescentiam tuam frequenti historiarum lectione, studiosaque rerum præteritarum indagine non alio

D E D I C A T I O.

sanè sine erudire voluisti ; nisi ut introspectis rerumpublicarum archivis , penetratisque regnorum arcanis , imperii habenas moderaturus , quid imitandum , quid fugiendum , horum exemplo memoriaque pervideres : atque adeò variis humanarum sortium casibus causisque tam ridentis, quàm sævientis fortunæ attentè ponderatis, cautior instructiorque evadens , ex præclare utiliterque veterum gestis quàm sacris , quàm profanis , ad persimilium exercitationem facinorum caperes documenta. Quàm multa hinc mihi superessent dicenda de admirandis animi dotibus atque præsiidiis , quorum adminiculo ad orbis molem sine defatigatione sustentandam corroboraris ; sed utut dixero quamplurima , plura tamen supererunt potiùs venerabunda admiratione suspicienda , premendaque silentio ; quàm ut ego virtutum sua sat luce patentium amplitudinem jejunæ orationis angustiis comprehendere me posse confidam. Tacebo hinc insignem veluti ab ipsomet tibi *Mercurio* infusam eloquentiæ ubertatem ; concessam ab *Apolline* Mathematices universæ , atque Harmonicæ absolutissimam , cum Ethicæ animorum moderatricis disciplina conjunctam , facultatem ; omnemque totius sapientiæ apparatus , quo pectus tuum, **MAGNE CÆSAR** , à *Pallade* ipsa sufficienter obarmatum orbis universus suspicit atque veneratur. Non tamen tacendum hinc mihi videtur illud incredibile literarum patrocinium amorque benignissimus , quo musas omnes complexus intimis visceribus , hoc etiam addidisti non ita pridem , tam in laudes tuas magnificum , quàm in publici boni cumulum , munus singulare ; quod , qui nihil adeò Cæsareo muneri necessarium esse , quàm peregrinarum linguarum studium peritiamque noras ; quæ uti tu mirificè instructus , ita & in alios ingentis animi tui divitias transfusus , in *Viennensi* tua metropoli orientalium idiomatum athenæum raro exemplo & indubio *Dei* instinctu fundaveris ; ut vel sic orientale imperium occidentali , reciproco linguarum commercio , magno utique reip. Christianæ emolumento , cum augustissimi nominis tui gloria immortali , junctum confœderares. Sed nolo temerarius & injuriosus in operum tantorum magnitudinem , quæ omnem

D E D I C A T I O.

mnem dicentis amplitudinem excedit, imparem calamum
 ultra extendere; ubi tutius convenientiusque est tantorum
 meritorum splendorem potius conniventibus oculis cum
 orbe universo admirari, ne contemplator majestatis oppri-
 matur à gloria: præsertim cum nec majestatis tuæ mode-
 stia id ferat, in animi dignitatisque ingentis magnitudine
 demississime, & in tanta animi demissione **TER MAXIME**
CÆSAR: & solummodo illa instituti mei sit ratio, ut o-
 stendam te talem tantumque Cæsarem, unum hujus ope-
 ris tutorem legendum; cui hoc, aliaque omnia devotif-
 simæ servitutis meæ pignora non uno ex capite debean-
 tur: cum tu solus sis ille æquissimus rerum arbiter, qui
 partum hunc novum, rerum à primævis post diluvium
 Regibus *Ægypti* gestarum varietate, raritateque insolitum
 admirabilis sapientiæ trutinâ judicare, vindicareque pos-
 sis adversus obtreçtatorum cavillationes, potentiæ tuæ
 auctoritate tutum illius novitati præsidium conferendo.
 Accusabit fortassis nonnemo, quod te Cæsarem curis
 mundi gravioribus intentum mea interpellare scriptione
 non sim veritus. Vererer utique, nisi celsissimus idem &
 humanissimus ex augusto majestatis folio personæ meæ
 humilitatem, ut interpellareris, gratiose invitâsses, dubi-
 tantem animâsses, cunctantem sollicitâsses. Hinc factum
 est, ut opus hoc Sac. Cæs. Majestatis oculis etsi indignum
 ex se & angustum, augustum tamen vel hoc titulo, di-
 gnumque sit visum, quia Augustus id jussit, munificentia-
 que plusquam regia promotum in lucem publicam evo-
 cavit. Unde **MUNIFICENTISSIME CÆSAR**, omnem
 sive laudem sive veniam in sola obsequii gloria collocan-
 do, quod mihi dedisti, tibi reddo, opus hoc non tam
 meum, quàm tuum, quia totum me tuum quantus
 quantus sum agnosco: meum id quidem, quod subsidiis
 tuis longe munificentissimis id meum fecisti. Vale orbis
 Christiani fulcimentum, idea Cæsarum, & humani ge-
 neris delictum. Hæc dabam *Romæ* Anno 1676. die 9 *Ju-*
ni, Primo & Feliciano M. M. sacro, qui uti Majestati Tuæ
 Cæsareæ extitit genethliacus, ita quoque sit præsagium
 securitatis felicitatis tuæ, totiusque reip. Christianæ fau-
 stum fortunatumque præludium.

INDEX CAPITUM OPERIS.

Præfatio ad Lectorem.

Fol. 3

LIBER I.

De Rebus post Diluvium centum triginta annorum spatio gestis. 4

CAPUT I.

DE exitu Noë filiorumque ex arca. ibid.

II. Quibus in rebus Noë filiique cum uxoribus in montibus se occupaverint. ibid.

III. De descensu Noë cum familia numerosa in monte peracta in submontanam regionis planitiem. 6

Noëmi ad tres filios, Sem, Cham, Japheth, jam constitutos principes populorum, exhortatio. ibid.

IV. De multiplicatione humani generis à Diluvio usque ad Turris edificationem. 8

V. De prima transmigratione filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos. 10

§. I. De lingua, seu idiomate, quo im-

mediate post diluvium utebantur. ibid.

§ 2. De vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat regione multis annis peracta. 11

VI. De tempore transmigrationis ex Oriente in terram Sennaar à Diluvio peractæ, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg. 14

EPILOGISMUS

Ex quo series generationum filiorum Noë colligi potest. ibid.

VII. Descriptio terræ Sennaar quam ex Oriente advenæ repererunt delicias affluentem. 17

VIII. Quo tempore Nembrod Turris architectus natus sit & quot annis vixerit. 19

IX. De mystico sensu, qui sub Mosaica Turris historiâ continetur. 20

LIBER II.

PRÆFATIO. 25

SECTIO I. De fabrica Turris. 26

CAP. I. De primævorum hominum post ingressum in terram Sennaar occupatione & studiis. ibid.

II. Utrum Noë Turris edificationi præsens fuerit; una cum exhortatione Nembrod ad progeniem Chamæam, ad inchoandum concepti operis molimen. 28

Nembrodi ad Turrim civitatemque inchoandam exhortatio ad progeniei suæ proceres peracta. 29

III. De altitudine Turris diversæ opinionones. 32

DEMONSTRATIO

De Turris ad Lunæ Cælum exaltandæ à duvapiâ sive impossibilitate. 36

CONSECTARIA.

IV. De Turris Nembrod forma & architectura. 40

SECTIO II. De stupendis & prodigiosis tum urbium tum turrium hortorumque miraculis, à Nino & à Chusi filiis & Semiramide post mortem Nembrod extractis. 42

CAP. I. De Nino ejusque rebus gestis. ib.

II. De edificatione Ninive civitatis magnæ ejusque vastitate. 45

III. De turri in civitate Babylonica à Nino & Semiramide, centum ferè annis post everisionem Turris Nembrodææ extracta. 51

IV. De civitate magnificentiæ penè incredibilem quam in Babylone Semiramis extruxit. 52

V. De ponte & duobus regiis palatiis in oppositis urbis locis à Semiramide extractis. 55

VI. De hortis pensilibus, à Semiramide in Babylónico campo extractis, qui & inter miracula mundi numerata fuere. 58

Expo-

INDEX CAPITUM.

Expositio singularum partium. 60

VII. De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim ejusque nepotes, ex eadem familia, Chus in Ægypto, ad Babyloniorum & Assyriorum imitationem æmulationemque exhibuerunt. 64

SECTIO III. De prodigiis fabricis Ægypti, quas Chusia progenies ad imitationem cognatorum Nembrod, Nini & Semiramidis in regnum Babyloniae, & Assyriae stupente mundo erexerunt. 66

PRÆFATIO.

CAP. I. Pyramides & Obelisci in Ægypto erecti. ibid.

II. Delubrum ex unico lapide constructum. 72
Totius Symmetriæ computus. 73

III. Labyrinthi in Ægypto prodigiola fabrica. ibid.

IV. Descriptio exacta, sive Ichnographia Labyrinthi Ægyptiaci potentia humana superioris, quem posteri Chami reges Ægypti mirabili opere ad lacum Mœridis extruxerunt. 78
Superior Labyrinthus. 81
Synopsis rerum in Labyrintho contentarum. ibid.

V. De tempore quo tanta opera constructa fuerunt. 82

VI. De artificiosis machinis in Labyrintho ad eos qui ingressuri erant terrore concutiendos constructis. 83

VII. De Labyrintho in Creta, Lemno,

aliisque Græciæ locis ad similitudinem istius Ægyptiaci constructis. 85

VIII. Tropologia Epilogistica Labyrinthi. 86

IX. De Græcorum superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in Græcia moliti sunt. 88

1. Templum Dianæ Ephesiæ. ibid.

2. Artemisæ Cariæ Regine Mausoleum. ibid.

3. Colossus Rhodius. ibid.

X. Utrum in hunc usque diem Nembrodæ Turris adhuc vestigia reperiantur. 90

XI. De urbibus tum à Nembrod, tum à Nino & Semiramide ad litora Tigris & Euphratis extractis, eorumque vestigiis etiamnum superstitibus. 96

XII. Genealogia Noë, Japheth, Cham, Sem, filiorumque. De Ortu Phaleg & divisione linguarum & gentium. 104

XIII. Quando cæperit regnum Nembrod, & divisio gentium. 111

XIV. De progenie Chus, & utrum fuerit verè colore nigro imbutus. 113

XV. De regno Nembrod, & impietate ejus & cur Belus vocatus sit. 116

XVI. De coloniis filiorum Sem, Elam & Assur. 119

XVII. Utrum & quomodo post confusionem linguarum lingua Hebraica in domo Heber permanserit. 122

LIBER III.

Sive

Prodromus in Atlantem Polyglossum,

Quo

Per prælusiones quasdam de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unà cum idololatria in orbem terrarum occasione primævæ confusionis irrepererunt, potissimum agitur. 124

PRÆLUSIO.

SECTIO I. De inclinatione, corruptione & interitu linguarum. 130

CAP. I. De occasionibus & multiplici causarum serie, qua lingue variorum

regnorum florentes, tandem omnimode corruptionis oblivionisque damnium passæ sunt. ibid.

II. De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diversitatis lin-

INDEX CAPITUM.

<p>linguarum morumque, qui apud gentes differentesque nationes vivebant. 132</p> <p>III. De varietate & multitudine numerorum qui ex confusione linguarum & divisione gentium natae sunt. 133</p> <p>ANALOGIA rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isis, Hori parallela. 136</p> <p>IV. De primæva nominum impositione. 145</p> <p>V. Quenam & qualis fuerit prima omnium linguarum. 148</p> <p>VI. De linguæ Samaritanæ characteribus, utrum vere Assyrius aut Hebræus sit. 152</p> <p>§. I. Decisio litis circa Assyrium seu Hebræum & Samaritanum characterem. 153</p> <p>TABULA COMBINATORIA, in qua ex probatissimis auctoribus primævorum characterum forma, eorumque omnium, qui ab iis originem duxerunt, successiva temporum propagatione exhibentur; ex quibus luculenter deducitur omnia linguarum alphabeta nonnulla in se priscarum literarum vestigia tenere. 157</p> <p>Expositio Tabulæ præcedentis. 158</p> <p>§. 2. De sacris Hebræorum Samaritano characterem insignitis. ibid.</p> <p>VII. De origine literarum & scriptionis. 162</p> <p>VIII. De linguæ Hebrææ mirâ vi in rerum significationibus elucescente, quam infusam habuit Adam. 164</p> <p>Combinations sensuum, qui sub nominibus animalium latent. 168</p> <p>IX. De literis Coptitarum mysticis, quarum lingua est una ex linguis primigeniis. 172</p> <p>Ab Hebræis mutuata. 176</p> <p>Primæva literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta à Tauro sive Mercurio Trimegisto. 177</p> <p>X. De lingua Phœnicia una ex linguis primigeniis. 184</p> <p>TABULA, quâ characterum Samaritanorum, cum Ionicis & Copticis sive Ægyptiis comparatio instituitur. 190</p>	<p>Exemplum inscriptionis Ionicarum literarum à priscis Græcis lapidi incisa. 191</p> <p>SECT. II. De linguis primigeniis, quas matres vocant, quæ post confusionem Babyloniam etiamnum superstites in usu sunt. 193</p> <p style="text-align: center;">PRÆFATIO.</p> <p>CAP. I. De linguâ Hebræâ linguarum omnium primâ. ibid.</p> <p>II. De linguâ Chaldaïca, una ex primogeniis linguis. 194</p> <p>III. De lingua Samaritana seu Phœnicia. 196</p> <p>IV. De lingua Syriacâ. 197</p> <p>V. De lingua Arabicâ. 198</p> <p>VI. De lingua Æthiopicâ. 199</p> <p>VII. De lingua Persicâ, seu Ælamiticâ. 201</p> <p>VIII. De lingua Ægyptiacâ seu Coptâ, quam & Veterem Pharaonicam appellamus. 203</p> <p>IX. De lingua Armenicâ. 204</p> <p>SECT. III. De linguis Europæ primogeniis, earumque proprietatibus. 206</p> <p>CAP. I. De linguæ Græcæ origine. ibid.</p> <p>II. De linguæ Latinæ origine, antiquitate, corruptione & restauratione. 209</p> <p>III. De variâ qualitate, vicissitudine & augmento linguæ Latinæ. 210</p> <p>Tabulæ rostratæ inscriptio priscâ linguâ Latinâ peracta. ibid.</p> <p>Columnæ rostratæ inscriptio. 211</p> <p>IV. De linguæ Germanicæ origine, propagatione & corruptione. 212</p> <p>Lingua Germanica Imperialis. ibid.</p> <p>V. De intimis Septentrionalium regionum linguis. 214</p> <p>VI. De linguâ Illyricâ, Dalmaticâ, Slavonicâ ejusque filiabus. 215</p> <p>TABULA CHRONOLOGICA annorum post diluviium, quâ linguarum ortus & incrementum exponitur. 216</p> <p>VII. Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem linguam quandam constituendam. 218</p> <p style="text-align: center;">CONCLUSIO. 221</p>
--	--

ATHANASII KIRCHERI è SOC. JESU

TURRIS BABEL,

TOMUS I.

In Libros tres digestus;

Quorum

PRIMO

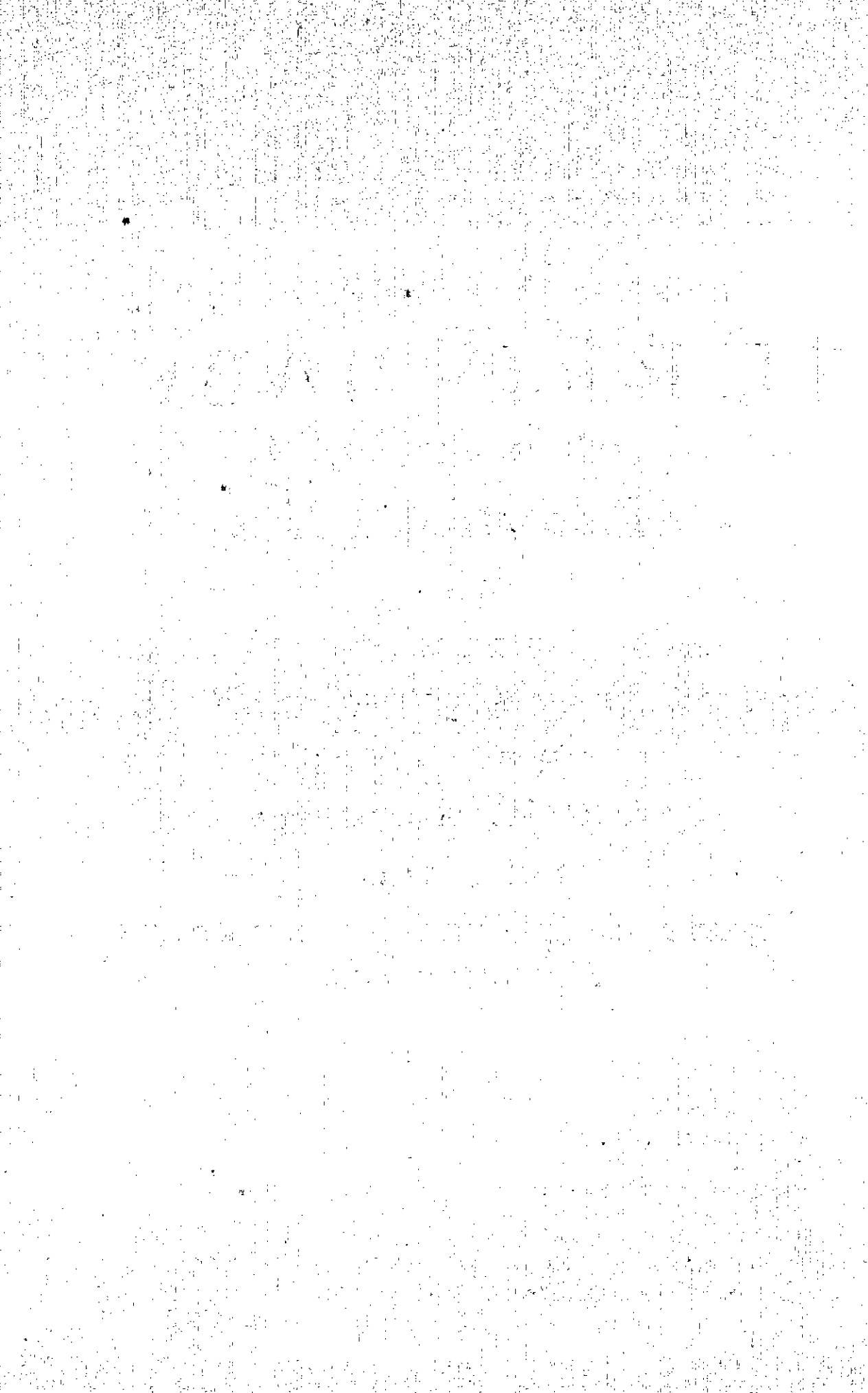
Res gestæ post diluuium ad Turris usque ædificationem;

SECUNDO

Civitatis Turrisque erectio;

TERTIO

*Linguarum divisio & transmigrationis Gentium
Historia continetur.*

ATHANASII KIRCHERI È SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,

LIBER PRIMUS

Continens

Res gestas post diluvium ad Turris
usque ædificationem.

P R Æ F A T I O

A D

LECTOREM BENEVOLUM.

Post Arcæ Noëmiciæ, & luctuosam Cataclysmi historiam modò ordine Moses DEI famulus primò enarrat Mortalium per tres filios Noë, Sem, Cham, & Japhet, centum annorum spatio peractam multiplicationem; excipit hanc Civitatis Turrisque omnibus seculis memorabilis fabrica, quam sequitur vindicante se DEO OPT. MAX. de indomita filiorum hominum superbia & contumacia, linguarum confusio, & gentium transmigrations exordium: quæ cuncta Moses Geneleos cap. XI. etsi quàm brevissimè, quàm distinctissima tamen, & exacta rerum, quæ in hoc arduo negotio, temporum successu acciderunt, enarratione complexus per quinque circumstantias pulchrè sanè exposuit; quarum Prima est, quinam videlicet primævi isti Mortalium fuerint, qui tum temporis in mundo vixerint, quid egerint, & quidnam eos ad transmigrationem ordiendam permoverit? Secunda, quis finis in eorum transmigracione ad insanæ molis Turrim erigendam impulerit? Tertia, ad quodnam altitudinis spatium ex eorum consilio Turris se extendere debebat? Quarta quem finem scopumque in tantæ molis ædificio sibi præfixum habuerint? Quinta denique, quomodo ab opere, temerario ausu incepto, ex Divini Numinis displicentia, & punitione ulterius prosequendo ex confusione linguarum destiterint; quomodo verò linguarum confusione perplexi, tandem transmigracionem in omnes mundi regiones, orditi fuerint? Quæ omnia quàm fusissime in hujus operis contextu demonstrabuntur. Divina bonitas adsit ausibus nostris, ut assumptum thema ad unicam ejus gloriam desiderata felicitate prosequamur.

De rebus post diluuium, centum triginta annorum spatio gestis.

CAPUT I.

De exitu Noë, filiorumque ex arca.

Cap. I.

SI æquâ mentis trutinâ primorum post diluuium hominum actiones ponderemus, recta sanè ratio dictare videtur, Filios Noë post egressum ex arca, peractoque DEO de acceptis beneficiis, sacrificio, acceptoque de multiplicatione generis humani, per verba (*Crescite & multiplicamini & replete terram*) præcepto & benedictione illis impartita, non statim ad inferiores montium fundos descendisse, sed in montium planitiebus ad complures annos hæsisse à vero haud abludit. Notum enim ex Geographia est, in plerisque editioribus montibus semper reperiri campos longè latèque diffusos, quemadmodum ex Alpium, Appennini, cæterorumque montium catenis, in uniuersa Europa visendis, experientia nos docet, pecoribus, pecudibus, armentisque, uberrimis pascuis alendis, mirè aptos, & opportunos reperiri. In similibus itaque campis, Noë cum filiis suis conversatum fuisse, arbitramur.

Noë post egressum extra arcam non statim in camporum planitiis descendisse, sed in montibus hæsisse.

Ex arca egressi non statim in plana descendierunt primi homines.

Cum enim in huiusmodi editioribus planitiebus, quæ montium jugis in-

existerent, ex limosæ materiæ utique defluxu, jam fontium venæ ad necessarium aquæ usum, quod in infimis planis non fiebat, citiùs, tempestiuiusque aperirentur, campique affluxu humidi agriculturæ idonei aptique redderentur, certè Noëmus meliorem, commodioremque, pro summa ejus circa rerum naturalium cognitionem peritia, stationem optare non poterat; quamvis verò facer textus de hisce nihil dicat, ratio tamen dictare videtur, uti suprâ dixi, id hoc pacto fieri debuisse.

Nôrat enim Noë divino lumine illustratus renascentis mundi statum; nôrat quàm optimè ingentem orbis terrarum post diluuium metamorphosin. nôrat denique quamdiù, quotque annis, in montibus commorandum foret, donec inframontana planiora loca habitationi hominum apta forent. Atque hoc pacto factum est, ut is in montibus, veluti statione tutiori, propagandi humani generis initium duceret, donec in immensum exurgente filiorum multitudine ad inferiorem planitiem se conferre cogeretur.

CAPUT II.

Quibus in rebus Noë filique cum uxoribus in montibus se occupauerint.

Cap. II.

Certum est, Noë minimè hoc rerum statu, otiosum fuisse, sed continuò summâ curâ, & sollicitudine rebus benè gerendis, & artibus humano generi adeò necessariis,

Noë instruendo genere humano in omnibus

perpetuò exercendis distentum fuisse; ac primò quidem, prout DEUS ipsi præceperat per verba (*Crescite & multiplicamini*) filios suos ad propagationem faciendam excitasse; & quoniam multi-

pli-

Cap. II. tiplicationi hominum nil magis con-
venit, quàm nutrimentorum ubertas,
sine qua vitam tolerare non poterant,
necessitate compulsus, ante omnia a-
grorum colendorum rationem filios,
per divinitus sibi infusam, uti in *Ar-
ca Noë*, docuimus, scientiam edocuit,
ut quemadmodum ante diluvium in
comparandis in arcae animaliumque
usum ad vitam sustentandam rebus ne-
cessariis, providum œconomum ege-
rat, ita quoque post diluvium, in ex-
colendis posteris, iisque circa necessa-
riarum rerum usum instruendis, nulli
labori pepercerit, utpote qui univer-
sam orbis faciem transmigratione uti
erant repleturi, ita per successivam ar-
tium traditionem à *Noë* profluentem,
modum & rationem, veluti opulenti-
tam hæreditatem consecuti in poste-
ros propagarent.

Ferrariæ
artis reli-
quarum-
que neces-
sitas.

Porro, cum ad agriculturam exer-
cendam, aliis artibus ad terram subi-
gendam indigerent, is utique primò in
Ferraria arte, quam vel divinitus hau-
serat, vel prout ante diluvium à *Tubal-
cain* fabro in omni genere ferri, & æris,
uti *Cap. IV. Genesis* habetur, didicerat,
filios suos exercebat; instrumenta non
quidem ex nativis montis fodinis, quæ
tunc temporis necdum excoli pote-
rant, sed ex ferramentis, quæ secum
intra arcam in hunc finem attulerat,
fabrefecit, cujusmodi esse potuerunt
vomeres, falces, serræ, harpagines, se-
cures, cultri, & similia; figulinam quo-
que artem, sive plasticam, quæ ex ar-
gilla urcei, ollæ, conchæ, similiaque ad
domesticum usum conficerentur, tra-
didisse arbitramur. Ad tutandos quo-
que sese contra tempestates, cæterasque
aëris injurias, casarum, tugurio-
rum domuumque, prout ante dilu-
vium viderat, feceratque, ædificanda-
rum regulas præscripsit. Præterea om-
nis generis legumina, tritici, farris,
filiginisque sementem in agriculturam
intra arcam intulisse, ut post dilu-

Fabrili-
artium ne-
cessitas.

Agricul-
turae ne-
cessitas.

vium præsentis occasione necessitatis,
agris statim semine fecundatis vivere
possit: quomodo enim, si in arcam
secum similia non transtulisset provi-
dentissimus œconomus, statim semi-
na prompta habere potuisset, cum uni-
versa tellus squalore, limoque offusa
tam citò nil horum ad nonnullos an-
nos proferre potuisset, quod idem de
arborum fructiferarum, vinearumque
plantatione intelligi velim. Quomo-
do enim vel unius anni spatio sine fru-
ctibus, sine pane, sine carnibus, ovis,
cæterisque vitæ humanæ sustentandæ
subsidiis vivere potuerint, nemo sen-
satus concipere poterit. Præviderat e-
nim *Noë* cuncta hæc post diluvium ne-
cessaria; nôrat ob tristem & luctuosam
telluris faciem, omnia hæc defutura;
unde vel ipso Deo dictante, pro
renascentis mundi requisitione neces-
sariò & rerum omnium semina, instru-
menta agricultoria, & fructiferarum
arborum germina, racemosque vitium
secum intra arcam transtulisse, ut iis
sine ulteriori prolongatione in usum
hominum, animaliumque uteretur.

Atque hæc quidem filios suos edo-
cebat *Noë*, uxoribus verò curâ rerum
muliebri sexui propriarum, si conje-
ctare licitum est, relicta; hisce enim
ad vestium subsidium, linum serendi,
aquis macerandi, in stupam carminan-
di, filandi deinde texendique regulas
præscribebat, lanificæ quoque artis
documenta dabat. Præterea gallina-
rum, pullorumque educationi, ad o-
vorum comparationem, & omnem de-
nique domesticæ servitutis cultum de-
stinabat. Hoc pacto, hæc primæ mor-
taliæ post diluvium coloniarum impi-
grè sanè, quæ à *Noë* didicerant, in e-
xecutionem deduxerunt; & hi quidem
posteris suos consequenter ipsis com-
mendatos vivendi modos alios aliosque
edocebant, ut in sequentibus demon-
strabimus.

Uxorum
cura & di-
ligentia.

*De descensu Noë cum familia numerosa in monte peracta,
in submontanam regionis planitiem.*

*Descen-
sus Noë
ex monti-
bus in re-
giones sub-
montanas,
hodie Per-
sidis no-
mine in-
signitas.*

VENIT tandem tempus, quo Noë, jam filiis suis in copiosam progeniem exurgentibus, inferiores montium fundos, vastasque regiones ad habitandum aptas, ab omni squalore, & humiditate superflua immunes cognovit; unde descensione factâ, cum campos jam in rivos & flumina discretos, limosas primò planities jam herbarum luxuriantium, pacuorumque fecunditate non feraces tantum, sed & amœnitate confertas, sylvarum districtus, uti & arbores tum fructibus onustas, tum ad cæsuram in materiam ædificiis construendis aptam, sylvas quoque variarum animalium copiosa progenie, camposque omni animalium domesticorum genere confertos reperisset, ibidem perstitit; qui, uti communis est interpretum sententia, fuit ingens ille vastusque regionum districtus, qui postmodum, sive Persia sive Armenia dicta fuit, hinc mox incredibili hominum multiplicatione aucta, ne confusâ multitudine confusus ordo nasceretur, Noë parens omnium, & Rex, in tres partes, juxta trium filiorum, Sem, Cham & Japhet, veluti tribus quasdam, partitus est, ut unaquæque tribus sibi subditis cum plenitudine potestatis præesset; & in difficultatibus, dissidiisque exortis, ad Noënum, veluti ad naturalem totius orbis hæredem, & arbitrum recurrerent. Ne verò in tanta multitudine hominum, animarum cura negligetur, Noë, uti erat coelesti lumine illustratus, ita quoque ante omnia quam maximè necessarium duxit, ut iis præcepta vitæ & disciplinæ præscriberet, religionis cultum edoceret, morum normam, atque in Deum fiduciæ &

*Trium
filiorum
Sem,
Cham,
Japhet,
in tribus
distribuitio.*

devotionis affectum ingereret; ritus in sacrificiis instituendis, juxta præcepta Dei, suis temporibus servandos constitueret, siquidem sine Divini Numinis assistentia in tanta populi varietate nihil rectè constitui posse probè nôrat. Unde convocatis in unum primoribus tribuum, talem, qualem nobis imaginari possumus, exhortationem habuisse, piè credimus.

Paragoneis Noëmi

ad tres filios, Sem, Cham, Japhet, jam constitutos principes populorum.

IN hoc solenni congregationis confessu, ô filii, in nomine DEI sancti & gloriosi, hodie vos alloquor. Attendite itaque sermones meos, auribus percipite verba oris mei, verba veritatis, verba vitæ, verba salutis, quæ si servaveritis, DEUM semper propitium vobis habebitis in generationibus vestris; sin, justum DEI judicium super vos, vestrasque generationes completum iri, ne dubitetis. Nôstis infelicem mundi ante diluvium statum, vidistis unâ mecum gigantum immanitatem ante diluvium, inexplicabilem hominum in omni scelerum, flagitiorumque genere perversitatem, quæ naturæ limites longè excedens ad eam impietatem ex sacrilego Sethianæ stirpis cum Cainitica conjugio pervenit, ut vel DEUM ipsum, cujus natura bonitas est, ad mundum perdendum, diluvioque universali exterminandum compulerit. Memineritis, ni fallor, quomodo me quantumvis indignissimum famulum suum, ex omni carne veluti unicum, qui sicuti vias Domini rectas cum timore & tremore, ab omni scelerum participatione alienus observâsem, elegerit, ita quoque me ad divinæ justitiæ præceptum contra impios exequendum destinaret, arcam-
que

Cap. III. que ipso dictante Numine, pro sua infinita clementia construi iussit, quâ vos filios meos atque uxores vestras ex omni generis humani massa selectos, à ruina mundi solos conservare voluit. Nostis quanta fide & religione in centum annorum fabrica desudârim, quot persecutionum insultus ab improbis gigantibus sustinuerim, donec tandem post frequentes ad eos, de vicino orbis excidio habitas exhortationes, saxis duriores in pertinaci peccandi voluntate persistentes, ad unum omnes inexpectato cataclysmo perierint. Recordamini filii mei, quanta à benignissimo DEO tùm ante tùm intra arcam unâ cum omni viventis naturæ substantia ingressum, inclusi, beneficia receperimus; quàm paternè univèrso pereunte mundo; nos solos conservaverit, & suâ ineffabili providentiâ, & dispositione nobis assisterit: quomodo me, quid in difficultatibus agendum, divinæ vocis oraculo instruxerit: quomodo tandem extincto jam humano genere, nos octo homines ad mundi semen mundique instaurationem ordiendam destinârit. Quæ certè talia sunt, quæ à mundi origine neque visa sunt, neque futuris seculis videbuntur, ut proinde accepta beneficia huiusmodi ineffabilia à DEI bonitate, & misericordia meritò in cordibus nostris diu noctuque impressa tenere, & continua meditationis assiduitate ruminare debeamus.

Porrò jam ad beneficiorum, quæ post egressum ex arca DEUS OPT. MAX. nobis contulit, copiam & magnitudinem progrediamur, cum enim præter me, & vos, uxoresque vestras, nullus homo vivens supra universam telluris faciem reperiretur; cogitate & expendite, quomodo me unicum mundi dominum & hæredem constituerit, omnem orbis terrarum plenitudinem meæ potestati subdiderit, ad omnia mundi renascentis regna, eorumque populos gubernandos me præficere dignatus sit; qua de causa pro tanta beneficiorum immensitate, me ad debitas condignasque gratiarum actiones reddendas, solenne sacrificium ei, qui nos tantopere dilexit, instituisse me-

ministris. Verum enim verò, cum jam generis humani per vos tres filios meos, Sem, Cham, Japheth, veluti iuicos mundi hæredes, nec non univèrsæ terræ, gentiumque principes peracta propagatio in adeò numerosam sobolem exurrexerit, ut unâ simul commorari nequeamus. Vos ne in tanta filiorum nepotumque vestrorum propagatione, confusio nasceretur; vos, inquam, veluti in tribus quasdam dividendos censui. Et Sem primogenitus, quem centum ante diluvium annos DEI miseratione suscepì, suæ stirpis, filiorum, nepotumque curam habeat. Japheth pariter princeps & dominus sit progeniei suæ. Cham verò in generatione sua, suo potiatur dominio. Hoc unicum à vobis efflagitans, ne spurrius commixti conjugis abutamini, sed unusquisque suæ stirpis progeniem, paternâ non tyrannicâ administratione gubernet; exortas dissidentium lites auctoritate sua cohibeat. Cum verò sine Divini Numinis opitulatione nec regnum, nec regnatores diu subsistere possint, ante omnia eam religionem vobis tenendam præscribo, quam de DEO uno, vero, vivo, mundi conditore, rerumque omnium moderatore Seth, Adæ filius patres nostros, ab origine mundi, traditione continua usque ad me ab Adamo decimum edocuit, conservetis, hanc intimis cordium vestrorum tabulis inscribatis, ne ejus unquam in vobis memoria obliteretur; ab hac enim ultimum actionum vestrarum, & vitæ benè feliciterque transigendæ scopum dependere existimetis velim; cum enim toto pereunte mundo, pro sua infinita bonitate & misericordia nos solos superstites esse voluerit, id eo fine factum sciatis, ut hanc eandem religionis normam quam vobis præscripsi, non duntaxat vos magno animi fervore colatis, sed & ingenti sollicitudine eam ad filios nepotesque nepotum vestrorum propagetis. Agitedum filii mei carissimi, Divini Numinis cultum nullo unquam tempore intermittatis, orationes & sacrificia, queis DEO nostro nil gratius acceptiusque esse potest, eo modo, quo me post egressum extra arcam agere vidistis,

Cap. III. distis, pari fervore, omni superstitione proscripta, statutis temporibus peragite; pacem & concordiam inter vos, veluti veram & unicam felicitatis tesseram in vobis conservate, colite, amate: quæ si feceritis, benignissimus DEUS, vos ipsos, atque omnes operationes vestras, vitæ beatæ longitudine fecundabit, ad fecunditatem agrorum pluviam dabit temporibus suis, horrea vestra replebuntur frumenti frugumque copiâ, olei viniq; abundantia pœnuaria vestra exuberabunt, omniumque possessione bonorum beabimini: si verò, quod absit, meis præceptis non obedieritis, sed perversè

sa mentis impetu scelerumque enormitate in DEUM consurrexeritis, eum de vobis mille calamitatum generibus ob pertinaciam mentis, profusamque peccandi licentiam, se vindicaturum pro certo teneatis, quem admodum enim divina natura bonitatis & misericordiæ suæ finem non habet, ita nec & justitiæ ejus; hæc seriò expendatis hæc alto pœctori inscribatis; & si quandoque hæc vobis acciderint, ea me vobis prædixisse memineritis. Vivite felices, verborum meorum memores; quod ut fiat benedictio DEI descendat super vos, & quæ per vos fieri posse cogitavi, perficiat.

CAPUT IV.

De Multiplicatione humani generis, à diluvio usque ad Turris adificationem.

Cap. IV. **C**onstat ex Genesis cap. IX. per tres filios suos, Sem, Cham & Japheth, genus humanum propagatum fuisse supra terram. Textus sequitur: *Isti sunt filii Noë, & ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram: & cap. X. Hæc sunt familie filiorum Noë juxta populos, & nationes suas, ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.* Intendit Moses in hoc capite demonstrare, quod sicuti in primordiali mundi statu, ex uno Adamo, omne genus humanum usque ad diluvium, mille sexcentorum, & quinquaginta sex annorum tempore, propagatum fuit, ita post diluvium, quasi novo rursus mundi principio ex tribus Noë filiis omnem terram, habitatoribus cultoribusque fuisse completam. Tametsi verò numerosam quidem progeniem, multiplicemque posteritatem trium filiorum Noë, primamque originem diversitatis gentium, regionum, regnorumque luculenter describat; nemo tamen censeat, majorem hinc non fuisse progeniem, quam facer textus scribat; cum Moses hoc loco, non nisi capita, du-

ces, & principes populorum enarret, reliquis data opera relictis, ne in enarratione singulorum minimè utili, utpote in infinitum hujusmodi generationibus sese extendentibus, tempus perderet. Verùm cum hæc omnia quam fufissimè in Arca Noë prosecuti fuerimus, eò Lectorem remittimus.

Historici non sine ratione mirantur, quomodo tam cito, vel intra 175 annorum spatium usque ad Turrim Babel, tam immensâ hominum multiplicatio, quam & profani scriptores Herodotus, & Diodorus, aliique complures tradunt, per solos tres homines, filios Noë contingere potuerit. Is mirari desinet, ubi excusserit humanæ generationis historias. Quis nescit, vel solum Nembrodam Turris fabricatorem, exceptis scæminis, & parvulis, è sua solùm progenie, in campum duxisse 200000 hominum armatorum; uti de Belo, id est Nimbrod, Diodorus narrat. Quis non obstupescat, Nimum Nembrodi filium, uti refert Eustachius Thessalonicensis in Commentario in Dionysium Alexandrinum de Situ Urbis, ad civitatem Niniven condendam, centum qua-

Quantitas
multitudo
hominum
intra 175
annos post
diluvium
nasci potuerit.

Cap. IV. quadraginta millia operarum adhibuisse, & hoc inter ducentos nonaginta quinque annos post diluuium, si itaque tanta hominum multitudo, tum in bellis gerendis, tum in condendis urbibus propagari poterat, quanta post trecentos & quadringentos annos cum jam universus orbis penè esset habitatus. Si enim ponamus, singulis tricenariis annis generationes renovari, facile octingenta millia animarum nasci poterant. Sed ut lector hæc propiùs perspiciat, ea calculo Arithmetico demonstranda duximus.

Ponamus itaque, tres filios Noë primo statim anno post diluuium, tres filios, & totidem filias generasse, singulis verò consequentibus annis totidem, usque ad triginta annos, ubi jam omnes filii, & filiaë suscipiendis liberis quàm aptissimi erant, reperies numerum animarum jam ad 360 pervenisse;

hi verò per mutua connubia usque ad 60 annos se propagare potuerunt, juxta artis combinatoriæ regulas, ad 21600 animas; si enim 60 in 360 duxerimus, provenient 21600. Hi rursus per mutua conjugia usque ad nonagesimum annum facile continuâ propagatione pertingere potuerunt ad numerum animarum 1944000, quod patet ex ductu 90 in 21600. Atque hæc progenies à 90, post diluuium ad annum usque 120, per novorum connubiorum combinationes pertingere potuerunt ad 23328000000, id est, viginti tria millia millionum, trecentos, & viginti octo milliones; quæ res vix animo concipi posset, nisi id ex combinatoriæ artis regulis evidenter constaret. Sed hæc in subjecto abaco contemplare. Primo anno post diluuium ponatur, tantum tres filios fuisse genitos, invenies

Calculus Primis 30 annis post diluuium tres filios generasse _____ 360 filios & filias.
propagationis generis humani ad Turris fabricam. His multiplicatis per 60 annos post diluuium, producet _____ 21600 progenies liberorum.
 His multiplicatis per 90 annos, à diluivio, dabitur _____ 1944000 propagatio hominum.
 Atque hi multiplicati per 120 annos; & hinc usque ad *Turrim Babel*, producent 23328000000 propagatio hominum.
 Non hic ulterius procedimus, cum res propè in infinitum procedat.

Ut proinde nemo miretur, adè incredibiles, *Nimbrodi* adhuc tempore, cum humanæ ambitionis fastus, de Monarchia, & summo rerum dominio obtinendo æstuabat, exercitus coactos fuisse. Nam *Zoroastrum*, quem nos *Chanum*, avum *Nembrod* fuisse, in *Obelisco Pamphilio* ostendimus, contra *Ninum* filium *Nembrod* exercitum 2000000, quæ sunt, vicies centena millia hominum, duxisse, *Diodorus Siculus*

lib.3. tradit. Habemus vel ex ipsis sacris literis aliud exemplum; dum vel ipsi sancti interpretes satis mirari non possunt, quomodo ex 70 Israëlitis, qui in *Ægyptum* jussu *Josephi* transmigrarunt, post 210 annos, in tantam progeniem excreverint, ut sexcenta millia bellatorum præter parvulos, mulieres & senes, cum *Mose* Duce eorum, *Ægyptum* egressa fuerint.

De prima Transmigratione filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos.

§. I.

De Lingua, seu idiomate, quo immediatè post diluuium utebantur.

Antequam ulteriùs ad constitutum scopum progrediamur, primò verba sacri textus hinc adducenda duximus, ut juxta eadem instituti nostri telam ordiamur. Sic itaque Moses diserit:

Hebræa lectio. ויהי כל הארץ שפה אחת ודבַר אחד ויהי בנסעם מקדם רמסא בקעה כארץ שנהר ישבו שם :

Id est: Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem; cumque proficiscerentur ex Oriente invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Græca lectio sic habet: καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖ- λου ἐν, ἔ φωνῆ μία πᾶσι καὶ ἐξῆλ- θον ἐν τῇ κωνσταντινουπόλει ἀνατολῶν, ἀπὸ τοῦ πεδίου ἐν γῆ σενναάρ, καὶ κατῴ- κησαν ἐκεῖ. Id est: Et erat omnis terra labium unum, & vox una omnibus; & factum est, cum moverentur ipsi ab orientabilibus plagis, invenere campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Chaldaïca lectio sic habet:

Græca lectio.

Chaldaïca lectio.

וזה כל-ארעה לישן חד ומלל חד וזה במשלחן בקדמתא ואשכחו בקעתא בארעה רבבל ויתבו תמן.

Id est: Eratque omnis terra lingua una, & loquela una; & factum est, cum proficiscerentur in principio, & invenissent campum in terra Babel, habitaverunt ibi. Arabica versio sic habet:

Arabica lectio.

وكان جميع اهل الارض اهل لغة واحل تو كان الكلام واحل تو وكان لما رحلوا من لشرق وخذوا جميعها في بلد الميسور فاماموا بيم تو

Id est: Erat autem totus mundus idioma unum, & loquela eadem, & cum ipsis quies esset in Oriente invenerunt campum in terra Bagaded, id est, in Babylone, & sederunt ibi. Hisce textibus consonat Syriaca.

Erat itaque terra labii unius, eorundemque verborum, vel ut Græca habet, erat terra labium unum, & vox omnibus eadem; vel ut Chaldaïca, omnis terra lingua una, & locutio eadem; vel denique uti Arabica; erat totus mundus idioma unum, & loquela una. Quid verò per labium intelligendum sit, exponamus.

Cùm labium formandarum vocum instrumentum sit, sine labiis verò vox ulla proferri non possit; cum nemo non apertis labiis motisque loqui possit; rectè sanè sacer textus pro lingua ponit labium, causam pro effectu. In universa itaque terra, vel ut Arabica habet, in toto mundo (ubi per mundum, totius humani generis congregationem nominat) erat lingua una: id est, omnes homines, qui post diluuium usque ad transmigrationem, immensâ multitudine se propagarunt, loquebantur linguam unam.

Labium quid nate.

Unde quaeritur primò, qualisnam illa lingua fuerit? Respondeo, fuisse linguam sanctam, primordiale, quam Noe filii que, uti per continuam Patriarcharum traditionem ante diluuium didicerant, ita quoque prorsus eandem docuere filios suos, cum alia præter hanc in orbe terrarum non vigeret; & de hoc si quispiam dubitavit, is merito insensatus videri posset. De hoc tamen merito quis dubitare posset, utrum lingua hæc primæva ab omnibus eodem prorsus tenore, & prononciatione, spatio centum annorum prolata fuerit; quare

Que lingua in esse fuerat post diluuium.

Cap. V. quare ut propositum mihi dubium pari pacto solvatur,

Utrum varie fuerit in illa lingua dialecti.
 Respondeo ; cum quotidiana nos experientia doceat, nullum idioma ab omnibus alicujus nationis populis tanta perfectione pronunciari, ut non saltem à purioris linguæ usu, quæ in Principum aulis viget, nonnihil deflectat ; & luculenter patet in idiomate *Italico, Germanico, Gallico, Hispanico, Arabico* similibusque. Creditur in *Italia*, lingua omnium purissima *Tusca*, quæ tamen *Mediolani, Genuæ, Bononiæ, Venetiis*, apud *Samnites, Apulos, Calabros* oppidò à primæva puritate differt, & tamen una eademque lingua est, nimirum in *Italia* usitata, quam omnes loquuntur, atque sese mutuò intelligunt indigenæ ; quod item de cæteris cujusvis nationis idiomatis intelligi velim, ita ut vix in mundo lingua reperiatur, quæ non suas patitur corruptelas, sive id fiat ex vicinarum regionum, populorumque consortio, sive ex ingenio particularium provinciarum, & natura loci, sive ex novarum vocum inventionem ; quod ad eò verum est, ut non dicam in provinciis separatis, sed ne in magnis quidem urbibus differentes loquendi modi desint, ut experientia nos docuit hinc *Rome*.

Quamnam primæva post diluivium lingua fuerit.
 Quæritur itaque, quomodo faceret textus, *Terra itaque erat labii iunius*, eorundemque sermonum, intelligendus sit ? Respondeo, fuisse quidem linguam omnibus communem, sed pronunciandi modos, quos nos dialectos vocamus, differentes ; uti enim in tres tribus juxta generationes trium filiorum *Noë* dividebantur, ita quoque purioris tantum linguæ usum apud principes tribuum, *Sem, Cham, Japheth* & filios, nepotesque eorum remansisse, popularem verò & linguam plebejam ex varia hominum mixtione, prout in omnibus aliis linguis accidere novimus, à purioris linguæ usu nonnihil declinasse quidem, non tamen tantum, ut non

mutuò sese intellexerint, existimamus. Et hoc pacto faceret textus faciliè explicari poterit, uti ex paulò antè dictis patet ; quænam verò illa propriè lingua fuerit, in *tertio libro*, *DEO dante*, exposituri sumus.

His verò propositis, jam ad alteram sacri textus partem exponendam nos accingamus.

§ II.

De Vita mortalium primævorum in submontanâ montis Ararat regione, multis annis peracta.

Magna hinc controversia inter interpretes exoritur de transmigrationis itinere, primò ex monte in planum, deinde in terram *Sennaar* factò ; siquidem, dum multi capere non possunt, quomodo populi ex *Oriente* movisse dicantur, cum tamen *Armenia* non orientalis, sed borealis respectu terræ *Sennaar* existat ; verum cum in hoc non exiguam Geographiæ imperitiâ apud scriptores reperiam, ut sacri textus illibatus conservetur, paulò fusiùs hanc controversiam decidendam censuimus.

Dicimus itaque, nullam in hoc primævi sæculi statu, nominis locorum rationem habendam esse, sed solummodò primi montis illius *Ararat*, quem *Noë* cum tribus filiis post diluviurn inhabitavit, & propagatione hominum in immensum excrecente, in valles tandem montium, ad planiores campos incolendos descendit.

Duplex itaque *Armenia* à Geographis describitur ; minor una, altera major. Major illa, quæ *Asiæ minori* ex occidente contèrmina est ; ex borea *Georgiæ*, sive *Colchidis* regioni, quæ & *Iberia*, & *Mecrelia* dicitur ; *Mesopotamiam* verò à meridie respicit. Major verò ex boreali plaga *Mare Caspium*, ab occidente *Armeniam minorem*, ab ortu *Persidem*, à meridie magnam reliquæ

Cap. V. *Perfidis* partem respicit; uti charta hîc apposita docet: atque in hac *Ararat* mons celeberrimus constituitur, de quo cum in *Arca Noë* quàm uberrimè egerimus, ad eam Lectorem relegamus. Jam verò, ut ad institutum regrediamur, exponendum restat, quomodo transmigratores illi ex *Oriente* in terram *Sennaar* pervenerint. Quod ut scitiùs fiat, ab ovo rem exordiar.

In monte *Ararat* arcam constituisse, *Genesis* cap. VII. traditur; *Noë* verò ex arca egressum, uti suprâ ostendimus, primò planiores montium tractus excoluisse, non quidem in uno eodemque loco commoratum semper, sed nunc hîc, nunc illîc pro locorum feracitate, & opportunitate perstitisse; *Ararat* enim non unum aliquem montem particularem esse putes, sed in ingentem longè latèque in *Oriente* concatenatorum montium seriem extensum esse, *Itineraria Perfidis Armeniæ*que quàm scitissimè describunt, quos montes *Chaldaeus Paraphrastes* טורי גרדי, id est, montes *Gordu*; *Ptolomæus* verò *Gordiceos* vocat, eosque sub latitudine 47 graduum ponit, quemadmodum ex charta geographica disces. Atque super, hos longè latèque protensos montes *Noë* cum filiis suis primùm unanimi interpretum consensu commoratum agros excoluisse, filiosque filiorum in necessariis artibus instruxisse, nulli dubium esse debet; donec tandem post complurium lustrorum decursum, montium gurgustius adeò copiosam progeniem non ferentibus, in planiora submontanarum regionum loca descendere compulsus, ibidem veluti in uberioribus agris ampliorem coloniam fundaret; neque quisquam sibi persuadeat, ex eodem loco populos statim transmigrationis initium fecisse, sed post plurimos annos, quod vel ex ipso contextu historiarum luculenter patet, cum inter ædificationem *Turris* & diluvium, uti paulò post chorographico

Primi homines non statim post diluvium versus terram Sennaar migraverunt.

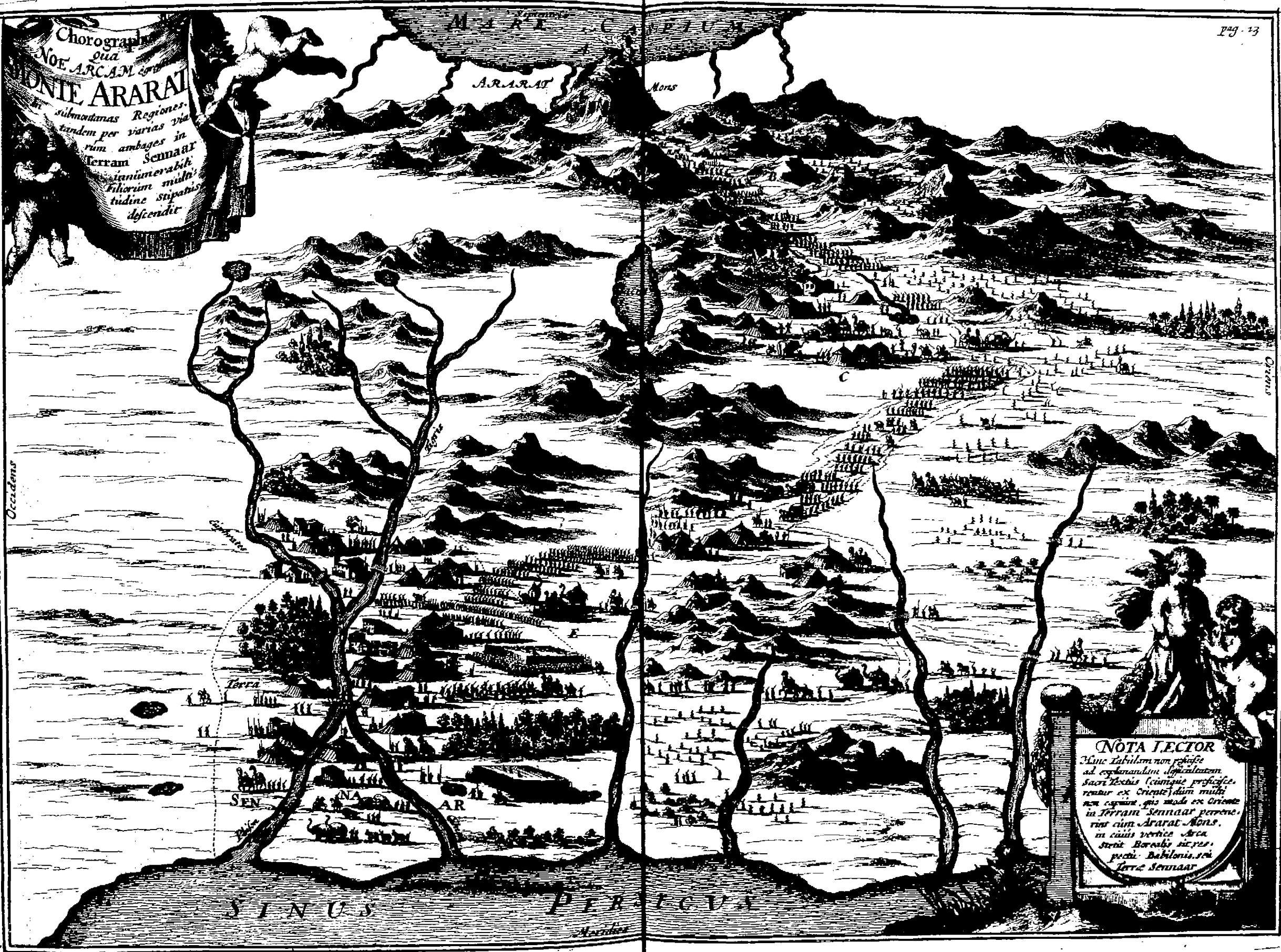
calculo probabimus, 275 annorum spatium definiatur. Patet itaque eos hosce annos partim in habitatione montium, partim in planioribus campis, partim morâ in itinere ad campum *Sennaar* factâ consumpsisse; ponamus enim, 20 annos in montibus perstitisse, in planioribus locis 75, in itinere verò versus *Sennaar*, quod spatium juxta geographicas relationes, duorum mensium iter est, quinque annos consumpsisse, prodibunt centum anni, qui numerus longe abest ab annis fabricæ *Turris*.

Quomodo jam ex *Araratae* planitiei regione, ex *Oriente* in campum *Sennaar* pervenisse dici possit, ostendo. Certum est, ingentes sub monte *Ararat* campos, in quos ex vallibus montium prodeuntes intrârunt, olim forsân fertilissimos, hodiè partim fertiles, partim steriles reperisse, qui cum in meridionalem plagam longè lateque, ferè usque ad *Mare Persicum*, sub longa montium serie extendantur; hosce campos, & regiones respectu terræ *Sennaar* propriè orientales esse, quis non videt? & ex apposita hîc charta fat patet. In hisce itaque regionibus ad plurimos annos *Noëmum* cum progenie sua perstitisse clarum est, eò quod ad agros colendos aptissimas, & ob civorum hinc inde exurgentium copiam, etiam vineis plantandis peridoneas inveniret; nam uti lectio sacri textus *Arabica* habet: & factum est, cum illi transmigrarent ex *Oriente*: ubi aperte docet, eos in hoc orientali campo quievisse, id est, unanimiter perstitisse & inde postmodum transmigrationem orsos esse. Confirmat hæc *Strabo* lib. II. cum dicit. ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμενίᾳ πολλὰ μὲν ὄρη. πολλὰ δὲ ὄρη πέδια, ἐν οἷς εἰδὲ ἀμπελῶν φύεται ῥαδίως, πολλὰ δὲ αὐλώνες, οἱ μὲν μέσως, οἱ δὲ ἢ σφόδρα διδάμνορες. Sicut autem in *Armenia* multi montes, multi

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
530 N. Dearborn Street, Chicago, Ill. 60610
U.S.A. and Canada
0022-0191/80/0000-0000\$02.00
© 1980 Cambridge University Press
Printed in Great Britain

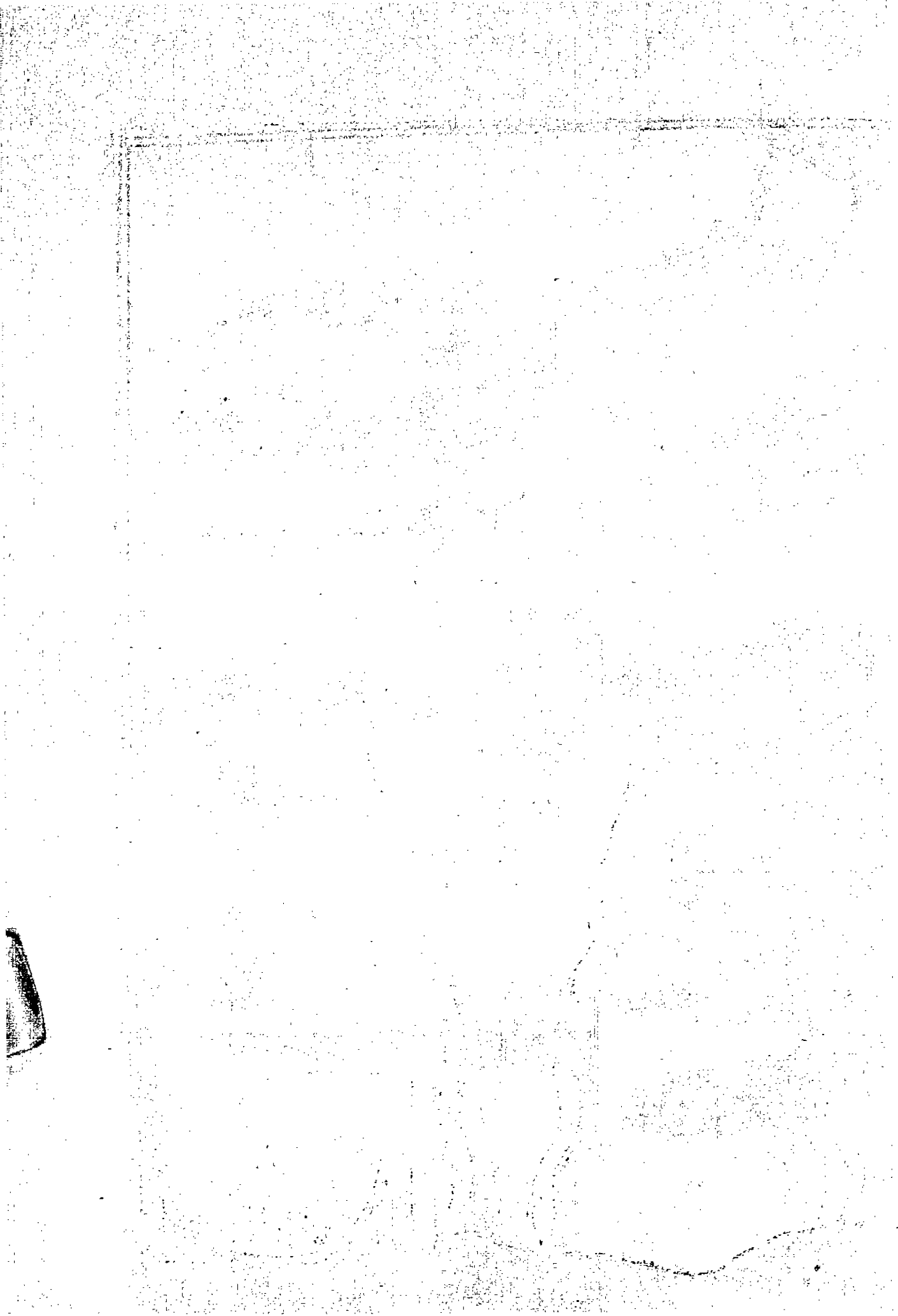
Chorographia
 qua
 NOE ARCAM
 MONTE ARARAT
 submontanas Regiones
 tandem per varias via
 rum ambages in
 Terram Sennaar
 innumerabili
 filiorum multo
 tudine supatus
 descendit

Occidens

NOTA TECTOR
 Hinc Tabulam non poge
 ad explanandum dignitatem
 Sacri Tectis (cumque proficere
 reatur ex Oriente) dum multi
 non capiunt, qui modo ex Oriente
 in Terram Sennaar perrene
 rit cum Ararat Mons.
 in cuius vertice Arca
 stetit Borealis super
 pectus Babilonis, seu
 Terrae Sennaar

Meridies

Cap. V. *multi campi plani in quibus tamen vitis facile non nascitur, multi montium convalles, quorum quidem mediocriter aliqui, aliqui valdè felicitis proventus.* In huiusmodi itaque regionibus, quæ postea *Media, Persia & Bactria* dictæ fuerunt, cum suis *Noënum* habitasse, vineas plantasse, totius agricultoriæ artis institutiones filios suos docuisse, nulli dubium esse debet; nisi enim eos artibus humanæ vitæ sustentandæ necessariis imbuisset, utique tam copiosi hominum cœtus vitam trahere non potuissent; unde disperseratis inter se laboribus, quidam agros aratro ad seminandum subigebant, ad frumenti, leguminum, herbarumque proventus seriebant alii; aliqui ligna casis construendis, ad se contra omnes aëris injurias defendendos, apta cædebant; carbones tum in culinæ, tum alios usus faciebant; alii molitores agebant, pistores alii; non deerant venatores animalium, ad pelles vestibus consuendis aptas elaborandas; unde multi ferrariæ arti, ad omnis generis instrumenta ad eò necessaria unice applicabantur; non deerant figuli in vasis cretaceis efficiendis, & in fornace coquendis, calce & cæmento conficiendo continuò occupati; iterum in arte textoria tum viri, tum fœminæ, ad vestes lineas comparandas, & ad corpus decenter tegendum insudabant; quoniam verò funium, chordarumque ad jumentorum hominumque subsidium usus, quàm maximè necessarius erat, verisimile est, illos huic restiariæ arti summo studio incubuisse, & vel ipsa ratio docet; fœminæ verò relictis dictis artibus robustioribus, quædam ex ipsis primò gubernandis animalibus, mulgendis vaccis, capris, similibusque, butyro, caseisque conficiendis occupabantur; aliæ gallinarum pullorumque educandorum, ovorum-

que colligendorum curam habebant; non deerant, quæ in sartoria arte, videlicet vestibus consuendis, lino in fila ducendo, maxima verò pars lotrinæ & culinæ ministeriis occupabatur; pleræque unà cum dictis artibus agrorum forsàn curæ, filiorumque educationi operam suam impendebant; & ut omnia sine confusione agerentur, hisce veluti populorum Duces, *Sem, Cham & Japheth*, sub rege omnium *Noë*, præerant, qui & singuli juxta tribuum distributionem suos habebant præfectos, rerumque administratores, quibus cura annonæ, ne iis laboribus impeditis victus abundantia deesset, committebatur; & occurrentibus difficultatibus, non dubito, quin ad eas expediendas, veluti ad supremum humani generis, in hisce regionibus tunc congregati caput, regem & imperatorem, *Noënum* recurrerint; hic verò convocatis primoribus filiorum nepotumque, quid nunc, & hîc agendum, quid evitandum, veluti publico concilio quodam decreverit.

Atque hæc sunt, quæ de primævorum post diluvium filiorum hominum vita & actionibus dicenda duximus; & quamvis de hisce nil in sacris literis contineatur; interpretes verò non nisi jejunè illa tetigerint, rectæ tamen dictamen rationis præscribere videtur, hoc ita fieri debuisse, nisi quis velit, omnia casu transacta fuisse, quod à *Noëmi* regis supremi, & divinitus illustrati sapientiâ alienum esse quis non videt? uti enim *DEUS OPT. MAX.* eum in renascentis mundi instauratorem elegerat, ita quoque ipsum etiam ad suos innumerabilis multitudinis populos instruendos, regendosque singularibus & incomparabilibus animi talentis, ad mundi pondus pro dignitate sustinendum instruxerit.

Artes quibus Noë suos instruebat.

Quibus artibus potissimum occuparentur primævi homines utriusque sexus.

De Tempore transmigrationis ex Oriente in terram Sennaar à diluvio peracto, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg.

HÆc gentium transmigration, quo tempore, aut quo post diluvium anno acciderit, tametsi scriptura fileat, quantum tamen ex chronologorum calculo colligere possumus, eam paulò ante 132 annum, ad ortum *Phaleg* filii *Heber* accidisse, non inverisimile credimus. Quod ut luculentius pateat,

Mora Noë in montibus.

Suppono *primò*; primævos à diluvio homines, filios *Noë* filiorumque ejus, post egressum extra arcam, non statim in planitiem montis, quemadmodum in præcedentibus quoque innuimus, descendisse, sed per complures annos, primò in campis montium perstitisse, ibidemque primò propagationis, agrorum colendorum, aliarumque artium specimen dedisse, usquedum excrecente in immensum filiorum multitudine, submontanis campis ad fruges ferendas jam aptis, in inferiora descenderent.

Non statim ex monte transmigrationis in terram Sennaar contigit.

Suppono *secundò*; certum quoque & rationi congruum est, dictam progeniem non statim post descensum montis, iter in terram *Sennaar* occœpisse, sed ad complura lustra in excolendis regionibus, quæ tunc temporis sine nomine, posteris verò temporibus, & etiamnum *Armenia*, *Media* & *Persia* dictæ fuerunt, constitisse; ubi quoque ejus possessores non confusè, sed magno ordine à *Noë* primò, deinde à tribus filiis *Sem*, *Cham* & *Japheth*, gentium capitibus, regebantur, & à quibus veluti artium scientiarumque peritissimis, & jam à centum annis ante diluvium in iis à patre *Noë* exercitatis, omnem propagandarum artium ad vitam sustentandam necessariorum, modum & rationem procul dubio didicerunt, ne,

antequam in universæ terræ semitas dispergerentur, iis carerent, sine quibus humanæ vitæ transigendæ ratio consistere non poterat, sed de hisce factis in præcedenti capite.

Quanto verò tempore in *Oriente* steterint, *Torniellus* certis ex genealogiæ filiorum *Noë* conjecturis colligit, uti paulò post videbitur; de *Nembrod* tamen, quod est argumenti nostri unicum institutum, quo nimirum anno natus sit, quando moverit ex *Oriente*, quot annis vixerit, cum is unus è transmigratoribus fuerit, & *Turris* architectus, investigandum restat.

Suppono *tertiò*; fidum & exactissimum *Torniellum* secutus, qui annum ortus filiorum *Noë*, per annos à diluvio usque ad 152, & 275, scite sanè & pulchre describit; verum ut lector unicâ veluti synopsis, annorum seriem conspiciat, genealogiam hîc apponendam censui, ex hac enim clare patet, quid circa propositam difficultatem sentiendum sit.

EPILOGISMUS,

ex quo Series generationum filiorum Noë colligi potest.

1. Post diluvium itaque anno primo, vitæ *Noë* 601. natus est, opinione *Tornielli*, aliorumque interpretum, *Ælam* filius *Sem* primogenitus, anno orbis conditi — 1657
2. Post diluvium anno 2. mense octavo, *Arphaxad* filius *Sem*, *Gomer* *Japhethi* filius, & *Chus* filius *Cham*, vitæ *Noë* 602. oritur ab orbe condito — 1658
3. Post

- Cap. V. 3. Post diluuium anno 3. nati putantur *Magog* filius *Japhethi*, & *Mesram* filius *Cham*, vitæ *Noë* 603. ab orbe condito ——— 1659
4. Post diluuium anno 4. vitæ *Noë* 604. nati putantur *Chanaan* & *Lud*, filii *Cham*, anno ab orbe condito ——— 1660
5. Post diluuium anno 5. vitæ *Noë* 605. nati creduntur *Thubal* filius *Japheth*, & *Aram* filius *Sem*, & *Mosoch*, anno ab orbe condito ——— 1661
6. Post diluuium anno 7. vitæ *Noë* 607. natus censetur *Thiras* filius *Japheth*, anno ab orbe condito ——— 1663
7. Post diluuium anno 38. *Arphaxad* filius *Sem* genuit *Cainan*, vitæ *Noë* 638. ab orbe condito ——— 1694
8. Post diluuium anno 68. vitæ *Noë* 668. *Cainan* genuit *Sale*, & *Chus Nembrod*, anno ab orbe condito ——— 1724
9. Post diluuium anno 97. *Sale* genuit *Heber*, vitæ *Noë* 697. anno ab orbe condito ——— 1753
10. Post diluuium anno 132. vitæ *Noë* 732. *Heber* genuit *Phaleg*. Prima divisio gentium: ab orbe condito ——— 1788
11. Post diluuium anno 162. vitæ *Noë* 762. *Turris* ædificatio anno ab orbe condito ——— 1818
12. Post diluuium anno 275. confusio linguarum, & secunda dispersio gentium, anno ab orbe condito ——— 1931
13. Post diluuium anno 276. regnum *Nembrod*, *Babylon*. vitæ *Noë* 876. ab orbe cond. 1932
14. Post diluuium anno 350. *Noë* moritur, anno ab orbe condito ——— 2006
15. Post diluuium an. 360. *Ninus* regnat, anno ab orbe cond. 2016

Ex hoc Epilogismo Genealogiæ luculenter patet, omnes tunc homines in mundo usque ad ortum *Phaleg* in *Oriente* extitisse, unicam quoque linguam fuisse omnibus, usque ad confusionem linguarum, quæ contigit anno post diluuium 275. Trina itaque transmigratio gentium ex *Oriente*, paulò ante ortum *Phaleg*, in adeò immensam hominum multitudinem excreverat, ut *Noë* divino lumine ductus, ne confusio in tanta multitudine nasceretur, eam in tres regiones mundi sibi notas, juxta trium filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth*, tribus dividendam censuerit, quæ circa annum, uti ex tabula patet, circa ortum *Phaleg*, circa annum ferè centesimum trigessimum contigit; atque adeò ex præcedente genealogismo pateat, tres filios *Noë* cum omnibus filiis filiorum, nepotum, pronepotum, abnepotumque progenie, post egressum extra arcam, antequam in terram *Sennaar* proficiscerentur, partim in montanis *Ararat* recessibus, partim in submontanis regionibus orientalibus natos fuisse; quorum, quæ in Tabula ponuntur nomina, non nisi principes solum, & patriarchas, innumerabiliumque populorum progenitores notant.

Quod ut comprobemus, notandum, hoc loco divisionem gentium dupliciter intelligi debere; primam quidem ad ortum *Phaleg*, unde & *Heber* pater ejus nomen filio suo à divisione indidit; hoc enim tempore, ut plerique ferè interpretes referunt, prima à *Noë* divisio gentium facta est; unde hoc loco non sumenda est illa divisio, quæ post confusionem linguarum contigit, sed quæ à *Noë* DEI voluntate, & quasi ex testamento *Noëmico* instituta fuit; altera verò reapse in constructione *Turris*. Qui verò unam cum altera confundant, valdè hallucinantur, cum illa vel ipsius *Josephi* testimonio $\Delta\pi\omicron\delta\alpha\sigma\mu\omicron\varsigma \tau\omicron\ \omicron\iota\kappa\eta\sigma\epsilon\omega\varsigma$, id est, *distributio habitationum dicatur*, quando videlicet

Noë

Cap. VI. Noë distributionem universæ terræ tribus filiis suis, hoc, quo dixi anno, instituit; hæc verò sit illa, quæ post confusionem linguarum in executionem deducta fuit, quam proinde *Josephus* σύγχυσις αἰτῶ τῶν διαλέκτων, id est, confusionem linguarum vocat, eò quod confusio hæc causâ fuerit divisionis gentium; prior quidem sine ulla confusione transacta fuit, non item posterior; illa quieta, hæc turbulentis motibus conferta; illa sub ortum *Phaleg*, hæc sub medio ejusdem tempore contigit; & constat ex autoritate sacræ scripturæ *Genes. cap. X. v. 25.* ubi *Heber* nomen filio indidit *Phaleg*, eò quod in diebus ejus divisa sit terra. Qui verò obstinatius confusionem linguarum cum priori dicta divisione terrarum confundunt, seipfos confundere videntur, cum confusio linguarum anno post diluvium 275. illa verò 132 anno post diluvium, differentia 143 annorum contigerit, & hisce verbis innuit *Josephus*. *Porro Heberus Jectan & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur.* Innumeros hujus sententiæ authores hîc adducere possem, nisi vel ipsa ratio divisionis gentium ita se habere dictaret; unde *Heber* hoc nomen *Phaleg* filio suo non tam instinctu naturali, quàm prophético indidisse videtur. Certè in libro, qui סדר עולם *Seder Olam*, id est, ordo seculorum dicitur, Rab. *Jose* hoc pacto dicit: *Heber fuit propheta magnus, quoniam afflatu Spiritus sancti filium suum Phaleg nominavit, à futurâ videlicet divisione in fine vitæ ejus; cui consentit S. Hieron. in questionibus Hebraicis, & Genebrardus in chronico: Vocabulo prophetico providentiæ dictus est Phaleg, ut innotesceret in hac divisione orbis terrarum plus fuisse divinæ providentiæ, quàm humani consilii, aut industriæ.*

Phaleg ortus quando & quo anno.

Anno itaque *Heberi* 34 absoluto, & 35 inchoante, & diluvii 132. non anno 102. (uti ii, qui injustè *Cainan* omi-

serunt) natus est *Phaleg*; quo anno patriarcha *Noëmus*, cum nepotes suos jam in tantam excrevisse multitudinem videret, ut plurimis coloniis jam deducendis sufficerent, & ipse vicinam sibi ex hac vita migrationem crederet, divinam iis de divisione Orbis habitabilis mentem aperuit. Quæ pulchrè sanè profèquitur *Epiphanius* in *Anco-rato*. *Noverunt, inquit, omnes Noë, virum justum, qui cum relictus esset ipse post diluvium, & tres filii ejus, ut qui justus esset, & filios suos pios efficere conaretur, ut ne in ea mala inciderent, sicut ii, qui diluvio perierunt, non solum per doctrinam illis pietatem proposuit, sed & per jusjurandum ab unoquoque eorum benevolentiam erga fratrem exegit, & dividit quidem, veluti hæres mundi à DEO constitutus, tribus filiis suis universum mundum sub sortem missum, & unamquamque partem juxta sortem singulis distribuit: & ipsi quidem Sem primogenito cecidit sors à Perfide & Bactris usque ad Indiam, & regionem Rhinocurorum, quæ sita est inter Ægyptum & Palestinam è regione Maris Rubri; ipsi verò Cham obtigit terra à Rhinocura usque ad Gades, ad meridiem; tertio verò filio Japheth obtulerunt ea quæ spectant ad Aquilonem à Media usque ad Gades, & Rhinocuros.* Sed hæc omnia fusiùs profècuti sumus in *Arca Noë, lib. 3. de Divisione Gentium*, ubi & Lector aliam divisionem reperiet.

Post hæc crescente singulis annis hominum multitudine, *Noë* nihil aliud agebat, quàm ut illis juxta Domini præceptum (*crescite & multiplicamini, & replete terram*) transmigrationis tandem initium suaderet. Accidit tandem, ut sive sollicitatione *Noë*, sive regione orientali hominum incrementum non amplius ferente, commendatam à DEO transmigrationem auspicerentur, ex Oriente videlicet in Occidentem, id est, in terram, quæ postea *Sennaar* vocata fuit. Neque quispiam existi-

Cap. VI. existimet, huiusmodi populos, qui ad aliquot milliones excurrerant continuo itinere illam inter orientalem regionem *Persidis* five *Armenia*, & terram *Sennaar*, intercapedinem emensos fuisse, sed ubi commodum locum reperissent, ibidem commoratos fuisse: quis enim tantæ multitudini sufficientem com meatum præbuisset, nisi terræ bonis, quam transibant, veluti paratis jam à natura nutrimentis sustentari valuissent; unde verisimile est, *Noë* ducem omnium, in hac mora ad terras colendas, fructus colligendos, ad animalium jam in infinitum multiplicatorum venationem, dispersit laboribus ad similia officia coëgisse, ne præter ea, quæ jam ex *Oriente* secum transfulerant, alimenta tantæ multitudini nutriendæ deessent.

Non deerant hîc instrumenta omnis generis ad usum humanum necessaria, quæ ab innumeris jumentis portabantur, & si quandoque amnes transeundi essent, quorum non pauci in itinere occurrerant, statim *Noë* providentia, lintres, ratesque, ad ho-

mines transportandos aptissimæ, jam paratæ suppeditabantur; pro jumentis verò, equis, asinis, bobus, armentis, gregibusque transvehendis, crates ex validis compactæ trabibus conficiebantur; atque hoc pacto, de loco in locum, de regione in regionem iter suum profecuti fuerunt, non animo quidem inveniendi terram *Sennaar*, neque enim de ea, quam nimirum nullus adhuc homo vivens inhabitarat, audiverant, neque eam tanquam itineris terminum intenderant; sed paulatim castrametantium more, de regione, uti dixi, in regionem, ubi commodam reperissent stationem, & rebus necessariis fœcundam, ibi tentoriis erigendis, casisque construendis commorabantur, donec tandem post multos annos iter profecuti, terram illam, non amœnitate tantum confertam, sed etiam uti fluminibus maximè irriguam, ita rerum abundantia feracissimam invenirent, quæ postea terra *Sennaar*, ab excussione dentium, & *Babylon*, à confusione linguarum dicta fuit.

C A P U T VII.

Descriptio terræ Sennaar, quam ex Oriente advenæ repererunt, deliciis affluentem.

C. VII. *Columella lib. I. Agricultura*, ad bonitatem alicujus regionis tres conditiones requirit. *Prima* est, bonitas climatis; quæ ubi benignum existerum affluxu situm obtinuerit, ei ex consequenti terrestrium glebarum feracitas deesse non poterat. *Secunda* est, ut continuis fluviorum rivorumque alluvionibus ad littora factis irrigetur. *Tertia* est aëris benignitas, ab omni paludum, stagnorumque putrida exhalatione prorsus immunis; hisce enim conditionibus omnis regio beata, & mortalibus indigenis, omnium rerum ad vitam sustinendam necessariarum

ubertatem & abundantiam cum vitæ diuturnitate spondet, præsertim si terra agrorum industria, studio & labore excolatur. Talem regionem terram *Sennaar* non solum fuisse olim, sed & etiamnum esse, dicimus *Herodoto* teste apud *Augustinum*. *Assyria*, inquit, ab *Assur* filio *Sem*, appellata fuit, & tamen si in ea raro pluatur, non tamen sua sponte, ut in *Egypto*, sed accolarum ingenio & labore tantam acquirit ubertatem, ut ducentena vulgò, & ubi eximie ferax, trecentena messe redundet terra, quaternâ digitorum latitudine tritici & hordei folia sunt. *Sesami* & milii proceritas, arborum instar

Augustinus.

C. VII. attollatur. Quæ omnia sibi explorata, cunctantius tamen Herodotus memoranda censuit, veluti parum credibilia iis, qui ea non viderint, talia panderentur; palmis vescuntur, ex quibus mel & vinum conficiunt.

Ubertas
& felicitas
terre Sennaar quæ
Babel dicitur.

Testantur & hæc omnes, qui hanc regionem hisce temporibus lustrarunt, uti Petrus de Valle in suis Itinerariis; qui & ait, nullam penè regionem comparari posse cum amœnitate hujus loci, quam antiqui *Babyloniam*, *Persæ* & *Turcæ* hodiè *Bagaded* dicunt, ob maximorum fluminum *Tygris* & *Euphratis* aliorumque innumerorum rivorum, quibus Terra continuè irrigatur, confluum, tanto cum rerum proventu, ut alibi nullum ei similem se reperisse dicat. Palmarum primò ingens multitudo, nobilioris notæ dactylos profert, in tanta affluentia, ut non dicam homines, sed & animalia, queis sustententur, quàm copiosissima pascua inveniant: tritici, hordei, avenæ, milii, & sesami tanta abundantia cernitur, ut sine admiratione adspici non possit; olivis abundant, magnamque nobilioris notæ copiam conferunt; præterquam quòd ex palmis quoque & sesamo olei non exiguam quantitatem extrahant; sunt & ibi optima pascua, in quibus innumerabiles greges, & armenta ad lactis, butyri, & optimæ carnis usum enutriuntur; ut proinde speciem quandam, & reliquias *Paradisi* (quem in vicina *Mesopotamiæ* regione constitisse, in *Arca Noë* ostendimus) tum amœnitate, tum ubertate rerum referat. Verùm ut propius hanc regionem aspiciat, eam geographicà tabulà oculis lectoris exponendam censui.

Diverse
denominatio-
nes terre Sennaar.

Regio itaque, seu terra *Sennaar*, quam eandem cum *Babylonia* esse, supra demonstravimus, ab ortu *Armeniam* & *Persidem* respicit, ab occasu *Arabiam desertam*, à meridie *Arabie felicis*, & *Sinus Persici* partem, denique à borea *Mesopotamiam*, quæ diversorum nominum perplexitate non caret. Pri-

mò enim terra *Sennaar*, prima omnium, quæ in Mundo post transmigrationem ex monte *Ararat*, & ex campis ei subiectis peracta fuit, à primævis hominibus detecta, uti ex XI. Cap. Gen. patet; deinde quoque terra *Babel* ob confusionem linguarum, quæ in *Turris* ædificatione accidit, quæ & *Babylon*, & à regno *Nembrod* à Scriptoribus *Babylonia* appellata fuit; postea quoque *Chaldea*, ac tandem ob ingentem *Nembrodi* famam, & rerum gestarum gloriam, crescente tum mortalium ambitione, *Ninus* filius *Nembrod*, *Babyloniam* & *Chaldeam* sub uno *Assyrie* nomine, & se primum *Assyriorum* monarcham appellari voluit, imperii sui sede in *Ninive*, quam fundaverat, constitutâ. Hodie verò ex memorabili rerum eventu, quo ex *Turris* ædificatione, & linguarum divisione, æterni nominis gloriam obtinuit, & etiamnum *Babylonia* vocatur, ab *Hebræis* verò ארץ כשדים *Terra Chaldeorum*, *Chusdeam* appellaverunt; dicitur autem *Chaldea* ab *Hebræis* ארץ כשדים vel ארץ כשדאי *Terra Chusdai*, sive *Chaldeorum*, uti habetur Gen. cap. XI. vers. 31. & *Babylon*, quæ regia fuit *Nabuchodonosor* Regis *Chaldeorum*, uti Scriptura eam vocat. Sed hæc alibi cum profecti sumus, iis non immorabimur.

In hanc igitur regionem *Sennaar*, cum primævi post diluvium homines ingressi, omni deliciarum genere refertam reperirent, ibidem confederunt, nullam aliam regionem invenire se posse existimantes, in qua tantæ beatitudinis forte fruerentur. Ne verò otiosè vitam transigerent, verisimile est, illos sub *Noëmi* omnium patris directione (eum enim præsentem tunc temporis fuisse, nulli dubium esse debet) sese ad casas, & habitationes ædificandas accinxisse, & distributis officiis, alios agriculturæ à *Noë* præfectos, alios annonæ congregandæ, alios aliis artibus ad infinitam penè hominum

C. VII. minum multitudinem alendam, vestiendamque necessariis, uti primò in *Armenia*, & in itinere versus terram *Sennaar*, constitutos exercitatosque fuisse; neque enim statim ad primum in terram *Sennaar* adventum, eos *Turris* fabricam inchoasse, vel ex ipso Sacræ Scripturæ textu comprobari potest; certum enim est, anno post diluvium centesimo, trigesimo secundo ad ortum *Phaleg*, primam gentium divisionem à *Noë*, ad primum in *Sennaar* ad-

ventum contigisse; cum verò *Turris* fabrica, & divisio linguarum primùm anno à diluvio ducentesimo septuagesimo quinto contigerit, erit annorum ab ortu *Phaleg* ad *Turris* fabricam 143, & tot annis in terra *Sennaar* vicinisque regionibus commoratos agrorum culturæ & exercitio incubuisse, luculenter patet; quæ omnia in sequentibus ex prodigiolis fabricis, quas hac secundâ Mundi ætate mortales moliti sunt, comprobabuntur.

C A P U T V I I I.

*Quo tempore Nembrod Turris Architectus natus sit,
& quot annis vixerit.*

C. VIII. **Q**uamdiu vixerit *Nembrod*, Scriptura filet, ex computu verò præmissio fat patet, eum ad *Abrahæ* tempora pervenisse, unde Rab-
bini more solito fabulantur, illum unum fuisse ex illis quatuor Regibus, qui Sodomiticam Regionem expugnârunt, *Amraphel* dictum, & ex sacro *Genesis* textu probare se posse putant.

Cap. XIV. וְהָיָה בִּימֵי אֲמֵרָפֶל מֶלֶךְ - שְׁנַעַר אֲרִיֹךְ מֶלֶךְ
וְאֵלְמֶר כְּדִרְלֶעֶמֶר מֶלֶךְ עִילָם וְהָדַעַל מֶלֶךְ
גִּיֹם: עָשׂוּ מַלְחָמָה אִתָּהּ בְּרַעַ מֶלֶךְ סֹדֹם.

id est, *Factum est in illo tempore, ut Amraphel Rex Sennaar, Arioch Rex El-lasar, Chedorlohomor Rex Ælam, & Thidal Rex gentium inirent bellum contra Beraa Regem Sedom, &c.* In hoc textu *Amraphel* dicitur Rex *Sennaar*; in Chaldaica verò paraphrasi legitur מַלְכָּא דְבָבֶל. Rex *Babel* quod idem est; cum verò tempore *Abrahæ* in terra *Sennaar*, seu *Babel* alius Rex non fuerit, nisi *Nembrod*, inferunt *Amraphel* alium non fuisse quàm *Nembrodum*, nullo alio tunc temporis, regno præter *Babylonicum*, & *Affyriorum* existente, imò contra plerosque melioris notæ interpretes putant, eundem *Nembrodum* sive *Amraphel* ab *Abrahamo* in-

suscepta contra ipsos expeditione trecentorum vernaculorum manu, & Reges illos, & unà *Amraphel* cæcos occubuisse, idque probant ex cap. IV. *Gen.* versu 17. *Postquam autem reversus est Abram à cæde Chedorlahomor & Regum, qui cum eo erant in valle Save. Verum qui hæc exactiùs ad Chronologiæ Lydium lapidem redegerit, inveniet, Nembrodum cum Amraphel confundi minimè posse, cum Nembrod & Ninum, illum quidem 122 annis, hunc verò 70 antè annis vita functos ex Chronologismo colligamus.*

Quisnam igitur *Amraphel* Rex *Sennaar* & *Babel* fuerit, discutiendum restat. Ego sanè, quantum ex ingenii mei imbecillitate assequi possum, dicerem, alium non fuisse, nisi *Ninyæ* Regis *Affyriorum*, (cujus regni anno 18. hæc gesta sunt) proregem quendam, sive gubernatorem *Babylonis*, aut terræ *Sennaar*, subditum Regi *Ninyæ*, quem delictis deditum, amoribusque infatutum, totius regni curam suis primoribus, & principibus reliquisset *Diodorus* refert; ad quod unà alludere videtur illud *Isaiæ* cap. X. vers. 8. *Nunquid non principes mei simul Reges sunt*, atque talem fuisse *Amraphel*, quod *Hebræi* explicant

C.VIII. *loquens iudicium*, vel ut alii *loquens ruinam, loquens occultum, absconditum*. Expositis jam istis, ad *Nembrodi vitæ annos* revertamur.

Cum itaque is mortuus fuerit 65 anno regni sui, in *Turri* verò & civitate ædificanda ad minimum 22 annos, juxta *Torniellum, Saliannum, Pererium* consumpsit; annus verò, quo natus fuerit, etsi ignoretur, verisimili tamen conjecturâ putant, illum in *Armenia à Chus* natum, & unum ex transmigratoribus fuisse in terram, quæ postea *Sennaar* dicta fuit, ad ortum *Phaleg*, anno post diluvium 132, quo tempore jam in virum creverat 40 annorum. Iterum cum ab anno 132 post diluvium *Phaleg* ortum ex *Tabulis* constet; ab hoc verò ad annum confusionis linguarum fluxerint anni 275. manebit differentia inter annos 132 & 275 annorum 143. quibus si addamus 40 annos, queis ante ortum *Phaleg Nembrodi* vixisse diximus, prodibunt 183 anni, his si 52 regni ejus annos addamus, habebimus 235 annos vitæ *Nembrodi*. Cum itaque interpretes plerique in fabrica *Turris* 22 annos, aliqui verò 20 consumptos fuisse dicant, sequitur, *Nembrodom*, quando insanæ molis extructionem ordiebatur, annos ætatis habuisse 183. quæ *Chronologicis Tabulis*

Tornielli, & Saliani ex æquo respondent. Si enim ingentis molis fabricam intimè consideremus, plurimos in ea annos infumptos, fateri cogemur; cum nemo architecturæ peritus concipere possit, quomodo tam exigui temporis spatio, statim ad primum in terram *Sennaar* adventum, tantæ molis, sine ingenti rerum ad fabricam ordinandam necessariarum apparatu, *Turri* exaltandæ sese accinxerint; cum ab anno 132 ortus *Phaleg* ad *Turris* faciendæ initium, anni 123, juxta calculum jam positum, præterlapsi fuerint. Sed jam audiamus de hisce *Salianum*, diligentissimum Societatis nostræ scriptorem. Cum, inquit, *linguarum confusionem statuamus anno diluvii 275. oportebat, tam apparatus materiæ totius ad ædificandum, quàm ipsam constructionem civitatis, & Turris 20 circiter annos tenuisse, neque minus requirebat opus mole & magnitudine propè immensum, & opere ipso magnificentissimum, & quidem non ad consumptionem, & integram perfectionem operis, sed ut multum ultra initia promoveretur, & ut hæc confirmemus, nonne magis mirum est centum annos Noëmum cum filiis in constructione arcæ perstitisse, quàm Nembrodeos annos in ædificatione Turris immensæ. Nihil igitur ex eo quod tot anni tribuantur dictæ ædificationi, absurdum resultat.*

CAPUT IX.

De mystico sensu, qui sub Mosaica Turris historia continetur.

Cap. IX. **S**cala, quam mentis humanæ imbecillitati, ut ex sensibilibus ad insensibilia ascendere possit, DEUS OPT. MAX. concessit, non tantum corporei mundi systema, quod rerum omnium cognoscibilium rationes continet, sed & potissimum ipsa sacra scriptura est, in qua ut omnes sapientiæ & scientiæ divinæ thesauri sunt absconditi, ita quoque omnium eorum, quæ vel

sensibus objiciuntur, vel ab omni sensuum ministerio abstracta sunt, perpetua quædam analogia est, variis sensibus involuta, quadruplici mentis conceptu, vel historico, vel tropologico, vel allegorico, anagogicoque expressa, sub quibus ad arcana divinarum literarum sacramenta, id est, ex visibilibus ad invisibilia, deducimur, juxta illud Apostoli: *Invisibilia enim*, inquit, *ipsius*

Cap. IX. *ipſus à creatura mundi, per ea quæ facta, ſunt, intellectu conſpiciuntur, id eſt, divina ſapientia inviſibiles mundos, inſenſibileſque rerum virtutes, ita corporeo mundo, rebusque in eo exiſtentibus adaptavit; ut, quicquid in mundo corporeo obtutui mortalium objicitur, id à DEO in inviſibilibus & intellectuabilibus mundis ſapientiſſimè & ſub modo excellentiori expreſſum ſit. Quis non videt vel in ipſa ſacra ſcriptura, quot apices & nomina, tot myſteria; quot periodi, tot ſacramenta ſignata eſſe. Verùm cum hæc quàm ampliſſimè in Arte noſtra Analogica proſecuti ſimus, eò lectorem remittimus. Poſt Arcam igitur Noëmicam à nobis juxta ſenſum historicum & myſticum expoſitam, nihil reſtat, niſi ut & myſticos ſenſus in historia Moſaica de Turri Babel occurrentes pari pacto proſequamur; quod primò in ſequenti textu oſtendimus.*

Cumque proficiſcerentur de Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar & habitaverunt in eo.

Hæc faci textûs verba pulchrè fanè ad tropologicam & myſticam intelligentiam accommodat S. Gregorius l. de moralibus, ubi multa tradit utilia diſciplinæ ac vitæ ſpiritali monita, ac documenta, docens eos, qui abjectâ curâ, ſtudioque rerum cœleſtium, totos dederunt ſe amandis & conſectandis bonis terrenis, ſummum bonum in comparanda præſentis vitæ felicitate collocantes, perſimiles eſſe eorum, qui ex Oriente profecti, & in campum Sennaar venientes, lateribus & bitumine altiſſimam ædificare Turrim conati ſunt. Ponam hic verba S. Gregorii ex commentario ejus in quartum Pſalmum Pœnitentialem excerpta. Exponens enim penultimum illius Pſalmi verſiculum: *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut ædificentur muri Hieruſalem, ad hunc modum ſcribit: Unusquisque hominum aut Hieruſalem aut Babylonis civis eſt: ſicut enim per amorem DEI ſanctus quiſque*

Hieruſalem civis efficitur: ita per amorem ſæculi, omnis iniquus in Babylonix ſtruetura operatur. Ad conſtruendum autem ſpiritualis Babylonix ædificium perverſi omnes exemplum illius antiquæ Babel imitantur. Cujus civitatis, ut inquit ſcriptura, Auctores pro ſaxis lateres, & pro cæmento bitumen habuerunt. Per hoc intelligitur mundi amatores carnalis vitæ conſtruere municipium, quod ad vim ventorum, & impetus fluviorum facili impulſu velociter ſit ſubruidum.

Legimus porrò veniſſe homines illos ex Oriente, & in campo Sennaar habitaffe, cum autem Chriſtum Propheta quidam appellaverit Orientem, dicens: Ecce vir Oriens nomen ejus. Conſtat de Oriente veniſſe, qui à Chriſto malè vivendo receſſerunt. Sennaar autem interpretatur excuſſio dentium, ſive factor eorum. In campo igitur Sennaar habitant, qui poſiti non in celsitudine virtutum, ſed in planitie vitiorum, & detractioſum morſibus proximos lacerant, & in otioſæ vitæ volutabro jacentes infamiæ ſuæ circumquaque factorem exhalant. Quorum dentes tum DEUS excutit, cum illorum facta ſimul & verba confundit: de eo quippe ſcriptum eſt, dentes peccatorum contriviſti; & iterum; Dominus conteret dentes eorum in ore ipſorum. Nam de factore eorum per alium Prophetam ſcriptum eſt, Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo. Computreſcere jumenta eſt carnales homines in factore luxuriæ vitam finire. Meritò autem, qui in Sennaar habitant de lateribus civitatem ædificant, quia qui voluptatibus carnis inſerviunt, de fragili materia mentis mutationem attollunt. Qui autem carnalis vitæ abdicatis illecebris per opera ſanctitatis, virtutum in ſeiſiſ ſanctificationem ædificant, hi profectò lateres in lapides mutant, qui cum Eſaia poſſunt dicere, Lateres ceciderunt, ſed quadris lapidibus ædificabimus, lateribus quippe cadentibus, ille ædificat lapidibus quadris, quicumque carnis laſciviam diſciplinæ ſtrictioris rigore caſtigat; qui membrorum legem mentis lege ſuperat: qui

Cap. IX. corporis fortitudinem in virile spiritus robore excitat, quasi lateres in saxa, quibus muri Hierusalem edificentur, commutat. Sic Gregorius.

Hanc sacri textus memorati periodum Philo sic interpretatur: Hic observa, inquit, quod non ait eos venisse in campum in quo manserunt, sed invenisse campum, scilicet cupidè & curiose ab eis quaesitum, utpote ad insaniam eorum commodissimum. Ita profecto est. Insipiens non aliunde accipit, sed ipse sibi quaerendo mala invenit, non contentus iis, per quae misera natura ultrò incedit, sed cumulans ea malis artibus & execratis. Atque utinam paulum ibi commoratus, migraret aliò, at ipse habitare ibi gaudet; dicit enim Scriptura, quod invento campo habitaverunt in eo, scilicet tanquam in patria, non tanquam inquilini regionis externae; levius enim fuisset malum, si postquam in peccata inciderant, pro alienis ea peregrinisque habuissent, non pro cognatis & domesticis. Peregrini enim potuissent discedere, sedibus antea semel electis, immorandum postea fuit, ex consortio hominum perversissimorum in omne vitiorum scelus dilapsi. Sapientes enim non hujus mundi inquilinos se esse norunt, sed peregrinos, memores caelum sibi civitatem esse ac patriam.

Porro, homines illi primævi non contenti bonis terræ, sed & ambitionis æstro inflati, ex insana Turris fabrica nominis immortalitatem se apud posteros consequuturos sperabant, ibi infamiam & stultarum mentium molimen posteris reliquerunt, divina vindicta in eos confusione linguarum animadvertente.

Sed audiamus S. Chrysostomum, ut alia, sic etiam hoc disertè tractantem. Nam cum exponeret illa verba: Et faciamus nobis nomen. Vide, inquit, radicem mali, ut perpetuam, inquiunt, memoriam consequamur, ut nostri temporis memores sint posteri, tale opus, dum adhuc congregati sumus, faciamus, ut nunquam oblivioni tradatur. Sunt multi etiam hodie, qui illos imitantur, & talibus ope-

ribus celebrari volunt. Alii splendidas domos ædificant, balnea, porticus, ambulationes: quorum si quem rogaveris, quare tantopere laborèt, tantosque sumptus faciat, non aliud respondebit, quàm ut immortalis sui memoriam, celebritatemque nominis relinquat. At enim illis rebus non tam laudem, quam probrum & crimen sibi parant: nam illa opera spectantes, contumeliosè eos nominant. Edificium hoc, inquiunt, est illius avari, illius raptoris, illius viduarum & orphanorum spoliatoris. Igitur hoc non est memoriam assequi, sed perpetuis objici criminibus, & infamari etiam post mortem, & spectatorum linguas in sui accusationem & blasphemiam acuere. Quid quod hujusmodi opera, nomen & memoriam ejus, qui fecit aut possedit, non diu custodiunt. Etenim sic res habet: subinde ab hoc ad alium transeunt, & ab illo item in alium. Et hodie quidem domus dicitur hujus, cras dicetur alterius. Itaque nos ipsi vehementer decipimur, dum putamus nos dominium quasi perpetuum habere, cum usum tantum fruamur, & sive velimus, sive nolimus, aliis, & nonnunquam iis, quos minimè amamus, aut etiam odimus, relinquere cogamur.

Si æternam igitur memoriam amas, ego tibi viam monstrabo, quæ te celebrem omni sæculo faciet, qui etiam tibi fiduciam in futuro sæculo dabit. Liberalitatem tuam, & pecuniarum largitionem in pauperes confer, relictis villis, bathis, aliisque ædificiis, rebus nempe mutis atque inanimatis. Larga elemosyna immortalem viri memoriam reddit, sicut scriptum est. Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi. Uno die dispersit divitias, sed justitiæ ejus, id est, liberalitatis & misericordiæ, æternum mansura est memoria. Et rursus scriptum est. In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit. Rectè ab auditione mala non timebit. Nam sicut improbi malè audiunt apud homines, omniumque vituperatione & detestatione lacerantur, sic contra boni omnium prædicatione celebrantur. O hominem, inquiunt, misericordem,

Cap. IX. dem, ô benignum, ô mansuetum, ô suavem, ô dignum immortalitate : cujus dispersæ divitiæ non cum deseruerunt, sed perpetuò comitantur, ornant & tuentur, ac demum in æterna deducunt tabernacula. Hactenus ex S. Chrysostomo.

Romana-
rum fabri-
carum ca-
pitulum.

Cernuntur hîc Romæ quotidie, infanzæ fabricarum moles à veteribus exstructarum; quas si quæras, non invenis; si inveneris non nisi cadavera semisepulta inspicias. Putabant ii, exstructiones æternùm duraturas se moliri: Verùm jam vix 1600 anni præteriere, cùm non nisi vestigia earum supersint. Moliebantur turres, quarum fastigia in cœlum transcenderent, sed vel confusione mentium impediti, vel morte præventi, vel bellorum tumultibus exagitati, quod intenderant, perficere nequiverunt. Hoc pacto iniqua mortalium fors versat vicissitudinis rotam, ut nihil sit stabile, firmum & solidum. Quot grandia palatia, viridaria omni deliciarum genere exstructa videmus, quorum authores nescimus; & uti de possessione in possessiones diversissimas abeunt, ita quoque paulatim oblivione obliterantur omnia; ut ne quidem centum anni transeant, quin in alias & alias familias transplantatæ, villæ, palatia, cujusnam primò fuerint, memoriam perdant. Atque tales sunt similes Nembrodæis fabricatoribus, qui superbiz cæstro tumidi nominis gloriam caducis rerum molintinibus & oppidò exiguo tempore duraturis se consecuturos dum sperant, loco gloriæ æternæ felicitatis naufragium patiuntur. Discimus hæc omnia ex Salomone sapientissimo mortalium, dum vanitatem operum suorum exactiùs trutinat.

Ecl. c. II.
45, 68,
10, 11.
Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domus magnificas, & fabricas magnificentia incredibili, & plantavi vineas, feci hortos & pomaria & consemi ea cuncti generis arboribus; & extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem sylvam lignorum germinantium: coacervavi mihi argentum & au-

rum & substantias Regum & delicias filiorum hominum; & hanc putavi partem meam, si uter laboro meo. Et cùm me convertissem ad universa opera, que fecerunt manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi & nihil remanere sub sole. Ut proinde huc respicere debeant ambitiosi gloriæ in vanis exstruendis ædificiis æmulatores, si æternæ gloriæ pondus obtinere voluerint, in ædificandis divino honori ecclesiis allaborent; in xenotrophiis erigendis, pauperum pupillorum recipiendorum usibus destinatis incumbant; collegia juventuti in omni virtutum bonarumque artium cultu exercitandæ erigant. Atque hæc sunt Turres non Nembrodææ, sed piarum mentium fabricæ, quarum fastigia ad cœlum usque pertingant, id est, quæ scalam præparent iis ad æternæ felicitatis apicem, ultra quam nihil amplius restat, quod desiderari queat. Sed jam institutum nostrum prosequamur.

Philo disertissimus Judæorum putat ^{Philo} ^{Judæus.} homines illos, qui ædificando *Turrim* celebrari se apud posteros cupiebant, typum & imaginem gessisse eorum, qui sua ipsi vitia publicant, & flagitiis nobilitari volunt, ut quemadmodum probi homines virtutibus & benefactis, sic ipsi non quibusslibet, sed inusitatis sceleribus ac maleficiis claritatem nominis famæque celebritatem assequantur. Tractans igitur Philo verba illa: *Faciamus nobis nomen, priusquam dispergamur*; ad hunc modum scribit: *O insignem impudentiam! Cùm enim deberetis vestras iniquitates tenebris abdere, & prætextum aliquem vestris maleficiis, si non verum, certè verisimilem quærere, ne vel in bonorum & prudentium virorum offensionem incurratis, vel ut effugiatis penas confessorum criminum; audetis vos in clarissima luce ostentare, contemptis hominum iniis, & suppliciiis divinitus instigendis? Quin etiam innumerabiles omni*

Cap. IX. *avo nuntios ac testes flagitiorum vestrorum habere vultis, ut nemo nesciat vestrum nomen. At quale nomen tandem cupitis? Certè quale factis vestris convenit. Id verò innumeras continet vitiorum species, quas vobis posteri exprobrabunt. Inest enim vobis petulantia cum impudentia, contemptus cum violentia, cædes cum sævitia, cum immoderatis voluptatibus immensa concupiscentia, cum temeritate insolentia, cum calliditate malitia, cum mendaciis perjuria, denique cum iniquitate erga homines, etiam adversus DEUM impietas. Egregia verò gloriatio, captare celebritatem nominis ex iis, quæ celari, & sempiterno, si fieri posset, silentio obrui deberent. Sunt tamen etiam hodie, qui valde sibi talibus rebus placeant, putantes inde se præclaram apud homines existimationem acquirere. Sed hi quamvis improbißimi, ultricem tamen scelerum suorum DEI justitiam præfagientes & prævidentes dicunt, Priusquam dissipemur. Cur igitur peccatis, si vestra consilia & conatus dissipatum iri scitis? sed*

profectò exemplo horum hominum exposuit nobis Moses morem insipientium, qui etiam maximis pænis non obscure, sed manifestè impendentibus, nihilo magis ab injuriis & maleficiis sibi temperant. Omnino notissimæ sunt artes male, quas ferire solet divina ultio, & verò pessimi quoque cogitant DEUM non ignorare ipsorum maleficia, nec se illius posse animadversionem effugere. Alioquin unde sciebant illi se dissipandos esse? attamen dixerunt; Priusquam dispergamur. Profectò conscientia eos, qui malè agunt, intra pectus ipsum redarguit, & vel ipsos DEI contemptores stimulat, ut etiam inviti cogantur intelligere, humanas res divino consilio & ratione administrari, & esse justitiam quandam, quæ implacabiliter infensa malis hominibus, nullum eorum scelus impunitum atque inultum præteritura sit. Sic Philo. Atque hæc sunt, quæ de mystica hujus argumenti significatione dicenda censuimus; quare jam calamus ad alia convertamus.

ATHANASII KIRCHERI È SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,

LIBER SECUNDUS.

P R Æ F A T I O.

Um post Arcam Noëmi, Turri Babylonica in rebus humanis nil famosius, & commemoratione dignius peractum legamus, utpote in quo non tantum sacrarum literarum interpretes, sed & profani scriptores, Historici, Poëtae, Oratoresque, tum antiquitate, tum doctrinae excellentia celebres, summa cum laude, & admiratione ingenium suum exercuerint; certè & ego, stupore & admiratione, dum hæc paulò penitius expenderem, non semel impulsus, thema tam nobile, & gloriae amplitudine confertum, calamo subigendum censisui; & quamvis ambitiosa nominis gloria, & toti mundo dominandi immodicus ardor ad adeò insanæ molis fabricam primos hosce mortales, etiam cum omnipotentis DEI indignatione adegerit; quia tamen multi etiam viri omnigena rerum cognitione sublimes capere non possunt, quomodo in primævo posterioris mundi seculo, homines adhuc rudes, & idiotæ, & nullâ scientiarum artiumque peritiâ instructi, tanti moliminis opus, non dicam animo concipere, sed ne attentare quidem ausi sint. Hæc, inquam, me impulerunt, ut quoad liceret, quantumque angustæ Curiositas argumenti. mentis meæ capacitas permitteret, hoc argumentum, quàm minutissima expositione, tum ad veritatis rerum abstrusissimarum notitiam, tum ad curiosiorum ingeniorum oblectationem in lucem educerem. Contigit itaque, ut cum post quatuor circiter lustrorum curricula, thema hoc celeberrimum in publico confessu advenarum ex toto orbe Patrum Congregationis VII. Societatis JESU, in Romani Collegii Atheneo publica demonstratione exhibitum, non exiguo applausu, à nemine non exceptum fuerit, atque adeò plures unice à me contenderent, ut id ad multorum utilitatem oblectationemque publicæ luci committerem. Quod uti tunc temporis à me multiplici occupationum varietate præpedito in executionem deduci non potuit, ita modo post Arcæ Noëmicæ sacram historiam, hoc argumentum stupendum de Turri Babylonica, à Noëmi filiis, nepotibus, pronepotibusque post diluvium exstructâ, optimo sanè jure, & quàm opportunissime Noëmicæ Arcæ succenturiandum censui. Lector cœptis faveat.

DE FABRICA TURRIS.

CAPUT I.

De primævorum hominum post ingressum in terram Sennaar occupatione, & studiis.

Non est verisimile, filios Noë post primam ex Oriente in terram Sennaar motionem, statim consilium de Turri, & civitate extruenda agitasse, vel ipso sacro textu id testante, *Gen. cap. XI. vers. 2.*

וּבְנֵיהֶם מִקְדָּם וּמִצְאוֹ בָקָעָה בְּאֶרֶץ שֵׁנַע
וַיִּשְׁבוּ שָׁם.

Cum proficiscerentur ex Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Ubi voces (habitaverunt ibi) longam in ea terra moram factam innunt; & Græcè, κατ' ὄψιν αὐτῶν ἐκεῖ, id est, & domibus exstructis habitaverunt ibi. Et ratio Chronologica sat superque docet; si enim subito Turris fabricam aggressi fuissent, tunc anno 132 ab ortu Phaleg usque ad confusionem linguarum, non nisi viginti circiter anni (posito, quod tot annis in Turris ædificatione laborarint) elapsi fuissent, quod uti maximum in sacra chronologia absurdum est, ita illud refutatione non eget; cum jam uti supra docuimus, omnium melioris notæ chronologorum, & interpretum consensu, linguarum confusio primò anno 275 post diluvium acciderit.

Mora & occupatio hominum in terra Sennaar.

Meritò itaque primò quæri potest: Quid 123 annorum spatio in terra Sennaar egerint? quibus rebus, scientiis, artibusque occupati fuerint? Et quamvis sacra scriptura de iis fileat, ratio tamen dictare videtur, ingentem horum hominum multitudinem toto illo tempore, à Noë omnium Duce, & Rege,

magno ordine gubernatam fuisse. Quod ita ostendo.

Noëmum cum filiis, cæterisque filiorum generationibus ex Oriente, ut in primo libro ostendimus, movisse, & directione suâ toti humano generi tunc simul congregato præfuisse, quem & omnes tanquam patrem unicùm, ducem sapientissimum, & Imperatorem, tum longævitate vitæ, tum fortitudine animi, in superandis difficultatibus imperterritum summâ reverentiâ coluisse, & tantùm non adorasse, nulli dubium esse debet. Hic videns in infinitam penè filiorum suorum multitudinem, propagationisque fecunditatem, nihil aliud egit, quàm ut eos ad transmigratationem, & orbis terrarum inhabitationem faciendam summâ curâ & sollicitudine incitaret, ad præceptum Domini complendum, quod erat, de colonis per universam terræ faciem deducendis, juxta illud: *Crescite & multiplicamini & replete terram.* Quæ Josephus fusiùs in suis de Antiquitatibus Judaicis describit.

Ut verò majori cum fructu transmigratationis negotium perageretur, verò haud absimile est, sapientissimum virum interim politicam quandam vivendi rationem familiarum capitibus præscripsisse, modumque in exteris, quas aditari essent, regionibus, ad populos suos gubernandos, juxta omnem justitiæ normam regulas dictasse. Quoniam verò progenies hominum quotidie in magnum exurgebat incrementum,

Reverentia & veneratio Noëmi quam ei exhibebant tanquam generis humani insauratori.

Politica quædam vivendi ratio in his colonis Noë.

Cap. I. tum, ne alendæ tantæ multitudini hominum necessarius comæatus deficeret, & ut ad se contra injurias quoque aëris defendendos commodè habitarent, mox alios casis, domibus, tentoriisque extruendis deputasse, alios texendis vestibus, pellibus elaborandis; alios ad pecorum, pecudum, armentorumque, tantopere ad victum, vestitumque necessariorum curam destinatos fuisse; foeminis verò quemadmodum in *libro primo* hujus operis tradidimus, cura rerum huic sexui propriarum

Oeconomiam suos edocuit Noë.
Artes mechanicas docuit Noë suos.
 relicta. Sic factum est, ut *Noë* curâ & providentiâ, quamdiu cum iis perstitit, nihil innumerabilibus hominibus quâ alendis, quâ conservandis, non dicam rerum necessariorum, sed ne ad luxum quidem quicquam defuerit: quia

Calcei preparandi, Metallorum eruentium fundendorumque artem docuit Noë.
 verò ad hæc omnia exequenda, artes mechanicæ requirebantur, verisimile putem, cum metallicæ artis regulas, quomodo nimirum ex montium venis illa eruere, ignisque vi fundere, atque in omnis generis instrumenta cudere deberent, quomodo lapides in calcem redigere terrestriumque glebarum proprietatem ad lateres in fornacibus coquendos; medicas quoque herbarum vires, ad corporum infirmitatibus medendum aptas, edocuisse, vel inde patet, quod, *Diodoro* teste, *Babylonii* mox post 200, aut 300 annos à diluvio, adeò raræ magnificentiæ fabricas erexerint, ut in admirationem totam etiam posteritatem rapuerint, dum

Magna prisca in fabricis prodigiosis extruendis industria & solertia.
 capere non potuerunt, quibus aut artibus, aut machinis primævi à diluvio homines adeò stupenda, & prodigiosa vastitatis τεχνικὰ, quemadmodum in sequentibus de *Turri*, de civitate, & muris, hortis pensilibus à *Semiramide Nini* uxore extructis, atque inter septem miracula computatis, describemus, peregerint. Nam uti *Διοδοτιανὸς* paulò post ostendemus ea fa-

Sect. I.
 nè talia fuerunt, ut omnem etiam nostratum temporum ævo, vel maximis monarchis, mundique potentatibus ad similia pertingendi spem elusisse videantur. Aureas autem statuas, quas *Semiramis* omnium prima in templo *Beli* erexit, quis non miretur? Quis enim aurum è fodinis tam citò eruere, præparare, nec non fusoria, & plastica arte in aureas statuas transformare, eam docuit? certè nullus alius, quàm *Noë*, prout ante diluvium, à Patriarchis edidicerat, & per filios suos nepotesque, quos ipse forsân etiam ex scientia ipsi à DEO infusâ, circa modum & rationem ejusmodi efficiendi, jam dudum instruxerat, hi verò filiis, nepotibusque suis ad artem inter suos propagandam, pari industriâ communicarunt; hi postea uti viribus robusti, diuturniorisque vitæ, nec non ingenio præcellentes erant, ita quoque sive ambitionis studio, sive propagandi æterni nominis gloria instimulati, arti à *Noë* ipsis traditæ, novas insuper artes novis inventionibus auctas, mirum in modum promoverunt; & patet ex *Gen. cap. XIV.* ubi *Abraham* viventibus adhuc *Sem, Cham & Japheth*, dives auri, & argenti fuisse dicitur.

Propagatio artium.
Auri abundantia ipsi primævis sæculis.
 Quid dicam de *Chamo*? qui in *Ægyptum* coloniam deducens, mox, uti in *tertio tomo Oedipi* declaravimus, pyramides illas, grandia miracula *Memphi* erexisse, nec non infinitâ auri copiâ, non uti pauperes Alchymistæ sibi somniant, lapidis philosophorum beneficio sed ex fodinis ibidem auro turgentibus, aureisque *Nili* arenis, extraxisse retulimus. Alius itaque Author horum omnium non fuit, quàm *Noë*, qui, quæ ante diluvium à patre suo *Lamech*, & avo suo *Mathusala*, *Adami* protoplasti traditione oretenus acceperat, is deinde post diluvium, & filiis & posteris communicaverit.

Utrum Noë Turris ædificationi præsens fuerit : unà cum exhortatione Nembrod ad progeniem Chamæam ad inchoandum concepti operis molimen.

*Notes
naturales
quibus
Nembrod
instruendus
erat.*

Perique interpretes existimant, eum operi à DEO, ob hominum ex stirpe *Chami* prodeuntium impietatem & superbiam, ne improbo, & DEO OPT. MAX. invito tentamini annuere videretur, minimè præsentem fuisse; sed *Nembrodi* moliminibus detectis, in viciniore partes *Mesopotamiæ*, cum progenie sua *Semi*, & *Japhethi* secessisse, ne temerarii moliminis, quod *Chamæa* gens faceret, finem videret. Erat tunc temporis, *Chami* progenies unita simul, & inter cæteros *Nembrod*, nepos *Chami*, & sextus *Chusi* filius, giganteâ corporis staturâ præ omnibus reliquis insignis in ore omnium; erat enim mirâ faciendâ præditus, nec non vulpino calliditatis altu plenus, cui, sive robur corporis, sive ingenii perspicacitatem, sive denique ambitiosum dominandi animum spectes, ad summa audenda, nihil deerat: unde, uti fastuoso erat animo, ita nihil non agebat, quàm ut concepti moliminis specimen exhibendo progeniem suam à transmigratio- nis jam cœptæ negotio, contra *Noëmi* mentem retardaret. Sed antequam ad institutum propositæ nobis *Turris* procedamus, primò verba sacri textus proferamus; ex hisce enim facillè *Nembrodi* intentionem intelligemus: verba sequuntur: *Gen. cap. XI. vers. 3, 4.*

ויאמרו איש אל-רעהו הבה גלבנה לבנים
ונשרפה לשרפה ותהי לחם הגלבנה לאבן
והחטר יחה לחם לחטר: ויאמרו הבה נבנה-
לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה-לנו
שם פן-נפוצ על פני כל הארץ.

id est, *Et dixerunt alter ad proximum suum; venite faciamus lateres, & coqua-*

*mus eos igne; habueruntque lateres pro saxis, & bitumen pro cemento (aliæ lectio- nes habent, pro luto) & dixerunt; venite faciamus nobis civitatem, & turrim, cujus culmen pertingat ad cælum, & faciamus nobis nomen, antequam dividamur in universas terras. Ex hisce verbis colligimus, unum alterum ad grande quoddam moliminis specimen monstrandum sollicitasse, quod sine capite præstare non poterant, utique ipso *Nembrod*, qui astutia sua, & simul à natura sibi infusa facundia, non dicam instimulabat, sed & eos miris verborum illiciis veluti fascinabat; juxta illud *Gen. X. vers. 8, 10.**

וכוש ילד ארת-נמרד הוא החל להורג גביר
בארץ: ותהי ראשית ממלכתו בגל וארץ
וכלנה בערץ שנער.

*Et Chus genuit Nembrod, ipse cœpit esse potens in terra (vel ut græca lectio habet; ipse famosus gigas in terra) & initium regni ejus Babel, & Arach, & Chalne in terra Sennaar. His igitur armis instructus, hocce tenore verborum eos ad *Turris*, civitatisque extru- ctionem, *Chamææ*, & *Chusiæ* pater- næ familiæ filios cæterosque familiæ nepotes, à cæteris familiis *Semi* & *Japhethi* jam dudum separatos, pro summa, quâ pollebat autoritate in omnes, allocutum, haud inverisimile censere debemus: & quamvis hæc in sacris elogiis non habeantur, *Josephi* tamen testimonio, exhortationem ad suos factam, planè ad credendum inducimur eo fere modo, quo licet ἀποπροσπαθῶς conjectare, peractam. Exhortatio sequitur.*

Cap. II. Nembrodi ad Turrin civitatemque inchoandam exhortatio, ad progeniei suæ proceres peracta.

Novistis, ni fallor, nobile, & renascens mundi generosæ familiæ semen, nos à progenitore nostro Noë, Principes super universas terrarum semitas in divisione tribuum, constitutos fuisse; ut quam quisque Regionem primò reperiret, eandem suo subjugaret imperio. Cum itaque ex orientali plaga in submontanam Ararat longè latequæ exporrectam planitiem, viuis ferè seculi decursu, unanimitè viventes, tandem ex Orientali dictæ regionis campo, longis terrarum ambagibus, in hanc, quam videtis terram appulerimus; & jam ob incredibilem humani generis propagationem, quam videtis, in tantum quotidie incrementum assurgere, ut fieri vix possit, nos ob angustos regionis limites, amplius consistere, atque unà vivere posse; ego de mea persona à vobis concepta existimatione impulsus, in hoc nobilissimo cætu parentum, cognatorumque, quos veluti principes, & orbis terrarum hæredes, quam submississimo voluntatis obsequio revereor, suspicio, & venerabundus adoro, consilium, mentemque meam hodierna die vobis manifestandam censui. Magnæ res, & vehementer ardua agitur, ut proinde matura deliberatione negotium, quod alioquin non nisi in summum familiæ nostræ præjudicium cedere possit, discutiendum censeam.

Contra Noëmi decreta suos concitat. Nostis, omnium nostrum parentem Noëmum consilia agitare, nostris institutis oppidò contraria, & proinde nil non agit, quàm ut nos immenso numero auctos, hinc ad gentium hoc loco congregatarum transmigrationem urgeat, sollicitet, & omnibus adhibitis machinis ad voluntatis suæ executionem violenter instimulet; & jam actu filiorum suorum Semi, & Japhethi progeniem à nostra Chamæa stirpe, veluti maledictâ, nescio, quo frivolo incitamento separare non sit verecundatus; nosque pari pacto ad transmigrationem ordinandam, inò quod intolerandum mihi vide-

tur, armorum minis ad executionem cogere Sect. I. non cesset, ut proinde ejus violentæ voluntati obsequi, meritò nefas duxerim. Agendum itaque stirps Chamæa, sapientiâ, nec non viribus, & numero validissima, ne vos senis pedicis irretiri permittatis; ne vos verborum, quibus vestros animos emollire tentat, lenocinium terreat. Quis enim novit, in quamnam regionem orbis terrarum nobis adhuc incognitam, neque ab ullo mortalium habitatam, nos sit ablegaturus? demens profectò foret, qui, quò eundem, non prius prudenti deliberatione expenderit. Non itaque acquiescamus monitis. In terra, in quam fortuna rerum arbitra nos constituit, persistamus. Videte, & considerate hanc, quâ modò fruimini, Sennaar regionem; intueamini summam rerum in videtum vobis necessariarum ubertatem; aspiciate locorum amœnitatem, fluminum fecundo affluxu campos irrigantium frequentiam; hoc beatæ felicitatis solum possideamus, nomenque nostrum celebremus, antequam cum propaginis nostræ stirpe, (sic exigente inevitabilis necessitatis lege) ab invicem separemur. Verum enim verò, cum plurimos ex vobis, præterlapsi diluvii metu percussos viderem, ne in hac vasta planitie, alius successu temporis cataclysmus cum interitu omnium subsequi possit; ecce ego dux vester ab hac concepti periculi formidine vos prorsus liberos, & immunes fore, dummodo meum consilium non detrectaveritis, pronuncio. Verùm quibusnam mediis nosse forsitan desideraretis? Attendite, modum hisce vobis præscribo. Civitatem non amplam duntaxat, sed & splendore, & magnificentiâ spectatissimam, unà cum immensæ Turris vastitate, cujus culmen pertingat ad cælum ædificemus; siquidem in hac, si quandoque inundationum procellæ regionem hanc invaserint, in Turri hac, tanquam salutis nostræ portu, vitam tueamur. Et quoniam ad molem tantæ vastitatis extruendam, nobis materia nulli deest, felici fidere adoriamur opus. Ecce quanta bituminis loco cæmenti sit copia? quanta cretæ, argillæ, glebæque terrestris

Cap. II. *optimæ affluentia? quanta ex constipatis sylvarum arboribus, lignorum quantitas? Accedit fluminum rivorumque frequentia; nec defunt, in tanto numero mortalium, qui in hoc insolito, novo, & indiviso bucusque theatro ordiendo, operam suam conferrant. Eja, agite, eruamus cretæ argilleque copiam, coquamus lateres igne valido, fodiamus, jaciamusque fundamenta juxta prototypum hujus à me jam dudum conceptum, omnium & singularum partium operis conficiendi proportionem exponens. Agendum, non otiemur; accingamus nos operi; & ne dubitetis, futurum, quin id ad immortalæ nominis nostri gloriam, & honorem sit redundaturum. Fodiant alii argillam, alii bitumen colligant, comportent lignorum fascēs alii, alii fornaces ad lateres coquendos, aptas instruant, instrumenta utensilia alii ad laborandum idonea cudent, jumentorum multitudo præsto sit, & incipiamus; ferveat opus, & summâ curâ & diligentia observetis ea, quæ ego meis architectis, & ipsi vobis faciendâ, commenda-verint. Hæc Nembrod.*

Hicce, & similibus hortationibus corda populorum sollicitabat. Quid plura? facile quod volebat, imperitæ multitudini persuadebat, quæ communi quodam impetu & concursu, uti fieri vulgò assolet, ipsum secuta, cœperunt ferè omnes certatim, non tamen confuse, sed distributis officiis pro diversarum artium peritiâ, quâ imbuabantur, operari, & civitatem, Turrimque ædificare. Veruntamen ne quicquam ex meo sensu hîc adduxisse videar, adducam verba Josephi lib. I. Ant. apud Toruillum, ubi sic dicit:

Josephus
LI. Ant.

Ceterum, inquit, quia certum est, prædictam linguarum divisionem tunc esse factam, quando filii Noë civitatem, Turrimque ædificabant, ut ex sacro textu paulò inferius adducendo palam fiet. Videndum hîc prius est quam occasione, & quo potissimum auctore, hujusmodi ædificia extrui cœperint; fuit autem, ut arbitror hujus ædificationis occasio talis. Accidit

præter hæc circiter tempora, ut nescio, quo Sect. I. spiritu ducti, aut impulsivi, qui tunc vivebant homines, Arphaxadi exemplum secuti, qui jam ante annos plusquam 170. trajecto Tygri flumine, cum universa progenie suâ in Chaldæam descenderat, ipsi quoque pariter conglobati proficiscerentur de Oriente, ut expressè traditur Genes. cap. XI. vers. 2. id est, non de Armenia, in cujus uno ex montibus Arca confederat, quia respectu Babylonis Armenia Aquilonaris est, non Orientalis, quemadmodum in Geographorum Tabulis conspicimus. Sed de partibus Babylonis Orientalibus, ad quas primò eos de Armenia migrasse oportet. Cum itaque communi passu & consensu de prædictis regionibus fortè nimium montuosis ac minus frugiferis, Occidentem versus venirent ut terras magis feraces, commodioresque sibi quærerent, aliquantulum ad Meridiem flectentes, invenerunt campum, seu planitiem quandam admodum spatiosam, quæ postea Sennaar, mox Babylonia est appellata. Hic cum aliquantisper confedissent, urgebat, ut arbitror ^{Invenit Noë de sollicitudine ad transiendum grandis facta.} Noë filios ac posteros jam valde admodum multiplicatos, & auctos, ut ad terras jam singulis divisas, & assignatas properarent, cumque putabat, valde id fore gratum DEO, qui ipsis usque ab initio renovati Orbis denuò dixerat: Crescite, & multiplicamini, & replete terram: &c. tum etiam, quia id multò utilius, & ad victum præsertim commodius cunctis futurum sperabat, ac denique, quoniam vererebatur, ne si diutius simul morarentur, graviora indies inter ipsos dissidia, jurgiaque orirentur. Verùm huic tam sanctæ provideque paternæ mentis intentioni, sicuti & aliis bonis actibus, hostis humani generis, quantum poterat, obstare nitebatur, imprimis, ut creditur, mediante Nembrod filio Chus, filii Cham, qui cum ceteros animi, corporisque viribus antecellere videretur (erat enim maximus, & valde famosus gigas, ut habetur in textu LXX Interpretum Genes. cap. X.) aliis quoque omnibus imperare admodum exoptabat, quod

Cap. II. quod ut facilius ac commodius assequeretur, cunctos simul retinere moliebatur; & quia fortassis non audebat aperte communi omnium, qui tunc in humanis erant, sententiæ adversari, ac Noëmo omnium parenti contradicere, populis callidè suadere non cessabat, ut, priusquam ab invicem discederent, memorandum aliquod suæ potentiae, ac generositatis monumentum posteris derelinquerent, eisque laudes ac nomina ipsorum per cuncta sæcula celebrandi occasionem præberent. Videns autem hæc placere populis, & advertens in ea planitie terram non lapideam esse, sed satis argillosam, ac tenacem, lateribusque conficiendis aptam, & præterea abundare puteis, bitumen largè proferentibus, ex tam promptâ ædificandi materiâ, occasioneque desumptâ, hortabatur omnes, ut unanimiter magnam quandam civitatem extruerent, quæ veluti aliarum omnium mox in aliis regionibus ædificandarum caput, exemplarque esset, & ad munimen decoremque, in ea turres erigerent, inamque præ cæteris excitarent tantâ crâstitudine; quæ ad cælum attolli posse videretur, vel eludionis perfugiam, vel conveniendi monumentum.

Verfusita Nembrod in populo reuendo. Hæc verò tam grandia ædificia versutas Nimbrod proponebat, specie quidem ipsorum gloriæ, ac magnificentiae consulere simulans, reuera autem, ut propositam consiliaque sua perficeret, nimirum, ut multitudinem diurnis huiusmodi operibus, simul occupatam unitantque detineret, & discessionem ad alias longiores præsertim regiones procrastinaret, vel etiam profus impediret; prævidebat enim eos postmodum commoda, & securitatem tam amplæ, ac magnificæ civitatis ab ipsismet tot tantisque laboribus ædificatæ non facile deserturos. Quare vehementius cœpit cunctos tum per se, tum per suæ intentionis sectatores ad opus aggrediendum incitare.

Displicuit autem hoc Domino, qui superbis ipsorum conatibus obsistere non distulit, sed cognitâ eorum obstinatione, & pertinaciâ illicò confusus mirabiliter ædificantium sermonibus, ita ut se invicem in-

telligere non possent, eos tandem ab operibus cessare, atque ad terras singulis familiaribus assignatas discedere cœgit. Turris autem inchoata ob linguarum confusionem Bel primùm, deinde Babylon cum reliqua civitate, & ejus ditione est appellata. Et hoc est, quod breviter legimus Gen. *Gen. xi. cap. xi.* his verbis: Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt in eo dixitque alter ad proximum suum; venite faciamus lateres, & coquamus eos igni, habueruntque lateres pro saxis, & bitumen pro cemento, & dixerunt: venite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen peringat ad cælum, & celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus, ut videret civitatem & Turrim, quam ædificabant filii Adam, & dixit: Ecce unus est populus & unum labium omnibus, cœperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex loco illo in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ, & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Hucusque sacer textus, qui tametsi, quisnam dictæ civitatis ac Turris ædificandæ primarius Auctor fuerit, hic non commemorat, attamen quod fuerit Nembrod, aliquatenus colligi posse videtur ex Gen. cap. X. vers. 8. ubi de ipso verba faciens ait: Ipse cœpit esse potens in terra, & post pauca: fuit autem principium regni ejus Babylon. Et idem sentiunt S. Augustin. libro 16. de Civit. DEI, cap. IV. & communiter Doctores, secuti Josephum, qui id perspicuis verbis asserit, primo Antiq. cap. 5. hæc eandem historiam *Joseph. l. i. Antiq.* ita describens: Tres verò Noë filii, Semas,

Cap. II. Semas, Japhethus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planitiem habitare ceperunt, & aliis, recenti etiam tum cladis memoriâ, pauidis nec audentibus à celsioribus locis descendere, idem faciendi auctores, & exemplum fuere; campos quam primum colere sunt aggressi, nomen est Sennaar. Ceterum DEO iubente (subaudi, ministro Noë omnium, qui tum supererant, parentis) ut propagandi, multiplicandique generis gratiâ, colonias deducerent, ne inter se discordias exercerent, sed multam terram colendo, frugum copiâ fruerentur; homines rudes non paruerunt, quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti; cum etiam florent iuventutis multitudine, DEUS rursum de colonia deducendâ admonebat; illi verò non putantes se ipsius benignitate, presentibus commodis perfrui, illamque felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto ejus non fuerunt obedientes, & quod pejus erat, consilium de coloniis, non favorem Numini, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi, possent opprimi. Ad superbiam autem, DEIQUE contemptum excitabant eos Nabrodes, nepos Chamæ filii Noë, vir audax, & manu promptus, docens non DEO, sed propriae virtuti, presentem felicitatem eos debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahere, ratus fore, ut homines ad se deficerent à DEO, si se illis ducem præberet, opem suam offerens, contra novum aliud diluuium intentantem; Turrim enim se exædificaturum excelsores, quam

Nem-
brod divi-
nitatem
asselat.

quò aqua ascendere posset, & insuper ma-
jorum suorum interitum ulturum. *Vulgus*
autem facile Nabrodis placitis obtempe-
rabat, ignavum ratus DEO cedere, atque
ita structuram Turris occæperunt, nulli
labori parcentes, nihilque sibi ad diligen-
tiam reliquum facientes. Cumque ingens
esset operarum numerus, surgebat opus,
super quam sperasset aliquis: crassitudo au-
tem erat tanta, ut proceritatem obscura-
ret; struebant autem lateribus coctis ad fir-
mitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum
vesaniam videns DEUS, delere quidem
omnes noluit, quando ne priore quidem
clade ad meliorem mentem profecerant,
sed dissidium inter eos immisit, linguis eorum
variatis, ita ut ob diversitatem sermonis
mutuò non se intelligerent. Locus verò
Turris nunc Babylon vocatur propter
confusam linguam, quæ prius omnibus
ex æquo clara fuerat; nam Hebræi
confusionem nominant Babel. De Turri
autem hac, deque linguis hominum muta-
tis meminit & Sibylla his verbis: Cum
universi homines uno eloquio uterentur,
Turrim ædificarunt excelssissimam,
quasi ad coelum per eam ascensuri;
Dii verò procellis immisissis Turrim sub-
verterunt, & suam cuique linguam
dederunt, quæ reipsa fuit, ut urbs ea
Babylonis vocabulum acceperit. De loco
autem, qui Sennaar in Babylonia nomi-
natur, meminit Heshixus hoc modo.
Ajunt Sacerdotes cladis ejus supersti-
tes Engelii Jovis sacra ferentes, in Sen-
naar Babyloniæ pervenisse. Hucusque
Josephus.

Sibylla
de confu-
sione lin-
guarum.

CAPUT III.

De altitudine Turris diversæ opiniones.

Cap. III. **M**ulti varia sentiunt de altitudine hujus Turris, cum quam alta illa fuerit, Moses non determinet, sed solum dicat, illos eam ad coelum erigere voluisse; sed sensum

horum verborum exploremus. Hebraeus textus ait:

וַיֹּאמְרוּ הֵבֵא נִבְנֶה-לָנוּ-עֵיר וְצִוְרָה וְיֵאָסֵף
בְּשָׁמַיִם.

Et dixerunt; venite, fabricemus nobis civitatem

Cap. III. *tatem & Turrim, cujus culmen pertingat ad caelum, vel ut ad literam exponamus: ut caput ejus sit in caelo.* Cui respondet græca lectio: *δοτε οικοδομησωμεν εαυτοις πόλιν η πύργον ἕξασαι η κεφαλη ἕως τῶ θρανῶ.* Chaldæa habet: *מגדל עד שמיא* Id est, Turrim, *cujus caput extendatur ad apicem caeli.* Verùm ut hæc exactiùs enucleentur, primò aliorum, deinde & nostram opinionem subjungemus. Quantum itaque *Turris* alta esse poterit tunc temporis, quando ab opere per confusionem linguarum, cessatum fuit, scire, uti paulo antè dixi, non possumus, quoniam neque scriptura sacra, neque *Josephus*, aliufve probatus Autor id asseveranter affirmare ausus est; nam licet *B. Hieron. sub finem libri 5. commentariorum suorum in Isaiam* tradat, à quibusdam dici, eam in altitudine 4000 passuum tenuisse. Idem tamen paulò post subjungit: *Quæ de dicta Turri perhibentur, penè incredibilia videri.* *Herodotus* quoque ab eodem sancto Doctore citatus, tametsi libro primo, aliquantò ante finem, describens templum *Jovis Bæli*, dicat, in eo fuisse *turrim* solidam altitudine simul, & crassitudine stadii, cui alia rursùs imposita *turris*, & huic subinde alia ad octavam usque, non tamen aliarum altitudines expressit; unde si (ut ibidem supponere videtur) æqualis singulæ erant altitudinis, certè verticem supremæ non 4000, sed mille duntaxat passus altam fuisse, necesse est; siquidem stadium octava milliarii pars esse dicitur. Verum utrum *Turris* ab *Herodoto* descripta eadem fuerit cum *Turri Nembrodi* in sequentibus decidetur. Opinio autem eorum, qui putarunt *Turrim Babel* habuisse 4000 millia passuum altitudinis, videtur ex præadductis *Josephi* verbis deducta, ubi de *Nabrode* ait, quod *Turrim* se ædificaturum jactabat excelsiorem, quàm quò aquæ diluvii ascendere possent. Cum enim constet diluvii a-

quas quindecim cubitis montium ca- Sect. I.
cumina superasse; & *Plinius lib. 5. cap. 22.* dicat, reperiri montes 4000 passuum perpendiculariter altos, putaverunt ipsum *Nembrodi* voluisse quidem attollere *Turrim* ad 5000 passus, ubi eò ventum est, ut jam deessent tantummodò mille passus altitudinis, opus fuisse impeditum. Veruntamen hoc probandum erat, quod scilicet tunc, & non multò priùs ædificatio fuerit intermissa. Relinquamus igitur ea, quæ scribi nullo modo possunt, & ad alia properemus.

Ex hujus tam excelsæ *Turris* ædificatione, atque item ex memorata linguarum divisione, perhibent occasionem arripuisse Poëtæ, Ethnicosque scriptores, fingendi duas illas fabulas, quarum meminit *Philo Hebræorum* disertissimus in exordio libri de Confusione Linguarum: alteram de gigantibus celeberrimam, quos ferunt, montes montibus superimposuisse, ut bellum diis inferrent, sed ab ipsis fulmine dejectos: alteram de animalibus irrationalibus, quæ ajunt olim unà cunctis communi voce inter se de rebus suis, ut solent homines, agere consuevisse. Verùm quia semel perpetuam juventutem à diis expetere ausa sunt, ab eisdem confusione vocum, postea esse punitos. Sed de Poëtis, non est, quod mirari debeamus, quandoquidem notum est, eos ex professo, fabulandi occasiones undequaque venari, nec dedignari communiter pro fabulatoribus haberi; quippe qui largam admodum in hoc genere licentiam, jam dudum sibi usurpaverint, juxta vulgatum illud *Horatii* ferè in initio *Artis Poëticæ*.

— Pictoribus atque Poëtis

Quidlibet audendi semper fuit, æqua potestas.

Illud magis mirandum ac deplorandum est, quorundam hominum impiorum quanta fuerit audacia, ac temeritas,

Cap. III. meritas, ut refert *Philo*, uti supra, au-
 si sunt historiam sacram calumniari,
 quod fabellas contineat prædictis si-
 miles, fabellas, inquam, appellare non
 sunt veriti, dictæ *Turris* ædificatio-
 nem, & linguarum divisionem putan-
 tes, utrumque fabulosum esse, & fal-
 sum; stultissima namque ipsis visa est
 cogitatio *Turris* struendæ, cujus cul-
 men ad cælum pertingeret, nec mi-
 nus impossibilis, quàm prædicta mon-
 tium superimpositio; sed & linguarum
 varietatem semper extitisse, perperam
 existimantes, illud quoque in erroris
 sui argumentum assumunt, incredibili
 videri (si una tantum fuisset homi-
 nam locutio) potuisse illos sic dere-
 pente proprii idiomatis oblivisci, & il-
 licò novis atque inauditis vocabulis in-
 ternos explicare conceptus, & præter-
 ea non valebant capere, quomodo
 confusio illa linguarum in pœnam si-
 mul, & remedium peccati inducta fu-
 erit; non in pœnam, quia naturale esse
 putabant, diversos homines diversis u-
 ti idiomatibus, non in remedium ini-
 quitatum, cum nihilominus etiam
 post divisas linguas, viderent infinita
 propemodum scelera extitisse, & non
 unitatem linguæ, sed propensionem
 iniquorum hominum in malum, ma-
 lorum causam esse, quandoquidem e-
 tiam linguâ mutilari, natibus, aspe-
 ctibus, aliisque corporis motibus, non
 minus, quàm verbis improbitatem
 cordis proferre norunt. Et linguæ u-
 nitas potius ad plura bona utilis esse vi-
 detur, nimirum ad commercia exer-
 cenda, ad scientias edocendas, ad so-
 cietates stabilendas, amicitiasque con-
 ciliandas, & his similia.

*Responsio
 ad objecta.*

Verum ad hæc non operosum est
 respondere. Nam quis non videt, ad-
 modum differre, quæ narrantur à *Moy-
 se*, ab his, quæ fabulatores confixere?
 Etenim montes superimponere mon-
 tibus, & inde cum superis dimicare
 perspicue patet, naturaliter ab homi-

nibus fieri nullo modo posse; *Turrim* Sect. I.
 verò altissimam extruere, facultatem
 non excedit humanam. Et quidem
 stultissimum est, fateor, per hujusmo-
 di altitudines ad cælum posse conscen-
 di, quod gigantes intendisse ferun-
 tur.

Atque non eo consilio docet scri-
 ptura, ædificatam esse *Turrim Babel*,
 imposuit fortasse calumniatoribus,
 quod dicitur Gen. cap. xi. vers. 4. *cujus
 culmen pertingat ad cælum*. Sed hoc hy-
 perbolicè dictum, omnes sacri faten-
 tur expositores. Quid igitur vastissimo
 illo ædificio prætendebant? Quid a-
 liud, nisi humanam gloriam, & no-
 men æternum, ut ibidem tangitur il-
 lis verbis. *Et celebremus nomen nostrum*.
 Quamvis fortasse etiam aliqui rudio-
 res verè *Turrim* ad cælum erigi posse
 putarent, aut faltem posse in summita-
 te illius *Turris*, à diluvio, si deinceps
 contingeret, seipsos præservare, præ-
 sertim cum scirent, diluvii aquas quin-
 decim tantum cubitis montium verti-
 ces excessisse. Quantum verò differat
 historia confusionis humanæ loquelæ,
 ab ea, quam in brutis contigisse fabu-
 lantur, vel ex hoc dignosci potest,
 quod loqui hominibus naturale est,
 brutis autem nequaquam; quare ma-
 nifestum est, fabulosum esse, quod de
 brutorum locutione finxerunt; verissi-
 mum verò, quod de uno hominum i-
 diomate, divinitus postea variato, fa-
 cra testantur eloquia.

*Solutio
 alterius
 objectionis.*

Porro divisionem linguarum non
 semper extitisse adversus *Philastrum*
 ostendemus. Nunc illud tantum asse-
 rimus, de fide certissimum esse verissi-
 mumque, ante structuram *Turris Ba-
 bel*, unam duntaxat omnibus commu-
 nem fuisse loquelam, non plures. Quis
 enim credat, populum unum qui ab
 uno homine etiam tum vivente de-
 scenderat, simulque verè hætenus ha-
 bitaverat, diversa habuisse idiomata?
 Quod si dixeris; quomodo igitur po-
 tuit

Cap. III. ruit tam citò, atque adeò multipliciter variari? Respondeo, non ex causis naturalibus subitam illam accidisse varietatem, sed omnipotentis DEI voluntate, cui nihil esse difficile, nedum impossibile, nemo sanæ mentis est, qui ignoret. Deinde concedimus, linguæ unitatem hominibus sæpenumero esse utilissimam; contrà verò diversitatem, ad multa incommodissimam. Veruntamen illud quoque certum est, in memorato casu fuisse appositissimum humanæ transgressionis remedium, nullumque aliud importunius adinveniri potuisse.

Quis enim nescit, multitudini in malum, aliquod unanimiter conspiranti, quantum obesse possit, idiomatis unitas? quippe qui ad flagitium perpetrandum non mediocriter incitare valeat; meritò igitur illis hominibus, qui *Turrim* civitatemque ædificare volebant, & in ea simul habitare, cæterasque terrarum regiones incultas relinquere, quod omnimodò erat bono publico, divinæque dispositioni contrarium; meritò inquam, eos Dominus confusione linguarum inter se divisit, atque inde ad alias terras seorsum inhabitandas, adegit. Itaque si rectâ mente supradiçta pensemus, & circumstantias temporis, loci, atque intentionis illorum hominum accuratè perpendamus, procul dubio etiam sepositâ sacræ narrationis auctoritate, necessarium erit, fateri, divisionem, multiplicationemque humanorum idiomatum, non esse fabulosam, sed verè, atque indubitanter divino consilio esse factam, & justè in pœnam superbiæ, impietatisque DEO prohibente, ædificare volentium, inflictam, nec non iniquam illorum intentionem, toti humano generi, atque orbi terrarum perniciosam, convenienter tali remedio fuisse impeditam. Et hæc adversus eos, qui præ impietate scripturas sacras facillè respuunt, breviter sint dicta.

Sed ut ad propositum nobis argumentum redeamus. Certè eos, quod cogitaverant, in executionem duci posse, credidisse, *Philo* in libello de *confusione linguarum* commemorat, ubi & ethnicorum sapientum calumniam quandam adversus hanc historiam *Moyſis* refutat. Quibus, inquit, majorum nostrorum instituta displicent; homines impii, & tantum ad justas leges accusandas disertis, arreptis impietatis ansis historiam hanc *Mosis* de ædificatione *Turris* cavillantur, nosque derident. Etiamnum, inquit, extollitis præcepta vestra, ut veritatis regulas? Ecce sacri, quos vocatis, libri fabulas continent, quales vos aliis referentibus irridere soletis. Alii de iisdem verbis sacri textus: Ecce unus populus est, & unum est labium, coeperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec nec eas opere compleant: eos verò id se posse, quod animo designaverunt, credidisse, ostendunt. Omnes ferè *Chaldæorum*, *Arabum*, & *Hebræorum* commentarii hoc ipsum asserunt. *Rabba* super hæc verba.

בנה לנו ארץ וצפורה וראשו בשמים
 Ædificemus nobis civitatem, & Turrim, cujus caput pertingat ad celum: asserit, primævos illos homines curiositate quadam ductos, ut quidnam corporis *Sol* & *Luna*, ex quibus diluvium processisse putabant, essent, videre oculis, & coram pellustrare possent. *Rambam* hoc loco ait, *Chami* stirpem impiam cum *Astrologiæ* esset dedita, astraque, ac sidera continuo contemplata, regni cœlestis decorem miraretur, vehementi quodam dispositionis istius regni cognoscendæ desiderio exarsisse; idem *Rambam* in *More Nebuchim*, ait; *Adam* ex *Lina* prodiisse in hanc terram, allatis secum insolitis fructibus, & aurearum arborum ramis; atque hanc sive fabulam, sive opinionem, certè *Sabæorum* traditionem fuisse constat. Unde fœdere inito, unus ad alterum clamavit: Venite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus

Philo l. de confusione linguarum refutat calumniam Ethnicorum.

Rambam hoc loco.

Rambam in More Nebuchim.

Cap. III. *culmen pertingat ad cœlum* ; videamus, inquirunt, quæ ibi rerum sit dispositio, quæ leges, quæ gubernandi ratio: videamus si modus sit fatales illorum corporum influxus superandi, & celebremus hoc facinore omnibus seculis memorando nomen nostrum apud posteros; operemur dum unitâ multitudinem populi infinitâ id possumus, ne forte dispersi protinus vires quoque ad id præstandum deficient. Unde fabulam illam postmodum de gigantibus ortam existimamus, juxta Ovid.

Affectasse ferunt regnum cœleste gigantes,

Altaque congestos struxisse ad sidera montes,

Tunc pater omnipotens misso perfregit olympum

Fulmine, & excussit subjectum Pelion Ossæ.

E quibus quidem hucusque allegatis clarè patet, stolidam gentem, ut citati authores volunt, sive temeritate, seu impietate quadam impulsam, hanc prodigiosam molem verè affectasse.

Utrum autem hujusmodi fabricâ, ullâ naturali potentiâ fieri potuerit, qualem ipsi prætendebant, mathematico ratiocinio demonstrare aggredimur, præsertim cum de hac ipsâ quæstione jam dudum à diversis consulti, publico id problemate nos demonstraturos esse receperimus. Verùm ut cum ordine, & sine confusione rerum in opere confusionis procedamus, primò, ubinam locus *Turris* fuerit, & si in cœlum illam exaltare volebant, quanta debuerit esse illa *Turris*, quot operæ potuerint in extructione *Turris* occupati fuisse, quanta debuerit esse materia, quantum temporis in ejusdem consummatione infumendum erat; concludemus tandem hoc opus tantum abesse, ut ab ullâ naturali potentia fieri potuerit, ut potiùs vel ipsius naturæ dæmonumque viribus repu-

gnasse, omnes sensatæ mentis viri credere debeant. Sect. I.

In præcedentibus formam *Turris Babel à Nembrod* extructæ, quam nobis tum propria conjectura, & imaginatio, tum authorum aliorum auctoritas præscribere potuit, exhibuimus. Restat modò, ut, si *Turrim* ad *Lunæ* fornitem exaltare volebant, quamnam ejus formam, quantam ejus altitudinem, latitudinemque esse oportuerit, demonstremus.

DEMONSTRATIO

De Turris ad Lunæ Cœlum exaltandæ, ἀδυναμία, sive impossibilitate.

Ex Oriente igitur profecti dicuntur, hoc est, ex orientali plaga montis *Ararat*, ubi magna hoc loco authorum contentio, uti in præcedentibus dictum fuit, dum non capiunt, quomodo ex Oriente venerint, cum mons *Ararat*, sive *Armenia*, ubi priùs substiterant, multiplicati populi, non orientalis, sed borealis sit *Babyloni*; nos è geographica disciplina rem iteratis nonnullis supradictis, ita explicamus. Cum mons *Ararat*, uti ex chorographia supra adducta patet, ex occasu in ortum, ut hîc apparet, longo terrarum tractu, aliis subinde montibus concatenatus excurrat, homines cum ab occasu jugis montium impediti exitum quærerent nec invenirent, secundum vallium decursum orientalem castrametatos fuisse, magnis tandem gyris & ambagibus peractis in exitu orientali montium in occasum flectentes, tandem in planitiem infra montem inciderunt, ibidemque, uti in præcedentibus docuimus, ad plurimos annos habitaverint, in ea nimirum Regione, quæ postea, *Media*, & *Persia*, *Parthia*, & *Bactria* dicta fuit; & deinde ad transmigrationem gentium inchoandam, ex hac regione orientali in hanc planitiem appulsi, campum hunc *Sennaar* duobus maximis *Asie* fluminibus

Quomodo transmigratione ex Oriente in Occidentem facta intelligi debeat.

Cap. III. minibus, *Tigri*, & *Euphrate* irriguum, *Turri* ædificandæ aptissimum locum invenerunt. Loco igitur *Turris* assignato, jam cum hoc in loco, confusum sit labium universæ terræ, certè omnes homines in illa immensâ planitie congregatos fuisse, uti in præcedentibus ostendimus, constat.

Quæritur primò, in quantum homines intra 275 annos (tantum enim spatium temporis inter diluvium, & *Turris* ædificationem intercessit) propagari potuerint? Quamvis verò in præcedentibus, humani generis multiplicationem intra 130 annorum spatium factam ad calculum reducere conatus fuerim, hoc tamen loco alium computum nostro instituto magis congruum inimus. Supponamus igitur, totum genus humanum à tribus paribus conjugum singulari DEI OPT. MAX. providentiâ à diluvio in semen servatis, prodiiisse. Secundò singulos annos, singulos conjuges, vel marem, vel foeminam procreasse & 14 annorum ætatem conjugio habilem constituisse, quibus positis, per certam singularum circumstantiarum combinationem; humanum genus propagari potuisse invenimus ad 9094468 hominum utriusque sexus, quamvis *Theophilus Reinaudus* ad 14000000 *Turri* præsentis fuisse, in suis tabulis chronologicis asserat unde nos ad demonstrationem faciendam magis congruum numerum prædictum, retinemus multo hoc minorem, quod quamvis alicui forsan *ωσείδοξον* videri posset, positis tamen ponendis hunc numerum prodire necessum est, & non dissonat ab iis, quæ supra ex Rabbiniis adduximus. Horum igitur medietatem *Turri* ædificandæ applicemus, videlicet 4547234. verisimile enim est, munia communitatis in certas classes, seu ordines fuisse distributa, uti antea dictum fuit, ita ut alii ædificandis casis & tuguriis, alii cædendis lignis, alii fodiendâ argillâ,

& bitumini congregando, alii fornibus ad coquendos lateres, alii provisioni, & annonæ colligendæ in tanti populi sustentationem occuparentur.

His quoque ita constitutis, nunc quæritur, si *Turrim* ædificare volebant, cujus culmen pertingeret ad primum cœli fornicem, ut Samaritana lectio habet, sive ad Cœlum *Lunæ*, quanta debuerit esse ejus altitudo: cui quæstioni satisfaciemus, si altitudinem *Lunæ* à *Turri* geometrico priùs rationio demonstremus.

Cum itaque variis rationibus à peritissimis Mathematicis 60 milliaria Italica uni gradui terrestri respondere fit compertum; fiat, ut 1 ad 60, ita 360 ad aliud, factaque operatione juxta regulam proportionum, prodibit totius terrestris globi ambitus æquinoctialis in milliariis 21600; cum circumferentiæ cujusvis circuli ad diametrum juxta *Archimedis* demonstrationem consistat in proportione tripla sesquiseptima minori verâ; vel tripla superdecupartiente septuagesimas primas, majori verâ, & ad invicem se habeant, ut 22, ad 7. vel 21. ad 7. Si fiat, ut 22 ad 7, ita 21600 ad aliud, prodibit diameter Terræ 6872 vel potiùs 6872 $\frac{1}{4}$ milliarium, cujus dimidium 3436, ejusdem semidiameter; superficies verò globosa terræ habebitur ex multiplicatione circumferentiæ in diametrum, quæ est, 148456800 milliarium; soliditas verò hujus habebitur, si diametrum terræ in tertiam partem superficiei globosæ duxeris, prodibunt 3400155648 milliaria cubica, totius terreni globi soliditas.

Inventa itaque semidiametro globi terreni, habebitur ex consequenti in milliariis Italicis distantia à centro terræ usque ad globum lunarem. Non dicam hic modum, quomodo Mathematici in cognitionem hujusmodi distantia *Lunæ*, reliquorumque planetarum, à terra ad proprias eorum

Altitudo
à terra.

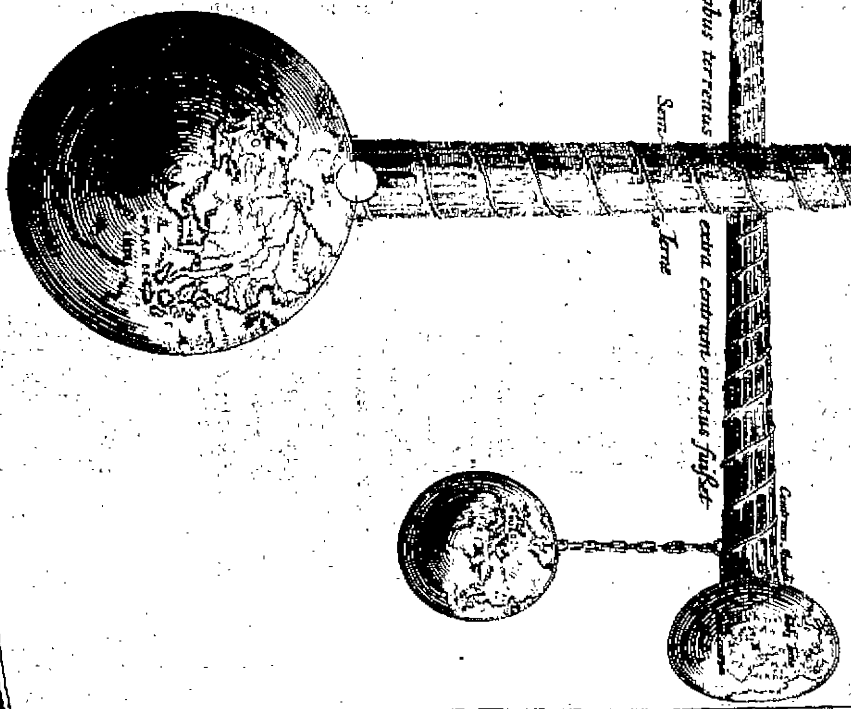
Inventio
diametri
globi terre-
ni, una
cum circulo,
superficie
& cubo.

Datu hypothesis quantam globus terrenus

Sunt

Terre

extra continentem orientis suspesit

Cap. III. sphaeras, venerint, cum de iis, *Ars* nostra *Magna Lucis & Umbrae*, caeterorumque Astronomorum opera hujusmodi inventionibus plena sint, sed distantias solummodo à præstantissimis Mathematicis, variis observationibus compertas, & ubique passim obvias adducam.

Distantia itaque à centro terræ usque ad *Lunam* est triplex; major est in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis *Lunæ* constituta; nos mediam & infimam ad nostræ demonstrationis veritatem ostendendam, distantiam elegimus, quam 56, aut 52 semidiametrorum Terræ plerique Astronomi esse deprehenderunt, de quibus vide *Tychonem*, *Keplerum*, *Copernicum*, & modernos, *Blancanum*, *Riccium* aliosque innumeros. Sit itaque semidiameter Terræ; quam paulo ante 3436 miliaria Italica continere invenimus. Hoc posito, si 3436 miliaria, in 56 semidiametros, videlicet distantiam *Lunæ* à Terra, duxeris, habebis quæsitum, nimirum 192416 miliaria Italica, distantiam *Lunæ* à Terra; si verò semidiametri terrestris miliaria, in 52 semidiametros duxeris, quæ est vicinior ad Terram distantia, habebis 178672 miliarium *Lunæ* ad Terram distantiam inventam.

Atque tot miliarium alta debebat esse *Turris* nostra, ut cœlum *Lunæ* tangeret. Exploratâ itaque *Turris* altitudine, jam videamus, quantæ molis illa in soliditate fuerit; & primò quidem juxta opinionem quorundam Authorum Arabum ponamus *Turrim* conicam, quam alii quadratam fuisse sentiunt, & in diametro suo, sive uno latere, octo miliaria, id est, octo miliaria passuum, spacium occupasse, erit quadratum ejus 64 miliarium quadratorum, jam verò cum juxta *Archimedis* rationem, quadratum alicujus diametri ad ejusdem circuli aream se habeat, ut 14 ad 11, ductis 11 in 64, & pro-

ducto diviso per 14, prodibit area circuli 50 (vel accuratius 50½) miliarium quadratorum, sive 50000 passuum; quæ iterum juxta Regulas *Archimedis* de coni, & cylindri dimensione in tertiam partem altitudinis *Turris*, videlicet in 59557 ducta dabunt soliditatem totius *Turris* in miliaribus cubicis 2977850.

Præterea cum milliare unum 5000 pedibus geometricis, qui 1000 passibus æquivalent, constet, erit juxta regulas tetragonismi, & cubi, milliare unum quadratum, pedum 25000000, & cubicum milliare continebit 12500000000 pedes cubicos. Supponamus jam unius lateris costi quadrati latus pedi geometrico respondere, & sex quadratos lapides hujusmodi constituere cubum: utique lapidum dictorum numerus erit 12500000000, id est, pedum cubicorum, qui ducti in totius soliditatem *Turris*, dabunt multitudinem laterum cubicorum in hac immensa mole extruenda requisitorum 374731250000000000; cum verò in varia loculamenta, & habitationes tota *Turris* sit divisa, à soliditate tota demamus millesimam partem, remanebitque hic numerus, 374354625000000000, *Turris* vera soliditas, qui numerus adeò immensus est, ut animo vix concipi possit; unde ex hujus *Turris* calculatione innumera absurda sequuntur.

CONSECTARIA.

Sequitur *primò*. Quod si spatio trium miliarium quadringentorum viginti sex annorum continue à quatuor millionibus hominum fuisset laboratum, & *Turris* singulis septimanis uno milliari circumquaque ascendisset, *Turris* dicto temporis spatio non fuisset finita.

Sequitur *secundò*. Si omnium sylvarum totius orbis terrarum ligna in unum locum fuissent comportata, & totus orbis terrarum in limbum, seu argillam cessisset, & oceanus cum omnibus

Cap. III. bus maribus & fluviis in bitumen; nec ligna ad coquendos lateres, nec ad argillam orbem terræ, nec ad bitumen oceanum suffecturum fuisse. Novum igitur orbem condere, eumque hoc duplo majorem ad hanc fabricam expediendam esse oportebat.

Confess. 3. Sequitur *tertiò*. Quod si eques quippiam singulis diebus 30 miliaria in illo declivi cochleæ ascensu confecisset, octingentorum annorum spacio, *Turris* apicem non attigisset.

Confess. 4. Sequitur *quartò*. Hanc *Turrim* pondere suo multis parasangis superasse Terram; quod ita ostendo. Sit *Turris* a b d, globus terræ b c d e, centrum Mundi o. Si igitur totus terrestris globus ad hanc fabricam complendam non erat sufficiens, ergò si aliunde divinitus suppeditata materia *Turris* demonstratæ magnitudinis super terram fuisset elata, necessarium erat, terram

tantum extra centrum universi, utpote *Secl. I.* te leviolem exire, quantus erat excessus ponderis *Turris* supra pondus terræ; quem excessum juxta Staticæ leges cum nos invenerimus, decem semidiametros constituere, conclusimus, centrum gravitatis terreni globi non jam in o, sed in i constitui, ibique cum centro mundi congruere; quod si ita, ergò totus terrenus globus extra centrum universi, cum ruina totius Mundi extitisset. Lector examinet figuram hîc appositam, & verum, quod diximus, inveniet. Vana itaque fuit, & stulta mortalium præsumptio, tale quid non dicam cogitare, sed ne attentare quidem velle; ut proinde merito ob temeritatem DEO hominibusque invisam, dum cum coelo bellum inire præsumptuosius attentarent, DEUS confusione linguarum tantam temeritatem puniendam censuerit.

CAPUT IV.

De *Turris Nembrod formâ, & architecturâ.*

Cap. IV. **A**ppropinquabat tandem tempus, quo *Nembrod* in executionem duceret ea, quæ jam multis annis animo conceperat, de *Turris* altissimæ, quæ culmine cælum pertingeret, fabrica; quare selectis accitisque undique ex infinita pænè hominum multitudine architectis, tum vel maximè qui ex suæ stirpis essent progenie, omne consilium suum illis aperuit, eos in omnibus, quæ dictam fabricam concernerent, exequendis, quàm diligentissimè instruxit, mensuras totius fabricæ præscripsit, modulum, sive prototypon è ligno, vel argillâ effictum, ut secundum illud se dirigerent, ostendit; siquidem verisimile est, eum uti erat sublimi judicio pollens, tantæ molis opus non temerè, & tumultuariâ quadam resolutione, sed maturo, & quàm deliberatissimo animo conce-

Præparatio rerum ad Turrim edificandam necessarium.

pto jam à multis annis consilio inchoasse; dispersitis itaque architectis in certas classes, quorum alii fundamentis locandis, latomorumque laboribus dirigendis præsiderent, alii operas in fodienda argilla, lignis, arboribusque cædendis, ad lateres in fornacibus jam instruendis, coquendos, occupabantur; quidam operarum, tum in bitumine colligendo, saxisque eruendis, tum in instrumentis ferreis, id est, martis, patellis, malleis, cochlearibus, trullis, gnomonibus, harpaginibus, similibusque ad fabricam necessariis instrumentis parandis, curam habebant; non deerant, qui figulis, fabrisque in vasis ligneis ad calcem portandam aptis, deinde scalis, machinisque, ad saxa sublevanda, trabibusque ad pægmata extruenda, conficiendis præsiderent: quia verò in tanta laborantium multi-

tudine,

Cap. II. tudine, commeatus, five ciborum annona prorsus necessaria erat, œconomos quosdam verisimile est, constitutos fuisse, qui annonam undique & undique collectam, nec non magnâ camelorum, equorum, asinorumque multitudinem in constitutum locum advectam, operis statuto tempore distribuerent.

Sub qua forma Turris fuerit edificata.

Prima Turris contignatio.

His itaque per suos ministros singulari providentiâ constitutis, fabricam orsus est, & primò quidem sub formâ rotundâ, aut, uti alii sentiunt; quadratâ, (nos rotundam seligimus) fundamenta ponebant, juxta circuitus determinatam quantitatem, deinde supra jacta fundamenta formam fabricæ ordiebantur; & primò quidem, pro primo solario, sive contignatione, ambitum, seu peridromum ad quam volebant altitudinem exaltabant, per quem homines animaliaque bitumine, lateribusque onusta facillè circumire possent, suis exedris peristiliisque ad præcipitationem animalium vitandam instructum; deinde ad hujus peridromi planum ab infima Turris basi, scala cochlearis, sive helix sat lata parabatur, per quam sub declivi, & quantum fieri potuit, depresso tramite, facillimus animalibus ascensus dabatur. Erat autem hæc prima substructio subtus variis cameris, receptaculis, fornicibusque suffulta, tum ad nocturnam operarum quietem, tum ad necessarium commeatum ibidem recondendum. Hac veluti primâ Turris contignatione peractâ, secundam ordiebantur contignationem, juxta quantitatem ipsis placitam, ad quam ex primo peridromo per scalam cochloïdem, sive helicem, ad secundam concedebatur ascensus; & sic à peridromo ad peridromum, atque ex hisce per scalas cochloïdes ad singulos ascendebatur usque ad eam altitudinem, quam DEUS ipsis permisit, dum confusione linguarum eos à cœpto opere desistere com-

pulit. Verùm ut lector luculentius Sect. I. Turris fabricam contempleretur, hęc ejus non genuinam quidem, sed quam concipere mente nostra possumus, delineationem apponendam censui.

Notandum verò, quod antequam fabricam ordiretur Nembrod, primò mansiones, sive habitacula, domusque ædificandas censuit, ne tanta multitudo hominum semper sub dio, omnibusque aëris injuriis exposita regione, commorari cogeretur, sub forma civitatis extruxit; atque hanc ego arbitror civitatem fuisse, de qua Moser in sacra Genesi, mentionem facit. Venite faciamus nobis civitatem & Turrim. Fuisse autem primò rudia quædam, & imposita habitacula sine ordine disposita, sed cum in architectonica arte, ex Turris extruptione plurimum jam profecissent; tunc enim Nembrodus sub initio Regni sui, eam ad meliorem deinde formam & decorem redactam, ad Euphratis Tigrisque confluxum condidit, quam post 70 circiter annos Semiramis instaurandam, stupendis, magnificentissimisque fabricis, uti paulò post videbitur, condecoravit. Neque putet lector, contignationes dictæ Turris sub continua soliditate extructas, quin imò, ingentibus intus aulis, conclavibus reconditoriisque præditas fuisse, per quæ ex peridromis intra ea undique ingressus concedebatur. Ad quam verò altitudinem, propositam Turrim exaltârit Nembrod, antequam ab operis prosecutione desisterent, sacer textus fileat: secundum varias verò autorum in præcedentibus allegatorum opiniones, alii ad altitudinem montis, alii ad mille passus, non desunt, qui ad quatuor millia passuum altitudinem erectam fuisse arbitrantur, de quibus in sequentibus pluribus agetur. Lector eam, quæ ipsi magis arriserit, amplecti poterit. Atque hæc de Turris Babylonica fabrica sufficiant.

Quam civitas illa fuerit quam sacer textus Nembrod extruxisse refert.

De stupendis, & prodigiosis tum urbium,
tum turrium, hortorumque miraculis, à Nino,
& à Chusi filiis, & Semiramide post mortem
Nembrod extractis.

CAPUT I.

De Nino, ejusque rebus gestis.

Quali
fuerit Ni-
nus Rex
Assyrio-
rum.

DE Nino, primo Assyriorum, atque adeò totius mundi imperatore, variæ sunt tum apud sacros, tum apud profanos auctores, narrationes. Nos Herodotum, Diodorum Siculum & Strabonem secuti, quid de eo sentiamus, paucis aperiamus. Itaque, quemadmodum in Arca Noë tradidimus, nos credimus, hunc Ninum esse illum, quem Sacra Scriptura Genes. cap. X. vers. II. vocat Assur, qui cum exercitu exiisse dicitur de terra Semaar, id est, de Babylone, ubi regnaverat pater ejus, & subactis Assyriis, ædificasse in Assyria civitates ibidem nominatas, & unam præ cæteris magnam, quam ex nomine suo appellavit Niniven, in qua de Babylone sedem regni sui transtulit, ac deinceps Assur, hoc est, Assyriorum Rex nuncupari cœpit. Cæteras ipsius Nini res gestas multas admodum, & præclaras breviter ex Ctesia Cnidio recenset Diodorus Siculus lib. II. rerum antiquarum, cap. I. ubi sic ait: Primus Rex Assyriorum, scriptores nactus est Ninus, qui ejus gesta literis traderent. Is naturâ bellicosus, & virtutis appetens, cum primum robustissimos juvenum, plurimorum temporum, armorum usu, ad omnem laborum patientiam, & belli pericula exercuisset, coacto exercitu, societatem inivit cum Arico Arabum Rege. Et post pauca subjungit: Ninus igitur Arabum Rege assumpto exercitum duxit adversus Babylonios Arabiæ conterminos. Non dum enim condita erat Babylonia, sed a-

Diodorus
Siculus.

liæ circa nobiles urbes incolebantur, quibus propter armorum desuetudinem facile superatis, tributoque imposito Regem eorum cum filiis captum interemit. Deinde quibusdam Armeniæ urbibus in potestatem redactis, Barzanes Rex Nino viribus impar, cum multis donis occurrens, & se, & regnum ejus potestati permisit. Huic Ninus, magno usus animo, Armeniæ regnum restituit, comiteatu, & militibus impetratis. In Mediam deinde auctis viribus transgressus, cum ei Farnus Rex cum exercitu occurrisset, prælio victum, cumque uxore, & septem filiis captum, cruci affixit. Prosperâ fortunâ elatum Ninum cupiditas cepit totius Asiæ, quæ inter Tanaim & Nilum jacet, potiunda; secundæ etenim res, ut plurimum ambitiosas majorum, ingerunt cupiditates. Itaque præside ex amicis quodam Mediæ imposito, ipse ad reliquam subjiciendam Asiam profectus, omnem annis decem & septem, præter Indos & Bactrianos in potestatem redegit. Pugnas singulas, ac devictorum numerum nullus quidem scriptor tradidit. Nos, quæ excellentiora feruntur, Ctesiam Cnidium secuti, paucis narrabimus: subjecit omnes maritimas, ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, & interiorem Syriam, Ciliciam, Pamphiliam, Lyciam, Cariam, Phrygiam, Misiæ, Lydiam, Troada, & Phrygiam, quæ est super Hellepontum, Propontida etiam, ac Bithyniam & Cappadociam, & gentes juxta Pontum barbaras, usque ad Tanaim

Nini bel-
la adver-
sus varios
Reges.

Farnum
Regem Co-
chis cruci
affixit.

Quæ-
dam reges
non subje-
cimus.

naim flumen, suae ditionis fecit. Adiecit imperio Cadusios, Tapyros, Hyrcanos, Drangas, Dernicos, Carmanios, Rhombos, Vorcanios, Parthos, Persas, praeterea Sufianos, Caspiosque, ad quos angustus est aditus, unde & portae Caspiae appellantur, pluresque alias, quas recensere instituto opere prolixius esset, ignobiles nationes. Sic Diodorus, uti supra; qui cap. II. ex eodem Ctesia tradit,

eundem Ninum habuisse in exercitu suo, peditum ad decies septies centena millia, equitum millia ducenta, curus verò falcatos, paulò minùs decem millibus & sexcentis, & superasse, ac debellasse Zoroastrem Regem Bactrianorum, qui cum quadringentis armatorum millibus ei obviam venerat. Contigit autem haec Nini de Zoroastre par-

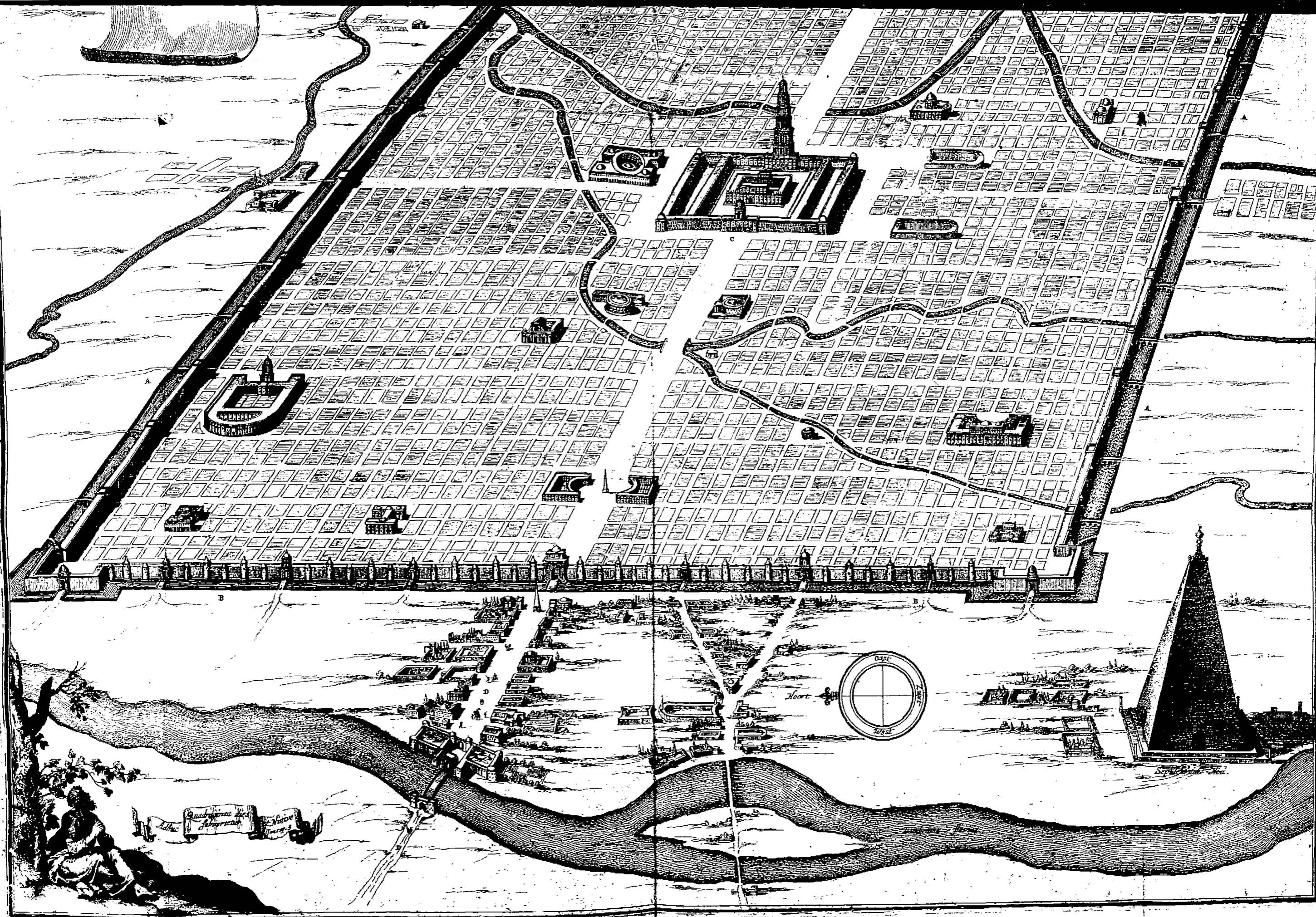
Exercitus
Nini con-
tra Zo-
roastrem.

Cap. I. ex *Diodori Siculi* verbis luculenter patet. Cæterùm hunc *Zoroastrem* eundem fuisse cum *Cham* filio *Noë*, tradit *Berosus Amianus lib. III. Antiq.* (ut scribit *Foannes Lucidus lib. II. cap. 5.* & nos in *Obelisco Pamphilio* ipsis subscribimus) & causam subjungit, quod semper magis ac beneficium studens, *Zoroastris* nomen consecutus est, quicquid contra dicat *Torniellus*. Vide *Obeliscum Pamphilius*.

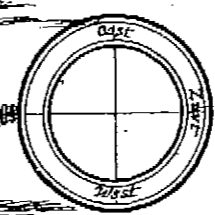
Verumenim verò in hac, quam retulimus, *Diodori* historiã, quatuor advertere oportet. Primò, ipsum supponere, quod *Ninus* mortuo patre *Belò*, qui in *Babylone* regnaverat, vel à *Babyloniis* eiectus fuerit, & ideò eidem bellum inferre necesse habuerit, vel inde ultro exierit, ut Regni sedem in *Assyriam* collocaret, ac propterea *Babyloniis* id indignè ferentes ab ipso defecerint. Et hoc sacre scripturæ magis consonat, quæ *Genes. cap. X. vers. 11.* id non obscure videtur insinuare his verbis: *De terra illa egressus est Assur, & edificavit Ninivem.* Alterum est illud *Diodori*, *Nondum enim condita erat Babylon*, debere exponi, id est, nondum enim perfecta, & absoluta erat, eo modo, five in ea multitudine, ac munitione, atque ædificiorum magnificentia, quæ postea à *Semiramide* ipsius *Nini* uxore, constructa fuit; cum vel è sacro textu pateat, *Nembrod* civitatem & *Turrim*, veluti primum omnium post diluvium mortalium architectum, aliasque præter *Babylonem*, civitates, *Babel*, *Achad*, *Erech*, & *Chabna* extruxisse. Unde *S. Augustinus lib. XVIII. de civit. Dei, cap. 2.* sub finem de *Semiramide* hæc verba faciens ait; *Hanc putant nonnulli condidisse Babylonem, quam quidem potuit instaurare. Quando autem, vel quomodo condita fuerit, in XVI. libro diximus* (subaudi cap. 4.) sic ille. Præterea quod ait *Diodorus de Ægypto*, ac finitimis Regionibus à *Nino* subactis, videtur exponi debere, ita ut vel non plenè, vel non

diu eas possederit. Nam *Abrahami* temporibus, neque ipsa *Ægyptus*, neque terra *Chanaan* videtur fuisse subiecta Regibus *Assyriorum*; siquidem certum est, tunc temporis in *Ægypto* regnasse *Pharaonem* illum, ad quem, fame in *Chanaanæa* urgente, profectus est *Abraham*, ut describitur *Genes. cap. XII.* & apud *Palestinos Abimelech, Gen. cap. XX. & XXVI.* & plures alios in urbibus *Chanaanæis* Regulos; & ab ingressu *Abrahæ* in ipsam *Chanaanæam* nulla omninò in sacra *Genesi* invenitur mentio *Nini*, aut ullius successorum ejus, quod mirum valdè esset, si ipse, aut alius Rex *Assyriorum* fuisset dominus terræ illius. Denique si vera sunt, quæ de *Nino* tradit *Diodorus* (quemadmodum maximè credibilia, & recipienda esse asserit *Pererius lib. XV. in Genes. num. 149.* tanquam non ab ethnicis tantum, sed etiam à nostris & ecclesiasticis autoribus approbata) profectò satis validum hinc desumi potest argumentum adversus ipsum *Pererium*, aliosque existimantes, de genealogia posterorum *Sem* detrahendam esse generationem *Cainan*, quæ in sacro textu *Gen.* vulgato non reperitur; & item divisionem linguarum poni debere in ortu *Phaleg*, & ortum *Abrahæ* in anno 70 vitæ *Thare*; siquidem hoc pacto postrema *Nini* tempora, 220 à diluvio annum non attigissent. Nam à diluvio ad ortum *Phaleg* (demptâ generatione *Cainan*) computantur tantummodò anni 102. & à divisione linguarum, si tunc facta fuit, ad finem regni vitæ *Nini*, restant anni duntaxat 117. nempe 65, quibus regnavit *Belus*, & 52 regni *Nini*, qui faciunt in summâ annos 219. Sanè in tam brevi annorum curriculo non possum satis mirari, genus humanum usque adeò multiplicari potuisse, ut jam tot, tantæque provinciæ populis repletæ essent, & Reges tam numerosos haberent exercitus; contra verò admisâ, & computatâ generatione

Nembrod primus in orbe architectus.

Alte *Amsterdam* *der* *Nieuwe* *Amsterdam*

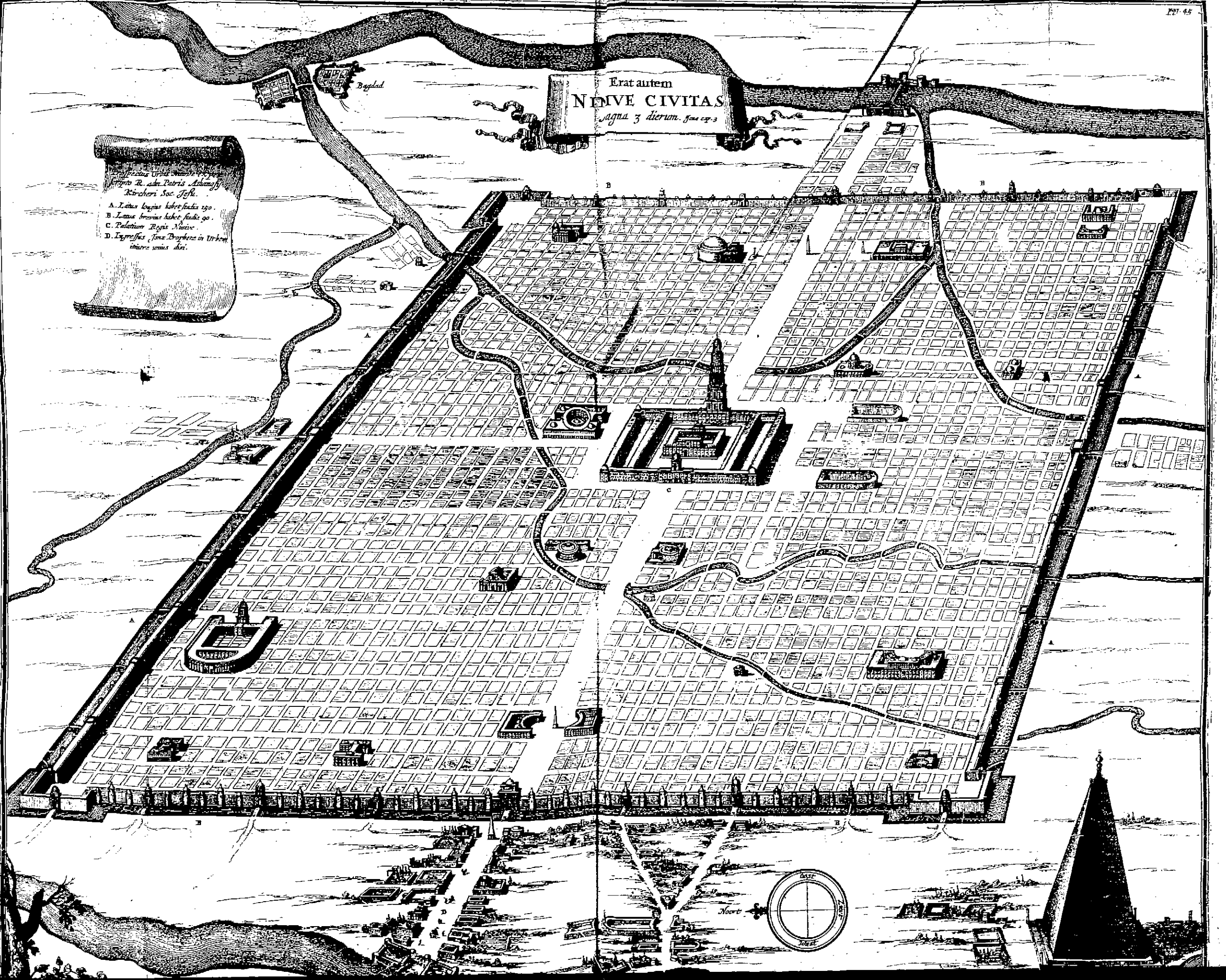

Sept. 1614. H. 1.

Erat autem
NEVE CIVITAS
saguna 3 dierum. f. ca. cap. 3

Species Urbis Amantissimae
a Petro R. abba Petris Athanasij
Kircheri Soc. Jesu.

- A. Latus longius habet futas 120.
- B. Latus brevius habet futas 90.
- C. Palatium Regis Niveae.
- D. Expressus Jona Propheta in Urbe
interire sicut dicit.

Cap. I. ne *Cainan*, ut apud LXX Interpretes habetur, & posito, divisionem linguarum incidisse in annum 144 vitæ *Phaleg*, & nativitatem *Abrahæ* in 130 ætatis *Thare*, ut nos facimus, procul dubio postrema *Nini* tempora incidunt non longè ante 400 à diluvio annum, ut videre est in tabulis chronologicis; & tunc multò credibilius est, potuisse

hominum multiplicationem tantope- Sect. II.
re jam esse auctam, ut *Ninus*, & *Zoroastres* inter se bellantes, cogere valuerint exercitus adeò numerosos, quales in præcedentibus descripsimus. Sed ut revertamur ad *Ninivem* à *Nino* conditam, ne quicquam curiosarum rerum in hoc opere omisisse videamur, hîc urbis descriptionem subjungam.

CAPUT II.

De ædificatione Ninive civitatis magnæ ejusque vastitate.

Cap. II. **L**egimus ab orbe condito varias fuisse civitates, immensâ vastitate præditas, successu temporum à diversis Regibus extructas, uti in *Ægypto* de *Memphi*, *Thebis*, *Heliopoli* tradunt *Ægyptiarum* antiquitatum scriptores, & nos quam fusissime *Tomo I. Oedipi* ostendimus. Memorat quoque tum *Marcus Paulus Venetus*, tum nostri patres, mira de civitatibus immensis in regno *Sinarum*, de quibus lege, si placet, *Chinam nostram illustratam*; non defuerunt quoque in *Europa* sub veterum *Romanorum* Dominio urbes incredibili magnitudine præditæ, uti *Roma*, *Syracusa*, *Carthago*, & similes, & modernis temporibus, *Roma*, *Cairus*, *Paristorum urbs*, *Londinum*, *Amstelodamum*, *Ulyssipona*, & cæteræ, sed quæ ad magnitudinem *Ninive* accesserint, nullam invenio. Verùm ut hæc accuratissimè discutiantur, ab ipsâ sacra scriptura initium sumamus; *Jonæ* itaque capite III. vers. 3. sic dicitur: ונינה היתה עיר גדולה לאלהים. Et Ninive fuit urbs magna DEO, itinere trium dierum; ubi Græca sic habet: ἡ ἵ Νινὴν ἡ πόλις μεγάλη τῆς Θεᾶς ὡσεὶ πορείας ὀδῶν ἡμερῶν τεσσάρων. Et erat Ninive civitas magna DEO, quasi itineris viæ, trium dierum. Chaldæa sic habet: ונינה הויה קרתא רבתא קדם " סהלך. Et Ninive fuit urbs ma-

gna coram Domino, itinere trium dierum. Civitas videlicet DEO, quo more solito *Hebræi* magnum quid indicant, ut montes DEI, montes altissimi. Hoc in loco mirè se torquent interpretes, dum magnitudinem urbis non satis videntur potuisse comprehendere; unde variis diverticulis, modisque hunc triduanum itineris *Jonæ* transitum videntur explicare, Quidam enim accipiunt pro triduanum itinere totius urbis ambitum; nonnulli putant, triduanum iter ita intelligi posse, ut in omnibus, & singulis plateis urbis perlustrandis, tres dies consumi debuerint, quo quidem valde hallucinantur, cùm vel in unicæ *Romanæ* urbis plateis percurrendis, plusquam triduum impendi possit, non item in ambitu, qui spacio sex horarum facillè confici potest; neque hîc, ut alicuius placet, iter triduanum à *mari Syriæ*, ubi à pisce evomitur fuit *Jonas*, usque *Niniven*, sumi potest, cum *Phœnicum* littus plusquam trecentis milliariibus à *Ninive* distet, imò sacro textui contrarium videtur, in quo expressè dicitur, *Et cæpit Jonas introire in civitatem itinere diei unius*. Triduanum itaque iter emetiendæ urbis intelligi debet, ut quod à primo introitu ejus, unius diei itinere emensus erat *Jonas*, illud recto itinere totum tribus diebus completeret. Multa quoque hîc nugantur Rabbini,

Varieopiniones de Ninives vastitate.

Cap. II. dum *Jonam* in *Mari Rubro*, seu *Ery-*
Rabbini
in Mari
Rubro Jo-
nam evo-
mitum esse
nugantur.
ויתר ער גרולה
ימים מקמי אר קני
 throeo ejectum dicunt, ut *Babylonia* vi-
 cinior esset, sed cum *Phœnicium* & *Ery-*
thraeum quoad vim græcarum vocum
 idem sonent, neque vim verborum intel-
 lexerint, error iis ob solitam eorum
 ignorantiam condonandus est. Nos ig-
 gitur relictis hisce placitis, dicimus;
 verum & genuinum sacrae scripturae
 sensum intelligi debere secundum dia-
 metralem urbem situm, ut postea ex de-
 scriptione patebit: erat enim civitas in
 varias plateas divisa, quarum binæ
 transversæ in longum & latum, præci-
 puam in urbe locum tenebant, in qua
 & magnatum habitationes erant haud
 secus, ac *Romæ* platea longissima,
 quam *Cursum* dicunt, scitè demon-
 strat. *Cursus* dicitur, eò quod in ea præ-
 cipua urbis spectacula, & principum
 magnatumque introitus cum celebra-
 rima equitum pompa exhibeantur, uti
 & in aliis quoque magnis urbibus fieri
 solet; & talem fuisse illam trium die-
 rum in urbe *Ninive* plateam, quæ ur-
 bem bifariam dividebat, & per quem
Jonas, tanquam viam principalem u-
 nius dici itinere ingressus, *Ninivitis*
 poenitentiam prædicabat. Nam ut re-
 cte *Rablag Rabbinus*: *ויתר ער גרולה*
 ימים מקמי אר קני Id est, fuit *Ni-*
nive civitas magna tres dierum ab ex-
tremo usque ad extremum. Verùm, ut
 hæc, quæ dixi, vera esse intelli-
 gantur, totius urbis ichnographiam,
 juxta *Diodori* descriptionem, ante oculos
 lectoris exponendam duxi, ut ex e-
 jus forma & figura, longitudine &
 latitudine, laterum turrumque mul-
 titudine, facillè quisque incredibilem,
 & poenè immensam urbis vastitatem
 cognoscat. Quod verò *Lucanus* de *Roma*
 dicit:

Una domus urbs est, urbs oppida plu-
rima claudit,

Romanæ
 urbis ma-
 gnitudo
 comparata
 cum *Nini-*
 ve.

hoc non dictum velim, uti in *Latio*
nostro fusè demonstravimus, de *Roma*

intra suos muros conclusa, sed de sub-
 Sect. II.
 urbiis, quorum termini vel ad *Phali-*
scos, *Sabios*, *Tybur*, *Præneste*, quin & in
Tusculanos montes, *Volscorumque* re-
 gnum, *Ostia Tyberina*, & *Centumcellas*
 extendebantur, teste *Ammiano Marcel-*
lino, intelligi debent, quod de *Ninive*
 dici nequit; erat enim civitas validissi-
 mis undique & undique muris clausa,
 uti ex *Diodoro* trademus.

Sit itaque quadrangulæ urbis latus
 majus juxta *Diodori* descriptionem,
 150 stadiorum, quæ in passus resoluta
 18750 passuum dant longitudinem;
 nam 125 passus unum stadium confi-
 ciunt. Itaque 18750 passus per 1000
 divisa, dant 18 milliaria, & insuper
 750 passus: atque tot milliarium unius
 lateris majoris longitudinem habuisse
 ex calculo constat; minus verò latus
 90 stadiorum, dat passus 11250; quæ
 in milliaria resoluta dabunt 11 millia-
 ria, & insuper 250 passuum longitudi-
 nem lateris minoris, eritque ambitus
 urbis 480 stadiorum; hæc latera, mi-
 nus & majus in se ducta dabunt aream
 urbis 198 milliarium, exceptis minutis.

Ex hoc calculo consequitur primò, *Magni-*
 si murus major *Ninives* 18 milliarium
 longitudinem habuit, illum adæquaf-
 titi ampli-
 tudinem
 applicata.
 se distantiam illam, quæ est inter *Ro-*
manam & *Tybur*; tot enim milliarium
 hujusmodi distantiam nos frequenti
 istiusmodi itineris experientiâ compe-
 rimus, quamvis vulgò 17 milliarium
 esse plerique teneant; cum verò minus
 muri latus, 11 milliarium intercape-
 dinem invenerimus, habebit murus
 eam longitudinem, quæ est inter *Ty-*
bur & *Præneste*; si verò hinc latus ma-
 jus traducamus, per *Tusculum*, usque
 in *Albanum*, quæ est distantia 18 mil-
 liarium, & hinc *Romanam* 11 milliar.
 habebimus quadrangulum, quod ma-
 ximam *Latii* partem occupabit, cujus
 videlicet area continebit milliaria qua-
 drata 198 † 750 passus quadratos. Unde
 patet, *Niniven*, maximam fuisse civi-
 tatem,

Cap. II. tatem & integram quasi provinciam *Atturia*, sive *Affyria*, intra muros suos conclusisse: extra quos muros immensa præterea fuisse suburbia *Diodorus* dicit, quæ vel ab ipso *Eufrate*, per transversam *Mesopotamiae* regionem usque ad *Niniven* pertingebant, quin & ultra *Tigrim*, cui *Nimive* adiacebat ad *Medorum* ac *Elimaidis* regionis confinia se extendisse, ex relatione itinerariorum, rudera vastissima, quæ etiamnum ibi spectantur, uti in sequentibus videbitur, sat superque demonstrant. Neque mirum cuiquam id videri debet, cum *Ctesias* apud *Sabellicum*, totam *Asiam* in ea condenda à *Nino* convocata, occupatamque referat: *Ninus*, *Diodoro* teste, habitare eam coëgit majori ex parte *Affyrios*, & quidem potentiores, ex reliquis verò nationibus voluntarios assumpsit, à nomine suo urbem *Ninam* appellans, agros propinquos habitatoribus divisit. Major enim erat *Babylone*, uti *Strabo* hisce verbis refert: ἡ δὲ Νίνος πολὺ μείζων τῆς Βαβυλῶνος, ἐν πεδίῳ κενυμένῃ τῆς Ἀσσυρίας, in campo *Atturia*.

Situs ejus fuit, uti in præcedentibus diximus, ad occidentale littus *Tigris* condita; & uti à sacro textu definitur, urbs magna trium dierum, ita quoque longitudinem suam facile ad *Euphratis* littora extendebat, & totam pænè *Mesopotamiae* latitudinem transversam occupabat. Tota deinde urbs variis rivis fossisque irrigabatur, uti *Herodotus*, *Diodorus*, *Strabo* tradunt, ne deesset, quod humanæ vitæ tantopere necessarium foret. Turres in ea fuisse 1500 *Diodorus* narrat, quas quidem non omnes mœnibus insertas fuisse, vel inde patet, quod una Turris ab altera non nisi 32 pedibus distare debuerit, uti ex calculo circuitus urbis 480 stadiorum, clarè patebit. Cum itaque *Diodorus* de Turribus hisce mœnibus insertis nihil dicat, verisimile est, eas partim in mœnibus, & supra portas urbis principales, partim in præcipuis urbis platearumque angulis, partim etiam in suburbiis

Ninives extractas fuisse. Sed jam ad ea, *Secl. II.* quæ primam ejus foundationem à *Nino* factam concernunt, progrediamur.

Porro *Ninus*, uti *Ctesias Cnidius* tradit apud *Sabellicum*, *Bactrianis* bello subactis, exercitum opulentâ præda onustum in *Affyriam* reduxit; brevi inde interjecto tempore, cum jam filium ex *Semiramide* tulisset, qui paterno nomine & ipse appellatus est, imperio uxori per manus tradito, vitâ decessit.

Prægrandi est pyramide sepultus. *Ctesias Cnidius* auctor est, molis altitudinem novem stadiorum fuisse, (quæ 1125 passus faciunt) lateraque aliquando spaciosius evagata; eam media planitie conditam memorant, aliquot stadia ab urbe *Nina* distantem. Regium id sepulchrum diu postea suo mansit vestigio, cum *Nina* urbs ipsa sub id tempus intercideret, aut certè non multò postquam *Affyriorum* Regnum est à *Medis* eversum: ferè eadem *Strabo* dicit de sepulchro *Beli* in *Babylonia*, nisi quod in altitudine ejus differat. Ἐστὶ δὲ ὁ βίβλος τὰ φθὶ ἀνδοθι, νυῖ μὲν καλεσκαμμένον, Ζέγγης δὲ ἀνδρὸν καλέσασεν, ὡς φασὶν ἡ Πυραμὶς τετραγώνον ἔχει ὀπίσθιν πλίνθιν. καὶ ἀντὶ σαδιαία τὸ ὄψον σαδιαία δὲ ἐκάστη τῶν πλευρῶν. ἡ Ἀλέξανδρος ἐβέβηκε ἀνασκαύσασαι πολὺ δὲ ἔργον ἔργον ἔργον. (αὐτὴ γὰρ ἡ χεὶς εἰς ἀνακατάσασιν μυρίοις ἀνδράσι δυοῖν μιλίων ἔργον ἡ.) ὡς ὅσα ἐφθῆ τὸ ἐγχειρηθὲν ἐπιλέσασαι, ὡς χεῖμα γὰρ ἡ νόσος ἢ καὶ τελευτῆ σιωπέσει τῶ βασιλεῖ, &c.

Ibi etiam *Beli* sepultura est, nunc eversa, quod fecisse *Xerxes* dicitur. *Pyramis* quædam erat quadrata, ex latere coctili structa, stadii altitudine, cujus quodque latus stadium occupabat; hanc *Alexander* instaurare voluit, sed cum multi res laboris esset & multi temporis, (nam ad expurgandam duntaxat terram decem millibus hominum, duorum mensium opus erat) quod inceperat, perficere non valuit, illico enim vel morbus,

vel

Ctesias Cnidius.

Pyramis immensa sepulchrum Nini.

Strabo. Beli sepultura.

Cap. II. *vel mors eum oppressit, posterorum verò nemo curavit, quin etiam reliqua neglecta sunt, & urbis partem Persæ diruerunt, partem tempus consumpsit, & Macedonum negligentia præsertim, postquam Seleucus Nicanor Seleuciam ad Tigrim condidit stadiis tantum trecentis à Babylone distitam.*

*Exam-
natur py-
ramis Ni-
no erecta.*

Porro Pyramidem illam Nini Mausoleo deputatam, novem stadiorum fuisse, *Ctesia* teste, merito quis dubitare de hyperbolica locutione posset; cum enim pyramidum mensura sit, ut altitudo unum ex quatuor lateribus æquet, area dictæ pyramidis necessariò debuit habere 81 stadia quadrata, sive 1265625 passus quadratos, quæ spacium occupant unius miliaris quadrati, + 265625 passus, quâ sanè major in orbe terrarum visa non fuit. Quicquid sit, nos eam inter fabulas ponimus, cum vel montium præcellissimorum altitudinem superasset, juxta relationem tamen *Diodori* exponendam duximus. Hujus figuram rationi magis congruam à *Strabone* relata vide in ichnographia *Ninives* appositam.

Anno itaque regni sui circiter vigesimo, *Ninum* condidisse urbem *Ninam*, sive *Niniven*, conicere possumus, ex his quæ scripta reliquit *Diodorus Siculus Rerum antiquarum lib. III. cap. I.* ubi de *Nino* ait, quod post recuperatum *Babyloniæ* regnum, post subactam *Armenia* partem, eamque benignè Regi suo restitutam, & occisum *Mediæ* Regem, prosperè elatus fortunâ, in animum induxit, totam *Asiam*, quæ inter *Tanaim* & *Nilum* jacet, suo subicere imperio. Quare quodam ex amicis *Mediæ* præfecto ipse ad reliquam subjugandam *Asiam* profectus, omnem annis decem & septem, præter *Indos*, & *Bactrianos* in potestatem redegit; deinde *Bactrianis* bellum intulit, sed locorum difficultatem, & hostium vim ad sese tutandos advertens, retrocessit, atque in aliud tempus, expeditionem illam dis-

tulit. Interim autem, reducto in *Asiam* *Sec. II.* exercitu, cum se superiores omnes, gloriâ, & rebus gestis, superasse intelligeret, *Ninive* *condita.* urbem quoque ingentem condere statuit, cui par magnitudine, neque fuisset antea, neque esset futura. Itaque coactis undique viribus, & his, quæ ad tantum opus spectarent, paratis, supra *Euphratem* eam condidit. Hæc ex *Diodoro*; ubi tamen ei contradicunt omnes veteres, & moderni scriptores, illam non supra *Euphratem*, sed supra *Tigrim* fundatam fuisse; nisi velimus dicere, quod ejus suburbia à *Tigri* usque ad ipsum *Euphratem* se extenderint, uti paulò antè, & alibi quoque insinuavimus.

Ex quibus satis verisimiliter deduci posse videtur, *Niniven* anno regni ipsius *Nini* circiter vigesimo, ut dictum est, ædificari cœptam esse. Siquidem post translata regni sedem in *Assyriam* & recuperatam *Babyloniæ*; & devictum *Mediæ* Regem, *Asiam* annis decem & septem jam subegerat. *Quo tempore Nini-ve condita.*

Porro hujus magnitudinem urbis, idem Auctor ibidem prosequitur, dicens: eam non æquâ laterum dimensione fuisse fundatam, atque erectam. Nam duæ muri partes longiores erant reliquis, uti paulò antè ostendimus. *Horum* *latus*, inquit, *quodlibet*, longitudine *est* *stadiorum* *150*, breviora verò *stadiis* *90*. *Et sanè spe sua nunquam frustratus est.* *Nulla enim postmodum urbs tanto ambitu, tantave mœnium magnificentia structa fuit.* *Altitudo murorum pedum est 100, latitudo, quâ tres currus simul perambulant; turres 1500, quarum altitudo pedum est 200.* *Habitare eam coëgit majori ex parte Assyrios, & quidem potentiores; ex reliquis nationibus voluntarios assumpsit, à nomine suo urbem Ninam appellans: agros propinquos habitatoribus divisit.* Sic *Diodorus*. Congruunt verò, quæ de hujus urbis amplitudine idem auctor asseruit, cum his quæ de eadem tradit scriptura sacra *Jonæ* cap. III. vers. 3. illis verbis: *Et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum,*

Cap. II. *dierum*, nimirum in diametro. Verifimile enim est, *Jonam* prædicando poenitentiam, non circa ambitum, sed per medium urbis incessisse; nam si stadium, ut perhibent, octava milliarii pars est, utique quadringenta octoginta stadia faciunt iter 60000 passuum, quod ordinariè pedites triduo aut quatruiduo conficere solent. Unde patet, meritiò hanc urbem, *Genes. cap. X. vers. 12.* veluti per antonomasiam nuncupari magnam.

Per hæc item circiter tempora, probabile admodum est eandem *Ninum*, ob ingentem ejus potentiam, & super alios illius temporis Reges eminentiam, monarchæ nomine obtento, primam, quæ *Affyrionum* dicta est, Monarchiam erexisse. Hujus nos, quemadmodum & aliarum quoque trium præcipuarum mundi monarchiarum, singulos Reges successivè, propriis locis, ac temporibus adnotabimus; non quia intentio nostra sit, exterorum Regum chronologiam texere, sed quoniam ad nostrum institutum ritè ordinandum, plurimum confert qualis, qualis saltem notitia illarum quatuor principalium monarchiarum, seu regnorum, quorum meminit *Daniel, cap. II. vers. 38.* sub typo statuæ illius magnæ, quæ habebat caput aureum, pectus & brachia de argento, ventrem & femora ex ære, & tibias ferreas; Et *cap. VII. vers. 3.* sub figura quatuor bestiarum ascendentium de mari. Et *Zachar. cap. VI.* sub imagine quatuor quadrigarum de medio duorum montium æneorum egredientium. Hisce enim similitudinibus diversæ eorundem regnorum differentiæ, proprietatesque adumbratæ sunt, de quibus hîc agere opus non est, quod paucis explicari nequeant, & fufius eadem prosequi nunc nostri muneris non sit. Porro harum monarchiarum prima fuit *Affyrionum*, altera *Persarum*, atque *Medorum*, tertia *Græcorum*, quarta *Romanorum*: quamquam de secunda, item & tertia fu-

Quatuor
monarchie
per statuam
Nabuchodonosoris
dicatæ.

fius agitur in eadem *Danielis prophetia Sect. II. cap. VIII.* per totum, sub figura arietis, & hirci, invicem præliantium; & *cap. XI.* ubi breviter prædicuntur, monarchiæ *Persarum* interitus, & regni *Græcorum* exaltatio, & prælia item, quæ mox inter *Alexandri Magni* successores sunt exorta; harum verò quatuor duntaxat monarchiarum in sacris libris facta est mentio, non quod post ipsas usque ad mundi finem aliæ non essent erigendæ, (videmus enim *Turcarum* imperium postea *Romano* successisse, & post ipsum probabile est alia surrectura;) sed quia quatuor illæ tantum *Christi* regnum præcedere debebant, quod in hoc mundo usque ad extremam judicii diem, & deinceps perpetuò in cœlis duraturum erat, ut apertè significatur *cap. Danielis II. vers. 34. & 35.* ubi dicitur, quod lapis, qui percussit statuam, & contrivit quatuor Regna hæc, factus est mons magnus, & implevit universam terram. Lapis quippe ille, figura fuit *Christi*, juxta illud Apostoli, prima ad Corinthios *cap. X. vers. 4.* *Petra autem erat Christus*, quod & apertius declarat citatus *Daniel cap. II. vers. 44. & 45.* ubi prædictam statuæ visionem exponens: *Suscitabit, inquam, DEUS cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & alteri populo non tradetur, & comminutis prioribus regibus; ipsum stabit in æternum; hoc verò regnum, aliud non est, nisi regnum Christi, & sanctæ ejus ecclesiæ.* Itaque ut dixi de prædictarum quatuor monarchiarum Regibus eorumque jugi successione, quando scilicet, & quot annis singuli regnasse dicantur, agemus propriis locis.

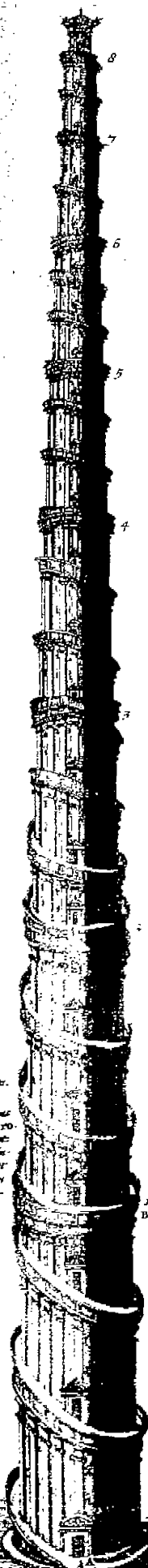
Verum enim verò, cum hujus argumenti institutum *Nembroica* historia fuerit, *Nembrod* verò primus in mundo Rex fuerit, dum *Babylonici* regni initia jecit; *Ninus* verò ejus filius, patris exemplum secutus, primus fuerit *Affyrionum* imperii fundator, operæ pretium me facturum existimavi, si continuatos, ad 1239, vel ad 1240 annos ordine

Cap. II. dine hujus monarchiæ successores, juxta meliorem chronologorum sententiam, apponerem, ne quæquam ad nostrum institutum pertinens omis- sisse videremur, usque ad ultimum *Sardanapalum*, cujus tempore *Jonas* ob conclamatam Mortalium impietatem in *Ninive* pœnitentiam prædicavit, quam cum accepisset Rex, & minas de subversione urbis, pœnitentiæ operibus divertisset; accidit, ut spretis minis ipse postea ad vomitum reversus, scelestum pristinæ vitæ statum reperit, unde justo DEI judicio ipse totus

mollitiei immerfus inter foeminas luxu- Sect. II. riâ, & libidine obfordescens, à *Medis* ob- fessus, cum refugium non reperiret, ex- tructo rogo, seipsum una cum liberis, concubinis, & inæstimabili auri, ar- genti, pretiosorumque lapidum copiâ, in eum ex desperatione conjecit, atque una cum morte ejus imperium *Assy- riorum Artabe* duce ad *Medos & Persas* sub *Cyro* translatum fuit. Reges *Assyrio- rum* sequens Tabula monstrat; cæ- terarum verò monarchiarum Reges, uti alienos à nostro instituto, ita relin- quendos censuimus.

	Annus Mundi.	Diluvii.	Catalogus Regum imperii Assyrio- rum, qui omnes ferè à Nino usque ad ultimum Sardanapalum & sanguinis agnatione hæreditate pa- terna imperium adierunt.
<i>Ninus</i>			
<i>Semiramis</i>			
<i>Zameis Ninyas</i>			
<i>Arius, secundus Assyriorum Rex.</i>	2129	473	
<i>Analius</i>	2159	503	
<i>Xerxes</i>	2198	542	<i>Abraham,</i>
<i>Armametres</i>	2229	573	<i>Isaac,</i>
<i>Belochus</i>	2267	611	<i>Jacob,</i>
<i>Baleus</i>	2302	646	& filiorum gesta.
<i>Althades</i>	2354	698	
<i>Mamithus</i>	2386	730	
<i>Mancaleus</i>	2416	760	<i>Memphis in Ægypto.</i>
<i>Iphoreus</i>	2446	790	<i>Naicitur Moses.</i>
<i>Mamylas</i>	2466	810	
<i>Sparetus</i>	2496	840	
<i>Assades</i>	2536	880	
<i>Aninthus</i>	2576	920	<i>Moses egreditur ex Ægypto.</i>
<i>Belothus</i>	2611	955	
<i>Bellepares</i>	2636	980	
<i>Lamprodes</i>	2666	1010	
<i>Sofates</i>	2707	1051	<i>Tempus Judaicum.</i>
<i>Lampares</i>	2728	1072	
<i>Pannias</i>	2758	1102	
<i>Sofarmus</i>	2803	1147	
<i>Mitreus</i>	2822	1166	
<i>Tautanes</i>	2849	1193	<i>Jephthe.</i>
<i>Tartens</i>	2881	1225	
<i>Thineus</i>	2921	1265	<i>Helis, Samuel.</i>
<i>Darcilus</i>	2982	1326	<i>Saul.</i>
<i>Eupalus</i>	2995	1339	<i>Tempore Davidis.</i>
<i>Sardanapalus</i>			<i>Salomon.</i>
			<i>Jonas propheta.</i>

Duravit imperium *Assyriorum* sub 32 Regibus juxta *Chronicam Eusebii* 1239.

Descriptio Turris Babiloniae
 a Nino et Semiramide constructae.
 In medio aëreus orbis pariter
 etiam plasticus duo complectens
 factus. In hac Turris illa ab Hero-
 doto tempore celebrata, sic erat
 hoc aedificium 8. Turribus sibi in-
 vicem superfructis constructis, et
 in hanc partem Babel triumphum
 sua pars vero universa confra-
 ximus. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Turris et orbis sectione eorum
 continetur, ad off. 52. p. 100.
 orbiculariter
 Equilibrium sibi sibi
 Cetera pro structura ratione
 sunt maxime
 Sic de constructione patitur,
 ut ex hoc pariter clarum est. In
 In quibus factis erant opera sicut
 per hanc E. F. S. 100.

C A P U T I I I.

De Turri in civitate Babylonica à Nino & Semiramide
centum ferè annis post everfionem Turris Nembro-
dæ extructa.

Quemadmodum ambitiofus æ-
stus, & humanæ mentis arro-
gantia modum nesciunt, ita
quoque *Nembrodi* exemplum secuti
Ninus & Semiramis ejus uxor, ad pri-
mævæ magnificentæ specimen exhiben-
dum, & ad perpetuam nominis
gloriam immortalitatemque acquiren-
dam, turrim aliam, non quidem ut
multi falsò putant, supra derelictæ
Turris Nembrodæ vestigia, sed centum
circiter annis post divisionem lingua-
rum, & post mortem *Beli*, & urbis Ba-
bylonicæ, quam pariter admiranda, &
prodigiosa magnificentia, veteri civi-
tate destructâ, novam, quam in se-
quentibus describemus, ædificavit,
non eâ quidem amplitudine, quâ suam
extruxerat *Nembrod*, sed strictiori basi
fundatam, in maximam, uti in figura
patet, altitudinem, maximisque or-
namentis conspicuam. Erat autem ex
octo turribus constituta, quarum pri-
ma A B, in circuitu stadium integrum,
id est, 125 passus, sive 625 pedes, dia-
meter 39½ passus continebat, id est du-
centos ferè pedes, totidemque in alti-
tudine primæ turris; per helicem, sive
cochleam, quâ universa mōles artifi-
cio miro, & raro implicata, adeò de-
clivi lenique ferebatur ascensu, ut ju-
menta, hominesque nullâ difficultate
ad ejus fastigium commodè pertinge-
re possent. Præterea in ea sedilia hinc
inde, eleganti sanè opere ita constitue-
bantur, ut per ascensum defatigatis, &
placida requies, & amœnissimus in to-
tam *Babylonis* planitiem, regionesque
circumjacentes prospectus summâ spe-
ctantium voluptate pateret; interiores
verò conclavium recessus, archiviiis,

aut annonæ, aliisque usibus, & publi-
cis commoditatibus destinabantur; re-
liquæ verò turres septem, priori qui-
dem quoad symmetriam similes, sed
juxta opticas leges in altitudinem, quo-
ad molem pro rata proportione decre-
scentes; si enim singulæ turres æquales
priori fuissent, tota illa turrium mo-
les facilè ad octo stadiorum, seu 1000
passuum, aut unius miliaris altitudi-
nem se extulisset, cujus immensæ mo-
lis fulciendæ nullum fundamentum
par esse poterat, nec irruentibus ven-
torum flatibus tanta, & adeò subtilis
altitudo subsistere potuisset, tam exili
fulcita hypomochlio; ut proportiona-
liter itaque turres diminuerentur, tota
moles veluti jure quodam requirere vi-
debatur; neque tamen etiam hoc mo-
do subsistere poterat, cum juxta eam,
quam referebat, rationem, vel vehe-
mentiori ventorum flatu ex parte deji-
ci potuerit, uti experientia docet. Ve-
rùm jam verba *Herodoti* adducamus,
quibus hanc turrim affabrè describit:
ἐν μέσῳ τῆ τῆ ἱερῆ πύργῳ ἑρεῶς οἰ-
κοδόμηται σάδις ἢ τὸ μῆκῳ καὶ τὸ
ὄρῳ, καὶ τῆ τῆ τῆ πύργῳ ἀλλῳ
πύργῳ τῆ βέβηκε, καὶ ἕτεροῦ μάλα
τῆ τῆ τῆ, μέχρις ἑ ὀκτώ πύργων.
ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτὸς ἐξῶθεν κύκλω
καὶ πάντας ὄν πύργους ἔχουσα πε-
ποιήται, μεσσηνία δὲ καὶ ἀνάβασις
ἐστὶ κατὰγωγὴ τῆ καὶ θῶκοι ἀναπαυ-
σῆμοι ἐν τῆσι καθίζοντες ἀναπαύον-
ται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῆ τελου-
ταίῳ πύργῳ, νηὸς ἔπει μέγας, ἐν τῆ τῆ
νηὸ κλίση μεγάλη κέειται δὲ ἐρωμέ-
νη, καὶ ἡ τεράπεζα ἀθανάτων χροσση.

Cap. III. In templi medio Turris solida, crassitudine simul, & altitudine stadii, cui alia rursus super imposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque. His forinsecus scalæ in circuitu adhibitæ sunt, per quas ad singulas conscenditur turres. In mediis gradibus ductus, sellaque in hoc facta, in quibus ascensoribus liceat sedere, & conquiescere; in postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Atque hæc est Turris illa celebris, quam profani auctores satis laudare non possunt, eamque inter septem mundi miracula ponunt. Miror tamen, apud Diodorum nihil de hac octozonia Turri reperiri, nisi forsitan intelligat illud *Beli* templum, quod hisce verbis

Turris in templo Bel. describit: In urbis medio templum Jovi Belo erexit Semiramis, cujus amplitudinem neque scriptores propter vetustatem, neque ulla memoria singulatim tradunt: constat tamen, ob illius admirandam altitudinem, à Chaldæis tum orientem, tum occidentem versus, astrorum in eo observationes factas. Id ex latere, atque asphalto summa arte magnisque expensis est constructum. In summo templi tres ingentes aureas

In similitate Turris vauria superlex aurea & statuæ. statuas Jovis, Junonis, Opisque erexit, quarum Jovis adhuc extat longitudine pedum quadraginta, mille Babyloniorum ta-

lentorum pondere; Opis simili pondere in *Secl. II.* sella aurea residet, ad cujus genua duo adsistant leones, juxtaque serpentes argentei ingentis magnitudinis, ponderis quilibet est talentorum triginta; Junonis stans signum ponderis octingentorum talentorum. His omnibus communis erat mensa aurea manufacta, longitudine pedum 40, & 15 latitudine, ponderis talentorum quingenta: carchesia 2 talentorum 30, totidemque vasa vaporaria, utrumque talentorum 300. præterea tres crateres ex auro, quorum Jovi dicatus talenta mille, & ducenta Babylonica pendebat, aliorum quilibet talenta 600. que omnia postmodum Persarum Reges surripuerunt, & reliqua ornamenta tum tempore consumpta sunt, tum ab hominibus deleta. Hæc eadem narrat Herodotus, Turrim intra templum *Beli* erectam octozoniam, de qua filet Diodorus. In supremitate templi, sive Turris, aureas tres statuas esse constitutas; Herodotus tamen unam tantum memorat cum lecto, & mensa; ut proinde hanc differentiam aliunde non processisse, mihi persuadeam, nisi vel ex variorum auctorum veterum lectione, aut relatione differenti. Verum de auri incredibili abundantia in primis istis mundi seculis, infra pluribus agetur.

CAPUT IV.

De civitate magnificentiae pæne incredibilis, quam in Babylone Semiramis exstruxit.

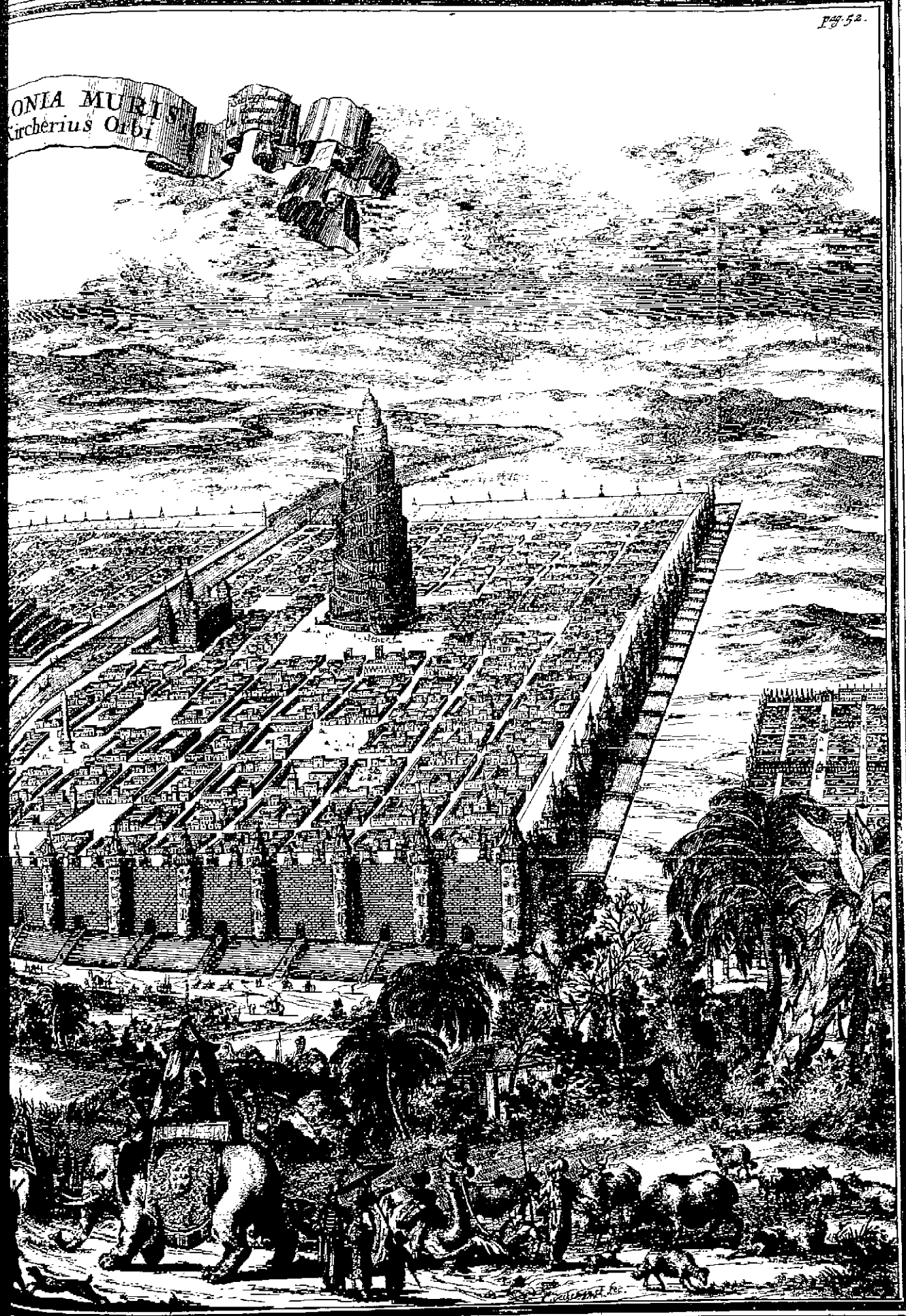
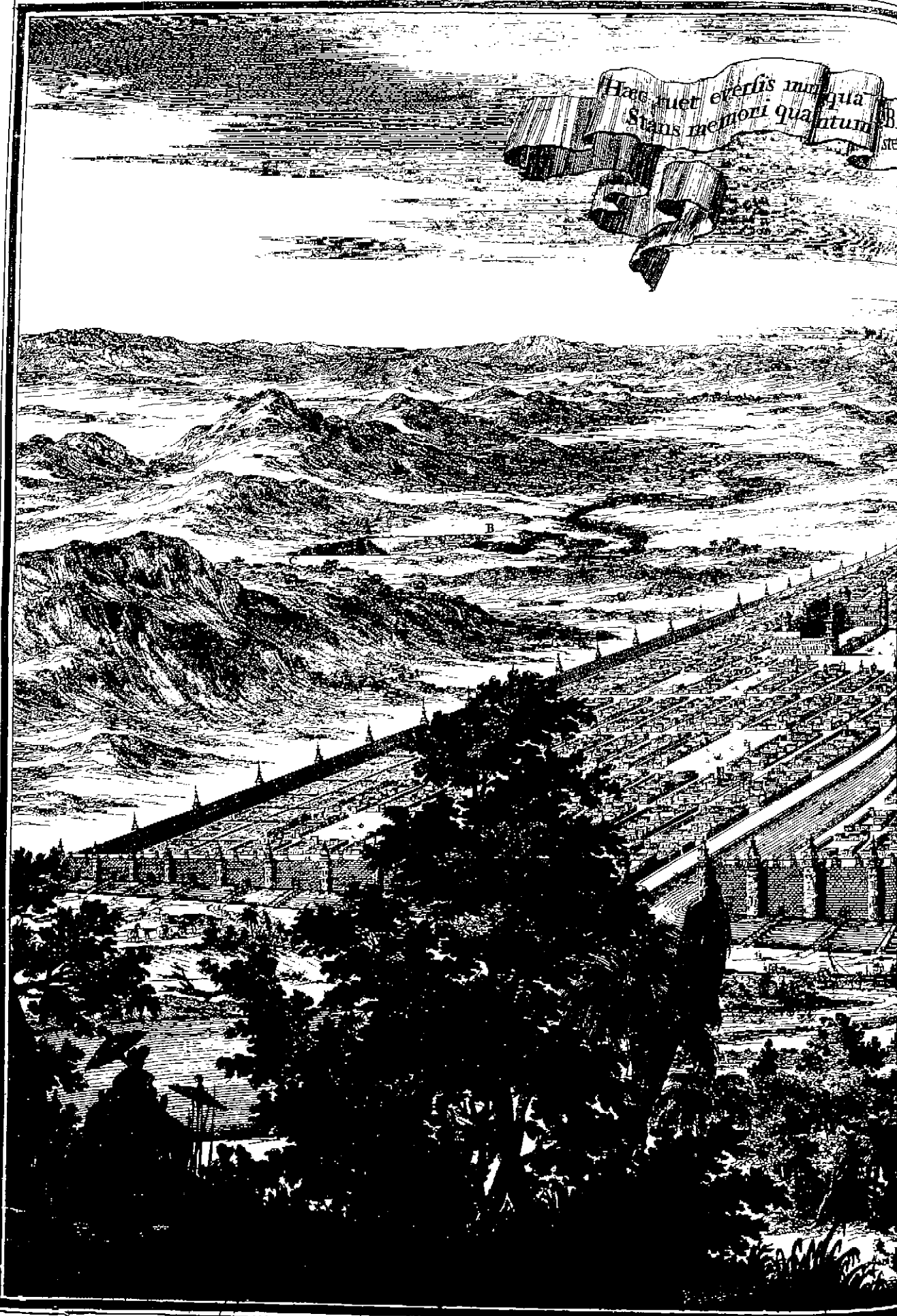
Cap. IV. **N** Embrodum, antequam Turris paulò antè memoratæ structuram aggredieretur, primò civitatem extruxisse sacra *Genesis* refert, cujus tamen magnitudinem filet sacer textus; unde verisimile videtur, fuisse civitatem valde ruditer exstructam, domibus ex eadem materiâ, quâ in Turri extruendâ utebatur, obiter confectis; cum verò hoc pacto quotidie experientiâ duce, in fabricandis majoris momenti muris, turribus, palatiis-

que erigendis, mirificè proficerent, uti acri pollentes ingenio, & quotidie ad novas rerum ad Architectonicam spectantium inventiones, animum adjicerent; contigit, ut gloriæ ambitione instimulati, fabricarum profus insolentium monumenta posteritati reliquerint, quæ tam præsci, quàm posterius scriptores, & historici satis mirari non potuerunt; talia fuerunt civitates, *Ninive* à *Nino* in *Assyria*, & *Semiramide* in *Babylone* exstructa, quæ fidem huma-

nam,

Hae fuerit everlis iniqua
Stans memori quantum

ONIA MURIS
Kircherius Orbi

Cap. IV. nam, siue sumptus in eo expensos, siue operarum multitudinem, siue denique portentosam molium constitutionem spectes, superare videntur. Ne plura, quam fides mereatur, dicere videar, adducam hic verba *Diodori Siculi*:
ἡ δὲ Σεμίραμις ἕσα φύσιν μεγάλης πύθολοι, καὶ φιλοτιμικρῆν τῆ δόξῃ τὴν βασιλικὴν ἀποτέρον ὑπερβείδων, πόλιν μὲν ἐπεβάλετο κτίζειν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, Ἰππλέξαμένη δὲ ὅδῳ πανταχοῦθεν δεχάτεσσας καὶ τεχνίτας, ἐπὶ δὲ τῷ ἄλλῳ χορηγίαν, ἠδυσασαμένη σωήγαθρον ἕξ ἀπάσης τῆ βασιλείας ἀπὸς τῶν ἔργων σωτέλειαν ἀνδρῶν μυριάδας διακοσίας.
 Post Ninam à Medijs dirutam, quo tempore Assyriorum imperio potiti sunt, Semiramis magni mulier animi cupiens virum rerum gloria excellere, urbem in Babylonia condidit, accersitis undique opificibus, & architectis, ceterisque quæ ad tantam rem pertinebant, paratis, addidit ad id opus perficiendum ex omni regione hominum vicies centena millia, μυριάδας διακοσίας, quæ faciunt 2000000 hominum. Urbs ab utroque latere Euphratis, ut medius interfuat, ædificata, cujus mœnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complectebantur, frequentibus Turribus, & magnis. Erat tanta operis magnificentia, ut in muri latitudine sex equorum currus unâ prodire possent, altitudo incredibilis audientibus, ut Ctesias Cnidius ait, ut autem Clitarachus, & qui cum Alexandro in Asiam profecti sunt, scripserunt, pedum trecentorum sexaginta quinque, addiderunt etiam, quolibet anni die stadium muri absolutum, ut tot sit stadiorum circuitus, quot dies annus continet. Mœnia ex lateribus, & asphalto facta, quorum altitudo, uti Ctesias Cnidius refert, passuum 50; alii posteriores cubitorum 50 esse referunt; latitudo amplior, quam quâ duo currus agerentur. Ita Diodorus.

Examen
 & magnitudinis, ut
 bis, & operaturum.
 Quod magnum sanè & prodigiosum opus si ad calculum reducat, vix quisquam ea, quæ Diodorus ex Cte-

sta Cnidio recitat, vera esse sibi persuadere poterit; sed quia res plena curiositatis est, videamus, num 2000000 homines in civitate extruenda occupari potuerint. Murus teste *Diodoro* in circuitu 365 stadiorum fuit, unum verò stadium continet 125 passus, qui unam octavam partem milliarii conficiunt. Ponamus jam, muri latitudinem habere 50 passus, & longitudinem unius stadii 125 passus; hæc in se ducta, dabunt aream superficiale[m] muri in passibus, ita ut si singuli homines passum pro se obtinerent in ea muri superficie non nisi 3750 constipati stare possent; quomodo igitur vicies centena millia hominum; cum præterea *Diodorus* dicat, ambitum urbis 365 stadia habuisse, quæ in passus resoluta dabunt 45645 passus in circuitu, quorum quarta pars dabit passus 11411 & hic numerus quadratus dabit superficiem urbis 160881 passuum quadratorum, quod spacium totidem homines ita implebunt, ut consequenter neque machinæ, neque currus, neque jumenta propter hominum constipationem locum haberent. Si itaque 160881 totam urbis superficiem replebant, quomodo vicies centena millia hominum, quos *Diodorus* in extruenda civitate occupatos fuisse dicit, subsistere potuerint, qui potest capere, capiat. Nisi tamen dicamus fabros tum omnem extra urbem regionem, tum intra distributis operis occupasse. Multa, hoc loco interpretum sphalmata reperio, quibus apertè interpretes, neque calculum græcanicum, neque architectonicam artem intellexisse demonstrant. Sed prosequamur filium historię *Urbis Babylonice*.

Quid sibi verò velit mysteriosa muri constructio, 365 stadiorum, exponam. Certum est, *Babylonios*, & *Chaldeos* post *Turris* ædificationem, uti ipse *Diodorus* testatur, unice observandorum siderum arti, tum ob perpetuam

Mysteriosa muri constructio, in sideribus observandis.

Cap. IV. tuam Babylonici cœli limpeditatem, serenitatemque, tum ob turrium altitudinem, incubuisse; quoniam verò annum in 365 dies divisum à Noë filiisque (Noënum enim Astronomiam suos docuisse, supra ex *Josepho* demonstravimus) acceperant, uti erant gloriæ percupidi, ita quoque muri ambitum, veluti in cœlestem quendam circulum, seu Zodiacum, in 365 stadia, quæ erant veluti gradus quidam, ad memoriam sui posteris exhibendam, & ut se Astronomiæ inventores ostenderent, divisum reliquerint. Verisimile quoque est, eas quæ singulis diebus fecerant, siderum observationes, veluti in ephemerides quasdam, lateribus inscripsisse, cujus nonnulla vestigia reperio in *Eupolemo* vetatissimo scriptore apud *Eusebium*, qui dicit, *Abrahamum* in *Ægypto* primùm sacerdotem *Ægyptios* Astronomiam docuisse; & *Abrahamum* quidem Astronomiam calluisse non nego, sed primum ejus inventorem fuisse, admittere non possum cum multò ante *Abraham* astrorum scientiam à *Cham*, *Misraim*, & *Chus* in *Ægyptum* illatam & à *Mercurio Trismegisto*, quem *Adris* ideò vocabant, mirificè cultam fuisse, tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Oedipo*, III *Tomo de Astrologia Ægyptiorum* fusissimè demonstraverimus. Primum itaque volunt omnes veteres scriptores præsertim sensatiores Rabbini, *Rabaz*, *Radac*, *Henoch* ab *Adamo* Patriarcha VII. annum in 365 dies, Zodiacum in signa 12 distinxisse. Addunt Rabbini, dictum *Henochum*, cum, uti sacra *Genesis* dicit, 365 annos vixisset, atque singulis centenis annis, siderum observationi incubuisset, post 365 annorum spacium, raptam fuisse, & ambulasse cum DEO, cujus admiranda operam studiosè observavisset; *Henochum* verò ea, quæ ipse ab *Adamo* instructus didicisset, filio suo *Mathusala* tradidisse, deinde per *Lamech*, *Noëmo* com-

Henoch astrologus.

municasse, quem & filios suos *Sem*, *Seet*. II. *Cham*, *Japheth*, uti in præcedentibus docuimus, ante & post diluvium in Astronomicis præceptis instituisse, & deinde tum per se, tum per filios suos, reliquæ posteritati reliquisse, inde patet, quod *Nembrod* & *Ninus*, & uxor *Semiramis*, cum ex præcepto *Chami*, & *Chusi* parentis sui eam maximè coluerint, & vel ex muro urbis, quem *Semiramis* fundaverat, 365 stadiorum in circuitu ad numerum 365 dierum anni dispositorum, mysticà significatione, luculenter patet. Quæ quidem astrorum inspiciendorum ars deinde in *Ægyptum* à *Chamo* traducta magnos nullo non tempore progressus fecit, ut nulla ferè postea natio extiterit, quæ ab *Ægyptiis* Astronomiæ fundamenta non acceperit, uti quàm uberrimè in *Oedipo de Astrologia Ægyptiorum* tradidimus, & circulus aureus in *Templo Osymandri* in duodecim signa divisus, & quadrantes in *Tabula Bembina* spectabiles cum cæteris instrumentis uranometris apertè testantur. Referunt quoque *Syri*, *Jonithun* *Noëmi* filium præ omnibus aliis astronomicarum rerum notitiâ clarum, à parente suo in *Ethan* terram *Chanaan*, ad novas colonias fundandas amandatum, ubi & primùm populos sibi subditos notitiâ artium necessariorum, & potissimùm astronomicis disciplinis, quas à parente acceperat, imbuisset; *Abrahamum* verò inter cæteros ab eo instructum, eam postea *Ægyptios* docuisse, quamvis hujusmodi scientiæ traditio majori jure *Chamo*, *Misraim*, & *Tauto*, id est *Mercurio Trismegisto* adscribi debeat. Sed hæc pauca ad mysteriosam muri Babylonici in 365 stadia divisi, & analogi ad 365 dies anni, structuram explicandam sufficiant. Jam, uti dici solet, ad rhombum.

Porro erant, teste *Diodoro*, in dicto muro turres 250 numero, quarum altitudo latitudoque magnificentiam æquabant murorum; cur verò 250 sol-

Jonithun filius Noë astrologus, juxta Rabbinos & Syros.

Dubium de Turribus salviatur.

Cap. IV. lummodò turres fundatæ fuerint, *Diodorus* causam assignat, ob paludum circumjacentium frequentiam, quæ uti hostibus omnem aditum præscindebant, ita quoque iis urbs ab illa, sine ulla turrium fabrica satis munita existeret. Ego autem si conjecturis uti licitum sit, dicerem, non tantùm 250 turres, sed totidem, quot stadia murus obtinebat, 365 scilicet, ædificatas fuisse, ut illæ turres essent veluti singulorum stadiorum termini quidam ad distinctionem stadiorum constitutæ, quæ postea intra terram paludosam, fundamento debili, & moli sustinendæ inipari, successu temporis labefactatæ, vel conciderint, vel subsederint, quemadmodum experientia nos docet, & architectonicæ artis regulæ nobis præscribunt. Cæterùm si vera sunt, quæ de hujusmodi urbis conditu *Diodorus* & *Herodotus* tradunt, nos sanè tamen

si fabricam magnam, & stupendam Sect. II. fuisse, existimemus, ne tamen nimiam credulitate hæc nos adduxisse quis dicere possit, rem calculo examinandam censuimus. Dicit itaque primò *Diodorus*, ad urbis *Babylonicæ* ædificationem à *Semiramide* convocata fuisse viciescentena millia hominum, & muri, qui *Babylonem* circumdabat, ambitum 365 stadiorum fuisse, quæ divisa per 4 dant 91 stadia unius lateris urbis, quam *Herodotus* quadratam fuisse dicit; 91 in se ducta dant 8281 stadia quadrata, totius urbis intra murum conclusæ capacitatem, ut in sequenti figura patet; demus jam singulis ex 2000000 operis, passum unum; quomodo itaque 2000000 homines intra hoc planum, sine impedimento, uti supra diximus, quomodo tot domibus, ædificiis, turribus, palatiis, fanis fabricandis occupatos, constituisse dici possit, æquus judicet Lector.

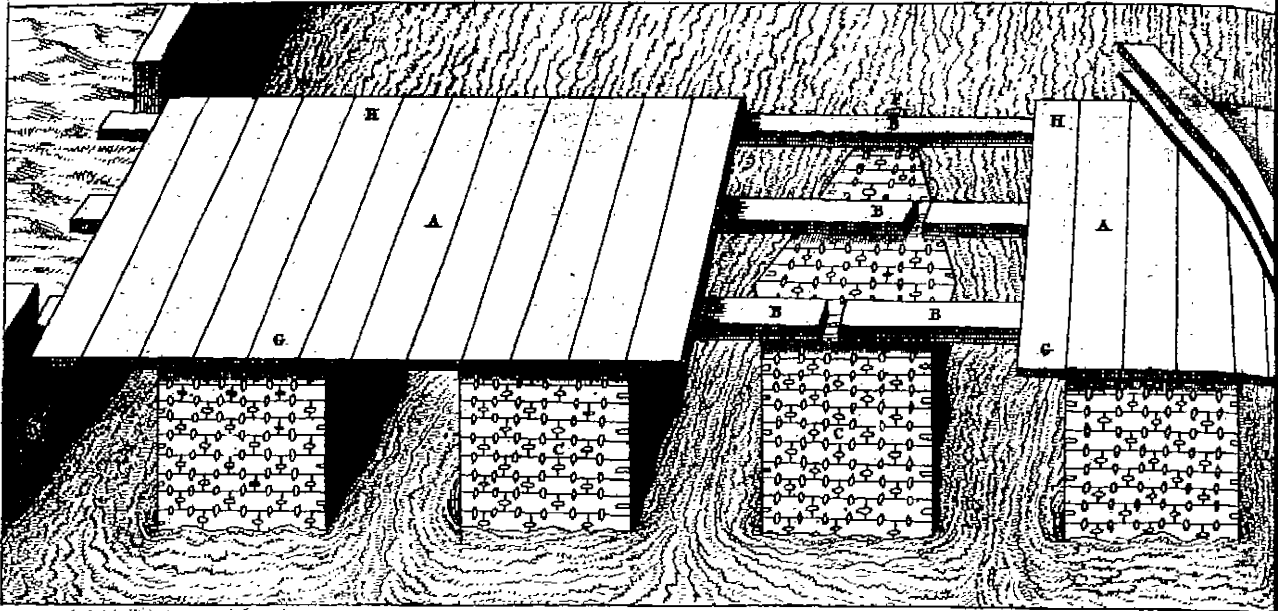
CAPUT V.

De Ponte, & duobus regiis Palatiis in oppositis urbis locis, à *Semiramide* exstructis.

Cap. V. DE mirabili opere Pontis, quem *Semiramis* supra *Euphratem*, medium urbis *Babylonicæ* perfluentem erexerat; audiat lector, quæ de eo, & duobus regiis palatiis in oppositis urbis partibus, exstructis, dicat *Diodorus*: *His* mœnibus summâ curâ unico anno absolutis pontem, quâ parte studiis angustior fluebat, construxit, stadiorum quinque, id est 625 passuum longitudinis, columnis in profundo summâ arte invicem pedes duodecim distantes jactis, lapides ædificiî truncis ferreis immixto juncturis liquefacto plumbo conjunxit. Ante columnas ad impetum aquæ scindendum, cursumque fluvii reprimendum, firmos composuit angulos, quo ab omni aquæ undique circumfluentis vi tutæ essent. Pontem, is triginta pedum latitudine erat, ex cedrinis cypressinisque conjunxit, opus nulli arte posterius

eorum, quæ à *Semiramide* facta sunt. Ab utroque fluminis latere murum duxit stadiis trecentis sexaginta, pari mœnium urbis latitudine. Regias juxta flumen ex utroque Pontis latere duas ædificavit, quæ & aspectum latè urbis præberent, & essent tanquam civitatis propugnacula, *Euphrate* per mediam urbem, meridiem versus fluyente. Altera Regia ad orientem, ad occidentem altera spectat, utraque ingenti opere triplici ambitu murorum constructa. Alter deinde interior est circuitus, cujus in crudis adhuc lateribus varia animantia, quæque suo colore, ad naturæ similitudinem expressa fuer. Hujus longitudo stadiorum est quadraginta, latitudo laterum trecentorum, altitudo, ut *Ctesias* scribit, passuum quinquaginta. Turrium altitudo ad passus septuaginta elevatur. Est & tertius intimus circuitus, qui arcem continet, triginta stadiorum

Pons Babylonius à Semiramide constructus,
vel, ut alii, à Nitocri.

DESCRIP TIO
PONTIS BABYLONICI.

Pontem hunc (secundum Diodorum) 2 stadiorum longitudine, & 30 pedum latitudine, GH, sic construxit Semiramis.

Non subjecerat arcus, sed columnas mira in profundum arte jactas, extruxit, lapides ut firmius inter se conneckerentur, uncis ferreis distinxit, & plumbo compages illiquato explevit. Columnis verò antequam latera fluvium exciperent, angulos (qui rotundum & paulatim usque ad columnæ latitudinem resfractum haberent aquarum decursum) præfruxit FC.

Columnæ erant duodenum pedum intersitio DE.

Hæ prægrandibus trabibus obtectæ erant, & iis superimpositi alseres transversæ A.

diorum ambitu. Hujus ædificiî altitudo latitudoque superat secundi muri opus. Inerant diversorum animalium figuræ in turribus & muris, colore quoque, ac formâ naturali. Erat insuper omnis generis animalium venatio, quorum magnitudo quatuor cubitos excedebat. In his Semiramis conspiciebatur ex equo pardalim jaculata, juxtaque eam vir Ninus jaculo leonem feriens. Erexerat & portas tres, superque eas varia ex ære posita ornamenta. Hæc regia excellentior ea, quæ ex altera sita erat fluvii parte, fuit, tum magnitudine, tum ornatu; illius enim muri ambitus triginta sta-

dia ex cocto latere complectebatur, loco animalium æneæ statuæ erant Nini ac Semiramidis, præfectorumque, & Jovis insuper, quem Belum Babylonii vocant. Inerant & acies structæ, variæque venationes ad aspicientium voluptatem. In loco
Babylonix humiliori lacum quadratum effodit, cujus singula latera ex latere cocto, asphaltoque ædificavit; stadia erant ducenta, profunditas pedum triginta quinque, ad quam flumine superinducto ab regia fossa utrimque aditum fecit. Ex utraque verò parte, ex cocto latere fornicibus constructis asphaltum superinduxit, ad quatuor cubi-

Vide in
urbis topographiæ
lacus lacum
B C D.

cubitorum spissitudinem. Erant autem in priorem cursum restituit. Statuit au-
muri fossæ latitudine laterum viginti, al- tem ab utraque fossæ parte portas æ-
titudine supra fornices pedum duodecim. neas, quæ usque ad Persarum regnum
Septem diebus opere perfectò, flumen steterè.

CAPUT VI.

De Hortis Pensilibus, à Semiramide in Babylonico campo extrudis, qui & inter miracula mundi numerati fuere.

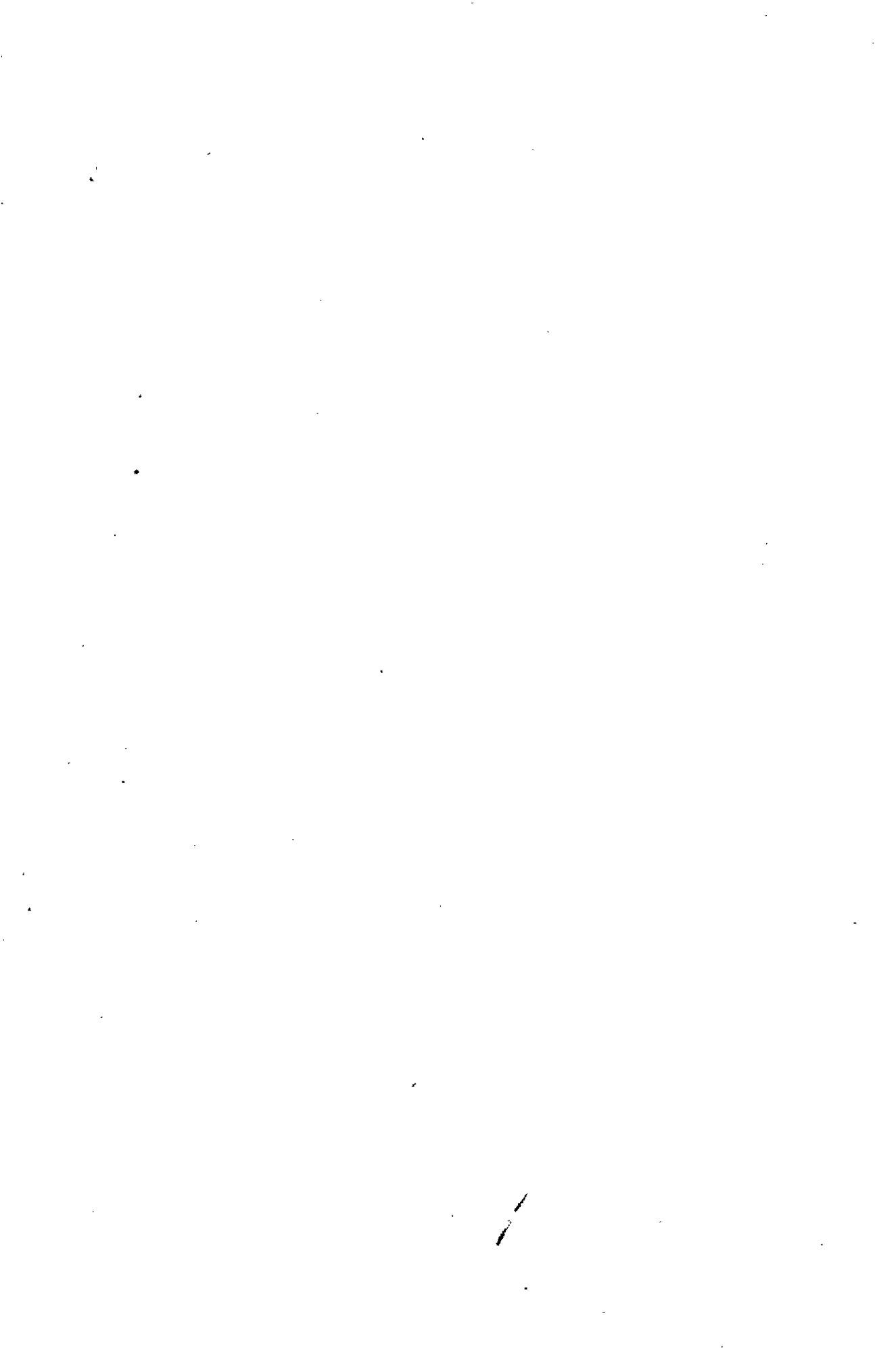
Incredibilis animi magnitudo in Semiramide.

Tanta fuit in *Semiramide* animi fortitudo, tantus ambitiosi peccatoris ardor, ut requiescere non posse videretur, donec gloriam *Nini* mariti sui, incredibilem gestorum memoria, si non superaret, saltem æquaret. Fuerat ea primùm auctor de ditionis *Bactriæ* urbis, & consequenter totius *Bactrianorum* regni, de quo vide *Diodorum lib. I. cap. 3.* cujus animum, supra omnem muliebris conditionis sexum admiratus *Ninus*, eam in uxorem duxit. Sub hoc primævi mundi Imperatore *Nino*, *Semiramis* Imperatrix, sub fœmineo sexu masculum, Martiumque animum induens ea gefit, quæ non solùm fœmineam conditionem superaret, sed & tam ardua, tam sublimia verè *ἄδοξα ἢ ἀπίσα* operata fuit, ut, si scriptorum veridicæ relationi fides habenda est, post se omnium gentilium mulierum, fortiumque heroïnarum famam multis *parafangis* reliquisse videatur. Sed cùm jam in præcedentibus de *Turri octozonia*, & civitate *Babylonie* ab ipsa erecta actum sit, jam restat, ut & *Hortos ejus pensiles* pari passu describamus.

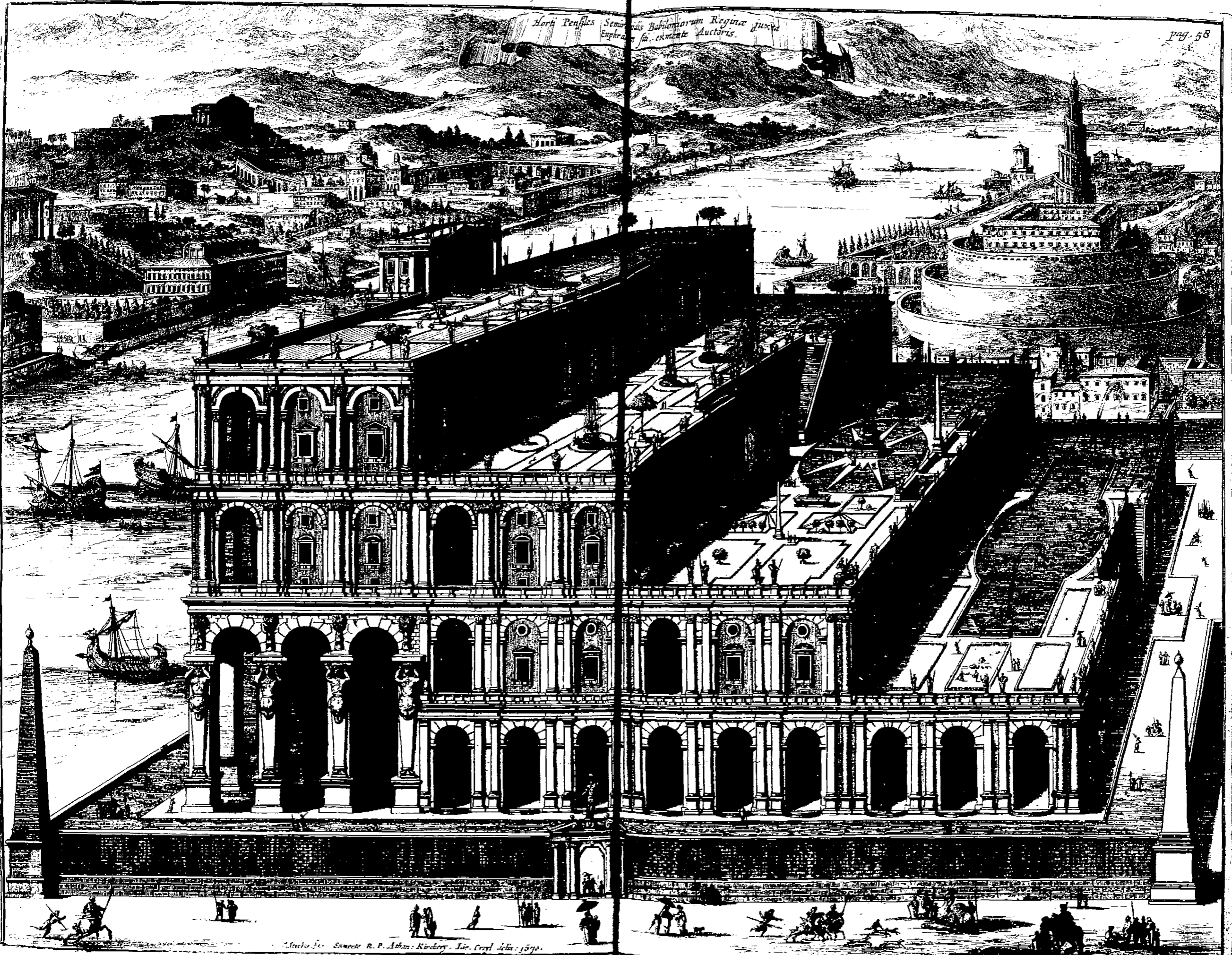
Horti pensiles.

Sic itaque dicit *Diodorus lib. III. cap. 4.* *Erat & pensilis Hortus juxta arcem, non à Semiramide, sed à quodam Rege Syro postmodum in gratiam ejus factus.* Verùm quicquid hic *Diodorus* scribat, perperam dictum fuisse, omnes ferè veteres scriptores asserunt, cùm hoc unicum opus *Semiramidis* fuisse, credendum sit; cùm Rex ille *Syrus*, cujuscunque tandem nominis fuerit, in aula *Reginæ* præcipuus, quem uti illa insigni favore prosequeretur ita quoque condendorum hortorum pensili-

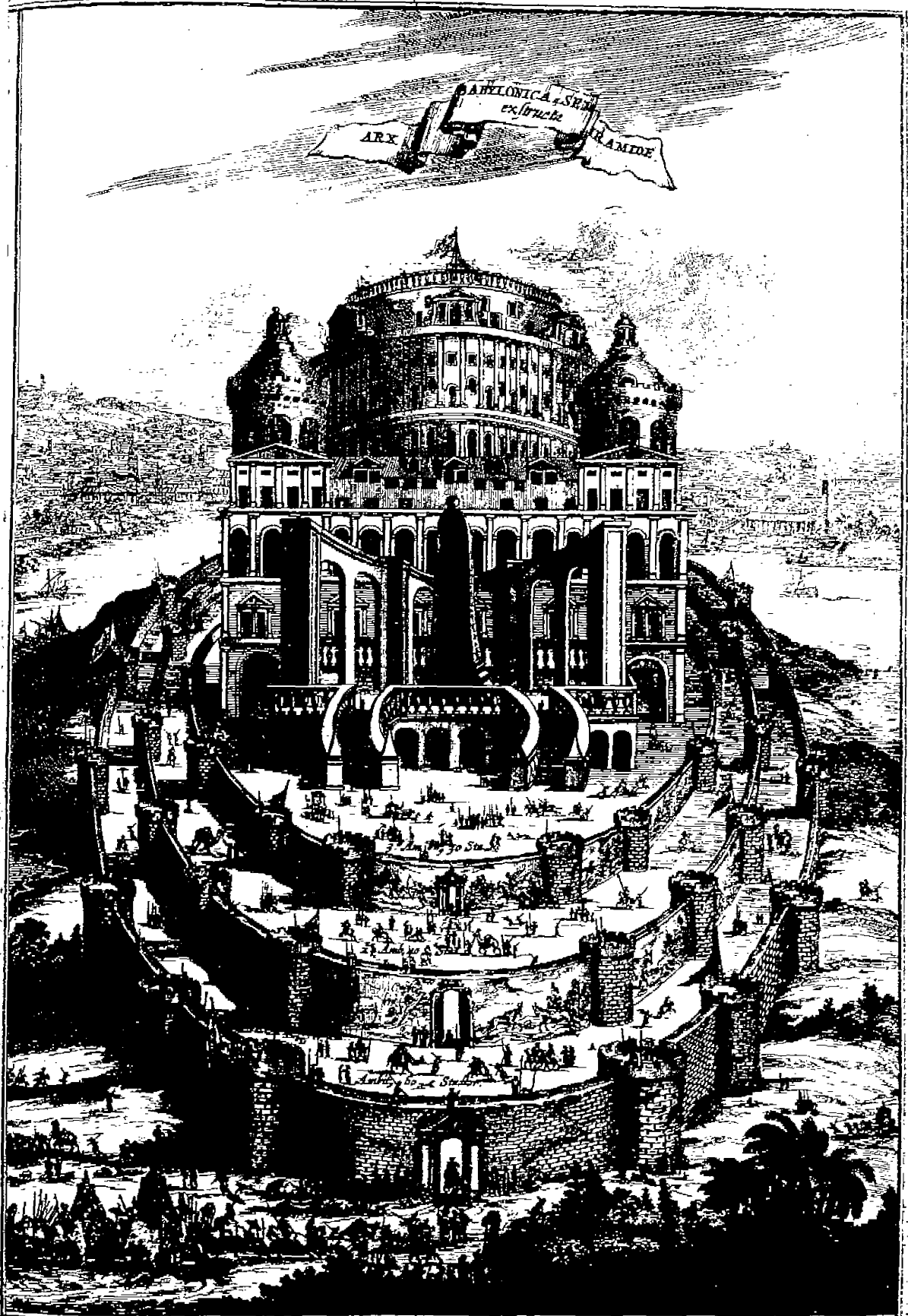
lium curam dedit; hic ad animum *Semiramidis*, quem norat, rerum inauditatum, & insolentium amore tumidum, se accommodans, persuasisse videtur, ut ad delectationem propriam hortos omni florum, plantarum, arborumque genere confertos supra palatii sui tecta conderet. Qualis autem hujusmodi structura esset hisce verbis describit *Diodorus.* *Hujus Horti*, inquit, *singula latera jugeribus quatuor extenduntur. Aditus veluti in monte erat, ædificiis unum supra alterum extractis, ut in eo conspectus longè lateque pateret; testudines in solo positæ erant, quæ totius Horti pondus sustinerent, inde aliæ super alias excrescente semper magnitudine, ædificatæ; nam superiores, in quibus Horti murorum superficies continebatur, altitudine 50 cubitorum eminebant; earum latitudo pedum erat 12. muri pars magna impensa extracta, spissitudine erant pedum 22. solum hoc pacto constabat: erant positæ lapideæ trabes longitudine pedum 16 & 6 latitudine; superbas pro pavimento strætæ arundines asphaltocompactæ, desuper cocti lateres duplici ordine gypso structi; tertio regulæ plumbeæ, nequa humiditas ad testudines manaret; aquarum insuper receptacula, quibus humor efflueret. In hoc pavimento congesta humus profunda, ut magnarum arborum radicibus satis esset, Hortum efficiebat; in eo proceræ omnis generis arbores aspectum jucundum reddebant; lumen quoque adeo testudines invicem præbebant, ut in eis regia diversoria haberentur; præterea aqueductus occultè fabricatus rigabat Hortum. Hucusque *Diodorus.* Verùm cùm hæc descriptio obscurior sit, quàm ut ex ea vera fabricæ forma concipi possit, ejus hinc scenographiam oculis lectoris, juxta*

*Horti Peniles Semper in Babylonia Regina juxta
Euphratem fuit ex auctoritate Auctoris.*

Semiramidis Arcis descriptio

Regis haec ex utraque Pontis Regione ad firmam magnis impensis, magnificentissimae Semiramidis extruxit. Quae ad Occidentem sita erat, prout Diadema
 Sordus recepit, arcis habebat archibus. Firmam archibus 60 fudiorum, et 50 Or-gyiorum, altis et sumptibus maculis ex cocto latere constructa erat. Terris
 ad 70 Orgyas ferebat. Arx 40 fudis longae erat, in ceteris primo aequa, praeterquam quod in ceteris altis lateribus omnis generis vinearum colorum arti-
 ficio ad veritatis similitudinem efficitur, continebat.
 Locus tandem maris, et intus artem circumdatus, latera C. unius 30. Stadio complexus non longitudo, non latitudo nisi stratum in op-
 ris figurabat. Jurginis venatio illi erat variorum plexus arcuum, quae magnitudine 4 Cubitas excedebat. Et inter haec Semiramis conspi-
 cuitur ex gyno Tardibus jaculans, et prope vir Nitum lancea feriens Telemem. Centrum interior Arcis fractura ut à Diadema et hinc
 duo sui omnia illa glaciis Pictoria subfracta sunt.

Cap. VI. ta exactum verborum à *Diodoro* de ea traditorum tenorem, exhibendam censui.

Expositio singularum partium.

Totius Horti structura quadra in circuitu 46 jugerum longitudinem habebat, ita ut singula latera in quatuor jugerum spacium extenderentur.

Jugerum quid?

Quid igitur per jugerum hîc intelligatur, expendamus. Uti mensuræ rerum variis occasionebus inventæ sunt, ita quoque difficile est, iis certam & determinatam mensuram attribuere, ob mensurarum, quibus diversæ nationes utuntur, varietatem. Sacra scriptura dicit, jugera, media pars agri, quam par boum uno die arare potest, uti Hebræa lectio habet: *בְּהַצִּי מַעֲנֵה צֶמֶר שָׂדֵה.*

In medio jugero par boum agri; cui Plinius subscribit. Verùm cum dies non horas æquales semper duodecim, sed pro diversa ratione solstitiorum climatumque, horarum quantitatem sortiantur; hinc quoque dubium exacte determinari non potest. Hieronymus Mathematicus, 200 pedibus contineri scribit;

Quintilianus 200 pedibus in longitudinem, dimidium in latitudinem refert.

Varro lib. 1. Jugerum, inquit, est, quod quadratos duos actus habet; actus quadratus, qui & latus 120 pedes & longus totidem. Diodorus sanè hoc loco nequaquam ipsam quadratam horti superficiem, sed longitudinem tantum unius jugeri sumpsisse, vel inde patet, quod ambitum horti in quadro positi, per

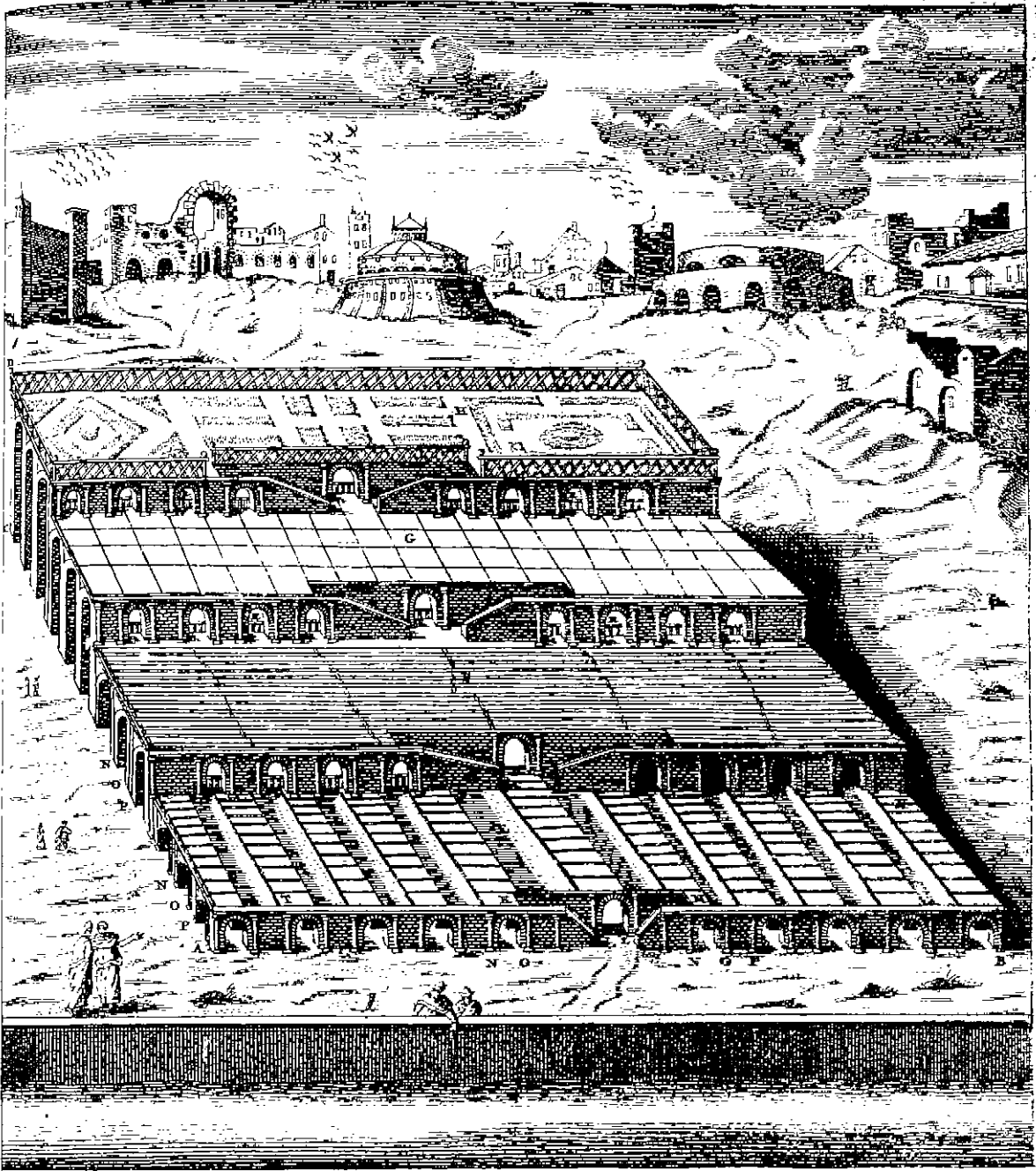
quatuor jugerum, in quæ singula latera se extendebant, longitudinem intellexerit, quantum autem unum jugerum Babylonicum pedibus secundum unius lateris longitudinem constiterit, Hieronymus Mathematicus ducentis pedibus definit; cum itaque unum latus Horti quatuor jugerum longitudine constiterit, & 200 pedibus unum jugerum, fuerit haud dubiè unum latus 800 pedum, qui in passus reducti dabunt 160

passus: dant unum stadium; erit itaque Sect. II. latus unum Horti 800 pedum, id est, 160 passuum, qui unum stadium, & insuper 35 passus conficiunt; hic verò numerus pedum si quadretur, dabit sexcenta quadraginta millia pedum quadratorum, aream totius horti.

Intra hunc ambitum erant quatuor areæ 400 pedum longitudinis A B P X. P X L M. L M N O, & N O D I. Prima elevabatur à terra 12 cubitos, sive 36 palmos circiter; secunda P X L M alta 20 cubitos, sive 60 palmos; tertia L M N O 37 cubitos sive 3 palmos; quarta proxima *Euphrati*, 50 cubitos erat alta, id est, 180 palmos; atque in hac area, omnis generis plantæ, flores, arboreæque in quincuncem dispositæ cernebantur, & amœnissimæ peridromides topiario opere, ad umbram capeffendam instructæ. Non deerant hîc fontium salientium jucundissimi prospectus; aquæ verò per machinas hydraulicas ex *Euphrate* in altum, tum in fontium usum, tum ad Hortum irrigandum deducebantur. Atque tota hæc structura sustinebatur fornicibus latericiis sibi lato interstitio, arcuissimis strictissimisque vinculis secundum arearum proportionem sibi cohærentibus, quorum quilibet arcus, sive fornix 12 habebat pedes diametri N O, fornices verò unus ab altero distabant 22 pedes, uti videre est in O P. In superioris Horti parte obstupescenda illa fabrica supponebatur, quæ per intextas sibi fornices ita adornabatur, ut cum esset in varia aularum receptacula distincta, singula tamen lumen uberrimum tum per portarum arcus, tum per fenestras, singula reciperent; & hoc pro rata altitudinis proportionem eadem spectabantur in reliquis arearum, sive planorum, primi, secundi, & tertii substructionibus. Ne verò planà hæc cum tempore ex aëris injuriis damnium reciperent, illa magnis instrata fuere lapidibus, longitudinis 16

pedum,

Structura arcibus & areis stupenda.

Descriptio Hortorum Semiramidis, qui pensiles dicti sunt.

In uno latere civitatis erant horti suspensi, fere conjuncti fluvio *Euphrati*, qui inter septem miracula Mundi numerabatur.

Situs eorum erat figuræ quadratæ, quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus corresponderent secundus & tertius. A B. A C.

Intus erant quatuor Atria vel Aræ, 400 pedum longitudinis, & 100 latitudinis, ita ut una supra aliam emineret. E F G H.

Prima elevabatur à terra 12 cubitos cum dimidio E.

Secunda, viginti cubitos. F.

Tertia, triginta septem cubitos cum dimidio. G.

Quarta proxima *Euphrati*, quinquaginta cubitos. Illic extrahebatur aqua ab *Euphrate* certis quibusdam machinis, ad irrigandos hortos. H.

Tota hæc structura iustinebatur fornicibus latericiis, sibi coherentibus lato interstitio secundum proportionem arcarum, quorum quilibet habebat 12 pedes diametri. N O.

Distabat itaque unus ab altero fornix pedes 22. O. P.

Et hoc quidem tam pro firmatione intermedia, quam pro commoditate mansuicularum quarundam ibi extructarum.

Superiora harum tabernarum primo erant instrata magnis lapidibus, longitudinis 16 pedum, & 4 latitudinis ut in prima area videre est E.

Secundo, totum illud erat coopertum magnis arundinibus, ut in secunda area observatur. F.

Tertio, omnes illæ arundines erant obteclæ magnis laminis plumbeis, quæ defenderent fornices ab humiditate terræ. G.

Quarto tandem, erat super omnia hæc optima terra, excolta exquisitis floribus & plantis. H.

Gradus à *Diodoro* non referuntur, sed ex Architecturæ regulis à nobis ita sunt concinnati, & literis I K L M. designati.

Fenestræ litera R. notantur, tot erant aperturæ, per quas in singulas areas visere dabatur.

Cap. VI. pedum, & quatuor latitudinis; quæ primò arundinibus, deinde magnis laminis plumbeis integebantur, ne humiditate terræ damnum paterentur, & plana, & substructiones; quæ deinde per canales oblongos, & plumbeos ad extra. evolveretur.

*Hortorum
deliciæ ar-
borumque
in sereno in
supremo
domus
telio.*

*Strabo-
nis mira
descriptio.*

In superiori verò plano, dictâ jam arte cooperto, optima, & feracissima terra aggerebatur, tantæ altitudinis, ut & arbores radices suas commodè & sine impedimento distendere possent. Strabo hujusmodi Hortos describit hoc pacto: *Cùm viderent artifices, arbores, quas supra ultimum planum plantare volebant, sufficientem terram habere non posse, omnes substructionum columnas, quos ipse talos vocat, intus datâ operâ vacuas reliquisse, terrestrique glebâ replevisse, eo fine, ut arborum supra plantatarum radices hisce columnis ad quadrati prismatis formam constructis, sese paulatim insinuare, firmam consistentiam consequerentur.* Addit *Diodorus* ad irrigandum Hortum, aquam ex *Euphrate* flumine per occultos canales derivatam fuisse, quod quidem artificium aliud esse non potuit, nisi illud, quo per antlias rotæ beneficio, aquam in turris appositæ altitudinem elevarent, & hinc per siphones in varios usus eandem distribuerent. Vide figuram.

Porro primum planum infimum ita constitutum erat, ut per scalas ascensus daretur ad secundum, & hinc aliæ scalæ ad tertium, & tandem ad supremum, tametsi verò harum scalarum nulla apud *Diodorum* mentio fiat, hâc tamen industriâ scalas constitutas, vel ipsius architectonicæ regulæ nobis, fieri debuisse dictant. Fenestræ literâ R. notatæ, tot erant aperturæ, per quas ad singulas areas prospectus concederetur. Atque hæc est sumptuosa illa Hortorum pensilium structura, quam non exiguo studio ex *Diodori* descriptione, in hac præsentî delineatione, oculis curiosi lectoris exponendam rati su-

mus. Has auctorum veterum lectiones, *Secl. II.* cum singulari adhibito studio paulo exactiùs ponderâsem inveni multa veritati non consentanea neque concipi posse totius structuræ symmetriam, nisi alio modo disponderetur moles tanta camerarum, arcuum, peridromidum, aularum, hortorum, fontiumque varietate, ad omnes opticarum projectionum leges expressa oculis exponeretur curiosi lectoris, quod in hac præsentî schemate præstitimus in quo præter projectionem opticam, eadem ferè hic spectantur, quæ in præcedenti schemate.

Non destitit hîc in *Semiramide* magnæ mentis ambitiosa gloria; siquidem præter alias urbes, quas ad nobiliora *Asiæ* flumina, veluti emporia quædam ad mercaturam exercendam condidit. Præterea ex *Armenia* montibus, inquit *Diodorus*, lapidem excindi jussit, longitudine 150 pedum, latitudine verò spissitudineque 24. hunc magnâ curruum multitudine ad flumen delatum, navique impositum, *Babylonem* detulit, inque platea insigniori erexit. Res mirabilis spectantibus, quem à forma obeliscum vocant; inter septem miracula mundi annumeratur, fuitque hic primus in orbe obeliscus, qui & postmodum *Ægyptiorum* Regibus, *Chusi* filiis, erigendorum obeliscorum originem dedit, de quibus vide *Obeliscum Pamphilium*, & *Tomum IV Oedipi*, & in sequentibus. Longitudo hujus lapidis ex uno saxo in obeliscum efformati, fuit, uti ex *Diodoro* paulò antè allegato constat, 150 pedum, 24 latitudinis, qui in palmos resoluti dant altitudinem 225 palmorum, latitudinem 36 palmorum; quæ quidem vasta moles multis parasangis superat omnes obeliscos, qui unquam in *Ægypto*, & postea *Romani* translati, erectique fuerunt. Certè obeliscus *Thebanus*, quem hodie ante ecclesiam Sancti *Joannis Lateranensis* erectum videmus, omnium

Obeliscus à Semiramide in Babylone erectus omnium qui unquam facti sunt maximus.

Cap. VI. Comparatio magnitudinis hujus cum Lateranensi obelisco. quomodo obeliscus in Babylonem devehitus sit ibique quibus machinis vectus. mnum eorum, qui judicio *Plinii*, in *Aegypto* inventi sunt, maximus fuit, quem & *Cambyfes*, cum omnia *Aegyptiorum* monumenta igne, ferroque consumpsisset, hunc solum molis reverentiâ motus, intactum reliquit. Sed jam unum cum altero comparemus. Habet *Lateranensis* obeliscus 148 palmos, à basi usque ad ultimum pyramidii apicem; *Semiramæus* verò 225 palmos; quæ ab invicem subducta relinquunt 77 palmis longiorem *Lateranensi*; habet præterea *Lateranensis* obeliscus unum latus basis 14 palmorum, *Semiramæus* verò 36. quæ dempta ab invicem, dabit latus basis 22 palmis latius obelisco *Lateranensi*; unde imensam molem esse debuisse, quis non videt? quomodo verò, aut qua ratione, quibus machinis per terram à loco montis, ex quo excisus fuerat, ad *Euphratis* flumen, ad plurima miliaria deductus fuerit, quis novit? & tamen *Diodorus* curribus ductum fuisse dicat; ego certè experienciâ, in translatione obelisci *Pamphili* ex *Hippodromo Caracallæ* in forum *Agonale* deveci doctus, id curribus minimè fieri potuisse crediderim, sed magnâ ingentium scyalarum agiliam molis supportarum agitatione ad flumen promotum existimem; navibus deinde in *Babylonem* per flumen translatum fuisse ait, ubi fides iterum vacillare videtur; quæ enim navis tantæ molis sustinendæ, quantumvis ventricosa, sufficiens fuisset. Dico itaque, neque fluminis profunditatem, neque navis capacitatem tantæ molis portandæ proportionatam dari potuisse. Accedunt scopuli fluminis latentes, & fundi inæqualitas, quibus ingens navis pondus prævalens vel subfedisset, vel nimio pondere rupta fuisset: verisimile itaque est, craticulata ingentium arborum contabulatione, quas crates vocant, more *Aegyptiis* solito in *Babylonem* devecum fuisse. Quibus demum machinis tam in-

auditam unius saxi molem erexerint, le-
 Sect. II. Stori Staticæ non imperito expendendum relinquo; ut proinde vel ex hisce recitatis architectonicæ artis speciminibus, à *Babyloniis* artificibus, exhibitis, luculenter pateat, eos omnium artium ad fabricandum necessariorum, videlicet Staticæ, Hydraulicæ, Opticæ, Metallariæ, Sculptoriæ, & Plasticæ perfectam, sine quibus nihil dictorum monumentorum confici poterat, notitiam habuisse, adeoque cum *Aegyptii* cum *Babyloniis* de mirabilium operum exhibitione, concertasse videantur; vide, quæ de hisce & similibus in III Tomo *Oedipi*, de *Mechanica Aegyptiorum*, amplissimè egimus.

Reliqua verò gesta *Semiramidis* prosequitur *Diodorus lib. citato, cap. 4. & 5.* Semiramidis gesta in bello. ubi tradit, eandem magnam *Libyæ Ethiopie*que partem, in suam ditio- nem rede- gisse, ac bellum *Indis* illatum vario eventu gessisse, & ubi necessitas exigebat, ausu inaudito montes complanasse, & valles implevisse, *Sabellius ex Ctesia* refert. Quod & breviter tangit *Iustinus loco citato*, ubi plura de mirabili *Reginæ* hujus virtute, ac prudentiâ paucis perstringit; atque illud imprimis, quod statim ac orbata marito est; illa impubere adhuc immaturoque ad bellum filio, ipsa molem belli sustinendam censuit donec, tandem rebus præclare gestis, se ostendit talem, quæ etiam viros virtute anteciret, & cui propterea nemo parere detrectaret.

Anno itaque mundi 2090, postremo dictæ *Semiramidis* anno desinente, nimirum sub finem anni 42 vitæ *Saræ* uxoris *Abrahæ*, necesse est, defunctam esse *Semiramidem Assyriorum* *Reginam*, siquidem ipsa (teste *Eusebio in Chronicis*) regnavit post virum suum annis quadraginta duobus; quod & tradunt *Diodorus rerum antiquarum lib. 3. in calce capituli quinti; & ex Trogo Pompejo Iustinus circa initia lib. 1. sub anno mundi 2049.*
 quo

Cap. VI. quo Chronologi dicunt, eandem regnare cœpisse, eodem nimirum anno, quo nata est Sara, à quo ad hunc annum in chronologismo nostro invenies prædictos duos & quadraginta annos.

Mors Semiramidis infamis.

Hæc Regina quæ de cætero, propter rerum gestarum gloriam celeberrima, virtute plusquam virili, dotata, infelicem tamen, ac fœdum, indecorumque exitum habuisse scribit *Justinus*, supra citato loco, dicens, eam à Nino minore, proprio ejus filio fuisse trucidatam, quod licet vetula (erat enim duos & sexaginta annos nata, ut tradit ex *Ctesia Diodorus loco citato*) insanâ ardens libidine, incestuosum ejus concubitum expectivisset. Et hoc, tanquam magis receptum, referunt etiam *B. Augustinus de civit. DEI, lib. 18. sub finem capituli 2, & Genebrardus lib. 1. suæ Chronologiæ*, aliique auctores. Tametsi *Diodorus* supra relatus de obitu ejus agens dicat, quod ipsa detectis, quas ei Ninus per eunuchum paraverat, insidiis, omnique injuriâ juxta *Ammonis responsum, remissâ, cum omnibus, filio, ut regi parerent, præfectis mandasset, è vestigio evanuit, ad deos, juxta*

Oraculi responsum, ut creditum est, trans- Sect. II. lata. Sic *Diodorus*; qui his postea quædam fabulosa subjungit, quibus etiam prioribus fidem abrogasse videtur.

Anno postea proximo circiter inchoante, prædictæ Reginæ successit ^{Ninyas Rex Babel filius Nini} *Zameis*, qui & *Ninias*, sive *Ninus* minor, majoris *Nini* ac *Semiramidis* filius, tertius *Affyrorum* Rex, ut scriptum reliquerunt *Eusebius in Chronicis* & historici proximè allegati, *Justinus* & *Diodorus*; quorum postremus *lib. III. cap. 6.* hujus Regis vitam, moresque, & gubernandi rationem, longè diversam ab ea, quam hætenus majores sui tenuerant, initam, breviter describit, additque eundem à posteris quoque suis usque ad *Sardanapalum* fuisse æmulatam; & idem ferè paucis perstringit loco citato *Justinus*, de hoc eodem *Nino* minore dicens: *Ninias elaborato à parentibus imperio contentus, belli studia deposuit, & veluti sexum cum matre mutasset, raro à viris visus in feminarum cœtu conseruit. Posterius quoque ejus exempla secuti, responsa gentibus per internuncios dabant.* Sic ille.

CAPUT VII.

De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim ejusque nepotes, ex eadem familia Chus in Ægypto, ad Babyloniorum imitationem, æmulationemque exhibebant.

C. VII. **E**Xistentibus post divisionem linguarum *Chus*, ejusque filius, *Misraim*, *Nembrod*, eorumque nepotibus simul in *Babylonia*, *Nembrod* cum potens viribus, sive per sortem, sive per tyrannidem, imperio *Babylonico* potitus esset, fratres ejus, & filii admirati animi magnitudinem, & in extruenda immensæ molis *Turri*, peritiam, *Nini* quoque in Regnis conquirendis gloriam, civitatisque, quam in *Affyria* fundaverat, incomparabilem vasti-

tatem, successu quoque temporis, superbæ quoque, & prodigiosæ penè magnificentiæ monumenta in *Babylonia* à *Semiramide* uxore *Nini* erecta, ambitionis cæstro percussi, ut & ipsi magnitudine portentosarum fabricarum, nomen sibi immortale compararent; statim, postquam in *Ægyptum* sorte ipsis collatam Coloniam pervenissent, ea mox attentarunt, quibus *Babylonios* cognatos si non æquarent, saltem iis non cederent; unde ante omnia, exemplo

C. VII. plo *Semiramidis*, quam cum Maufoleum, five pyramidem inusitatae magnitudinis, supra descriptam ad aeternam mariti sui memoriam in *Babylonia* extruxisse, obeliscum quoque, quo major in orbe à posteris visus non est, in præcipua *Babyloniae* platea, cum incredibili omnium spectantium admiratione erexisse cognovissent. Hisce magnis moliminibus, quæ præsentibus adhuc viderant, vel aliorum relatione intellexerant, impulsus, & ipsi pyramidibus, & obeliscis totam *Aegyptum* repleverunt, præterea simulacris, fanis, labyrinthis, fabricisque fide humana superioribus, ea præstitit, quæ nulla unquam humana potentia adæquare valuit. Verùm quænam illa fuerint, quamvis in *III Tomo Oedipi* quam amplissimè descripsimus, hic tamen eorum nonnulla iteratò paucis exponenda duxi. Quod antequam fiat, cur sola ex tribus filiis *Cham*, *Sem* & *Japheth*, *Chami* progenies, tametsi à DEO maledictionibus subiecta, tam stupenda tamen successu temporis opera peregerit? *Japhethi* verò stirpem DEO devotam, nil horum præstitisse reperiamus? Pari pacto cur ante diluvium, neminem ex Patriarchis, aliquod singulare monumentum post se reliquisse legimus, nisi *Cainum* à DEO pariter maledictum; quem tamen omnium primum, vastissimam urbem, civitatem inquam gigantum, quam sacer textus

Enochiam vocat, ædificasse, ex *Genesi Sect. II.* notum est. Cujus rei causa uti ab occultis DEI judiciis dependet, ita nefas foret, eam humani intellectus angustis comprehendere; hoc solum dicere possumus, *Semum* & *Japhethum*, uti à DEO electi erant, ita quoque omnibus aliis spretis, in hoc unicum continuò pii parentis sollicitatione incubuisse, ut per filios nepotesque novis semper, novisque fundatis coloniis, orbem terræ, habitatoribus, unà cum divini cultus propagatione complerent: *Chamæa* verò familia, à sancta stirpe divisa, & idololatriæ dedita, nil non intendebat, quàm ut per inauditas invasque fabricarum infanas structuras, operumque magnitudinem divinos sibi apud posteros, honores compararent, & proinde temporali hac felicitatis gloria cum æterna morte commutarent. Verùm cum hæc omnia quàm amplissime tradita sint in *nostro Oedipo Aegyptiaco*, lectorem ad eum remittimus. Restat solum, ut hinc nonnulla mirabilium operum exhibitione, fabricarum portento adducamus, ex quibus lector colliget, omnium quæ mundum posterum in admirationem traxerunt, gestorum granditatem à sola *Chami* progenie, cui tum *Babylonica* terra, tum *Aegyptus* in sortem acciderat, peractam fuisse. Sed jam ad rhombum. De Pyramidibus incipiamus.

*Aegyptii
Sinie Ba-
bylonio-
rum in O-
beliscis
erigendi.*

*Cur Cha-
mæa fami-
lia tam
grandia
monumen-
ta post se
reliquerit,
non verò
familia
Semi, &
Japhethi.*

SECTIO III.

De prodigiosis fabricis *Ægypti*, quas Chusia progenies ad imitationem cognatorum *Nem-brod*, *Nini* & *Semiramidis* in regnis *Babyloniæ* & *Assyriæ* stupente mundo in *Ægypto* erexerunt.

P R Æ F A T I O.

Quamvis in tertio tomo *OEdipi de hisce syntagmate* de *Mechanica Ægyptiorum* quam uberrimè disseruerimus: hoc tamen loco valde opportunè ex iis non nihil repetendum censui. Sed ad rem.

CAPUT I.

Pyramides & obelisci in Ægypto erecti.

Magnificencia & splendor Pyramidum.

Quanta fuerit pyramidum in *Ægypto* à Regibus erectarum magnificentia, splendor, & granditas, ex hoc inter cætera colligitur, quod unanimi scriptorum consensu, vel tunc etiam, quando Romanorum fastus omnia mundi loca conculcabat, inter orbis miracula fuerunt connumeratæ. Et tamen variis *Ægypti* locis insolentes hujusmodi turrium moles conspiciebantur fundatæ: *Memphiticæ* tamen inter cæteras potissimum admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt. *Herodotus*, qui, teste *Plinio* citra annum 300 ab urbe condita vixit, hæc cumprimis testatus in *Euterpe*, *Verum*, inquit, in pyramide hac annos 20 absumptos, cujus singule frontes saxis dolatis, decentissimeque coagmentatis, quorum nullum minus 30 pedum: fuit autem exstructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas, quidam arulas vocant. *Diodorus* 400 annis *Herodoto* posterior, & ipse oculatus earundem inspector, hoc pacto illas describit. *Octavus* denique *Rex Chemmis* (*Herodoto* *Cheobus*) *Memphis* annos regnavit 50, edificavitque trium pyra-

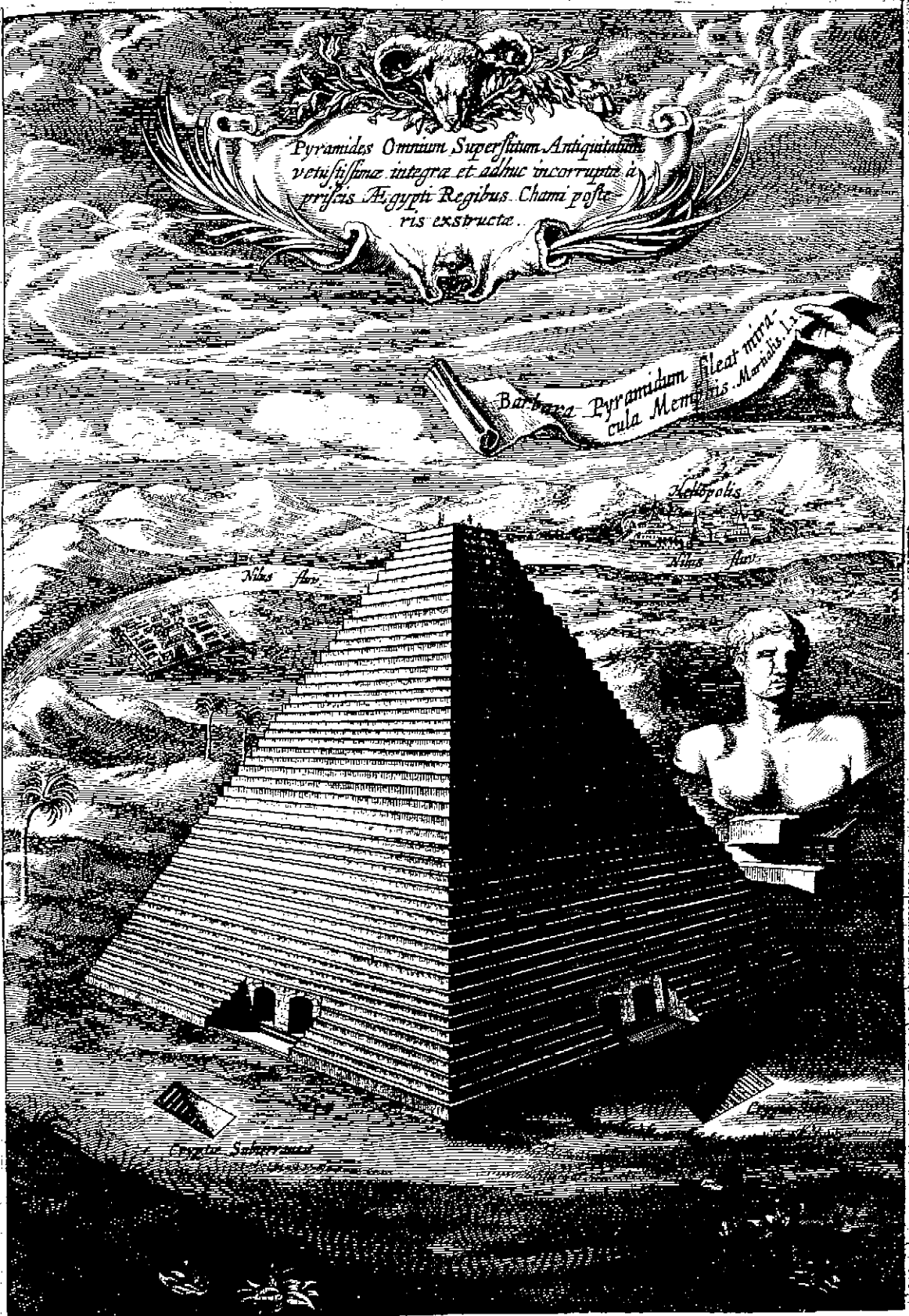
Herodotus in Euterpe.

Pyramidum opus maximum describitur.

midum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam. Hæc versus *Libyam* spectant, longè à *Memphi* stadiis 120, à *Nilo* autem 45, quæ & artificio, & operis magnitudine mirabilem stuporem intuitibus præberent. Earum maxima quatuor est laterum, quorum quodlibet ab inferiori parte jugera septem continet, altitudo amplius, quam sex jugera tollit; latitudo quali debet, deducta paulatim usque ad verticem altitudine, continet cubitos 1565. Ex lapide duro, difficilique ad tractandum, sed æternum permansuro structura omnis consistat. Nam ferme mille annis, ut ajunt quidam, ut alii trahunt, amplius tribus millibus & quadringentis ad nos usque ea moles integra permansit. Ferunt eos lapides ex *Arabia* longo admodum itinere advectos. Aggeribus autem fabricata est, nondum eo tempore inventis machinis. Opus certè mirabile, præsertim in terra undique arenosa, ubi nulla neque aggeris, neque cæsi lapidis sunt vestigia, ut non ab hominibus, sed à Diis tanta moles structa videatur. Conantur *Ægyptii* mira quædam de his fabulari ex sale & nitro eos factos esse aggeres, posteaque *Nili* incremento liquefactos, absque hominum labore penitus defecisse. *Verum* id procul

Cubitus unus trium palmorum.

Aggeribus constructa est.

Cap. I. *Tempus in sumptum in eius erectione. 2 pyramis.* cul abest à vero; nam & multitudine hominum agger est constructus, & multitudine deletus est. Nam 360000 hominum, ut ajunt, ad id opus deputata sunt, quod 20 ferme annis absolverunt. Deinde describit secundam Pyramidem à Rege Chabreo erectam structurâ priori similem, magnitudine imparè, utpote latis lateribus singulis stadium tantum comprehendentibus: pecuniam omnem in opus prioris impensam, in olera tantum & herbas, mille & sexcentorum talentorum sumptus excessisse dicantur. Tertiã Pyramidem Myzerinus Rex erexit, sed morte præventus opus absolvere non potuit, adeoque magis architectorum summum ingenium, quàm otiosam pecuniæ ostensionem Regum admirari liceat. Meminit & harum molium Strabo Diodoro ferè Synchronus lib. XVII. *Strabo. l. 17.* Quadraginta, inquit, stadiis ab urbe (Memphi) montanum quoddam est supercilium, in quo stant pyramides multe. Earum tres memorabiles sunt; duæ inter septem orbis miracula adnumerantur; singule altitudine stadii, figurâ quadratâ, altitudinem habentes paulò majorem quolibet latere & mole se paululum excedentes. Et paulo post. *Plinius.* Ulterius in montis altitudine majori tertia est, multò primis duabus minor, majori tamen impensa structa, nam ab ipsis ferè fundamentis usque post medium constat nigro ex lapide, ex quo mortaria faciunt, ab extremis Æthiopiæ montibus delato, qui cum & durus sit, & operatu difficilis, reddit opus sumptuosius. Rhodopis meretricis, sive Dorichæ Sepultura. Plinius deinde singula exactius trutinans, hæc inter alia profert lib. xxxv. c. 12. Dicantur obiter & pyramides in eadem Ægypto, Regum pecuniæ otiosa & stulta ostentatio, quippe cum faciendi eas causa à plerisque traditur, ne pecuniam successoribus, aut æmulis insidiantibus præberent, aut ne plebs esset otiosa. Multa circa hoc vanitas illorum hominum fuit, vestigiaque complurium inchoatarum extant. Una est in Arsinoite

Nomo; duo in Memphite non procul *Seçt. III.* Labyrintho, de quo & ipso dicemus. Totidem ubi fuit Mœnidis lacus, hoc est fossa grandis. Sed Ægyptus inter mira & memoranda narrat harum cacumina extrema, quæ eminere dicuntur. Reliquæ tres, quæ orbem terrarum fama implevere, sanè conspicuæ undique adnavigantibus, sitæ sunt in parte Africæ, monte saxeo sterilique, inter Memphin oppidum, & quod appellari diximus Delta, à Nilo minus quatuor millia passuum, à Memphi sex, vico apposito, quem Busirin vocant, à quo sunt assueti scandere illas. Et paulò post: Sed pyramis amplissima ex Arabicis Lapidicinis constat, 360000 hominum annis 20 eam construxisse produntur. Et infra: amplissima octo jugera obtinet soli quatuor angulorum paribus intervallis per octingentos octoginta tres pedes singulorum laterum, altitudo à cacumine pedes 25. Hæc Plinius. Et tametsi citati auctores quoad situm conveniant, vix tamen est, qui cum altero in mensura concordet, quod factum crediderim ob diversam mensurarum diversis nationibus usitarum rationem.

Hiscæ Neoterici accesserunt pyramidum mensores, quos inter Petrus Bellonius meritò primum locum obtinet, qui data opera ad pyramides mensurandas in Ægyptum concessit, sic autem dicit. Pyramides verò Ægypti adèd à veteribus celebratæ edito loco sunt, quæ procul 40 millium passuum apparere incipiunt. Hos Ægyptii Pharaones nuncupant. Quæ quidem magis admirandæ videntur propè inspicientibus, quàm ab auctoribus descriptæ sint: nam videntur esse montes immense magnitudinis, inde Romanorum fabricæ, & antiqua opera nihil accedunt ad harum pyramidum splendorem & magnificentiam. Positæ autem sunt in loco valde deserto, seu solitudine, quatuor milliariibus à Cairo distante ultra Nilum tertio lapidis jactu, & earum amplissima reliquas etiã præstantia superat, quam omnes antiqui scriptores aspectu mirabi-

Petrus
Bellonius

Cap. I. *rabilem esse scripserunt. Exstructa est gradibus foris prominentibus, atque 324 passus in singula latera habet; à basi usque ad cacumen continet 250 gradus, quorum singuli altitudinem habent quinque solearum calcei, novem pollicum longitudinis, adeoque vastæ est latitudinis hæc moles, ut peritissimus atque validissimus sagittarius in ejus fastigio existens, atque sagittam in aërem emittens, tam validè eam ejaculari non possit, ut extra molis basin, sed in ipsos gradus semper cadat. Fastigium ejus in planitiem desinit 2 passus in diametro patentem, in qua 50 homines consistere queunt. Aliæ etiam duæ Pyramides sunt imensæ magnitudinis; sed longè minores prima, & harum trium minima, tertiæ sui parte major est ea, quæ apud testaceum montem est Romæ. Præter has tres plurimæ aliæ minores hinc inde per arenosum illud solum sparsæ sunt, plusquam centum, quarum ne unica adeo vitata spectatur, uti Romana. Hæc Bellonius. Quæ ferè congruunt relationi factæ Marci Grimani antistitis Aquileiensis, & postea Cardinalis: hic enim uti antiquitatum peritiosus, ita ipsemet, dum in Ægypto, negotiorum causâ Venetorum ageret, eam mensus est, eamque conscendit, & ad interiora penetravit. Pyramidis, inquit, hujus commensus justis passuum intervallis, quorum magnitudo trium palmorum antiquorum modulos aliquantulum excessisse putatur. Singula quadratæ basis latera passus 270 circiter complectuntur; univèrsaque pyramis ex redivo, & præduro lapide constat, ejusque præcinctiones in satis convenientem longitudinem extenduntur, itaque toto opere aptantur ac disponuntur, ut ad summum verticem usque, etsi quàm maximè difficilem, incommodumque præstent ascensum; singule enim tripalmarem, ac semis circiter altitudinem habent, nec tantum utique prominentis planitiæ nactæ fuerunt, ut scandentium vestigia iis commodè tutoque iniri possint. A basi autem usque ad verticem 200 circiter ac 10 præcinctiones habentur,*

singuleque eandem prorsus altitudinem ob- tinent, adeò ut structurae totius altitudo basi suppositæ latitudini æqualis omnino videatur. Præ omnibus tamen maximè & exactissimè illas observasse reperio Principem Radziviliam in peregrinationis suæ historia fol. 161. Verba ejus quantumvis longiora, adducenda tamen duxi, ut figillatim omnia elucescant. Summo mane, inquit, unâ ante diem horâ ex hospitio egressi ad civitatem veterem venimus, quæ à nova, quartâ milliari parte, inter hortos semper eundo, distat; duabus verò horis post exortum solis trajecto Nilo, quintâ milliari parte peractâ, rectâ ad pyramides pervenimus, de quibus quoniam ab auctoribus multa produntur, ego quæ ipsemet coram vidi, breviter annotabo. Constat omnium testimonio. Memphim civitatem sacris & prophanis literis celebratam, olim hic fuisse, nunc præter exiguas quasdam versus meridiem ruinas, ejus nulla apparent vestigia, steriles arenæ omnia cooperiunt, pyramides tamen 17 adhuc integræ conspiciuntur, quarum duæ sunt majores, & tertiâ à Rhodope meretrice constructa, est imprimis elegans, vix tamen 60 aut 70 cubitorum habet altitudinem. Hæ tres pyramides sunt planè integræ, & inter miracula mundi commemorantur. Duæ majores stupenda & incredibili sunt magnitudine; 300 habere cubitos dicitur. Intrinsecus habet artificiosos & peramplos gradus, quibus æquè ac extrinsecus ad ipsam usque summitatem ascenditur; habet & concamerationes, quarum duæ majores, una supra alteram erecta, quæ sepulchra Regum Ægypti continebant; in inferiori extat etiam hodie sepulchrum satis magnum, in quo corpus aliquod fuit repositum. Porro à quibus Regibus quanto sumptu, quove modo vel artificio, & num à Judæis in Ægyptiaca servitute constitutis, (quod omnibus ferè auctoribus placet) pyramidum hæc moles fuerint excitata, vel num iidem Hebræi aggeres & fossas, quibus Nilus deducitur (apparent enim non naturâ, sed arte facta esse omnia) perfecerint, historicis judicandum relinquo.

Magnitudo pyramidis majoris à Bellonio descriptæ.

2 reliquæ pyramides

Marcus Grimanus Cardinalis.

Radzivilius.

Cap. I. Illud mirari magnopere convenit, cum dictæ pyramides in sublimi monte, qui totus è vivo saxo constat, sint erectæ, quantum tamen è lapidum genere colligitur, apparet eas non ex ejusdem rupis lapidibus esse concinnatas, nec facile per vestigari potest, unde aut qua ratione tanta lapidum congeries eò comportari potuerit, quandoquidem etiam Nilus exundans tribus milliaris partibus à fabrica remotus procurrit. Sed nec aliud penetrari potest, cum quilibet lapis tres cubitos longus & latus, altus verò plùs quàm uno sit & semis, quo labore & artificio in tam altum montem protrahi, & in summitate collocari potuerit. Maxima omnium pyramis ex lapidibus ejusmodi selectis, & quadratis in formam montis cujusdam naturalis, singulari quodam artificio est fabricata, & licet quadrangulari figura, ab ima parte sensim in cacumen consurgat, tamen lapides isti quadrati ita inæquali ordine compositi arte mirabili videntur, ut moles tota montis à natura formati speciem representet. Ascensus propter lapidum crassitiem gravis ac laboriosus, securus tamen est, & licet passu convenienti usus fuerim, vix tamen intra unam & dimidiam horam pyramidis summitatem ascendi, ubi planities est quadrata, spacium decem cubitorum in qualibet parte complectens.

Secunda pyramis paulò priore minor, ad geminum sagittæ jactum ab illa distat, ingressus interior ad illam non patet, quem tamen occultum esse volunt. Exterius ad medium usque potest ad illam conscendi, cum ad eundem modum, ut prior illa, lapides habeat compositos, nisi quod paulò planiores & minores sint. A medio verò lapides ita complanati sursum ascendant, ut ultra progredi sit impossibile, quod eo maximè consilio factum apparet; inde verò tertia ejusdem pyramidis pars, usque ad summitatem lapides habet quasi neglectim & inordinatè collocatos, ut in parte inferiori, ita ut nisi series illa saxorum plana, quæ ad aliquot denos cubitos elevatur, impediret, conscendi ejus sum-

Stupenda
saxorum
magnitudo.

Secunda
pyramidis
descriptio.

mitas, quemadmodum prioris, facile Sect. III. posset.

Tertia pyramis ad latus secundæ verus civitatem, est Rhodopes illius, cujus jam meminimus, tota ex lapide delato, ut conscendi non possit, fabricata, à qua ad ternum arcus jactum etiam versus civitatem, est caput collo & brachiis prominens ejusdem meretricis septem cubitorum altitudine, habitu mirabili, ex uno vivoque saxo exsculptum. Volunt nonnulli, quod ex illa majori pyramide, quam ingressi sumus, per cavernam subterraneam in rupe excisam, quam lapidibus obrutam vidimus, angustus & occultus in caput hoc patebat aditus, atque inde oracula edita, vulgo gentiliùm existimante per ipsum capitis os illa proferri. Hætenus Radzivilius, qui quidem adeò exactè omnia descripsit, ut nihil eidem addi, aut demi posse videatur.

Inter cæteros easdem pyramides mirâ industriâ & curiositate anno 1616 illustravit illustrissimus vir Petrus à Valle, omnia & singula examinando, & cum auctoribus comparando, exactè & minutim observavit, à quo & oretenus (erat enim, dum in vivis esset, inter paucos amicus fanè singularis) accepi, quæ & postea in Itinerario suo, quod hoc anno 1654 primum prodit, omnia exactiùs descripsit.

Arabes paulò in earundem descriptione differunt. Sed ne quidquam intermisisse videamur earum rerum, quæ ad pyramides spectant, hîc eorum relationes adducam. Ita autem eas descripsit Joseph Ben Altiphasi in libro de historia Ægypti, cui consonant ea, quæ Ben Salamas in libro, qui Hortus Mirabilium Mundi nominatur, tradit.

Pyramides quæ sunt in Ægypto, sunt Arabum maxima, duæ potissimum quæ sunt in fossa, quæ est Mestræ antiquæ ad occidentalem partem Nili. Dicitur quod eas ædificaverit Schur filius Schahaluak, filii Schariak ante diluvium, & dicitur quod Hermes Trismegistus ob sapientiam suam,

Tertia
pyramidis
descriptio.

Statua
Rhodopes,
excisum.

Petrus à
Valle.

Arabum
de Pyrami-
dibus re-
tio.

Cap. I. suam, qui & hebraicè dicitur Henoch, & est Adris, super eum pax, cum sciret futurum diluuium, edificauit eam, & reposuit in ea omnia sua bona, & libros & quidquid habebat pretiosi. Est autem omnis pyramis quadrata, & politæ figuræ, si elevationem perpendicularem spectes, 317 cubitorum, circumdatur quatuor superficiebus æqualibus laterum, unumquodque latus 460 cubitorum. Est autem eo artificio ab ingeniosis architectis structa, ut nihil in ea alterationi obnoxium sit, siue enim venti vehementes irruant, siue terræ motus concutiant, nil tamen de ea aufertur unquam. Saxa singula, ex quibus constat, quinque cubitorum longa, alta duorum. Dicitur habere portas supra canales occultos subterraneas, singuli canales longi 20 cubitorum, & portas ex lapidibus habent, & canalis orientalis respicit meridiem, & canalis occidentalis occidentem, per singulos aditus patet in septem domos, singula domus septem planetarum nominibus insignitæ sunt, intrinsecus ad invicem dispositæ omnes. In singulis domibus idolum ex auro, quorum unum manum ori applicatam tenet, & librum in fronte. Si quis appropinquauerit ei, aperit os suum, & inventa est in ore ejus clavis catenâ alligata. Porro pyramis orientalis, sepultus est in ea Sehurid Rex. Pyramis occidentalis, in ea sepultus est frater ejus Hugith. Pyramis Elmalum in qua sepultus est Aphrus filius Hugith. Sabæi recitant, quod in una harum sepultus sit Agathemon, qui est Seth, & in altera Hermes, & Elmalum, & Szab filius Hermis. Hæc ex Rabbi Abraham relatione, de qua uti nihil nobis neque ex prophanis nec ex sacris literis constat, ita quoque eam solitis eorundem fabulosis narrationibus adscribendam censeo. Vide quæ de hisce amplius egimus Tom. I. Oedipi.

Atque ex hisce fusius forsân, quam Sect. III. par erat, demonstratis clarè patet mirificum architecti ingenium, tum in structura mirifica adornanda, tum in lapidibus tam vastis singulos suis locis admoventis. Res enim sine machinis, summa industria & prorsus Archimedeâ constructis nequaquam confici poterat. At quibus tractoriis machinis usum esse putabimus, in lapidibus ex Arabiæ montibus tanta intercapedine distitis, per tam inuia & impedita itinera in locum statutum advehendis?

Quis hodierno tempore architectum ^{Nemo posterorum architectorum pertigisse creditur ad tam stupendam operâ.} reperiat, cui ad simile quid attentandum animus sufficiat? Est enim lapidibus, quorum singuli, longitudinis 30 pedum, teste Herodoto, ita coagmentata, ut sine ulla divisione lapidum in hunc usque diem integra perseveret; in circuitu 3532 pedum, cujus singula latera tantum ferè spatii occupant, quantum longitudo fori agonialis Romæ, ut proinde fabrica hæc omnes sumptuosas Romanorum fabricas, uti sunt thermæ, amphitheatra, &c. multis parafangis siue magnitudinem, siue expensarum exorbitantiam, siue denique magnificentiam & ingenium spectes, superarit.

Hæc dum scribo, Titus Livius Burattinus, architectus insignis, qui datâ operâ in Ægyptum profectus est, ut omnia antiquitatum monumenta summâ diligentia inquireret, inquisita delinearet, & sic posteritati thesaurum concrederet, mihi inter multa alia, hujus quoque pyramidis delineationem transmissit, unâ cum deserti in quo reperitur, & cryptæ subterraneæ, in quam aditus ad mumias patet, ichnographia, quam hîc unâ cum literis ad me datis apponendam duxi.

CAPUT II.

Delubrum ex unico lapide constructum.

INter cætera *Ægyptiorum* memoranda, ab *Amasi* Rege constituta, & hoc est, quod delubrum quoddam ex integro & solido saxo trium annorum spatio, ope duorum millium hominum, ex urbe *Elephantina* Sai 20 dierum itinere distante advexerit, de quo exactè Herodotus in *Euterpe* circa finem. *Ad hæc, quod non minimè sed maxime* admiror, hoc est. *Attulit ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina, in quo afferen-*

do triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domus extrinsecus ^{Mensura templi monolithi.} *est 21 ulnarum longitudo, 14 latitudo, 8 altitudo. Hæc est dimensio exterior domus ex uno lapide; interior autem ejus longitudo est 18 ulnarum seu cubit. latitudo 12, altitudo 5. Domus verò templo indebenda erat magnificentissima, seu vestibulum Minervæ, quod in Sai exstruxerat Amasis opere admirando, atque cætera*

ædificia tum lapidum, substructionumque vastitate, tum Colossorum Andro-Sphingumque immanitate longè superans, ubi inter alia tres colossi videbantur, quorum medius 75 pedum, reliqui duo utrimque eum

stipantes singuli 20 pedum. Sed cum ad vestibulum dictum monolithum ædificium pertraxissent, architectum, teste Herodoto, suspirasse ajunt, vel diuturni laboris peritæsum, vel ut ajunt propter mortem iunius è guber-

Cap. III. gubernatoribus mole cedente oppressi, & quasi in desperationem actum operis ulterius promovendi, ibidem reliquisse. Atque hæc est admiranda illa fabrica ex integra rupe, imò monte excisa, quam quibus machinis spatio 20 dierum à Sai diffito promovere potuerint, vix est, qui a-

nimo concipere possit. Fuit hæc moles spatio 20 dierum diffito advecta trium annorum tempore, uti dictum est. Quantum verò singulis mensibus, diebus, machinis promotâ fuerit moles, arithmeticis calculandum relinquo. Sect. III.

Totius Symmetriæ Computus.

Exterior.			Interior.		
Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.	Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.
Cubit. 21.	cubit. 14.	cubit. 8.	— cubit. 18.	cubit. 12.	cubit. 5.
feu ped. 42.	feu ped. 28.	feu ped. 16.	— feu ped. 36.	feu ped. 24.	feu ped. 10.

Differentia Interioris & Exterioris.

Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.	Quæ differentia
cubit. 3. feu ped. 6.	cub. 2. feu ped. 4.	cub. 3. feu ped. 6.	constituit crassitiem murorum.

Atque ex hisce mensuris facilè curiosus Lector pondus totius eruet.

CAPUT III.

Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica.

QUæ de Labyrintho Ægyptiaco scribant vetustissimi Auctores, Herodotus, Diodorus, Strabo, & post hos Plinius, omnem humanam fidem superare videntur. Herodotus ad primum ejus intuitum infinita admiratione defixum fuisse de se testatur. Diodorus omnibus operibus hominum industria unquam factis, superius excellentiusque fuisse scribit. Plinius potentissimum humani ingenii opus prædicat. Operis magnitudo, dispositio & magnificentia à variis variè exponitur, neque id mirum cuiquam videri debet, cum Labyrinthum ingressi, quisque in tanta rerum spectandarum multitudine, id potissimum, quod maxime in admirationem traheret, referendum putaverit, unde dum nova semper & mirabilia occurrebant lustranda, facile inde confusus spectantium animis ex innumeris, uti singu-

la distinctè observare non potuerunt, ita confuse quoque & indistinctè posteritati illa consignarunt. Certè *Dadalum* hujus admiratione fabricæ captum, inde occasionem cepisse alium Labyrinthum in *Lemno* condendi Plinius asserit; tametsi centesimam tantum partem ejus fuerit imitatus, dum sese ex inextricabili fabricæ structura etiam summo quo pollebat ingenio, explicare non potuerit. Situs est Labyrinthus ad *Lacum Mæridis* versus *Crocodilopolim*, teste Herodoto & Plinio, quod & sepulchrum *Mæridis* esse volunt. Dividitur id primum in duodecim juxta Herodotum, & in sedecim juxta Plinium domicilia, tot videlicet aulas, seu potius ampla receptacula, vastissimaque ædificia, quot olim Ægyptus univèrsa in Præfecturas, quas Nomos vocant, dividebatur. Erant autem, teste Strabone, singulæ aulæ Nomorum columnis

Labyrinthi
fuit.

Inexpli-
cabilis La-
byrini
magnifi-
centia.

C. III. „ nis ambitæ, invicem, continuæ, viæ ve-
 „ rò quæ ad eas tendunt ex adverso sunt
 „ muri, qui aulas ordine positas cingunt.
 „ Ante ingressam verò portam Cryptæ
 „ sunt multæ ac longæ, quæ inter se tan-
 „ ta & tam mirifica tortuositate vias im-
 „ plicitas tenent, ut nemo ingredi aulam
 „ ullam possit; nec egredi sine duce, in-
 „ explicabili nimirum illo viarum errore
 „ deceptus.

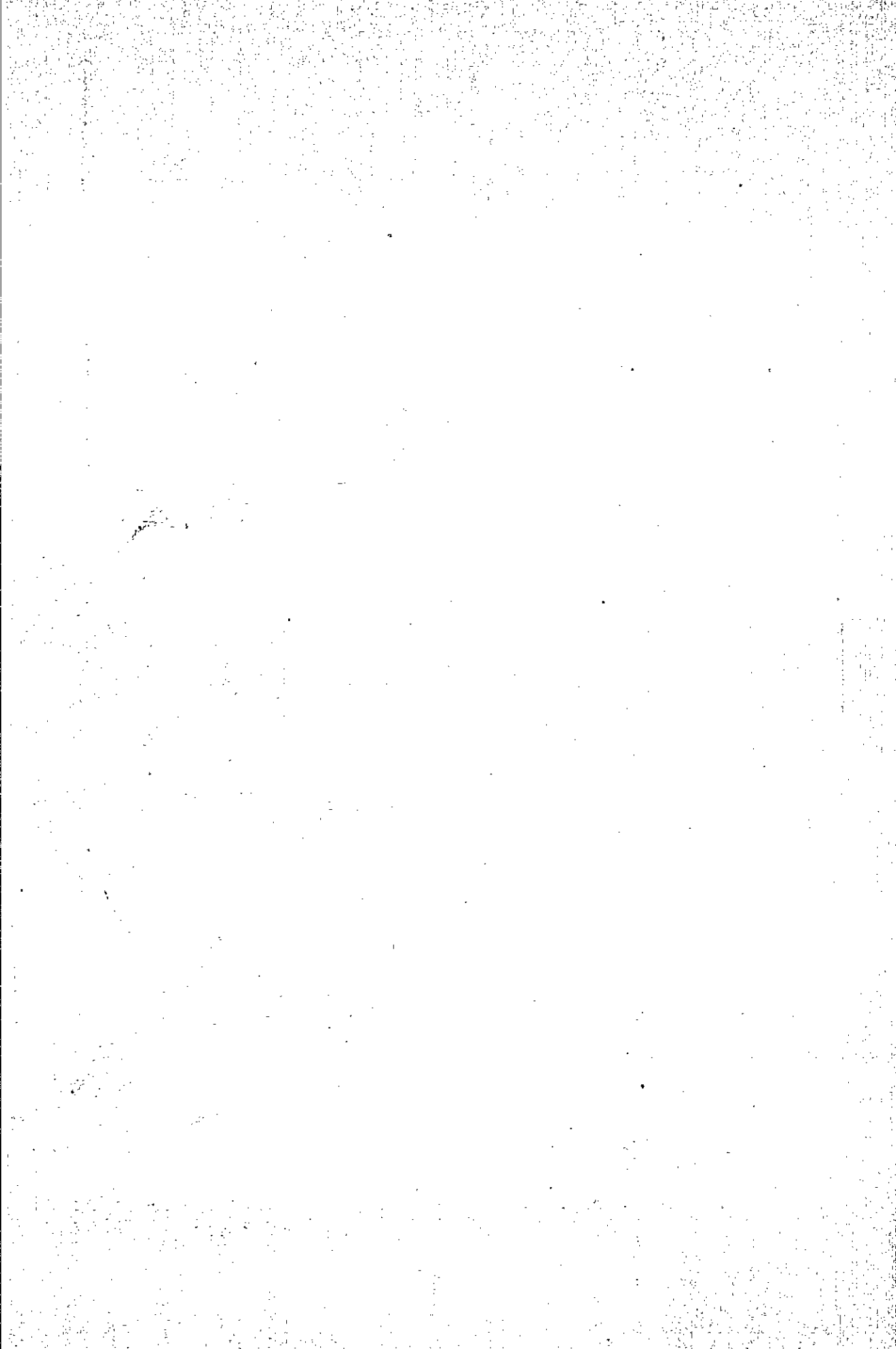
*Descriptio
 coenacula-
 rum, porti-
 cuumque.*

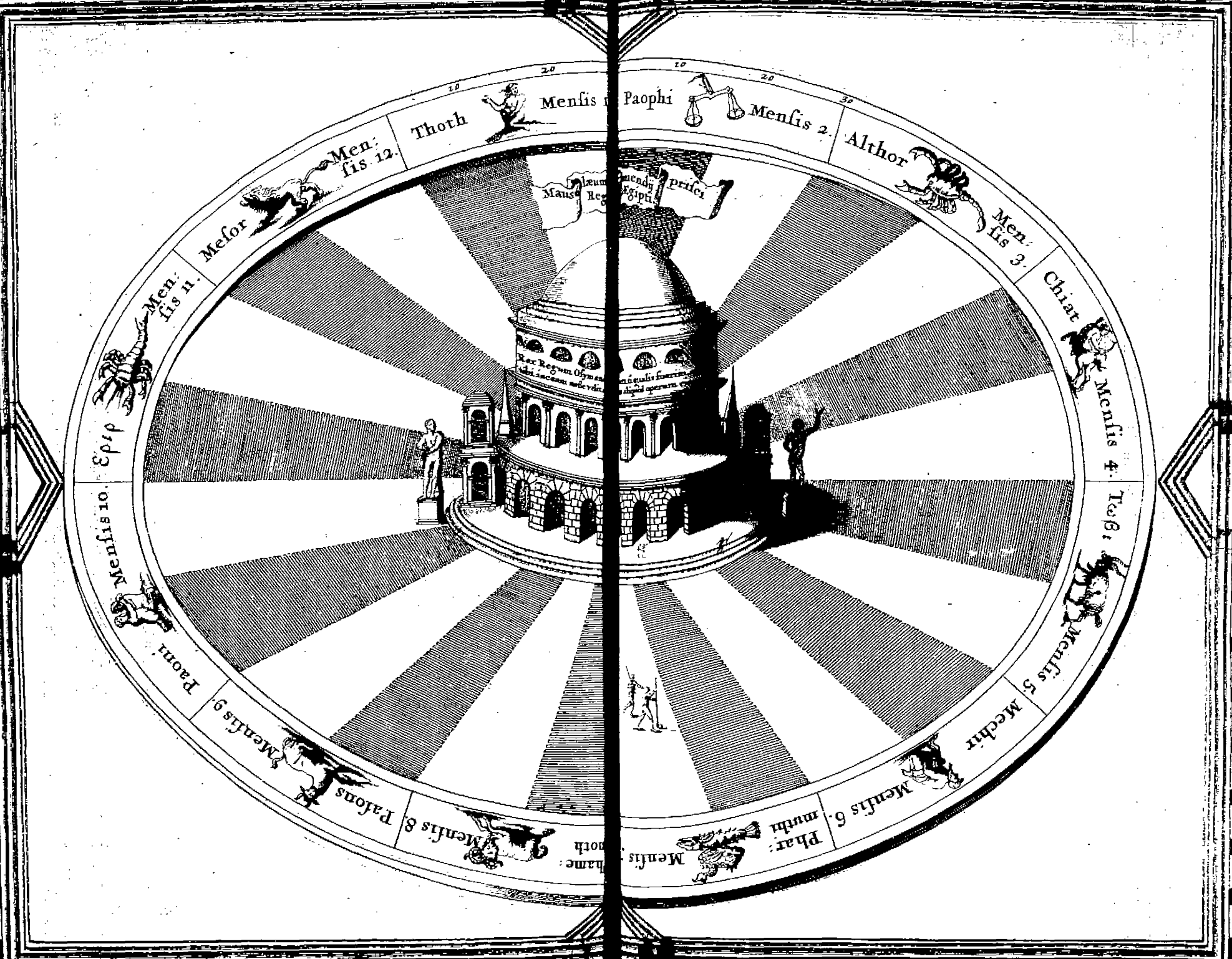
Sunt hic & coenacula altissima, por-
 ticusque nonagenis gradibus singuli
 exstructi, columnis ex porphyrite la-
 pide fulciti, quos inter Deorum simu-
 lachra, Regum statuæ & summa mon-
 strosarum imaginum congeries. Qua-
 rundam verò domorum talis est, ab in-
 geniosa architecti inventione situs &
 dispositio, ut mox atque fores earum
 aperiuntur, formidabile tonitru audiri
 videatur. Dignum verò præ omnibus
 admiratione est, quod domorum sin-
 gularum tabulata seu tecta, uti & cry-
 ptarum latitudines ex integris, teste
Strabone, lapidibus, magnitudinis pro-
 fus insolentis extracta sint, nullo pro-
 fus nec ligni, nec alterius materiæ in-
 terventu. Verbo, totam fabricæ ex-
 tensionem tria millia domorum com-
 prehendisse referunt, quæ vel ingen-
 tem urbem æquare poterat. Sed au-
 diamus singula exactè describentem
 in sua *Euterpe Herodotum*. Verba e-
 jus sunt.

*Herodoti La-
 byrinthi
 descriptio.*

„ Regnantibus in *Ægypto* duodecim
 „ Regibus, placitum est eis aliquod re-
 „ linquere commune omnibus monu-
 „ mentum, ex eoque placito fecerunt
 „ Labyrinthum paulò supra *Meridis* sta-
 „ gnium, maxime urbem versus, quæ di-
 „ citur *Crocodylorum*, quam ego aspexi fa-
 „ ma majorem: Si quis enim ex *Græco-
 rum* narratione muros & operis spe-
 „ ciam ratiocinatur, minus concipiet,
 „ quàm pro labore & sumptu hujus La-
 „ byrinthi, tametsi enim *Ephesi* tem-
 „ plum memoratu dignum est, & in *Sa-
 mo*, tamen Pyramides erant narratio-

ne majores, quarum singulæ multis & *Sectio*
 magnis operibus *Græciæ* æquiparandæ *III.*
 sunt. Sed eas quoque Labyrinthus an-
 tecellit. Etenim duodecim, cujus au-
 læ sunt tecto opertæ, portis oppositis
 altrinsecus, sex ad Aquilonem conti-
 guæ, totidem ad Austrum vergentes,
 eodem prorsus muro conclusæ. Bifa-
 ria in eo sunt domicilia, una subterra-
 nea, altera superiora illis imposita, u-
 traque tria millia quinquaginta, quo-
 rum ea quæ superiora sunt, ipsi vidi-
 mus, & quæ aspeximus, enarramus;
 subterranea verò auditu percepimus:
 nam qui Labyrintho præpositi *Ægy-
 ptiorum*, nolebant illa ullo pacto mon-
 strari, quod dicerent illic sepulchra
 esse, tum eorum Regum, qui ædifican-
 di Labyrinthi fuerunt auctores, tum
 sacrorum crocodylorum; ita de inferio-
 ribus docti comperimus, superiora ipsi
 aspeximus humanis operibus majora.
 Nam anfractus seu egressus per tecta,
 & regressus per aulas, uti erant diver-
 sissimi, ita infinita me admiratione af-
 ficiebant. Ex aula in conclavia transi-
 tur, ex conclavibus in cubicula, è cu-
 biculis in solaria alia, è conclavibus in
 aulas alias. Horum omnium lacunar,
 quemadmodum & parietes, lapideum
 est, sculptilibus passim figuris orna-
 tum, singulæ aulae maxima ex parte
 digestæ albo lapide, columnarum am-
 bitu redimitæ, angulo quo finitur La-
 byrinthus, adhæret pyramis quadra-
 ginta passuum, in qua grandia sunt in-
 sculpta animalia, ad quam iter sub ter-
 ra fit. Hæc est descriptio ab *Herodoto*
 curioso rerum omnium inspectore &
 admiratore observata, cujus descri-
 ptionem secutus, libenter hic totius
 fabricæ rudem saltem quandam & su-
 perficalem ichnographiam in *Oedipo*
 de fabricis *Ægypti*. exhibuissim, si per
 tempus licuisset, ut lector ex ungue le-
 onem colligere, & de præstantia inge-
 nii talium operum architecti conjice-
 re posset. Sed id hoc loco opportunè,
 quantum

Cap. III. tum ex auctoribus citatis conjecturis obscuris assequi potuimus, præstandum censuimus. Hisce auctoribus subscribit *Strabo lib. XVII. rerum Ægyptiarum* sequentibus verbis. Ad hæc est Labyrinthi fabrica, opus haud impar pyramidibus & adjacens Regis sepultura ejus qui Labyrinthum construxit, locus autem in primo fossæ ingressu ad 30 aut 40 stadia, procedenti occurrit planities quædam sub mensali forma pagum habens, & multorum Regum regiam, quot prius Præfecturæ, quos *Nomos* vocant, erant. Nam totidem aulae sunt columnis ambitæ invicem continuatæ omnes uno ordine, & uno pariete tanquam parvo quodam muro ante se aulas fitas habent. Viæ vero quæ ad eas tendunt ex adverso sunt ipsius muri, ante regressus cryptæ quidem multæ, quæ inter se vias flexuosas habent, ut nemo peregrinus ingredi aulam ullam possit, nec egredi sine duce, dignum admiratione, quod uniuscujusque domus tabulata ac etiam cryptarum latitudines ex lapideis tabulis integris, & magnitudine insolita extructæ sint, nullo usquam nec ligni nec alterius materiæ interventu. At si quis tabulatum ascenderit is videbit lapideum campum magnum stratum lapidibus, inde incidet iterum in aulas 27 ordine positas & columnis ex solito lapide innitentes; parietes quoque ipsos ex lapidibus non minoribus compositos. In fine ædificii quod plus stadio occupatur, est sepultura quædam, pyramis quadrangula cujus quodlibet latus fere jugerum & altitudo par sepulturæ, nomen est *Imendas*, vel *Simendes*, dicunt tot aulas ibi factas esse, quot erant Præfecturæ sive *Nomi Ægypti* ad quos causa consultandi de rebus magni momenti convenire solebant. Ita *Strabo*. Quia tamen ex *Hecatæi* relatione fabrica hæc *Is Mendes* Labyrintho minimè, sive magnificentiam, sive vastitatem spectes, est in-

ferior, hîc ejus quoque descriptionem *Sect. III.* ex ipsis *Hecatæi* oculati testis apud *Diodorum* verbis apponemus, quamvis ego putem & Labyrinthum & Simendis mausoleum unum fuisse, Labyrintho adjectum.

Sepulchra quoque, inquit *Diodorus*, *Regum priscorum mirabili opere*, & quæ minimè æquari à posteris possent, fuisse ajunt. Referunt sacerdotes 47 sepulchra regia, quorum usque ad *Ptolemæum Lagum* 17 tantum supererant, in eorum libris scripta contineri, eorumque etiam plurima, quo tempore ad ea loca accessimus, absumpta erant, Olympiade 180. Non solum verò ab Ægyptiis sacerdotibus hæc traduntur: sed Græci complures, & in his *Hecatæus*, qui, *Ptolemæi Lagi* tempore, *Thebas profecti*, historias Ægyptias scripserunt, nobiscum sentiunt, de prioribus enim *Regum sepulchris*, in quibus traditur *Jovis pellices conditas fuisse*, reticens singula; solum regis monumentum, quæ *Simendius est*, tradit fuisse stadiorum decem, cujus in aditu porta erat vario lapide constructa, & hujus longitudinem duorum jugerum, altitudinem 45 cubitorum fuisse ait. Post hanc ingredientibus aderat lapideum peristylum quadratum, cujus singula latera jugera quatuor complecterentur. In eo pro columnis animalia erant sita ex uno lapide 16 cubitorum ad antiquam formam fabricata.

Textura omnis superior tecti confecta ex lapidibus duorum passuum latitudine, variisque stellis cæruleis ornata. Ex hac deinceps alter erat aditus, & in eo porta priori similis, sed sculptura uberiori. In ingressu statuae tres positæ erant ingentes unius lapidis, *Memnonis opus*, harum una sedens, cujus pedis mensura septem excedebat cubitos, cæteras Ægypti statuas magnitudine superabat; duæ præterea usque ad genu, altera à dextris, altera à sinistris, filiae, & matri, minores positæ. Hoc opus non solum magnitudine conspicuum, sed arte mirabili, & lapidum natura excellens fuit, cum in tanta mole neque fissu-

Magnitudo statuarum.

Cap. III. *ra quæpiam, neque macula inesset. Scriptum erat in eo.*

Rex Regum *Osymandias* sum, si qualis fuerim, & ubi jaceam, nosse velit, meorum aliquid operum exuperet.

Esse quoque & aliud signum matris fuerunt, unico lapide, cubitorum 20, habens super caput reginas tres, quæ ostenderent, filiam, uxoremque & matrem Regis fuisse. Post hanc portam & aliud erat peristylon superiori nobilius, sculpturis variis, in quibus bellum erat contra Bactrianos, qui ab eo defecerant, gestum adversus hos quadringentis millibus peditum, equitum 20 millibus, in quatuor partes divisio exercitu, quorum omnium filios Regum gessisse imperium. Prima muri pars obsidionem urbis (scilicet Bactrianorum) sculptam continebat ab ea parte, qua fluvius muros alluit. Rege deinde cum hoste congresso leo una cum eo terribiliter pugnavat. Vide figuram fol. 43. insertam. Secundus paries sculptus erat captivis absque pudendis, manibusque, à Rege ductis, quæ nota erat illos fuisse animo viles, & corpore imbecilles. Tertium latus sculpturis variis picturisque decoris, Regis sacrificia, triumphosque devictis hostibus continebat. In medio peristyllo erat subdialis ara ex pulcherrimo lapide, & opere excellens, & magnitudine miranda. In ultimo autem pariete statuæ jacebant duæ ingentes ex unico lapide cubitorum 27, ad quas tres ex peristyllo aditus patebant. Has prope domus erat columnis suspensa, cujus latus quoque duo jugera, id est, 480 pedes amplectebatur, in ea statuæ lignæ haud parvo numero, referentes eos, qui in judiciis sententias ferrent.

Hi ab una parte muri sculpti 30 numero erant, in medio judicii princeps, cujus à collo suspensa Veritas penderet, & oculis esset subclausis, librorum cumulo circumstante. Hæ imagines præ se ferebant iudices integros esse debere, & solam veritatem inspicere. Deinde ambulacrum erat domibus plenum, in eisque diversa epularum ge-

genera suavi gustu præparata. Sculptus deinde eminentior cæteris Rex variis coloribus aurum argentumque, quæ ex aureis argenteisque metallis annuatim accipiebat, DEO offerens cum inscriptione summæ,

Mine ter decies centena, & ducenta millia millium.

Sequebatur deinde sacra Bibliotheca cum inscriptione,

Animi Medicamentum.

Erant deinceps omnium Ægypti deorum imagines, Regis quoque dona ferentis, quæ cuique competerent DEO. Pone Bibliothecam domus sita erat egregia, in qua essent Jovis & Junonis lectisternia. Regis insuper statua, ubi & Regis corpus sepultum jacebat. Hanc circumstabant plurima habitacula, in quibus picta cernebantur animantia Ægyptia, omnia sacris apta. Circumibat monumentum aureus circulus cubitis 365, unius cubiti spissitudine, in quo descripti erant per singulos cubitos dies anni, & astrorum ortus atque occasus, quidve ea secundum Ægyptios astrologos observata significarent. Eum circulum ferunt, quo tempore Cambyses & Persæ Ægyptiis imperabant, ablatum. Hoc Osymandri monumentum non solum cæteris omnibus sumptuosius, sed & artificio excellentius fuit. Hactenus Hecatæus apud Diodorum.

In hac insolenti prodigiosi operis fabrica, tria maxime admiratione digna occurrunt. Primum est statuarum tam multiplicium ex unico lapide constructarum, quarum singulæ 32 pedum altitudinem habebant. Excedebat has multis parasangis in secundi peristyllii aditu ex tribus media, cujus vel pes solus ferè adæquabat altitudinem earum, quæ loco columnarum serviebant, utpote 28 pedum, seu septem cubitorum longitudinis. Cum itaque pedis longitudo sit subsextupla ad totius altitudinem corporis, erat dicta statua, si erecta steteret (sedentis enim habitu fere-

Bactrianorum prælium inter Numerum & Zoroastrem commissum & figuræ expressum.

Variis hieroglyphicis singula expressa.

Omnium Ægypti deorum imagines.

Examen singulorum mirabilium.

Cap. III. ferebatur) 168 pedum, quam ne *Rhodi* quidem Solis Colossus adæquasset. Memorantur & aliæ duæ prostratæ, quarum singulæ 108 pedum habebant longitudinem, quæ tametsi priori magnitudine cederent, præstantia tamen lapidis longè superabant. Secundò quadratum ædificium columnis innixum, cujus singula latera longa 480 pedes, columnis 27 ex integro lapide fulcita, quibus in superiori tecto totidem respondebant immensæ magnitudinis statuæ lignæ. Tertium erat aureus circulus qui circumdabat *Simendis* monumentum, 365 cubitorum, qui totius anni dies, astrorumque ortus, & occasus, astrologorumque electiones, observationesque continebat, erantque singuli gradus unius cubiti, id est, 4 pedum, tam in longitudine quàm latitudine, uti & crassities, diameter ejus ex mathematico ratiocinio 120 circiter cubitorum, id est, 480 pedum erat, ex quo amplitudo loci quem occupabat, satis colligi potest. Præterea si aureus fuit, ut *Diodorus* memorat, & non ex ære inaurato, tota circuli moles 3650000, id est tres milliones, sexcenta & quinquaginta millia librarum pendebat, posito cubitum solidum auri, sive cubum aureum, qui 4 pedes tam in latum, quàm in altum contineat, 10000 libras pendere. Quæ res vix animo concipi potest.

C O N S E C T A R I U M.

Hinc collige lector curiose, architectorum summam Geometriæ tum in singulis delineandis pingendisque, tum in singulis fabricæ membris rite disponendis peritiam & industriam, sculptorum prodigiosas ingenii dores, in tam enormibus statuis, columnisque ex unico lapide servatâ humani cor-

poris perfecta proportione, efformandis; auri quantitatem in unius orbis cœlestis fabrica, non minori ingenii, quàm divitiarum felicitate demonstratam. Quæ sanè opera si paulò penitius considero, ausim sanctè affirmare, hosce summi ingenii homines, uti nihil humanarum scientiarum latuit, ita earum ope humanis quoque operibus majora præstitisse, cum vel in unica fabrica efformanda omnes artes & scientias, Physicam & Mathematicam conspirasse videam. Quis enim hodierno die simile quid attentare audeat, nisi totius naturæ consultus, nisi totius Arithmeticæ, Geometriæ, Opticæ, Astronomiæ, Mechanicæ, Staticæ, cæterarumque annexarum artium peritia ad miraculum præditus? Nemo itaque miretur totius architecturæ rationem primò ab *Ægyptiis* ad *Græcos*, ab his ad *Romanos* devolutam, in hunc diem suam adhuc tueri existimationem.

Nil dicam hic de lacu *Mœridis*, qui, teste *Herodoto* plus admirationis habet, quàm omnia huc usque enarrata opera. Habet is in circuitu tria millia & sexcenta stadia, ubi profundissimus est 50 passuum, humana industria ad aquas *Nili* stagnantes tum recipiendas, tum iisdem deficientibus ad terram rigandam excavatus. De ejus miraculo vide citatum *Herodotum* in *Euterpe* singula exactissimè describentem.

Non memoro *Thebanæ civitatis* miracula, quæ apud *Strabonem*, *Diodorum*, & paulò antè citatum *Herodotum* videantur, quæ profecto tanta sunt, ut ipsis auctoribus testibus nihil in humanis rebus majus & excellentius fieri possit. Atque hæc sunt quæ de Architectonica *Ægyptiorum* dicenda putavimus.

*Vet erum
incomparabilis peritia ingenium.*

Lacus Mœridis descriptio.

CAPUT IV.

DESCRPTIO EXACTA

SIVE

ICHTNOGRAPHIA

Labyrinthi Ægyptiaci, potentia humanâ superioris, quem posteri Chami Reges Ægypti mirabili opere ad Lacum Mœridis extruxerunt.

MUltæ sanè tum in *Babylonia*, *Græcia*, tum *Romæ*, alibique prodigiosæ fabricæ, quæ proinde ab auctoribus inter septem miracula mundi computatæ, fuerint, recensentur, de quibus in præcedentibus actum est, sed quæ *Ægyptiorum* in vastis, & admirandis fabricis erigendis potentiam superarint, nullam invenio. Atque talis fuit fabrica *Labyrinthi*, quem juxta *Lacum Mærides*, *Chami* progenies post erectionem pyramidum, unâ cum *Simandis* potentissimi Regis mausoleo, fundavit, cujus molem cum apud *Herodotum*, *Diodorum*, *Hecatæum*, *Strabonem*, *Plinium*, legifsem, tantorum operum admiratione attonito, magnum jamdudum nonnulla ichnographica delineatione tam immensæ fabricæ constructionem exprimendi æstuanti animo insedit desiderium; quod uti in *Oedipo*, de *Ægyptiorum* fabricis, fieri non potuit, ita in hunc locum opportunè differendum censui.

Architectus, ut omnium præcedentium seculorum monumenta multis, ut ajunt, parasangis excelleret, novâ & inauditâ inventione non fabricam, sed quæ vel integram urbem vastam exprimeret, condere est aggressus; in quo nescio an potius ipsam fabricæ admirabilem dispositionem, an architecti ingenium humano superius obstupescam. Sed ut ea luculentius exponantur curioso lectori, fabricam ab ovo, uti dici solet, exordior.

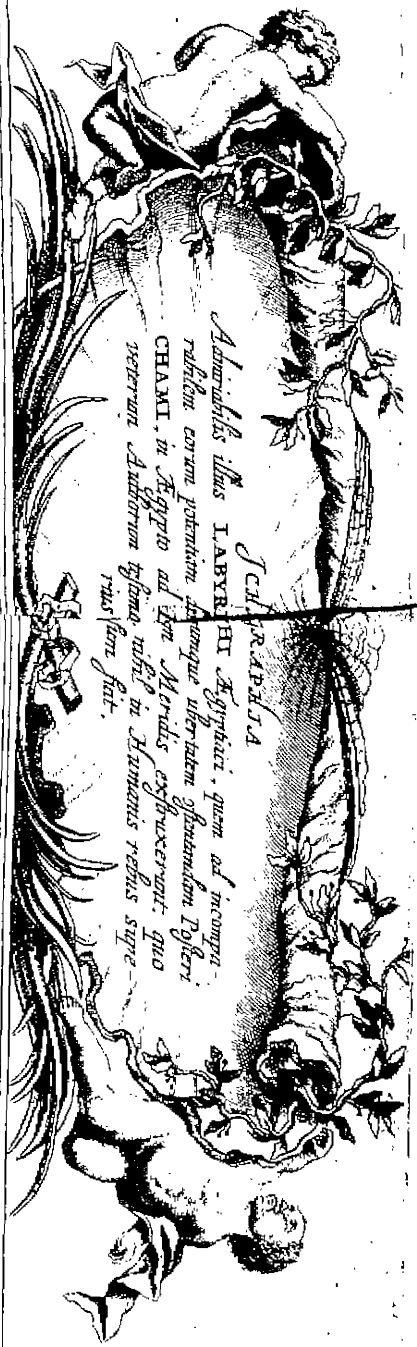
Erat, ut in hac præsentī Ichnographia patet, totum opus in quadro exstructum, teste *Hecatæo*, atque juxta quatuor mundi partes dispositum, peristylis circumdabatur, quod loco columnarum, uti *Hecatæus* narrat, fulciebant animalia, & statuarum *Ægyptiorum*, ex uno lapide 16 cubitorum longitudinis ad antiquam formam fabricatæ, & si uni cubito tres palmos demus, singularum statuarum altitudo 48 palmorum, & ipsum peristylum, cum basi & peridromidibus facillè 60 palmorum, ita ut per hujusmodi peridromia ambulacra suis balaustris instructa, spectari posset totius molis congeries. Latus peristylis, teste *Strabone*, ad 800 passus; *Plinius* verò ad mille passuum spatium extendit; *Hecatæus* verò decem stadiorum totius ambitum fuisse refert, ita ut ultra 1250 passus, quos ejus ambini *Hecatæus* tradit, *Plinius* insuper jungat 2750 passus. Quicquid sit, nos certa mensura unum hujusmodi latus juxta Romanam mensuram, spatium quod est à Ponte Sancti Angeli hinc *Romæ*, usque ad S. Petrum & ultra, si non excessisse, saltē adæquasse, comperimus, quod in quadrum eductum, ingentem urbem effecisse, luculenter patet, quin & ipse *Plinius* tria millia domorum comprehendisse memorat.

Per dicta hæc peristylia circumquaque aditus erant ad labyrinthum, quem *Strabo* in 30 Nomos, seu Præfecturas, *Plinius* in 16, *Herodotus* in 12, velu-

I.

II.

velu-

Occidentalis

Erigyptum

Arabia

Perthica Orientalis

Aegyptus

Monus X Arabicus.

Monus IX Memphisiticus.

Monus VIII Memphisiticus.

Monus VII Memphisiticus.

Monus VI Memphisiticus.

Monus V Memphisiticus.

Monus III Memphisiticus.

Monus II Memphisiticus.

Monus I Memphisiticus.

Monus XIII Memphisiticus.

Monus XII Memphisiticus.

Monus XI Memphisiticus.

Monus X Memphisiticus.

Monus IX Memphisiticus.

Monus VIII Memphisiticus.

Monus VII Memphisiticus.

Monus VI Memphisiticus.

Monus V Memphisiticus.

Monus III Memphisiticus.

Monus II Memphisiticus.

Monus I Memphisiticus.

Cap. IV. veluti aulas quasdam non sine myste-
rio divisum ferunt. Nos *Herodotum* se-
cuti, eum in 12 partes, juxta princi-
pales *Aegypti* Nomos, seu Praefecturas
dividendum censuimus, eo ordine, ut
singulę partes magnitudine quidem æ-
quales, at juxta mysteria quę in Nomis
singulis *Aegypti* numinibus insignitis,
magnis, & occultis ceremoniis perage-
bantur, ob arcanam Domorum habi-
tatorumque extructionem essent di-
versissima: cum immensa hujus La-
byrinthi structura aliud non exprime-
ret, quàm templum Deorum immor-
talium, quo & Reges, & se, & ingentes
thesauros suos unā secum condi vel-
lent: essetque hæc fabrica quasi epito-
me quaedam, & compendium istius
templi, quod universam *Aegyptum*, nu-
minum *Aegyptiorum* cultu confertam
esse credebant, quemadmodum in
I. Tomo Oedipi de Nomis Aegyptiorum
fusè deduximus, & hīc in exposita ich-
nographia vides. Per peristylia igitur
in omnes 12 Nomos, aditus patet,
quorum I. est Nomus Osiris nomi-
ne insignitus. II. Saiticus. III. Cy-
nopolitanus. IV. Crocodilopolita-
nus. V. Bubasticus. VI. Thebaicus.
VII. Heliopolitanus. VIII. Hermo-
niticus. IX. Memphiticus. X. Atribiti-
cus. XI. Canopicus. XII. Heracleo-
politanus. Et in hunc finem fuerunt à
Regibus extractę, ut unaquęque præ-
cipuos *Aegypti* 12 Nomos exprimeret
quos & *Herodotus* aulas vocat, unicui-
que urbi, aut Nomo proprias, in qui-
bus sese sacerdotes, ad de rebus, ad
deorum cultum; tum in iis per appro-
priatas ceremonias peragendum per-
tinentibus, tum ad *Aegyptum* per nu-
minum tutelarium attractum magi-
cum, conservandam, conferebant.

Et primò quidem notet lector, No-
mos singulos, uni ex præcipuis diis,
quos magno cultu venerabantur, con-
secratos fuisse; in centro verò aulę no-
micę, tum eorundem simulacra, tum

Regis talis, & talis, qui Nomo domi-
nabatur, eętypo, monumento opulen-
tissimo, veluti in cimeliarchio quodam,
una cum corporibus balsamo conditis,
reposita fuisse, ad quod per adeò tor-
tuosas semitas adeò intricata differen-
tium domorum habitacula per tot oc-
cultos meandrorum aditus dabatur, ut
qui thesauris infidiarentur, ex tot tan-
tisque viarum anfractibus, innumera-
bilium portarum aularumque disci-
minibus, nec non ex tortuosis pe-
netralium ambagibus, sese, teste *He-
rodoto* extricare minimè valerent. Dum
enim ex camera in cameras, ex xy-
stis in aulas peramplas, ex his in fa-
na, ex fanis in colymbethras, ex
his in hortos, ex his denique in no-
vos ingentium aularum recessus, ab-
euntes, dum remeare sine duce ten-
tarent, tantò utique majoribus sese er-
roribus involutos reperirent, quantò
plus processissent; neque putet quis,
hujusmodi Nomorum structuram exi-
guum loci spatium, uti in præcedenti-
bus de peristylia diximus, sed singula
Nomorum latera unam tertiam millia-
ris partem occupasse, uti ex *Plinio* &
Hecatæo colligimus, ac proinde haud
palatii cujusdam perampli, sed haud
exigui cujusdam oppidi partem expres-
serint. Unde cum tota structura præ-
ter centram Labyrinthum 12 hujus-
modi oppida continerit, lector collig-
get, qualis debuerit esse tota hæc co-
servatorum Nomorum congeries?
Et quemadmodum per multiplices via-
rum ambages ex Nomo in Nomum,
sine impedimento aditus dabatur, ita
quoque per peristylia nisi per quatuor
portas, neque exitus, neque aditus con-
cedebatur, ut proinde exteri sine duce
viarum gnaro ingressi, perpetuò vaga-
bundi errorum finem nunquam repe-
rissent; qui verò ad mediū, seu centralis
Labyrinthi penetralia, in quo cen cen-
tro quodam monumenta duodecim
Regum artificiosè extracta unā cum the-

Cap. IV. thesauris suis condebantur; certò, tantò ad eum intricatior dabatur aditus, quantò majores thesauri in eo continebantur. Ne verò illi five ab exteris, five ab indigenis auri fame instigatis invenirentur, certè necessaria illi fuit tam inextricabilis ad illos via, ut nimirum introeuntes sine duce absque ulla spe exitus, in mortem citius, quàm in thesauros inciderent. Quoniam verò neque forma, neque figura hujus labyrinthi ab auctoribus describitur, nos singulorum dispositionem, non qualis revera fuerit, sed qualis esse poterit, aut debuerit, ad inauditam fabricæ monstruositatem ostendendam, eo, quem vides schematismo, omnia tamen ex *Plinii*, *Herodoti*, *Hecatei*, *Strabonis* relatione, & mente eorum omnium, qui de *Ægyptiis* rebus scripserunt extracta hîc exhibenda censuimus. Verùm quia video, lectorem in multis hæsitaturum, & tam barbaræ magnificentie intentum scopum, five finem nosse desideraturum. Certè, quantum ex auctoribus colligere licuit, illorum finis fuit, quemadmodum paulò antè innuimus, ut esset sepultura *Regum*, veluti in magnificentissimo, & compendioſo totius *Ægypti* templo, diis consecrato sub eorum tutela, usque ad definitum metempsychoseos fatum, incorrupti, illibatique conservarentur; de qua Metempsychosi quidem, five revolutione animarum, quod est proprium *Ægyptiorum* dogma, à quibus & *Pythagoras* illud hausit, fusè egimus in III. *Tomo Oedipi*, *Syntagmate de Mumiis*: & in separato opere, cujus titulus: *Sphinx mystagoga*; five *Diatribè de Mumiis hieroglyphicatis*.

Quia mos erat *Ægyptiis* Regibus, auri, argenti, & cimeliorum thesauros, & quicquid tandem pretiosum habebant, diis consecratos unà secum intra tumbas deponere; quia verò verebantur, ne temporis successu, thesaurorum absconditorum notitia homines fame

impulsos auri ad thesauros detegendos *Seet. III.* excitaret, quibus prævisis sepulchra, uti cimeliarchia inextricabilibus viarum, tortuosisque recessibus ad ea aditum per multiplices labyrinthos ita obstruxerunt, ut nemo ex inaudita arte constructis itinerum anfractibus se expedire unquam posset. Atque ideò teste *Herodoto*, structura Labyrinthi subterranea fuit, intra quam nullus Solis radius incidere posset, solis accensis facibus viarum ducibus penetranda: sic enim refert: *Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora illis imposita, utraque tria millia quinquaginta domorum, quorum ea, quæ superiora sunt, vidimus, subterranea verò auditu accepimus. Nam qui Labyrintho præpositi Ægyptii, volebant illa ullo modo monstrare, quod dicerent, illic sepulchra esse, tum eorum Regum, qui Labyrinthi edificandi fuerunt auctores, tum sacrorum crocodilorum.* Nemo igitur putet, subterraneum illum Labyrinthum habitatum fuisse, sed sacerdotibus subinde, ad deos sacrificiis, variisque ceremoniis in festorum solemnitatibus, veluti in adytis sacris propitiandos, eum adire consuevisse, ut paulò antè diximus. Ut verò istiusmodi structura æternùm duraret, in illo nihil ex ligno, calce, terrestriumque portionum cumulis, sed immensa vastissimorum lapidum, marmorumque congerie, proportionatâ tamen symmetriâ, non obitante viarum multiplici tortuositate, constructum fuisse; norant enim omnia præter durissima marmora temporis successu, corruptioni patere, uti in *Obelisco Pamphilio* de proprietate saxi, quo obeliscos extruebant, diximus. Habes hîc, lector, subterranei Labyrinthi ichnographiam paucis pro dignitate rei expositam. Nihil porò restat, nisi ut nonnihil de supraposita Labyrinthi fabrica dicamus.

Cap. IV.

Superior Labyrinthus.

De hoc Labyrintho sic dicit Herodotus. Ita de inferiori docti comperimus, superiora ipsi aspeximus humanis operibus majora. Nam anfractus seu egressus per tecta, & regressus per aulas, uti erant diversissimi, ita quoque infinita me admiratione afficiebant: ex aula in conclavia transitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclavibus in aulas alias, &c.

Hanc descriptionem omninò similem fuisse, utpotè supra cujus fundamenta construebatur, inferiori ichnographiæ à nobis adductæ, ut videlicet inferiorem architecturam, quæ tenebris involuta jacebat, ex superiori supraposita conjecturarent. Erat enim ita superior, uti inferior in 12 Nomos distributa, utramque enim Herodotus tribus millibus domuum constituisse narrat. Ichnographiam itaque nostram ita disposuimus, ut quæ infra tecta essent, supra in propatulo pate-
rent.

Synopsis rerum in Labyrintho contentarum.

1. Totus Labyrinthus peristylio circumdabatur sub forma quadrati, & juxta 4 mundi angulos disposita, uti in schematismo monstrat latus A B C D, & E F G H, latus oppositum; deinde duo latera pariter opposita, quæ quia optica projectione exprimere non licuit, saltem per orthographiam linearem H I, & F G exhibuimus. Cum enim ichnographicòs Labyrinthum exponere visum sit, eaque omnem projectionem opticam respuat, uti Optici nôrunt, totius molis ambitum saltem eo, quo licuit, modo exhibuimus.
2. Duodecim Nomorum districtus, quibus Labyrinthus constabat, invenies singulos ordine numeris suis expressos una cum genialis figuræ simu-

lacro in medio Nomi posito, ei videlicet deastro, cui Nomus consecratus erat, qui quidem omnes labyrinthæâ structurâ constabant, quos nos non eâ quidem delineatione, quâ olim constituerunt, sed eo modo, quo esse debebant, aut poterant, exhibuimus, ita tamen, ut quantum ex auctoribus colligere licuit, mysticâ quadam formâ unicuique Numini congruâ constarent; ubi nota, notam hanc O vel = portas significare, ex quibus undique dabatur ingressus, egressusque ad innumeras alias portas aulasque; ipsæ verò lineæ, muros: hæc verò figura © significat scalas seu cochlides, ex quibus ex inferiori ascendebatur in superiorem Labyrinthum patulum & luci expositum.

Medius verò Labyrinthus, is erat, in quo corpora Regum balfamo condita unâ cum thesauris eorum deposita erant, præterea sacrorum Crocodilorum monumenta exhibet, quem nos tanquam inaccessum modo nostro verisimili conjectura exhibuimus.

Peristylia verò A B C D &c. superiorem Labyrinthum sustentabant, in quibus loco columnarum molem fulcientium numinum *Ægyptiorum* statuarum, singulæ cum habitu unicuique congruo, immodicæ magnitudinis spectabantur, singulas quoque 48, alii 70 palmorum altitudinis fuisse contendunt; erantque in toto ambitu 48, juxta 48 deorum mansiones, quas in cælesti globo constituebant, ut ex *Oedipi secundo tomo de astrologia Ægyptiorum* patet.

Quæritur tandem, in quem finem tam grande, tam invisum, tam admirabile opus, cui simile neque anterioribus, neque posterioribus sæculis, ulla humana potentia condere potuit, tot tamque immensis sumptibus extruxerint? Respondeo, quod & *Plinius* sensit, otiosam fuisse superborum primariorum-

Cap. IV. vorumque Regum jactantiam, & barbaram, stultam otiosamque ostentationem, quâ ad æterni nominis consequendam celebritatem perciti, ne quifquam posterorum se de operum similitudine magnitudine, stupendisque modis extruendis præsumere posset, *Seçt. III.* aut similia se perficere posse, non dicam attentare, sed ne cogitare quidem auderet. Nihil igitur restat, nisi ut ipsam labyrinthæ fabricæ constitutionem fusius exponamus.

CAPUT V.

De tempore, quo tanta opera constructa fuerunt.

Cap. V. QUæcumque de Babylonicis monumentis à *Nembrod, Nino & Semiranide* extructis paulò ante tradidimus, illa intra annum, post diluvium 275, quo linguarum divisio accidit, usque ad annum post diluvium 450 peracta fuisse, ex chronologica nostra tabula luculenter constat. Constat quoque ex supra adductis & probatis, in *Turris* fabrica, totum genus humanum unâ tum in *Babylonis* seu *Sennaar* regione, tum in vicinis *Mesopotamiæ & Assyriæ* regionibus collectum fuisse. Post confusionem verò, quæ anno 275 post diluvium contigit, tum primùm in varias mundi partes genus humanum dispersum fuisse. Quia verò *Chamo* sorte *Ægyptus* obtigerat, cum universa familia, filiorumque *Chus, Misraim, Phuth*, innumerablem filiorum progenie associata in destinatam sibi *Ægypti* regionem concessit, ubi terram omnium rerum affluentia præditam inveniētes, ex aquæ Niloticæ fecunda natura & proprietate, mox in ingentem hominum multitudinem excrevère, cujus ope freti, dum recordarentur mirabilium operum à *Nembrod, Nino*, cognatisque peractorum in *Babylone*, & ipsi multitudine hominum armati, ad imitationem eorum vastas illas, quas descripsimus, pyramides in sepulturam suorum patrum erexerunt, ad imitationem *Semiramidis*, quæ viro suo *Nino*, ejusque Patri *Nembrod*, sive *Belo*, in *Assyria* juxta civitatem *Ninivem* pyramidem quam supra descripsimus, prodigiosæ altitudinis, unâ cum obelisco omnium eorum, quæ hominum industria unquam facta sunt, maximo in *Babylone* erecto, constituerat. Quid verò per pyramidum, obeliscorumque mysticas figuras intenderint, fuscè in *Obelisco Pamphilio & Oedipo* exposuimus. Vivebat tunc temporis in *Ægypto* vir magni ingenii ex *Chananeâ* stirpe prognatus, & admirandus tum naturalium, tum humanarum divinarumque rerum investigator, quem *Ægyptii* *Ἰωὺβ*, *Arabes* *Adris*, *Græci* *Ἰεμὴν τελομέγιστον* dixerunt. ^{ادريس} _{Adris.} Hic ad nominis immortalitatem consequendam aspirans, mysteria divinitatis quæ à *Semo* vivente adhuc & à *Chamo*, ex cujus familia erat, audiverat, per novum & inauditum genus literaturæ, quam hieroglyphicam posteri dixerunt, symbolis ex universæ naturæ gradibus assumptis, dicta divinitatis & naturæ occulta sacramenta, faxis in formam obeliscorum erectis æternum duraturis insculpsit, quæ ideo columnæ *Hermetis* à posteris dictæ fuerunt. Nam ut rectè *Jamblichus*: *Pythagoras, Plato & Eudoxus omnium scientiam ex columnis Mercurii didicerunt*: sed quoniam hæc omnia in obelisco quam

Cap. V. quam amplissime profecuti fuimus, eo lectorem remittimus. Hoc pacto posterius exempla Patrum suorum secuti, nihil aliud meditari videbantur, quam ut quisque invisis fabricarum monumentis, aeternam nominis gloriam apud posteros consequeretur. Et hæc quidem omnia à Regibus *Ægypti* 400 annis ante ortum *Mosis* gesta fuisse in operibus nostris Hieroglyphicis ad longum demonstravimus. Quod verò hæc omnia processerint à Regibus *Ægypti*, *Nepotibus Chami*, *Chus*, *Misraim* & *Hermete Chananæo*, monstrat sepultura *Simendis*, ubi memor inauditæ victoriæ, quam contra *Babyloniorum* Regem *Zoroastrem* obtinuerat *Ninus*, totam historiam in Aulis ingenti magnificentia exstructis marmoreis faxis insculpi curavit. Erat in *Babylone* quoque ingens Palatium *Nini*, intra cujus muros dicti *Nini* cum leone, & *Semiramidis* cum tigride con-

certantis simulachra, cæterarumque ab eo gestarum rerum series insculpta conspiciebatur, quam & dictus Rex *Smendus* pariter palatio à se constructo intulit. Omnes igitur pyramidum, obeliscorum, labyrinthorum structuras, una cum arcana hieroglyphicæ literaturæ descriptione ante *Mosis* ortum jam constitisse, citatis paulò ante libris, varia auctoritatum farragine comprobatum reperiet lector. Nihil igitur primis istis post diluvium usque ad *Mosen* 800 circiter annis, ad magna & ardua aggredienda superfuisse videtur, nisi vera fides, & divinæ religionis cultus, à qua uti stirps *Chami*, à DEO quippe maledicta declinavit, ita quoque fenestram ad omnem superstitionem aperiens, non *Ægypti* solummodo, sed universam terram *Ἀδοπολοθείας*, sive falsorum ridiculorumque numinum multitudinè & varietate replevit.

CAPUT VI.

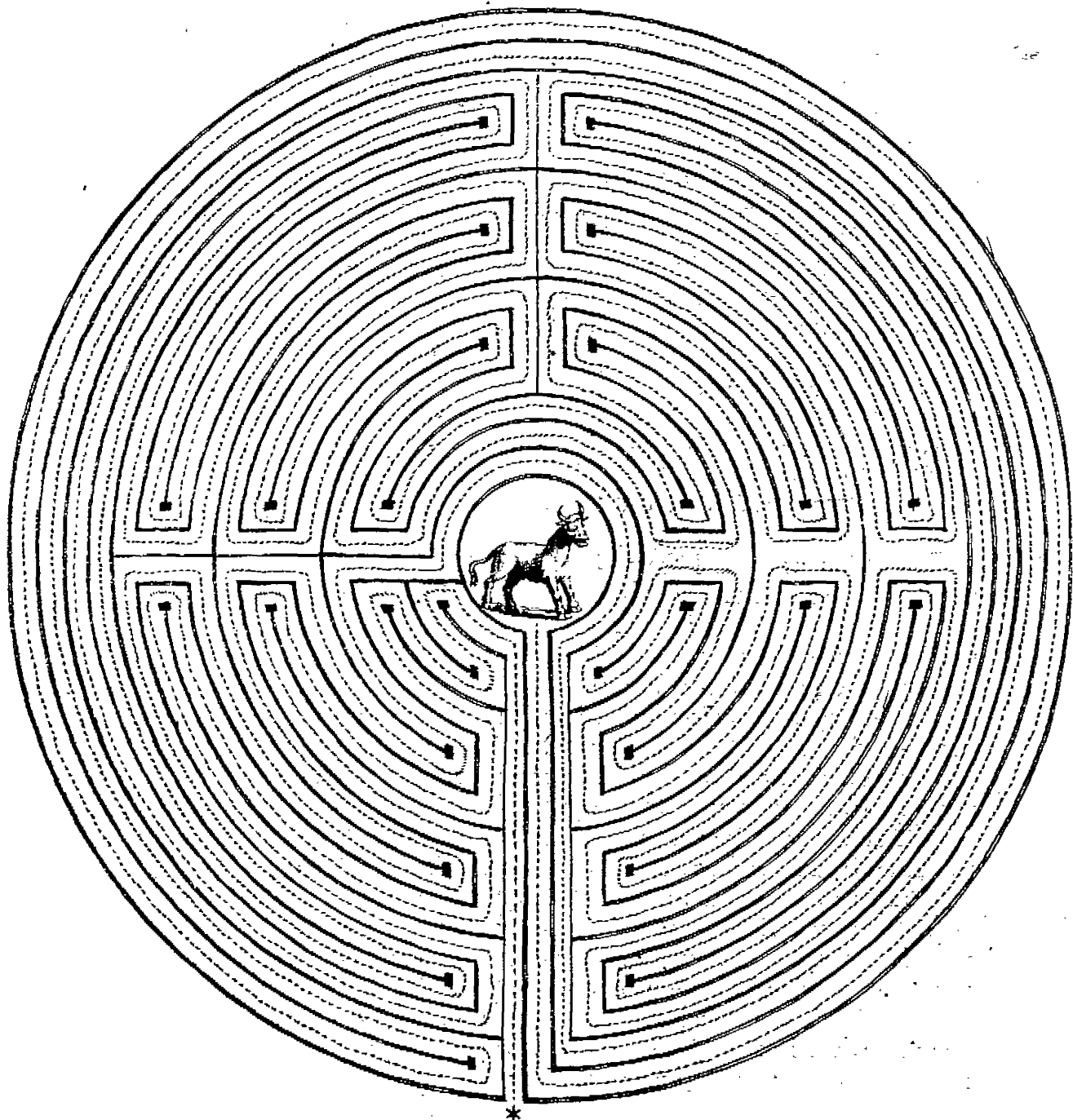
De artificiosis machinis in Labyrintho ad eos qui ingressuri erant terrore concutiendos exstructis.

Cap. VI. **A**uctores præterea hisce varia junxisse ferunt terriculamenta, quibus ingredientiæ vehementi terrore percellerantur, & *Arabes* quidem de hisce Labyrinthæis meatibus potissimum loquuntur, dicunt primò certis in locis statuas fuisse positas, quæ pavementum dum pede ingredientiæ percuterent, statuæ mox ore & faucibus horrendis, brachiis quoque solutis tam arcè ea stringerent, ut vel solo amplexu exanimarentur. 2. Aulas nonnullas eo artificio constructas; ut vel sola voce prolata per varios reflexionum circulos inter faxeos parietes factos soni vox in immensum aucta non unam, sed integri exercitus clamantis tumultum referret; unde ex-

terrefacti exploratores dum fuga suæ vitæ consulunt; majoribus implexi erroribus timore exanimés caderent; portis quoque apertis nescio quem horrendum sonum percipi, quo attoniti, & panico quodam terrore percussis ab ulteriori inquisitione desistere cogentur; *Strabo* præterea, narrat *Thebis* colossum immensæ granditatis fuisse ad cujus abacum certa hora peregrinus quidam sonus percipiebatur, quem ipse quoque se audisse fatetur, an verò istiusmodi technasina casu, an magico artificio, aut ingenii solertia constructum fuerit, aliis discutiendam relinquit; huc pertinet statua *Memnonis*, quæ orientis solis radiis percussa, nescio quem harmonicum sonum edere

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

LABYRINTHI aliterius a Dædalo Architecto ad formam Egyptiaci CRETA
Insula constructi, quem postea fabulose narrationes de Theseo, Minoe, Ariadna et Mi-
notaurō veteres Poetæ et Oratores celeberrimum fecerunt.

Cap. VI. solebat; in certis quoque Regum sepulchris igneas flammās videri perpetuo lumine præditas, quod quomodo fieri potuerit 4. tomo in *Oedipo Syntag. de lucernis veterum Ægyptiorum* docuimus. Multa similia passim citant auctores in subterraneis *Ægyptiorum* Sect. III. adytis spectari paradoxa sane & incredibilia, quæ omnia in 3. parte *Oedipi Syntag. de mechanica*, & *magia Ægyptiorum*, multiplici auctorum testimoniis confirmata, congesta reperies.

CAPUT VII.

De Labyrintho in Creta, Lemno, aliisque Græciæ locis ad similitudinem istius Ægyptiaci constructis.

C. VII. **S**Tupenda nostri Ægyptiaci Labyrinthi moles, vastitas & magnificentia ita animos cæterorum diffusa fama accendit, ut nec *Græci* nec *Romani* se continere potuerint, quin in *Ægyptum* profecti eorum spectarent fabricas quas ab historicis veluti humanis operibus superiores acceperant; fuit inter cæteros *Græciæ* architectos, *Satyrus*, quem alii cum *Dædalo* confundunt, qui *Plinio* teste, data opera in *Ægyptum* se contulerunt, ut juxta *Ægyptiorum* molimina fama supra æthera nota simile quid machinaretur in *Græcia*, etenim cum Labyrinthæam structuram exactiùs explorasset, in tantorum operum contemplatione animo ingenioque confusus, nequidem centesimam partem istius Labyrinthi quem in *Creta* & *Lemno* insula construere moliebatur, imitatus sit; uti in præcedentibus ex *Plinio* recensuimus, & *Plutarchus* quoque apud *Natalem Comitem* hoc pacto sive historiam sive fabulam exponit; *Theſeus*, inquit, ante *Pirithos* societatem adhuc adolescens in *Cretam* cum iis navigare voluit & unus ex iis, qui quotannis pro morte *Androgei* ad *Minoem Regem* *Cretæ* tributum nomine mittebantur, quos dicebant in *Labyrinthum* inclusos à *Minotauro* vorari; fabulantur *Minotaurum* corpus totum habuisse hominis, at caput bovis, hic erat in *Labyrintho* loco amplissimo & inextricabili viarum plurimarum ambage; qui factus fuerat ad *Ægyptiaci* illius *Labyrinthi* formam ad *Crocodilopolim* extracti. De *Ariadna* vero *Minois* filia & *Minotauro* fabulam, si quis exactius quidpiam nosse desiderat is adeat *Natalem Comitem* aliosque mythologos, quia omnia quam diffusimè descriperunt, nos ob nefandas quæ in iis occurrunt obscœnitates ea consulto omittenda censuimus. Hujus verò *Labyrinthi* plerique auctores architectum faciunt *Dædalum*, *Plinius* potiori voce auctorem facit paulo antecitatum *Satyrum* qui in *Creta* & *Lemno* extracturus *Labyrinthum* data opera in *Ægyptum* profectus est, ut ex admirabili labyrinthæi molis structura similem construeret, sive molis vastitatem, sive ingenii vim spectes, prorsus imparem. Certe ex variis relatione dignis accepi, in *Creta* in spatioso campo ejus etiamnum vestigia spectari ad multa millia passuum. Unde peringeniosus *P. Christophorus Grumbergerus* Societ. nostræ excellens mathematicus, *P. Clavi* in re mathematica olim socius & calculator, dato, diametrum ejus 336 passuum fuisse, ejus capacitatem gyrorumque anfractus atque tempus in iis percurrendis insumptum, demonstrandi occasionem sumpsit. Præsupponimus autem *Satyrum* *Plinianum* hujus *Labyrinthi* architectum in eo extruendo non confuso & tumultuario labore usum fuisse, sed sibi figuram rotundam seu omnium capacissimam selegisse, atque ingeniosa inventionem primo murorum ambitus variol.

C. VII. riosque flexus & reflexus cum summa proportione primo in prototypo quodam expressisse; quem & dictus Pater *Grumbergerus* meliori modo, quo fieri potuit & debuit, hâc præfenti ichnographia exhibendum censuit. Unde partim ex ejus ambitibus Cyclicis, partim ex rectis tramitibus ingressurus ad centrum fabricæ filo *Ariadne* ductus, 5. horarum spatio ob inextricabiles errores pertingere vix potuisse ostendit, qui verò Labyrinthum sub quadrata forma statuunt, illi adytum tam difficilem reddunt, ut sine fili ductu facile exitum non reperiant. Vide figuram Labyrinthi Ægyptiaci mediam sub quadrata figura positam, Cap. IV. insertam: si quis verò petat, quam grandem glumum & quot passuum esse oportuerit, dico, si quis omnes ambitus circulares & directos tramites in passus resolverit, inveniet is 4500 & amplius passus, quæ 4 milliaria Italica & 500 passus efficiunt, filum itaque 4500 passuum esse debebat, quod chordarum aut filorum conglomeratione glomum tam grandem efficiebat, ut vix ab homine aut jumento portari posset. Quemadmodum verò in Ægyptiaco nostro Labyrintho præter eum qui centro totius fabricæ circumdabatur (quem & *Satyrus* sive *Dædalus* in *Creta* unice imitatus fuerat) tot Labyrinthi erant,

quot Præfecturas seu Nomos eum continuisse supra ostendimus, omnia verò simul connexa unum Labyrinthum conficerent, ita quoque adeo inextricabilibus anfractibus multiplici aularum, porticum, aliorumque similium gurgustionum tortuositate implicabatur, ut si filo *Ariadne* uti vellent, ne quidem ad redeundum unde venerant se evolvere per integrum mensem potuerint; & ne centeni quidem homines aut jumenta chordarum seu filorum glomos portare sufficerent, quo sine subsidio *Ariadne* ab inextricabilibus anfractibus exitus nunquam sperari poterat. Sed quæres quomodo sacerdotes Labyrinthi præfides sine errore labyrinthæas tricas vitare potuerint, dico hos haud dubiè simili ichnographica supra exhibita delineatione usos fuisse atque in omnibus flexuris, signa 4 mundi partium incisa numeris aut quibuslibet aliis notis impressa fuisse, atque hoc ichnographiæ modulo, quo eundem, quæ viæ tenendæ, tum ad Nomorum centra ubi sepulchra Regum, tum ad centrum totius Labyrinthi, ubi mausolea regum una cum Theauris eorum condita erant, cognoscerent. Sed hæc de labyrinthæis miraculis ad lectoris curiositatem dicta sufficiunt.

CAPUT VIII.

Tropologia Epilogistica Labyrinthi.

C. VIII. **V**eteres sapientes per Labyrinthum nil aliud videntur significare voluisse, nisi perplexam esse multisque difficultatibus implicatam vitam hominum, cum ex aliis aliæ semper graviores oriantur; è quibus nemo se, nisi per singularem prudentiam & fortitudinem explicare potest; verum ea non duntaxat in privatam vitam, sed in ambitionem homi-

num cadunt, quæ omnia mirificis difficultatibus & erroribus sunt implexa; verum quia difficilius est voluptatum quàm difficultatum certamen, ideo *Thesæus* tot horrificis monstris trucidatis, tot laboribus exantlatis, tot periculis involutus fuit ut voluptatibus & effrenato quodam libidinis cestro percitus, tandem fortia gesta infelici fine concluderet. Sed ut hæc paulo exactius pon-

pon-

C.VIII. ponderentur, quid aliud Labyrinthus exprimit; nisi mundum in quo vita mortalium æstuat, dolore suspirat, & anxie inquit ea, quæ ipsi æternæ ruine causa sunt. Sunt autem tria potissimum, quæ vitam mortalium inextricabilibus erroribus involvunt; quorum primum est in magnatibus ambitio; in *Penelopes* procis Philomania, in omnibus invidia vindictæ socia, quibus infelicissimi mortales in labyrinthæis hujusmodi meatibus exagitati de tricis innumeris intricis inevitabiles, sine spe remedii, involvuntur & implicantur, donec tandem *Minotauro* devorandi, miserando sine cedant, & si ambitionis vitium penitius expendamus, videmus huic deditos verè in labyrinthæis erroribus vitam miserabilem consumere, utique periculo tanto majori quo grandiori solio eminuerint, dum enim regna regnis jungere, novos principatus erigere, supremam mundi curam prætendunt; o quot curis, vigiliis, sollicitudinibusque infudandum est; quot tricis nugisque se implicant; quot periculis sese exponunt, quo terrore percelluntur, ne incauti in os *Minotauri* tandem incurrant, unde spem inter & metum; perpetuum fluctuantes, quanto plus in tramitibus sibi constitutis provehuntur, tanto majoribus erroribus involutos se reperiunt, sine ulla spe conceptam molem ad desideratum finem perducendi, unde plerumque rabie ex adversæ fortunæ jactu demerati, invidiæ cæstro perciti paulatim contabescunt, idem iis quod *Theseo* contingat. Hisce erroribus jaçantur omnes ii qui post tot fortium gestorum

specimina, tot devictos populos, post *Sec. III.* tot monstra domita tandem intra effrænatae libidinis labyrinthæas tortuositates, aberrantes veri *Penelopes* proci mente vacui, in aperto lumine cæcitate perculsi & idolo venereo perpetuò intenti mentem funestent, adeo ut meretricio porcorum instar luto incurstati, nihil aliud agitent, non sua nec se ipsos phanatico quodam morbo cæcitate ignorantæ & turpitudinis arctè constricti curare videantur. Atque his quidem cum nulla evadendi spes affulgeat, quid aliud restat, nisi, ut *Minoi ταυροβόρω* in cibum destinentur. Hujusmodi Labyrintho se committunt omnes ii, qui divitiarum opumque Theauris plus æquo inhiant, omnes invidiæ & vindictæ furori dediti juxta illud,

*Auri sacra fames quid non mortalia cogis
Pectora.*

In quibus omnibus invidia, vindicta, cæteræque potentiores animi perturbationes æquo *Marte* concertant, sed enim quis tandem à labyrinthæis hisce erroribus liber & immunis statuendus est? nullus alius nisi quem funis *Ariadnæ* duxerit, quem ego nil aliud esse dixerim, quàm hominem rectum, justum, prudentem, nec non timore DEI percussum, rerum humanarum contemptorem, qui in solo DEO spem suam collocatam habet; hic enim recto intentionis filo in hac ærumnosa mortalium vita munitus, liber & sine impedimento sese evolvere, DEO duce, poterit. Sed hæc de Labyrinthis dicta sufficiunt.

De Græcorum superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in Græcia moliti sunt.

1. Templum Dianæ Ephesiæ.

INTER cæteras fabricas, quarum veteres scriptores mentionem fecerunt, occurrit 1. Templum Dianæ Ephesiæ, inter septem mundi miracula adnumeratum, in quo à tota Asia ducentis & viginti annis laboratum fuisse Plinius tradit. In palustri solo constitutum fuit, ne terræ motu concuteretur, & ne in lubrico & instabili tantæ molis fundamenta locarentur, architectus Ctesiphon ante calcatis ea substraverat carbonibus, deinde velleribus lanæ. Templi longitudo dicitur fuisse 425 pedum, latitudo 220, columnæ in eo 127. à singulis Regibus factæ, ex quibus 36 erant cælatae; & quamvis in eo statuarum, peridromidum, peristylorum magna fuerit rerum varietas, veruntamen ad sublimem architectonicen Ægyptiorum, ipso Herodoto teste, non pertigerunt. Quantum verò ex auctoribus colligere potuimus, ejus structuram æri incisam passim obviam consulant.

2. Artemisiæ Cariæ Reginae Mausoleum.

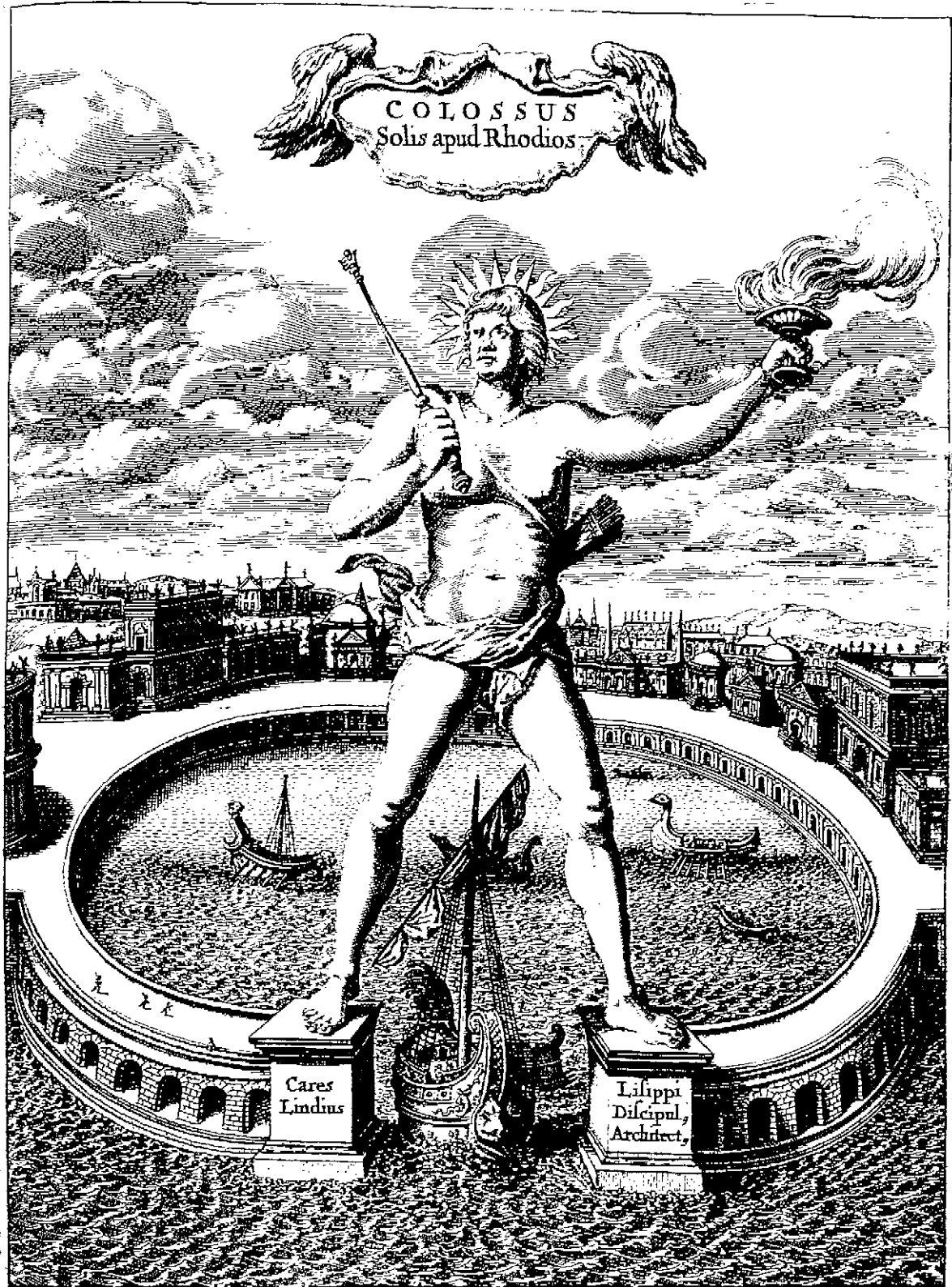
Artemisia Regina Cariæ Mausolo marito defuncto sepulchrum erexit, inter orbis miracula annumeratum, cujus altitudo 25 cubitis in sublime ferebatur; triginta sex columnis cingebatur, patebat ab Austro, & Borea 63 pedes, toto ambitu continebat pedes 411. Ipsum ab ortu cælavit Scopas, à Borea Briax, à meridie Timotheus; ab occasu Leocares. Regina opere nondum absoluto fatis concessit. Artifices tamen non recesserunt, nisi eo consummato. Ab hoc sepulchro omnia Re-

gum Imperatorumque monumenta tanquam preciosa Mausolea vocantur, ita Plin. de quo Propertius l. 3.

*Nec Mausolei dives fortuna sepulchri
Mortis ab extrema conditione vacat.*

3. Colossus Rhodius.

Cares Lindius Lysippi discipulus, architectus, quæ in Ægypto viderat, stupenda statuarum prodigia, earum majestatem imitaturus, constituit similem in Rhodo tanquam loco peropportuno erigere, quem & Colossum Solis appellandum censuit, Apollini dictum. Fuit is altus 70 cubitis, id est 210 palmis, qui post quinquagesimum sextum annum terræ motu prostratus etiam jacens miraculo fuit, pauci pollicem ejus amplexabantur, majores erant digiti, quàm pleræque statuæ; vasti specus de fractis membris in eo hiabant, spectabantur in eo magnæ molis saxa; ad portum Rhodiorum erectus naves intra crura transeuntes admittebat; Suldanus Ægypti occupata Rhodo ex ære hujus statuæ nongentos camelos onerasse traditur; sumptus in eo facti, duodecim annorum tempore 300 talentis constitisse feruntur, ubi nota haud dubiè errorem magnum irrepsisse, dum alii uti Plinii interpretes interpretantur: quem enim Colossus Solis Plinius 70 cubitorum altum fuisse tradit, Volaterranus septingentorum altum facit cubitorum, & contra quem auctores dicunt, ex ære hujus statuæ Soldanum Ægypti 900 camelos, Volaterranus 90 dicit onerasse: hoc enim pacto res credibilior fiet, cum aliàs altitudinem Colossi juxta Volaterranum fuisse oportuisset

2100 palmorum, quæ fere ; milliari-
adæquant, quod à nemine conceder-
etur nisi ab imperito, ne dicam stoli-
do homine: convenientius itaque non

900, sed 90 camelos eo oneratos dice-
mus, ut proinde errorem in numeris
contigisse certum sit. Dicendum igitur,
altitudinem 70 cubit. & 90 came-

M

los

Cap. IX. los eo ære oneratos fuisse. Varii præterea Colossi à variis fuerunt erecti, de quibus vide *Plinium*, in Ægyptio Labyrintho jam demonstratum fuit, non unum Colossum, sed tot quod peristylia Labyrinthi columnas habebant, quæ omnes deorum statuæ regumque fuerunt immensæ altitudinis, & quod mirum dictu singula ex uno lapide Thebaico exsculpta. Erat autem una inter cæteras *Herodoto* teste, cujus vel solus pes longitudinem habebat septem cubitorum, id est 21 pedum; cui juxta proportionem humani corporis altitudo congruebat 147 pedum; quæ sanè omnes hujusmodi Colossorum moles quæ factæ fuerunt unquam, longè superabat. Erexit & in Capitolio *Lucullus* ex *Apollonia* traductum 30 cubitorum, & constabat fessertis 150. *Lysippus* magister *Caretis*, *Tarenti* alium colossum erexit 40 cubitorum; & ne *Neronem* præteream, aureum is erexit Colossum in monte Palatino, de quo mira narrant Rom. rerum scriptores, quos consule. Sed qui *Ægyptios* mirabilium operum magnitudine superavit inuenio neminem; & vel inde patet quod nonnulla eorum monumenta

in hunc usque diem à 4000 annis du- Sect. III.
rent, cæteris omnibus quæ à Græcis & Romanis exstructa fuerunt, ne vestigio quidem relicto, destructis. Fuit & apud *Romanos* theatrum, quod *M. Æmilius Scaurus* in sua ædilitate extruxit 360 columnis conspicuum, cujus pars scenæ erat ex marmore, mediâ è vitro, (quod ego nil aliud fuisse crediderim quàm ex speculari materia compositum) columna ima 48 pedum; erant inter columnas signa ærea 300 numero, cavea capiebat hominum 70 millia. Ita *Plinius*. Innumera hoc loco, de memorandis *Romanorum* monumentis adducere possem, verùm cum ea passim tum apud *Plinium*, *Lipsum* aliosque occurrant, ea consultò taceo. Mirum tamen ex tam illustribus monumentis in hunc usque diem à 1700 annis nihil remansisse, ne vestigium quidem, unde liberè asseverare ausim, nullum eorum cum *Ægyptiis* comparari potuisse, cum plura eorum in hunc usque diem incorrupta, etiam mille & amplius annis ante *Romani* condita, perseverare experiamur.

CAPUT X.

Utrum in hunc usque diem Nembrodææ Turris adhuc vestigia reperiuntur.

Cap. X. **Q**uoties mecum penitiùs rerum humanarum inconstantiam, & inevitabilem temporis omnia confumentis edacitatem considero; toties in mentem venit, primævorum à sæculo hominum inanis, fallax & irrita in tot ac tantis, quæ vel ipsam humanam fidem longè superarent, monumentis erigendis, cura, & sollicitudo. Arbitrabantur illi, quæ condiderant, æternùm perstitura, totum mundum ad tam insolita urbium, turrium, fabricarumque miracula cum admira-

tionem contemplanda conflurum; sed errabant, necdum ad humanarum rerum caducitatem assuefacti. Primi *Assyriorum* Reges, *Nembrod*, *Ninus*, *Semiramis*, in rerum mirabilium patrandarum cogitatione toti erant. Cognati eorum in *Ægypto* ex eadem *Chusia* familia æmuli *Babyloniorum* in *Ægyptum* appulsi, in erigendis obeliscis, pyramidibus, labyrinthis, modum nesciebant. Hos *Græci* & *Romani* secuti, quænam in circis, hippodromis, amphitheatris, thermis, aquæductibus erigendis

*Vestigia
do & in-
constantia
rerum hu-
manarum.*

Cap. X. gendis opera præstiterint, illa in hunc usque diem vel in ipsis ruinis semispulta admiramur. Nihil itaque stabile, nihil firmum & solidum nobis temporis fallax & incerta promittit conditio. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; si quis itaque quærat, ubinam tam sumptuosa & pænè incredibilia *Babyloniorum* opera sint, num vestigia adhuc nonnulla supersint, illi nihil aliud responsi loco dare possum, nisi illud *Senecæ*, *Ista si quæras, non invenis; si invenis, quasi illa nunquam fuissent, comperis*. Et primævus quidem *Babyloniæ* situs & constitutio nos latere non potest: quoniam verò in loco illa præcisè constituta fuerit, meritò dubitamus; atque de iis magna inter geographos, historicosque est concertatio: quod idem de civitate *Babel*, aliisque intelligi velim. Verum enim vero cum ad hujus veritatis cognitionem, nisi ex relatione eorum, qui dicta loca, singulari curiositate impulsis, lustrarunt, atque summa diligentia examinata posteritati concrediderunt; pervenire nequeamus, ex iis selectiora quædam depromemus. *Diodorus*, uti supra dictum est, suo adhuc tempore magnam *Turris*, civitatisque partem perstitisse refert, quod & *Herodotus* innuit, *Darium* enim & *Cyrum*, primos ait fuisse & *Turris* & civitatis destructores, quam postea *Nabuchodonosor* Rex instauratam, regiam suam constituerit, quæ omnia fusius apud *Josephum* *Nicolaus Damascenus* describit. Inter modernos, qui dictas *Babyloniæ* antiquitates summa diligentia descripserunt, *R. P. Philippus*, *Religiosus* ex *Ord. Reform. Discalceatorum*, qui in *Itinerario*, quæ de *Babyloniæ* antiquitatibus observat, pulchrè exposuit omnia. *Strabo* deinde apertè dicit, omnia in *Babyloniis* campis adesse antiquitatum veterum, monumentorumque rudibus confecta, ut vix passum conficias, ubi ea non tibi co-

R. P. Philippus ex Ord. Carm. discalceat. Babylonis abseruator. Strabo.

piofis acervis occurrant, *Nini* videlicet & *Semiramidis* magnificentiæ quondam florentis vestigia. Σύρος ἡ ἰσοδὴ Μήδων, ὅση ἄλλης πᾶσι τὰς Σύρος λέγεται, ἀλλὰ τὰς ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καλεσθῆσθαι τὸ βασιλείον· ὧν ὁ ἄρχὴ Νίνῳ ὁ τῷ Νίνῳ ἐν τῇ Ἀπυρία κτίσας· ἢ ἡ τὰτε γυνή, ἢ πῆ καὶ διεδέξατο τὸν ἄνδρα, Σερμιράμις· ἢ ἐστὶ κτίσμα ἢ βαβυλῶν· εἴτε ἡ ἐκροτίσθη τῇ Ἀσίᾳ· καὶ τῇ Σερμιράμιδι, χωρὶς τῷ ἐν Βαβυλῶνι ἔργων, πολλὰ καὶ ἄλλα καὶ πᾶσαν γὰρ σχεδὸν δείκνυσι, ὅση τῇ ἠπέρε ταύτης ἐστὶ, τὰ τε χώματα, ἀδὴ καλεῖται Σερμιράμιδι, καὶ τείχη, καὶ ἐρυμάτων καλεσθῆσθαι, καὶ συρίγων τῷ ἐν αὐτοῖς, καὶ ὑδρείων, καὶ κλιμάκων, καὶ δωρῶν ἐν πόλεμοις, καὶ λίμναις, καὶ ὁδῶν, καὶ γεφύρων. Syros autem à Medis; nullos alios Syros intelligunt, quàm eos qui Babylone ac Nini regiam constituerunt; quarum alteram Ninum urbem, sive Ninam Ninus in Atturia (sic enim Assyria olim vocabatur; erat enim proprium Assyrus & Chaldeis literam S mutare in T, veluti hinc Atturia pro Assyria) condidit; ejus verò uxor, postquam duxisset virum, regnumque administrasset, Babylonem exstruxit. Hi enim Asiæ dominati sunt. Præterea opera Semiramidis adhuc multa, quæ apud Babylonem sunt, per univèrsam continentem sparsim ostenduntur: uti aggeres, qui Semiramidis dicuntur, & mœnia, & munitionum fabricæ, tuborumque in iis, & aqueductus, & scæ, & fossæ in fluminibus, & lacubus, & viæ & pontes. Multa hinc alia ex *Ammiano*, *Dionysio*, cæterisque geographis, qui hujusmodi antiquitatum *Babylonicarum* mentionem fecerunt, adducere possem, quæ brevitatibus causâ omitto. Neque dubium est quin tempore veterum *Græcorum*, *Romanorum*que historicorum ex iisdem rudibus plures adhuc reliquæ extiterint. Nam ut

Varia Semiramidis in fabricis vestigia conspiciuntur.

Cap. X. chronologi asserunt, post Sardanapalum, Darium & Cyrum Persarum Chaldaeorumque Reges, hujusmodi fabricarum primos devastatores fuisse, & Babylonem vastissimo exercitu occupasse, & Niniven evertisse, reliquaque monumenta devastasse. De hoc itaque nullum dubium esse potest. Quæritur itaque, num moderno tempore tam sumptuosarum stupendarumque fabricarum reliquæ adhuc supersint. Varios sanè, qui suscepto in Babylonem itinere, varia de hujusmodi fabricis observarunt, evolvi; verùm neminem hac in parte, qui majori fide & certitudine, reconditionisque eruditione hæc magnis etiam adhibitis sumptibus observavit, me reperisse memini, quam Illiolum & celeberrimum virum Petrum de Valle, quocum uti magna mihi Romæ necessitudo intercessit, ita quoque partim ab eo oretenus, partim ejus doctissima itinerum à se confectorum perioche, quæ hîc adducam, me didicisse glorior. Consentit hisce quasi omnibus Rev. P. Philippus de S. Trinitate, Generalis Ordinis Discalceatorum Minister in suo Itinerario, quod in Indiam, & hinc Romam peregit. Postquam enim de Assyriæ & Chaldaæ situ, natura & proprietate, frequentibusque ruderum occurrentium acer-

vis dixit: Caput, inquit, Chaldaæ, seu metropolis est Bagadat, ex amœnitate hortorum, queis circumdatur, sic dicta; atque eadem est, quæ nova Babyloniam fabricata ex ruinis antiquæ, & fuit urbs, antequam à Persis destrueretur, vastissima, super littora utriusque fluminis Euphratis & Tigris extracta, hodie ab ea parte, quæ Euphratem respicit, prorsus vastata; altera verò pars superlites etiamnum, magnitudinem obtinet similem urbi Bononiensi, propter palmarum varietatem, hortorumque multitudinem amœnissima, restaurata posteris temporibus à Regibus Persiæ, quæ turribus, quæ muris fortissimis, ex

An hodie
supersint
rudera Ba-
bylonis
veteris.

Petrus à
Valle curri-
osus scri-
tator rerum
Babyloniarum.

lateribus coctis extractis munita. Iti- Sect. III.
nere postea unius diei infra eandem urbem antiquæ Babylonis infra Tigrim & Euphratem, cocervatorum ruderum multitudo spectatur, quæ sunt granditatis, & magnificentiæ veteris Babylonis luculentissima indicia. Referant autem Armeni Christiani, duces nostri, locorum peritissimi, locum satè eminentem, 18 miliaribus à Bagadat remotum, quem dicebant ab omnibus teneri ruinas Turris Babel, quod nostris videbatur valde verisimile ob ingentem bituminis ibidem provenientis copiam, quo latomi, uti facer testus memorat, in Turris ædificatione utebantur, & videtur locus multarum decempedarum altitudinem adhuc habere. Hæc dictus Discalceatorum Generalis. Plura hic ex Itinerario Benjamin Hebræi, Persarum Arabumque descriptionibus Abulfede & Geographia Nubiana adducere poteram, sed sufficiet omnium loco Petrus de Valle: cuius verba Italico idiomate hæc sunt.

Il giorno appresso, che erano 23 di Novemb. parti la mattina pur al alba, un' hora e più inanzi mezzo giorno arrivammo alle ruine di Babel, sotto alle quali piantammo il padiglione per haver commodità di desinare, e trattenerci à vedere ogni cosa bene, quanto fosse bisognato. Girai poi le ruine de tutte le parti, sali in cima, caminai dentro, per tutto vidi, rividi, & in conclusione quel che trovai, è questo. In mezzo di una grande e pianissima campagna, vicino circa à mezzo miglio, al fiume Eufrate, che la passa in quel luogo quasi per Ponente, si rilieva infini hoggi sopra terra una gran mole di fabrica rovinata, tutta d'un massiccio, ò che fosse così da principio, come à me pare, ò che le rouine l'abbiano cagionato, eridottola, come si vede à guisa di un monte, di che però non apparisce molto segno. La sua forma è quadra, à punto da Torre, ò da piramide, rivolta giusto con le quattro faccie alli quattro angoli del mondo, mà se non m'inganno, ò non procede dalle

Petrus à
Valle in
Itinerario
tomo 2.

Situs Tur-
ris Babel.

Cap. X. dalle rouine (che può esser facilmente) appa-
 risce hora alquanto più lunga de Tramon-
 tana à Mezo giorno, che da Levante à Po-
 nente. Il circuito attorno, misurato alla
 grossa, è mille e cento trenta quattro passi.
 Misura, sito, e forma di fabrica, che con-
 fronta per à punto con la piramide, che chi-
 ama Strabone Sepoltura di Belo, e che
 deve esser quella, che nelle sacre lettere è det-
 ta la Torre di Nembrotto, nella città di
 Babilonia, ò Babel, come in fin hoggi
 questo luogo si chiama.

Circuitus
 Turris.

Atitudo
 Turris.

E cosa da notare, che dal detto monte
 di rouine in poi, non si vede in quel luogo nè
 pur segno di altra cosa, che mostri esservi
 stata una città così grande, vedendosi solo
 in alcuni luoghi certi fondamenti in terra di
 mura rouinate, cinquanta ò sessanta passi
 dal monte lontani. Del resto il terreno at-
 torno è tutto pianissimo, e pare impossibile,
 esservi stato corpo di fabrica notevole, non
 vedendosene in luogo alcuno reliquie sopra
 terra, fuor che il massicio è grande, è pur
 sapiamo quanto le fabriche di Babilonia
 fossero riguardevoli. Mà in somma, il tem-
 po lungo fa, e guasta gran cose, bisogna
 anche considerare, che son circa à quattro
 milla anni, ò poco meno, che quella città fu
 fabricata, che in tanto à me maraviglio, co-
 me si veda, quel che si vede, tanto più che
 Diodoro Siculo, il quale è pur antico, di-
 ce che al suo tempo era già ridotta à pochis-
 simo. L' altezza sopra terra del monte,
 che dissi delle rouine, è dove più, è dove
 manco, mà sotto sopra sarà più di ogni alto
 palazzo di Napoli. La figura è disforme,
 come sogliono haver tutte le fabriche rouina-
 te: dove si alza, dove si abbassa, dove sco-
 scesa, dove piana, che si può salire, dove
 hà segni di torrenti per l'acqua delle piog-
 gie che corre abbasso, e dentro ancora, di so-
 pra dove concava, dove rilevata, in somma
 à guisa di un confuso monte.

Non si vede segno alcuno di scala per sa-
 lire, ne di porta per entrare, onde si confer-
 ma, che le scale erano attorno di fuori, e co-
 me parti più deboli furon le prime ad esser
 rouinate, in modo che non ne apparisce più

nè vestigio, nè segno. Dentro andando per Sect. III.
 di sopra, si trovano alcune grotte, mà tan-
 to rouinate, che non si discerne, che cosa
 fossero, e di alcune stò anche in dubbio, se
 siano cose fatte con la fabrica, ovvero da poi
 da genti di campagna per ricovrarsi, il
 che mi pare più verisimile.

La materia di che è composta tutta la fa-
 brica, è la più curiosa cosa, che vi sia, e da
 me fu con diligenza osservata, rompendola
 con picconi in diversi luoghi. Son tutti mat-
 toni molto grandi, e grossi di terra cruda,
 seccati, come io credo al sole, à guisa della
 Tappie di Spagna, e son murati non con
 buona calce, mà pur con terraccia, e per
 più fortezza, trà mattone, e mattone, me-
 scolate con quella terra, che serve di calce,
 vi sono come à solaio certe cannuccie palustri
 spezzate, ovvero paglie dure da fare stuoie.
 A luogo à luogo poi, vi sono mescolati in di-
 verse parti, massimamente dove più impor-
 ta per sostegno, molti mattoni della mede-
 sima grandezza, mà cotti, e sodi, e mu-
 rati con buona calce, ò con bitume, però li
 crudi sono senza dubbio assai più. Di tutti
 questi mattoni, cotti, e crudi, col bitume
 attaccato, e di quelle cannuccie, che hanno
 in mezzo, io hebbi gusto di pigliarne me-
 co per mostrarli in Italia à gli antiquarii cu-
 riosi, che certo mi par che sia una bella an-
 tichità, facendosi mentione dell' uso in que-
 sto paese di fabricar con bitume in vece di
 calce, non solo da Giustino abbreviator di
 Trogo nelle fabriche di Semiramide, ma
 dalla sacra scrittura medesima nella fabrica
 à punto di questa stessa Torre e città l'e-
 dificio della quale la scrittura sacra à Nem-
 brotto, & i profani à Belo attribuisco-
 no: onde non male il Bellarmino nella sua
 Chronologia stampata gli anni à dietro, che
 io vidi la prima volta in mano di un Padre
 Giesuita in Constantinopoli, crede che
 Belo e Nembrotto sian tutto uno, e Stra-
 bone con Herodoto, e gli altri Ethnici,
 chiamò, come dissi di sopra, Sepoltura di
 Belo questa stessa piramide, che dagli scrit-
 tori sacri vien detta Torre di Babilonia,
 ò di Nembrotto: Hebbi gusto ancora di

Materia
 Turris.

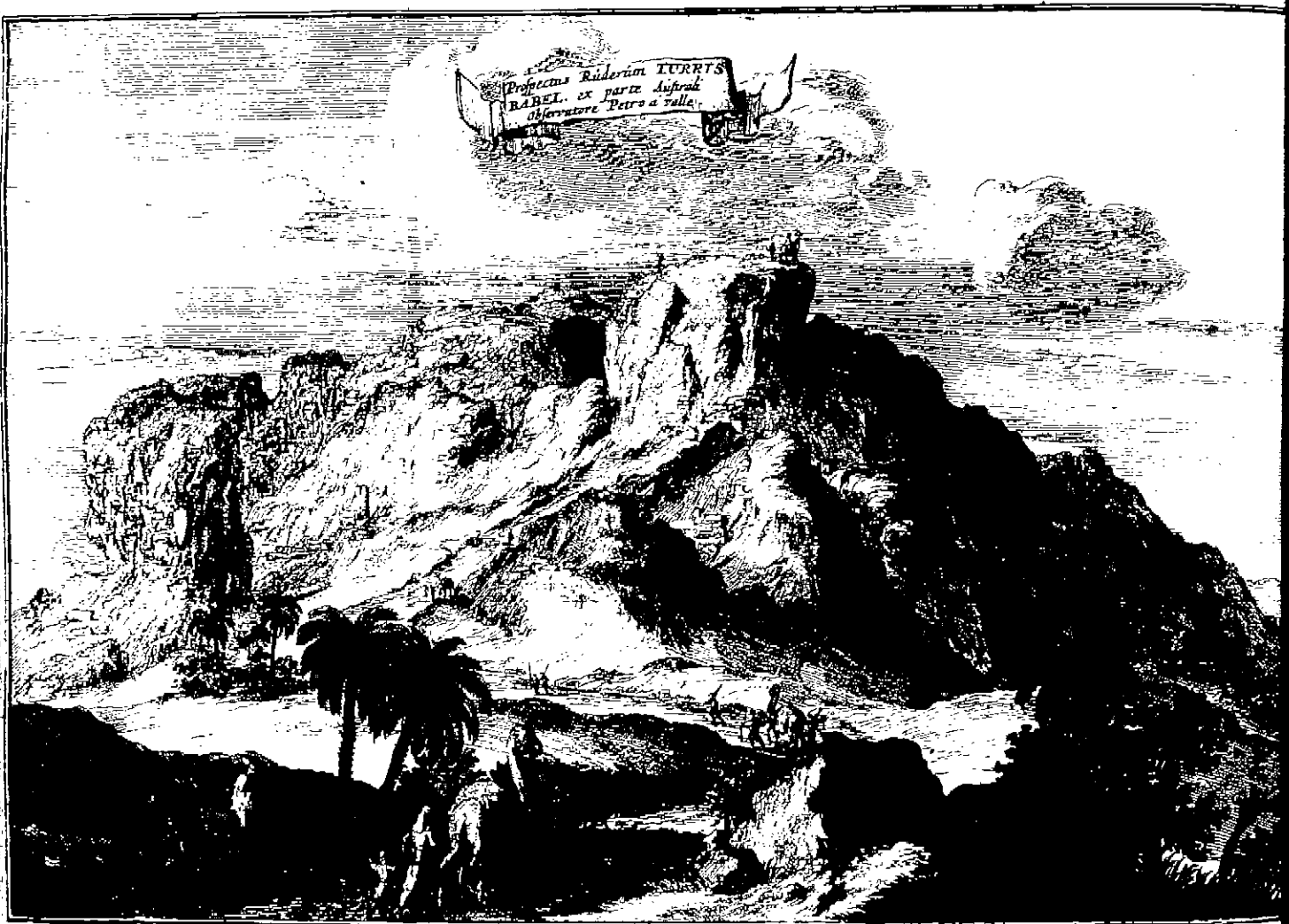
Cap. X. *far ritrar Babel dal mio pittore in prospet-
tiva, e là proprio ne fece il disegno da due
parti, che erano le più belle vedute, e con-
tengono tutti quattro i suoi lati, e ne farà
poi quadri, con più diligenza. Che sia quella
Babel antica, e la Torre di Nembrotto,
non c'è dubbio secondo me, perche altro che
il sito lo dimostra, da' paesi ancora hoggi di
è conosciuta per tale, & in Arabico chia-
mata volgarmente Babel, come da Latini è
stata chiamata. Hæc latine sic sonant:*

„ Postridie, die nimirum 23 Novem-
„bris, profecti mane sole oriente, una
„ hora & amplius ante meridiem per-
„venimus ad rudera *Babylonis*, juxta
„ quæ tentoria fiximus, ut commodè
„ pranderemus, & moraremur ibi do-
„ nec omnia dispexissemus. Postea un-
„ dique rudera circuivi, in fastigium
„ ascendi, intravi, cuncta perspexi, vidi,
„ revidi, & tandem quæ observavi hæc
„ sunt. In medio magnæ planitie, ad di-
„ midium milliare distantis ab amne *Euphrate*,
„ qui mediam interfuit in hoc
„ loco ferme ad Occidentem, hodieque
„ extat grandis moles fabricæ destructæ,
„ tota in unam massam confusa, sive ab
„ initio talis fuerit, ut mihi videtur, sive
„ lapsus ruderum eam redegerit in spe-
„ciem, quorum tamen vix ullum appa-
„ret vestigium. Figura est quadrata, in
„ apicem vergens instar turris sive py-
„ramidis, quatuor hedris exactè spe-
„ctantibus ad quatuor mundi plagas,
„ verum nisi fallor, vel nisi lapsus rude-
„rum situm mutaverit, (quod facile fieri
„ potuit,) apparet hodie aliquanto lon-
„ gior à Septentrione versus Meridiem,
„ quam ab Oriente ad Occidentem.

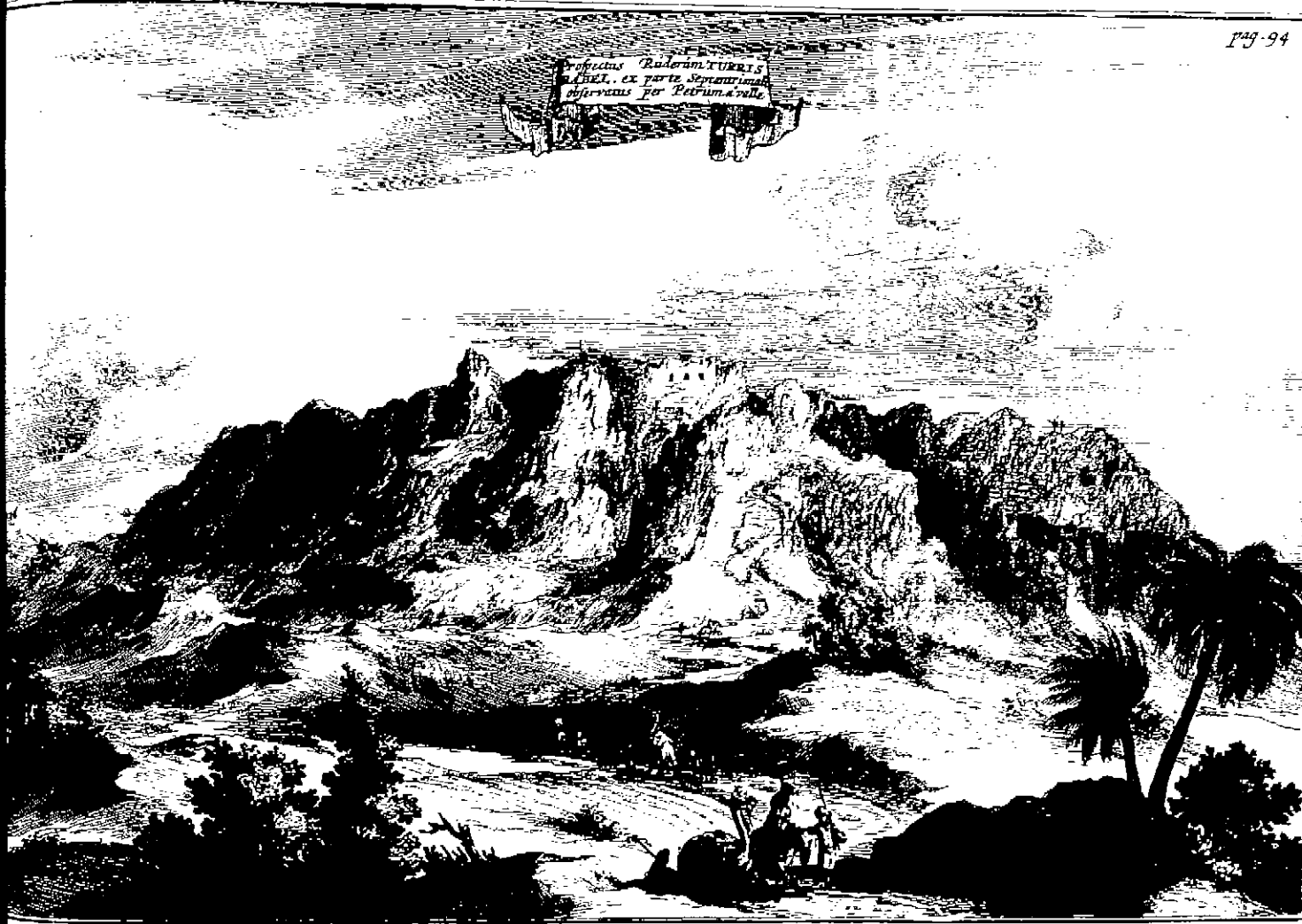
*Situs
Turris
Babel.*
„ Ambitus est fermè mille, centum &
„ triginta quatuor passuum. Dimensio-
„ ne, situ & formâ fabrica, quæ in api-
„ cem vergens speciem pyramidis præ-
„bet, convenit cum eâ, quam *Strabo* vo-
„cat *Sepulchrum Beli*, & quam ferunt esse
„ eam quæ in sacris literis dicitur *Turris*
„ *Nimrodea*, in civitate *Babyloniae* sive
„ *Babel*, quomodo hodieque locus iste
„ vocatur.

Operæ pretium est notare, quod à *Sect. III.*
dicto monte ruderum in ulteriora, ne-
nullus quidem appareat vestigium rei
alicujus, quæ ostendat in isto loco ex-
tituisse tam magnam civitatem, & quod
tantùm inveniuntur in quibusdam locis
nonnulla in terrâ fundamenta muro-
rum dilapforum, quinquaginta vel se-
xaginta passibus à monte distans. Cæ-
terum tellus circumcirca planissima
est, & impossibile videtur, ibi fuisse
molem aliquantæ magnitudinis, cum
nullibi ejus supra terram inveniuntur
reliquiæ, nisi quod massa seu moles sit
ingens; cum tamen sciamus quam spe-
ctandæ fuerint fabricæ *Babylonicæ*.
Verum temporis diuturnitas facit &
destruit magnas res. Considerandum
etiam est, quod circiter quatuor millia
annorum, vel paulò minus effluerunt
à tempore, quo ista civitas fuit extru-
cta: mirumque mihi videtur, quâ ra-
tione adhuc appareant quantula appa-
rent, idque eo magis, quod *Diodorus Si-
culus*, autor antiquus, jam olim suo tem-
pore dixerit universam molem redu-
ctam fuisse in minutias. Altitudo mon-
tis, quem dixi ruderum, supra terram
hic major, ibi minor est; sed media
altitudinis æstimatio superat quæque
altissima palatia *Neapolitana*. Figura
est difformis, cujusmodi solennis est
omnibus ædificiis dirutis: hîc alta, ibi
humilis: hîc aspera vel gibbosa, ibi
plana, ubi adscendi potest, ibi alvei
torrentium aquæ pluvix delabentis; &
in interioribus superius hîc cava, ibi
convexa: uno verbo dicam, similis est
monti confuso.

*Altitudo
Turris.*
Nullum vestigium apparet scalæ
vel graduum ad ascendendum, nec
portæ ad intrandum, unde credibile est
gradus extrorsum fuisse sitos, & tan-
quam partes debiliores primò fuisse
collapsas, adeò ut nec vola nec vesti-
gium eorum usquam supersit. Intro-
euntibus ex parte superiore occurrunt
quædam cavernæ, sed adeò dirutæ, ut
dis-

Prospectus Raderum TURRIS
ABEL. ex parte Asphrah
observatore Petro a Valle.

Prospectus Raderum TURRIS
ABEL. ex parte Sepanvina
observatore Petro a Valle.

Cap. X. discerni nequeat quid fuerint ; & de
 „ quibusdam mihi dubium est, fuerintne
 „ factæ cum fabrica, an postea ab agre-
 „ stibus excavatæ in refugium, quod mi-
 „ hi verosimilius videtur.

Materia
Turris. „ Materia, ex quâ universa fabrica
 „ composita est, omnium rerum quæ ibi
 „ occurrunt, rarissima est, quam ego di-
 „ ligentissimè examinavi ligone variis in
 „ locis contractam. Omnes sunt lateres
 „ grandiusculi, & crassi, terræ crudæ, sic-
 „ cati, ut credo, ad Solem, in modum
 „ cespitum, quos *Hispani Tappias* vocant,
 „ & cæmentati sunt non bona calce,
 „ terrâ molli tamen, & in maiorem fir-
 „ mitatem inter lateres singulos cum ista
 „ terra, quæ loco calcis fuit, commixtæ
 „ sunt quasi per solaria quædam parvæ
 „ cannæ palustres comminutæ, vel paleę
 „ duræ, ex quibus fiunt storeæ. Deinde
 „ passim in variis locis mixti sunt, maxi-
 „ mè ubi maiore firmamine opus est, la-
 „ teres complures ejusdem magnitudinis,
 „ sed cocti & solidi, & cæmentati bonâ
 „ calce, vel bitumine, crudi tamen sunt
 „ procul dubio multo plures. Horum la-
 „ terum coctorum & crudorum, cum bi-
 „ tumine adhærente, & istarum parva-
 „ rum cannarum insertarum, mihi placu-
 „ it mecum portare quasdam particulas,
 „ easdemque in *Italia* ostendere Antiqua-
 „ riis curiosis, quod revera mihi videtur
 „ pulcrum antiquitatis monumentum,
 „ modum in istis regionibus usitatum
 „ cæmentandi isto bitumine loco calcis
 „ memorante non solum *Iustino* abbre-
 „ viatore *Trogi* in fabricis *Semiramidis*,
 „ sed etiam ipsâ Sacra Scriptura in fabri-
 „ ca ejusdem *Turris* & civitatis, quarum
 „ structuram Scriptura Sacra *Nimrodo*,
 „ profani verò scriptores *Belo* attribuunt:
 „ unde non malè *Bellarminus* in sua chro-
 „ nologia impressa annis sequentibus,
 „ quam primò vidi in manibus cujusdam
 „ Patris *Jesuitæ Constantinopoli*, credit
 „ *Belum* & *Nimrodum* esse eundem, &

Strabo cum *Herodoto*, aliisque ethnicis, *Secl. III.*
 appellavit, ut supra dixi, eandem hanc
 „ pyramidem *Sepulchrum Beli*, quæ sa-
 „ cris scriptoribus dicitur *Turris Babylo-*
 „ *nica*, vel *Nimrodæa*. Curavi quoque *Ba-*
 „ *bel* à meo pictore delinearî pictura scia-
 „ graphica, & is ibidem fecit ejus de-
 „ lineationem ex duobus prospectibus,
 „ qui pulcherrimum præbebant specta-
 „ culum, complectentibus omnes qua-
 „ tuor hedras, indeque postea delinea-
 „ turus est quatuor majore cum diligen-
 „ tia. Quin hæc sit illa antiqua *Babel*, &
 „ *Turris Nimrodæa*, nullum mihi du-
 „ bium est, quia præter locum seu situm
 „ id demonstrantem, traditio ista hodie-
 „ que in regionibus his viget, & arabicè
 „ vulgò appellatur *Babel*, prout & latinè
 „ vocatur. Hæc *Petrus à Valle*, qui & la-
 „ terem unum bitumine adhuc paleisque
 „ arundinaceis mixtum, tanquam sin-
 „ gulare & antiquitatis primævæ maxi-
 „ mum donum, museo meo inferendum,
 „ ad perpetuam rei memoriam contulit.
 „ Addam hoc loco aliam magni ponde-
 „ ris observationem, à *Benjaminio Hebræo* *Vixit*
 „ in Itinerario suo de Civitate & *Turri* *Benjamin*
 „ *Babel*, factam. Sic enim refert. *Hinc ino-* *Tudelen-*
 „ *litinere Babel illa antiqua distat, 30 millia-* *lis Hebr.*
 „ *rium spacium complexa, jamque funditus* *anno*
 „ *eversa, in qua Nabuchodonosoris regie* *MCM.*
 „ *ruinæ adhuc visuntur hominibus inaccessi-*
 „ *biles propter varia & malefica serpentum*
 „ *draconumque ibidem stabulantium genera.*
 „ *Hinc ad Hilan milliaria 5 peraguntur; &*
 „ *hinc ad Turrim 4. quam divisionis filii æ-*
 „ *dificare cæperunt, quæ eo lapidum genere*
 „ *construebatur, quæ arabicè Jagzar dicitur.*
 „ *Fundamenti longitudo 2 fere millia-*
 „ *ria continet, latitudo vero murorum 240*
 „ *cubitorum est, ubi verò latissima est 100*
 „ *cannas continet. Viæ sunt in spirarum for-*
 „ *mam per totum ædificium productæ, qui-*
 „ *bis conscensis è supremo loco agri spectan-*
 „ *tur ad 20 milliaria in vastam regionis pla-*
 „ *nitiem.* Hæc *Benjamin*.

CAPUT XI.

De Urbibus tum à Nembrod, tum à Nino & Semiramide ad littora Tigris & Euphratis extructis; eorumque vestigiis etiamnum superstitibus.

DE *Nembrod* sic refert sacra *Genesis* historia *Cap. X. vers. 10.* ותהי ראשית ממלכתו בכל ואראך ואכד : וכלנה כארץ שנאר : *Et fuit principium regni Nembrod in Babel & Arach & Achad & Calna in terra Sennaar.* Cui *Chaldaica* respondet: והיה ריש מלכותיה: בכל וארך ואכד וכלנה כארעא דבבל *Græca* in nominibus nonnihil differt: και ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ βαβυλων, και ὄρεχ, και ἀρχαδ, και χαλαννη, ἐν τῇ γῆ σενναάρ. Hæc est itaque *Tetrapolis*, id est, quatuor urbes, quibus à se extructis, primus hominum post diluuium dominatus est *Rex & Imperator Nembrod*. Ubinam verò præter *Babylonem* loca illa extructa fuerint, cum sacra scriptura fileat, verisimile putem illa juxta mentem *Ariae Montani*, vicina *Babyloni* ad *Euphratem* extructa fuisse; quamvis non inverisimile sit, ea quoque partim ad *Euphratem*, partim ad *Tigris* orientalem plagam posita; hæc enim propriè ad terram *Sennaar* videtur pertinere. Sed cum hæc sine constitutione loci intelligi nequeant, lector adeat topographiam suprapositam, ubi genuinum earum urbium situm reperiet. Refert *Diodorus & Semiramim* varias condidisse civitates; *σεμίραμις*, inquit, ἐκίσε και ἄλλας πόλεις, ὧν τὴν ποταμὸν τὴν τε ἀφρατίω και τὸν πύργω, in quibus emporia construxit eorum quæ ex *Media & Parætacene* omnique propinqua regione ferrentur: quorum quidem nomina, etsi incognita hucusque permanserint, ex infinitis tamen rudibus, quibus *Euphratis & Tigris* littora

confita in hunc usque diem spectantur, successu temporum aliis aliisque ex earum ruinis instauratis urbibus, facillè cognosci possunt. Quæ omnia celeberrimus *Petrus à Valle*, & suprâ allegatus *Philippus de S. Trinitate* in suis *Itinerariis* quàm curiosissimè observarunt: & in *Mesopotamia* monstrant in hunc usque diem *Orpha*, quæ fuit patria *Abrahami*, *Chaldæis* *Ur* dicta; *Mussal* ex rudibus *Ninive* extructa urbs, cæteræque *Meredin*, *Diarbechin*, *Anna*, *Heth*, *Charres* morte *Crassi* celebris; *Arbela*, victoria *Alexandri Magni* contra *Darium* memorabilis, aliæque istiusmodi; *Edeffa*, *Seleucia* & *Elemaida* urbes fama illustres. Sed de hisce recitantem audiamus *Petrum à Valle*, qui civitatem *Saliman* aliam non fuisse dicit, nisi quam posterius *Thesiphontem* sive *Seleuciam* nominarunt. Hic uti novimus ex *Daniele*, ab eo detectus fuit campus cum regio palatio *Nabuchodonosor*, ubi tres pueros *Hebræos* in fornacem ignis projici jussit, eò quod statuam suam adorare detrectassent. Hic ostenditur *Lacus Leonum* in quem *Daniel* projectus fuit: hic *Ninives* situs genuinus ostenditur, & ejus innumera alia, quæ ex *Itinerario* nobis innotuerunt. Proinde verba ejus, tametsi longa, summopere tamen curiosa hic subjungenda censuimus. Postquam enim de modernæ *Babyloniæ*, quæ *Bagdat* dicitur, situ & natura differuisset, tandem se ad ruderam *Mesopotamiæ* *Babyloni* vicinæ, verumque & genuinum eorum situm, describenda accingit.

Con questi bravi adunche andanimo innanzi, e più di un' hora prima di mezzo giorno giungemmo al luogo destinato, che si chia-

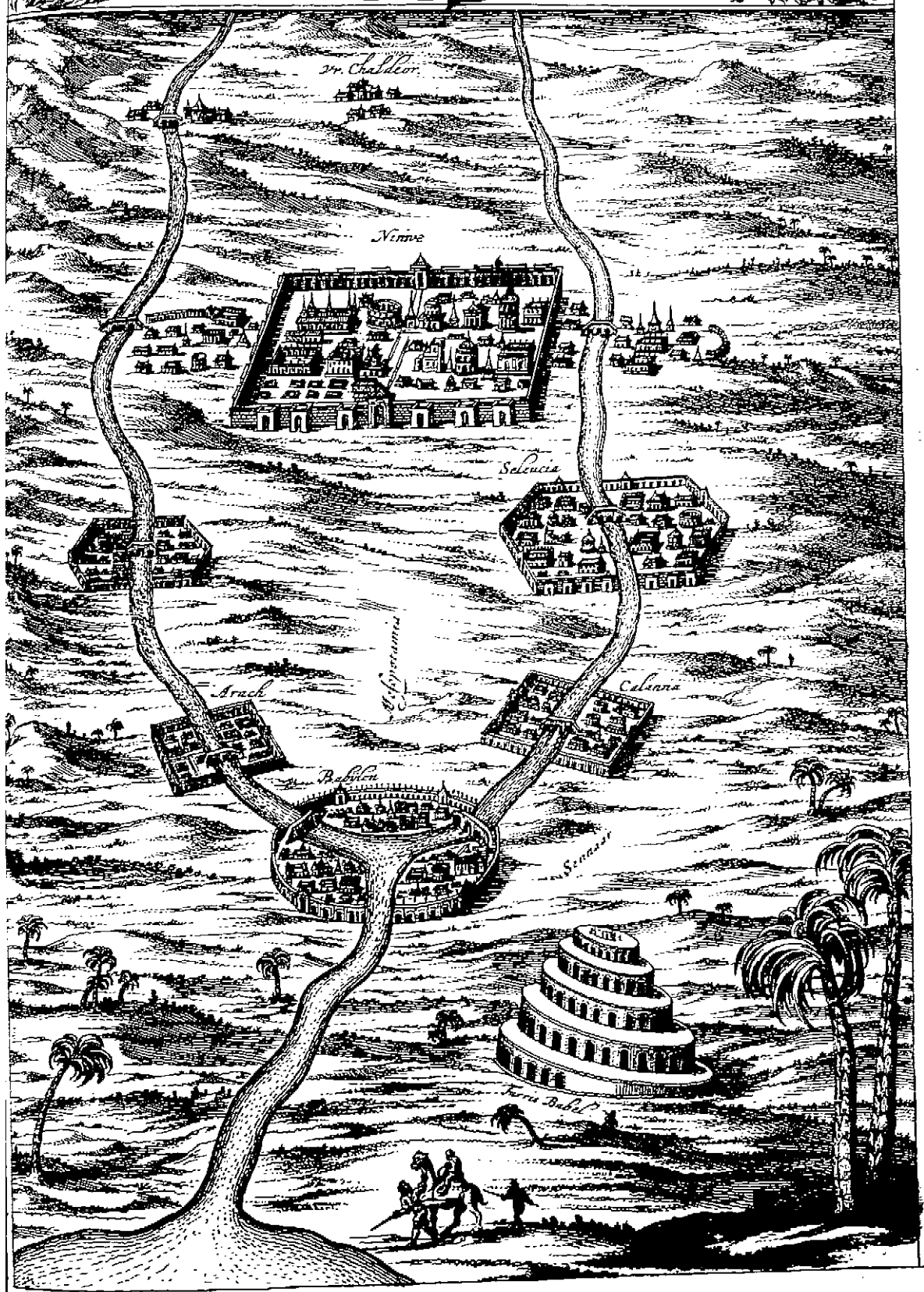
Civitas-tum Affy-rie Ur, Ninive, & litumque vestigia.

Thesiphontem, postea Seleucia.

Palatium Nabuchodonosor.

Lacus Leonum Danielis.

*Topographia Urbium à Nemrod
et à Nino eorum posteris
fabricatarum*

Cap. XI. chiama Suleiman, creduto scioccamente Santo da Machomettani, e par la santità detto mondo, che in una Meschita in campagna presso à quel luogo è sepolto. La prima cosa che facemmo, subito scesi in terra, fù di andare à drittura (senza curarci di vedere sopra 'l fiume un castelletto moderno, disabitato, & abbandonato, come io credo, per le correrie degli Arabi) à veder le rouine di una gran fabrica, circa un miglio dentro terra, che gli Ebrei di hoggi idioti dicono, che sia il tempio, nel quale Nabuchodonosor faceva adorar la sua statua d' oro tanto nominata nelle sacre scritture, e quanto al luogo potrebbe essere, poiche quella statua dice il sacro testo, che fù eretta in un campo, non della città, mà della provincia di Babilonia, che fin colà poteva ben stendersi, mà tuttavia à me parebbe strano, che infin hoggi fosse restato in piedi tanto una cosa tanto antica, massimamente non essendo fabrica di pietra. Però i Mahomettani, à i quali, come à più dotti, io più credo, la chiamano Aiuàn Kefra, cioè Atrio de' Cesari, fabricato secondo loro in Tefifonte da i Re di Persia dell' ultima schiatta, che essi ancora ad imitatione de' nostri Imperatori si conta, che facevano Cesari chiamarsi. E mi dicono esser fabrica famosa, tanto nelle historie, quanto nelle Geografie Persiane, le quali un giorno io ancora procurarò di habere, e d' intendere. Da che si raccoglie manifestamente, che quivi era la città di Tefifonte, nelle guerre de' nostri Imperatori co' i Persiani, ò co' i Parthi, spesso nominata. Et io vi aggiungo di più, che per conseguenza, vi era anche Seleucia, perche Strabone dice chiaramente, che Tefifonte non era altro, che un borgo di Seleucia, fabricato da i Re Parthi, à fine di non dare incommodo à quella città con la numerosa lor Corte, e con gli eserciti Scithici, che si conducevano appresso, quando venivano à passarvi l' inverno, per esser quel paese caldo, come la state la passavano ò in Hircania, ò in Ecbatana, mà che per questa spessa residenza della corte loro, Tefifonte ancora

era cresciuta poi in gran città. Il che se è vero. Sect. III. ro, diouque Seleucia e Tefifonte erano amendue in un medesimo luogo, il quale perciò molto bene dagli Arabi era chiamato Medain, cioè le due città, quasi di amendue facendo una cosa sola, e così à punto anche Agathia, parlando di quel gran Cosiroe, che ammaloato di desperatione per una rotta ricevuta ivi presso, vi fù portato à braccia moribondo, pare che amendue Seleucia, e Tefifonte in una sola cosa confonda. Hæc latine sic vertuntur:

Cum his sagittariis itaque navigio vecti, plusquam horà unà ante meridiem pervenimus ad locum destinatum, qui dicitur Suleiman, à Muhammedanis stolidè creditus sanctus, propterque sanctitatem appellatus mundus, qui in fano quodam eorum campestri, propè hunc locum sepultus est. Simul ac verò in terram descendimus, ante omnia rectà ivimus (negligentes parvum castellum recentioris fabricæ situm ad flumen, ab habitatoribus desertum, ut credo, propter atrocitiam Arabum) visum rudera magnæ fabricæ sita ad distantiam unius circiter miliaris à flumine, quod Judæi hodierni idiotæ dicunt fuisse olim templum, in quo Nabuchodonosor fuit adorari statuam suam auream tam famosam in sacris literis: & quod ad locum attinet, id verum esse potest, quia sacer textus dicit hanc statuam fuisse erectam in campo, non civitatis, sed provinciæ Babylonicæ, quæ potuit eò usque porrigi: mihi tamen mirum viderur, usque in hodiernum diem tantum reliquum esse rei tam antiquæ, maximè cùm non sit fabricata ex petra. Quamobrem potiùs credo Muhammedanis, ceu doctioribus, qui ædificium illud vocant Aiuàn Kefra, id est Atrium Cesarum, dicuntque extructum in loco antiquæ Ctesiphontis à Regibus Persiæ postremæ progeniei, qui semet quoque Cæsares vocabant ad imitationem nostrorum Impera-

Cap. XI. peratorum. Dixeruntque mihi fabri-
 „cam hanc esse celebrem, tam in hi-
 „storiis, quam in *geographiis Persicis*,
 „quas aliquando conabor adipisci & in-
 „telligere. Ex quibus manifestò colli-
 „gitur, ibi fuisse civitatem *Ctesiphontem*,
 „frequentem in historiis de bellis Impe-
 „ratorum nostrorum cum *Persis*, vel
 „cum *Parthis*. Ego verò amplius addo,
 „quod consequenter ibi etiam fuerit *Se-*
 „*leucia*, quia *Strabo* disertè dicit, *Ctesi-*
 „*phontem* non fuisse nisi suburbium *Se-*
 „*leuciae*, fabricatum à Regibus Parthi-
 „cis, ne huic civitati cum numerosa sua
 „familia graves essent, & cum agmini-
 „bus *Scythicis*, quæ secum ducebant,
 „cum eò in hyberna tenderent, quia
 „regio illa calida est, quemadmodum
 „æstatem transegerant vel in *Hyrkania*,
 „vel in *Ecbatana*, sed *Ctesiphontem* tan-
 „dem ob frequentem sedem familiæ il-
 „lorum, ipsam crevisse in insignem ci-
 „vitatem. Quod si verum sit, utique &
 „*Seleucia* & *Ctesiphon* sitæ fuerint in eo-
 „dem loco, quam propterea *Arabes* re-
 „cussimè appellaverint *Medaim*; id est,
 „*Dipolim*, ex utraque quasi unam faci-
 „entes civitatem. *Agathias* etiam, ubi
 „agit de magno illo *Cosroë*, ex despera-
 „tione propter cladem sui exercitûs ibi
 „acceptam, morbo occupato, illuc mo-
 „ribundum eundem manibus fuisse de-
 „portatum ait, adeoque & hinc liquet
 „eum utramque civitatem, *Seleuciam* &
 „*Ctesiphontem* in unam confundere. *Strabo*
 „tamen *lib. xvi.* valde congruit obser-
 „tioni *Petri de Valle*. Sic enim dicit cita-
 „to loco: *πάλαι μὲν οὖν ἡ βαβυλωνί-
 „ω μνηρόπολις τῆς αἰουρίας, νῦν δὲ σε-
 „λακεία ἢ Ἰπὶ τῶν τήρῃ λεγομένη-
 „πλησίον δὲ ἐστὶ κώμη ἀπαιφῶν λεγο-
 „μένη μεγάλη· ταύτῃ δὲ ἐποιεῖτο
 „χεμάδιον οἱ τῶν παρθυαίων βασιλεῖς,
 „φαιδόμενοι τῶν σελακείων, ἵνα μὴ
 „κατασθμβουῖτο ὑπὸ τῆς σκυθικῆς φύ-
 „λας ἢ στρατιωτικῆς.* Pergit: *Hic pa-*
 „*gus urbis potentia & magnitudine est, cum*

Parthorum multitudinem & apparatus Sect. III.
omnem recipiat, quinimo & necessaria ad
vivendum illis suppeditet. Ibi Parthorum
Reges in hyeme propter aëris temperiem de-
gere solebant: æstate verò in Hircania &
Ecbatanis, (quæ hodie Tauris dicitur)
propter antiquam loci adhuc durantem fa-
mam. Hæc ad Vallæi observationem
confirmandam jungenda censui. Per-
git porro Petrus à Valle.

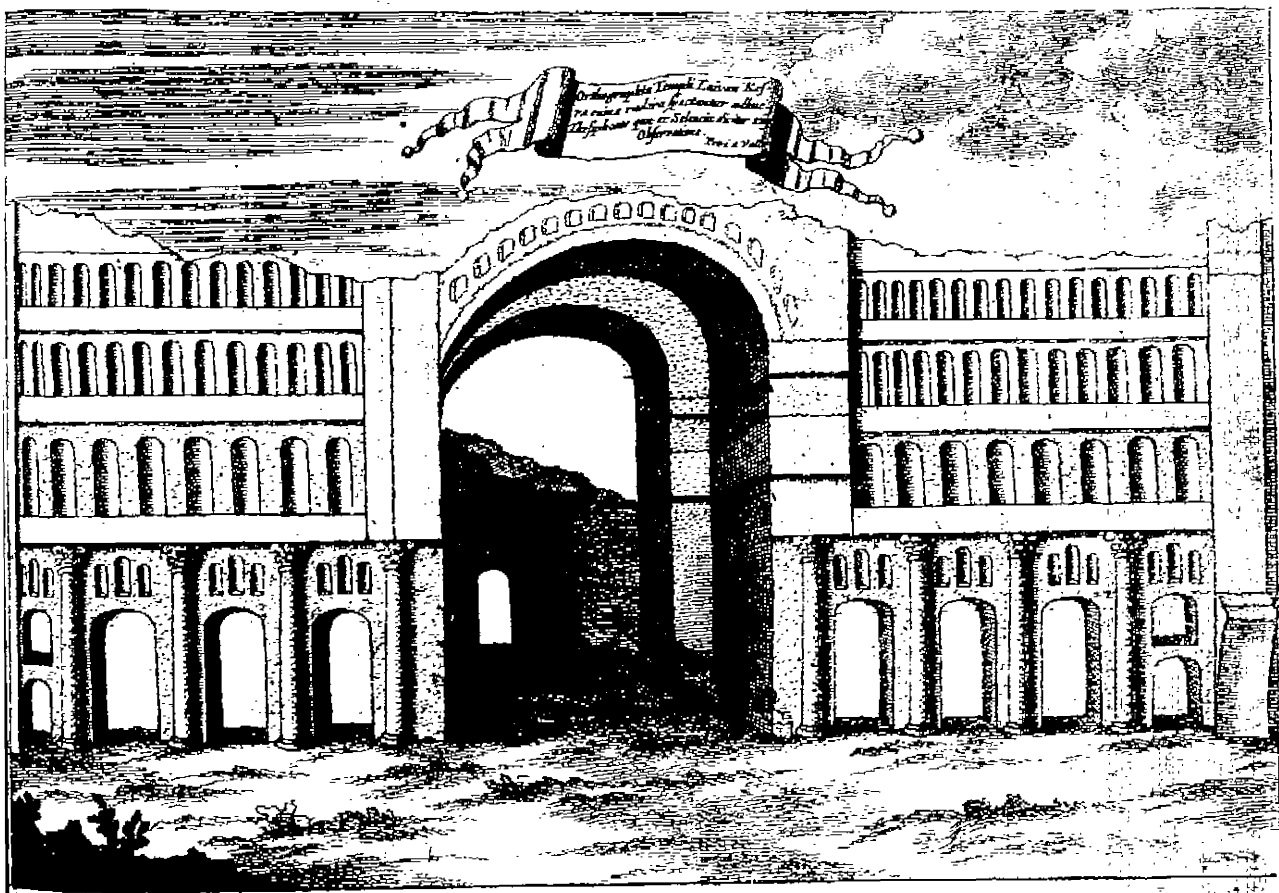
Nel martirologio Romano ancora à 21
di Aprile si fa memoria di un Santo Simeone,
che fu Vescouo de amendue queste cit-
tà Seleucia e Tesifonte insieme, onde il
medesimo si viene à confermare. Medain
poi degli Arabi in una Geografia Persia-
na, che è stimata frà di loro, & è di buon
autore, per quanto intendo, viene à punto
interpretata Tesifonte, perduto già forse
affatto, co' l'crescimento di Tesifonte, e l'
nome & ogni memoria di Seleucia. E per-
che di queste due città tanto vicine, che fa-
cevano un sol corpo, Seleucia si attribuisce
alla Mesopotamia, come nel Epitome
Geografica anche è notato, m' immagino pe-
rò, che stesse nella sponda destra, e più Oc-
cidentale del Tigre, e Tesifonte all' in-
contro nella sinistra all' Oriente, dove è l'
Aivan Kefra, la quale à i Re Parthi, che
di là venivano, senza dubbio era la più com-
moda. Tutte queste cose sono andato io rac-
cogliendo, e confrontando dalla veduta de
i luoghi, da quello che hò inteso esserne scrit-
to ne' libri buoni de' Mahomettani habi-
tatori hoggidi del paese, e dalle note, che
ho appresso di me di qualche cosa già da me
letta, se confrontino poi con tutte le al-
tre historie nostre, mi rimetto à chiarirlo
meglio con più commodità, dove haurò li-
bri, che qui non ne hò, nè la memoria de'
già letti mi serve più che tanto, e per hora
mi contenterò di referir solo quel che vidi.
id est:

In Martyrologio Romano etiam
die 21 Aprilis, celebratur memoria fan-
cti cujusdam Simeonis, qui utriusque
civitatis Seleuciae & Ctesiphontis simul e-
piscopus fuit, unde idem confirmatur.

Deinde

Cap. XI. Deinde *Medain Arabum* in quadam *Geographia Persica*, quæ inter eos magno in pretio est, & à præstante viro conscripta dicitur, ut audio, verritur *Ctesiphon*, forte quia jam tum cum incremento *Ctesiphontis*, *Seleucia* penitus cum nomine omnem memoriam perdidit. Et quia ex his duabus civitatibus tam vicinis, ut unum corpus constituerent, *Seleucia* attribuitur *Mesopotamiae*, quomodo etiam in *Epitome Geographica* notatum est, iccirco arbitror, eam sitam fuisse ad dextram & occidentalem partem *Tigris*, & *Ctesiphontem* è regione sinistræ ad Orientem, ubi est *Aivan Kefra*, quæ Regibus *Parthorum*, ex illâ parte venientibus, dubio procul commodior erat. Hæc omnia ego ipse suis in locis conspexi, & annotavi ea quæ audivi de eâ re scripta esse in bonis li-

bris *Muhammedanorum* incolarum hodie diernorum istius regionis, cumque iis contuli annotationes quascunque antehac à me observatas, quas semper penes me habeo. Cæterum si conveniunt cum omnibus aliis historiis nostris, spero me aliâ occasione ea clarioris expositurum, quando ad manus habebō libros, quos hîc non habeo; neque verò memoria librorum jam letorum huc multum facit, & propterea mihi nunc sufficiet ea duntaxat referre quæ vidi. Pergit postea describendo magnum illud templum adhuc *Ctesiphonte* superstes, etsi nonnihil successu temporum labefactatum; & hodie vocatur à *Mahometanis* *ديوان الكسرا* *divan al chesra*, id est, prima curia *Parthorum*, deinde & *Romanorum*.

L' *Aivan Kefra* adunque, come dicono i *Mahometani*, ovvero l' *Arco di Soliman* Pac, come più alla grossa, per la vicinanza di una cosa all' altra, lo chiamano
alcuni

Cap. XI. alcuni de' nostri, è una fabrica grande fatta tutta di mattoni cotti, e buona calce, con muraglie grossissime, e rivolta con la faccia all' Oriente, e la sua facciata, che è lavorata d' alto à basso con mille scompartimenti de i medesimi mattoni, è lunga da cento e quattordici passi de' miei. Haveva come apparisce tre navi, all' uso delle Chiese nostre, delle quali quella di mezzo sola resta in piedi, & è lunga sessanta due passi de' miei, e larga trenta tre, mà misurai allo peggio, in quel modo che si poteva, per la disugualità, & impacci del terreno ingombro. Dinanzi in mezzo non hà porta grande, come si usa, mà tutta in nave di mezzo, quanto è larga & alta, è aperta, di maniera che di fuori si vede tutta dentro fin' in cima, la qual cosa ha dato occasione à i paesani di chiamar questa fabrica l' Arco, perche con la sua gran volta, aperta dinanzi, rappresenta à punto la figura di un grande, arco. In faccia dentro nella parte di dietro, vi è una piccola porta in mezzo fatta pur ad arco, & dalle bande vicino alla facciata da piedi, vi sono due altre porte piccole, che entravano nelle altre due navi minori, le quali sono rouinate del tutto come anche è rouinata parte della volta, e del muro dietro. Mà non occorre che io mi affatichi in descriverla, il mio pittore la disegnò con diligenza tutta in prospettiva, e nel quadro, che ne sarà, la vedrà V. S. ritratta assai del naturale; id est:

„ Auan Kesra itaque, ut vocant Mu-
 „hammedani, vel Arcus Soliman Pàc, ut
 „vulgò malè quidam nostrum appellant,
 „propter harum rerum propinquitatem,
 „est ingens fabrica tota exstructa ex la-
 „teribus coctis, & bona calce, cum craf-
 „sissimis muris, frontispicio vergente ad
 „Orientem, quod à fastigio usque ad
 „fundamenta multiplici ornatu dicto-
 „rum laterum conspicuum, & centum
 „ac quatuordecim passus meos longum
 „est. Tres, ut apparebat, in eo fuerunt
 „naves, (quo nomine vocantur cellę me-
 „dię,) non secus ac in templis nostris,
 „quarum media tantum superstes est, ac

sexaginta duos passus meos longa est, Sect. III.
 & ampla triginta tres. Mensuravi au-
 tem summa cura, quantum mihi licuit
 per obstacula & gibbositates ruderum
 humi fitorum. In medio partis ante-
 rioris non est magna porta, qualis esse
 solet, sed navis media, quantæcunque
 latitudinis & altitudinis sit, aperta est,
 ita ut ab extra omnia intrò perspiciantur
 usque ad fastigium: unde incolæ
 acceperunt rationem, ob quam hanc
 fabricam vocaverint Arcum, quia per
 suum magnum fornicem anteriùs a-
 pertum, speciem præbet magni ar-
 cus. In postica parte interiore est par-
 va porta in medio facta etiam arcua-
 ta, & à lateribus prope fundamentum
 aliæ duæ parvæ portæ sunt, quæ in-
 tratur in alias duas naves minores, quæ
 sunt penitus collapsæ, prout etiam col-
 lapsa est pars fornicis & muri postici.
 Verùm nolui operam impendere in eâ
 describenda, sed pictor meus eam de-
 lineavit sciagraphicè cum omni dili-
 gentiâ, & in figura quadrata, quam
 videbis hîc naturaliter depictam. Per-
 git Vallæus.

Vicino à questa fabrica mostrano un luogo pieno di rouine, che dicono pur gli Hebrei, che fosse il lago de i Leoni, ò luogo da tenerli le fiere, dove fù gittato Daniele, io le hò tutte per cose poco fondate, & in somma; per le historie Persiane sappiamo certo esser quella la Città di Tesifonte, che come fù assai grande, e magnifica, non è miraviglia, che havebbe molte fabriche notabili, che hoggi che sono totalmente distrutte, è molto difficile à poter conoscere che cosa si fossero. Andammo poi più in là à veder la Meschita di Soliman Pàc, che è fabrica di Mori fatta di mattoni antichi, con qualche garbo, ma piccola, e girando un pezzo per quelle campagne, oltre molte rouine, che trovammo sparse in quà & in là, di fabrica simile à quella di Babel, di mattoni crudi e camuccie. Vedemmo ancora le rouine della muraglia della città, che si vede esser stata molto grande, e si

Cap. XI. conoscono ancora i muri ridotti come in monticelli di terra, & mattoni, che con continuato giro circondano un spatio molto grande di quelle campagne, tanto da quella banda del fiume, dove noi eravamo, che era la riva Orientale, quanto dall'altra, talche il fiume veniva a passare in mezzo alla città, ovvero alle due città, secondo io diceva di sopra, se pur all' hora non correva per altra strada, come dicono alcuni paesani, à i quali per essere ignoranti, io' do poca fede.

E la città, comunque fosse, chiara cosa è, che fu principale, e non ordinaria, perche così dimostrano le sue rouine, e'l sito. Sopra'l fiume, vi trovai anche muraglie di buoni mattoni cotti, murati con bitume in vece di calce, come si scrive, che fossero quelli della mura di Semiramide (quod verum esse Diodori supra adducti verba confirmant) de' quali mattoni pur col bitume attaccato, conforme al mio solito ne presi, e li porto meco dentro una scatola molto ben servata con bombagia, cosa che più di quattro volte ha fatto veder diversi di questi paesani ignoranti, che non sanno che cosa siano le nostre curiosità. Veduto che havemmo tutte queste cose, ritornammo in barca, e tirandola i barcaiuoli contro acqua con la corda, tornammo indietro verso Baghdad, e quella sera alloggiammo sotto la medesima villa Kierd Haggi Curdi, dove havevamo alloggiato la sera precedente; id est:

» Proximè hanc fabricam monstrant
 » locum plenum ruderum, quem dicunt
 » Judei fuisse fossam leonum, vel lo-
 » cum ad detinendas feras, in quem de-
 » jectus fuit Daniel; ego verò id minùs
 » verisimile duco; & quia ex historiis
 » Persicis certò scimus eam fuisse civita-
 » tem Ctesiphontem, quæ cùm fuerit val-
 » de magna & magnifica, non mirum
 » videri debet fuisse ibi multa ædificia
 » magni momenti, quæ siquidem sunt om-
 » nino destructa, difficillimum est di-
 » scernere quid fuerint. Deinde ulterius
 » progressi sumus ad videndum sanum

Soliman Pâc, quæ est fabrica Maurorum Sect. III.
 facta ex antiquis lateribus, cum qua-
 dam pulchritudine, licet parva; & per-
 ambulantes hos campos, præter mul-
 ta ruderà, quæ invenimus passim di-
 spersa, quorum fabrica non est diver-
 sa à fabrica Babel, ex lateribus crudis
 & parvis cannis, vidimus etiam ruderam
 mœnium civitatis, unde animad-
 vertere potuimus eam fuisse valde ma-
 gnam, & discernuntur adhuc muri red-
 acti tanquam in colliculos terrestres,
 & lateres, qui continuo ambitu cir-
 cumdant spatium maximum horum
 camporum, tam ex hac parte amnis,
 ubi eramus, quæ erat ripa orientalis,
 quàm ex altera, ita ut amnis mediam
 civitatem interflueret, vel potiùs in-
 ter ambas civitates, uti supra dixi, ni-
 si forte tum alio alveo fluxerit, ut in-
 colæ quidam dicunt, quibus tamen ob-
 eorundem ignorantiam non multum
 fidei tribuo.

Et manifestum est civitatem, qua-
 liscunque fuit olim, præcipuam & non
 vulgarem fuisse, quia id demonstrant
 ejus ruderà & fitus. Juxta amnem in-
 veni etiam muros ex bonis lateribus
 coctis, cæmentatis bono bitumine lo-
 co calcis, quales scribuntur fuisse in
 muris Semiramidis (quod verum esse Dio-
 dori supra adducti verba confirmant:) ex
 quibus lateribus cum bitumine tamen
 adhærente, pro more meo, quosdam
 accepi, eosque mecum portavi in ci-
 stâ optimè munitos gossypio, quapro-
 pter sæpiùs plurimi horum rudium in-
 colarum ridebant, ignorantes causam
 nostræ curiositatis. Ut hæc omnia vi-
 dimus, denuo ascendimus in navigium,
 quo à nautis ope cordæ adverso amne
 protracto, rediimus Bagdadum, & eo-
 dem vespere pernoctabamus in eodem
 pago Kierd Haggi Curdi, ubi nocte præ-
 cedente fueramus commorati. Pergit
 Valleus civitatem, quam Hella vocant,
 quæ haud dubiè fuit una ex illis urbi-
 bus, quas ad Euphratis littora Semira-
 midem

Cap. XI. *midem ædificasse supra ostendimus; non ipsam, sed posterioribus sæculis ex ruinis veterum urbium extractam; ubi & mentionem facit sepulchri Ezechielis Prophetæ, & fluminis Chobar. Sed audiamus ejus verba.*

Dimorammo in Hella tutto 'l giorno sequente per vederla bene, & in poche parole dirò à V. S. che è situata Hella sopra 'l Eufrate, la metà di qua, e la metà di là, e da una parte all' altra si passa per un ponte di barche, come quel di Baghdad, mà le barche, quando io le ho vedute, non erano più di venti quattro, se bene in tempo di acqua grossa, vene bisognava più. Le case, son pur come quelle di Baghdad, fabricate di buoni mattoni vecchi, ma bassissime, che non hanno se non il primo piano al terreno, e tutte hanno giardino con quantità d' alberi di varii frutti, e sopra tutto palme in tanta copia, e così alte, che sopravanzando di gran lunga, e ricoprendo, per dir così, co' rami tutte le case, quando si vede la città di lontano, non pare di veder una città, mà una folta selva di dattili, che certo in quelle pianure, e sopra quel fiume, è cosa assai vaga à vedere. E città honestamente grande, hà dentro un Castello piccolo, mà competentemente forte sopra 'l fiume, case assai buone, & alcuni di bella fabrica, fatti con architettura, mà troppo scuri.

Vi risiede un Sangiaco, & è sottoposto al Bascia di Baghdad. Frà i giardini vene sono alcuni galanti con agrumi, e simili galanterie, come uno, che io ne vidi, che è di certe donne, figliuole di un Bascia morto. Fabriche notabili non vi sono, ne reliquie di antichità, tutta via si può credere, che anche in tempi antichi tutto quel paese intorno all' Eufrate, e tanto vicino à Babilonia, fosse strettamente habitato e facilmente può essere che Hella dalle stesse rouine di Babilonia in quel luogo nascesse. E mi fu accennato in Hella, mà per la poca intelligenza, che io hò in fin' hora della lingua Arabica non l' intesi all' hora bene, e perciò non andai à vederlo, e quando dopo di esserne partito, l' ho saputo meglio,

*mi è dispiaciuto assai di non esservi andato, e Sect. III. non l' haver veduto, cioè, che vicino ad Hella meza giornata, per altra via diversa, da quelle che io feci, si vede infin' hoggi la sepoltura di Ezechiel Profeta, dove bene spesso vanno molti Hebrei per divotione, e stà à punto sopra quell' istesso fiume Chobar, ò Chabor, come dicono hoggi gli Arabi nominato dalla sacra scrittura nelle visioni di lui, il qual fiume nascendo nella Mesopotamia da una grande e famosa fontana chiamata *راس العين* Ras-el-ain, e cresciuto poi in lungo corso, finalmente verso queste parti viene à metter nel l' Eufrate. Era in vero questa cosa molto degna di vedersi, tanto per Ezechiel, che fu sì gran Profeta, quanto perche nel Martirologio si dice, con l' autorità, come io credo di santo Epifanio che l' hà scritto, che Ezechiel fu sepellito nel sepulcro di Sem e di Arphaxad, progenitori di Abrahamo, che è una grande antichità, mà in somma la mia disgratia, ò trascuragine che fosse, mi privò di questo gusto. Veduto del resto che hebbi ogni cosa, e notato quanto mi parve ne' miei scartafacci la matina di 25 di Novemb. al tardi parti di Hella, e la sera andai à dormire nel medesimo luogo chiamato Biz-serchàn, dove havevamo pur' alloggiato nell' andare. Hæc latinè sic sonant.*

Totum diem sequentem morabamur in civitate Hella, ut eam probè perspiceremus, brevibusque tibi dicam, eam sitam esse ad Euphratem, mediam interfluentem, & ponte scapharum junctum, in modum pontis Bagdadensis; verùm scaphæ, quo tempore eas videbam, non superabant numerum viginti quatuor, utut flumine alto longè pluribus opus sit. Aedes similes sunt Bagdadensibus, extractæ ex bonis lateribus vetustis, sed humilissimis, altitudine saltem æquantibus primum planum telluris, omnesque adjunctos habent hortos cum plurimis arboribus variorum fructuum, & inprimis palmarum tantâ copiâ, adeoque pro-

Cap. XI. procerarum, ut altitudine longè superent, & quodammodo cooperiant cum ramis omnia tecta. Quando civitas procul adspicitur, non præbet speciem civitatis, sed densissimi palmeti, quod sane in his planis campis, & iuxta hunc amnem jucundissimum præbet spectaculum. Civitas hæc utcunque magna est, interiùs munita parvo castello, sed satis valido ad amnem. Ædes omnino bonæ, & quædam pulcrè extractæ, secundum leges architecturæ, sed nimis obscuræ.

Sedem ibi suam habet quidam Saggiacuss, estque subdita Bassæ Bagdadensi. Inter hortos quidam gaudent pomis citreis acidisque aurais ac aliis deliciis, quorum unum vidi spectantem ad quasdam fœminas, filias alicujus Bassæ mortui. Ædificia alicujus momenti nulla sunt, nec reliquæ antiquitatis, tamen credibile est, olim omnem hanc regionem circa *Euphratem*, adeoque vicinam *Babyloniæ*, fuisse populosissimam, & facillè fieri potuit, ut *Hella* in hoc loco ex ipsis rudibus *Babyloniæ* ortum suum traxerit. Dicitum quoque mihi fuit in civitate *Hella*, quod ad iter dimidiæ diei ab eadem civitate, sed diversâ viâ ab eâ quam fueram ingressus, hodieque conspicitur sepulchrum *Ezechielis* Prophetæ; sed quia tum nondum satis peritus eram *lingue Arabicæ*, utique id non satis intellexi, & propterea non ivi eò ad id videndum; deinde verò postquam abieram, meliùs intellectâ re valde me pœnituit, quod non eò iverim & sepulchrum dictum viderim. Quò frequentes vadunt plurimi *Judei* devotionis causâ, situmque est ad ripam ejusdem fluminis *Chobar*, seu *Chabor*, ut vocant *Arabes* hodierni, quod nominatur à Sacra Scriptura in visionibus hujus Prophetæ: qui amnis oritur in *Mesopotamia* ex grandi & famoso fonte appellato *راس العين* *Ras-el-ain*, & postea longo tractu augetur,

tandemque circa hæc loca exoneratur *in Euphratem*. Hoc profectò omnino visu dignum fuerat, tam propter *Ezechielem*, qui fuit tantus Propheta, quàm quia in Martyrologio dicitur, ex auctoritate, ut credo, *S. Epiphani*, qui id scripsit, quòd *Ezechiele* fuerit sepultus in sepulchro *Semi & Arphaxadi*, progenitorum *Abrahami*: quæ sanè est insignis antiquitas. Verùm ut dixi, seu infortunium meum, seu negligentia, me privarunt isto aspectu. Postquam omnia reliqua videram & notaveram, quæ digna visâ fuerant, mane die 25 *Novembris*, sed aliquanto seriùs profectus sum *Hellâ* & vespere pernoctatum ivi in eundem locum appellatum *Bizserchàn*, ubi etiam diverteramus cum illuc iremus.

Atque hæc sunt quæ de prisca *Babyloniæ* fabricis dicenda existimavi; certè sanè inde concludere possum, tanta & tam innumerabili hominum multitudine fuisse inhabitatam tum terram *Sennaar*, tum *Mesopotamiam*, tum universam illam terram ad *Sinum* usque *Persicum*, ubi *Euphrates* magna aquarum mole in id sese evolvit, ut vix passum progrediare, ubi non restent vestitorum temporum, urbiumque vestigia. Totum itaque *Euphratis*, *Tigris*que littus, excultum fuit urbibus, oppidis, turribus, vicis; ita ut vel universa *Babyloniæ* regio usque ad *Sinum Persicum* versus Austrum, & versus Boream in *Mesopotamiam* se extendens unica non immeritò civitas dici poterit. Quod vel ex ore istius *Petri à Valle* curiosissimi exploratoris omnium me audisse memini: sic enim dicit: *E ben vero, che è fabricata Bagdad, come tutte le altre terre vicine da i mattoni buoni, e vecchi dalla Babilonia antica, e dalle altre fabriche, ch' erano all' hora in questi paese, nel quale, benche non si vedono vestigie alcune restate in piedi di muraglia, se non quelle poche, che appresso raccontarò, tuttavia sotto terra in qual si voglia luogo*

Cap. XI. luogo che si cavi, per molte giornate intorno, si trova per tutto quantità grande di mattoni buoni & di muraglie antiche, donde è nata una favola, che si conta hoggi di fra Mori che questo paese fosse tanto habitato, che una volta essendosi perduto in Bagdad un gallo, fu ritrovato in Bassora città sopra l' mare nel Seno Persico, lontana di Bagdad à 12 giornate, sin dove dicono che fosse andato saltando sempre di tetto in tetto. Questa continuata quantità di rouine sotto terra in tutte le paese della provincia di Babylonia, tanto di quà, e di là, quanto in mezzo à i due fiumi, come anche un piccolo ramo o canale tirato dal' Eufrate, che appresso à Bagdad viene à metterfi nel Tigre. id est:

» Verum quidem est, Bagdadum fuisse

» se extructum, ut & alias terras vicinas

» ex lateribus bonis & vetustis Babyloniae

» veteris, & ex aliis fabricis, quæ tum

» erant in istis regionibus, in quibus, ut

» ut non appareant ulla vestigia murorum

» reliqua, nisi pauca illa, de qui-

bus postea agam, nihilominus sub ter- Sect. III.
ra, ubicunque foditur, usque ad mul-
torum dierum itinera circumcirca, in-
venitur ubique insignis copia laterum
bonorum, & murorum antiquorum,
unde nata est fabula; quæ hodie inter
Mauros narratur, quod regio illa tam
frequens fuerit habitatoribus, ut ali-
quando amissus gallus in Bagdado de-
nuò fuerit inventus in Bassora, civitate
juxta littus maris Sinus Persici, sita à
Bagdado ad 12 dierum itinera: eousque
dicunt eum progressum semper saltan-
do de tecto in tectum. Hæc continua
quantitas ruderum sub terra in omni-
bus regionibus provincie Babyloniae, &
ultra, & citra, & in medio duorum illo-
rum fluviorum, ut & parvus rivulus seu
alveus derivatus ex Euphrate, qui pro-
pè Bagdadum se evolvit in Tigrim. Sed
hisce jam præmissis, jam ordine filio-
rum Noë gesta prosequamur.

CAPUT XII.

Genealogia Noë, Japheth, Cham, Sem,
filiorumque.

De ortu Phaleg, & divisione linguarum & gentium.

C. XII.

Ortus
Phaleg &
confusio
lingua-
rum.

Cæterum nonnullæ rationes demon-
strant quidem divisionem
linguarum accidisse multò post
nativitatem Phaleg (quod & nos credi-
mus) verùm non ideo consequitur eam
anno post diluvium trecentesimo qua-
dragesimo contigisse, ut putant He-
braei, qui annus, secundum ipsos, fuit
postremus vitæ Phaleg. Nam si verum
est, quod asserunt Eusebius in sui Chroni-
ci initio, & B. Hieronymus in Osee cap.
2 & S. Augustinus lib. XVI. de Civit. Dei
cap. 17. quos sequuntur omnes penè
alii doctores ecclesiastici, nimirum
Nembrod fuisse illum, quem gentilitas
appellavit Belum, eundemque regnaf-

se annis sexaginta quinque post condi-
tam Babylonem & ei successisse Ninum,
in cujus regni anno 43, natus est Abra-
ham. Procul dubio si prædictis annis
340 à diluvio, ad linguarum divisio-
nem elapsis, addantur anni 65 regni
Belii, & 43 Nini, necessarium erit po-
nere, Abrahamum esse natum anno post
diluvium 448, quod manifestè adver-
saretur Scripturæ Sacræ, ex qua Genes.
cap. XI. vers. 10. usque ad 27, ubi descri-
bitur genealogia Sem filii Noë, à dilu-
vio ad ortum Abrahæ juxta computum
in hac adjuncta tabula expressum, col-
liguntur tantummodo anni 383. Si ve-
rò sequamur eos, qui putant Abraham

Errores
in compu-
ta tempo-
rum occur-
rent.

natum

C. XII. natum esse anno vitæ patris sui 60, & generationem *Cainan* minimè computandam censent, inuenies à diluuiò ad ortum *Abrahæ* longè minorem summam, nimirum annos duntaxat 293. Aliud huic simile absurdum ex priori opinione consequi necesse est. Nam si ponamus diuisionem linguarum (quæ procul dubio facta est, quando *Babylon* ædificabatur) contigisse in ipso ortu *Phaleg*, qui ut colligitur loco *Genes.* proximè adducto, natus est anno post diluuium (præterita generatione *Cainan*) 102. quod pariter ex superscriptis certum est, Scripturæ Sacræ plurimum aduersari. Quocirca probare nullo modo possumus, id quod magnæ famæ auctor, vir alioqui in expendenda temporum præsertim antiquissimorum ratione accuratissimus *libr. in Genes. XV. num. 148*, asserere non dubitavit, dicens, nullam asserri posse rationem, quæ necessariò concludat, vel etiam probabiliter demonstrat diuisionem linguarum non potuisse fieri, quando natus est *Phaleg*, qua in re fortassis, ut fit, memoriæ lapsu, videtur sibi non constare, quandoquidem ipse pluribus in locis & præsertim *libr. XV. in Genes. num. 61. 67 & 148. & lib. XVI. num. 236.* approbat, recipitque communem, quam citauimus, horum temporum historiam, asserentem *Nembrod* eundem esse cum eo, quem gentiles *Belum* dixerunt, & eundem à diuisione linguarum regnasse 65 annis in *Babylone*, quæ fuit initium regni ejus, ut dicitur *Genes. cap. X. vers. 10.* Et *Abrahamum* natum esse anno 43 regni *Nini*, qui immediatè successerat dicto *Nembrod*. Ex quibus profectò (positâ diuisione linguarum in anno primo vitæ *Phaleg*) sequeretur ipsum *Abrahamum* natum esse 108 vitæ ipsius *Phaleg*, quod quàm falsum sit, dignosci potest ex *Genes. cap. XI. vers. 16.* usque ad 25; ubi ab ortu *Phaleg*, ad ortum *Tharæ* Patris *Abrahæ*, euidenter col-

liguntur anni plus quam centum vigin- Sect. III.
ti, siquidem ipse *Tharæ* natus est anno vitæ *Phaleg* 122, ut patet ex Tabula Chronologica. Quis igitur non videt, contra asserentes diuisionem linguarum incidisse in ortum *Phaleg*, posse asserri argumentum valdè firmum, nimirum, quia hac posita sententia, necesse est probabiliorem ac magis receptam horum temporum chronologiam, à probatissimis auctoribus editam, funditus interire, & nullatenus posse cum sacro textu conciliari? Itaque relictis hisce duabus opinionibus, dicimus, quòd si vera est, ut credimus, nuper à nobis relata, & communi doctorum consensu firmata horum temporum historia de *Nembrod*, quod fuerit idem cum *Belo*, quemadmodum nos quoque infra comprobabimus, & quod regnauerit annis 65. & de *Abrahamo*, quod natus sit anno 43 *Nini*, qui immediatè post prædictum *Nembrod* regnasse dicitur, necessarium est fateari id, quod ab exordio hujus operis proposuimus: videlicet diuisionem linguarum anno post diluuium 275 contigisse, qui annus in nostris tabulis cum anno vitæ *Phaleg* 144 contigit. Et hac Vera sententia de ortu Phaleg. leg. Torniel. posita opinione, *Tornuello* teste, multaque ex aliis duabus sequi dicebamus, las. devitantur absurda, & horum temporum historia ab ethnicis, atque item ab ecclesiasticis scriptoribus tradita, ac probata optimè cum sacris annalibus congruere deprehendetur, ut quilibet in præsentì præcipuè tabula breviter, facileque poterit experiri.

Sit ergò positum diuisionem linguarum & populorum factam sub medium vitæ *Phaleg*, id est 144 anno ipsius, diluuii autem 275, multis rationibus, quas passim hinc inde insertas reperies, confirmavimus, quibus positus de re ipsa dicendum est. Cum autem de constructione civitatis & *Turris*, quæ proxima causa fuit diuisionis linguarum, in primo anno *Tharæ* dictum

Anni

TABULA CHRONOGRAPHICA à diluvio usque ad tempora <i>Abrabæ</i> .	Ab orbe condito.	Vitæ Noë.	A di- luvio.	Regni <i>Nem- brod, si- ve Bel.</i>	Regni <i>Nini.</i>	Monar- chiæ <i>Affy- riorum.</i>	Regni <i>Se- mirami- dis super Assyrios.</i>	Regni <i>Za- meis in Ninive.</i>
<i>Noë</i> vinum bibens inebriatus est an. Post annos 28	1666 28	610 28	10 28					
<i>Arphaxad</i> genuit <i>Cainan</i> inch. an. Post annos 30	1694 30	638 30	38 30					
<i>Cainan</i> genuit <i>Sale</i> inch. an. Post annos 0	1724 30	668 30	68 30					
<i>Sale</i> genuit <i>Heber</i> inch. an. Post annos 2	1754 2	698 2	98 2					
<i>Noë</i> dicitur genuisse <i>Jonithum</i> an. Post annos 32	1756 32	700 32	100 32					
<i>Heber</i> genuit <i>Phaleg</i> inch. an. Post annos 30	1788 30	732 30	132 30					
<i>Phaleg</i> genuit <i>Rheu</i> inch. an. Post annos 113	1818 113	762 113	162 113					
Facta est linguarum, gentiumque divisio, an.	1931	875	275					
Regnat <i>Nembrod</i> , qui & <i>Belus</i> in <i>Babylone</i> , an. Post annos 24	1932 24	876 24	276 24					
<i>Noë</i> fertur misisse <i>Jonithum</i> in <i>Ethan</i> , an. Post annos 40	1956 40	900 40	300 40					
<i>Arphaxad</i> & <i>Nembrod</i> , qui & <i>Belus</i> , mortui sunt in fine an.	1996	940	340	66				
<i>Ninus</i> regnat in <i>Babylone</i> inch. an. Post annos 9	1997 9	941 9	341 9		1 9			
<i>Noë</i> moritur sub finem, an. Post annos 10	2006 10	950	350 10		10 10			
<i>Ninus</i> Monarchi. in inchoat <i>Affyrorum</i> , an.	2016		360		20	1		
Moritur <i>Phaleg</i> sub finem an.	2026		370		30	11		
Moritur <i>Nachor Thure</i> pater sub fin. an. Post annos 12	2027 12		371 12		31 12	12 12		
<i>Abraham</i> nascitur inch. an. Post annos 9	2039 9		383 9		43 9	24 9		
<i>Ninus Affyrorum</i> Rex moritur sub fin. an.	2048		392		52	33		
<i>Semiramis</i> regnat in <i>Ninive</i> , & <i>Sarai</i> nascitur in <i>Cheldea</i> inch. an. Post annos 41	2049 41		393 41			34 41	1 41	
<i>Semiramis Affyrorum</i> Regina decessit.	2090		434			75	42	
Regnat <i>Zameis</i> in <i>Affyria</i> inch. an.	2091		435			76		1
<i>Jupiter</i> à nonnullis creditur natus. Post annos 13	2092 13		436 13			77 13		2 13
<i>Chodorlahomor</i> subegit <i>Sodomitas</i> . Post annos 3	2105 3		449 3			90 3		15 3

C. XII. Etum fuerit, restat ut ex confusione ipsa & hominum dispersione in universas terras, qui est ejusdem confusione effectus, dicamus.

Justa pena confusio- nis lingua- rum, à Deo injecta. Et primùm quàm justa fuit hæc pœna architectis istis inflicta, & quàm consentanea divinæ bonitati ac sapientia. Quæ enim à parente pœna suavior expectari possit in liberos minus dictis suis audientes, quam sine cædibus, sine mutilatione & plagis, sine iracunda dissipatione laboriosi operis, atque ideò sine objurgatione & querela adigere ad obtemperandum, novaque colonias deducendas, quæ coloniæ essent, si volentes abibant; aut varia exilia ac deportationes, si inviti. Quod si hæc eorum culpa vanitas fuit, non enim satis probabilia narrant, qui hanc substructionis insaniam à culpa purgare moliantur, ut videre est apud *Tostatum*. Sciebant enim jam pridem sibi à communi parente *Noë* divinitus impetratum, ut in destinatas sibi provincias proficiscerentur. Itaque in mora erant, & in culpa, quæ ex diuturna ista civitatis & turris DEO non grata molitione crescebat. Si ergo hæc culpa vanitas fuit, nonne sapienter opus vanitatis & inops solidæ gloriæ, præter DEI voluntatem susceptum, infirmitate sua, DEO non sustentante contabescit. Si superbæ mentis elatio? nonne confusione expianda fuit, ne superbè unquam gloriosi isti jactare possent opus, quod imperfectum irriti, confusique reliquissent. *Quoniam dominatio imperantis in lingua est*, inquit *Augustinus*, *ibi damnata est superbia, ut non intelligeretur jubens homini, qui noluit intelligere, ut obediret DEO jubenti. Si odium DEI hanc arcem erigebat adversus DEUM, nonne exarmandi erant inimici, nonne ex ipsa arce exigendi, & impia conjuratio animorum, justa linguarum dissensione castiganda?* Unde *Claudius Marius Victor*:

Ut quod peccarunt concordis crimine Sect. III. mentis

Confusæ damnet melior discordia lingua.

Vide *Prosper. Aquit. de Vocat. gentium.* *Quomodo facta lin-*

Sed age, quæ fuit ista linguarum confusio? quomodo facta? quàm multiplex? Nam *Philo* in libro de confusione linguarum, dum historiam suo more in tropologiam conatur vertere, negat confusionem ullam contigisse linguarum, sed divisionem. Nam *Hebræa*, quæ jam erat, in sua puritate & integritate perstitit, aliæ quæ tum primùm natæ sunt, confusæ non fuerunt, antequam essent. An in linguis confusio non fuit, sed in hominibus propter repentinam exorientium linguarum varietatem, ut *Pererio* placet? An confusio linguarum sive permixtio idiomatum fuit, dum in eodem opere diversarum familiarum homines versarentur, & mutatis repente linguis, unus sermo vel dialogus efficeretur, in quo *Hebræa, Græca, Latina, Germanica, Polonica* vocabula mixta, confusaque reperirentur, quorum nonnulla singuli intelligerent, nemo universa? Sicque fieret, ut nemo intelligeret vocem proximi sui, id est, alter alterum intelligere non posset, ut *Lyrano* quoque videtur. An non etiam divisio linguarum rectè dicitur, quandoquidem pro ratione diversarum linguarum à se invicem divisi sunt homines, qui lingua utebantur?

Quomodo facta sit, explicat *Tostatus* cap. II. *Genes.* ex quo *Pererius*. Dico breviter inductam primùm divinitus in omnibus familiis oblivionem nativæ linguæ, id est, *Hebræicæ* præterquam in *Heber & Phaleg*, in quibus illa inviolata permanfit, tum insertam infusamque novam linguam omnibus familiis, prout olim infusa fuerat *Adamo*, & uxori ejus, adeò ut illam non minus haberent in promptu, quàm si eam cum nutricis lacte didicissent. *Ministerio*

C. XII. porro Angelorum id factum fuisse scribit *Origenes*, eorum scilicet, qui illorum populorum rectores futuri erant, ad quos illa DEI dirigatur oratio: *Venite descendamus & confundamus ibi linguam eorum*. Non tamen ait, *Ite, descendite & confundite*, ut præsens intelligatur angelis operantibus, tanquam præcipuus operans, ut observavit *Cajetanus*. S. quoque *Epiphanius* hanc linguarum multiplicationem divinæ inspirationi semel iterumque attribuit. Nec sanè humanâ industria fieri potuisse, quodlibet integrum idioma, ex iis etiam, quæ de *Adami* lingua supra cum *Abulensi* diximus, facile intelligi potest. Sed audi *Claud. Marius* hanc rem eleganti carmine concinentem:

*Claudius
Marius.*

Dixit & intentos operi, molemque levantes

Mentibus attonitis subjecta oblivio primum

Intrat, & ignotæ subit imperfectio linguæ,

Increpitant operis, studio cessante, magistri

*Constantes socios, sed vocem nemo remittit
Non intellectis, quod si quis tentat, inane
Sibilat, aut rupti fremitu sermonis anhelat.*

Sic vanum præva susceptum mente laborem

Destituit frustrata manus; jam nemo propinquum,

Nemo patrem sequitur, quem quisque intelligit, addit

Agglomeratque sibi, sociumque adungere curat.

Dumque perit divisa hujus cognatio gentis,

Gentem lingua facit, sparguntur classibus æquis,

Diductasque petunt vario sub sidere terras:

Ita *Marius* Poëta, in cujus carmine illud non fatis probabile, ignotæ linguæ imperfectionem subiisse, perfectam quippe infusam ab eo, cujus perfecta

sunt opera, credibilius est, neque enim eam humana industria paulatim compararunt. Nec enim item, quod ait, *Gentem lingua facit*; & quod eodem redit; *Nemo propinquum, nemo patrem sequitur*. Communis enim sententia est linguas secundum familias à Domino fuisse distributas, non ex linguis familias. Idque docet *Moses* cum agit de filiis *Japheth*. *Ab his, inquit, divisæ sunt insule gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familias suas in nationibus suis*, quasi dicat, non solum secundum linguas, sed etiam secundum familias. Ita etiam de filiis *Cham* ait. *Hi sunt filii Cham in cognationibus & linguis, & generationibus, terrisque & gentibus suis*. Eodem denique modo filios *Sem* secundum cognationes & linguas, & non tantum secundum linguas distribuit. Quod si nemo patrem sequeretur, quomodo posset ulla familia coalescere? quanquam facile est explicare Poëtam: *Nemo patrem sequitur*, quatenus scilicet patrem, sed quatenus ejusdem linguæ societate conjunctum. Quod porro dictum est, *Confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui*: absurdum esset de singulis interpretari; quasi quisque linguam hujusmodi loqueretur, quam nemo omnium præter ipsum intelligeret. Id enim esset non septuaginta duas linguas, sed quinquaginta millia linguarum introducere, idque valuisset non ad multiplicandos hominum cœtus, & civitates, sed ad omnes à se invicem distrahendos. Mens ergo *Mosis* est, factum esse, ut unusquisque non intelligat omnes, ut ante solebat, sed alii alios intelligant, puta qui sunt ejusdem familiæ; alios non intelligant, qui fuerint diversæ. Per familias ergò distinctæ sunt linguæ, ut inter eos maneret societas inter quos linguæ communicatio servata esset.

Sequitur ut aliquid de numero linguarum dicamus. Quem scriptura nusquam

*Deciso
litis.*

*Numerus
linguarum.*

quam

C. XII. quam prodit, sed eum D. Augustinus, S. Epiphanius, aliique SS. Patres ex numero familiarum Noë à Mose commemoratarum colligunt. Sic autem dicit Augustinus: *Ex familia Japheth, quindecim. Ex progentie Cham, unam & triginta. Ex stirpe Sem, viginti septem. In summa igitur, inquit, omnes progeniti de tribus filiis Noë fiunt septuaginta tres, vel potius, quod postea demonstrabitur, septuaginta duas gentes tunc fuisse colligitur, non homines. Quod se demonstraturum promittit, exequitur cap. II. sequenti, ubi, unam tantum fuisse linguam Heberis & Phaleg, licet omittantur qui gentium & linguarum principes non fuerunt, propter tempus insigni eventu notatum. Quia in diebus ejus terra divisa est. Priore autem illo loco subdit. Propterea ergo multorum filii non sunt commemorati, quia gentibus aliis nascendo accesserunt, ipsi autem gentes facere nequiverunt. Nam qua alia de causa, cum filii Japheth octo numerentur, ex duobus eorum tantum filii nati commemorantur? Et cum filii Cham quatuor nominentur, ex tribus tantum qui nati sunt, adjiciuntur. Et cum filii Sem nominentur sex, duorum tantum posteritas adtexitur; numquid cæteri sine filiis remanserunt? Absit hoc credere, sed gentes propter quas commemorari digni essent, non utique fecerunt, quia sicut nascebantur, aliis gentibus addebantur. Ita D. Augustinus.*

Difficile est 72 linguas præcise ponere.

Eundem numerum agnoscit Eusebius lib. I. Chronol. Græcæ, ubi enumeratis omnibus provinciis filiorum Noë, ὅμῃ, inquit, ἔθνη (ὅς) ἐβδόμηκοντα δύο. Et Epiphanius, Ergo illi, inquit, Turrim & Babylonem ædificant. Sed divino numini de insana illa molitione displicuit, ideoque dissipatis illorum linguis, septuaginta duas ex una fecit, pro hominum numero, qui illo tempore repertus est, unde & Meropes à vocis divisione nuncupati.

Cave putes non fuisse tunc nisi duos & septuaginta viros, sed tot numerosarum familiarum principes, quos pau-

lo ante ἀρχηγέτας & κεφαλαίους Sect. III. appellarat.

Idemque repetit *heresi* 39, ubi de genere Cham ponit duces 32, de stirpe Sem quindecim, de Japheth viginti quinque, ubi totus numerus idem est, partiales non iidem. Nec item existimes unam linguam, materiam & quasi semen fuisse, ex qua corrupta septuaginta duæ nascerentur. Nam *Hebraea*, ut diximus, integra mansit, aliarum novarum natæ sunt; sed perinde est, ac si diceret, pro una natas esse septuaginta duas. Vide etiam *Chron. Alexandrinum* Græco-latin. quod cum Epiphanio sentit.

Addam & Prosperum Aquitanicum, ^{Prosper Aquitanicus.} qui etiam eleganter causam hujus confusiois & multiplicationis linguarum depingit. Jam verò, inquit, procurrente humane propagationis augmento, cum ipsa mortalium numerositas de suis multiplicationibus superbiret, & secundum elationis suæ altitudinem celo cuperet molem immodicæ constructionis inferere, quam mirabilis ad cohibendam hanc insolentiam fuit divinæ censura justitiæ! quæ omnem illorum populorum loquelam, notis sibi invicem significationibus consonantem, septuaginta, & duarum linguarum varietate confudit, ut & inter dissonas voces operantium pereunte concordia, insanæ molitionis machina solveretur, & habitando orbi terrarum incolæ male congregationis opportuna fieret dispersio. Denique in eundem numerum plerique omnes antiqui consentiunt. Vide Pererium, qui in hanc sententiam etiam Hieronymum, Arnobium, & Origenem citat, quibus Beda de sex ætat. Marianus Scotus, aliique addi possunt, præsertim *Chronicon Alexandrinum*, quia eas omnes enumerat.

Cæterum contra hunc numerum dubia movet Pererius partim ex dispari personarum numero, qui in græcis, latinisque codicibus reperitur. Græci enim Latinos tribus personis, sive familiis excedunt, & addendo Canaan, ^{Pererius.} etiam

C. XII. etiam quatuor. Partim quia non videntur plures Patres seorsim à filiis numerandi, quasi diversas ab iis linguas habuerint, quoniam patres non poterunt habere familias, nisi per filios. Quod si patres seorsim à filiis numerentur, quasi linguas suas seorsim ac familias habuerint, prædicto numero addendi erunt *Sem, Cham & Japheth*, imò & ipse *Noë*, & sic numerus linguarum ad sex & septuaginta excrescet. Partim denique quia aliquorum filiorum *Sem, Cham & Japheth* nulli filii sive posterii recensentur. In progenie *Japheth* quinque; in *Cham* duo; in *Sem* quatuor omittuntur, de quibus nihil certi dici possit, unicamque singuli gentem, an nullam, ac plures produxerint, & cum gentibus linguas distinctas. Et sic numerus hic multum semper variabitur, & incertus reddetur.

Defenditur 72 linguarum numerus.

Nihilominus septuaginta duarum linguarum numerus retinendus videtur, qui non leve habet in *Mosis* narratione fundamentum, cum in singulis familiis trium filiorum *Noë*, semper linguæ cum familiis distinctæ reperiantur, familias autem tam multi antiqui, recentioresque Doctores septuaginta duas agnoverint, & hæc objectiones facile solvi posse videntur. Dicemus enim diversum quidem reperiri numerum in hebraicis, græcisque libris; sed eorum qui adduntur à *Græcis* neque linguas, neque familias fuisse diversas, proptereaque à *Mose* hoc loco prætermittos. Secundæ objectioni satisfieri potest, si dixerimus, patres quidem non potuisse habere familias, nisi per filios, potuisse tamen habere per alios ab iis, qui in textu decimi cap. recensentur, & per eos diversas constituere familias.

Tertiæ non improbabiler respondetur, quatuor istos quasi segregatos à cæteris, & eximios, non habuisse singulares linguas, sed præter communem, quam retinuerunt, etiam iis lin-

guis donatos fuisse, quæ in familiis à se ortis reperiebantur, ut singulis monita salutis dare possent, & ad quam liberet familiam se transferre. Quod sentit etiam *Torniellus*. Ad postremum dicimus eos, quibus filii non attribuntur, singulas duntaxat fecisse familias, quibus singulæ datæ sunt linguæ, ideoque postremorum peculiarem distinctionem necessariam non fuisse. Quæ mens est *D. Augustini*, cujus verba paulò ante retulimus.

Hac ergo linguarum confusione & hominum perturbatione inducta:

*Non ceptæ assurgunt turres, non arma
juventus*

*Exercet, portusve aut propugnacula bello
Tuta parant, pendent opera interrupta,
minaque*

*Murorum ingentes, æquataque machina
cælo.*

Nominatim autem *Turrim*, non solum ab Architectis relictam, sed divinitus etiam disjectam plerique antiqui prodidere. *Iosephus* ex *Sibylla* refert deos *Turrim* procellis immixtis subvertisse, & suam cuique linguam dedisse; verum libro tertio *Sibyllinorum* versuum hæc leguntur inter alia:

*Flatibus aut venti magnam sublime fe-
rentes*

*Turrim jecerunt, & litem conciliarunt
Inter eos, urbemque ideo Babylona vo-
carunt.*

*Sed postquam cecidit Turris, linguæque
fuerunt*

*Vocibus inter se diversis, terra deinceps
Tota replebatur divisis regibus. &c.*

Quot scilicet coloniis *Nembrodo* auspice, ut dicitur, in sequentibus, *Epiphanius* quoque initio *Panarii* ait, DEUM non solum hominum divisisse linguas, unde & *Meropes* dicti fuerint, sed *Turrim* etiam ventorum impetu evertisse. *Abydenus*, qui res *Medorum* & *Assyrias* scripsit, apud *Eusebium* de præparatione hæc habet. *Primos homines ferunt è terra natos, robore & magnitudine confisos, diis*

Epiphanius.

Abydenus.

C. XII. diis affuisse; quâ super eos diruta Turris cecidit. Et infra apud eundem hæc ex Eupolemone. *Civitas, inquit, Babylon ab iis condita primùm fuerat, qui à diluvio evaserunt, quos omnes gigantes fuisse constat, sparsos per universam terram, postquam Turris quam ædificabant, divinitus concussa decidit. Et hinc fortè Tertullianus contra Praxean: Filius itaque est, qui ab initio iudicavit, Turrim superbissimam elidens, linguasque disperdens.*

Tertullianus.

Verùm hæc parùm firma sunt, hoc ipso quod à Mose non confirmantur; unus aliquis eorum, quos retuli, eam everfionem, ut videbatur, admodum justam atque probabilem excogitavit, quem reliqui postea sunt secuti. Cùm tamen hæc nisi à Mose scire non potuissent. In cuius scriptis obscurè tantum significatur eos ab opere destitisse, impedimento linguarum injecto. *Cæperunt, inquebat Dominus, hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant; nimirum nisi impediero, sicut & fecit.*

Cur Nembrod in Babylone restitit.

Quòd si quæras, cur Nembrod, qui post dispersas reliquas gentes Babylone substitit, cum popularibus suis, intermissum opus non redintegavit? Respondedo cum Pererio, aut opus fuisse majus, quàm ut à tam paucis hominibus perfici posset, aut potius homines præsentis prodigiù magnitudine atque insolentia deterritos; ausos non fuisse opus imperfectum absolvere, ne divinitus graviori aliqua pœna mulcerentur. Vacasse autem ædificationem per annos ferè centum, videlicet ul-

que ad Semiramidem, quæ inchoatam civitatem Babel incredibili magnificentia ac magnitudine absolvit. Turrim verò illam nequaquam altius extulit, sed aliam mirificè ornatam, in templo, quod Belo consecrabat, inclusit, ut ex Herodoti Clío paulo ante retulimus. Cùm itaque templum Béli in ipsa urbe Babel à Semiramide exstructum fuerit, certè Turrim Babel utpote à Babylone remotam, in ea urbe exstructam fuisse, ex iis quæ in præcedentibus dixi, patet esse quàm falsissimum.

Sequitur ut de dispersione mortali-^{Dispersio gentium.}um in varias terras agamus, quas non temerè aditas aut usurpatas, sed ex fortibus divina voluntate distributas, ex primo anno Phaleg intelligitur. Hoc autem tempore inducta confusione linguarum, quò quemque fors & DEUS tulit, eam terram familiarum principes cum suis occuparunt, ut ait Josephus: *Phaleg Europam, & quæ illi ex Asia adjecta sunt; Cham Africam & Syriam; Sem reliquam Asiam, juxta generalem distributionem, quam eodem loco ex Josepho retulimus. Quod hoc loco exactiùs ex scriptura intelligitur. Spinofam porro in barbaris vocabulis disputationem, & magna ex parte corruptis, utilitas, DEO favente, compensabit. Multa enim scripturæ loca præsertim apud Prophetas, hinc nonnullam lucem accipere possunt, cui ut serviamus, ordinem familiarum à Mose positum, ipsorumque principum ab eo nominatorum sequemur.*

C A P U T XIII.

Quando cæperit regnum Nembrod, & divisio gentium.

C. XIII. **A**B anno divisionum linguarum, ac discessionum gentium de terra Semaar, anno inquam ab orbis condito 1931, & post diluvium 276 circiter insequente, credimus auspici-

candos esse annos regni Nembrod in Babylone, & urbibus proximis, super gentem linguæ suæ, quæ sola illi remanserat, ac deinde etiam super alias finitimas à se occupatas, ut in præcedenti-

C. XIII. dentibus comprobavimus. Porro iste *Nembrod*, qui idem cum *Belo*, ut loco proximè citato docuimus, regnavit in *Babylone* annis sexaginta quinque, ut tradunt *Eusebius in Chronico*, & *B. Augustinus lib. XVI. de Civit. Dei cap. 17*, & alii. Quis autem vir fuerit iste *Nembrod*, sive *Bel*, satis passim in præcedentibus suis locis à nobis dictum fuit.

Per idem quoque tempus, credibile est, cæterarum quoque linguarum principes regnare cœpisse (non tamen tyrannicè ut *Nembrod*) in gente sua, & in singulis regionibus, ad quas primò incolendas pervenerunt. Puto autem eas non admodum à *Babylonia* fuisse remotas, rationabile namque est credere priùs proximiores, quàm remotiores à priscis illis gentibus terras fuisse cultas. Quanquam non multo post, ad declinandam nimis molestam ipsius *Nembrod* tyrannidem, qui non contentus imperare *Babyloniis*, alias quoque finitimas gentes infestare, ac sibi violenter subjugare nitebatur, plurimos longiùs recessisse credimus. Quare, quemadmodum postea in primitiva Ecclesia, prima illa persecutio quæ facta est *Hierosolymis* adversus *Christi* fideles, in causa fuit, ut ipsi ad fidem latius propagandam dispergerentur in varias orbis provincias, quibus deinde scripsit *B. Petrus* primam suam epistolam, nimirum, *Dilectis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ & Bithyniæ*: ita priscis illis temporibus divina providentia factum est, ut tyrannica invasio ipsius *Nembrod*, divinæ ordinationi deserviret, ad populis replendas etiam alias terrarum regiones, à prioribus illis valde admodum remotas. In quibus deinceps varia regna surrexissent, dubitandum non est, præcipuè verò apud *Ægyptios*, & item apud *Sicyonios* in *Græcia*, de quibus aliquid suis locis ex *Eusebio* tangemus. Nam de regno *Italiæ*, quod *Jo. Lucidus* in

Regnum
veterum
origo.

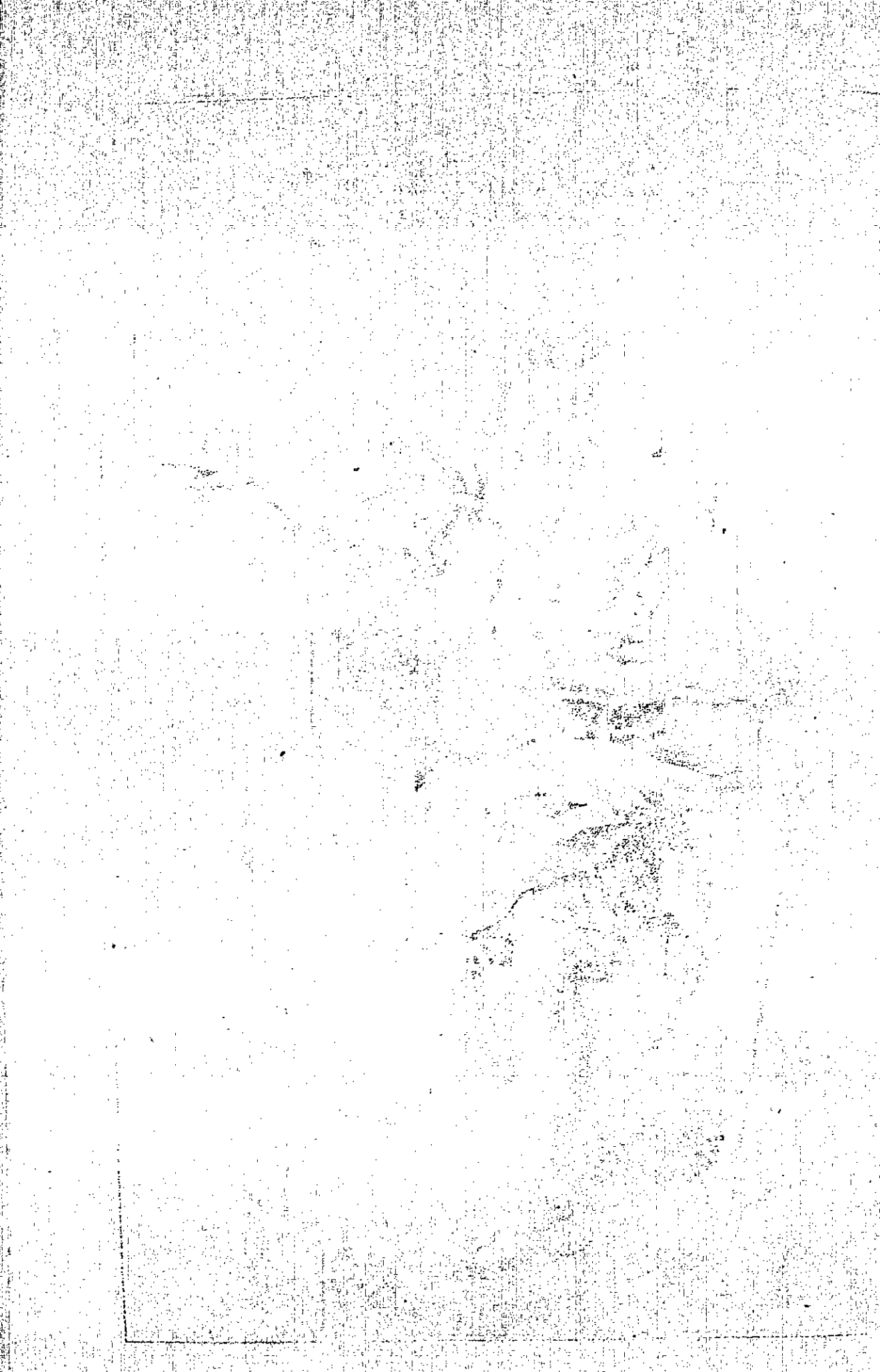
suis tabulis, ponit cœpisse viginti quatuor annis ante *Nembrod* primum Regem *Babylonis*, adeò irrationabile est, ut figmento simile videatur. De cunctis autem priscorum illorum temporum regnis, sicut nullum aliud tempore præcessit regnum *Babylonis*, ita nullum illo majus fuit. Nam non multo post, nempe temporibus *Nimi*, qui sedem ejus transtulit in *Assyriam*, usque adeò excrevit, ut Monarchiæ *Assyriorum* nomen acceperit. Quare nos aliqua quidem certiora quorundam Ethnicorum regnorum initia suis locis commemorare non negligemus; veruntamen successivam Regum seriem, tantummodo hujus, & aliarum monarchiarum, quarum Scriptura Sacra meminit, hic adnotabimus.

Ab hoc quoque circiter tempore, uti sentit *Torniellus*, & non prius, sed potius aliquanto post, oportet inchoatas esse dynastias, seu potentatus *Ægyptiorum*, certum est enim ex supradictis, & irrefragabili ipsiusmet Sacræ Scripturæ testimonio, ante divisionem linguarum gentes non esse divisas, sed post, neque ullas alias orbis regiones, præter *Armeniam* & *Babyloniæ*, & loca ad Orientem illis proxima, ab hominibus post diluvium fuisse inhabitatas, nisi ut diximus, post divisionem linguarum. Quod verò nos in *Oedipo Tom. I.* etiam mentionem dynastiarum *Ægyptiorum* amplam fecerimus, etiam ante diluvium, id non factum est, quod ita sentiremus, sed secundum *Ægyptiorum*, *Arabum* & *Manethonis* opinionem, ubi & mentem meam de dynastiis futurius aperiam reperiet Lector. Quamobrem benè *Jo. Lucidus lib. V. de emendatione temporum cap. I.* & in *suis tabulis* primam *Ægyptiorum* dynastiam inchoat ab initio regni *Nembrod* & *Chalæorum*. Unde necessarium videtur asserere, sexdecim illas priores dynastias, quas *Eusebius in Chronico* ponit præcessisse ortum *Abrahæ*, aut fuisse multo

pau-

*Nimrod filius Chus, Fili Cham ipse cepit esse
potens in Terra, robustus Venator coram
Domino. Genes. 10.*

C. XIII. pauciores, aut admodum breves. Etenim hinc ad nativitatem *Abrahae* computantur tantummodo anni centum septem, ut patet in tabulis, nimirum sexaginta quinque regni ipsius *Nembrod*, seu *Beli*, qui fuit primus Rex *Chaldaeorum*, & quadraginta duo regni *Nini*, qui immediatè successit *Belo*; natum enim esse *Abrahamum* anno quadragesimo tertio regni ipsius *Nini*. Unde sequitur non potuisse singulas dynastias septem annos explevisse. Nam uti jam paulò ante ex *Torniello* tradidimus, si dynastiæ *Aegyptiorum* in tempus ædificationis *Turris* inciderunt, quomodo textus S. Scripturæ verificabitur? Cùm id temporis totum ge-

nus humanum in terra *Semmar*, & vicinis *Mesopotamiae* locis congregatum fuerit? Aut quomodo *Cham*, *Chus* & *Nembrod*, qui *Turris* fabricæ omnes præsentés fuerunt, necdum transmigracionem orsi, *Aegypti* dynastias instituire & administrare potuerint, cùm nullus tunc temporis vivens homo extra *Babyloniam* sive *Affryriam* reperiri potuerit, quis est, qui capere possit? Dicere igitur cogemur illas post *Chami* in *Aegyptum*, quæ eum forte contingebat, adventum, per filium *Mesraim*, primum institutas fuisse. Sed de hisce quàm fusissimè actum vide in *I. Tom. Oedipi Aegyptiaci lib. I.* ubi per totum omnia ample profecuti sumus.

*Ante di-
visionem
& constitu-
tionem lin-
guarum
Aegyptus
non fuit
habitata.*

CAPUT XIV.

De Progenie Chus, & utrum fuerit verè colore nigro imbutus.

CXIV. **V**erùm quia *Chus* primus *Aethiops*, sive niger fuisse creditur, saltem post diluvium, nam antea an fuerint *Aethiopes* incertum est, libet hoc loco inquirere, num universa progenies ejus nigra fuerit, vel saltem omnes, qui postea nigri nati sunt, ab ipso prodierint? Et primum quidem certum est probari non posse, cùm potius appareat oppositum; constat enim *Nembrod* filium *Chus* habitasse cum prosapia sua in terra *Semmar*, hoc est, in *Babylonia*, seu *Chaldea*, ubi nusquam legimus incolas fuisse nigros. Quod si verum est, etiam consequitur, illam cutis nigredinem non semper necessariò ex propagacione generari, ita ut niger vir non possit non nisi nigrum filium gignere, cùm jam dictum sit nigredinem *Chus* non fuisse in omnes ejus posteros diffusam. An verò omnes nigri ab ipso *Chus* originem duxerint non facile est definire, quoniam videtur esse communis opinio, atrum illum cutis colorem po-

tius ex loci ariditate, & solis adustione, quàm ex aliqua alia causa produci; communiter namque videmus in aridissimis, calidissimisque terrarum plagis nigros, aut saltem subnigros homines reperiri; contra verò, in humidioribus frigidioribusque, admodum albos. Sed huic opinioni officere videntur, quæ refert *Abrahamus Ortelius*, in tabulæ quartæ sui theatri commentariolo, nempe in calidioribus quibusdam locis, sub eodem parallelo, atque sub eadem cæli constitutione, alibi nasci homines albos, ut in *America*; alicubi subfusci coloris, ut in *Abyssinorum* regionibus, alicubi nigerrimos, uti in regno *Congo*, *Guinea*, cæterisque nonnullis *Africae* regionibus, uti *Monomotapa*, *Sofala*, & qui ad flumen *Cuama* habitant. In *Abyssinorum* tamen regno non omnes nigri, sed subfusci coloris, non obstante meditullio *Africae* sub æquinoctiali constituto & imensis caloribus æstuante, nascuntur. Rursus in *Indiae Orientalis Malabarico*

Non omnes sub zona torrida nati nigri coloris sunt.

CXIV. regno nigri quoque, uti *Calecuti* celebri emporio. Cur verò in *America* nigerrimi coloni non nascantur, etiamsi calidis & ficcis, etiamsi æquatori subiectis regionibus, mirum cuiquam videri possit. Constat demum eos qui incolunt *Australes Cretæ, Siciliae, Hispaniæ* que partes, candidi esse coloris, cum tamen certum sit eosdem non minus ab æquinoctiali distare, in nostro hoc hemisphærio Arctico, quàm in Antartico distet ab eodem Æquatore extremum illud *Africae* promontorium, quod *Caput Bonæ spei* dicitur, cujus habitatores esse nigerrimos testantur *Lusitani*, qui in suis ad *Indias Orientales* navigationibus frequenter admodum per illas oras pertransire coguntur, uti paulò ante de incolis *Monomotapæ* diximus.

Ex quibus omnibus tria satis probabiliter colligi posse videntur. Primò solis propinquitatem seu adustionem, terræque ariditatem simul concurrentes esse quidem causas valde appositas ad conservandam, vel etiam augendam cutis nigredinem, præsertim in facie, aliisque partibus minimè opertis, ut quotidie fieri videmus in rusticis, aliisque, qui æstivo tempore sub radiis solaribus commorari diutius solent; veruntamen non sufficere ad producendos homines naturaliter nigros, alioqui in omnibus calidissimis, siccissimisque regionibus nascerentur homines nigri, quod non ita esse probant superius narrata. Unde certissimum puto, quemadmodum etiam *Torniellus* hoc loco sentit in corporibus humanis originem nigredinis non propriè à regionum qualitate, sed ex alia causa provenire, nimirum primariò à stirpe, seu generatione & sanguine parentum: cui ego junxerim naturalem alicujus loci constitutionem unà cum respectu ad solem.

Secundò probabile admodum esse, quod naturalis humanorum corporum nigredo primò omnium appa-

ruit & à nativitate ingenita sit in ipso *Chus*, tamen si is in terra *Sennaar*, vel potius in *Armenia* natus credatur, quæ nimiam solis ustionem non patitur. Et hoc ex divina dispositione factum credimus, non quidem in pœnam paternæ impietatis, & avitæ maledictionis, quandoquidem ex supradictis apparet ipsum *Chus* multò antè fuisse genitum, quàm pater ejus *Cham* in præmium suæ impietatis Noëticam maledictionem in filio *Canaan* accepisset, sed aliqua alia de causa soli DEO cognita. Quod si propinquiores causas nigredinis *Chus* indagare velimus, dicere possumus id contingere potuisse vel ex vehementi quadam & fixa matris imaginatione cujusdam rei nigerrimæ in ipso conceptionis tempore occasionaliter excitata, ad similitudinem ejus, quod in gregibus *Jacob* accidisse legimus *Genes. cap. XXX. vers. 37. Lycosthenes* sanè in suo de *Prodigiis* libro, foeminae cujusdam meminit, quæ uterum gerens dum in pictura trium Regum, quam cubiculo suo affixam tenebat, *Gasparem* ex tribus nigerrimum, anxie quàm sæpissimè vehementi imaginationis vi considerans, oculos dentesque in nigerrimo vultu miraretur, mox deposito utero infantem genuisse *Æthiopi* simillimum. Sic accidere potuisse dico ex repentino quodam ac vehementissimo appetitu materno rei nigerrimæ, quem adimplere non valuit, quando ipsum *Chus* gestabat in utero, ut videmus contingere in mulieribus, quæ maculosos foetus pariunt, quodammodo exprimentes in ipsa macula colorem rei concupitæ, quam *Græci* *κίρκος*, *Picam* *Latini*, *Itali* *la voglia*, dicunt, de qua in *Arte magnetica*, de magnetismo imaginationis mulieris fusè & curiosè actum vide. Nam si levior causa in aliqua cutis parte, v. g. nigram atque indebitam efficere potest, quemadmodum ipsa docet experientia, utique videtur hujusmodi

Nigredo
in Chus
causari
potuit ex
imaginatione
matris in ipso
conceptionis
tempore.

Nigredo
in Chus
naturalis.

CXIV. cernendi vehementissima causa, tanquam multo magis humores commovere atque alterare valens, totam proli cutem, eodem colore quemadmodum naturaliter inficere potuisse. Neque incongruum videri debet, quod procedentibus postea temporibus ex *Chus* nigro, & uxore ejus alba procreati sint filii alii nigri, alii albi, quidam verò subfusci, quandoquidem videmus filios aliquando magis assimilari patri, aliquando matri, & interdum, veluti ex æquo, utriusque. Tertio demum credibile esse, quod de filiis *Chus*, qui erant nigri aut subfusci, postea plures delegerint sibi ad habitandum regiones valde calidas & siccas, tanquam ipsorum naturæ magis accommodatas, & quodocunque (ut aliis quoque nationibus sæpius contigisse certissimum est) de propriis sedibus pulsi sunt, ad alias non valde dissimilis temperamenti commigrarint. Atque hinc factum esse puto, quod, tamen omnes *Æthiopes* à *Chus* originem traxisse credantur, non tamen in eadem orbis plaga, sed in diversis hodie, calidis nimirum & siccis, nigro colore imbuti reperiantur. Utrum autem, quod diximus accidisse ipsi *Chus*, postea unquam alicui alteri contigerit, ut scilicet ex utroque parente albo niger aliquis sit genitus, neque negare, neque affirmare audemus: nam licet, quod semel accidit, aliàs etiam, n̄ DEUS prohibeat, accidere posse videatur, veruntamen quod id de facto acciderit, incomperatum habemus. Si verò id aliàs contigisset, certum esset, quod non omnes *Æthiopes* de posteritate *Chus* descendisse affirmari possit.

Genealogia filiorum Chus. Sed jam ad filios ipsius *Chus* deveniamus, de quibus *Torniellus* in suis *Annalibus* ita ratiocinatur, quem nos uti scriptorem fide dignum sequemur. *Saba* primus inter filios *Chus* recensitus, & alter *Saba*, qui Hebraicè potiùs *Schaba* dicitur filius *Regma*, nomen origi-

nem que dedere *Sabæis*, gentibus *Felices* Sect. III. *Arabie* propter thus, quod inde ubique deferri solet communiter admodum notis. Hi inter *Sinum Persicum* & *Arabicum*, quod *Mare Rubrum* vocant, hoc est, *Arabiam* incoluerunt; quamquam *Schabæi* sive *Sabæi*, qui ex *Schaba* filio *Regma* descenderunt, magis ad Orientem & prope *Sinum Persicum*: *Sabæi* verò, qui ex *Saba* filio *Chus*, magis ad Occidentem, & ad *Mare Rubrum* seu *Arabicum* inhabitasse credantur. De *Sabæorum* divitiis & odoribus vide *Pomponium Melam* lib. III. cap. 8. & *Strabonem* lib. XVI. quamvis id quoque satis conjici possit, ex auro, aromatibus ac gemmis pretiosissimis, quas attulit Regina *Saba Salomoni*, ut habetur 3 *Reg.* cap. X. vers. 10. & 2. *Paralipom.* c. IX. v. 9.

Hevila alter filius *Chus*, *Hevileos* ^{*Hevila* alter.} protulit, quos in confinio *Ismaëliitarum* & *Amalecitarum* prius habitasse colligimus, ex *Gen.* cap. XXV. vers. 18. Ubi dicitur *Ismaëlitas* percussisse *Amalecitas* ab *Hevila*, donec venias ad *Sur*. Oportebat autem de *Hevilais* postea plurimos transisse in *Getuliam*, quæ erat *Africa* interioris regio, eremo coherens, si verum est, quod ajunt *Josephus* & *Beatus Hieronymus*, nimirum *Hevileos* esse *Getulos*.

De *Sabatha* tertio filio *Chus* exisse a- ^{*Sabatha* 3.} junct *Sabathæos*, quos putant *Arabiam Felicem* primùm infedisse. Siquidem illius regionis metropolis *Ptolemæo* teste, *Geographiæ* lib. VI. cap. 7. *Sabatha* dicta est: deinde transisse creduntur in *Africam*, ac prope *Meroen* clarissimam *Nili* insulam inhabitasse, proptereaque à *Josepho* & *B. Hieronymo* dici *Astabaros*.

Regma quoque, quartus filius *Chus* ^{*Regma* 4. fil. *Chus*.} genuit, qui pariter in *Arabia Felici* habitasse censentur cum *Sabathæis* & *Sabæis*, cujus rei signum est, quod *Ezechie* cap. XXVII. vers. 22. inter negotiatores *Tyri* afferentes aromata, lapides pretiosos & aurum, junguntur *Saba* & *Regma*, id est, *Sabæi* & *Regmæi*.

C. XIV. Quidam putant *Regmaeos* postea eam regionem incoluisse, quæ *Carmania* dicta est. Sanè de *Dadan* altero filio *Regmae* (nam de primo nomine *Saba* seu *Schaba* jam dictum est) ajunt descendisse *Dedanæos*, quos fuisse finitimos *Idumæis*, conjici potest ex *Jerem. cap. XLIX. vers. 8.* & *Ezech. cap. XXV. vers. 13.* ubi progredientes contra *Idumæam*, videntur eandem cladem communem facere *Dedanæis*. Et *Ezech. cap. XXVII. vers. 15.* filii *Dedan* appellantur negotiatores *Tyri*, & inter alias nationes non longè à *Tyro* distantes, collocari videntur. Quare quidam putarunt eos fuisse primos cultores illius *Syriae* re-

gionis, quam *Ptolemæus libr. V. suæ Geographiæ cap. 15.* *Palmyrinam* vocat. *Josephus* & *B. Hieron.* *Dadanæos* dicunt esse *Æthiopes occidentales*, quod ut verum sit, oportet ipsos posterioribus temporibus de *Asia* trajecto *Mari Rubro*, transisse in *Africam*, atque ad occidentalem pervenisse *Æthiopiam*.

Qui autem fuerint *Sabathachæi* ex *Sabathaca* quinto filio *Chus* progeniti, & ubi habitaverint, incertum est, quoniam ut ait *B. Hieronymus*, *Regma* & *Sabathacha*, paulatim antiqua vocabula perdidere, & quæ nunc pro veteribus habeant, ignoratur.

Sabathaca
5. filius
Chus.

CAPUT XV.

De regno Nembrod & impietate ejus, & cur Belus vocatus sit.

C. XV. CÆterùm de *Nembrod* sexto filio *Chus* & *Chami* nepote Scriptura Sacra seorsum loquitur ut ait *S. August. libr. XVI. de Civit. Dei, cap. 3.* vel quia post prænominatos filios ac nepotes ipsius *Chus* genitus fuerit aut (quod credibilis est) propter ejus eminentiam supra cæteros. Nam & de ipso dicitur: *Ipse cœpit esse potens in terra: & post pauca: Fuit autem principium regni ejus Babylon & Arach & Achad & Callanne, in terra Sennaar: Genes. cap. X. vers. 10.* Ex quibus verbis tria videntur posse colligi ad historiam nostram pertinentia. Primum est annos regni *Nembrod* numerari debere ab ædificatione *Babylonis* jam aliquatenus expedita, nimirum post divisionem linguarum ac discessionem gentium in varias terræ regiones, tunc enim cessaverunt ædificare civitatem, inquit *Genes. cap. XI. vers. 8.* Quare oportet ipsum *Nembrod* tunc aut paulo post regnare cœpisse in *Babylone*. Alterum est Scripturam *Sacram*, cum dicit, *Babylon* & alias memoratas urbes terræ *Sennaar*

fuisse principium regni ejus, tacitè indicare, ipsum postea etiam regnasse super plures alias urbes: ita enim textus habent. Tertium est, Scripturam *Sacram* cum de nullius alio regno ante meminerit, quodammodo insinuare ipsum *Nembrod* fuisse primum qui regnare cœperit. Nam, ut *Hebræus* textus habet. ראשיתו ממלכתו בבל וארך ואחד וכלנר. Et fuit initium regni ejus inter *Babel* & *Arach* & *Achad*, & *Challanne*. Cum itaque dico regnum ejus; utique *Nembrod* Regem ejus fuisse quis negarit? Tametsi post diluvium credibile sit, singulos illos Principes, qui fuerunt veluti capita variarum nationum & linguarum, regnasse in urbibus à se conditis eodem tempore, quo regnabat in terra *Sennaar* ipse *Nembrod*. Verùm si loquamur de Rege, non quasi de naturali Principe, sed ut etiam communiter accipitur, pro Tyranno, qui per vim occupando alienas urbes, nil aliud curat, nisi per fas nefasque suum augere imperium, procul dubio dicere possumus *Nembrod* primum fuisse

Nembrod
primus ty-
rannus
in
pro-
fectus est.

C. XV. esse Regem tyrannum, qui sic regnavit in hoc mundo, saltem post diluivium. Ipse enim cum esset potens, coepit potentiam suam in subjiciendis sibi populis, etiam ad se nihil pertinentibus exercere. Et primò quidem dominium arripuit super eos, qui secum in terra *Sennaar* remanserant: nimirum in *Babylone*, & in aliis tribus civitatibus paulo ante commemoratis, *Achad*, *Arach* & *Chalanne*. pro quibus interpretatur B. Hieronymus, *Edeffam*, *Nisibim* & *Seleuciam* vel certe *Ctesiphontem*, de qua supra. Deinde his non contentus, finitimas nationes invasit, ac subegit: postremò etiam remotiores populos, pura *Persas* & fortè item *Affyrios*, ita ut non solum super plurimas urbes, sed super varias quoque provincias ac linguas, ipse magnus Rex seu tyrannus evaserit. Rectè igitur (inquit S. Isidorus lib. VII. Etymologiarum) appellatus est *Nembrod*, qui interpretatur tyrannus, quia prior omnium ipse insuetam arripuit in populis tyrannidem. Et hoc idem priùs etiam asseruerat B. Hieron. in traditionibus Hebraicis in *Genes.* Oportet itaque ipsum *Nembrod* non solum fuisse robustum viribus, sed etiam ingenio audacem, ac dominandi cupidissimum, & consequenter, ut esse solent hujusmodi homines, virum crudelissimum, sanguinarium, impium atque rapacem, ut ex typo corporis ejus hic appposito sat patet. Hinc est quod postea ipsius imitatores, qui omnia divina humanaque jura pervertere ac violare non verentur, regnandi gratia, ex illius nomine, tyranni, non Reges nuncupari coeperunt. Quod insuper *Nembrod* fuerit idololatra & gentes sibi subditas ad idololatriam, ne à se deficerent, adegerit, affirmat *Hugo de S. Victore* in suis annotationibus in *Genes.* ubi ait. *Nembrod* mole corporis & viribus alios superans, dominium coepit exercere per violentiam, & induxit homines ad idololatriam, ut ignem ac Solem, qui igneus

est, quasi Deum colerent, quem errorem postea *Persæ* & *Chaldæi* secuti sunt. Itaque DEO & homini injuriam fecit. DEO, qui ei debitum cultum ademit; homini verò, quia eum dominio injusto oppressit, & in errorem decipiendo induxit. *Isidorus* item lib. XIV. Etymologiarum scribit eundem *Nembrod* abiisse in *Persidem*, ibique *Persas* ignem colere docuisse, Nam omnes (inquit) in illis partibus Solem colunt, qui ipsorum lingua 𐤎𐤍 id est, DEUS dicitur. Sed & *Persas* eum *Mythram* vocasse, id est Lapidem ignitum, sive Solem, in I. Tom. *Oedipi*, cap. de *Mythra* *Persarum* deastro, ejusque sacrificiis fusè docuimus. Ex quibus omnibus dignosci potest, quàm procul à veritate aberraverint *Amius* & ejus affectæ, dicentes, *Nembrod* magis studuisse paci, religionique deorum, quàm opulentiae, ideoque translatum à diis, subito non comparuisset. Sed hanc imposturam *Amianam* alibi refutavimus.

Quæri hoc loco potest, num iste *Nembrod* sit ille primus Rex, quem *Bel* ethnicum appellarunt; an quem gentilitas vocat *Ninum*? vel fuerit diversus ab istis? Certè *Berosus* ille ab *Amio* confictus, tradit *Nembrod* fuisse illum, quem *Saturnum* prophani dixere scriptores, eundemque extitisse patrem *Beli*, avumque *Nimi*, perperam. At *Gerardus Mercator* in sua *Chronologia* affirmat *Nembrod* fuisse *Ninum*, refellitque predictam *Berosi Amiani* sententiam, dicens eam nullo modo posse subsistere; cum ipse falsissimam amplexus sit: nimirum opinionem omnino singularem, & omnibus ferè præcipuis scriptoribus contrariam. Vide *Pererium* qui lib. XV. *Commentariorum* suorum in *Genes.* num. 64. ejus argumenta optimè dissolvit. Nam ad id, quod ait *Mercator* ea quæ de *Nembrod* ecclesiastici scribunt auctores, & *Josephus*; nimirum quod fuerit vir valde bellicosus, at impius & primus qui per vim regnare coeperit,

Sect. III.

Nembrod
Bel dicitur.Mores
Nembrod.Idololatriam
primus induxit
in orbem.

C. XV. & urbes expugnare, ac sibi subditas facere, & hujusmodi alia, proflus cum his, quæ de Nino habentur in gentiliū historiis, convenire: responderi potest hæc multò magis congruere cum his quæ de Belo iidem auctores prodiderunt. Sententiamque Mercatori contrariam comprobatur auctoritate B. Hieron. super cap. II. Osee, & Eusebii in Chronico. Quorum duo posteriores aperte asserunt, Belum fuisse primum Regem Assyriorum in Babylone; & plerique Rabbini Nembrod vocant נְמֵרֹד שְׁמוֹ בְּעֵל וְחַוָּה אֵבִי נִינוּ שִׁבְיָהּ נִנְוֵרָה Nembrod Bel, patrem Nini, qui ædificavit Ninive. His adde quod idem Eusebius lib. IX. de præparatione evangelica c. 4. non procul ab initio, refert ex Alexandro Hystorico & Eupolemo, primum in Babylone Belum regnasse. Ergo idem fuit Belus cum Nembrod, quem vel ipsa Scriptura Sacra primò omnium regnasse in Babylonia testatur. Cum igitur in hac veritate, tum sacri, tum ecclesiastici, tum etiam prophani, antiquissimique scriptores convenire videantur, libenter nos quoque eandem sequi, amplectique debemus sententiam, præsertim cum jam in Obelisco Pamphilio, Saturnum & Belum & Nembrod, unum & eundem esse ostenderimus. Unde fit consequens, Nembrod à Belo non fuisse diversum. Cur autem Nembrod à gentilibus dictus sit בְּעֵל Bel, non penitus exploratum videtur. Forsan ab impuro coitu, quo sine discrimine utebatur. Vide Guidonem Fabricium in Dictionario Syro-Chaldaico ad vocem בְּעֵל. Nam etsi non sit improbabile, ut quidam putarunt, ipsum fuisse binominem, ac primò quidem quando natus est vocatum fuisse Nembrod ob corporis robur, postea verò ex quo factus vir, coepit exercere tyrannidem, & ob profusam libidinem dici coepisse בְּעֵל Bel. Hinc mihi proba-

Cm Bel dictus.

bilius videtur, ei primò nomen Nembrod à proprio patre fuisse impositum, qui prophetiæ dono (quod interdum etiam malis concessum constat) futura prospiciens, nominaverit filium suum Nembrod, eò quod tunc prævidisset, ab eo tyrannidem in mundo esse introducendam, quemadmodum de quibusdam aliis hujusmodi priscorum patrum prædictionibus non semel dictum est. Nam ut rectè Baal Hatturim dicit, Et fuit Nimrod vocatus Baal, eò quod ipse primò instituisset cultum deorum quos בְּעֵל Baalim vocant. Quicquid sit: quod verò à suæ linguæ gentibus Bel ei postea inditum fuit, quod apud Syros, Hebræos & reliquos orientales, Bel, dominum, id est, in omnia dominium sonet. An ideo primum ejus nomen, Nembrod, apud Hebræos tantum; Belis autem vocabulum in universa etiam gentilitate deinceps diffusum est? Certè, quemadmodum ipsi nomen à Bel impositum fuit, sic apud Syros Baltis nomen Veneri impositum fuit, quod Amoris esset domina, ut in Genealogia Deorum. I. Tom. Oedipi expositum fuit. Quod verò juxta nonnullos ei à Babel civitate ab eo condita nomen Bel impositum sit, neutiquam approbare possum, cum urbis Babel etymon à confusione linguarum inditum fuisse unanimi interpretum opinione constet. Sed ne inutilibus ratiociniis tempus teramus, sufficiat nobis annos regni ejus ab ædificata Babylone, seu à divisione linguarum esse auspiciandos; hæc enim duo eodem circiter tempore accidisse ex sacra Genesi satis aperte colligi potest. Videlicet à diluvio anno ducentesimo septuagesimo sexto, annos regni Nembrod sive Belis dinumerare incipiemus. De Regno & Imperio Nini vide in Arca Noë à nobis edita.

CAPUT XVI.

De Colonis filiorum Sem, Elam & Assur.

Redeamus nunc ad id, unde digressi sumus, nimirum ad filios *Sem*, & ad regiones à singulis primò cultas ac denominatas. Primus, qui inter ipsos in sacris libris denominatur, fuit *Helam*, à quo postea prodierunt ac denominati sunt populi, quos prophani scriptores *Elimæos*, ecclesiastici autem vocant *Elamitas*, quorum etiam fit mentio *Actorum cap. II. vers. 9.* Hos ajunt incoluisse eam *Persidis* partem, quæ magis vergit ad meridiem. Idem, *Abrahæ* temporibus, Regem habebant nomine *Codorlahomor* sub quo, usque ad Sodomiticam regionem excurrentes, eam sibi subditam tenuerunt annis duodecim, ut habetur *Genes. cap. XIV. vers. 4.* Ab *Elamitis* postmodum exisse *Persas*, qui mox erecta monarchia, universam illam regionem, ex ipsorum nomine, ob eorum, qui in ea generabantur, præstantiam, *Persidem* appellarunt; tradit *Josephus I. Antiquit. cap. 7.* & ab aliis omnibus penè historicis jam receptum est; & ex *Daniel. cap. VIII. vers. 2.* etiam non obscure colligi potest; ubi legimus *Susan* castrum (quod deinde fuit sedes Regum *Persicorum*, ut patet in exordio libri *Hester*) fuisse in regione *Helam*.

Alter filius *Sem* fuit *Assur*, à quo postea *Assyriorum* populi propagati sunt, & eorum regio *Assyria*, nunc corrupto vocabulo *Azimia* dicta est, *Asiæ* majoris provincia, quæ olim hæc terminis continebatur; à Septentrione *Armeniæ* majoris parte; ab Occasu *Mesopotamiæ* finibus, medio *Tyrride fluvio*, cincta erat: à Meridie *Susianam* habebat; & ab Oriente *Mediam*, ut docet *Ptolemæus suæ Geographiæ lib. VI. cap. 1.* Et distabat, uti *Torniellus* vult, *Assyria* ab *Jerusalem*, versus Aquilonem, quinque

gradibus, unde valde diversa erat à provincia *Syriæ*, quæ nunc italicè *Soria* appellatur, & inter alias partiales provincias, etiam *Hierosolymiticam* continebat regionem, sicut *Italia Lombardiam*. Utrum autem prædictus *Assur* idem fuerit cum illo, de quo dicitur *Genes. cap. X. vers. 11.* De terra illa (id est de *Sennaar*, quæ est *Babylon*) egressus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*; apud multos controversum est, nobis tamen videtur absolutè responderi posse, fuisse diversum. Nam certum est omnium consensu *Ninivem* à *Nino* fuisse conditam & denominatam. Sanè *Ninus*, quem loco citato Scriptura *Sacra*, ob causas inferius dicendas vocat *Assur*, fuit filius *Beli*; id est ipsius *Nembrod*, qui regnaverat in terra *Sennaar*, & consequenter erat non de stirpe *Sem*, sed de progenie *Cham*, neque habitabat cum posteris *Sem* in *Assyria*, sed cum posteris *Cham* in terra *Sennaar*: indeoque signanter dicit Scriptura, conditorem *Ninivæ* exivisse de terra *Sennaar*, id est de propria provincia, quæ familiæ *Nembrod* obtigerat tempore divisionis linguarum, & transisse in *Assyriam*, ibique ædificasse *Ninivem* (constat enim *Ninivem* in *Assyria* extitisse.) Alioqui ineptè videretur dici de *Assur* filio *Sem*, quod esset egressus de terra *Sennaar*. Nam, ut rectè *Torniellus* sentit, siquidem ea non fuerat patria ejus propria, sed communis omnibus, & ab ea, non ipse solùm, sed & omnes alii cæterarum urbium conditores exierant, excepta sola familia *Nembrod*, quæ ibidem remanserat, & propterea tanquam quid singulare notatum fuit de *Nino*, quod non, ut cæteri de familia sua, remanserit in terra *Sennaar*, sed inde exiens ædificaverit *Ninivem*, hoc est

Ab Elam primo filio Semi Elamitæ, hodieque dicitur Persæ.

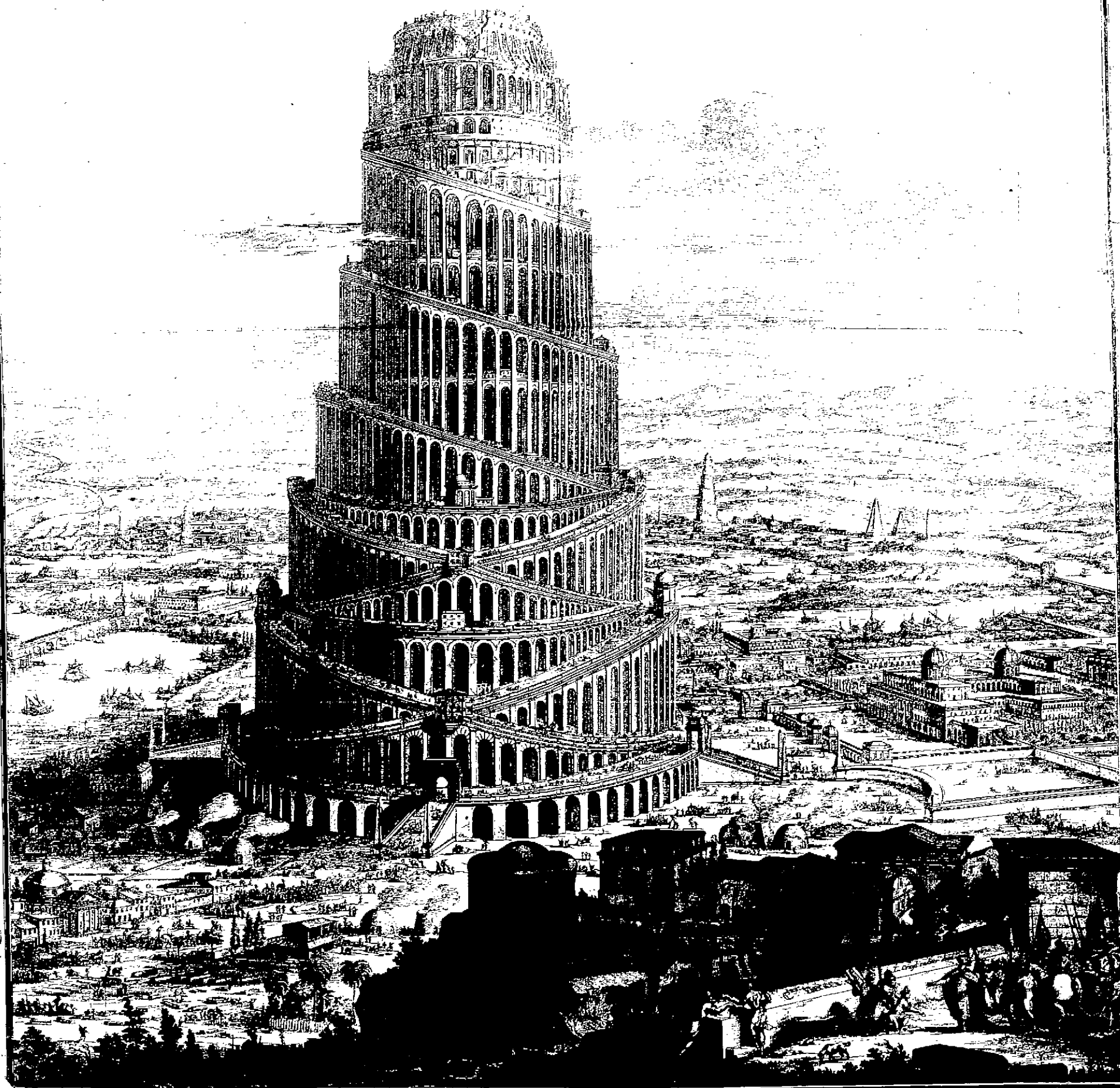
אשר Paras, id est Equis. Persia dicta fuit.

דוד. Sus equus: hinc Susan urbs dicta fuit.

Assur filius Semi secundus.

Nam Assur, egressus de Babylonia idem sit cum Assur filio Sem.

TURRIS BABEL

CXVI. est mortuo patre *Belo* in *Babylone*, ipse subactis *Assyriis*, transfulerit ibi sedem regni sui, in civitate à se ædificata, ac denominata *Ninive*. Dicitur autem *Ninus Assur*, vel quia, sicuti dictum est de patre suo, qui *Nembrod* & *Belus* appellabatur, ipse quoque erat binominis, ut videntur sensisse *B. Hieronymus*, & *S. Cyrillus* super loco *Genes. citato*; vel quia post devictos *Assyrios*, *Assur* nuncupari voluit, quemadmodum *Scipio* subactis *Afris*, *Africanus* dici cœpit; vel denique, quia constat Scripturam Sacram appellatione *Assur*, significare consuevisse Regem *Assyriorum*, quocunque alio nomine is vocetur. Ita legimus in *Psal. LXXXII. vers. 9. Etenim Assur venit cum illis. Et Esaiæ cap. X. vers. 5. Væ Assur virga furoris mei & Osee cap. V. vers. 13. Et abiit Ephraim ad Assur*, hoc est, ut peteret auxilium à Rege *Assyriorum*, & alibi non semel. Atque hoc pacto potest intelligi, quod dictum est. De terra illa egressus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*, id est ille Rex *Assyriorum*, qui condidit *Ninivem*, ut qui proprio nomine vocabatur *Ninus*. Quamvis etiam non incongruè dici possit, *Assur* filium *Semi* ob impiam progeniem *Chami*, & tyrannidem *Nembrod*, discessisse ex terra *Sennaar*, ubi tunc omnes filii *Noë* congregati erant, & in *Mesopotamiæ* vicina regione ad flumen *Euphratem*, vel ut aliqui volunt verius ad *Tigrim*, tum amœnitate, tum ubertate loci invitatum, civitatem qualemcunque tandem ædificasse; quam post multos annos *Ninus* post mortem patris *Nembrod*, veluti ab *Assur* filio *Semi*, aliis coloniis institutis occupato, derelictam, subjugata sibi *Assyria*, in amplissimam formam & magnificentissimam redactam, sedem imperii sui constituerit, ab eo *Assur*, id est *Assyriorum* Rex & Imperator nominatus.

Arphaxad
tertius fi-
lius *Semi*.

Tertius filius *Semi* fuit *Arphaxad*, à *Semi* duobus post diluvium annis geni-

tus, à quo *Iosephus* & *B. Hieronymus, Sect. III.* ille in *Antiquitatibus*, hic in *Hebraicis locis*, asserunt produisse *Chaldaeos*. Quod si verum est, oportet olim *Chaldaeam* fuisse distinctam à *Babylonia*, quam di-
ximus obtigisse filiis *Nembrod*, posterioribus autem temporibus *Babyloniam* in *Chaldea* extitisse perhibent. *Tornellus* & *Pererius* putant de *Arphaxad* descendisse eos, qui postea *Susii* dicti sunt: unde *Susiana* Provincia nomen accepit, quæ inter *Chaldaeam* & *Persidem* posita dicitur. Quinam verò de *Cainan* filio *Arphaxad*, & de *Sale* filio *Cainan*, populi prodierint, ignotum est. De *Heber* autem filio *Sale* descendisse *Hebræos* per lineam *Phaleg*, satis aperte colligitur ex *Gen. cap. XI. vers. 17.* usque ad finem capituli. Et infra probabimus ipsos *Hebræos* ab ipso *Heber* fuisse denominatos. Porro *Hebræos* usque ad *Abrahami* tempora habitasse in *Chaldea*, colligi potest ex *Genes. cap. XV. vers. 7.* & clarius habetur *Judith cap. V. vers. 6. & 7.* Et præterea certum est, quod *Thare*, qui fuit quintus de posteris dicti *Heber*, venit cum filio suo *Abrahamo* & *Loth* filio alterius filii sui *Aran* in *Mesopotamiæ* urbem nomine *Haran*, sive *Charam*, *Gen. cap. XII. vers. 5.* Ubi non multò post venit etiam *Nachor*, alter *Abrahæ* frater, à quo postea denominata est illa urbs *Nachor*, ad quam deinde post multos annos *Abraham* misit servum suum, ut ibi acciperet uxorem filio suo *Isaac*, quemadmodum patet legenti *Genes. cap. XXIV. & XXIX.* Ibidem namque ipse *Nachor* genuerat de *Melcha* uxore sua octo filios, & de *Roma* concubina sua quatuor, quorum nomina recensentur *Genes. cap. XXII. vers. 20.* Inter quos nominatur *Camuel* pater *Syrorum*. Unde apparet filios *Nachor* habitatoribus replevisse non solum partem *Mesopotamiæ*, sed etiam *Syriæ*. *Abraham* autem de dicta urbe *Haran*, cum *Loth* nepote suo, venit habitavitque in terra *Chanaan*.

Ab Ar-
phaxad
Susiani de-
scendunt.

Populi
qui ex A-
brahæ se-
mine prod-
ierunt.

C.XVI. *naam* ipse, & postea filius ejus *Isaac*, & nepos *Jacob*, qui licet deinde cum filiis suis profectus sit in *Aegyptum*, inde ramen post multa tempora redierunt posterius ejus in terram *Chanaan*, ubi deinceps sub nomine populi *Israëlitici* & *Judaïci*, diu admodum floruerunt, ut videre est in *libris Josue, Judicum & Regum*. De *Heber* quoque per eandem lineam *Phaleg*, succedentibus temporibus propagati sunt *Pelasgi Græciæ* populi, & alii populi, nimirum ex duobus filiis memorati *Loth, Moab* scilicet & *Ammon, Moabite* & *Ammonite*. Et de *Ismaële* filio *Abrahæ* ex *Agar* ancilla, *Ismaëlitæ* & *Agareni*. Item de *Madian* pariter filio *Abrahæ*, & aliis ex *Cetura* genitis *Madianitæ*, aliique plures, qui breviter recensentur initio capit. XXV. *Genes.* & 1. *Paralipom. cap. I. vers. 29. usque ad 34.* De *Esau* quoque, qui & *Edom*, fratre dicti *Jacob* prodire *Idumæi*. Et de *Amalech* filio *Eliphaz* filii *Esau, Amalecitæ*, & de aliis filiis *Esau*, alii populi, ut colligi potest ex *Gen. cap. XXXVI. vers. 15. usque ad finem capit.* quæ cuncta summa confusione intricata sunt.* Nam non multo post, sicuti primas linguas, ita etiam hujusmodi regionum distributiones, confundi cœptas esse certissimum est. Etenim inordinata regnandi ac dominandi cupido, quæ primò, ut diximus, excelluit in *Nembrod*, deinde ad posteros suos, nec non & ad alios, per cuncta ferè sæcula pertransiit, innumeras bellorum causas excitavit, & multos populos de propriis sedibus pulsos, ad alias commigrare cœgit, & colonias transmittere docuit, urbes destruere, alias ædificare, regna transferre, linguas miscere, & paulatim inusitatas introducere consuetudines, provinciarum terminos immutare, atque regionibus ipsis, nec non & civitatibus ac locis nova nomina imponere, & ut uno verbo dicam, omnia confundere, ita ut brevi primæ illius distributionis terrarum, pau-

ca admodum vestigia remanserint. Et-
enim certum est terram *Sennaar* mox *Babyloniam* fuisse nuncupatam, & *Babylonis* Reges regni sedem in *Affyrios* transtulisse, ac deinceps multo tempore appellari voluisse *Affyrios*, & terram à *Chananeis*, qui erant de stirpe *Cham*, vi occupatam ac diu possessam, tandem ad *Hebræos*, qui de *Sem* descenderant, rediisse, ac mutato sæpius nomine aliquando terram *Israël, Judeam, Palestinam, terram sanctam* esse vocatam. Item terram *Cham Aegypti* nomen accepisse. Posterioribus verò temporibus universas penè *Australiae Asiæ* regiones, quæ prius à filiis *Sem* cultæ, habitatoribusque repletæ fuerant, ab *Alexandro Magno, Græcisque* qui de *Japheth* prodierant, fuisse occupatas ac possessas, græcamque in eis linguam esse introductam. Et idem ferè factum fuisse per oras *Africae Aquilonares*, præsertim verò in tota *Aegypto*, quam tamen à filiis *Cham* primò inhabitatam esse, jam supra ostendimus. E converso autem in *Peloponneso*, quæ *Græciæ* pars est, nunc italicè *Morea* vulgò nuncupata, ad quam olim primò incolendam diximus pervenisse filios, seu posteros *Japheth*, constat mox floruisse *Lacedæmonios*, qui & *Spartiatæ* sive *Spartani* dicuntur, & à *Lycurgo* pariter *Spartiatæ*, leges acceperunt, ut videre est in ejusdem *Lycurgi vita apud Plutarchum*. Hos enim de *Abrahæ* semine, & consequenter de *Sem* prodiisse, aperte traditur 1 *Machab. cap. XII. vers. 21.* & apud *Josephum lib. XII. Antiquit. cap. 5. & lib. XIII. cap. 9.* appellantur cognati, seu de cognatione *Judeorum*. Sed nimis longum esset, innumeras ejusmodi alias, nominum, populorum, linguarum, regnorum ac provinciarum, urbiumque mutationes prosequi. Conferat prudens lector veterum libros, tabulasque geographorum & præcorum historias, cum modernis ac recentioribus, & inveniet non solum nomina urbium &

Sect. III.
Successu
temporum,
magna re-
gnorum, po-
pulorum,
urbium no-
minumque
corruptio-
rum mu-
tatio.

CXVI. provinciarum ac regnorum; sed etiam ipsorum terminos, & interdum situs quoque prorsus fuisse immutatos. Et quandoque de pluribus parvis regnis provinciisque facta esse pauciora & ampliora; quandoque verò è contrario magna regna, ingentesque provincias in plures parvas esse divisas, ita ut (quantum ad hoc spectat) tota penè terrarum facies videatur variata, & succedentibus temporibus affi-
 Sect. III. duè variari.

CAPUT XVII.

Utrum & quomodo post confusionem linguarum, lingua hebræa in domo Heber permanferit.

CXVII. **E**X eo autem quod *Heber & Phaleg* primam linguam retinuisse credantur, deducunt etiam nonnulli, ipsos non fuisse ipsius ædificationis participes; alioqui, inquit, eadem & ipsa pœna mutationis linguæ plecti debuissent. Sed hîc advertere oportet, quod *Heber & Phaleg*, tametsi retenta priori lingua videantur & ipsi quoquo modo puniti in hoc, quod alia idioma-
 ta, ut creditur, non intelligerent, id tamen eis pœnam non intulit, sicut cæteris, quoniam divina illa in ædificantes animadversio, non propriè in ipsâ linguarum mutatione posita fuit, (quod enim quis uno magis, quàm altero loquatur idiomate, nullam adfert pœnam) sed in eo, quod cum cæteros intelligere non possent, in suscepto ædificandi consilio & executione persistere non valerent, quod memoratis *Heber & Phaleg*, ne dum molestiam ullam, quin magnam adferre poterat consolationem. Exultabant enim videntes cœlitùs impeditam, quam ipsi graviter averfabantur ædificationem, & jam tandem impleri (vellent, nollent) divinam iussionem, de gentium habitatione varias per orbis partes disseminanda, quod ipsi, & sanctus omnium tunc parens *Noë*, tantopere exoptaverant, præsertim cum illa sermonum discretio ipsis insuper, ad vitanda, declinandaque impiorum confortia, admodum commoda esset. Et hæc communiter creditur esse causa, cur prima illa omnium antiquissima
 pariter ac nobilissima locutio in *Heber* transfusa fuerit. Unde etiam colligit *S. Augustin. lib. XVI. de civit. Dei, cap. II.* quod tametsi evidenter in sacro eloquio expressum non sit, non obscure tamen elici potest, fuisse aliquod pium genus hominum, quando ab impiis *Babylonia* condebatur. Quamquam & alia adferri possit causa, cur potius in *Heber* per lineam *Phaleg*, propagandi erant patriarchæ & prophetæ, & gens à DEO electa in populum sibi peculiar-
 rem, de quo nasciturus erat *Christus* secundum carnem, ut eadem prima omnium lingua esset illa, quam deinceps patriarcharum & prophetarum non solum in sermonibus suis, verùm etiam in sacris litteris, custodiret auctoritas, quemadmodum tradit *S. Augustin. loco proximè citato.* Cujus rei signum est, quod lingua illa, non in omni progenie ipsius *Heber* diffusa est, sed in ea solum, quæ linea recta descendit ad *Abraham*, cui repromissiones de *Christo* venturo faciendæ erant. Nec ipse *Abraham* potuit eandem linguam in omnes filios ac posteros suos transmittere, sed tantum in *Isaac & Jacob*, & eos, qui de ipso postea descenderunt, duodecim patriarchas, ex quibus duodecim tribus *Israël* ortæ sunt, quæ populum DEI electum constituerunt. Neque obstat, quod *Abraham* in *Chaldæa* natus sit, ibique ultra septuagesimum vitæ annum manserit, ac deinde in terra *Chanaan* habitaverit, quia nihilominus potuit linguam à majoribus suis acceptam,
 in

Hebræa lingua ab Heber ad Abraham, ex cuius semine Christus nasci debebat, continuata serie propagata fuit.

CXVII. in domo saltem sua retinere, sicuti nunc faciunt *Hebræi* ubique terrarum degentes, & aliæ quoque nationes extra proprias regiones habitantes.

Advertendum tamen est, uti benenorat ut supra *Abulensis*, linguam *Hebraicam* antiquitus fuisse multo, quàm nunc sit, perfectiorem atque uberiorem. Nam ex quo *Hebræi* in captivitatem ducti sunt, exterisque linguis admisti, propriæ quodammodò usum amiserunt, vel saltem magna ex parte adulerant. Unde post reditum de *Babylonia*, necessarium fuit constituere, qui populo verba legis, quæ *Hebræo* sermone puro atque incorrupto tradita fuerat, interpretarentur. Quare non mirum est, si tempore *Salvatoris Hebraica lingua* valde mista erat & vocabulis *Syriacis* atque *Chaldaicis* referta, ut aliàs ex ipsomet *Euangelio* patet. Et hodie de puris & antiquis, penè illa tantum remanserint, quæ in legis codice servata sunt. Quo fit ut vera ac legitima *Hebraica lingua* hodie admodum inops, & manca esse videatur, quippe quæ non nisi ex sacris legalibus libris addisci possit. Credimus item cum *B. August. libr. XVIII. de Civit. Dei, cap. 39.* non vocabula solum, sed etiam literas, & characteres *Hebraicos* ante divisionem linguarum, communiter apud omnes fuisse in usu, & pariter cum idiomate per ipsum *Heber* & posteros ejus, successivè ad populum *Israëliticum* pervenisse. Quare non est recipiendus

Philo Judæus, eo quod inventionem *literarum Hebraicarum Abrahamo* tribuit. Neque item probari debet, quod *Eupolemus* & *Artapanus* apud *Eusebium lib. IX. de præparatione evangelica, cap. 4.* circa medium relati scripserunt, nempe *Mossem* literarum inventorem fuisse, easque primum *Judæis* tradidisse, à quibus vicini *Phœnices* acceperunt, & à *Phœnicibus Græci*, subaudi per *Cadmum*, quin & *Ægyptiis* quoque eundem *Mossem* literas dedisse ac propterea ab ipsis *Mercurium* appellatum, ac pro *DEO* habitum. Hæc enim & si quæ hujusmodi alia ab ethnicis scriptoribus tradita inveniuntur, omnino rejicienda sunt tanquam falsa. Et omnino tenendum est *Hebraicas literas* ab ipso penè mundi initio fuisse inventas, non ab alio ut arbitror, quàm ab ipso *Adamo* omnium sapientissimo. Quod autem prisca illi literarum characteres, posterioribus postea temporibus ab *Esdra* eruditissimo scriba nonnihil fuerint immutati; ac deinde post multa quoque alia tempora à quibusdam *Rabbinis*, addita eisdem fuerint puncta, & notulæ illæ, quibus hodie vocalium vice utuntur *Judæi*, ad majorem legentium facilitatem; de hisce & similibus in *3. libro* quam uberrimè disceptabitur. Atque hæc de familiarum transmigratione sufficiant. Quibus quidem propositis nihil restat, nisi ut jam magnum illud linguarum idiomatumque argumentum ex sua confusione in ordinem redigamus.

ATHANASII KIRCHERI È SOCIET. JESU

TURRIS BABEL,

LIBER TERTIUS,

SIVE

PRODROMUS IN ATLANTEM
POLYGLOSSUM,

QUO

Per prælusiones quasdam, de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unà cum idololatriâ in orbem terrarum occasione primævæ confusionis irreperunt, potissimum agitur.

PRÆFATIUNCULA.

Nosse te velim, lector, nos sacræ Genesis historiæ de Turri Babylonicâ argumentum ob infinitam penè explicandarum rerum multitudinem & varietatem in tres tomos digessisse, quorum primus pariter in tres libros distinctus est. Primus & secundus continent solummodo Turris fabricam, aliarumque rerum à posteris Nembrod tum in Babylonia & Assyria, tum in Ægypto gestarum exegeſim. In libro vero tertio hujus primi tomi, quem Prodromum in Atlantem Polyglossum inscripsimus, per prælusiones quasdam αἰτιολογίας de primâ linguarum origine, primævorumque idiomatum fontibus, eorumque ortu, declinatione & interitu totali dicendum censuimus, uti sequitur.

P R Æ L U S I O I.

Prælu-
sio I.

Constat ex præcedenti libro, ante Turris exstructionem terram fuisse labii unius, eundemque sermonem, eandemque linguam omnibus; ex linguæ verò hujus unitate, justo DEI judicio de hujusmodi primævorum hominum superbia DEO se vindicante, confusionem esse naram, juxta facti textus verba: *Venite & confundamus ibi*

linguam eorum. Justa profectò, & digna tam impiæ eorum hominum superbix, atque ad obediendum contumaciæ, hæc pœna fuit, convenientique culpæ supplicium; nam uti rectè Divus Augustinus: *quemadmodum imperantis dominatio in lingua est, ita quoque ibidem superbia damnata est, ut non intelligeretur jubens homini, qui noluit intelligere, ut obediret DEO jubenti.* Hoc pacto

D. Augu-
stinus.

cto

Prae- Et illa conspiratio dissoluta fuit, cum
lio I. quisque ab eo, quem non intelligeret, abscederet, nec se, nisi cum quo loqui poterat, aggregaret, & per linguas divisio gentium exorta, dispersionem in universam terræ faciem effecit, sicuti DEO placuit, qui hoc modis occultis, nobisque incomprehensibilis operatus est. Quis enim sibi imaginari poterit, ex adeo repentino casu hominum consternationem, & inexpectatum reventum. Haud dubiè erant, qui dum sermonem proximi non intelligerent, se illudi putantes, non verbis, sed verberibus pugnisque responderent; ex rixis enim ortis, dum pro bitumine lateres, lateres pro cæmento, scalas pro lintribus, instrumenta ferrea pro fœno & paleis, carnes pro caseo, caseum pro fructibus porrigerent, in indignationem versi, quæ fustibus, quæ utensilibus instrumentis egregiè sibi capita pertunderent, ut proinde hac prodigiosa oborta confusione, sacrilegos hominum, nefandosque ausus, DEUS justè compescerit; ut qui contra DEI voluntatem ædificium illud extruere conarentur, illi confusione linguæ, à cœpti operis molimine desistere cogerentur.

Causæ Causæ verò, de quibus sermo variatur, multæ sunt. Divisionis quidem universalis, ut una lingua toti mortali generi communis par annos MDC C. & ampliùs à primordio rerum ad extruccionem *Babylonis* scinderetur in tot sermones discretos, auctor est DEUS, ut historiæ probatæ monstrant, & ratio facilè deprehendit. Nulla enim causa idonea apparet in functionibus, & in toto ingenio hominis, ob quam voluerunt homines post inundationem reparari per tres filios Noë, dedita operâ sermonem usitatum, & seculis aliquot inter ipsos probatum, totque nominibus utilem & necessarium mutare, factoque schismate gravissimo sese privare vitæ commercio.

Deinde si maximè voluissent, plurimi ex illis mutare sermonem tot seculis confirmatum, & rationi, atque adeo naturæ ipsi maximè consentaneum, non potuissent tamen consentire, vel in præformata quædam jam idiomatica, puta, ut *Nembrod & Babylonici* caperent ex illa veluti sortitione linguarum, *Chaldaicam, Ion* cum sua prole *Ionicam* Solut Deus aut- Etor fuit huius confusio, non homines. dialectum, *Chanaan Punicam* linguam, itemque alii aliam. Nam 72 patriarchæ omnium gentium, & populorum, filii aut nepotes, aut pronepotes Noë enumerantur. Est enim cernere studium, & acrem contentionem in populis imperiosis dilatandi suam linguam unâ eam potentia & legibus, & rursus in alienas linguas in arcum contrahendi, aut penitus abolendi, si fieri possit. Angeli autem mali non potuerunt sua vi eam vicissitudinem rebus humanis adeoque animis invehere, ut tot tamque dissonis vocibus hætenus cohabitantes, & membra unius populi, ac civitatis, mentem suam exprimerent. Boni quidem angeli nec potuerunt, nec voluerunt sine jussu, atque imperio DEI, hominibus cladem illam inferre: de cæteris autem naturis, tam præditis animâ, quàm expertibus, quid attinet dicere, quæ nullam habent accessum ad mentem hominis, nisi quatenus forma earum per sensus accipitur? Conditor igitur, atque rerum opifex, & architectus vel nutu simplici, vel angelorum operâ, ut *Origeni* visum est, effecit sermonis humani varietatem, utque historia sacra loquitur, confudit labium ædificantium *Babylonem*. Oportet autem, magnam fuisse causam, ob quam DEUS sapientissimus, idemque optimus, qui omnia verbo suæ potentie produxit, & formavit, ut essent perfecta, post annos MDCC, aliquid mutare voluerit in opere longè præstantissimo, in homine condito ad imaginem, & similitudinem DEI parentis omnium.

*Prælu-
sio I.* omnium. Audiamus igitur, quid in campis Sennaar inter se loquantur ore uno mutuum exhortantes ad ingens opus aggrediendum, & perficiendum collatis viribus, & omnibus facultatibus: *Venite inquit, agite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen attingat cælum, & celebre reddamus nostrum nomen, antequam dividamur in universam terram.* At quid Dominus DEUS dixerat in rerum primordio? quæ fuit ipsius voluntas? quod consilium? quod imperium? *Crescite, ait, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & universis animantibus, quæ moventur super terram.* Et post diluvium eadem repetit, renovatque Dominus *Genesis IX. Vos autem crescite, & multiplicamini, & ingredimini super*

Maledictio Noe in Chanaan filium Cham raddix confusio linguarum.

terram, & implete eam. At postquam Chanaan minimus natus ex filiis Noë, summam contumeliâ parentem affecisset, Sem autem & Japheth dedecus illius operuissent, cœlesti afflatu excitatus Noë, reparator humani generis sententiam divinam tulit in filios, & præfata mente, fata eis sua præcinuit ad hunc modum: *Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis. Benedictus Dominus DEUS Sem: sit Chanaan servus ejus. Dilatet DEUS Japheth, & habitet in tabernaculis Sem: sitque Chanaan servus ejus.* Huic fato, & decreto Numinis præpotentis reluctantur Babylonicæ molis conditores, suas rationes, consilia, voluntates, opem, & omnem operam conjungentes adversus perfectissimam, & supremam rationem divinæ voluntatis, ac verbi. Sed nequicquam repugnant consilio Domini exercituum, qui omnia inspicit, omnia exaudit, omnia judicat, omnia justissimis modis gubernat. Quid enim in historia Beati Mosis sequitur? *Descendit Dominus, ut videret civitatem, & Turrim, quam edificabant filii Adam, & dixit: Ecce, unus est populus, & unum*

est labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desisterent à cogitationibus suis; donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universam terram, & cessaverunt edificare civitatem; & idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum; DEUS ergo justissimus & æquissimus judex orbis universi, nefando sceleri non unius hominis, sed plurimorum, sed omnium hominum, paucis exceptis pœnam gravem quidem illam, sed maximè dignam inflixit, & immanem præsumptionem, injustam, superbam, audacissimam conspirationem edomuit, modum interim clementiæ adhibens in vindicta maximi sceleris. Non enim fulmine dejecit insanam juxta & impiè meditatam destructionem: non terræ hiatu absorberi jubet: non terræmotu evertit: non materiam lapidis & bituminis præripuit: non mutavit illius rei naturam; sed tantum rationi, cujus vis amplissima est, quaque homines admiranda opera perficiunt, etiam maria, & aërem superantes, & in orbem cœlestes penetrantes, vincula, & impedimenta injecit, ut facultas percipiendi & dijudicandi res cujusque generis, eaque communis, & unica inter omnes populos, diverso tamen modo, alii præstantior, alii verò imbecillior integra remanserit, relictus sit etiam sermo, quo mens, & cogitationes, & voluntas exprimitur vicissim, & percipiuntur. Cæterum sermo fusus, & derivatus est in multiplices formas loquendi, & singulares dialectos, ut voces eadem varîè compositæ non idem omnibus significent. Ita quidem Babylonicæ ædificatores coacti sunt opus inchoatum adversante DEO, sinistroque auspicio, deserere: & sempiterna justæ damnationis nota impressa est hominibus

Maxima Dei clementia in hujusmodi punitione.

Prælu- nibus In ea parte, quâ cæteras animan-
 sio L. tes longè antecellunt, quâ res suas om-
 nes perficiunt, quâ ad cognitionem
 Sapien- spiritualis naturæ pertinent. In quo ju-
 & demen- dicio insigniter conspicitur divina tum
 tia Dei in potentia, tum sapientia, tum bonitas
 confusione & justitia. Quia eripiendo facultatem
 linguarum. hominibus, conjungendi rationes, con-
 silia, judicia, & voluntates suas, DEUS
 summam rationem adhibuit, ut si-
 mul homines multaverit pœnâ gravi,
 quam meriti fuerunt, & opus manibus
 suis rectissimè formatum non destru-
 xerit, aut transformaverit, sed in mi-
 nima portione hominis, vim Numinis
 sui insuperabilem declaraverit, & re-
 medium, atque mitigationem, & so-
 latium pœnæ concesserit. Quantum
 enim sit boni positum in linguæ com-
 munionem, docet experientia: quum
 nihil sit efficacius ad conciliandos ho-
 mines comitate, & affabilitate. Rur-
 sum videmus silentio dirimi amicitias,
 quæ sempiternæ fore existimabantur.
 In veteri quoque proverbio perspicit-
 ur, quod memorat *Amyclas* tacendo
 periisse. Et alio proverbio dicuntur ho-
 mines obsurdescere in aliena lingua.
 Oratores etiam divini metum hosti-
 lerii exaggerant, minitantes hostem,
 cum quo non sit commercium sermo-
 nis, sapienter omninò Apostolus *Paulus*
 pronunciavit in Epistola priori ad
 Corinthios, *Si per linguam non signifi-*
cantem sermonem edideritis, quomodo in-
telligetur, quod dicitur? eritis enim in æ-
rem loquentes. Tam multa genera vocum
sunt in mundo, & nihil horum est mutum.
Itaque si nesciero vim vocis, ero ei, qui lo-
quitur, barbarus; & qui loquitur, in me
barbarus. Non prætereundum est si-
 lentio etiam Aurelii Augustini judi-
 cium, quod profert c. 7. lib. XIX. de
 civitate Dei, de sociali vita loquens:
Post civitatem, vel urbem sequitur orbis
terrae, in quo tertium agrum ponunt societa-
tis humanæ, incipientes à domo, atque in-
de ad urbem, deinde ad orbem terræ pro-

grediendo venientes. In quo primùm lingua-
 rum diversitas hominem alienat ab homine:
 nam si duo sibi in vicem fiant obviam,
 neque præterire, sed simul esse aliquâ neces-
 sitate cogantur, quorum neuter nōrit lin-
 guam alterius, facilius sibi animalia muta
 etiam diversi generis, quàm illi, cum sint
 homines ambo, sociantur. Quando enim,
 quæ sentiunt, inter se communicare non
 possunt, propter solam linguarum diversi-
 tatem; nihil prodest ad consociandos homi-
 nes tanta similitudo naturæ, ita ut liben-
 tius homo sit cum cane suo, quàm cum ho-
 mine alieno. Cui ad stipulatur *Plinius* de
 vocis usu loquens: *Tanta, inquit, lo-*
quendi varietas est, ut externus alieno non
sit hominis vice. Cæterum ea pœna di-
 vine justitiæ ita est irrogata, ut ani-
 mus retinuerit suas facultates, & po-
 tentias omnes, intelligendi vim, ratio-
 nem, memoriam, voluntatem, reli-
 cta sit etiam facultas derivandi ratio-
 nem, & foras emittendi: relicta sunt
 organa vocis, & sermonis pulmo, la-
 tera & muscoli, arteria, palatum, gut-
 tur, lingua, dentes, labia, & spiritus. In
 spiritu autem formando, & velut in
 articulos distinguendo varietas vocum,
 & discrepantia significationum inflicta
 est. Cui rei Dominus remedium con-
 cessit, ut unus plures discat linguas,
 duce & magistrâ ratione, quam nova
 subinde gratia, inexhaustus fons om-
 nium bonorum rigat, & perfundit,
 ut medio sermone interprete adhibi-
 to rursus jungantur, qui *Babylonicâ*
 istâ confusione longissimè separati fue-
 rant; idque commodius etiam fit be-
 neficio scripturæ, non tam invento
 humano, quàm munere divino. Qua
 ratione *Mosès* fons omnis sapientiæ &
 scripta prophetarum hebraicorum,
 non per solos LXX interpretes perve-
 nerunt ad *Græcos*, sed multo tempore
 antea per alios interpretes divina scri-
 pta pervenerunt tum ad *Græcos*, tum
 ad alias nationes etiam barbaras, ho-
 dieque libri sacrosancti leguntur in
 omnium

Sapientia
 & demen-
 tia Dei in
 confusione
 linguarum.

Lingua
 idiomati-
 cæ unquam
 mutæ.

Alienan-
 tur ab in-
 vicem ho-
 mines igno-
 rantia lin-
 guarum.

Mira Dei
 providen-
 tia in re-
 concilian-
 dis homini-
 bus ex di-
 versitate
 linguarum.

S. Aug. l.
 de civ. Dei.

*Præ-
fatio I.*

omnium propè nationum linguis. Quod munus divinissimum velle impedire, quid aliud est, quàm odisse divinas dotes, & persequi, & bellum gerere cum DEO plusquàm Babylonicum, & Gygantæum? Etenim *Mestias* expectatio universarum gentium veniens in mundum, ut restitueret omnia, omniaque reconciliaret, *Judeos, Græcos, Romanos, Scythas*, aliosque populos inter se, & cum DEO Patre universos spiritus sacri vinculo glutinaret; utque gentes junctas in unum populum sanctum, in unum regnum, civitatem, domum contraheret, suo sibi cruore linguam Græcæ gentis, & Romanæ, quæ sapientiâ, & imperio alias præcellerunt, cum lingua veteri *Hebræorum* in ara crucis litans pro universo mundo consecravit. Quando imposito titulo, & causæ inscriptione in caput Domini *Jesu Nazareni* declaratum est, illum ipsum esse omnium gentium promissum, & expectatum servatorem, atque monarcham, & summum, æternum, sanctissimum, optimum, maximumque pontificem; de quo *Sophonias* luculento vaticinio præmonuit dicens; *Expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meæ in futurum, quia judicium meum, ut congregem gentes, & colligam regna, & effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei; in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra: quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes nomen Domini, & serviant ei humero uno.* Porro Dominus *Christus* pollicetur *Marc. XVI.* credentibus in nomen ipsius, ut loquantur linguis novis; ejusque rei fidem implevit amplissimè Spiritu sancto misso in discipulorum cætum. Namque legatos missurus ad Reges & populos omnium linguarum & nationum, qui non *Babylonas* conderent, aut caperent sibi regnorum & imperiorum sedes, aut aliquid molirentur, aut macharentur adversus scientiam DEI: sed

Christus per vitulum crucis, re-duxit per varias linguas, populos in unitatem, die pentecostes misso Spiritu sancto super apostolos.

pertraherent orbem totum in confessionem religionis catholicæ, utque conderent civitatem viventis, verique DEI, cujus fundamentum, & caput, & lapis angularis, & princeps, est ipse *Christus* Dominus gloriæ, intruxit eos ad eam rem percommode: non malleis, trullâ, perpendiculo, securi, ferrâ; non gladio, pilo, farissa, æneo tormento, sed Spiritu sancto, sed rerum divinarum cognitione, sed vitæ sanctimonia, sed omnigenis virtutibus, sed linguarum peritiâ. Itaque dictu mirabile, & stupendum jure merito videri debet; antea rudes & illiteratos homines, quique in vernaculo sermone propemodum infantes erant, subito loquutos omnium populorum, & gentium sermone, apud quos facturi erant euangelii præconium; initioque facto *Hierosolymis*, urbe sita in Monte *Sion*, ut *Esaias*, & *Michæas* prædixerunt, II. & IV. *Christum* annunciant DEI Filium, & Verbum, & Sapientiam, & Potentiam, & Justitiam venisse in terras, conceptum è Spiritu sancto, natum ex virgine de domo *David*, mortuum in cruce, & resurrexisse, & ascendisse in cælos, unde venturus sit judex vivorum & mortuorum, quemque *Israëlitica* ecclesia audivit concionantem in monte *Sinai*, totus mundus velut in compendium contractus in *Hierosolyma*, jam carne verâ hominis indutum audit concionantem in monte *Sion* per apostolos, ut in illa multitudine, quæ ex orbe universo confluerat, quisque audiret legatos *Christi* patrio ipsorum, & vernaculo sermone differentes. Poposcerunt quidem prima ecclesiæ Christianæ tempora opus illud admiratione & stupore confertum; quod abundè convincit linguarum notitiam, organum esse tum utile, tum necessarium Christianæ Reipublicæ conservandæ & amplificandæ, & donum esse minimè leve otiosumque divinæ munificentia. Quod Apostolus *Paulus* in

*Lingua-
rum vari-
tatis em-
olumentum.*

Epi-

Prælu- Epist. 1. ad Corinthios docet : Ecclesia
 fio I. verò in solenni preceatione confitetur
 ad hunc modum orans : *Veni sancte Spi-*
ritus, reple tuorum corda fidelium, & tui
amoris ignem in eis accende. Qui per di-
versitatem linguarum cunctarum gentes in
unitatem fidei congregasti. Quod primò
 ac præcipuè sanctis votis petendum est
 à cœlesti parente, à quo proficiscitur,
 quicquid jure censetur titulo boni, &
 non contemnenda est doctrina, & in-
 stitutio, sed adjungendum studium a-
 cre, diligensque exercitatio, quæ tria
 si convenient, & conspirent, inge-
 nium vel mediocre, & natura non
 prorsus distorta, deinde ars, & præ-
 ceptio, præterea usus, & exercitatio
 perficietur in linguarum cognitione,
 quantum nemo credat ante experi-
 menta. Quod universum solidè refe-
 rendum est ad suum auctorem, qui do-
 navit ingenium, animum, occasio-
 nem, vires tolerandi laborem, & o-
 mnia, ut uno verbo dicam. Unde ju-
 re nihil vindicare nobis liceat, quàm
 rectum usum, si studeamus, ut filius
Mariæ Virginis, & DEI vivi, in quo
habitat omnis plenitudo sapientiæ, &
divinitatis corporaliter voce clarissimâ
prædicetur ubique gentium, & cogni-
tus apprehendatur sincera fide, & san-
ctitate, omnibusque officiis Christianæ
charitatis exprimat, ut sapientia &
vera cognitio rerum invulgetur, ut va-
leant bonæ leges, ut vigeat justitia, ut
constet inter homines alma sanctaque

pax, & humanitas. Quænam ista est
 dementia? quis furor? ferro, & innu-
 meris propè instrumentis ad pernici-
 em generis humani excogitatis, si ve-
 rum dicere oportet, à Satana & malo
 genio agitatis hominibus, mutuò se
 perdere, idque ob res leviculas ple-
 rumque? Habemus rationem effe-
 cttricem operum verè humanorum &
 cœlestium; habemus sermonem quo
 res, atque rationes moderatè inter nos
 pertractemus, habemus linguam, or-
 ganum excellens, si ad finem suum
 aptetur; habemus calamum, stylum,
 chartam, quæ linguæ & sermonis vi-
 cem impleant. Illis conferamus mu-
 tuam sapientiam DEI, & accipiamus
 oblatam candidè: *Christus enim suf-*
fecerit omnibus abundè. Omnes dita-
 re, omnes beare, omnes reges, &
 pontifices, denique omnes cohære-
 des, & consortes regni sui æterni, &
 filios DEI efficere potest, & ut ab eo
 accipiamus, unicè in votis habet. Per-
 spectâ itaque tantæ confusionis causâ,
 nil restat, nisi ut jam in hoc libro, de
 origine transmigrationis gentium, de
 primatu linguarum, & deinde de lin-
 guarum, & idiomatum multitudine,
 & varietate, atque de characterum,
 variorumque alphabetorum origine,
 & scriptionis inventione, ea, quâ par-
 est, *ἀνεβέβη* agamus. DEUS adsit au-
 sibus nostris, cujus proprium est, lin-
 guas infantium facere disertas.

SECTIO I.

De inclinatione, corruptione, & interitu
linguarum.

CAPUT I.

*De occasionibus, & multiplici causarum serie, quâ linguæ vario-
rum regnorum florentes, tandem omnimodæ corruptionis,
oblivionisque damnum passæ sunt.*

EA est rerum humanarum incon-
stans fortunæ rota, ut nihil sub
sole stabile, nihil solidum, & fir-
mum permittat, quin versatilis, cui in-
nititur, sphæræ lubricitate, jam ex alto
in imum, modò ex imo in summum,
paulò post ex dextro in sinistrum, &
ex sinistro in dextrum, susque deque
verset omnia, ut proinde aptè huic in-
stabilitati rerum quadrare videatur il-
lud Poëtæ:

*Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,
Et subito casu, quæ valere, ruunt.*

Quod & in linguarum varietate, & in-
teritu, maxime ex ingenti seculorum
vicissitudine completum, ut olim fa-
ctum cum admiratione legimus, &
præsenti tempore, adhuc fieri specta-
mus: cujus rei causas demonstrare ag-
gredior; quarum

*Causæ
corruptio-
nis lingua-
rum.*

I.

Prima est, diversarum gentium, po-
pulorumque commixtio; unde una
gens ab altera, hæc etiam ab illa, dum
mutuos loquendi modos sibi commu-
nicant, ex duabus mediam quandam
linguam resultare necesse est; hæc ve-
rò cum aliis nationum confiniis com-
mercia exercens, in alias, & alias cum
tempore linguas degenerat.

2.

Altera causâ mutationis linguarum
est, imperiorum, monarchiarumque
mutatio; quâ factum est, ut quilibet
monarcha desideret suam vernaculam
linguam ubique vigere ex omnibus in

unam reductam, ne varietate lingua-
rum quam sibi quælibet natio peculia-
rem habebat, sub occultis idiomatum
machinis in rebelliones motæ, ma-
gnum monarchico statui damnum, u-
nitatis vinculo destructo, inferrent.

Tertia causâ est, calamitates publi-
cæ regnorum, quibus sæpè bello, pe-
ste, fame integræ nationes ita destru-
untur, ut non nisi paucæ mortalium
reliquiæ superesse comperiantur; at-
que hisce conjunctæ aliæ-confines na-
tiones, linguas novas reciprocâ loquen-
di varietate fundent.

3.

Quarta est, varia in differentia re-
gna, coloniarum introductio, quo fit,
ut nativa lingua differentibus populis
communicata, ad eò ingentem muta-
tionem acquirat, ut pristinæ linguæ
dialectum vix agnoscas: talis est *Boë-
morum* lingua, quæ unâ cum colonia
ex *Illyrico* traducta, ex commistione
linguæ *Germanicæ*, & *Polonicæ* eam mu-
tationem passa fuit, ut nec *Dalmata*,
nec *Polonus* eam prorsùs intelligat;
talis est lingua *Græca*, quæ in nonnul-
lis *Calabriæ* oppidis hodiè adhuc in u-
sû est, sed ita transformata, ut *Græ-
cam* dialectum non nisi ex paucis ver-
bis intelligas; talis est quorundam in
Andaluzia & *Meliteni insula*, lingua
Arabica, quarum illa *Latinis*, *Arabi-
cis*que, hæc *Italicis*, *Arabicis*que com-
mixta vocabulis, non exiguam corru-
ptionem passa est.

4.

Quin-

Cap. I. Quinta causa est, cœli solique incertis nationibus constitutio, quæ ex organorum alteratione, uti diversam linguæ alicujus pronunciationem fortiuntur, ita quoque ex differenti pronunciatione novam linguam condere videntur; cujusmodi in sequentibus varia exempla producemus. Atque hæc sunt causæ universales, quibus hucusque primævæ linguæ, corruptionis damnum passæ sunt. Sed hæc omnia fusiùs deducemus.

Quintuplex linguæ genus apud chronographos legimus, quas & non immeritò autogenas dicere possumus, & semper post Babylonicæ confusionis tempus hucusque illibatæ manserunt; videlicet *Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica*; ex quibus, quæcunque linguæ in universa *Europa, Asia & Africa*, exceptis omninò barbaris idiomatis, de quibus postea, veluti ex equo Trojano prodeuntes, mundum linguarum dialectorumque varietate replerunt.

Hebræa. Prima itaque lingua, quæ in domo *Heber* semper mansit, successu temporum primò in *Chaldaicam* deflexit; secundò in *Arabicam*, seu *Madianiticam*; tertio in *Samaritanam*; quartò in *Æthiopicam*; quintò in *Syriacam*, veluti ex *Græca & Hebræa* mixtam declinavit; quantum verò deflexerit, suo loco dicetur.

Græca. Secunda fuit *Græca*, quam nepotes *Phaleg* à confusione linguarum secum in *Græciam* detulerunt; unde & posteri à *Phalechi* familia *Pelasgi*, & lingua *Pelasga* nomen suum sortiti sunt, uti fusè in *Latii* descriptione ostendimus, & in *Hetruriae* descriptione porrò ostendemus; quæ iterum varias decursu seculorum dialectos, *Atticam, Ionicam, Æolicam, Phrygiam*, aliasque diversas pro constitutione populorum, tot linguas, quot gentes, in *Græcia* fuerunt, pepererunt.

Latina. Porrò *Latina* αὐτογενὴς, sive ex pri-

mogenitis una, ex ruditate sua ad perfectionem perducta, tandem ex adventu *Gothorum, Alanorum, Vandalarum* ingentem corruptionem passa, quaternas alias peperit, *Italicam, Gallicam, Hispanicam, Lusitanicam*, & ex hisce alias, ex *Italica & Latina* commistione, insulares, *Sardam & Siculam*; tot autem vel unius *Italicae* linguæ idiomate differentes dialecti tandem exurrexere, quot provinciæ in *Italia* constituuntur; quod idem me in *Gallia & Hispania* provinciis observasse memini.

Teutonica. *Teutonica* lingua, quemadmodum probatissimi auctores referunt, à *Tuiscone Japhethi* filio, Noë pronepote nomen suum obtinuit; quæ ex ruditate in perfectionem summam, imperatorum curâ reducta, tandem varias filias, videlicet *Belgicam, Danicam, Suevicam, Anglicam, Scoticam* peperit, quæ duæ posteriores occasione *Saxonum* natæ sunt, qui pulsus *Pictonibus* universæ insulæ se indigenas fecerunt, unde & *Anglo-Saxones* postea dicti fuerunt. Qualis verò *Saxonica* lingua, qualis modò *Anglica* sit, in sequentibus aperiemus.

Restat *Illyrica* lingua vetustissima, quæ ramos suos in *Poloniam, Litvianiam, Moscoviam, Tartariam* usque in ultimos Orientis terminos, innumerabili linguarum foetu traduxit; ex hac enim postea *Turcica, Bulgarica, Bosnica, Tartarica* nata maximam *Tartariae* magnæ portionem replevit. Ita tamen illæ corruptæ sunt, ut vix ullum primitivæ vestigium retineant.

Ad *Indicas* porrò linguas quod attinet, prorsus barbaras, & quæ nullam ad dictas jam linguas affinitatem habent, illarum pariter ingens multitudo & diversitas reperitur; uti sunt, *Malaiica, Commorina, Brachmanica, Peguana, Tunchinensis, Tibettana, Insularum Philippinarum, Japonica, Chinica*, ex qua ferè omnes originem suam traxerunt, uti ex

Cap. I. Lexicis & Grammaticis eorum in sequentibus patebit. In *America* verò *Indiæ* occidentæ regionibus, tanta est diversitas idiomatum, ut nostri patres, ea ad quingenta facillè diversissima idiomata reduci posse tradiderint; inter illas tamen præcipuæ sunt *Mexicana*, *Peruana*, *Brasilica*, *Magellanica*, *Chilensis* & septentrionalis *Americæ* populorum variæ linguæ, de quibus pluribus in sequentibus.

Africanæ. In *Africa* demique, tametsi *Abyssina*, & *Arabica* lingua potissimum dominantur, habet tamen & ipsa immensam idiomatum varietatem, quæ nullam ad invicem affinitatem obtinent; uti *Quineana*, *Congana*, *Angolana*, & eorum populorum, qui meridianam plagam *Africæ* possident, uti sunt *Monomotapæ*, *Casrariæ*, & quæ ad flumen *Cuama* & litus *Sinus Persici* inhabitant; quæ si ad calculum reducere velimus omnia linguarum neophytarum genera, non

ut sacri textus interpretes putant, ad Sect. I. septuaginta duas, sed vel ad mille septuaginta facillè reduci possunt. Quæ omnes, qualescunque tandem fuerint, corruptionem & ultimam ruinam passæ sunt, ob causas paulò antè adductas; vel ex nominatione diversarum gentium, vel ex communi populorum unitorum suffragio & consensu; dum enim successu temporis primæ linguæ, nominum, verborum, appellationumque vel non amplius recordarentur, accidit, ut obliuioſæ memoriæ vitio, propria nomina singulis rebus, prout ipsis variæ phantasmatum species dictabant, imposuerint; eodem prorsus modo, quo in hunc usque diem imponuntur nomina novis illis rebus, quæ primò non extiterunt, & ex novis variorum instrumentorum, vasorum, herbarum, plantarum, florum, mineralium appellationibus introductis patet.

CAPUT II.

De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diversitatis linguarum, morumque qui apud gentes, differentesque nationes vigebant.

Cap. II. **H**ominem primum *Adamum*, protoplastum, divinis manibus ex limo terræ fictum, factum, juxta sacre *Genesis* verba, de fide est; sed enim cum post dilavium, verisimile sit, innumerabilem hominum multitudinem, qui omnes cum longa vira, & ingenio præstantes unius linguæ elogio uterentur, sub unius quoque religionis cultu, quantum perversa *Chami* progenies, jam à vera disciplina degener illis permisit, vixisse: attamen post linguarum confusionem, quemadmodum linguarum idiomatumque diversitate divisi fuere, ita quoque primæ religionis à *Noë* ante separationem gentium edoctæ immemores, paulatim à vero *DEI* unius cultu, &

Religio primæ perierit sub unius lingue dominio usque ad confusio-

nem.

religione deflexerunt, dum quisque ex ducibus gentium eam sibi religionem finxerit, quæ sibi maximè congrua videretur, innumerisque fabulosarum narrationum commentis, de *DEO*, mundo, sideribus, de hominibus gestarum rerum gloriâ illustribus, confictis, introducto apotheoseos honore colentes, paulatim occultis machinis, sese eorum actionibus insinuante Satana, infatuati, dementatique universum mundum idololatriæ abominatione repleverunt. Et tametsi hæc quàm fufissimè in secundo *Tomo Oedipi* demonstraverimus, operæ pretium me facturum existimavi, si nonnulla ex his hoc loco infererem.

C A P U T I I I.

De varietate & multitudine Numinum quæ ex confusione linguarum & divisione gentium natae sunt.

ANte mare & terras (& quod tegit omnia cælum)
 Cum unus adhuc esset naturæ vultus in orbe,
 Quem dixere chaos : rudis indigestaque moles
 Nec quicquam nisi pondus iners, congestaque eodem
 Non bene junctarum discordia semina rerum,
 Obstaretque aliis aliud; cum corpore in uno
 Frigida pugnarent calidis, humentia siccis,
 Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

Cùm, inquam, supremum & immortale Numen in profunda æternitatis abyssu propriâ felicitate contentum, nullâ adhuc rerum mundalium curâ rangeretur, ecce post secula tandem felix illa illuxit dies, quo, ut Platonis verbis utar, in divino DEI immortalis consilio conclusum est, ut mundus ille indigestus, atque incompositus ab informi illa rerum omnium promiscuâ confusione squalentium tohu, vabohu vindicatus, lucem aspiceret, formis splenderet omnigenis, atque in varias rerum facies abiens; propriæ felicitatis gaudio perfrueretur. Conclusum est, & in opus deductum. Mundus itaque conditur, atque à rerum commixtarum confusione solutus, mox in formam exurgit liberaliorem, virium, proprietatum aliarumque qualitatum, quæ singulis creatis debebantur, distributionis officium providentissimo committitur Prometheo. Prometheus seu providentia divina, uti omnia debitis suis formis instruit, ita omnes sapientissimi provisoris partes explevit.
 Mox cælo terras, & terris abscidit undas,
 Et liquidum spisso secrevit ab aëre colum,

Quæ postquam evolvit, cæcoque exemit a-cervo,

Dissociata locis concordia pace ligavit.
 Ignea convexi vis, & sine pondere cæli
 Emicuit, summâque locum sibi legit in arce;

Proximus est aër illi levitate, locoque;
 Densior his tellus, elementaque grandia traxit,

Et pressa est gravitate sui circumfluis humor.

Ultima possedit, solidumque coerevit orbem,

Tùm freta diffudit, rapidisque tumescere ventis,

Fussit & ambitæ circumdare littora terræ,
 Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
 Fussit & extendi campos, subsidere valles,
 Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere montes,

Vix ita limitibus discreverat omnia certis,
 Cùm quæ pressa diu massâ latuere sub ipsa,
 Sydera ceperunt toto fulgescere cælo,
 Ne regio foret ulla suis animalibus orba,
 Astra tenent cæleste solum, formæque decorum.

Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ,

Terra feras cepit, volucres habitabilis aër.

Cælo itaque terraque formis debitis jam imbutis, cæterisque omnibus prudentissimè dispositis

Sanctius his animal, mentisque capacius altæ

Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset,

Natus homo est, sive hunc divino semine fecit

Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
 Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto

Cap. III. *Æthere cognati retinebat semina cœli,
Quam satus Iapeto mistam fluvialibus un-
dis
Finxit in effigiem moderantùm cuncta deo-
rum.*

*Pronaque cùm spectent animalia cætera
terram,*

*Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Fussit, & erectos ad sidera tollere vultus.*

Homo itaque solus ore sublimi, ad cœlumque erecto intuitu præditus, divinum animal naturæ juxta mortalis & immortalis confinium; ceu sola cœlestis planta in terris constituta (cujus radicem conditor hiscè infernis sedibus junxit, comam verò atque perpetuò frondentem verticem supra anni & solis viam, supra ultimum cœli ambitum ad nunquam interituros ambitus relegavit) hic, inquam, homo cùm lucidissima illa mundi lumina, ad quæ contemplanda, atque in iis factorem laudandum creatus erat, curiosius intueretur, pulchritudine eorum paulatim illectus, verà & rectâ religionis semitâ derelictâ, eo dementiæ devenit, ut ea, quæ sui gratiâ condita essent, sui veluti conditores crederet, & san-

*Origido-
latriæ.*

ctè veneraretur. Auxit dementiam hanc traditionum salubrium de mundi origine à prædecessoribus factarum oblivio, quâ invalescente novas de DEO, de mundo, de hominum productione, aliisque rebus opiniones imbibit, cùmque cœlestis ille ignis præcipua humanæ mentis portio ingens, ad Numinis alicujus cultum eum instigaret; mox verò derelicto DEO ad falsorum Numinum, unoquoque ex ejus familia sibi novas idololatriæ rationes comminifcente cultum prolapsus est; factumque ut corruptibilia simulachra pro DEO incorruptibili adorârit, rebusque externis contentus, cùm insensibile Numen intueri deberet, ad sensibilia, & terrena fuerit diffusus. Atque hujusmodi prævaricationem erroremque primùm *Hebræi* tribuunt

nepotibus *Chami*, *Misraim* videlicet, *Seti*. I. *Chusio*, *Phuth* & *Canaano*, qui per *Asiam* & *Africam* universam in novas colonias diffusi, novas passim deorum colonias introducunt, nova & ridicula dogmata mundo pepererunt; cujusmodi sunt, *Adamum* è *Luna* prodiisse. Prophetam inibi ex masculo & fœmina procreatum, atque in hunc mundum venientem primum cultum *Lunæ* docuisse. Verùm quoniam hæc opinio non ita obvia forsân multis est, visum est, eam hic ex R. *Mose* *Ægyptio*, vulgò *Rambam*, depromptam adducere, sic enim dicit in *More nebuchim*.

Isti siquidem reliquæ sunt gentis Zabæorum (à Zaba, è progenie Chami orto, & filio Chusii, qui secundum Jam Suph, id est, Maris Rubri sinum ad ortum, & occasum, atque ad dexteram & Aquilonem littora coluit sic dicta) quia ista gens totam replevit terram. Finis autem & perfectio illius eâ ratione istis temporibus philosophantis fuit, quod putaret creatorem esse cœli spiritum seu animam; stellas verò corpora esse ipsa DEI substantia informatas. Meminit hujus prævæ opinionis quoque Abubacer Arabs in expositione de auditu. Et ideo quoque credit tota gens Zabæorum mundi antiquitatem (seu, quod idem est, æternitatem) quoniam cœlum est DEUS juxta opinionem eorum. Et dicunt, quod Adam primò natus est ex masculo & fœmina sicuti cæteri homines, sed honorabant eum multum, & dicebant, quoniam è Luna egressus, propheta & apostolus Lunæ fuit, & quod prædicavit gentibus, ut servirent Lunæ, & quod composuit libros de cultu terræ. Dixerunt etiam quod Seth contraxit opinionem patris sui in servitio Lunæ; narraverunt etiam de Adam, quod quando egressus est de Luna, & de climate vicino Indiæ, ad clima Babylonis profecturus, multa mirabilia secum tulerit, scilicet arborem auri, quæ crescebat cum ramis, & foliis, & arborem lapidum, & folia cujusdam arboris viridis,

*Auctores
idololatriæ
Chami
progenies.*

*Dogmata
falsa Za-
bæorum.*

*Ridicula
fabula de
Adamo.*

quæ

Cap. III. *quæ non comburebantur ab igne, & dixerunt, quod sub ipsius arboris umbra decem millia hominum continebantur, & altitudo arboris ipsius ad similitudinem stature humanæ. Attulit secum etiam duo folia, quorum utrumque duos homines cooperiebat. Intentio verò eorum in loquendo de Adam primo, & de hominibus, quæ attribuantur ei, fuit, credulitatem suam de antiquitate mundi stabilire, & quod inde provenit, cælos & stellas esse deos.*

Atque hæc est de primæva hominum origine & idololatria Zabæorum digna lunaticis hominibus opinio, ex qua velut ex equo quodam Trojano omnia antiquorum philosophorum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychosi denique ac animarum revolutione absurda dogmata, ad omnem impietatem fenestram aperientia, prodiiſſe videntur. Hinc *Adamum* ejusque progeniem, & nepotes filiorum DEI nomine veluti astrorum æternorum, quæ ipsi deos appellabant, filios indigitabant, quæ omnia confirmat *Chronicon Alexandrinum*.

Causa
hujusmodi
fabulosa-
rum nar-
rationum.

Horum porro commentorum & inanum deliramentorum causam ego arbitror esse, quod primi illi homines cum proprio arbitrio relictæ nullâ certâ lege scripta ante *Mosis* tempora tenerentur, cumque proinde certæ quædam sententiæ de DEO, de creatione mundi, de diluvio, & similibus rebus ac mutationibus gravioribus, inter primos tantum humani generis patriarchas referrentur, factum est, ut ab eis veluti à primis hominibus acceptas, posterius per manus aliis alii tradiderint, quibus posteriora secula & homines, uti quique à primis remotiores fuere, ita subinde alia atque alia quoque haud absurda affinxerunt, donec res ipsæ totæ in fabularum commenta abierint. Hinc diversitas illa opinionum originem habebat, inde maxima & relationum confusio propè inextricabilis.

Æthiopes enim, teste *Diodoro*, primos homines in *Æthiopia* veluti in medio terrarum natos assererent: causam in vicinitatem Solis omnium generabilium parentis conjicientes. *Theodoretus* ex relatione antiquorum primos homines in *Arcadia* natos asserit, juxta illud,

Aute Jovem genitum terras habuisse feruntur

Arcades, & Lunâ gens prior illa fuit. Cælius verò & *Mercator* ex *Aristide* primam hominum geneticam terram ajunt fuisse solum *Atheniense*. *Arabes*, quemadmodum videre est in eorum *Geographia*, hanc prærogativam *Arabie felicitis* solo attribuebant.

Ægyptii denique firmiter credebant, primos homines in *Ægypto* natos; causam hujus assignabant, tum æris temperiem bonitatemque undequaque perfectissimam, tum *Nili* fecunditatem multas res naturaliter, & suapte sponte producentis, productasque benignissimè conservantis; auxit opinionem eorum monstruosus ille soricum seu agrestium murium in *Thebano* territorio proventus, quorum aliqui superiori suâ parte murium speciem referentes; & *ὀμόχοδες* adhuc reperiebantur. *Herodotus* narrat, *Psammeticum* *Ægyptiorum* Regem, cum ingenti desiderio teneretur ad cognoscendum, quænam mundi provincia primos homines produxisset, illum sequenti industriâ id investigare attentasse. Duos infantes recens natos ab omni humanæ vitæ consuetudine remotos, certo loco inclusos, & à capra alendos pastori cuidam commendavit, cum ea clauſtri custodia, ut omni eos accedendi aditu intercluso, nec videre, nec humanâ voce loquentem quenquam mortalium audire possent; sibi indubitanter persuadens futurum, ut ætatem congruam nacti, ejus provincie, quæ primos homines mundo dedisset, linguâ loquerentur; itaque post
certam

In qua
provincia
primo ho-
mines nati
putantur.

Cap. III. certam annorum revolutionem infantes de cavea extracti, mox exporretis brachiis identidem in hæc verba prorupere, *Bec, Bec*: quas voces, utpote peregrinas, cum nullus adstantium intelligeret, investigatione tandem factâ deprehensum est, *Bec* in *Phrygum* lingua nihil aliud sonare, quam panem, conclusit itaque Rex *Pſammeticus*, in *Phrygia* primos homines fuisse productos.

Tempus me deficeret, si singularem gentium, de hujusmodi prima hominum origine deliria hîc adducenda forent; quare, qui plura desiderat, consulat *Berosum*, *Varronem*, *Eusebium*, *Hieronymum*, *Polydorum*, *Aristophanem*, *Perrinum*, *Postellum*, aliosque: nos his relictis ad ea nos, quæ primam idololatriæ originem concernunt, postliminio conferamus.

Primum rerum principium semper a bonis bonum fuit insculptum.

Certum itaque & indubitatum est, nullo unquam tempore in hoc mundo extitisse populum adeo barbarum, nationem tam peregrinam, clima tam rude & impositum, quempiam denique hominem adeo ferum, sylvestrem, qui non, vel naturæ lege, seu rectæ

rationis dictante lumine, unum a Sect. I. liquod rerum omnium principium; Numen dico universam rerum obtinens moderationem, certo & peculiari religionis ritu ceremonisque colendum agnôrit. Certum quoque statui debet, nullo unquam tempore, aut sine DEO sacrificium, aut sine sacrificio religionem fuisse, omnibus, cum sacerdotio veluti nexu quodam inseparabili in unum coëuntibus, adeo ut hominem religio, religionem sacrificium, sacrificium sacerdotium *ἀναχweisως* comitari videantur, quod apparet tum ex innumera propè religionum statim ab ipso nascentis mundi primordio, ad nostra usque tempora deducta multitudine, tum ex falsorum simulacrorum cultu, diversis temporibus, diversisque gentibus ac populis nullo non tempore, consueto, tum denique ipsa *Ægyptus* maximè ostendit; quam præ cæteris omnibus ejusmodi falsorum deorum cultui addictiorem fuisse, monstrant infinita propè panamorphorum numinum multitudo & varietas; uti ex sequenti analogia patet.

A N A L O G I A

Rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isis, Typhonis, Hori parallela.

Conjuges.		Fratres contrariis moribus.		
<i>Adamus.</i>	<i>Eva.</i>	<i>Abel.</i>	<i>Cain.</i>	<i>Seth.</i>
<i>Fared.</i>				
<i>Henoch.</i>				
<i>Noëmus.</i>	<i>Tellus - seu</i>	<i>Sem.</i>	<i>Cham.</i>	<i>Japheth seu</i>
	<i>Nioba.</i>		<i>Nimrod.</i>	<i>Prometheus.</i>
<i>Cælus.</i>	<i>Vesta.</i>	<i>Saturnus.</i>	<i>Mars.</i>	<i>Sol.</i>
			<i>Vulcanus.</i>	
<i>Osiris.</i>	<i>Isis.</i>	<i>Osiris secundus.</i>	<i>Typhon.</i>	<i>Horus.</i>
<i>Fuerunt hi habiti</i>				
Urbium conditores.	Matres viventium.	Filii Deorum.	Malorum inventores.	E sancto germine.
Agrorum cultores.	Hominum propagatrices.	Justitiâ appetentes.	Idololatriæ auctores.	Paternarum virtutum æmul.
Artium inventores.	Deorum matres.	Sanctitatem sectantes.	Bellorum amatores.	Justitiæ amantes.
Legislatores.	Bonorum largitrices.	Religionem propagantes.	Cædem spirantes.	Divinitatem meriti.

Cum

Cap. III. Cùm porro *Aegyptii* hæc & similia de primis parentibus perciperent, & vehementer veluti gesta humanarum actionum metam longè excedentia suspicerent, nil facilius fuit superstitiosæ genti, quàm eos apotheosi quâdam exoticâ cohonestare, præsertim cùm ut hæc facerent, magnum pondus in animis eorum habuerit, egregia illa primorum patrum sapientia, & rerum naturalium, quâ pollebant, cognitio, longaque vitæ productio. *Enochi* quoque de hoc mundo miraculosâ translatio, similiaque quæ ipsis fabularum condendarum occasionem præbere poterant, quæ omnia confirmabantur incantationibus frequentibus, ac magicis miraculis, quæ impia *Chami* progenies divinitatem per se affectans ubique passim edebat, queis ita *Aegyptiorum* animi percellabantur, ut eos veluti cœlestes deos adorarent, ac rerum omnium moderatores sanctè venerarentur. Atqui hinc prima illa architecturæ deorum fundamenta. Hinc origo *Jovis*, *Herculis*, *Æsculapii*, *Bacchi*, *Neptuni*, *Jani*, aliorumque deorum, de quibus in 1 tomo *Oedipi* fusè disceptatum fuit. Verùm ne quisquam hanc nominum analogiam, seu æquivocationem à nobis confictam arbitretur, testes adduco *Lactantium Firmianum* & *Eusebium*, qui eandem nobiscum asserunt, queis subscribit *Archilochus* græcus chronologus. Verùm inter alios maxime nobis astipulatur *Xenophon*, quisquis ille fuerit, *libro de æquivocis*, cujus verba cum consideratione (ut quæ nos ex summis tricus eruere possint) dignissima reperissem, ea hîc ad longum apponere placuit.

Æquivocatio nominum deorum. Saturni, inquit, dicuntur familiarum nobilium regum, qui urbes condiderunt, antiquissimi. Primogeniti eorum *Joves* & *Junones*; *Hercules* verò nepotes eorum fortissimi; patres Saturnorum Cœli, uxores *Rheæ*, Cœlorum, *Vestæ*, quot ergò Saturni, tot Cœli, *Vestæ*, *Rheæ*,

Junones, *Hercules*; idem quoque, qui u. Sect. I. nis populis est *Hercules*, aliis est *Jupiter*; nam *Ninus*, qui *Chaldæis* extitit *Hercules*, aliis est *Jupiter*, & idem quod *Ninus*, qui nomine proprio *Assyrius* est dictus, à quo & *Assyrii* appellati sunt. Ex quibus patet, Cœlum dictum esse patrem *Saturni*, & Terram matrem, unde *Aegyptiorum* fabulæ de *Osiride* & *Iside*, promanasse verisimile est, ut bene notat *Minutius Felix*. Nam illi, qui vel virtute, ac rerum gestarum gloria in hoc mundo eminent, aut qui subitò ex ignotis parentibus in sublime emergunt, solemus è cœlo cecidisse, dicere, quod & probat *Lactantius Firmianus* auctoritate antiquissimi *Trisimegisti*, qui cùm diceret, admodum paucos extitisse, quibus esset perfecta doctrina, in his Cœlum, Saturnum & Mercurium nominavit. Confirmat eadem *Ennius in Eubemero*, qui ait, primum in terris imperium habuisse Cœlum, stellarumque nominibus cognominati fuerint, idem *Lactantius* supracitatus ait, ob nominis fulgorem, & ad æternam famam consequendam id contigisse, nam Reges cùm essent potentissimi, parentum suorum memoriam nomine Cœli, Terræque celebrabant, cùm hi priùs aliis nominibus appellarentur. Sic *Berosus*, *Noam* ob præclare gesta, dictum asserit à posteris Cœlum, Janum, Chaos, semen mundi. *Servius* verò ait, antiquos Reges nomina sibi plerumque vendicasse deorum, rationem assignans *Lactantius*, adducit testem *Ciceronem libro de natura Deorum*. Nam cùm ante Cœlum & Saturnum nulli fuerint Reges ob hominum raritatem, ipsum Regem, totamque posteritatem ejus summis laudibus, ac novis honoribus jactare cœperunt, & deos credere, ob causas superius indicatas, & hoc videtur clarissimè demonstrare *Xenophon*, cum dicit Saturnos dictos, qui nobilium Regum vetustissimi condiderunt urbes & populos, ac

Cap. III. proinde non unum, sed plures fuisse Saturnos, quorum patres dicti sunt Cœli; filii verò Joves, &c. Nomina igitur hæc fuerunt dignitatis & deitatis cujusdam apud rudes præcos, ob nominis celebratam inventa. Deinde notat Xenophon, quod nomina ista sunt relativa, ut genitor & genitus, unde Saturnus est is, qui à Cælo & Væstâ sive Terrâ fuit genitus, & qui ex Rheâ seu Opæ sorore simul & uxore genuit Jovem & Junonem. Jupiter verò is est, qui è Saturno & Rheâ genitus genuit Herculem. Ergo ista nomina sunt magis analogica, quàm æquivoca, quia de pluribus posterioribus dici videntur per habitudinem ad primum Cælum, posteriores Cæli; & ad primam Væstam, posteriores Cæli; & sic de cæteris. Unde subjungit: Nimbrodus & Saturnus, cujus filius Belus est Jupiter Babylonis, (quæ & Diodorus notat: melius dixisset, cujus filius Ninus, Jupiter Assyrius est nominatus) similiter Camefes apud Ægyptios (quem Hebræi Cham, Ægyptii Chem proprio nomine appellant) est primus Saturnus, cujus primogeniti Osiris & Isis, Ægyptius nimirum Jupiter & Juno (quem nos supra Misraimium esse ostendimus, & uxorem ejus Rheam, sive Isin. Item Osiridis filius Libyus nomine, teste Diodoro, Ægyptius fuit Hercules, qui robore corporis erat admirabilis, & gradu Osiridi genereque proximus. Pari ratione Apteræ Cretensis fuit primus Saturnus, qui Cælo patri testes amputasse dicitur, & filius ejus Jupiter, Junoque primogenita. Alcæus quoque ex Alcmena fuit Græcus Hercules, & ita de aliis, nam cum relativa ejus nomina sint, ut possint uni diversa convenire, idem enim est pater & filius respectu diversorum. Idcirco idem esse potest Cælus, Jupiter, Saturnus & Hercules, quorum exempla ponit Xenophon. Quemadmodum igitur plures memorantur Cæli, Saturni, Joves, Hercules, Rheâ, Tel-

Osiris & Isis prima Ægyptiorum nomina.

lures, Væstæ, Junones, qui sic dicti sunt, Sect. I. ob facinorum, quæ perpetrarunt, similitudinem, sic plures Zoroastres, Osirides plures, plures Isides, Hori item, ac Typhones fuerunt, juxta gestorum analogiam, à fabulosa antiquitate constitutam. Iterum sicuti M. Portius Cato, Janum & Saturnum Scytharum, & Assyriorum facit Noëmum, & Chamum filium; sic Italorum Janum, Saturnumque constituit Zapho filium Eliphaz, filii Esau, Josephus Ben Gorion. Verum quandoquidem ea historia nullibi apud Latinos, quantum quidem cognoscere licuit, extat, visum fuit, eam hîc interfere-re, ut quâ ratione hic Janus cum Jano Oenotrio, seu Aboriginum conciliari possit, facilius elucescat. Verba itaque Josephi Gorionidis sunt, ut sequuntur.

In diebus, inquit, illis, Tsapho filius Eliphaz, filii Esau, fugit de Ægypto, quem Joseph, cum iret in Hebron ad sepeliendum patrem suum, cum contumaciùs in eum insurgeret, interceptum unâ cum sociis in Ægyptum duxit: Tsapho verò defuncto Joseph, ex Ægypto fugiens, in Africam ad Aganiam Regem Carthaginensem se contulit, à quo honorificè exceptus, tandem præses exercitus factus in Italiam penetravit, ubi divinos honores promeruit, Janus dictus. Quod Joseph historiae seriè continuando sequentibus verbis ostendit, sic autem dicit.

Contigit igitur ut Sapho deperditum quodam die vitulum querens, audiret in latere montis vocem vacca, aut vituli similem, existimans itaque vocem deperditi vituli, eam insecutus est, usque dum ad inferiora montis perventum esset, & ecce sese in pariete montis offert spelunca quædam ingenti circumsepta saxo, quod cum esset amolitus, è vestigio bestia quædam in antro, visu horrenda compareret: bestia verò, eo ipso tempore bove devorando occupata, ex media parte superiori hircum sylvestrem, ex inferiori media, hominis referebat imaginem, quam Sapho mox invito prælio interfecit. Homines autem Cithim (hoc est Itali)

Fabula de Jano primo Italicæ Numine.

Cap. III. Itali) opere Zapho comperto dixerunt, quid faciemus homini, qui belluam adeo nobis infestam interficiens omnes ab interitu vindicavit? & unanimiter tandem concluserunt, ut dies in anno ejus nomini consecratus, in memoriam facti celebraretur, offerentes ei libamina, & sacrificia, ac in Regem electum, cum totam Italiam ab hostium insultibus liberasset, Janum appellarunt; exercitus vero Gundelorum de novo irrumpens in Italiam omnem circa regionem praeae, & spoliis subjicere conatus est. Janus vero se ei opponens totum in fugam convertit, ac sic totam terram ab insultibus hostium liberavit. Ob quam causam Janum sibi filii Cithim in Regem elegerunt, & expeditione nova facta intra filios Thubal, & insulas circumjacentes, omnes paulatim a Jano subjugatae sunt, eum Janum Saturnum appellantes; Janum quidem ob interfectam belluam hoc nomine insignitam, Saturnum vero ob stellam, quam tunc temporis Numinis loco colebant Cithim Sabthai nomine, quod idem est ac Saturnus, erat autem primo Rex tantum vallis Campaniae, sed Cethum postea templo in ejus honorem edificato toti eum praefecerunt Italiae, regnavit autem Rex Janus (unde a Jano Januenses) Saturnus 50 annos, & mortuus est, & in civitate Gavanæ (foran Genuae) sepultus, regnavit autem post eum Janus alter totidem quot prior annos, edificavitque & ipse in valle Campaniae templum magnum & splendidum. Atque hucusque Joseph Ben Gorion, cujus verba ideo hic ad longum proferre placuit, quia iis, quae ab Aboriginibus, & Janigenis primis Italiae colonis Petrus Leo Castella asserit, maxime consentiunt.

שבת
Saturnus.

Patet igitur ex his, sicuti primi Assyriorum urbium fundatores dicti sunt Caeli, Saturni; Aegyptiorum Osirides, hoc est Caeli seu Saturni Aegyptii; sic Italicorum primos Reges Janos denominatos esse, sed ad Osiridem redeamus. Osiris itaque & Isis, teste Diodoro, a Saturno

Vulcani ignis inventoris filio, geniti, de Sect. I. functo parente conjuges facti, toti imperasse feruntur Aegypto, ea prudentia & moderatione, ut omnium in se oculos, animosque converterent, nam praeter leges saluberrimas Aegyptiis datas, agriculturam, usum instrumentorum mechanicorum, armorum, vinearum item, atque olearum plantationem docuere, literas quoque ceterasque scientias, uti Musicam, Geometriam, Astrologiam Mercurio adjutore introducere primi, easque summo semper studio coluere.

His itaque salubriter inventis, Osiris ad majorem gloriam aspirans, ingentem comparavit exercitum, omniumque rerum cura Isidi uxori commissa, Mercurium prudentissimum virum ei adjunxit in regno gubernando veluti adjutorem & consiliarium. Herculem quoque incomparabilis roboris, ac fortitudinis virum militaribus negotiis praeficiens, ipse rebus sic prudenter constitatis, cum Apolline fratre lauri repertore, ac duobus filiis Anube, & Macedone (quorum ille canem, hic lupum insignibus suis ferebant) in expeditionem proficiscens, praeter Pana (qui postea divinos honores in Aegypto consecutus est) secum quoque ducebat Maronem & Triptoleum, quorum ille vinearum colendarum, hic seminum terrae mandandorum rationem callebat; Osiris etiam cum Musica summo opere recrearetur, novem secum psaltrias, quae postea a Graecis Musae dictae sunt, una cum earum instructore Apolline assumpsit. Satyros vero ad psallendum, cantandum, atque ad animi remissionem conciliandam aptos secum in castris habuit. Non enim bellicosus, aut praелиis, periculisque deditus fuit, sed otio, & hominum salutis, quo beneficio pro Deo omnes eum gentes habebant; Aethiopicis agriculturam ostendit, insignibus in ea urbibus a se aedificatis. Nilum quoque longe late-

Cap. III. latèque cum maxima hominum pecudumque jactura exundantem, per *Herculem* intra alveum coarctavit, unde & fabula de aquila (sic enim ob velocitatem vocabatur) jecur *Promethei* depascente; erat autem *Prometheus* Rex istius territorii, quod tantopere à *Nilo* exundante devastabatur.

His peractis in *Arabiam* migrans, hinc ad *Indos* usque pervenit, ubi rebus præclare gestis in ea æstimatione fuit, ut indigenæ divinos honores ei passim offerrent. Hinc discedens per cæteras *Asiæ* provincias, ad extremam usque *Europam* penetravit, omnia ea, quæ adinvenerat, docendo: tandem in *Aegyptum* remeans, ob facinorum magnitudinem in deorum cœtum adscriptus est, factumque est, ut succedentibus temporibus, cum fama ejus cresceret, nominum quoque cresceret impositio (nam à conditis urbibus *Saturnus*, à supremo rerum dominio *Jupiter*, à vini, oleique inventione *Bacchus* seu *Dionysius*, *Hercules* à summa fortitudine, ab orbis lustratione *Neptunus*, à rebus inventis *Mercurius*, *Apollo* ex Musicæ frequenti tractatione, & *Janus* denique à politioris vitæ cultu vocitatus *πολυνομαλίας* & *πολυθέας* occasionem præbuit,) atque hoc ita se habere vatum antiquorum testimonia ostendunt, qui *Osiridem* cum omnibus dictis nominibus passim confundunt. Ac primò quidem *Saturnum* cum *Osiride* *Orpheus* in suo hymno confundit, quem cum styracis suffimento concinit his verbis.

Omnes qui partes habitas mundi que genarcha

Absumis qui cuncta idem, qui rursus adauges.

Virgilius cum *Jano* & *Saturno* eum eundem facit, cum hisce versibus ludit

Vitisator curvam servans sub imagine falcem,

Saturnusque senex, Janique bifrontis imago.

Tibullus quoque *Osiridem* cum *Baccho* Sect. I. seu *Dionysio*, eundem esse sequenti carmine manifestum facit.

Te canit atque suum pubes miratur Osirim,

Barbara Memphitem plangere docta bovem.

Primus aratra manu solerti fecit Osiris, Et teneram ferro sollicitavit humum.

Primus inexpertæ commisit semina terræ, Pomaque non notis legit ab arboribus.

Hic docuit teneram palis adjungere vitem, Hic viridem durâ cadere falce comam.

Illi jucundos primùm matura saporis Expressa incultis una dedit pedibus.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu, Movit & ad certos nescia membra modos.

Bacchus, & agricolæ magno confecta dolore Pectora tristitiæ dissoluenda dedit.

Non tibi sunt tristes curæ, non luctus Osiri, Sed chorus, & cantus, sed levis aptus amor.

Sed varii flores, & frons redimita corymbis, Fusa sed ad teneros lutea palla pedes. &c.

Idem igitur *Dionysius* est & *Osiris*, hinc enim & *Chenofyris* ab hedera dicta est, hoc est *Osiridis* planta. *Herculem* porro & *Bacchum* elegantissimè consociat in quodam epigrammate *Antipater*, hoc tristicho.

Ambo Thebani, gnati Jovis, ambo strategi,

Hic clavâ gaudens, Thyrsiger alter ovat.

Ambo triumphantes variis armisque columnisque,

Hic cervi exuvias, ille leonis habet.

Utrique æra crepant; Juno grave Numen utrique

E terra ad superos ignis utrumque tulit.

Mercurium verò aliosque deos unum constituere *Osiridem* supra diximus, & infra dicemus, patet igitur hanc *πολυνομαλίας* in uno *Osiride* representatam, nil aliud significare, nisi unius *Solis* multi-

Janus & Saturnus sum idem si per eos Nos intelligatur, si æquid dicitur, di versi.

Cap. III. multiplicem, & variam virtutem, quam in inferiorem mundum obtinet.

Plerumque enim contingit, ut spre-
tis iis, quæ sensibus in via sunt, ea ve-
rò quæ grata, utilia & benefica sunt, om-
ni affectu prosequatur humana condi-
tio. Per molestum cæcæ gentilitati
videbatur, intellectu tantummodo per-
vestigare supramundanum Numen,
non etiam visu usurpare. Quapropter,
cum Sole & Luna nihil pulchrius, u-
tiliusque in conspectum se daret, So-
lem ipsum Deum & Lunam conju-
gem Deam esse arbitrati sunt. *Plinius*
cæteroquin fabulosam de diis persua-
sionem irridens, num tamen præter
Solem Deus sit, ambigere videtur, un-
de non desunt, qui idèο ἕλιος forsan
ab ἑλ el hebræo, quod Deam signifi-
cat, derivatum velint. Certe *Macro-
bius* præ cæteris pluribus argumentis
evincere contendit, deos omnes ad So-
lem referri, idque unum esse numen,
quod sub varia nominum appellatione
gentes venerentur. Sed ut origo hujus
πολυθείας penitus intelligatur, de iis
paulò altius ordiri visum fuit.

Primis itaque post diluvium secu-
lis, cum supremum illud & invisibile
Numen archetypon non caperent,
cælestium verò corporum imperium
in omnia vitæ commoda, uti paulò an-
te diximus, delegatum non sine reli-
gione suspicerent, neque ab eo, quod
DEO proprie convenit, distinguerent;
divinitatem temere & solo sensu me-
tientes, haud alium DEUM præter il-
lum, qui lucis & tenebrarum, motus
& silentii, noctium dierumque, nec
non annorum vicissitudines & tempe-
states dispensare agnoscebant. Ea de
causa *Chaldæi* in primis post diluvium
temporibus, de vero DEI cultu quem
Noë ipsos docuerat, uti libro I. hu-
jus operis dictum fuit, hanc ipsam,
Nembrodo duce cum universa *Chami*
Chusique familia, superstitionis philo-
sophiam amplexabantur; omnium au-

tem, (*Rambam* auctore) maximum *Secl. I.*
Numen Solem, μόνον τῶ θεῶν θεόν,
Phænices appellabant ab *Ægyptiis* sic
edocti; planetas, & quæ sunt cætera
sidera, nutum ejus observantes, uti &
δωδεκαμόερα Zodiaci *Ægyptii* θεῶς
βελαίς, id est, deos consiliarios voca-
bant, planetas verò ῥαβοδοφόρας, hoc
est sceptro instructos, quasi accensos Solis
consistorio assidentes censebant. Hinc
Ægyptiorum prima in diis commentan-
dis simulacra, quos tamen omnes ad
Osiridem & *Ifidem*, id est ad Solem &
Lunam revocabant; qui & virtutes eo-
rum per varias animantium formas
hieroglyphico schemate indigirabant.
Hoc pacto per accipitrem Solis & Lu-
næ vim igneam, sive calido-humidam;
per hircum sæcundam: humidam per
crocodilum notabant: & sic de cæteris,
ut lector in hieroglyphicis nostris
operibus reperiet. Pari ratione dictis
symbolis, apud *Chaldæos* parallela e-
rant symbola Solis & Lunæ. Quod e-
nim apud *Ægyptios* erat *Osiris*, apud
Chaldæos erat *Uraeus* sive *Ignis*, apud
Persas *Mythras*, apud *Babylonios* *Belus*,
Thamuz apud *Hebræos*, apud *Phænices*
Adonis. Cum enim ob cælestium cor-
porum inaccessam intercapediem, sa-
cra ipsis ad votum fieri haud ita com-
modè potuerint: symbola hujusmodi,
quæ viderentur imprimis congrua, in
eorum honorem consecrare æquum
esse judicabant. Neque *Philistæorum*
Draconem figura ex humana & mari-
na simul mista, nisi *Neptunum*, *Amphi-
triten*, *Oceanum* aut *Thetyn*, aut hosce
omnes, id est mare (communis enim
unicuique DEO uterque sexus erat)
veluti magni in naturæ arcanis Numi-
nis symbolum notabant. *Ægyptios*,
Hebræos, *Chaldæos*, *Babylonios*, *Phænices*,
Græcos secuti, iis omnibus complemen-
tum dederunt, dum innumeras deo-
rum genealogias texunt, in innumeras
unà superstitiones, unde se extricare
nequierunt, lapsi sunt: quas tamen
omnes

Cap. III. omnes ab unius Solis aut Lunæ stirpe deduxere; ita quidem ut, *Macrobio* teste, aliisque paulò antè allegatis, *Saturnus*, *Jupiter*, *Pluto*, *Apollo*, *Bacchus*, *Mercurius*, *Hercules*, *Æsculapius*, *Neptunus*, *Vulcanus*, *Mars*, *Pan*, *Æolus* nil aliud fuerint, quàm diversæ unius Solis virtutes & facultates, quemadmodum in apposita hîc figura apparet. In qua vides Solis orbem in 12 epicyclos, quæ 12 deorum referunt nomina, & unâ virtutes uniuscujusque; quos tamen *Hermes* hujus Theosophiæ conditor, nequaquam peculiare deos, sed supra-mundani & archetypi Numinis ineffabiles virtutes, quas primo in mundum genialem, & ex hoc in fiderium mundum, id est in Solem, Lunam, stellas; & tandem ex hoc in hylæum sive elementarem mundum, per vires unicuique mundo congruas influit, significabat. Sol enim in quantum tempora metiebatur, annorumque moderator erat, *Saturnus* dicebatur. Ut cœlestium corporum & totius mundi rector, *Jupiter*; ut radiis omnia illustrat & penetrat, *Apollo*; *Mercurius* in quantum vi sua attractiva omnium meteororum causa est, *Neptunus* est, ob dominium in mare & flumina. *Pluto* ob subterraneæ œconomîæ administrationem. *Bacchus*, quia vini & cæterorum liquorum, sine quibus nil ad maturitatem pervenire potest, præses est. In quantum deinde corroborativa vi pollet, *Hercules* appellatur; *Vulcanus* verò ab ignea Solis vi & efficacia nomen habet; quatenus *Mars*, ob ardorem biliosum, quem in animantibus & hominibus excitat. *Æsculapius* ob salutiferam, quam in plantis & herbis excitat Solis virtutem. *Pan* fœcundam Solis vim, qua generica sua facultate in omnibus omnia operatur. *Æolus* denique in quantum magna vaporum exhalationumque attractâ copia ventos & tempestates causat, denominatur. Porro quemadmodum Solem unum substantiâ, virtute

multiplicem, ac tanquam rerum omnium principium activum dicebant; ita Lunam, eandem quidem re, vi tamen oppidò variam, tanquam Solis conjugem, & rerum omnium principium passivum innuebant; conjugem inquam Solis, in quam veluti matricem, omnium generabilium rerum semina diffundit; ex quo congressu totius elementaris mundi, infinita prope rerum varietas, quam satis mirari non possumus, enascitur. Ut proinde veteres, quicquid dearum nomine gaudet, ad Lunam matrem omnium revocaverint. Primò siquidem *Rhea* dicitur, eo quod Solis influxui ad generationes rerum perficiendas, substat. *Ceres* dicitur, in quantum frugibus præest. *Lucina* dicitur, eo quod discussis tenebris benigno lumine inferiora illustret. *Venus*, seu *Αφροδίτη*, eo quod ex nativa suæ fœcunditatis proprietate omnia ad generationis appetitum excitet. *Juno* seu *Ηρα* ab aëris illuminatione, cui præest, ideò denominatur; à plantis & seminibus terræ, quas proserpere facit, *Proserpina* dicitur. *Flora*, *Diana* ab humectativa vi Lunæ, qua in sylvas & fruticosa loca, & floridos hortos, mirifice influit. *Minerva* verò a calore lunari, qui ingeniis multum prodest, nomen meruit. *Hecate* infera & subterranea Luna, à centenis rerum generibus quas in subterraneis locis producit. *Thetys* à mari & fluminibus, nec non ab humidæ naturæ œconomia, cui præest, nomen invenit. *Bellona* à fervore, quem multiplicata bile in corporibus producit; quorum quidem omnium synopsis, in sequenti figura contemplare: atque adeò omnium hujusmodi deorum dearumque multitudinem, non nisi ex confusione linguarum natam esse cognoscas, dum aliter hoste deos deasque *Chaldei*, *Babylonii*, *Ægyptii*; aliter *Græci* & *Latini* appellaverint. Et *Ægyptii* quidem primi fuerunt qui ad *Osiridem* & *Isidem* omnem mon-

struo-

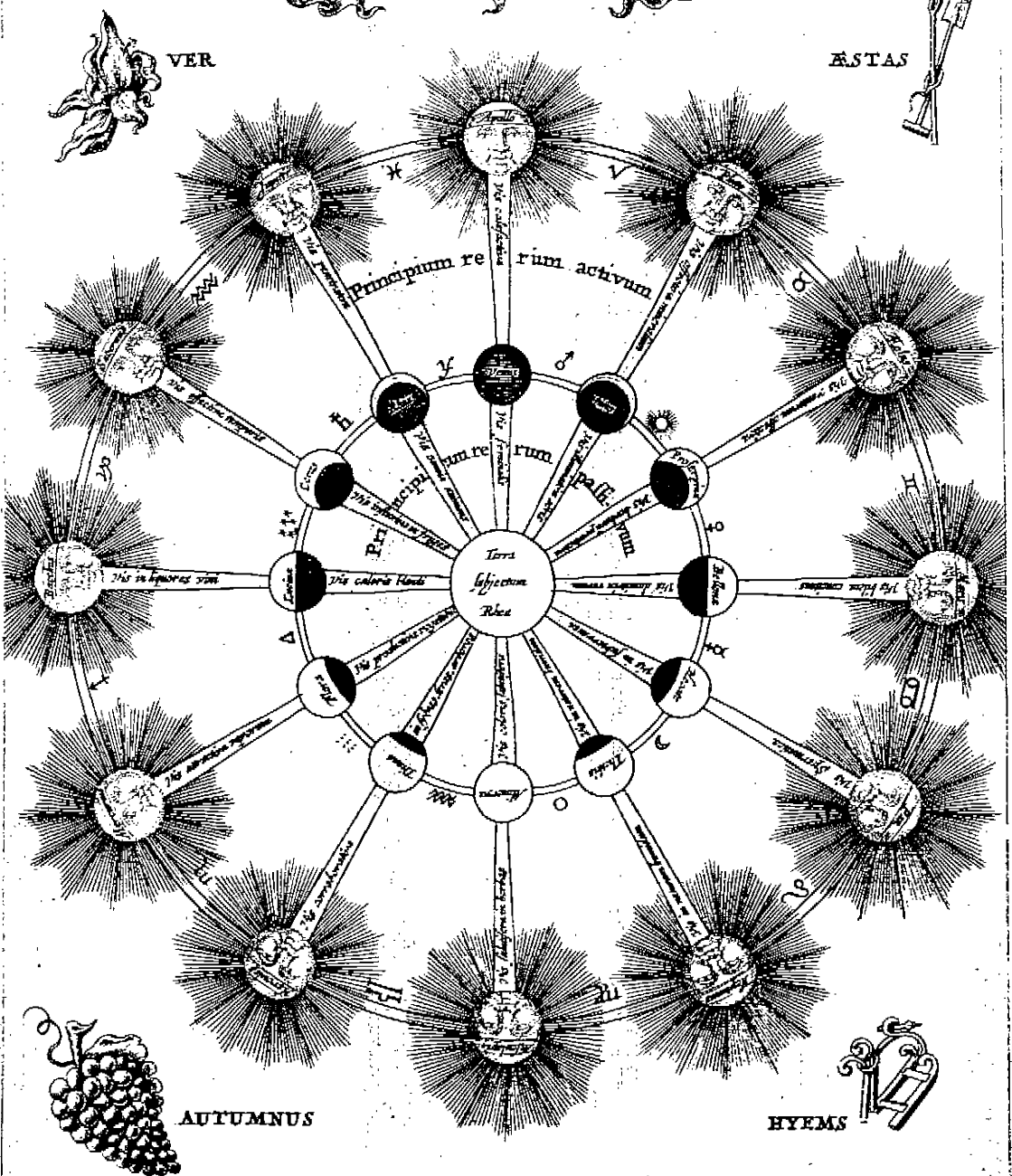
Quod inter Deos Egyptiis est	Babyloniis, Chaldeis & Hebraeis est	Græcis est	Latinis est
Osiris	תמוז Thamus Bel. Remphan	Χρόνος, Ζεύς	Saturnus, vel Jupiter.
Arveris	כמוש Chamos. מורה Moth.	Βάκχος, Διόνυσος	Bacchus πολυώνυμος.
Chon	Sandes Diodas.	Ἡρακλῆς	Hercules πολυώνυμος.
Βαλλοκίεος	בעל פעור Beelphegor.	Σάτυρος	Priapus.
Anubis	מכרלים	Ἐρμῆς	Mercurius.
Horus	אדונים Adonis.	Φοῖβος	Apollo.
Serapis	מלך Moloch.	Ἡφαισίων Δίς	Vulcanus, Pluto.
Canopus, Nilus	דגון Dagon.	Ποσειδών	Neptunus.
Typhon	רפא מדרס Midras.	Ἄρης	Mars.
Isiacæ statuæ geniorum	תרפים Theraphim חמנים Chamanim.	Ἀπορροπαῖοι	Averrunci lares, & familia.

Synonyma Dearum.

Quod verò inter Deas Egyptiorum est	Id est Hebræis & Orientalibus	Id Græcis est	Id est Latinis
Isis superna.	עשתרות Astaroth, Astarte.	Ἀφροδίτη	Venus.
Nephtis.	דרכתים Derceto.	Τέτυς	Tethys.
Isis inferna.	דגון אטרגאטא Dagon Atargata.	Πρόια.	Proserpina.
Illythia.	מלדת לילה Militta, Lila.	Ἡκάτη τριμορφος	Hecate triceps.
Isis cœlestis.	בעלשמא Beelsama, domina cæli.	Ἀναῆτις	Luna supramundana.
Isis multimammia.	סוכות בנות Succoth Benoth, قبر Kabar.	Μήτηρ τῶν Θεῶν, Mater Deorum.	Cybele.

Atque hæc de multitudine deorum dearumque qui ex confusione linguarum prodierunt, dicta sufficiant; jam ad alia nostri argumenti propria. Sequitur modò Speculum Geneathologicum, quo quæcumque huc usque dicta sunt, exhibentur.

SPECULUM GENEATHEOLOGICUM
 Sive
THEOTECHNIA HERMETICA
 Quam
 Hebræi à Chaldæis, Græci ab Ægyptiis primò,
 Latini à Græcis acceperunt,
 Et quæ Deorum Deorumque gentiliùm omniùm nomina ad vritatem, quæ Solis, quæ Lunæ, revocata exhibentur.

Cap. III. struoforum deastrorum, deastrarum-que fanaticam turbam revocarunt; ut in *Obelisco Pamphilio & Oedipo* quam diffusissime demonstravimus, quem consulat lector; quos *Chaldei, Syri, Hebraei, Graeci & Latini* secuti, quæque na-

tio propriis nominibus, singulis nominibus impositis, universum mundum in inextricabilem impietatis idololatricæ confusionem deduxerunt. Tabula Synonymologiæ eorum præcessit pag. 143. Sect. I.

CAPUT IV.

De primæva nominum impositione.

Cap. IV. **D**Uæ de vera, sive recta nominum ratione sententiæ ab auctoribus, præsertim à *Platone* in *Cratyllo* proponuntur nobis. Prima est, omnibus hominibus naturâ ingentam esse, insitamque nominum rationem, id est, talia revera esse nomina, qualis fuerit ipsarum rerum natura, non verò ex hominum constitutione.

Nominum impositio primæva.

Secunda, ex hominum pactis atque conventis nomina imponi, nec alia esse, quàm quæ fuerint hominum arbitrio atque voluntate constituta. Primigenia autem nomina quædam existare, quæ à priscis illis auctoribus instituta, & potentiâ quidem majore humanâ cæterorum vocabulorum fundamenta sint. Inde tamen vocabulorum tantam perturbationem extitisse, ut longis annorum spatiis obfuscata, vix ac ne vix quidem agnoscantur primorum illorum vocabulorum vestigia, quæ in barbaris quibusdam linguis melius, quàm in *Græca* perspiciantur. Quænam autem illæ barbaræ linguæ sint, suo loco dicitur.

Porro in conciliandis duabus istis sententiis, duo subternemus axiomata ex *Platonis* doctrinâ desumpta, certam nimirum esse ac definitam rerum naturam, ita ut verè res subsistant, licet variè commutari videantur, & orationem homini tributam esse intellectus & rationis comitem sive ministram, ac proinde earum rerum o-

mnium, quæ à sensibus perceptæ ad intellectum deferuntur, verba esse imagines atque simulachra. Hinc naturæ & instituti discrimen perspicere potest, alia siquidem verba naturæ decreto, alia hominum institutis atque legibus dicuntur constare, quod tamen à lectore prudenter intelligi velim, rebus enim ita ut sunt constitutis, in hac linguarum perturbatione, scio non rectè dici, verba *φύσει* imponi, alioquin eadem omnibus hominibus essent verba, idemque ac communis sermo. Dico tamen, primo illo rerum creaturum initio plane fuisse consentaneum rationi, atque necessarium, ut verba certo quodam naturæ decreto imponerentur, sicuti enim *νοήματα* rerum extra mentem positarum, sunt rerum ipsarum minimè fallaces imagines, atque assimilationes, ita quoque & voces, & scripturæ debent esse *νοημάτων* illorum in mente nostra hærentium effigies, & simulachra, siquidem rerum ipsarum veræ sunt atque naturales apprehensiones, quibus res ipsæ ut sunt, cognoscuntur, eadem ratione consentaneum est formas easdem in omnium hominum sensibus imprimi atque adumbrari, ita ut phantasiæ ministerio rerum illarum sensibilibium imagines, veluti in cera, in animo impressæ relinquuntur, ut pulchrè *Plato* in *Theateto & Sophista* deducit. Conceptâ igitur atque mentis vi, atque efficaciâ rerum cognitio rectè & verè,

T non

Cap. IV. non fucatè & imaginariè efformata, in omnibus hominibus omninò eadem est, atque adedò naturalis, quemadmodum res quoque ipsæ, quarum verba sunt simulachra, locis & temporibus speciem suam minimè mutant, cum ignis & apud nos, & apud omnes homines peræque urat, ita & de reliquis sensibus constituendum est. Ut ergò illa dicantur esse *Φύσις*, quæ semper sui similia, nec ex hominum qualibet opinione alia & alia sunt, sed eandem vim & proprietatem retinent, ita omninò videtur fuisse necessarium, ut primigenia quædam vocabula primordio rerum creaturarum ita fuerint instituta, ut rerum ipsarum naturam verè exprimerent, atque repræsentarent. Cum præterea DEUS naturæ architectus atque princeps naturam voluerit esse rerum creaturarum firmamentum, ac stabile quoddam seu sempiternum principium, non incongruè Plato DEO veram causam assignavit, quippe qui uti & res condidit, & virtute suâ conservat, ita & vocabulorum, quibus illarum natura insigniretur, aptè instituendorum rationem hominibus tribuerit. Cum enim *νοήματα* rerum cognitarum, Platone teste, sint *εἰκόνας* atque *ἐπισημασία*, efficitur omnes homines iisdem notitiarum ideis, id est, certa & vera causarum in animo conformatione atque cognitione, non temerariâ, & incertâ indicatione fuisse imbutos (ita enim hoc loco ideæ vocabulum intelligimus) cum natura in omnibus hominibus vim, atque efficaciam inferat ad res percipiendas, atque intelligendas, eademque sit *νοημάτων* illorum effectrix, rerum autem per intellectum perceptarum symbola & tesserae sunt verba naturæ vi constituta, ex quibus oratio postmodum componitur. Jam verò *ἀρχηγόν* primigeniamque illam nominum constitutionem, certè

Naturalis nominum impositio, quomodo intelligenda.

certè ex nullo, nisi ex primo homine originem suam habuisse credimus, quem quidem, certissimum est, habuisse efficacissimam vim sensuum omnium, ipsiusque maximè rationis liberrimum atque expeditissimum usum, id est, verè fuisse philosophum, ut in præcedenti scrutinio ostendimus.

Primum igitur hominem, id est, *Adamum* divinâ quâdam facultate, atque virtute ingenii præditum, primum fuisse *ὀνομαστήν*, minimè dubium, atque adedò de fide esse paulò post videbitur. Quod cum ignoraverit Plato (aut certè si quid ex libris *Moyse* resciscere potuit, nec purè satis cognovit, nec satis liberè protulit) ex ipso videlicet *Moyse* verarum originum seu antiquitatum auctore, illud solidè & germanè percipiendum est. Ille enim testatur *Adamum* primum hominem omnibus animalibus vera & propria nomina imposuisse, eamque facultatem à DEO accepisse. Verba ejus cito ex *Genes. cap. II. vers. 19. Et formavit Dominus DEUS ex terra omne animal agri, & omne volatile cæli, & adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, & omne quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus, appellavitque Adam nominibus suis omnia animantia, & volatilia cæli, & omnem bestiam agri.*

Effecit igitur DEUS, ut omnium animalium naturæ quasi præsentibus oculis *Adami* obversarentur, ut illi essent perspectæ & cognitæ, aut certè miraculosâ quâdam ratione omnes animantes illius oculis revera subjecit, ita ut expedito sensuum ministerio rerum naturas perspiceret. Ex qua solida atque explorata cognitione, opportuna extitit in *Adamo* *ὀνομαστικής* facultas, sic enim intelligo illa verba: *Et quodcunque nomen indidit illi Adam, illi, inquam, animæ viventis,*

vienti,

Cap. IV. *venti, fuit nomen ejus, id est, fuerunt illis vera, & germana nomina; & rerum naturis propriè accommodata, non secundum extrinsecam denominationem, sed essentialem quandam rationem, ita ut proprietates singulorum animalium singulis nominibus perfectè responderent, atque aded ex ipsis nominibus solis in intrinsecam eujusque rei naturam facillè pervenire quispiam posset, quibus consentit R. Abram Balnis his verbis, quæ ex hebraico in latinam linguam à me translata sic sonant. Est autem differentia magna inter linguam sanctam, & alias linguas, cum enim DEUS benedictus sit auctor linguæ sanctæ, necessariò nominum impositio debet ipsis rerum naturis respondere, quia secundum eorum naturas conveniebat eas appellare. Quæ confirmantur à R. Abenezra, Rabbag, Rambam, Becchai, Rabboth, aliisque in Genesim commentatoribus, quos hoc loco consule.*

R. Abraham Balnis.

Meminit quoque hujus impositionis nominum in principio *Alfurcani sui Mahumed* impostor, ubi dicitur DEUM dictasse *Adæ* nomina rebus aptè imponenda, his verbis: *Creatisque animantibus omnibus, venire fecit illa DEUS ad Adam benedictæ memoriæ, & docuit ipsum ore tenus nomina uniuscujusque, & vocavit Adam omnia nominibus respondentibus proprietatibus eorum.*

Adam primus nomina animantibus imposuit.

Moses Barcepha Syrus in libro de Paradiso, dicit Adamum editiore Paradisi loco insidentem, augustaque authoritate & majestate, ac tali vultus splendore, qualem emicuisse ex facie Moysis scriptura testatur, voce, quæ sensu excipi posset, pronounciata, singulis animantium generibus nomina indidisse, unumquodque nominatim appellando, illa verò submissis capitibus prona, nec præ nimio decore, quo ille resplendebat, intueri ipsum audentia singularitè præteribat, & suis ab illo appellabantur ex ordine nominibus: v. g. cum taurum ille nomine appellaret, continuo is audito nomine suo transibat coram ipso, ca-

pite submissio, similiter nominatim citatus *Seet. I. equus, præteribat dejectâ ceruice, neque Adami aspectum sustinens, idemque cæteris contigit.* Quæ non ita intelligenda sunt, ut nomina, quæ animalibus imposuit *Adamus*, ea tum primùm à DEO ipsum accepisse putetur, sic enim non *Adamus*, sed DEUS ipse imposuisse eis nomina diceretur, sed *Adamum* accepisse linguam à DEO, quantum ad alia omnia perfectam, præter eam partem, quæ animalium nomina continet, quam scilicet integram reliquit DEUS solertiæ & sapientiæ *Adami*, videlicet, ut ipse per scientiam, quam habebat, animalium, & per notitiam plurimarum vocum, quam acceperat, nomina conderet, atque imponeret animalibus, singulorum naturis ritè congruentia, nec ea quidem uno modo formata, sed diversis è causis petita, vel ex propria differentia specifica, vel ex naturali proprietate, vel ex motu, vel ex figura, vel ex peculiari aliqua operatione, vel ex aliquo singulari ac proprio accidente. Atque hæc prima fuit nominum *ἁεθόρνς* à DEO naturæ auctore instituta, ministerio *Adami*. Licet autem & uni rei plura vocabula imponerentur, & contra, unum vocabulum rebus multis significandis aptaretur, id tamen eatenus factum est, ut rei naturæ ratio postulabat.

Atque etiam nomina ex variarum *ἁέσεων* circumstantiis ita sunt imposita, ut convenirent ipsarum naturæ. Naturæ enim appellatione non tantùm rei substantia significatur, sed accidentium etiam *ὑπαρξίς*, quæ suo quidem modo dicitur *πεφύκεναι* quatenus videlicet accidentia rem *ἁματιτον*, id est, notant, atque designant. Prima igitur nomina ab *Adamo* rectè fuerunt hunc in modum constituta, & veram rei naturam repræsentarunt, ut minime dubium esse debeat, nomina

Cap. IV. illa veras fuisse rerum definitiones, ac proinde hucusque dici posse, nomina *Φύσις* fuisse imposita, videlicet à sapientissimo *πρωτόπλαστον*. Nam ut sapienter *Plato* in *Cratylō*.

Nominum igitur impositio haudquaquam levis & exigua res esse videtur, neque hominum vulgarium humiliumque opus, ac proinde verum dicit *Cratylus* dicens, Natura rebus nomina existere, nec quemlibet hominem nominum esse artificem, sed illum demum, qui ad aliud nomen respicit, quod rerum naturæ exprimentæ, atque repræsentandæ peculiariter quadrat, & qui illius nominis literis, & syllabis imponere atque accommodare potest. Porro cum orationis ministerio humanæ societatis ratio atque commercium constet, certe humanarum conceptionum diplomata, & symbola quædam sunt, quibus hominum commercium conservetur. Itaque utentium consuetudo atque institutum maximi momenti est, in societate generis humani, hincque duæ existunt nominis definitiones apud *Platonem* scilicet. Nomen est instrumentum rebus docendis aptum, atque accommo-

datum, & rerum naturæ distinctæ repræsentandæ, & imitatio, quæ vocis fit ministerio, illius rei, quam quis imitandam instituit, voce imitatur. Sunt autem hoc loco consideranda duplicia nomina, quædam prima, quædam secunda ex primis nata (quibus tamen omnibus commune est, ut rei naturam suo modo expriment) in quorum quidem etymo exquirendo deliramus, si primorum illorum nominum fontes ignoremus, quos tamen adire, vera est nominum *ὀρθότης*. Prima quidem illa nomina à potentia, ut cum *Platone* loquar, quædam, quàm sit humana, majore imposita, temporis longo usu obsoleta, in barbaris linguis, hoc est, *Hebraïca*, *Chaldaïca*, *Ægyptiaca*, ut *Plato* vult, conservantur, quarum ignorantiam, cum vel ipse *Plato*, veram quoque nominum rationem se ignorare fateatur, ad illas tamen recurrendum esse ait, cum vocabulorum origines ignorantur. Hujus igitur consilio ducti, jam tandem videamus, quænam fuerit illa primigenia lingua, quæ matrix, ex quâ cæteræ omnes originem traxerunt.

CAPUT V.

Quenam & qualis fuerit prima omnium linguarum.

Cap. V. **L**inguam *Hebræam* ipsi orbi condito coævam, à DEO *Optimo Maximo* institutam primoque traditam parenti, nemo est, cui non satis compertum sit. Verùm cum non desint, qui id impugnare audeant, nostram hanc sententiam variis rationibus stabilendam duxi.

Prima ratio. Harum prima desumitur ab antiquitate & sanctitate, siquidem eam unà cum natura universi auctor indidit, nec ab impietate ortum cum aliis habuit communem; hac enim *Adam* omnium creaturarum naturas expressit, & o-

mnibus eis nomina vocavit; in hac DEUS ipse sapius per se, vel per interlocutorem cum suis amicis colloquium instituit; hanc patriarcharum, & prophetarum, ut verbis *Augustini* loquar, non solum in sermonibus suis, verùm etiam in sacris scripturis custodivit auctoritas. Porro cum *Chaldeis* omnibus superstitionum peste contaminatis, in una *Thare* domo, de qua natus est *Abraham*, veri DEI cultum Dominus servavit, in ea etiam simul cum sui ob-servantia linguam hanc sanctam tueri voluit. Hæc est, ad quam verus & genuinus

Lingua
Hebræa
in domo
Thare
conservata
fuit.

Cap. V. nuinus sacrae scripturae textus veluti ad Lydium lapidem comprobaretur, omnium aliarum matrix, quae omnia comprobantur ab auctoribus probis & sensatis, ita quoque sentiunt S S. P P. *Irenaeus, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Augustinus*, caeterique horum astipulatores. Ita post Rabbi *Fudam*, omnes Rabbini, *Eliezer, Rassi, Rabbag, Radak, Reccanati, Abarbanel, Ramban, Akiba*, innumerique alii, quos libenter hoc loco allegarem, nisi veritatem, vel ipsis sacrae hujus linguae tyronibus jam innotuisse cognoscerem.

Secunda Ratio.

Altera ratio ad rei hujus veritatem comprobendam, est ipsa simplicitas linguae, siquidem omnes vocum hujus linguae radices trilaterae sunt, quod in nulla alia lingua accidit.

Quemadmodum igitur composita & mixta posteriora sunt, communi philosophorum consensu, ipsis ex quibus sunt, & constant, videlicet simplicibus elementis, ita cum caeterae omnium linguarum voces sint compositae, solius autem linguae *Hebraeae* voces sint simplices, ut paulo post videbimus, certum est, primam omnium aliarum linguarum ipsam esse *Hebraeam*. Verum ex nullo clariore signo haec veritas luculentius quoque patet, quam vel ex ipsa primava nominum institutione à protoplasto facta, quae non *Graeca, Aegyptiaca, Chaldaica*, aut *Syriaca*, sed pure *Hebraea* esse, non alio, nisi illius linguae peritorum indigemus testimonio. Nam ut rectè *Abenezra* in VI. Genesis: *Sensus labii unius est, lingua una, quae est Hebraea, ideo ipsa linguarum omnium prima, ut testantur nomina, Adam, Eva, Kain, Cham, Seth, Phaleg, aliaque quotquot in sacro textu leguntur.*

Tertia ratio.

Tertia ratio sumitur ab arcana, & plena innumeris mysteriis institutione hujus linguae, in qua quot literae & apices, tot mysteria, quot syllabae & vo-

ces, tot sacramenta esse etiam ipsi S S. Sect. I. P P. testantur, ut non sine causa *Hebraei* dicant: *In lege, Hebraeo videlicet sermone conscripta, non esse vel unam litteram, ex qua non magni montes dependeant. Quae vel ipse Chrysostomus suo veluti calculo approbare videtur his verbis. Quemadmodum longè gratius est pomum, quod tuis manibus ex ipsa arbore decerpseris, vinum jucundius, quod ex eo deprompseris dolio, in quo primum conditum fuit; ita divinae literae nescio quid habent nativae fragrantiae, nescio quid spirant suum & genuinum, si eo sermone legantur, quo scripserunt ii, qui partim ex sacro hausserunt ore, partim ejusdem afflatis spiritu nobis tradiderunt. Linguae autem, quibus divina eloquia DEUS nobis concedidit, tres sunt, Hebraea, Chaldaica, & Graeca.*

Sed praeter caeteris contrariae sententiae favore reperio celeberrimum *Georgium Amiram* Patriarcham Antiochenum & Primatem montis *Libani* dignissimum, qui sive patriae linguae patrociniò, sive aliquo alio incitamento impulsus, nescio, certè in *Grammatica* sua *Syriaca* sive *Chaldaica*, nihil intentatum relinquit, quo linguam suam *Syriacam* linguarum omnium principem constituat, cujus tamen omnia argumenta eò collimant, ut ostendat, linguam *Syriacam*, quam ille omninò cum *Chaldaica* confundit, ideo esse primam omnium aliarum, quia à primis hominibus, hoc est, *Chaldeis* processit. Verum ex ejus argumentis sequitur *Chaldaicam* linguam ferè fuisse *Hebraeam*, quod ita ostendo. *Noè*, & filiis ejus *Sem, Cham & Japheth* primi post diluvium humani generis duces fuerunt *Chaldaei*, illam enim regionem incoluerunt, quae jam *Armeniam, Syriam, Assyriam*, & partem *Arabiae* comprehendit, olim sub *Chaldaea* nomine comprehensam, ut praeter *Ariam Montanum, Adrichomium, Beroaldum*, plerique alii assentiuntur sacrarum literarum commentatores, sed hi recensiti duces non

Chaldaica prima linguarum à nonnullis traditur, sed perperam.

Cap. V. utebantur aliâ linguâ, nisi illâ, quam à primis mundi patriarchis, *Adamo*, *Seth*, *Henoch* hauserant, at illa alia non fuit, quam *Hebræa*, ergo *Chaldæi* isti usi sunt linguâ *Hebræâ*, id est, illâ linguâ, quæ post confusionem cæterarum linguarum singulari DE I providentiâ sola permanfit in domo *Heber*, à quo & nomen invenit. Sive igitur illa lingua primogenia vocetur *Chaldaïca* à natione, sive *Hebræa* à transitu *Abrahæ*, aut ab *Hebero*, ut dixi, sive à *Syria Syriaca*, sive à *Mesopotamia Mesopotamica*, certè una & eadem lingua fuit à principio ante confusionem linguarum, diversis solummodo nominibus, à diversis populis, qui eâ utebantur, desumptis differens.

Atque ita intelligenda sunt verba textus Arabici, quæ in favorem suum citat ex Maronitico sacræ scripturæ codice deprompta, id est; *Et ab his divisi sunt omnes populi super terram post diluvium, & divisæ sunt linguæ, & varietas linguæ eorum Syriaca*. Præterquam enim quod non omni translatori, nisi approbato, fides habenda sit, certè ipsa verba intelligenda esse, ut dixi, sumendo scilicet *Syriam* pro *Afryria*, quæ cum *Chaldæa* passim confunditur, sicut continens cum contento, luculenter patet. Quod verò *Ephrem* vocet linguam *Syriacam* primam linguarum, & fontem idiomatum, hoc ideo censendus est fecisse, quòd patria ipsi esset, & *Hebræa* maximè vicina, propinquare. Verùm ut hæc duæ sententiæ tandem concilientur

Conciliantur hæc sententiæ de primatu linguarum.

Suppono primò linguam duplicem esse sacris literis à principio usurpam. Unam originalem, quam & doctrinalem appellare licet, quod in ea primæva scientiarum tam sacrarum, quam profanarum institutio facta sit, atque talem fuisse *Hebræam* assero, ut postea pluribus probabimus. Alteram idiomaticam, sive usualem, utpote toti alicui nationi communem, atque hanc

ajo fuisse à principio *Chaldaïcam*, vel *Assyriacam*, *Hebrææ* vicinam.

Suppono secundò, omnes idiomáticas ab originali, seu doctrinali aliqua descendentes, eâ quoque posteriores esse, ut patet ex linguis *Chaldaïca*, *Syriaca*, *Arabica*, *Æthiopica*, quæ cum omnes filix sint *Hebrææ* primogenitæ, tantò majorem quoque corruptionem unaquæque passa est, quantò ab origine sua plus recesserit, quemadmodum & in *Græcæ* linguæ dialectis, & in filiabus *Latine* linguæ, *Italica*, *Gallica*, *Hispanica*, *Lusitanica* videre est. His igitur suppositis, dico *Hebræam* linguam, quam Doctores sanctam vocant, primam omnium linguarum fuisse, eandemque quam DEUS protoplastis primùm infuderat, quæ etsi ab impia stirpe *Cain* aliquam corruptionem passa fuerit, semper tamen ceu sacrum & divinum munus in domo *Adæ*, verorumque ejus filiorum secundùm traductionem successivam permanfit incorruptè, ita ut hæc ab *Adamo* ad *Sethum*, ab hoc ad *Henoch*, ab *Henoch* ad *Noëmum*, & ab hoc per *Arphaxad* ad *Heberum* (à quo nomen invenit) & *Abrahamum*, ab his ad 12 patriarchas & *Mosen*, & deinde ad alios Reges *Israël* successive fuerit propagata. Si igitur *Chaldaïcam*, sive *Assyriacam* linguam adversarii ita accipiant, ut eandem velint esse cum *Hebræa*, eò quod primi habitatores *Chaldææ* aliâ, ut dictum est, linguâ non sint usi, quàm *Hebræâ*, primævâ illâ & originali, bene dicunt. Si verò *Chaldaïcam* diversam esse velint ab *Hebræa*, eandemque cum idiomática post linguarum confusionem in *Chaldæa* currentem, dico eandem ita acceptam minimè primam linguarum dici debere, cum ex corruptione linguæ *Hebrææ* promanarit, & ab origine sua jam defecerit, variaque populorum commixtione ac commercio tantò semper majorem corruptelam passa sit, quantò à fonte rivus existit remotior. Dico tamen

Propagatio linguæ Hebrææ ad posteriores.

Cap. V. tamen, linguam Chaldaicam secundum post Hebraeam inter linguas vetustatis locum obtinere. Qui hæc penitus introspexerit, facile famosam hanc Hebraeæ & Chaldaicæ linguarum de primatu contententium litem exortam dirimet. Syriacam autem nequaquam eandem cum Chaldaica esse, sed in literis, & phrasi distinctam, posteris temporibus ortam, non aliâ auctoritate opus est, quam illa Elie Levite Ascenazi, utriusque magistri peritissimi, quam in præfatione in suum Meturgeman five Lexicon Chaldaicum hisce verbis astruit.

R. Elias
in Thibe.

Dixit Rabbi Samuel filius Nahmani: Ne sit vilis in oculis tuis Chaldaica lingua, siquidem invenimus in lege, in prophetis, & hagiographis, quod DEUS benedictus, cui sit gloria, in lege testimonium præbet in prophetis, sicut visum fuit eis in hagiographis, & locuti sunt Regi linguâ Chaldaicâ, & hoc ideo, eò quòd hæc vicina sit linguæ sanctæ præ omnibus aliis linguis: atque ita scribit Eliezer: Lingua Chaldaica ipsa est lingua sancta corrupta: fama quoque est, quod olim antequam corrumpetur, loquebantur in Syria vel Chaldaea linguâ sanctâ simpliciter. Ita R. Elias citato loco. Quando verò illa corrupta fuerit, difficilis quæstio est apud auctores, varii varia allegant tempora, ego cum paulo ante citato auctore, uti linguæ utriusque, ita temporum & historiarum peritissimo, sentio, qui in citato loco ita differit. Queri igitur posset, quando lingua Hebraica, & an temporibus patrum hæc lingua fuerit usitata, & rationem dubitandi suppeditant hæc voces. Ideò videtur mihi conveniens dicere, quòd adulterata sit, postquam egressus est

Abraham inde, quoniam absque dubio patres nostri primi locuti fuere, quemadmodum eam acceperunt ab Adam usque ad Noë oretenus, & primum ejus fundamentum fuit Sem filius Noë, cum is esset trans flumen, quemadmodum explicatur à Ramban, & cum essent ibi is, & filii ejus, egressus est Abraham inde, erant enim omnes idololatæ, tunc corrupta est lingua, & vocata fuit lingua Aramæa, juxta nomen Aram, qui fuit filius ultimus Sem, juxta quod dicitur, filii Sem, Elam, & Assur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & longius is ceteris prolongavit dies vitæ suæ, ideo vocata fuit lingua à nomine suo Aramæa. Et ingrediente Abraham in terram Canaan, sequebatur is, & omnes filii ejus sermonem Cananæum, quæ fuit lingua sancta simpliciter, & etiam cum nostri patres morarentur in Ægypto, non reliquerunt eam, sicuti dicunt Rabbini nostri. Tria non mutarunt Israëlitz in Ægypto, nomina sua, vestimenta sua, & linguam suam. Patet igitur linguam Hebraeam omnium linguarum sine controversia antiquissimam, imò primam; Syriacam autem & Chaldaicam five Babylonicam ejusdem filias esse, omnemque inter auctores controversiam de primatu linguarum motam, solummodo ex æquivocatione quadam nominum ortam esse, ut proinde facile omnium objectiones soluturus sit, qui nostras rationes hoc loco allatas probè intellexerit.

Indagatâ igitur primâ mundi linguâ, nil jam aliud restat, nisi ut ejusdem formam characterum, scribendique rationem pari passu discutiamus.

De linguæ Samaritanæ charactere, utrum verè
Assyrius aut Hebræus sit.

Demonstrato in præcedentibus, & in *Obelisco Pamphilio*, variisque argumentis stabilito *Hebræica* & *Ægyptiaca* linguæ primatu, ostensis quoque primævorum scriptorum monumentis, nihil porro superest, nisi ut, quisnam primævæ istius linguæ vulgaris character fuerit, demonstremus. Magnum fateor, & ab aliis, quod sciam, excepto *Morino* & nonnullis Rabbiniis, non tentatum aggredior argumentum; audeo tamen, divini Numinis subsidio tutus. Etsi non dubitem multos *Aristarchos* futuros, qui hosce meos labores severioribus obelis sint notaturi; dum illos interrogantes jam multò antè audire videor, & quomodo tu nôsti hujusmodi literas antiquas fuisse? quis te reddidit certior, ejusmodi literas, quas producis, non esse malefactorum hominum atque impostorum commentum? Atque hujusmodi non pauca proferre audio, quibus, dum omnia in dubium revocant, auctorumque rationes audire derectant, omnia improbant, cunctaque eorum qui antiquitatis monumenta perscrutantur, studia reprehendunt, despiciunt, irrident, non aliâ ratione obviandum censeo, (ut jam pridem alius similibus respondebat apud *Villalpandum*) quàm si eadem ipsos, quâ me vellicant *Aristarchi*, reprehensione dignos ostendero, quod credant *Scythas*, & *Garamantas* unquam existisse, & fidem habeant referentibus, quod ipsi non viderunt, *Constantinopolim*, *Calecutum*, *Japoniam*, & reliquas celebriores urbes esse, nec minus esse deceptos, si vera esse existiment,

quæ *Hebræorum* grammatici tradunt, nimirum literam \aleph sic scribendam, sic autem \beth , &c. At sicuti stultum omnino esset, atque ab omni rationis iudicio alienum, hujusmodi rebus fidem non adhibere, quæ ab omnibus sine controversia recepta sunt, usuque ac communi hominum consensu invaluerunt; sic etiam temerariam foret, rebus in medium circa præsentem controversiam adducendis, nullis autoritatibus comprobandis, fidem denegare. Rationes itaque ac momenta expendat rei positæ unusquisque, priusquam levitatis, aut deceptionis arguat eos, qui attentius omnia utriusque partis argumenta expenderunt, & omnes quotquot invenerunt dubitandi rationes, aliis firmioribus adhibitis dissolverunt. Hæc autem ideò dixerim, ut nemo arbitretur, demonstratione mathematicâ omnium proponendorum rationes ostendere me posse, sed satis prudenti, atque in omni disciplina reconditorumque literatura exercitato viro, me fecisse existimabo, si quæ à probatis scriptoribus confirmata sunt, proponam, aut animi mei conjecturas, veluti quædam allegatorum consuetaria proferam, quibus ductus singulas hujus disputationis partes probaverim. Ut igitur ad propositam quæstionem propius accedamus, primò ingentem illam de *charactere Samaritano*, & *Assyrio*, seu *Hebræico* & *Babylonico* agitatam controversiam per partes examinabimus, & tandem utriusque discussis sententiis, quid nos sentiamus, & quomodo dictæ sententiæ conciliari possint, declarabimus.

Cap. VI.

§ I.

Decisio litis circa Assyriacum seu Hebræum & Samaritanum characterem.

Rabbinorum sententia de characteribus Assyriaco & Samaritano.

Quatuor reperio Rabbinorum circa propositam thesin sententias. Prima eorum est, qui dicunt Samaritanum verum illum, & primævum characterem Hebræum esse. Ita sentiunt Babylonii Doctores *Zutra* & *Hobka*, tractatu *Sanhedrin* sect. 2. fol. 21. & 22. Verba allego.

Initio, inquit, data est lex Israël in scriptura Hebræa, & lingua sancta: restituta est lex, & data iis in diebus *Esdrae* in scriptura Assyriaca, & lingua Syriaca sive Chaldaica, & deinde expurgata ea, elegerunt pro Israël scripturam Assyriacam, & linguam sanctam, & reliquerunt idiotis scripturam Hebræicam, & linguam Chaldaicam. *Qui sunt isti Idiotæ?* Respondet *R. Chalda*, *Cuthæi*. *Quæ est scriptura Hebræica?* Respondet iterum *Chalda*, scriptura est *Libonæa*. *Hujus sententiæ quoque fautor est R. Jose* in *Thalmud Hierosolymitano* sect. 1. tract. *Megilla*, quem mihi consule. *Rabbi Juda* tract. *Megilla* c. 1. n. 8. omnimò vult, *uotericas Judæorum literas Assyriacas esse; Samaritarum verò Hebræicas.*

Non est inter libros, & Thephilin, & Mezuzoth (id est frontalia illa, in frontibus ligari solita *Hebræis*, phylacteria dicta in *Euangelio*) alia differentia, nisi quod libri scribantur in omni lingua; *Thephilin autem & Mezuzoth non scribantur nisi in lingua Assyriaca.* *Rabbi Simon Ben Gamaliel* dicit quoque in libris non esse permissum, ut scribantur nisi Græcè. Huic sententiæ subscribunt *Thalmudici explanatores in Gemara*, quam *Obadias* quoque *Bartenora* insignis commentator suo veluti calculo approbat, cum dicit.

Scriptura Hebræa, scriptura est quæ venit trans flumen, & Cuthæi sive Samaritani scribunt in ea in hunc diem, &c. Scri-

ptura verò, qua nos scribimus libros hodie, Sect. I. scriptura Assyriaca vocatur. Iisdem prope verbis eadem affirmat Rambam. His adjungimus testimonium tractatum Megilla, Thalmud Hierosolymitani, sect. I. fol. 71. col. 2. lin. 10. ubi de characteribus, & lingua, quæ Esdras legem scripserat, inter alia multa hæc refert.

Assyriaca est ipsi (scil. Esdræ) scriptura & non lingua, Hebræica est ipsi lingua & non scriptura. Selegerunt sibi scripturam Assyriacam & linguam Hebræam, & cur vocatur nomen ejus Assyriaca? quia ipsa felix est in scriptura sua. Quæ omnia clarissimè explicat hoc eodem loco fol. 194. col. 3. R. Samuel Japhè his verbis.

Puto autem, quod temporibus Danielis scriptura mutata fuit ex scriptura Hebræica, in qua lex data fuit, in scripturam Assyriacam, & scripta fuit lex Assyriacè in diebus Esdræ. Ex quibus omnibus hinc allatis testimoniis satis comprobatur, plerosque Rabbinos Samaritanum characterem Hebræum fuisse, existimasse: etsi inter se cum tanta ambiguitate loquantur, & in negotio sat liquido adeò inconstantes, ut sibi ipsis non infrequenter contradicant, ac proinde quid putent, vix obtineri possit.

Altera sententia est eorum, qui volunt, Assyriacum characterem accepisse Esdras ab angelo, fuisseque ex antiquo Hebræo in Assyriacum mutatum. Cum enim populus Israëliticus in Babylone 70 annorum captivitatem sustineret, & paulatim uti legis, ita & characteris oblivisceretur, contigit, inquit, ut eodem tempore angelus Balthasari in medio convivii apparens, & sententiam à DEO latam in pariete describens, characteris mutationem introduceret, & hunc eundem esse volunt, quo jam Judæi ubivis locorum utuntur. Nec desunt Thalmudistæ, qui velint Danielem novum illum characterem docuisse Judæos, Esdrasque relicto Cuthæis characteribus Hebræo, quem ob irreconciliabile odium in Cuthæos, veluti pollutum abomi-

Cap. VI. minabantur, hunc sibi elegisse, quo legem scriberet; dialectum verò *Hebraeam* legi restituisse, *Chaldaica* repudiata, quæ in ipsa captivitate plurimum apud *Judeos* invaluerat. Ita R. *Japhe*. Et ideo non videtur, quod mutatio facta sit operâ *Esdrae*, nisi scripturæ solius, et si enim scriptura angeli fuerit *Aramæa*, id est, *Assyriaca*, & lingua *Aramæa*, nihilominus cum venit *Esdra* ad describendam legem non mutavit formam legis, sed tantum scripturam, quæ renovata fuit in diebus *Danielis*, patetque ex hoc quod scriptum est: & descripsit sibi exemplar, seu *Ἐξέγραψεν*, id est, scripturam, quæ debebat mutari: verum lingua quâ scripsit, fuit illa *Hebræa*, & sancta, uti à principio &c. Veruntamen & hi vacillantes opinantur scripturam illam non *Hebraeam*, sed aliam ab omnibus diversam fuisse; in quo tamen ita diversi sunt, ut sibi in omnibus contradicere videantur. Ajunt enim quidam, à *Judeis* in *Babylone* non fuisse intellectam, quod *Gamatricè* scripta fuisset, id est sensu *Cabalico* solis sapientibus noto, quem vocant *literarum* videlicet combinationem, & permutationem. Verum auctorem ipsum R. *Simeonem* more *Rabbinico* de iis differentem audiamus.

Qua lingua & caractere scripsit angelus in pariete Balthazaris sententiam ei à Deo latam.

Dicit R. *Simeon*, scriptura hæc non est immutata. Quid est? non poterant legere scripturam? dicit *Rab. per Gamatriam* ipsis scriptum erat, *Jatheth Jatheth, Adac, pughamet*; quorum interpretatio est: *Man, Tekhil, upharfin. Mane, numeravit DEUS regnum tuum, & perfecit illud; Tekhil, postus es in statera, & inventus es deficiens; upharfin, divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis; & Samuel ait, Mamtom, Nankephi Aaltran. Rabbi quoque Johanam dixit, Anam, Anam, Lakath, Nisrephu. R. Ase dixit. Nema, Nema, Ketal Phurfin. Atque hæ sunt subtilitates *Rabbinicæ*, quas, dum ex difficultatibus emergere non possunt, ne nihil dixisse videantur, com-*

miniscuntur, quibus tamen commentis nil infulsius esse potest. Videant plura, quibus placent hujusmodi nugamenta, apud *Morinum Exercitat. in Pentat. Samaritanum*, ex quo hæc ferè desumpsimus.

Tertia sententia eorum est, qui volunt *Assyriacum* characterem verum, & genuinum characterem *Hebræum* fuisse.

Quarta verò sententia ab hac discrepans, sub distinctione loquitur, ait enim duplicem fuisse characterem *Hebræum* verum, sacrum & profanum, hunc (sc. profanum) *Cuthæorum*, videlicet *Samaritanum*, illum verò (sacrum) *Assyriacum* fuisse. De sacro characterem rursus diversa sentiunt diversi. Alii affirmant sacro characterem scriptas tantum fuisse duas tabulas, librumque legis, qui in arca conservabatur, reliquos verò profano, id est, *Samaritano*. Nonnulli dicunt sacro characterem libros omnes legis, & prophetarum scriptos fuisse, sicuti & ea, quæ vocant *frontalia*, sive *phylacteria*; profano autem omnia reliqua, quæ ad politicam pertinebant. Ita inter alios *Rab. Jomtob Abramides*, & R. *Jacob* in libro, qui intitulatur *fons sive oculus Jacob fol. 142. col. 1.* contra *Amoraim & Thanaïm* *Talmudicos* doctores, ut habet *Rab Joseph Albo*. Atque hanc sententiam præ omnibus aliis rationi, subjunctæque materiæ magis consentaneam esse mox dicam, solvit enim omnes difficultates, ut in sequentibus videbitur.

Discussis itaque *Rabbinorum* plerorumque de hoc negotio tractantium argumentis & rationibus, jam ut nodus hic *Gordius* tandem solvatur, quid in negotio adeò lubrico reverè statendum sit, aperiendum est.

Dico igitur primò, *Samariticum* characterem non essentialiter, sed accidentaliter tantum ab *Assyriaco* distinctum, quod hic quadratus, elegans, & decorus, alter autem apices ita format diverfos, ut tamen *literarum* atque

Character Samaritanus quomodo ab Assyriaco differat.

Cap. VI. que characterum lineamenta (quemadmodum in nostra Anatomia characteristica paulò post ponenda fusè declaratur) quoad substantiam non sint diversa : atque eadem ratione se habent, quemadmodum character *Hebræus* modernus ad characterem *Rabbinorum*, quem currentem passim vocant, quorum maxima diversitas est : nam *Saphardæi*, sive *Hebræi Hispani* alio currente scribunt, alio *Askenezim* sive *Germani*, alio *Mizriim* sive *Ægyptii*, *Cithim* sive *Itali* alio ; quos tamen (non obstante quòd omnes ex unò & eodem caractere *Hebræo* proflexerint) non omnes, quantumvis periti, nisi magnà præviâ exercitatione legere possunt ; quod etiam in omnibus aliis linguis videmus accidere ; ita enim *Gallicus* & *Italicus* character manuscriptus difficulter à *Germanis* legitur, & contra, *Italis*, *Gallis*, *Hispanis*, *Germanicus*, vel *Belgicus* character imperceptibilis est, etiam si uterque à *Latino* quoad substantiam nullâ ratione differat. Ita, inquam, dico se *Assyriacum* habuisse ad *Samaritanum* characterem. Nam *Esdræm*, cùm scripturam una cum caractere ferè oblivioni traditam, huncque à primo suo decore multùm successu temporum declinasse videret, ut studium legis promoveret, omnesque ad ei assiduo incumbendum quovis modo incitaret, *Samaritanorum* characterem paulatim degenerem, pristino suo decori, nitorique unà cum lege restituisse omninò exiltimandum est, neque putare debemus, *Esdræm* toto cœlo distinctum characterem populo tradidisse, sed commodiorem, elegantioremq; & primogenio tabularum *Mosâicarum* characteri, ut postea videbitur, conformiorem ; hinc itaque pensculatius consideratis,

Infero, & dico secundò, characterem *Assyriacum* sive *Esdræum* in sacris scribendis fuisse adhibitum ; in profanis verò *Samariticum*. Ita *Obadias* à

Barrenora Commentario in *Misna* Sect. I. *Joith*, *Mesechet jadaim*, *perek* 4. numero 5. his verbis.

*Scriptura Hebræica ea est, quæ venit è regione trans flumen, Cuthiim autem, qui sunt Samaritani, eam scribunt in hunc usque diem. Israël autem utebatur istâ scripturâ in rebus profanis, & moneta argentea, quæ nunc hodie reperitur in manibus nostris, & percussa est tempore Regum Israël, & signata eadem scripturâ. Scriptura autem, quâ nos scribimus libros hodie dicitur scriptura Assyriaca, estque scriptura tabularum. Vocatur autem Assyriaca, quod felix sit & pulchra, juxta illud : Propter beatitudinem meam beatam me dicent filiæ. Confirmant hæc omnia alius quidam apud R. *Mosem Alascar* responsionum c. 24. R. *Jehuda Muscato* commentator libri *Cozzi* apud *Morinum*. Præ cæteris autem R. *Azarias* in libro intitulo *Lumen oculorum* c. 58. postquam multum ultro citroque disseruit, tandem inquit, consideratis iis, quæ dicuntur, & præcipiuntur de *Thephillin* & *Mezuzoth*, quæ scriptura tantum Assyriaca scribi debent, iisque quam sollicitè explicantur de *virgulis* & *apiculis* literarum, infert.*

Hæc in eam nos opinionem inducunt, ut æstimemus cum veritate & integritate tabulas legis non aliâ scripturâ datas fuisse, quàm Assyriaca. Imò Assyriacum characterem verum illum *Hebræum antiquum* esse, quo lex in tabulis scripta est, eumque nunquam mutatum fuisse, *Esdræm* autem jam penè ab hominum librorumque memoria abolitum, ut potuit, restaurasse autumamus. Neque desunt nostræ sententiæ fautores, ex melioris notæ *Rabbinis* R. *Jacob* in *Oculo suo* ; totum negotium ex ipso *Rambam* clarè demonstrat, his verbis :

Ecce certus sum quod scripsi, quod scriptura tabularum & legis, quæ fuit in arca, nunquam est mutata, & ita scripsit *Rambam* in com. *Misnæ* in tract. *Jadaim*, quoniam scriptura, quâ nos scribimus, ipsa est

Esdras non invenit novum characterem ad legem describendam ; sed veterem non nihil degenerem, in pulchriorem formam ad præparavit.

Assyriacus character verus Hebræus character est, quod tabula legis scriptæ fuerunt.

Cap. VI. est scriptura Assyriaca, & scriptura etiam, quâ legem DEUS benedictus scripsit, & vocatur Assyriaca à magnitudine & gloria, seu pulchritudine juxta illud: Quoniam beatam me dicent filia, & sic dicta est Assyriaca, quod beata sit in suo caractere. Cui veluti calculo suo subscribit R. Samuel Jappe: vult enim hanc scripturam tunc temporis minimè fuisse vulgarem, sed legalem tantum, & phylacteria ea scribi solita, cætera verò omnia monumenta, cujusmodi erant annales, sive historiae, & publica monumenta, sicuti & numismata Samaritico caractere, qui tunc temporis quasi vulgaris erat, conscribebantur. Ut vel hinc appareat verum esse quod supra asseruimus de caractere sacro, & profano, hunc (profanum) Samariticum illum; (sacrum) Assyriacum fuisse. Verum verba Auctoris cito, ita enim dicit:

Nihilominus propter perfectionem & sanctitatem scripturae illius in illis diebus non scribebant eam, etiam in libris, in quibus scribebat Rex, aut unusquisque pro se ipso, sed scribebant eos scriptura Hebraica, quia autem abscondita erat arca, oblitum sunt literarum (id est, illarum, quæ bis in alphabeto ponuntur, & finales alium ductum habent) cum migrarunt in Assyriam; & noverunt filii Assur hanc scripturam, idè accepertunt eam sibi, vel quod antea apud eos esset, innotuerat enim illis ex libro sacro præter scripturam suam; vel quod illorum fuerat, concupiverunt. Filii autem Israël assueverunt ea simul cum illis ab illo tempore & deinceps. Et hoc est, propter quod dicitur, ascendisse cum illis de Assur, sed in diebus Esdræ datum est illis scribere librum legis, & reliqua hagiographa, caractere videlicet Assyriaco. Quæ verba ita clara sunt, ut nostram sententiam demonstrare videantur.

Patet igitur denuò characteres hocce nullâ ratione essentialiter fuisse di-

versos, sed Samaritanum characterem Sect. I. Hebræum ab Esdra in meliorem formam, & elegantiorum, ad studium legis vecordem populum, vel ipsa characteris pulchritudine, ut dictum est, excitandum, mutatum fuisse. Accedit, quod Assyriacus character, quo tabulas legis scriptas ostendimus, apicibus constet plenis mysterio, ut & totus character, quemadmodum in sequentibus videbitur, mysticus & symbolicus, quod de Samaritico dici nullâ ratione potest, utpote apicibus nimium à prima simplicitate sua declivibus prædito. Addo aliud, si vera sint, quæ referunt More Zohar, & Rassi in XXIV caput Exodi, tabulas legis fuisse, juxta veterum traditionem, perforatas, & ex utraque parte legi potuisse, unde consequenter intermediæ partes □ finalis, & ○ miraculo sustinebantur, ne excavatæ caderent. Unde unicum argumentum sumunt afferendi legem solo Assyriaco, videlicet quadrato illo & eleganti caractere fuisse scriptam, non Samaritano, cum ejus Mem מ & Samech ש facile, & sine ullo miraculo in tabulis consistentes, repugnent miraculosæ scripturæ, quâ veteres constanti traditione tabulas legis scriptas esse volunt.

Verum nos relictis Rabbiorum plerorumque fabulosis traditionibus, ut nostra solidiori fundamento insistant, à solidiori antiquitate inceptam inquisitionis nostræ telam ordiamur: in qua, si characterem Samaritanum eundem cum Assyriaco demonstraverimus, uti divinâ gratia ex sequenti tabula nos demonstraturos confidimus; certè famosissimæ quæstioni nullo non tempore agitæ finem tandem nos imposuisse meritò gloriari poterimus. Tabula sequitur.

Legi tabulas quo ad literas perforatas fuisse Rabbini tradunt.

TABULA COMBINATORIA

In qua ex probatissimis Authoribus primævorum Characterum formæ eorumque Omnium, qui ab ijs Originem duxerunt successiva temporum propagatione exhibentur; Ex quibus luculenter deducitur Omnia linguarum Alphabeta, nonnulla in scripturarum literarum vestigia tenere.

Valor Literarum.	Character duplex mysticus ab Angelis traditus dicitur.	Character veteris et antiquissimus auctoritate B. Abrahama Babui.	Characterum veterum Samaritanorum formæ variæ ex nominibus extractæ ab ijsque Authoribus.	Floridus Character Samaritanorum ex Vilalpando nominisque extractus.	Character Moysi, quo legem in tabulis scripsit ex variis Rabinorum monumentis depromptus.	Character Syriacus.	Character versus Hebraeus sive Abyssicus.
A	N 𐤀	𐤀	F F	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃	𐤀 𐤁	𐤀 𐤁
B	𐤁 𐤂	𐤂	g g	𐤄 𐤅	𐤄 𐤅	𐤄 𐤅	𐤄 𐤅
C	𐤃 𐤄	𐤃	7 𐤆	𐤆 𐤇	𐤆 𐤇	𐤆 𐤇	𐤆 𐤇
D	𐤄 𐤅	𐤄	4 𐤈	𐤈 𐤉	𐤈 𐤉	𐤈 𐤉	𐤈 𐤉
H	𐤅 𐤆	𐤅	E E	𐤊 𐤋	𐤊 𐤋	𐤊 𐤋	𐤊 𐤋
V	𐤆 𐤇	𐤆	3 X	𐤌 𐤍	𐤌 𐤍	𐤌 𐤍	𐤌 𐤍
Z	𐤇 𐤈	𐤇	X 5				
Ch	𐤈 𐤉	𐤈	𐤎 𐤏	𐤎 𐤏	𐤎 𐤏	𐤎 𐤏	𐤎 𐤏
T	𐤉 𐤊	𐤉	𐤐 𐤑				
I	𐤊 𐤋	𐤊	𐤒 𐤓	𐤒 𐤓	𐤒 𐤓	𐤒 𐤓	𐤒 𐤓
C	𐤋 𐤌	𐤋	𐤔 𐤕				
L	𐤌 𐤍	𐤌	𐤖 𐤗	𐤖 𐤗	𐤖 𐤗	𐤖 𐤗	𐤖 𐤗
M	𐤍 𐤎	𐤍	𐤘 𐤙	𐤘 𐤙	𐤘 𐤙	𐤘 𐤙	𐤘 𐤙
N	𐤎 𐤏	𐤎	𐤚 𐤛	𐤚 𐤛	𐤚 𐤛	𐤚 𐤛	𐤚 𐤛
S	𐤏 𐤐	𐤏	𐤜 𐤝				
Ayn	𐤐 𐤑	𐤐	𐤞 𐤟	𐤞 𐤟	𐤞 𐤟	𐤞 𐤟	𐤞 𐤟
P	𐤑 𐤒	𐤑	𐤠 𐤡				
Is	𐤒 𐤓	𐤒	𐤢 𐤣	𐤢 𐤣	𐤢 𐤣	𐤢 𐤣	𐤢 𐤣
QK	𐤓 𐤔	𐤓	P P				
R	𐤔 𐤕	𐤔	𐤤 𐤥				
Sch	𐤕 𐤖	𐤕	𐤦 𐤧	𐤦 𐤧	𐤦 𐤧	𐤦 𐤧	𐤦 𐤧
Th	𐤖 𐤗	𐤖	X 𐤩	𐤩 𐤪	𐤩 𐤪	𐤩 𐤪	𐤩 𐤪

Cap. VI.

Expositio Tabulæ præcedentis.

Tabula continet 8 columnas, quarum singulæ diversas literarum formas continent; prout inscriptiones columnarum notant, quæ quidem formæ ex primigeniæ linguæ, id est, *Hebrææ* alphabeto suam fortiuntur originem, quemadmodum in præcedentibus ubertim ex Rabbiorum sententiis docuimus. Causa verò tantæ mutationis in characteribus facta multiplex assignari potest; quarum prima est, varia apud præfatos orientales scribendi ratio; aliis ex dextra in lævam contextum scripturæ prosequentibus; nonnullis contra ex læva in dextram; quibusdam uti *Syris*, perpendicularem scripturæ progressum servantibus; quo factum est ut literæ nunc inversæ, nunc obliquo ductu transformatæ, paulatim à genuina forma deflexerint. Altera ratio est, varietas populorum & gentium, ad quorum diversa ingenia, usus & consuetudines, diversitas in scribendo quoque nata, insignem literarum varietatem peperit. Quod adeo vel in hunc usque diem verum comperitur; ut quot nationes, tot diversæ existant characterum formæ, sive ex *Latina*, sive *Hebræica*, aut *Græca*, alteriusque cuiusvis linguæ fuerint. Tertia causa fuit, velox & expedita scribendi ratio, ex qua apud Orientales natum est characterum genus, quos currentes vocant, id est, veloci manu, & volante, uti dici solet, calamo exaratos; & maxime in usu est apud *Syros*, *Arabes*, *Persas*, qui totum scripturæ aut historiæ alicujus contextum, continuato literarum nexu prosequuntur. Qui modus scribendi, inter Europæos populos pariter usum invenit. Tametsi enim omnes Europæi populi alphabeto utantur, ex latinis literis desumpto; *Germani* tamen, uti & *Galli*, in scribendo, *Arabum* more, singulas literas connectere solent; non alia de causa, nisi ob expeditiorem

commodioremque scribendi rationem. *Seçt. I.* Ut proinde ex hisce luculenter pateat, literas *Hebræas* à *Samaritanis* non nisi accidentaliter differre, ex vario videlicet scribendi usu.

§ II.

De Siclis Hebræorum, Samaritano characterè insignitis.

Examinata paulo penitius prædicta Rabbiorum in decidenda lite, de characterè *Affyriaco* & *Samaritano*, inconstantia, aliam causam non reperio, nisi summam antiquitatis, veterumque monumentorum ignorantiam, & in eorum investigandorum studio supinam negligentiam, à quorum tamen notitia totius controversiæ ratio dependere videtur. Unde nos, ut solidius huic controversiæ incumberemus, nullum non movimus lapidem, quo in antiquam veterum characterum *Hebræorum* notitiam deveniremus, atque ita detectis nonnullis vetustatis vestigiis, iisdem veluti solidiori fundamento sententiam nostram tutius, certiusque stabilire possimus. Neque æstuantis ingenii molimina fefellit divina providentia: nam per idem tempus variæ ex Oriente allatæ inscriptiones, partim saxi, partim argenteis impressæ nummis, insignem mihi præbuere in famosissimæ sententiæ lite decidenda occasionem. Nos de argenteis nummis veterum *Hebræorum*, seu Siclis primò, deinde quoque de altero inscriptionum genere tractabimus.

Inveniuntur hîc Romæ passim in musæis, tum Collegii Romani à *Vil-*^{Nuntiata Hebraorum antiquissima docent differentiâ characteris Samaritani & Affyriaci.} *lalpando* olim ex *Hispania* allatæ, tum clarissimorum virorum *Francisci Civaldi* & *Francisci Angelomi*, & inclyti viri *D. Francisci Gottisfredi*, non doctrina minus nobilitate comprimis spectabilis, monetæ argenteæ vetustis characteribus *Hebræorum* inscriptæ, quos Siclos vocant.

Cap. VI. cant. Hujusmodi monetas in *Francia* quoque variis in locis me vidisse meminim, & postea à *Morino* in exercitatione in *Pentateuchum Samaritanum* excusas deprehendi. Allatæ quoque sunt alix ex Oriente à quodam *R. Salomone Azubi*, quæ conjunctæ cum iis, quas ex *Siculis* & *Romanis* musæis hinc inde collegeram, insignem præbuere fusè differendi materiam. Harum aliquæ inscriptæ sunt caractere *Samaritico*, aliquæ *Affyriaco*. Quid autem inscriptio facta significet, quid hieroglyphica in medio caracterum posita, quando & ubi impressa numismata, jam tempus est, ut aperiamus.

Duo notanda sunt in his numismatis. Primò character, qui *Samaritanus* est, uti moderni docent *Samaritani*, à quibus vix in ullo discrepat, ut eos examinanti patebit. Secundò hieroglyphica una cum interpretatione caracterum quæ est primæ quidem faciei, *Siclus Israël*, secundæ verò faciei *Jerusalem sancta*. Sed ut omnia clarissimè, & cum bona methodo declarentur, primò de *Siclo*, deinde de significatione hieroglyphicorum dicemus.

Siclorum veterum qualitas.

Dicunt *Hebræi* *Siclum*, hoc est à ponderando, appendendo, librando, eo quod pecuniam veteres *Hebræi*, *Chaldei*, & *Syri*, non ut, nos numerabant discretè, sed ex pondere summam valoremque ejus dijudicabant. Vide *XXIII. c. 16. vers. Gen. Et appendit Abraham Ephron quadringentos siclos probatæ monetæ publicæ*, vel ut alii legunt, *pro mercatoribus*; vel ut *Thargum Onkelos* habet, *quod recipiebatur pro mercimoniis in unaquaque provincia*. Vide *Regum XX. 39. Esdr. VIII. 25. Esai. XLVI. 6*. Et in novo testamento, *Matthæi XXVI. 15*. legimus sacerdotes 30 argenteos nummos *Judæ* non numerasse, sed appendisse, unde & *Symmachus* illud *Zach. XI. 12. ἰσάθρηνοσων* vertit, *appendunt*. *Hebræi* igitur pecuniam in pondere suo, & *Chaldei* pecuniam appensionum

vocârunt, quæ consuetudo deinde in *Sect. I.* usum quoque *Romanorum* devenit, ut doctè *Budeus lib. de assè*. Est autem duplex *Siclus Hebræicus*, sacer five ecclesiasticus, & vulgaris. Sacer proprie dicitur *Siclus* sanctuarii, ad res sacras deputatus, videlicet ad tabernaculi, vel templi structuram, & ornatum, ad facri ministerii apparatus, & perfectionem, ad *Numinis* propitiationem, sui que cujusque redemptionem. Profitentantur enim hac *Sicli* pensionem *DEI* peculium se esse, neque alium habere Regem, vel Dominum præter *DEUM*, cui se ipsos totos obstrinxerant, & ideo etiam *sanctus Israël* dicebatur, ut est *Fer. LI. v. 5. vel pecunia redemptionis, vel pecunia propitiationis, seu expiationum*, aliisque nominibus appellatus fuit. Vulgaris verò in promiscuum usum deputabatur. Cæterum argenteus *Siclus Hebræorum*, quemadmodum ex voce *Ghera, Exod. XXX. v. 13. Lev. VII. v. 25*. colligitur, quasi viginti obolis constabat. Est autem obolus tantum argenti, quantum pendunt sexdecim grana hordei, five semina filiquæ communis. Unde vigesima *Sicli* pars est, quæ vicenæ partes deinde conjunctim ponderant 320 grana hordei in argento, five totidem filiquas communes, quæ faciunt 24 obolos Atticos, five 4 denarios Romanos, seu totidem drachmas Atticas, quas ut plurimum voce exprimunt. Vide quæ fusè de hisce diximus in *Supplemento ad Prodromum Comptum*. Et confirmat nostra *R. Mose* libro, qui dicitur *Catena Cabalæ*, tract. *de monetis*.

Siclus Ecclesiasticus, profanus, Sacer, qui

Siclus vulgaris five profanus.

Et cognovimus ex *Kabalah*, quod *Siclus sacer* pendet 320 grana hordei in puro argento. Hunc autem æquivalere *Josephus* his verbis ostendit: *Siclus autem nummus Hebræorum qui est, Atticas capit drachmas quatuor*. Atque hic est celeberrimus ille *Siclus Hebræorum*, quem paulò ante tibi proposuimus *Samaritico* caractere inscriptum.

Habet

Cap. VI.

De Symbolicis numismatum figuris.

Habet nummi facies prima urnam, seu vasis istius figuram, quæ mensuram plenam, sive homer mannæ capiens erecto tabernaculo vel templo ad seculorum monumentum, DEI iussu, & Mosis procuratione, ante illius conspectum, in arca asservanda erat propolita, ita habebatur Exodi XVI. v. 33. his verbis. *Et dixit Dominus ad Aharon, accipe vas unum & mitte ibi Man, quantum gomer capere potest, & repone coram Domino ad servandum in generationes vestras: in Græco pro vase habetur σαμῶς, in Chaldaeo tsbeluchith, hoc est lagenula. Litera F, urnæ imposita, idem est quod Ἰ Hebræorum, & significat primum, ac integrum Siclum. Ab altera parte virgam illam mirificam intueri licet, quam inter plurimas virgas Aharonis nomine in tentorium conventus illatam, ut sacerdotalis illius vocatio, hoc tanquam publico indicio confirmaretur, commendareturque, postero die populus omnis germen producentem, florem eminentem explicantemque vidit: ita Num. XVII. v. 8.*

Et sequenti die regressus est Moyses ad tabernaculum testimonii, & ecce floruit virga Aharon domui Levi, & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdala deformati sunt. Atque hoc ira esse, & hæc duas figuras hieroglyphicas nihil aliud significare, quam vas Mannæ arcæ impositum, & virgam Aharonis mirificam, ipsimet Judæi affirmant. Instar omnium sit Rambam, qui in Peruscha Misnæ hæc inter alia refert.

Inveni in Acco, id est, Ptolemaide, in manibus seniorum terre monetam argentæam signatam sculptura sigilli. Ex uno latere erat veluti figura virgæ amygdalinæ, & ex altero veluti urnæ. In utroque autem latere ad marginem scriptura erat insculpta admodum manifestè. Et ostenderunt scripturam Cuthæis usitatam, & legerunt eam statim, quoniam ipsa est scriptura Hebræa, quæ superstes fuit Cuthæis, sicuti commem-

moratur in Sanhedrin, & legerunt ex uno Sect. I. latere, [Siclus Siclorum] & ex altero [Jerusalem sancta:] dicebant quoque figuram esse virgæ Aharonis, figuram verò secundam esse urnæ, in qua erat Manna. Et fragmentum Samaritanæ historiarum Vaticanæ, ita inter alia habet.

Sunt etiam nobis adhuc reliqua numismata scripta caractere Simron, & ex uno latere quasi figura virgæ amygdalinæ Aharon, & ex altero vas Mannæ, & cuderunt ea Reges Israël.

Dico igitur, hunc nummum seu numisma argenteum, cusum esse à Regibus Israël, quo tempore character Samariticus vulgaris erat. Cusum autem esse, non excisum, ita certum est, ut qui illud negare conaretur, certo certius probaret, se à numismatum cognitione ita esse alienum, ut percussa numismata à fufis, aut aliâ ratione formati distinguere, aut secernere nesciret. Vas autem Mannæ, & virgam Aaronis, una cum hac sententia, veluti impressa quædam, Siclus Israël & Jerusalem Sancta, puto eâ intentione à Regibus Israël esse impressa, ut Hebræi hoc usuali numismate inspecto immensâ DEI OPT. MAX. beneficia, cum in deserto quadraginta annis pane cœlesti pascerentur, & tot tantisque miraculis confirmarentur, per vas Mannæ, & per virgam Aaronis indicata recolerent, seque ipsis inscriptionibus populum electum DEI, à DEO semper singularibus miraculis defensum esse cognoscerent, civisque Hierusalem sanctæ istius urbis, quæ loci eminentia, cœli, folique felicitate, cunctas mundi urbes superans, speciali à DEO privilegio ornata esset, ut in ea templum & domus ejus esset, cultusque divinus purè & sincerè exerceretur, ac proinde insipientes hoc beneficiorum à DEO electo populo nullo non tempore præstitorum veluti mnenosynon quoddam, ut in fervore charitatis, fideique constantia erga tantum benefactorem perpetuò confirmarentur.

Symbola numismatum ad beneficium DEI istis præstita recognoscenda.

Verum

Cap. VI. Schematismus Siclorum omnis generis, qui olim apud Hebræos in usu Sect. I. erant, una cum interpretatione Samaritana qua insignitos reperies, una cum mysterii symbolorum sub iis reconditorum expositione.

Siclus primus.

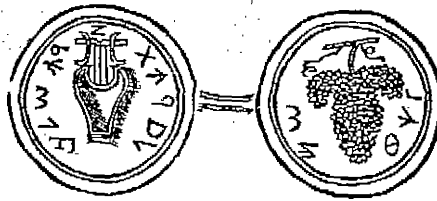

Expositio.

Samarit. $\text{זאמל אדאזא זאמל אדאזא}$

Hebr. ירושלם קדושה שקל ישראל
Israël Scobel Kedoscha Iruusalem
Israël Siclus Sancta Ferusalem

Siclus V.

Analysis.

Samarit. $\text{זאמל אדאזא זאמל אדאזא}$

Hebr. תחרות אירושלם
Jerusalem Tachruth.
 Lyra indicat laudem DEI, cum memoria promissæ terræ quæ botrum notat semper perfolvendam.

II. Siclus.

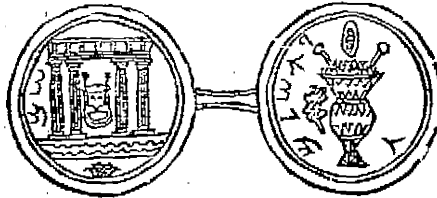

Analysis.

Samarit. $\text{זאמל אדאזא זאמל אדאזא}$

Hebr. אירושלם הקדושה שקל ישראל
Israël scobel Elakkedoscha Iruusalem.
Israël siclus Sancta Ferusalem.

Ad latera W significat initialem litteram sicli. Littera vero Δ indicat initialem litteram nominis David.

Samarit. $\text{W. זאמל אדאזא זאמל אדאזא}$

Hebr. שלמה ירושלם
Jerusalem.
 W. זאמל
Rex Salomon

Tempore Judicum III Num. antiquissimi.

Analysis.

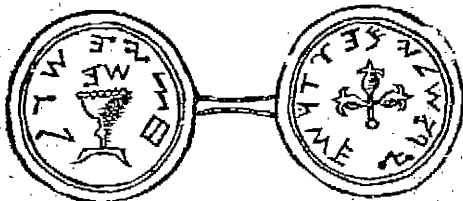
Samarit. $\text{אדאזא זאמל אדאזא זאמל אדאזא}$

Hebr. מעכו מר עת
Mul engbet Menghabo.
 Tempore circumcisionis A pinguedine ejus.

Hebr. ירושלם קדושה שקל ישראל
Israël siclus Sancta Ferusalem.
 Hic siclus posteriorum temporum est.

IV. Num.

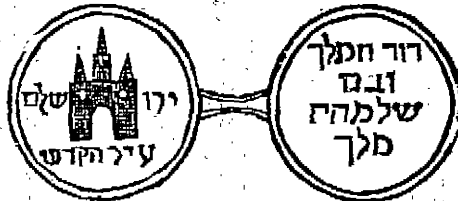

Analysis.

Samarit. $\text{זאמל אדאזא זאמל אדאזא}$

Hebr. ירושלם קדושה חזיה שקל
Siclus medius Sancta Ferusalem.

Litteræ vasi impostæ Δ W idem significant ac siclium David quo tempore currebat.

Hebr. ירושלם עיר הקודש
Jerusalem Civitas sancta.
 דוד חמל וזמ שלמה מלך
David Rex & filius ejus Salomon Rex.

Si lector exactam cognitionem horum siclorum desideret is adeat II. Tom. Oedipi, part. 1. claf. 2. fol. 87. & omnia quam subtilissime ibidem tractata reperiet.

Cap. VI. Verùm uti ea omnia in figura illis contigerunt ita quoque eos nostrum supercœleste *manna*, nostrum Sacerdotem JESUM Christum Dominum, panem vivum, qui de cœlo descendit, sacerdotem æternum, qui semel quinque siclorum pretio redemptus in templo, Redemptor noster, ac nostræ salutis pretium effectus est, significasse crediderim, neque aliam ob causam sanctuarii siclo omnem æstimationem fie-

ri præcepisse Dominum arbitrari, Sect. I. quàm quod hæc, quæ diximus, ejusmodi Sicli insignibus referrentur. Verùm ut lector formam siclorum penitus cognoscat Synopsin in præcedenti Schemate, magis usitatorum, oculis eruditi lectoris exponendam censui, in quorum singulis *Samaritana* inscriptio, una cum mysteriorum significatione, *Hebraico-Samaritana* lectione exprimitur.

C. VII.

CAPUT VII.

De origine literarum, & scriptioris.

OMnium doctorum suffragiis neminem è puris hominibus *Adamo* majori à DEO Opt. Max. perfectione majori animi corporisque dotibus imbutum fuisse, constat. Nec rationes ad id ostendendum defunt, cum enim DEUS omnia animalia mundi, quæque in suo genere creârit perfecta, secundum corporis magnitudinem, robur, membrorum proportionem, atque symmetriam, denique secundum potentias quoque exequendi & perficiendi omnes actiones suas naturales, certè incongruum videbatur solum hominem, qui tantâ perfectione conditorum animalium rector, princepsque futurus erat, in imperfectione relictum fuisse. Quemadmodum igitur DEUS *Adamum* præ omnibus aliis puris hominibus, qui unquam futuri erant, excellentibus corporis donis, utpote immediatè suum opificium exornavit, ita certè non defuit divina providentia in exornando eum raris quibusdam, & mirificis animæ donis, valentis & perfectionibus; sunt enim immediata DEI opera perfectissima. Cum autem hæc perfectiones animæ naturales nihil aliud sint, quàm scientiæ, Philosopho teste, consequens est, eum omnium mortalium scientissimum fuisse.

Adam primus homo omniumque purorum hominum perfectissimus.

Cum etiam *Adamus* totius humani generis Doctor esset futurus, certè congruum erat, ut in ipso productionis suæ exordio, præter infusos scientiarum habitus, etiam mirificâ quâdam docendi alios homines facultate imbueretur.

Cum iterum hæc instructio fieri non possit sine lingua, certum est eum linguâ quâdam divinitus eidem infusa usum esse. Cum autem præterea omnia idiomata ex vocibus, verbis, nominibus & hæc ex syllabis constent, certum quoque est, ut paulò post videbitur, *Adam* primo suo exordio grammaticum egisse, & Lexicon animalium condidisse, & auctorem omnis literaturæ extitisse. Quænam verò hæc lingua primæva fuerit, quæ voces, qui characteres, qui libri iis conscripi, tunc in sequentibus disquiremus, ubi prius scientiam *Adami* paulò fusiùs ex-cusserimus.

Adamus igitur supernaturalibus habitibus illustratus, primo DEUM & esse, & virtute suâ omnia condidisse, remuneratorem quoque bonorum esse, absque ulla controversia credidit, eandemque fidem liberis suis tradidit. Sacrosanctæ Trinitatis mysterium, æternique Verbi humani generis Messicæ & Redemptoris futuri incarnationem divinâ

Infusam concretamque scientiam habuit.

Linguam habuit, pariter sibi infusam.

Theologia Adami.

C. VII. divinâ revelatione accepisse, plerique SS. Patres credunt. Unde primæva illa Theologia primordia duxit, & per Cabalam ad posteros translata, ut in *Cabala Hebræorum* docuimus, magnum nullo non tempore incrementum suscepit.

Physiologia Adami.

Secundò *Adamum* omnem rerum naturalium scientiam calluisse, ipsa sacra Scriptura docet, ubi animalibus nomina naturis cujusque apta imposuisse memoratur, quod quidem sine absoluta totius naturæ scientia fieri non potuit, præter abditas enim animalium, plantarum, lapidum, metallorum, mineraliumque virtutes, superiorum quoque corporum influxus perfectè novit, unde & consummatus Philosophus, Medicus, Astronomus fuisse perhibetur. Atque hoc ita esse post SS. PP. plerique profani omnium nationum auctores testantur. *Suidas* præ aliis graphicè *Adami* excellentiam describit his verbis:

Suidas

Adamus primus homo, DEI manu effectus, & ad imaginem & similitudinem Opificis, & Conditoris formatus, jure primus sapiens appellari potest, ut primò conditum simudachrum, & imago divinitus picta existens, omnium gratiarum plenus, & omnes animi corporisque sensus puros, & incorruptos circumferens. Radii enim quidam, ut ita loquar, ex illius animo effulgentes, & divinarum cogitationum actionumque pleni, per omnem naturam penetrantes currebant, sagaciter & sine errore proprium, & cujusque naturæ præcipuum commodum antevertentes, & quidquid in iniquaque rerum natura præstantissimum erat, anticipantes: non more hominum, qui judicia sæpè cum lapsu, & cum errore temereque faciunt, sed à DEO universitatis auctore, qui de rebus omnibus rectè cognoscit, & judicat, vel priusquam notionem moveantur ab anima quasi parturiente, & pariente tales cogitationes. Quibus sanè verbis nihil melius ad institutum nostrum dici potest. Huic adstipulantur ple-

rique Rabbiorum. Loco omnium sit Sect. I. R. *Abarbanel*, qui de *Adamo* in hæc verba erumpit. Omissâ *Hebræa* lectione, *Latinam* pono.

Creavit autem DEUS hominem in perfectione maxima, eratque Adami corpus instar mundi cujusdam parvi, in quo omnia majoris mundi naturæ miracula expressit; anima verò ejus erat tanquam speculum divinitatis, plenum sapientiæ & scientiæ, ita ut sapientiæ ejus non numerus, nec finis esset. Et R. *Gerson* in hunc locum vocat *Adamum*. *Adam* sapientissimus & princeps philosophorum, immediatus DEI discipulus, gnarus virium animalium, herbarum, lignorumque. Medicus quoque fuit, & astrologus, & ab ipso omnes artes & scientiæ profluxerunt. Quæ eadem asserit *Paraphrastes* in *Pentateuchum Samaritanum* his verbis:

Et plasnavit DEUS Adamum, replevitque ipsum spiritu sapientiæ & scientiæ, ut inde ad posteros omnes artes & scientiæ, tanquam ex primo fonte promanarent. Quibus astipulans *Suidas* ait.

*Hic enim est, qui invenit singulis & omnibus canones & regulas, finesque præscribens, ultra quos non transirent, adaptavit. Hujus sunt artes & literæ, hujus scientiæ rationales, & non rationales, hujus prophetiæ & oracula, hujus leges scriptæ & non scriptæ, hujus omnes inventiones, & quæcunque ad vitam necessaria sunt. Omnium eorum is inventor est. Mathematicas quoque scientias calluisse, nepotesque suos eas docuisse, pulchrè demonstrat *Genebrardus* in *Chronico*, unde & illud *Ecclesiastici* de ipso dictum videtur.*

Ipse enim DEUS dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium, & consummationem, & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum, humorum mutationes, & divisiones temporum, anni cursus, & stellarum dispositiones, animalium naturas, & iras bestiarum,

Cap. VII. *Vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, virtutes radicum, & quæcumque sunt absconsa, & improvisa didici, omnium enim artifex docuit me sapientia.*

Præterea cum nihil ad eum humano generi necessarium sit, ac elementorum, metallorumque usus, nemini dubium esse debet, *Adamum*, qui reliquum humanum genus de omnibus & singulis naturæ secretis instruere debebat, absolutissimam omnium horum habuisse scientiam divinitus infusam, ita ut vim & naturam uniuscujusque elementi, omniumque eorundem inter se combinationem, aliorumque ex his orientium mixtorum complexionem, *αγγελῶν ἢ δυνάμεων* perfectè nosset. Metallicorum quoque corporum naturas, & vires, eorundemque generationes, coagulationesque in terræ visceribus peractas, quemadmodum & eorundem depurationes, fusiones, fixationes, calcinationes, amalgamationes, filtrationes, aliosque chemicarum actionum usus humano generi pernecessarios intimè penetravit, cum sine his humana vita consistere non posset. Sed de his alibi fusius.

*Angelus
Adami in-
structor.*

Præterea *Adamum* particularis angeli assistentia instructum, multa circa particulares rerum essentias & pro-

prietates comperisse, quæ ad humani generis conservationem propagationemque cum primis utilia forent, plerique Rabbidorum volunt, ita R. Abraham in Jezira.

Dixerunt Rabbini nostri, benedictæ memoriæ, quod patribus nostris fuerunt præceptores ipsi angeli. Præceptor Adami fuit Raziel, Semi filii Noë Jophiel, Abrahami Zadkiel, Isaaci Piliel, Mosis denique Mitatron. Quidquid sit, Adamum sine angelorum assistentia, sive immediato concursu divino, certè mortali omnium sapientissimum, scientissimumque fuisse, quilibet, qui admirabile illud, immediatumque DEI opificium rectius contemplatus fuerit, facile assentietur. Cum igitur talis, ac tantus fuerit Adam, constitutusque sit totus veluti quidam naturæ Secretarius, divini ingenii sui defæcatissimique iudicii radio cuncta penetrans, certè tantas ingenii dotes minimè ab auctore naturæ in solum proprium usum concessas credemus, sed & ut participatis iis, & ceu ex fonte quodam longè uberrimo in alios derivatis, totum iis fecundaretur genus humanum. Quâ ratione igitur huiusmodi divinitus Adamo datæ scientiæ ad posterios fuerint propagatæ, tempus est, ut aperiamus.

CAPUT VIII.

De linguæ Hebrææ mira vi in rerum significationibus elucescente, quam infusam habuit Adamus.

C. VIII. **M**irum sanè id in lingua Hebræa videri debet, quod nomina rebus perfectè convenient, eundemque quomodocunque transposita, semper sensum efficiant. Quod cum nulla in alia lingua locum habere comperiamus, meritò ei inter cæteras linguas principatus debetur. Verùm ne quicquam sine ratione afferuisse videamur, huius rei largissima specimi-

na dabimus, ut lector immensas divinæ sapientiæ huius primùm institutricis divitias sub illa latentes aspiciat, & miretur. Antequam tamen ulterius progrediamur, hic quædam præsupponenda sunt, veluti regulæ & canones, quibus fulti, & directi licitè in simili veritatis indagatione uti possimus.

Suppono igitur primò, non unicæ tantùm vocis constructionem in Hebræicis

*Supposi-
tionem.*

bræicis

C.VIII. *braicis nomenclaturis, sed & multiplicem etiam repetitionem eisdem diversosque sensus, & constructiones usurpari posse.*

Secundò, literas *ו י ע ה א ה*, veluti vocales subinde intelligi, & consonantibus subesse, etiam si non exprimentur; & quod consonantium similis soni subinde inter se fiat transmutatio.

Tertiò, quòd plenæ dictionum determinationes sub verbo etymologicè disposito non requirantur.

Quartò, quòd vis verborum primogeniorum innotescat variè, scilicet in varia literarum metathesi, sive transpositione, per variam verborum acceptionem, vel aliam lectionis distinctionem, & separationem syllabicam, aut vocum repetitionem directam; & hac ratione sensus mystici & arcani alicujus series sub ipsis verborum penetralibus recondita, aliaque scriptura interna expressa esse demonstratur. His igitur ita ritè dispositis, jam videamus, quomodo nomina à primævo eorundem institutore rebus singulis imposita, vim, quam quodvis possidet, initium ducentes ab animalium nominibus, deinde à propriis quorundam hominum eximiorum appellationibus; tertio denique ænigmaticas quorundam in sacra Scriptura locorum significationes Cabalico-analyticæ artis subfudio enodare conabimur.

Adam primus animalibus nomina imposuit.

Formatis igitur Dominus DEUS de humo cunctis animantibus terræ, & volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea; omne enim, quod vocavit Adam animæ viventis, hoc est nomen ejus. Ecce prima ὀνομαθεσίας origo. Nomina igitur rebus non casu, sed summâ ratione imposita pater, ut quod sonarent verba, res ipsæ exprimerent. Adduxit enim DEUS animalia ad Adam sapientiâ summâ præditum לראות, ut videret, id est, consideratâ cujusque naturâ, inclinatione, & in-

dole, dispiceret, מיה יקרא לו, quid vocaret ea. וכל אשר יקרא לו האדם נפש היה הווא שמו. Et quodcunque appellavit id Adam animæ viventis, id est nomen ejus. Vel ut pulchrè Onkelos Metargeman Chaldæus hoc loco explicat, adductis enim animalibus jubet: למודדה סח יקרא ליה; ut specularetur quomodo vocaret ea.

Nunc igitur videamus, utrum aliqua adhuc nomina supersint in lingua Hebræa, quæ animantium indolem, quam indicant, verè adhuc expriment. Certè Rabbini plerique inuunt aliqua, veritatem hujus ὀνομαθεσίας indicantia; & inter cæteros R. Becchai, qui de hac nominum impositione, suâ in genesin commentatione ita differit: *Dicitur in Midras, Fecit DEUS transire ante Adam omnia animalia, & vocavit ea nominibus suis & dixit: nunc huic convenit ut vocetur אריה, id est Leo; & ad illud, convenit ut hoc vocetur אפרוח id est Asinus; & ad aliud, convenit ut hoc vocetur סוס id est Equus; & sic faciebat de singulis animantibus: & ecce in hoc manifestavit maximam suam sapientiam, sicut is, qui esset simulachrum DEI, & opus manuum Domini DEI excelsi; & videtur mihi explicare Mideas, quod Adam intellexit in sapientia sua naturam cujusvis animantis, & vocavit unumquodque nomine significante naturam & proprietatem memoratam in eo; literas quoque nominum singulorum nunc conjungendo, nunc separando, nunc permutando ea, variè cum naturis, & proprietatibus animantium combinavit. Pergit deinde Becchai:*

Et ecce fuerunt nomina notionalia juxta verba sua. Cognoscens Adam in sapientia suâ naturam Leonis, quod nimirum esset fortis, magnus, & rex animalium, adeo ut etiam propheta eum DEO comparaverit, cum dicat, DEUS sicut Leo rugiet; imposuit ipsi nomen אריה, eò quod literæ hujus vocis ארי sunt respirationis vehementioris; & sic ipsa dictio אריה Leo explicat si-

Cur Leonem imposuit Adam hoc nomen Asich.

C.VIII. gnificationem ejus; & sic Adam cognovit, nomine אדם, à voce אשה, vel אש, gaudere, quod se sua alacritate exhiberet; scriptum quoque est, quod à longè olfaciat bellum. Et sic unamquamque rem vocavit nomine convenienti naturæ suæ. Et peracta òνομαλοθεσία omnium, dixit & sibi: & ego, quo nomine appellabor? dixit ei DEUS, אדון Adon, eò quod dominus omnium creaturarum sit; juxta quod scriptum est, Ego Dominus, hoc nomen meum; & vocatus est hoc nomine usque in hunc diem.

Alii alia in commentariis suis referunt; nos excepto *Thalmud*, quæcunque in Rabbiorum commentariis circa hoc negotium reperire potuimus, hîc collecta proponemus, ut ex illis proposito suo magis apta lector excerpere possit; inveniet enim multa quæ admirandam *Hebraicæ* linguæ proprietatem commendare poterunt.

Nomen Leonis in lingua sancta est אריה *Arieh*, quod resolutum cabalica methodo, quam *Themuram* vocant, semper aliquid *Leoni* congruum profert; continentur enim in hac proposita voce sequentes sensus: וראה כראי יראה, id est, monstrans, seu incutiens aspectu suo formidinem intuentibus: מאיר כראי, id est, illuminans aspectu suo, quia ignes suo vultu quasi lucem jaculatur: ראוי כראי, id est visus ejus sicuti speculum: מראה כראי יראה, id est projiciens ex oculis suis fulgorem timoris. Quæ omnia hac paraphrasi continentur, ut sequitur:

Cur Aquilæ Adam hoc nomen Nestra indiderit.

Hæc vox Chamor quomodo exprimat naturam Asini.

Et sic in nomine חמור, Chamor, id est Asinus, cognovit per sapientiam suam, quod is esset fatuus, & bajulus præ omnibus cæteris animantibus, & quod aptus esset ad portanda onera proventuum, juxta proprietatem nominis Chamor, & ideò vocavit nomen ejus Chamor. Non aliter cognovit in sapientia sua naturam Equi, quod is nimirum esset levis, & mobilis & hilaris, promptusque ad bellum, vocavitque eum

nomine אדם, à voce אשה, vel אש, gaudere, quod se sua alacritate exhiberet; scriptum quoque est, quod à longè olfaciat bellum. Et sic unamquamque rem vocavit nomine convenienti naturæ suæ. Et peracta òνομαλοθεσία omnium, dixit & sibi: & ego, quo nomine appellabor? dixit ei DEUS, אדון Adon, eò quod dominus omnium creaturarum sit; juxta quod scriptum est, Ego Dominus, hoc nomen meum; & vocatus est hoc nomine usque in hunc diem.

Sect. I. Hæc vox Sas, quomodo exprimat naturam Equi.

Alii alia in commentariis suis referunt; nos excepto *Thalmud*, quæcunque in Rabbiorum commentariis circa hoc negotium reperire potuimus, hîc collecta proponemus, ut ex illis proposito suo magis apta lector excerpere possit; inveniet enim multa quæ admirandam *Hebraicæ* linguæ proprietatem commendare poterunt.

Nomen Leonis in lingua sancta est אריה *Arieh*, quod resolutum cabalica methodo, quam *Themuram* vocant, semper aliquid *Leoni* congruum profert; continentur enim in hac proposita voce sequentes sensus: וראה כראי יראה, id est, monstrans, seu incutiens aspectu suo formidinem intuentibus: מאיר כראי, id est, illuminans aspectu suo, quia ignes suo vultu quasi lucem jaculatur: ראוי כראי, id est visus ejus sicuti speculum: מראה כראי יראה, id est projiciens ex oculis suis fulgorem timoris. Quæ omnia hac paraphrasi continentur, ut sequitur:

Significationes hujus nominis Arieh.

אריה
 הראי כראי יראה
 מאיר כראי
 ראוי כראי
 מראה כראי יראה

} id est,

Leo.
 Incutiens visu suo formidinem.
 Luce oculorum suorum illustrat videntes se.
 Visus ejus sicut speculum.
 Projiciens ex eo aspectum horroris.

כלב
 מכר חיות לב לבך
 כל-כלב כלב

} id est,

Canis.
 Præ omnibus animantibus cor tibi, vel etiam, tibi animus.
 Canis idem ac cor & animus, id est, natura illius est, esse robustum, generosum, mobilem, vivacem, & cordialem.

CVIII.

כלב לך	}	id est,	Legitur recto, & retrogrado ordine, <i>Secl. I.</i> & significat idem, ac si dixisset Adam: <i>est quasi intellectus tibi.</i> לב enim nunc cor, nunc animum, modò intellectum sonat.
שור	}	id est,	Bos. <i>Bos dominatur capite suo.</i> <i>Qui est princeps capitis,</i> cornibus enim, & capite præ cæteris animalibus eminet.
שור שרה בראשו אשר שר הראש (בעל קרנים)			

אדם

Homo.

אדם א' אדם דם א מר א' נאר א' ומאר מה

איש

Homo vir.

איש אש' י שאש ישא ו' י אשה :

Homo ignis, sive virtus DEI, cum ceciderit, elevabitur, & DEUS virtus & fortitudo ejus.

Atque ut ad nomen *Adami* revertamur, secundum alios significat id quoque rationalem æstimationem, vel assimilationem rerum, quæ habentur per discursum: est enim אר *ratio*, vel *rationalis*, דם verò *æstimatio*, vel *assimilatio*; omnis enim actus judicii humani, vel est de aliqua quidditate rei, vel similitudine ejus, nam ut rectè *Alabstrus* ostendit, est in Græco quoque ἀνασπασ, quasi ἀνασπείον, id est, *considerans cum ratione*, vel, *quomodo se res habeat*; nam sub ratione tam causa rei, quàm similitudo ejus comprehenditur. Sic ergò omnia animalia adduxit DEUS ad hominem, id est, *rationaliter judicantem*, & quicquid hic prædicavit de re qualibet, hoc est nomen ejus, vel definitio; שם enim significat & *nomen*, & *positionem*, & *definitionem*. ויקרא דאדם שם אשתו חוה כי הוא היתה: *Et vocavit Adam nomen uxoris sue Heva, quia ipsa est mater omnium viventium.* Sicut אדם *Adam* vocem idem significare diximus, ac *generalem æstimationem rei per discursum*, ita חוה *Heva*, nihil aliud est quàm *significatio, enunciatio, propositio*: הוה enim

est idem ac *indeterminata הו* verò *prædicatio & indicatio rei*. Hinc *Heva* mater omnium viventium dicitur, quia quicquid ab intellectu per assensum producit, fit necessariò per propositionem aliquam; nihil enim perfectum ab intellectu generatur, nisi per assensum vel tacitum, vel expressum enunciatur. Quicquid autem verisimile videtur esse intellectui, & per assensum enunciat, dicitur mysticè vivere. Itaque ficti propositio indefinitè sumpta continet in se omnes propositionum modos determinabiles, sic *Heva* fuit mater omnium viventium. Vides igitur, quomodo nomina *Hebraica* non tantùm varios sensus secundùm literas acceptos, sed & parabolicos, allegoricosque includat. Infinita hujus generis hîc adducere possem, verùm ut & Lectori inveniendi materiam relinquamus, hîc plerorumque animalium nomina varia metatheseos combinatione resoluta proponere voluimus, ut & methodum resolutionis discat curiosus Lector, & simul ex nominibus varios sensus, dictorum animalium naturis congruos, elicere possit.

Com-

Combinaciones sensuum, qui sub nominibus animalium latent.

Combinaciones Nominum animalium 3 literarum.	שׁוּר <i>Bos.</i>	תִּישׁ <i>Hircus.</i>	פִּיל <i>Elephas.</i>	נֶשֶׁר <i>Aquila.</i>	שֶׁרִיף <i>Servus.</i>	זֶמֶר <i>Pardus.</i>
	שׁוּר <i>domino suo</i>	תִּישׁ	פִּיל	נֶשֶׁר	שֶׁרִיף	זֶמֶר
	שׁוּר <i>solutus</i>	תִּישׁ	פִּיל	נֶשֶׁר	שֶׁרִיף	זֶמֶר
	שׁוּר <i>operator</i>	תִּישׁ	פִּיל	נֶשֶׁר	שֶׁרִיף	זֶמֶר
	שׁוּר <i>vertice</i>	תִּישׁ	פִּיל	נֶשֶׁר	שֶׁרִיף	זֶמֶר
	שׁוּר <i>capitis sui & sic de ceteris.</i>	תִּישׁ	פִּיל	נֶשֶׁר	שֶׁרִיף	זֶמֶר
Combinaciones Nominum animalium 3 literarum.	חֹבֵב <i>Locusta.</i>	עֵגֶל <i>Vitulus.</i>	רֹאם <i>Monoceros.</i>	דּוֹב <i>Urfa.</i>	גַּמְלָא <i>Camelus.</i>	Omnia significativa.
	חֹבֵב	עֵגֶל	רֹאם	דּוֹב	גַּמְלָא	
	גַּחֵב	גֵּלֶע	אֶמֶר	וּבֵר	מֶלֶג	
	גַּחֵב	גֵּלֶע	אֶמֶר	וּבֵר	מֶלֶג	
	בַּחֹב	לֶעֶג	מֶרֶא	בִּדּוֹ	לְגַם	
	בַּחֵב	לֶעֶג	מֶרֶא	בִּדּוֹ	לְגַם	

Nomina 4 literarum, animantibus impofita ab Adamo.

Combinaciones Nominum 4 literarum.	אֵרִיָּה <i>Leo.</i>	חֲבוּר <i>Afinus.</i>	חֲזוּר <i>Sus.</i>	חֲסִידָה <i>Ciconia.</i>	עֲקֵרֵב <i>Scorpius.</i>	Omnia significativa.
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	
	אֵרִיָּה	חֲבוּר	חֲזוּר	חֲסִידָה	עֲקֵרֵב	

Atque

C.VIII. Atque hæc sunt paradigmata metatheseos nominum quorundam animalium, quæ curioso lectori proponenda duximus, ut artificium cabalicum videret; ut cum literæ nominis alicujus quomodocunque transpositæ significationem suam fortiantur, quàm multa & magna, cum circa nomina, tum circa integros sensus, erui possint, ex hoc veluti ex ungue leonem intelligeret. Significationem singulorum nominum datâ operâ non posuimus, ut lectori aliquid ad inveniendum relinquere; ut lector quoque videret, quanta sub *Hebraicis* nominibus vis lateat, & quàm varia, & multiplex significatio, ut proinde hîc quoque quædam nomina propria, unâ cum mystica significatione eorundem explicanda censuimus. In Genesi ita legitur de nomine *Seth*: *Et Adam cognovit uxorem suam, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Seth, quia posuit mihi DEUS aliud semen pro Abel, quem occidit Kain.* Nomen *Seth* derivatur à verbo *שׁת*, id est descendit; significat quoque *שׁת* plantam, & ponere, & (pro) *אֵת* & *תּוֹשׁ* retrogradè, revellere, dissolvere, & *שׁוֹת* *schatvat*, æquale significat, ita ut combinatio metatheseos hujus nominis totam hanc sub se reducat sententiam.

שׁתִּי יָהּ שׁתִּי שׁתִּי שׁתִּי שׁתִּי שׁתִּי שׁתִּי שׁתִּי *Set. I.*

Posuit mihi DEUS aliam plantationem pro Abel, quem evulsit Kain.

Hoc loco accipimus *שׁת* pro *Abel*; est enim *Tosch* idem quod *evulsor*, cujusmodi *Abelem* fuisse, nomen ejus ostendit; siquidem DEO intentus novit omnium rerum, præter DEUM, vanitatem. *Schatvat* autem pro *Kain* sumimus, quia hic umbris, & similitudinibus rerum caducarum, dum venatus est verum bonum perdidit; cujus loco *Seth* substitutus est. Vides igitur, quàm in nomine *Seth* pulchrè totus contextus citatus contineatur. Porro Gen. XVIII. vers. 6. de nomine *Abraham* ita legitur: *ולא יקרא עוד את שמך אברם וזהו שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך: ומלכים סמך יצאו: ושׁתִּי אשתך לא תקרא את שמה: שמה שׁתִּי כי שׁתִּי שמה: Nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed diceris Abraham, quia patrem multitudinis gentium dedi te, & Reges exierunt ex te; Sarai quoque uxor tua non vocabitur Sarai, sed Sara erit nomen ejus. Nomen Abram significat patrem excelsum, patrem credentium, cujus nomen variè combinatum, ac cabalico artificio resolutum, præter innumeros alios sensus, hunc sequentem reddit.*

אברהם אברם

ראה חנורא *Respexit DEUS*

ברו רב ורם scilicet *filius ejus magnus, & excelsus*

in אברהם *in Abraham*

ברו הבורא *filius Creatoris, scilicet Christus*

ו ostendit in eo *& ipse liberavit eos, scil. filios hominum*

ממרה *ab amaritudine (peccati)*

אב רב ורם *Patre magno & alto*

מארב *ab insidiis (scil. diaboli)*

כמראה *sicuti in speculo*

מארב *ab insidiis (scil. diaboli)*

במרה *quòd brevi (citò)*

מארב *à maledicto.*

יבוא מאור רב *veniet lux magna*

באמת *in fide*

מרום באור *de excelso in Syriam*

אברהם *Abraham.*

Anagogicâ quoque translatione ita exponi potest ex *Alabastro*. Quia sicuti אבֵּן significat *centrum, & principium o-*

mnis expansionis, sive corporeæ, sive intellectualis; sic Abraham centrum est multitudinis nationum, vel catholica-

C.VIII. rum gentium, quia *המון* id valet; est enim *המון* multorum hominum confer-
ta, & totalis denotatio, unde *המון* quasi
אמון, id est fidelis multitudo catho-
lica sub uno complexu apprehensa, quia
fuit *Abraham* pater omnium. Et di-
gnum est observatu, quod patriarcha
Abraham figura fuit non solum Christi,
verum etiam *Petri* apostolorum prin-
cipis: sicut enim *Abraham* iussus est à
DEO patriam & cognationem relin-
quere, sic imperavit Christus *Petro*,
ut relictis omnibus sequeretur se; &
quemadmodum diu sterilis fuerat *Sara*
uxor *Abrahami*, sic etiam ecclesia gen-
tium, quæ *Petro* in conjugium destina-
batur, nondum filios pepererat, & ve-
luti nomen *Abrami* mutatum est in *A-*
brabam, id est, centrum multitudinis
catholicæ gentium, sic *Simeoni* indita
est appellatio *Cephas*; id est, *cardo ex-*
pansionis, sive centrum universæ diffu-
sionis. Significat quoque *Abraham* *אב*
רם scil. *Patrem Romanum*: sicuti enim
ei promissum, quod in femine ejus be-
nedicerentur omnes nationes terræ; ita
in *Petro*, quod super illum, & sedem
suam ædificaretur domus omnium, qui
benedictionem in Christo conseque-
rentur. Et quemadmodum *Saræ* abla-
tum est opprobrium sterilitatis, per
nominis mutationem, & interpositio-

nem litetæ *ה*; ita Ecclesiæ dempta est *Secl. I.*
immunditiæ ignominia per crucis in-
terpositæ contactum, quando omnes
nationes sub unius linteï velamine ad
Petrum demissæ sunt, & à DEO sancti-
ficatæ, & pro ecclesia gentilium appel-
lata est ecclesia catholica. Qui Caba-
licum artificium propositum penitiùs
rimatus fuerit, percipiet quoque in no-
minibus, *אשמעל* *ישראל*, *Ismaël* & *Isaac*,
rationem utriusque testamenti, vete-
ris & novi; sub nominibus autem duo-
rum fratrum *Jacob* & *Esau* clarè repræ-
sentatum videbit statum ecclesiæ ca-
tholicæ in hoc mundo, & initium tri-
umphantis. Nam quemadmodum syn-
agoga se habuit ad ecclesiam, ut *I-*
smaël ad *Isaac*, ita ecclesia præsens ad
futuram in consummatione hujus mun-
di se habet, ut *Esau* ad *Jacob*: ita *Ala-*
bast. Itaque synagoga dicitur habuisse
umbram rerum futurarum, non ipsam
imaginem: ecclesia habet imaginem,
non autem ipsam speciem veritatis, sed
sub Christianæ religionis cæremoniis,
& totius catholicæ doctrinæ velamen-
to, adhuc reconditur, donec veniat
Jacob, qui appellatur *הם*, *simplex* &
perfectus, qui dicitur apud *Esdram* finis
hujus sæculi, & initium sequentis im-
mortalitatis, ut sequitur.

אשמעל *Lex vetus.*

אלי *שמע אלי* *Qui non audivit DEUM.*
אלי *אלי* *Nisi per umbras & simi-*
litudines.

שחק *Lex nova.*

יה *יצחק* *Fecit mihi risum DEUS, id est,*
lege gratiæ lætificavit.
יצחק *Corridebit mecum, id est, con-*
versabitur DEUS incarnatus.
יצחק *Pura veritas hæc est.*

Pari ratione deprehendemus in
ipsis nominibus duodecim filiorum
Jacob, Cabalico resolutis artificio, ra-

tiones ipsas, ob quas nomina ipsis
imposita, ut sequitur.

C.VIII.

Secl. I.

ראובן Reuben.	שמעון Simeon.	לוי Levi.	יהודה Juda.
ראה ה' <i>vidit</i> DEUS בעניי <i>humili-</i> <i>tatem</i> ה' <i>& vir</i> אהבני <i>diliget</i> <i>me.</i>	שמע ה' <i>audivit</i> DEUS ששנאה <i>quod ex-</i> <i>osa</i> אני <i>ego,</i> ושם לי <i>& posuit</i> <i>mibi</i> זה <i>etiam</i> <i>hunc.</i>	ילו <i>copulabi-</i> <i>tur</i> וי <i>vir meus</i> אלי <i>ad me,</i> לבי <i>quia pro-</i> <i>duxi ei</i> <i>filios.</i>	יה <i>DEUM</i> הדה <i>laudo,</i> יה <i>Domino</i> אודה <i>confite-</i> <i>bor.</i>
דן Dan.	נפתלי Nephtali.	גד Gad.	אשר Aser.
דני <i>judicavit</i> <i>me</i> יה <i>DEUS</i> ויעני <i>& exau-</i> <i>divit</i> בעני <i>in</i> <i>afflictio-</i> <i>ne mea,</i> ויתן לי <i>& dedit</i> <i>mibi</i> ק <i>filium.</i>	יה <i>luctata</i> <i>sum</i> נפתלתי <i>contendi-</i> <i>que</i> בנפתלי <i>cum</i> <i>emula,</i> ונפתלתי <i>& præ-</i> <i>valui.</i>	בגד ב' <i>feliciter</i> <i>venit</i> גדו <i>opera</i> <i>ejus</i> גדי <i>victrix</i> <i>ego</i> בגדי <i>in sorore</i> <i>mea.</i>	אשרי <i>Beata</i> <i>ego,</i> שאשריני <i>quia</i> <i>beatam</i> <i>me di-</i> <i>cent</i> אשרות <i>mulieres.</i>
ישכר Issachar.	זבולן Zabulon.	יוסף Joseph.	בנימין Benjamin.
ישש <i>dedit</i> <i>mibi</i> ה' <i>DEUS</i> שכר <i>mercedem</i> <i>meam</i> שש <i>quia dedi</i> <i>ego</i> שכר <i>ancillam</i> <i>meam</i> איש <i>viro</i> <i>meo.</i>	בזה לון <i>in hac lite</i> זבלני <i>manebit</i> <i>mecum</i> מלני <i>vir meus</i> יכל <i>quia pro-</i> <i>duxi</i> לו ו' <i>ei sex</i> בנים <i>filios.</i>	אספו <i>abstulit</i> <i>mibi</i> ה' <i>DEUS</i> ספת <i>defectum</i> יספי <i>addat</i> <i>mibi</i> יה <i>DEUS</i> מוסף <i>addens</i> <i>alium</i> יוסף <i>Joseph.</i>	בן <i>filius</i> סן <i>dexteræ</i> בני <i>filius</i> <i>meus</i> כיי' <i>à Domi-</i> <i>no.</i>

Hæc ferè ex *Alabastro*. Multa hoc loco similia adducere possemus, verùm quia de illis in *Cabala Hebræorum* fusè tractavimus, hîc iis dantiùs inhærere nolimus. Sufficiat hoc loco, quod nobis propositum erat, demonstrasse, in nulla aliarum linguarum præter-

quàm in *Hebræa*, nomina rebus perfectè convenire, & literis eorum quomodolibet transpositis accepta, sensus suos rei, quam denotant, convenientes aperire; quod sane si ullum aliud, ingens tum antiquitatis, tum præstantiæ dictæ linguæ argumentum est.

*De literis Coptitarum mysticis, quorum lingua est una ex
linguis primigeniis.*

HAbent *Coptitæ* in universum literas XXXII. quarum figuras, nomina, potestates, in fronte hujus operis præfixas contemplare, atque hisce alphabetum suum constare, quod quidem cum veterum *Ægyptiorum* alphabeto idem, si paucas literas dempseris, esse in *Prodromo* ostensum est. Quemadmodum verò prisci *Hebræi* alphabetum suum disponere solebant, ut ipsæ literæ, sua mysticâ constarent significatione, & elementa literarum, rerum omnium ostenderent elementa, uti in *Hebræorum Cabala* fusè explanavit *Oedipus*, ita *Ægyptii* veteres degeneres cæteroquin à vera *Hebræorum* propagine, proavorum tamen, unde descenderant, veluti simiæ, eo suas literas ordine disposuerunt, ut literarum, characterumque figuræ diversæ quidem essent, significatio autem cum *Hebræis* in omnibus esset arcanorum prorsus analogæ. Hosce veteres mystagogos secuti sunt posteriores *Coptitæ*, qui retento alphabeto veterum parallelâ quadam ratione multa sanè, quæ sacrosanctæ fidei nostræ mysteria concernunt, sub hujusmodi literarum figuris, numeris, & mysticis significationibus ita abdidèrunt, ut hoc ipso priscam illam hierophanticam sapientiam in omnibus se affectasse innuerint, quòd & magnus ille *Dionysius Areopagita*, in *mysticis suis libris de Divin. nom. cap. 9.* hisce & similibus verbis passim indicat: Mentem scilicet respondere capiti, opinionem cervici, pectori animum, cupiditatem ventri, crura verò & pedes naturam denotare. Quæ omnia ex mente *Ægyptiorum* hierophantarum dicta in *Oedippo Tract. de hieroglyphicis partium humani corporis symbolis* fusè ostendimus.

Quid aliud baculus ille Tauticus *S. Antonii* *Ægyptii* manibus in similitudinem T literæ efformatus denotat, nisi atsatam illam *Serapidis* crucem, salutis normam, rectitudinis symbolum, & futuræ veluti vitæ mysticam tesseram, de quibus *Prodromum* fusius tractantem consule.

Siquidem characteres mysticos veterum, cum primi illi *Ægypt. Patres* insigni rerum divinarum notitia instructi considerantes magnam cum nostris fidei mysteriis affinitatem habereprehenderent, eos in usum quoque sacris suis studiis, quibus unicè incumbabant, transtulisse. Epistolæ quædam *S. Pachonii* & *Theodori* ejus discipuli, quorum meminit *Gennadius* *Massiliensis* scriptor pervetustus, ad diversa *Ægypti* monasteria exarata, quas non ita pridem detectas, pro suo erga Republicam literariam affectu, mecum communicavit insignis ille *Lucas Holstenius* philologus clarissimus: in quibus veterum scribendi rationem prorsus observare videtur, dum nunc latentis arcana divinitatis, nunc occultum animorum cum DEO nexum, nunc vitæ sanctè, beatèque instituendæ rationem abstrusissimis sanè metaphoris, parabolisque intricatissimis, nunc ex forma, & figura literarum, jam ex numeris sub eo latentibus, subinde ex ipsa literarum significatione desumptis, ita appositè describit, ut *Ægyptiorum* hierophantam, seu *Pythagoram* quendam *Sarnium*, sua eruçantem symbola te legere diceres. Meminit hujus arcanæ scribendi rationis *S. Cyrillus* in quadam epist. ad *S. Leonem Papam*, & *Sozomenus* libro 3. *hist. Eccles. c. 23.* ubi ait in tabula *Pachonii*, quam ab angelo accepisse fertur, scriprum

*Monachi
Ægyptii
sequen-
tur hiero-
glyphicam
doctrinam
veterum
Ægyptio-
rum.*

Cap. IX. ptum fuisse: Totum conventum in 24. classes jussu angeli distinctum esse, & singulas classes singulis literis græcis vocatas, jussisse quoque, ut v. g. simpliciores vocarentur α vel ι , vatri autem seu versipelles ζ vel ξ , ut alii aliarum literarum notis appellarentur, prout forma literæ rationem vitæ classis cuiusvis aptè videretur exprimere. In vita S. Pachonii ita legitur. *Præceptum quoque erat, ut juxta numerum elementorum, & græcarum literarum, viginti quatuor monachorum turmæ constituerentur, ita ut singulis turmis imponerentur singularum nomina literarum, id est ab α , & deinceps usque ad ω , ut cum interrogaret quis Archimandritam de aliquo, in multitudine tanta facili responsione cognosceret v. g. cum diceret qualis esset α , vel ζ , & rursus λ , vel σ , proprio quodam signo nominis literæ, cuiuscuiusque turmæ mores exprimeret, simplicioribus, & innocentioribus α , i. nomen imponens, difficilioribus autem ξ competenter accommodans, ita ut pro modo conversationis, & præcepti, singulis turmis, literarum elementa concinnarent, solis spiritualibus hæc ipsa quæ significarentur scire valentibus. Verùm ut lector aliquod saltem hujus reconditæ scripturæ, ejusque solutionis specimen videat, visum fuit hîc unicum tantum paradigma proponere: quod ex prima S. Pachonii epistola decerpimus, sic enim in quadam epistola ad Cornelium Archimandritam monasterii Mochanzæ scribit Pachomius. *Fac opus Jauda. Pone Delda ante oculos tuos, ut benè sit animæ tuæ. Cane $\nu\omega$, ne forte sæculum tibi cantet ω . Ne obliviscaris Kalendarum &c.* Numquid Kalendæ sunt Pascha? & sic de aliis, quæ nos subsidio linguæ Coptæ ita interpretamur.*

Specimen
Asceticæ
disciplinæ
ab Ægypti
monachis
Hieronymus
ad modum
accommodatum.

Alleg. I.
Pac opus
Jauda.

Expositio
Allegoriæ.

Dum igitur in epistolis suis dicit Abbas Pachomius *Opus fac Jaudæ*, vir sanctus nihil aliud intelligit, nisi quod ei, qui ad eminentem vitæ religiosæ sta-

tum vocatus est, omnia in simplicitate, Sect. I. & sinceritate, cum intentione recta sine ullo ad proprium commodum, utilitatemque respectu peragenda sint. Quod enim $\mu\acute{o}\nu\alpha\varsigma$ inter numeros, id Jota inter literas Ægyptiacas, è qua, ^{Jauda seu Jota.} veluti omnium minima, cæteræ omnes literæ componuntur, ita sincera & recta intentio humilisque coram DEO conversatio, cæterarum actionum, operationumque altissimarum in spirituali ædificio adhibendarum primum veluti fundamentum est, cætera omnia componens. Unde non immeritò pueris id sanctus vir applicabat, qui cum impolluti ab hoc sæculo, nihil adhuc ex falsis mundanarum rerum illecebris gustaverint, puro naturæ instinctu, sine ullo dolo, fuce, ac præposteræ intentionis versutia peragere solent, cum præterea Jota lingua Ægyptiaca, nihil aliud, quam parvulum denotet, an non appositè ad illud cælestis magistri, epiphonema, *nisi efficiamini ut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum*, alludit? Atque hoc primum est, quod tamen fusius aliis enodandum relinquo.

Cum porro in eadem epistola dicit ^{Alleg. 2.} *Pone Δ ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuæ*, nihil aliud denotare videtur, nisi perfectam divinarum virtutum imitationem, juxta illud: *Estote perfecti, sicuti pater vester cælestis perfectus est*, quod fit per unionem illam, conformitatemque intellectus, voluntatisque nostræ cum divina. Cum enim Platone teste Δ figurarum omnium prima sit, quod reliquas omnes figuras, id est, omnium entium perfectiones, quæ sunt veluti numeri quidam, & figuræ, componat, & in quam omnes resolvantur, certè summa ratione à priscis patribus id pro divinæ essentiæ symbolo, divinarumque perfectionum emanationumque archetypo assumptum fuit, uti fusius in nostra *Geometria hieroglyphica* ostendimus.

Pone Δ ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuæ.

Cap. IX. Δ igitur ante oculos ponendum est, id est, divinarum perfectionum speculum, & juxta id reliquæ omnes operationes ordinandæ, ut benè sit animæ, ut nimirum per continuam ejus contemplationem mereantur fieri conformes imaginis filii sui. Siquidem nihil dignius esse potest, quàm ut homo conditoris sui sit imitator, & secundum modum propriæ facultatis executor: ut pulchre demonstrat Angelicus Doctor opusc. 65.

Alleg. 3.
Canendum
dum &
quid signi-
ficat?

Cum porrò sinceris DEI servis corruptibilis carnis pondere pressis nec dum ad stabilem illam æternæ beatitudinis, perfectæque unionis cum DEO connexionem ascendere liceat, hinc canendum & suadet, ne sæculum impudentissimum & ipsis canat, est autem & in lingua Ægyptiaca nihil aliud nisi vox lugentis, sicuti *Iob* vox intensè gaudentis, dum per continuos gemitus, & lachrymas ad dilecti præsentiam, & intuitivam fruitionem aspirant, dum omnia hujus mundi arbitrantur ut stercora, dummodo Christum lucrifaciant, iuxta illud cœlestis magistri. *Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, sed tristitia vestra convertetur in gaudium*, videlicet ubi post ærumnosam hujus vitæ usuram veræ, & æternæ beatitudinis centrum fueritis consecuti.

Kalendæ. Per *Kalendas* intelligit vocationem ad statum religiosum ex sæculari conversatione: dicebatur autem *Kalenda*, eò quod *Kalendis* mensum, sive primæ die uniuscujusque mensis memoria hujus tam insignis beneficii celebraretur, quam consuetudinem adhuc in Ægyptiacis monasteriis vigere audio, vocatque T, eò quod hujusmodi vocatio, salutis, quam T notat, pignus quoddam, & signaculum sit, quo filii DEI, & commensales Christi distinguerentur à filiis tenebrarum mundi hujus. Per H beta autem Pascha illud intelligit, quo in regno cœlorum amici DEI

edent, & bibent super mensam Christi, *sect. I.* replebunturque ab ubertate domus DEI, & torrente voluptatis potabuntur, videlicet in beatissimis illis æternitatis atriiis.

Atque hæc sunt, quæ breviter lectori circa mysticas literas S. *Pachomii* indicare volui, certè ipsa genuina verba libenter hoc loco apponerem. Verùm cum plura eæ præsupponant ad mysticum alphabetum, characterumque arcanorum rationes spectantia, quam ut hoc loco, ubi quantum fieri potest succincti esse conamur, pro temporis angustia tractari queant, ne res ex se, & sua natura obscuras coactâ quâdam brevitate majori caligine involveremus, ea consultius Oedipo illi nostro fido ænigmatum interpreti reservare visum est, ubi absconditos harum epistolârum thesauros DEI gratia non integrè eruturos confidimus.

De literis igitur nunc ad ipsam linguam *Coptitarum* transeamus, de cujus ^{Lingua Coptica a rigo.} etymo cum satis superque in *Prodromo* tractatum sit, id tantùm breviter hoc loco discutiendum restat. Utrum lingua Græca ab ipsis Ægyptiis processerit, utrum non? Certe literas ab Ægyptiis primum per *Cadmum* ad Græcos translatas, ex *Herodoto* in *Terpsichore* & *Timone* patet, unde & consensus ille vetustissimus totius Græciæ satis vincit literas à *Cadmo* Græcos accepisse, neque causa est, cur rem tam manifestam, aut negemus, aut *Tzetze* neganti assentiamur, qui duplici argumento probare nititur, Græcos ante *Cadmum* literas habuisse priores, quod oraculum redditum fuerit *Cadmo*. Altero argumento, quod *Bellerophon* antiquior *Cadmo* scriptas tabellas de sua cæde attulit, utrumque argumentum futile est, & à Poëtis utrumque fictum.

Quare *Cadmææ* literæ vocatæ, si *Cadmo* auctori acceptæ non referuntur? Et si *Cadmus* auctor est, aut saltem primus doctor, & index earum in Græcia, quo-

Cap. IX. quomodo ante *Cadmum* literas habuere *Græci*, cum vetustiores nusquam repertæ sint in veterum monumentis, quam ea, quæ καδμεία γράμματα vocabantur, quibus omnibus subscribit *Clemens Alexandrinus* libr. I. *Strom.* Unde etiam *Herodotus* scribit litteras fuisse vocatas *Phœnicias*: fuisse autem *Cadmum* & *Phœnicem* *Ægyptios* *S. Hieronymus* testatur temporibus videlicet *Josue*, *Cadmum*, una cum fratre *Phœnice* *Thebis* *Ægyptiorum*, unde oriundi erant, in *Syriam* profectum fuisse, ut verisimile sit tempore *Othonielis* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam *Thebarum* *Ægyptiarum*, *Thebas* *Bœotias* condidisse, relicta fratri *Phœnici* *Phœnicia*, à quo & nomen obtinuit. *Ægyptii* autem viri literas alias, quam quas à puero in *Ægypto* didicerant tradere non potuerunt. *Cadmum* igitur fuisse primum illum, qui *Græcos* literis *Ægyptiis* perfectè imbuit, nulli dubium esse debet. Fuisse autem ante *Cadmum* semen quoddam, seu rudimentum aliquod harum literarum, non tamen à *Palamede*, aut *Bellerophonte*, ut multi perperam conjiciunt, sed à primo *Atheniensium* Rege *Cecrope* jactum (unde fabula postea emerferit literas *Græcos* habuisse ante *Cadmum*) verisimile est, siquidem *Cecrops* & ipse *Ægyptius*, *Cadmo* uno ferè sæculo antiquior & *Moyse*, teste *Eusebio*, οὐ γὰρ ἐστὶν, ideo *Tzetza* teste διφῶνς dictus fuit, quod *Græcam* & *Ægyptiacam* linguam ex æquo calleret, hunc etiam βελταρτέϊαν ex *Ægypto* in *Græciam*, una cum aliis ceremoniis transfulisse, auctor est *Pausanias*, de quo & *Tzetzes* ita canit.

Cecrops Primus omnium in Attica *Cecrops* Rex, & primus qui vocatur διφῶνς, ἐδὲ quod magnitudinem virorum duorum in longum haberet, & quod *Græcæ*, & *Ægyptiacæ* linguæ peritus esset.

Litteras igitur *Græcas* ab *Ægyptiis* primum profectas, ex dictis patet, de

quibus in *Oedipo* fusissime. Utrum autem lingua *Græca* quoque ab *Ægyptia* processerit, meritò quispiam dubitare posset, affirmativam in *Prodromo* capite 4 asserueram. Verùm quotidiana experientia instructior tandem comperi, linguam *Ægyptiacam* ex matribus unam αὐτοῦ γῆν, cum nulla alia affinitatem, quantum quidem ex idiotismo, conjugatione, & inclinatione nominum colligere licuit, habere, neque nos movere debent vocabula ἐλλεμισμὸν redolentia, vocesque *Græcanicæ* passim in lexico occurrentes. Siquidem hujusmodi vocum cum *Copticis* vocabulis commistionem primum *Alexandri Magni*, & reliquorum ex *Ptolemaica* stirpe prodeuntium *Regum* *Ægypto* potiuntium temporibus, ex frequenti, quod ipsis cum *Græcis* ultrò, citroque commeanibus trecentorum & amplius annorum spatio intercedebat commercio contigisse, in *Oedipo* fusè docemus, & *Copticæ* circa id à me consulti id ipsum affirmant.

Non itaque verba mea in *Prodromo* *Copto* hoc sensu intelligi velim, quasi asseram, *Græcam* linguam ad *Ægyptiam* eâ se ratione habere, ut *Chaldæa*. v. g. lingua ad *Hebræam*, aut *Italica* ad *Latinam*, sicuti quidam opinati sunt, quarum hanc *Latinæ*, illam *Hebræicæ* linguæ filiam esse, nemo nisi dictarum linguarum imperitus inficiabitur: non enim sentio *Græcam* ab *Ægyptia* originem suam immediatè traxisse, multò minus *Græcam* linguam, *Ægyptiam* corruptam dicendam arbitror. Sed totam similitudinem utriusque ad invicem ex vocum commistione, ut dixi contigisse, is noverit, qui unam cum altera ἀλλογενέσις contulerit. Possunt enim aliquæ linguæ iisdem vocibus alteri linguæ applicatis uti, etiam si ipsæ quoad substantiam toto, ut aiunt, cœlo discrepent: ita *Germanica* multas voces *Latinas*, *Italicas*, *Gallicas* suis interferit. *Latina* quoque *Græca* vocabula libens suscipit,

Lingua
Copta, ex
ceptis lite-
ris nullam
aliquam
cum Græ-
ca affini-
tatem ha-
bent.

Cap. IX. cipit, cum tamen utraque diversissima sit ab iis linguis, à quibus mutuatur, quæ fusiùs alibi tractata reperies. Quin & lingua *Copta* non *Græcis* tantum vocabulis, sed & *Latinis*, & *Arabicis*, *Hebraicis*, *Samaritanisque*, ex vicinarum, ut reor, nationum consortio utitur, quæ omnia *Lexicon* hoc nostrum per sequentiâ paradigmata declarat.

Ab Hebræis mutuata hæ Coptæ voces.

ⲛⲟⲡ	<i>Ghomer.</i>	ⲛⲓⲕⲟⲙⲟⲣ
ⲛⲟⲩ	<i>Siclus.</i>	ⲥⲈⲘⲞⲘ
ⲛⲟⲩ	<i>Corius,</i>	ⲛⲓⲕⲟⲣⲟⲘ
ⲛⲟⲩ	<i>Regio.</i>	ⲭⲟⲩⲣⲁ
ⲛⲟⲩ	<i>Auster.</i>	ⲧⲈⲘⲘⲈⲛ

A Samaritanis hæ mutuo acceptæ.

ⲙⲥⲒⲘ	<i>Creavit.</i>	ⲧⲈⲘⲘⲈⲛ
ⲛⲟⲩⲁⲩ	<i>Nablum.</i>	ⲛⲈⲘⲘⲁ
ⲛⲟⲩⲁⲩ	<i>Libra.</i>	Ⲙⲟⲩⲣⲁ
ⲛⲟⲩⲁ	<i>Bathus.</i>	ⲛⲓⲘⲁⲧⲟⲘ

A Latinis sequentes.

ⲛⲓⲘⲟⲩⲥ	<i>Dux.</i>
ⲛⲓⲛⲣⲉⲧⲟⲩⲣⲓⲟⲛ	<i>Prætorium.</i>
ⲛⲓⲕⲟⲩⲣⲁⲧⲟⲩⲣ	<i>Procurator.</i>
ⲧⲓⲕⲈⲘⲘ	<i>Cella.</i>
ⲕⲁⲥⲧⲣⲟⲛ	<i>Castrum.</i>
ⲛⲓⲕⲈⲘⲘⲁ	<i>Scala.</i>
ⲛⲓⲧⲟⲙⲟⲘ	<i>Tomus.</i>
ⲛⲓⲭⲁⲣⲧⲟⲘ	<i>Charta.</i>
Ⲉⲣⲉⲛⲁⲣⲁ	<i>Centenarius.</i>
ⲟⲕⲁⲣⲥⲈⲘⲘⲁⲘⲟⲘ	<i>Cartallus.</i>
ⲧⲈⲘⲟⲘ	<i>Pavo.</i>
ⲛⲓⲧⲟⲙⲟⲩⲣⲓⲟⲛ	<i>Codex rationum.</i>

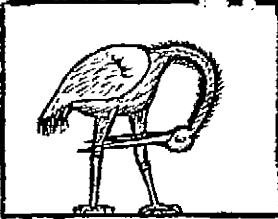
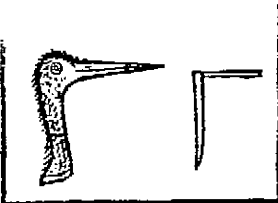
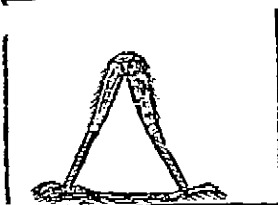
Et sic de cæteris quam plurimis, quæ in hoc opere passim occurrerunt, statuendum est. Manet igitur, linguam *Ægyptiam* excepto charactere toto cœ-

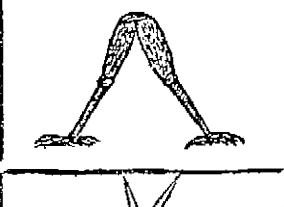
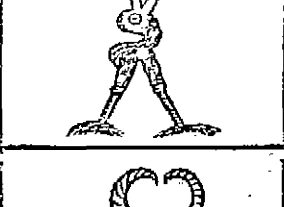
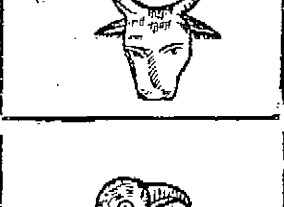
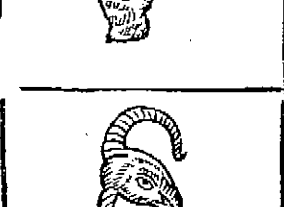
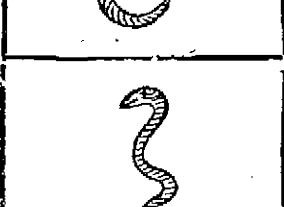
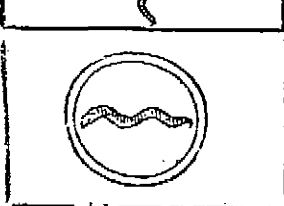

lo à *Græca* diversam esse. Restat hoc loco dilucidandum, quomodo hæc lingua apud solos *Coptitas* manserit, contigit id eâ, quæ sequitur, relatione *Coptitarum*. Linguam *Coptam* videlicet maximè floruisse tempore *Sestris*, id est *Sesostris* Regis *Ægypti*, eam verò declinasse in occasum post *Cambysis*, uti in universam *Ægyptum* sibi subjugatam, ita & in antiquitatum, literarumque monumenta sævientis tyrannidem, atque hanc fuisse primam cladem. Altera clades, quæ ab hominum memoria eam pænè abolevit, fuit *Græcorum* in *Ægyptios* imperium, nobilissimæque bibliothecæ *Alexandrinæ* per incendium omnibus sæculis deplorandum interitus, quo præstantissimorum lingua *Copta* conscriptorum codicum, innumera perierunt exemplaria, nec quicquam remansit deinde, nisi paucula inter sacerdotes, & patriorum rituum sectatores quædam veluti assumenta ex tam celebri naufragio relicta. Deficientibus verò paulatim sacerdotibus, ritibusque *Ægyptiis*, ita quoque hæc lingua paulatim defecit, ut vix ejusdem vestigium amplius superesse videretur, donec post salutiferum Christi adventum gentiles *Ægyptii* luce sacri evangelii illustrati, relictas veluti tabulas, patriæ inquam linguæ fragmenta colligentes, ut potuerunt in integrum, ne lingua primæva, ac tot, tantisque sapientiæ notis insignita prorsus pessum iret, restituere conati sunt, quam & in album doctrinalem idiomatum referentes, ea in sacris ecclesiasticisque codicibus conscribendis imposterum usi sunt. Cur verò solam *Coptam*, non *Arabicam*, aut *Græcam* in sacrorum usum reservaverint, causa fuit, partim summa erga patrium idioma affectio partim ut hac lingua nativa ecclesia *Ægyptiaca* à cæteris ecclesiis Orientalium veluti notâ quâdam distingueretur, neve Christianæ fidei mysteria, ab infidelibus contaminaren-

Cap. IX. narentur, ea sub lingua propria consultò abdere visum fuit. Quod & Syros Maronitas in hunc diem character suo *Kasfuni* facere notius est, quam dici debeat. Porrò utrum hodiernà die priscorum adhuc codices, veteri hac lingua de profana literatura tractantes supersint, meritò quispiam dubitare posset, certè uti nulla res me tam dubium perplexumque tenuit, quam hoc ipsum, ita nihil majori quoque curâ, & diligentia inquisivisse me memini, quo æstuantis ingenii fluctuatione id tandem consecutus videor, ut curioso lectori aliquid jam certi me adferre posse confidam. Nam hujusmodi veterum vetere linguâ conscriptorum codicum exemplaria in *Ægypto* adhuc superesse, præterquam quod frequenti cum *Ægyptiis* commercio mihi innotuerit, vel ipsa *Scala* magna sat superque testatur, in quo omnium rerum ad Theologiam, Medicinam, Physicam, Metaphysicam, aliarumque artium, ac scientiarum professionem

sect. I. spectantes nomenclaturæ scitissime uti proponuntur, ita eos non ab *Coptitis* excogitatas, sed ex ipsis veterum auctorum authographis excerptas certius est, quàm dici debeat. Quin & catalogus paucorum quorundam, una cum catalogo patriarcharum, è celebrioribus *Ægypti* potissimum ex *Medrase Cayri* Bibliophylacio, extractus, & *Romam* à *Peirescio* ante 7 circiter annos transmissus sufficienter declarat. Verùm ut curiosis antiquitatum studiosis aliquam ad inaccessos hujusmodi librorum thesauros inquirendos occasionem præberem, eorum titulos à me è *Copto* traductos in *Prodromo Copto* consideret. Auctorum ut plerumque in Orientalium monumentis fieri consuevit (est enim proprium *Coptitarum* prophanorum auctorum nomina filere) nomina non inveni adjuncta, sed librorum titulos tantùm, ut de quibus singuli tractant, lectori innotesceret, excerptos, quos citato loco vide. Jam *Coptiticum* alphabetum, commune & mysticum describamus.

Primæva literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta à Tauto sive Mercurio Trismegisto.

	Character Zoographus.	Figura literarum vulgaris.	Græcorum ad eas affinitas.
I.		<p>ⲁ</p> <p>ⲁⲚⲉⲐⲔⲔⲔ ⲁⲈⲘⲔⲔⲔ</p> <p>dicitur, id est, Bonus Dæmon.</p>	A
II.		<p>Ⲓ</p> <p>ⲒⲁⲘⲉⲚⲒ</p> <p>dicitur, id est, Norma.</p>	Γ
III.		<p>ⲁ</p> <p>ⲁⲁⲗⲁⲚⲒ</p> <p>dicitur, id est, Bonus ager.</p>	Δ

IV.		<p>Υ Processus inferiorum ad superiora symbolum est.</p>	Υ
V.		<p>Ο ὠφϛ dicitur, id est Mundi Dominus.</p>	Ο
VI.		<p>Λ λεβλε dicitur, Processus superiorum ad inferiora.</p>	Λ
VII.		<p>Χ Processus animæ mundi ἀνω ἔκ κάτω.</p>	Χ
VIII. IX.		<p>Σ Lunæ symbolum. □ ϛ O magnum.</p>	Σ Ω
X.		<p>σ σσεε dicitur, id est Visio.</p>	σ Σ
XI.		<p>Β βαερον dicitur, id est, Fœcunditas.</p>	B βαε
XII.		<p>Ζ ζεεεε dicitur, id est, Vita.</p>	Z
XIII.		<p>Θ θεεεε dicitur, id est, Litera Thoth.</p>	Θ Thita.

Cap. IX.

Secl. I.

XIV.		Φ Φελο dicitur, id est, Amor.	Φ φ
XV.		εε εεωω Aqua, litera est Κυειολογική Ξ ύδαλⓄ.	Μ μι
XVI.		Ξ Ξανϝαι dicitur, id est, Catena.	Ξ ξι
XVII.	N	N Litera, idem est, ac pro- cessus rerum elemen- tarium, άνω & κάτω, sive vegetabilium processus.	N νι
XVIII.	P	P κυειολογική άεραγⓄ Figura desumpta ex har- pagone, quo Osiridis cor- pus ex undis extractum.	P ρω̄
XIX. XX.	 	Ⓞ Sol. σ Luna. Signa κυειολογικά.	Ⓞ Σ
XXI.	T ὐ †	T Litera <i>Thoth</i> sive <i>Tauti</i> DEI, id est Mercurii. <i>Thau</i> Hebræorum.	T

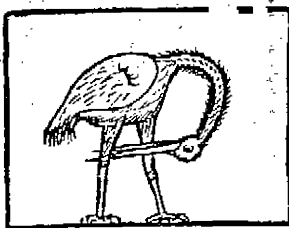
Primus itaque character seu lite-
ra, ex divaricatione pedum *Ibidis*, &
rostro ejusdem transversim inserto, in-
venta, *Αγαθός Δαίμων* dicebatur, id
est, *bonus demon*, initialibus literis sub
una comprehensis: hic enim præter
dictarum vocum capitales, ut dixi, li-
teras ejus quoque portionis figuram,
quam Δ passim sive *ααλλεϝαι* Co-
pticè, hoc est, *bonum agrum* vocant,
exprimit; atque hujus generis litera-

rum, ut plurimum ex tribus, vel per-
fex, vel papyri ramusculis sive thyrsis,
in figuram primæ literæ alphabeti-
cæ, quam sic exhibebant, adaptatis
compositam in solemnitatibus Coma-
siarum *Deorum* statutis, ac potissimum
Mercurio Ἰβμιόερω, ex cujus avis fi-
gura inventa erat, præferrebat, quam
& Hieralpham vocabant, sed jam sin-
gulas alphabeti hieroglyphici literas
subjungamus.

A

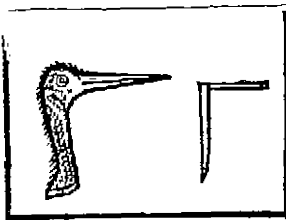
Cap. IX.

I.

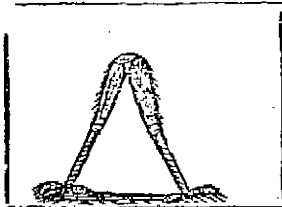
Hic character idem significat, quod Α' γαθὸς Δαι- Sect. I. μων, id est, *bonus genius*, & componitur ex initialibus literis Α & Δ. Si enim producitur Δ litera, fiet Α, quod in se monogrammaticè continet Α & Δ, invenitur autem hæc litera hieroglyphica in omnibus ferè *Ægyptiacis* inscriptionibus, potissimum in *Obelisco Barberino, Lateranensi, Flaminio, Mabuteo, Mediceo*, ut infra suis locis dicetur, quam & Hieralpham impostero vocabimus.

II.

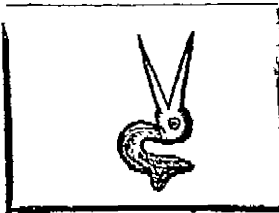
Hic character *Ægyptiacè* Γ, id est *Norma*, dicitur, & proprie *gamma* Græcorum literam exprimit, quo quidem hieroglyphicè nihil aliud indicatur, quam symmetria rerum hujus universi; unde mundi sensibilis moderatoris Hori manibus passim insertus spectatur: quemadmodum enim *normâ*, sive *gnomone*, omnia justâ mensurâ & proportione disponuntur in *Architectonicis* operationibus, ita universi genius in mundi sensibilis fabrica, omnibus justam dat proportionem, mensuram, pondus.

III.

Character hic Δ, dicitur, id est, *bonus ager*, & eam *Ægypti* partem, quam *Δέλτα* vocant, indicat; quia ea regio præ omnibus aliis *Ægypti* provinciis, tum maximè salubris, tum rerum omnium humano generi necessariarum ferax est, ex *Ibidis* ibidem passim stabulantis incessu inventus: quia verò bonorum omnium ubertas à supremis potentiis influitur in hæc inferiora, aptè eam per pyramidalem, elementum ex divaricatione *Ibidis* pedum inventum, exprimebant.

IV.

Ibis aperturâ rostri, quam instrumentum circini dixerunt, occasionem ipsis præbuit inveniendi literam Y, quo characterè processum inferiorum ad superiora rectè indicabant, à centro nimirum ad circumferentiam; *Ibis* enim dum unâ rostri parte in arena infixâ, alterius circumductione nescio quid circulare in arena relinqueret, uti in animalium observandis actionibus studiosissimi, ita & circini instrumentum, & centri ad circumferentiam motus occasionem inde ipsos repèrisset, mirum non est.

V.

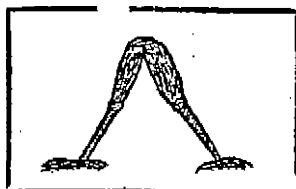

Character hic O, dicitur, quod *Ægyptiacè* idem est, ac *Dominus Orbis*, æquivalet Græcorum O micron: ex *Ibide* pariter emanavit. *Ibis* siquidem subinde collum ita torquet, ut circulum imitari videatur; quod cum notarent *Ægyptii*, à *Mercurio* in *Ibin* transformato, de insigni quopiam mysterio se moneri, superstitionis persuadebant, ac proinde ipsi O, nomen imposuerunt, quod idem est, ac *Mundi Dominus*: alludir ad hoc *Plutarchus lib. de Osiride & Ifide*, dum nomen *Omphis* (verius dices *Ophta*) explicat.

VI. Hæc

Cap. IX.

VI.

Hæc litera *Ægyptiis* λβζα dicitur, & præcedenti *Seçt. I.* opposita est, sicut enim præcedens processum inferiorum ad superiora, ita hæc superiorum ad inferiora processum indicat. Constituitur autem ex divaricatione pedum *Ibidis*, ex qua *Ægyptii* primùm *Ægyptiaci* cubiti, uti in *Mechanica* diximus, mensuram in arena progressu *Ibidis* impressam invenerunt, quæ suo loco pulchrè ex variis auctoribus probavimus. Invenitur autem passim hoc signum inter hieroglyphica, ut suo loco dicetur, respondetque hæc litera πλ λάμβδα *Græcorum* & *Coptitarum*.

VII.

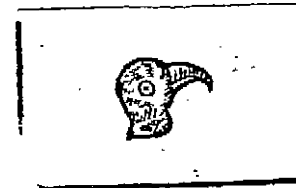
Ex binis præcedentibus literis nascitur composita litera decadica, sive veriùs decussis, quæ *Ægyptii* processum animæ Mundi ἀνω ἔκ κάτω expresserunt, ex *Ibidis* gestibus pariter inventa; *Ibis* enim divaricatis pedibus consistens, & aperto rostro, & collo dorso innitente, dum aperto ore crepitat, hanc figuram exprimit. Vide quæ de hoc numerico hieroglyphico fusiùs diffeminus in *Arithmetica hieroglyphica*. Respondet autem hæc litera πλ χ *Græcorum* aut *Latinorum* X.

VIII.

Bovis caput exprimit hic character, & *Ægyptiis* idem significat ac litera ς, quamquam nonnulli quoque hanc literam pro ω vel ε accipiant; *Ægyptiorum* tamen sententiæ veriùs standum existimo, cum ad caput *Bovis* cornutum litera ς propiùs accedat. Notat autem conjunctionem *Solis* & *Lunæ*, ita quidem, ut caput *Bovis* *Solem*, cornua verò *Lunam* significant. Verùm cum de his passim toto hoc opere dictum sit, ad loca propria lectorem remittimus.

IX.

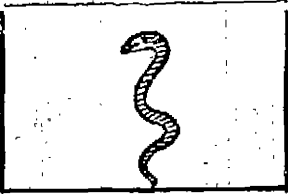
Hic character σιεεε dicitur, id est, *Visio*, & respondet literæ *Coptitarum* σ, & πλ Σ *Græcorum* ex capite *Accipitris* fuit inventus, qui cum acutissimi visus sit, rectè literam hanc isti Numini, quod visu omnia mundi réceptacula penetraret, id est, *Soli* consecrarunt. *Sol* enim diffusionem radiorum omnia fovet, animar, conservat juxta illud : ἡλιος δὲ πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακρᾷς.

X.

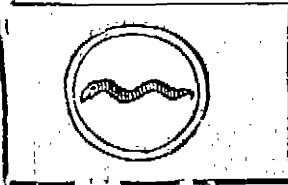
Character hic Ægyptiacè $\alpha\alpha\epsilon\tau\eta$ dicitur, id est, *Fœ-Sect. I.* *cunditas*; est enim ex *Arietis* capite, quod *Amun* vocabant, deductus, qui cum *fœcunditatis* symbolum sit, rectè is capite *Arietis* cornibus in β literam tortis exhibetur. Unde & colligò hoc nomen $\beta\alpha\alpha\epsilon\tau\eta$ compositum esse, ex β videlicet & $\alpha\alpha\epsilon\tau\eta$, quasi diceret, β litera *Ammonis*. Verùm de hũce vide, quæ in proprio Hierogrammatismo *Obelisci Pamphili* fufius egimus.

XI.

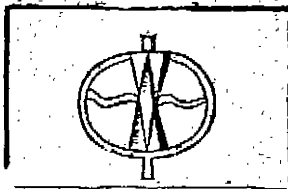
Hic character Ægyptiacè $\gamma\epsilon\tau\tau\epsilon$ id est, *Vita* dicitur, nam uti in Hierogrammatismo *Serpentis* docuimus, fuit *Ægyptiis* *Serpens* symbolum vitæ: unde mirum non est, ex *Serpentis* tortuoso corpore hanc originem suam traxisse; sed de hoc vide citatum locum.

XII.

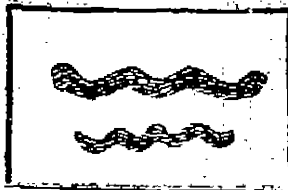
Hic character Ægyptiis $\delta\epsilon\tau\tau\eta$ id est, *litera Tanti* dicitur, & hieroglyphicè nihil aliud significat, quàm *vitam mundi*, quam *Serpens* circulo inclusus notat. Spectatur autem huiusmodi hieroglyphicum passim in *Obeliscis*, cæterisque monumentis Ægyptiacis, uti suis locis ostendemus.

XIII.

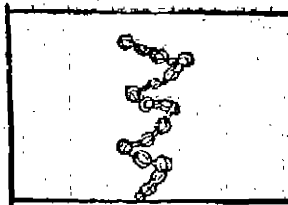
Ex præcedenti characterè natus est præsens character, quem Ægyptiis $\phi\epsilon\lambda\delta$ id est, *Amorem* vocant, ostendit enim, omnia mundi membra, per *vitam universalem*, amore connecti; unde & *Sphæra amoris* indigitatur, de qua pluribus tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Prodromo*, aliisque huius Operis locis egimus.

XIV.

Hic character Ægyptiis $\alpha\epsilon\tau\eta$ id est, *Aqua* dicitur, quia fluxum aquæ exprimit, atque adeo $\kappa\upsilon\epsilon\lambda\omicron\lambda\omicron\gamma\mu\omicron\nu$ $\tau\epsilon$ $\upsilon\delta\alpha\lambda\omicron$ $\sigma\upsilon\mu\beta\omicron\lambda\omicron\nu$ est, responderetque *M Coptitarum*, *Græcorum*, *Latinorumque*, quo inter hieroglyphica nihil occurrit frequentius.

XV.

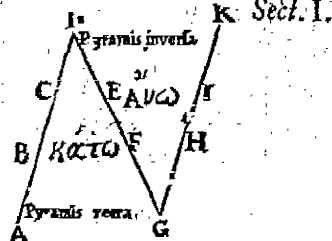
Hic character Ægyptiis $\xi\alpha\eta\tau\eta$ id est, *Catena* dicitur, eo quod *Catenam* circulis connexam exprimat, & est $\kappa\upsilon\epsilon\lambda\omicron\lambda\omicron\gamma\mu\omicron\nu$ $\tau\epsilon$ $\sigma\epsilon\acute{\iota}\rho\alpha\varsigma$ $\tau\eta\delta$ $\Theta\epsilon\omega\nu$ $\sigma\upsilon\mu\beta\omicron\lambda\omicron\nu$, uti *Pfellus* in *Zoroastreæ Philosophiæ* expositione docet, & responderet *Græcorum* ξ .

Cap. IX.

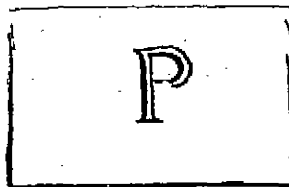
XVI.

Hæc litera idem est ac rerum elementarium processus *άνω* & *κάτω*, quam figuram, cum folio 387 *Obel. Pamph.* amplè exposuerimus, supervacaneum esse ratus sum, iis hic diutiùs immorari.

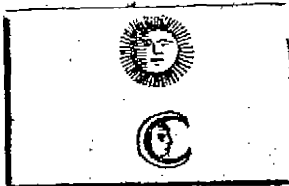

XVII.

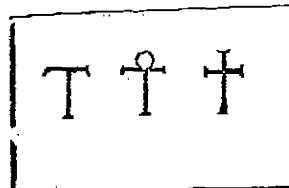
Κυριολογικόν τῆ ἀρπαγ & *σύμβολον* est, ideò & *harpagonis* figura descripta fuit, quo *Ossiridis* corpus à *Typhone* in fluentia Nili conjectum, ab *Isi* extractum fuit, frequentissimumque est inter hieroglyphica, & *p* *Coptum*, *Græcumque* exprimit. Quare hæc de eo pauca sufficiant.

XVIII.

Hæ duæ literæ *κυριολογικά τῆ ἡλίου*, & *τῆ σελήνης* *σύμβολα*, quid representent, ex ipsorum figuris cognoscitur, nimirum *Solem* & *Lunam*, & eadem sunt, ac *o* & *c* *Copticæ* literæ. Videntur hæc literæ in pervetusto fragmento ab immortalis memoriæ viro *Nicolao Perelscio* transmissio, quod hic apponam, ubi vides quatuor statuas serpenti in circulum contorto inclusas, cum characteribus \ominus , & figura in medio \overline{OC} quæ tamen in *Supplemento Prodromi*, & *Obelisco Pamphilio* exposuerimus, ea tamen hoc loco veluti proprio uberius exponenda duximus.

XIX.

Litera *ⲧⲁⲃⲧ* id est, *Thoth* seu *Mercurii* dicitur, & *T* *Hebræorum*, *Græcorumque* *T* exactè respondet, de quo integro tractatu vide *Obeliscum Pamphilium*; ut proinde superfluum sit de eodem fusius hîc agere.

Atque hæc sunt 22 literæ, quarum in conscribendis, consignandisque rebus ad commune hominum commercium pertinentibus usus erat, quæ & simul hieroglyphicis inscriptionibus serviebant. Ex quibus manifestè pater, literas has, utpote quæ mysteriosâ quâdam structurâ constabant, hieroglyphi-

corum quoque usum habuisse, atque iisdem nomina integra concinnata hieroglyphicis inscriptionibus inseruisse, quæ uti in *Obelisco Pamphilio fol. 147* ubertim probata sunt, & in sequentibus interpretationibus suo loco, & tempore demonstraturi sumus, sic eadem hoc loco iterare supervacaneum duximus.

CAPUT X.

De lingua Phoenicia, una ex linguis primigeniis.

Phœnicia regio fuit, & nunc est, quæ montis *Libani* occiduam plagam, *Tripolim*, *Sidonem*, *Tyrum*, *Berrhæam*, comprehendit. Dicta fuit *Phœnicia* à *Phœnice*, fratre *Cadmi*, qui colonias novas quæsituri, in hunc maris tractum ex *Ægypto*, (erant enim natione *Ægyptii*, ut in præcedentibus docuimus) appulerunt: & *Phœnix* quidem, operum magnitudine clarus, & ingenii perspicacissimi sagacitate, uti omnium *Aramæorum*, *Chanæorum*que oculos in admirationem trahebat, ita quoque rerum potitus dominio, principem se totius nationis constituit; à cuius nomine regio postea *Phœnicia* appellationem apud posteros sortita fuit. *Cadmus* verò frater ejus, relicto dominio fratri suo *Phœnici*, novam in *Ioniâ*, sive *Græciam*, coloniam molitus, iis characteres, literasque, quas secum ex *Ægypto* attulerat, primus communicavit, quæ deinde *Copticæ* nominatae sunt, vel ut *Græci* dicunt, *καδμυαία γερμαναία*. Sed hæc uti in aliis operibus meis, *Supplemento Prodrömi*, *Oedipo*, & *Obelisco Pamphilio*, uti & in hoc præfenti opere ubertim egimus, ita ea diffusius describere, supervacaneum censui. Restat itaque solùm hoc loco demonstranda differentia inter *Phœnicias*, *Coptas*, *Græcas*, & *Samaritanas* literas; ceteri enim paucos me legisse meminerim, qui de hujusmodi abstruso literaturæ negotio nodum difficultatis attingerint, atque adeò confusi in tanto antiquitatis labyrintho, veritati non congrua protulerint; mearum partium esse ratus sum, difficultatem dissolvere, & quoad fieri potest, rem dilucidare. Difficultas itaque in hoc consistit, quod nonnulli *Phœnicias*, & *Sama-*

ritanas literas, easdem prorsus esse sibi persuadeant, atque unâ easdem cum *Chanæorum* lingua & literis confundant; atque adeò ex multiplici auctoritate veterum id comprobare se posse putant, in quibus utrum punctum difficultatis rangant, tum videbitur, ubi priùs dictas veterum scriptorum auctoritates, ad veritatem confirmandam ab iis adductas, ad incudem reduxerimus.

Josephi, inquit, & *S. Hieronymi* sententiæ maxime favet *Græcorum* celeberrima illa traditio, *Cadmus* è *Phœnicia* literas primùm in *Græciam* attulisse, literasque *Græcas* majusculas, quibus solis olim utebantur tam *Græci*, quàm *Latini*, esse *Phœnicias*, quibus postmodum *Græci* quasdam addiderunt, ut linguæ suæ naturalem pronunciationem iis exprimerent, atque excolerent. Id lib. 2. testatur *Herodotus* græcorum historicorum antiquissimus, dum *Phœnices*, inquit, qui cum *Cadmo* advenerunt, &c. cum alias multas doctrinas in *Græciam* introduxere, tum verò literas, quæ apud *Græcos*, ut mihi videtur, antea non fuerant: primæ quidem illæ extiterunt, quibus omnes *Phœnices* utuntur: progressu verò temporis unâ cum sono mutaverunt modulum pristinum. Hoc autem potissimùm probat ex antiquis inscriptionibus superstitionibus. Quin ipse vidi apud *Thebas Bæotias* in *Ismenii Apollinis templo* literas *Cadmeas* in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles *Ioniciis*. Refert *Herodotus* eodem loco tres ejusmodi inscriptiones. Eadem *Plinii* sententia lib. VII. cap. 56. & *Aristotelis* referente *Plinio*. Idem etiam paucis verbis lib. V. cap. 12. Ipsa gens *Phœnicum* in gloria magna literarum in-

Cap. X. *ventionis, & syderum, navaliūque, & bellicarum artium.* Tacitus Annal. lib. II. *Fama est, Cadmum classe Phœnicum vēctum, rudibus adhuc Græcorum populis artis ejus (literarum) auctorem fuisse.*

Josephus initio lib. I. contra Appionem testatur, Græcorum historicos, qui sibimetipsis literarum usum quàm vetustissimum vindicare volunt, eum à Phœnicibus & Cadmo repetere. Hoc refert Eusebius, & probat lib. X. cap. 7. de præparat. Evangelica. Idem quoque testatur Appion Grammaticus, acerrimus Judæorum hostis: Qui literarum, inquit, formam, & rationem tradidit Cadmus, non nisi multis post ætatibus pervenit in Bœotiam, ut ex eo refert idem Eusebius, ejusdem libri cap. II. & 12. Aliud citat ex eodem Appione testimonium S. Irenæus lib. I. cap. 12. Græci se à Cadmo primum sex & decem literas accepisse consentunt, ac postea temporis progressu nunc aspiratas, nunc duplices invenisse. Postremum verò omnium Palamedem longas adjecisse tradunt. Clemens Alexand. Stromat. lib. I. paulò ante medium: Cadmus literarum apud Græcos inventor, Phœnicus erat ὄθεν ἡ Φοινίκεια τὰ γράμματα Ἡρόδοτος κληθεῖς γράφει. Hoc Ephori testimonio confirmat Diodorus Siculus, initio, lib. 3. dum ex quodam antiquo historico refert, Cadmum primum literas in Græciam è Phœnicia detulisse, & hinc vulgò dictas esse Phœnicias, atque etiam Pelasgicas, eò quod primi Pelasgi us sunt usi. Hinc Timon antiquus Poëta Φοινικιά σήματα κάδμου. Idem Hesychius in voce Φοινικίον, & Suidas in eadem dictione, & in Cadmo Quintus Curtius lib. 4. de Tyriis: Hæc gens literas prima, aut docuit, aut didicit. Hicæ astipulatur Morinus in opusculo Hebræo-Samaritico. Si sileret, inquit, historia, idem evidenter demonstraretur tam ex ipsis literarum nomini-

bus, quæ Syriaca sunt, quàm ex ipso Sect. I. literarum ordine, qui est utrisque unus & idem. Hoc autem de literis majoribus intelligendum est, quæ antiquitus tantum usurpabantur, non autem de minoribus, quæ celeris scriptionis causa postmodum inventæ sunt. Quidquid sit, de istius inventionis tempore, experientiâ certum est, omnes marmoreas inscriptiones literis majusculis esse insculptas: præterea codices omnes ante mille annos usdem quoque characteribus esse descriptos, inveniri quoque nonnullos hoc tempore posteriores. Hoc passim testantur Antiquarii viri docti, Muret. in Epist. 40. Senecæ; Lipsius cap. de pronunciat: Lingux Latinæ; Leo Allatius, animadvers. in Antiquit. Etruscas. Vidimus ejusmodi nonnullos Romæ in bibliotheca Vaticana, Parisiis in Regia, aliisque bibliothecis.

Verùm Josephus Scaliger Animadversionibus in Chronicon Eusebii post notam MDC XVII. ulterius progreditur: Scribit enim alphabetum Samaritanum idem esse quod Phœnicium; ideò assumit antiquas Ionum literas, Samaritanas fuisse, idque demonstrat ex duabus antiquis columnis in Via Appia effossis, indeque in hortos Farnesianos deportatis, in quibus literæ Ionica veteres sunt incisæ, anno Urbis conditæ 441. Ex illa inscriptione alphabetum construit, quod columnatim opponit alphabeto Samaritano, Græco hodierno, & Latino, ut loco citato quisque conspiceret potest. Ex literarum istarum oculari comparatione colligit, Græcas ex Samaritanis ortas, & è Græcis Latinas. Latinas literas è Græcis ortas esse, planè certum est. Hoc affirmat Tacitus Annal. II. Formæ literis latinis quæ veterrimis Græcorum, sive Etruscis eas Demaratus Corinthius docuerit, sive Evander Aborigenes; ambo enim Græci erant. Plinius id αὐτοψία demonstrat lib. VII. cap. 58. Veteres literas græcas fuisse easdem penè, quæ nunc

Cap. X. sunt latine, indicio erit Delphica tabula antiqui eris, quæ est hodie in palatio, dono principum Minervæ dicata. Ideo paulò antè dixerat: Gentium consensus tacitus primus omnium conspiravit, ut Ionum literis uterentur. Nec quis hoc diffiteri potest, cum oculi sint hujus rei testes. Majusculæ enim Latinorum literæ Græcis majusculis sunt simillimæ. Hisce respondet Morinus, plurimum dubius, & anceps, Scaligeri tamen placito perperam adhærere videtur, sic enim dicit. At non ita certum est, characteres Samaritanos esse Phœnicos, neque tanta est similitudo Græcorum cum Samaritanis, ut ex ea sola colligi possit, ut vult Scaliger, characterem Samariticum, & Phœnicium esse eundem; ea tamen est, quæ meo judicio rem probabilem reddit, & multò probabiliorem, si consideremus id, quod omnes confitentur, ante primum templi excidium, Israëlitarum omnium, hoc est, Judæorum, & Samaritanorum eundem fuisse characterem, eumque fuisse, qui nunc dicitur Samaritanus. Nam cum undique Tyrii & Sidonii ab Israëlitis circumdarentur, angustumque admodum esset eorum territorium, nec ex eo, nisi per Israëlitarum regionem excedere possent, nec illud ingredi, probabile est, omnes eorum characterem usos, sive ab Israëlitis Phœnices, & Chananaei, illum acceperint docente eos Abrahamo, sive Israëlita à Chananaeis, quod multò probabilius existimo. Hoc etiam suaderi potest Chærelli antiquissimi Poëtæ testimonio, quod referunt Josephus lib. I. contra Appionem, & Eusebius lib. IX. de præparat. Euangel. qui de Judæis verba faciens, ait, eos linguâ loqui Phœniciâ.

Γλωσσαν μὲν Φοίνικισαν ὀνομαζόμενον ἀφ' ἑβραίων.

Hoc admodum probabiliter confirmari potest ex eo, quod scribit S. Augustin. in expositione inchoata Epist. ad Rom. ante medium: Interrogati rustici nostri, quid sint, Punicè respondentes Chanani, corruptâ scilicet, sicut in talibus solet, unâ literâ, quid aliud respondent, quàm Chananaei. Phœnices se Chananeos indigitabant; hocque erat ipsis tam consuetum, ut Phœnices rustici se ipsos non aliter vocarent, quàm Chananeos. Qui igitur erant Græcis & Latinis Phœnices, sibi erant Chananaei. Unde ibidem S. August. Chananaea enim, hoc est, Punicæ mulier de finibus Tyri & Sidonis egressa &c.

Testimonio S. Augustini planè conforme est, quod refert Procopius lib. II. de Bello Vandalico, duas suo tempore superfuisset columnas in urbe Tingitana, quibus inscriptum erat linguâ, & characterem Phœniciis. Nos fugimus à facie Jesu prædonis filii Nave. Phœnices igitur erant, & regione, & linguâ & nomine Chananaei: quis dubitabit & characterem? Videtur Morinus in eadem sententia esse cum Scaligero, sed fallitur.

In epistola Hebraeo-Samaritano.

Sed dimissa hac quæstione Phœnicos characteres fuisse Samaritanos, quam præcedentia testimonia certò confirmare videntur, assumamus quod tam efficacibus & antiquis argumentis demonstratum est, quodque communis fama ab ultima antiquitate in hunc usque diem invariata nobis tradidit: Græcos scilicet à Phœnicibus literas suas accepisse, ex eo necessario consequitur alphabetum Hebraicum, seu Phœnicium non secus ac Græcum ex literis, consonantibus, & vocalibus esse compositum. Quemadmodum enim Latini, Russi, Dahmata, Servii, aliique populi literas suas à Græcis mutantes, Græcam scribendi rationem secuti sunt: quemadmodum iterum Itali, Galli, Hispani, Germani, cæterique Europæi literas suas à Latinis mutuati, Latinam scri-

Cap. X. scribendi rationem amplectuntur; ita *Græci* literis acceptis à *Phœnicibus*, *Cadmo* & *Phœnice Ægyptiis* acceptis, quam nos *Coptam* dicimus, non à *Samaritanis*, sive *Hebræis* literis, sive literarum formam spectes, sive scribendi contrariam rationem, eorum procul dubio scribendi rationem à *Phœnicibus* acceptam imitati sunt. Itaque à posteriori licet argumentari, *Cadmus*, qui literas *Phœnicias* in *Græciam* detulit, vocales literas *Græcis* dedit, erant ergò *Phœnicibus* vocales literæ, quibus junctis cum consonantibus syllabæ, & dictiones componebantur. Insuper eodem argumento innixus colliget *Phœnices* præter vicinorum morem vocales literas ubique consonantibus adjunxisse, non solum ut *Hebræi*, cum dictiones incipiebant, aut finiebant, vel cum radicales erant, aut nominum formativæ, vel pronominum vicem sustinebant. Unde enim ita complete scribere didicissent *Græci*, nisi à *Phœnicibus*, à quibus & literas, & vocales, & eorum nomina acceperant?

Consimili exemplo, contrariâ tamen ratione id illustrabo: *Turcæ*, *Persæ*, *Tartari*, ab *Arabibus* literas cum superstitione acceperunt: ideo eodem modo, quo *Arabes* scribunt. Tres tantum vocales præter literas agnoscunt; figuras habent 28, quas inter nullam agnoscunt vocalem, licet iis non secus quàm *Hebræi* non sint destituti. Vocales istas literas in mediis dictionibus rarò collocant. Unde hoc? quia ab *Arabibus* ita sunt edocti, à quibus literas acceperunt. Valida est igitur consequentia, cum è *Græco* scribendi modo *Phœnicus* colligitur. His accedit vocalium eadem utrobique sedes, & eadem figura duarum præsertim, de quibus ambigi posset: E, ut Π quinto loco posita est, nihilque aliud est E *Samaritanum*, quàm E *Græcum* seu nostrum, à dextera in sinistram scriptum. Si paginam inversam respicias nihil prorsus

ab E *Græco* & *Latino*, quod hîc vides, Sect. I. differet. Eadem ratio quartæ vocalis y An o illius figura *Samaritana* ad vocalem o proximè accedit, locus illius in alphabeto *Hebræico*, *Samaritano*, & *Syriaco* est 16, in *Græco* 15. Sed si post *Ëpsilon* inferas ε, quod vocat Scaliger *Ἔψιλον βᾶν*, vultque esse antiquum *Æolum* digamma, seu f, erit ejus eadem propriè sedes in alphabeto *Græco*, quæ in *Hebræico*, & *Samaritano*. De tribus cæteris nihil necesse est dicere.

Hunc *Phœnicum* scribendi morem confirmare videtur *Polybius* histor. lib. 3. cum enim quas copias *Hannibal* in *Hispaniis* reliquisset in *Italiam* profecturus, multa que alia minutè admodum descripsisset, sibi objicit: Neminem ita figillatim ista describere potuisse, nisi aut ipse ea fecisset, aut finisset. Respondet se ea collegisse ex *Æneæ* fabula ab *Hannibale* eo tempore descripta, quando erat in *Italia*. Hinc apparet *Polybium* linguam *Punicam* sive *Phœniciam* non ignorasse; *Phœnicum* enim colonia erant *Carthaginenses*. Nusquam autem *Polybius* maximè istius à *Latinis*, & *Græcis* in scribendo varietatis, nec hoc loco, qui huic commemorandæ erat idoneus, nec alibi, mentionem facit. Unde sane colligere est, nullum inter *Græcos*, *Latinosque*, & *Carthaginenses*, seu *Phœnices* in scribendi ratione discrimen fuisse. Si enim hujusmodi aliquod fuisset, silentio rem tam notabilem datâ hâc occasione non involvisset *Polybius*, cum *Historiæ* suæ magna pars in rerum à *Romanis* cum *Carthaginensibus* gestarum enarratione consistat. Sanè *Plautus* poëta comicus hinc occasionem aliquam illudendi *Pœnulo* suo, aut aliquod scomma in eum ejaculandi ad plebis risum commovendum captasset.

Denique id colligi potest ex *S. Augustino*. *Punicè* saltem mediocriter intelligebat, ut ex multis scriptorum ejus locis probatur, sed præsertim ex

Cap. X. ferm. 24. de verbis Apostoli, ubi relaturus proverbium *Punicum* præfatur. *se latine relaturum*, eò quod, inquit, *non omnes punice nostis*, deinde dicit, proverbium esse apud eos antiquum. Quæ loquendi forma manifestè arguit, eum *punice* intellexisse; *Punica* enim lingua erat vernacula pagis & oppidis regionis, in qua natus & educatus fuit, & cujus tandem episcopus renunciatus est. At nullibi S. *Augustinus* mentionem facit scriptionis *Punicæ* à dextra ad sinistram, & propter vocalium absentiam tam ancipitis.

Ecce lector, hæ sunt rationes, quibus paulò antè citati auctores putant se demonstrare posse, characterem *Samaritanum* & *Ionium*, sive *Græcum* eundem esse; quam sententiam nulla ratione subsistere posse, sic ostendo.

Dico enim primò, certum esse & indubitatum, linguam *Samaritanam* eandem esse cum *Hebræa* & *Affyria* lingua, solummodò dialecto differentem; characterem verò *Samaritanum*, & *Affyrium* non specie quidem à lingua *Hebræa*, sed tantùm characteribus ex differenti manu scribendo & dictas litteras formando, natis differre. Quæ omnia cùm in præcedentibus uberrimè ex universis Rabbiorum monumentis demonstraverimus, iis hîc immorari nolumus.

Dico secundò. Si lingua *Græca* ab *Hebræa*, & *Samaritana* originem suam invenit, id ostendi deberet; attamen cùm in universæ linguæ *Græcæ* ambitu, ne quidem unicum *Samaritanæ* linguæ vestigium reperiarur, clarè patet, linguam *Græcam* ad linguam *Samaritanam* affinitatem non habere.

Dico tertio, Neque characteres *Samaritanos* ullum ad linguæ *Græcæ* characteres indicium præbere, quod ita ostendo si characteres *Græci* à *Samaritanis* descenderunt, deberent utique eundem scribendi modum tenere *Græci*; sed nunc totum contrarium nos docet

experientia; nam *Hebræa*, ejusque filia *Samaritana*, *Chaldaïca*, *Syriaca*, seu *Aramæa* à dextra ad lævam scribunt, *Græci* verò contrario motu, ex læva ad dextram scriptitare solent & inde fat patet, *Samaritanum* characterem cum *Ionio Græco* eundem esse non posse. Quod verò urgent, *Phænices Samaritanam*, seu *Chananeam* linguam calluisse, quamque postea in *Carthaginem Africa* sub nomine *Punicæ* linguæ propagarint, id quoque libenter, uti postea demonstrabitur, ipsis concedimus; sed & characteres *Samaritanos*, cum *Græcis*, & *Carthaginè* usitatis, eisdem esse, doleo me in hoc ipsis subscribere non posse. Verumtamen ut veritas quàm luculentissimè pateat, quinam sint characteres illi *Cadmæi*, quibus *Græci* *Ionnes* ex *Phænicia* adductis primò usi sunt, restat demonstrandum.

Omnes auctoritates paulò antè ex veterum monumentis adductæ apertissimè monstrant, litteras à *Cadmo Phænici* fratre in *Græciam* primùm allatas fuisse, quod nos ubique passim docuimus, & adversariis in hoc consentimus, sed *Cadmæos* hosce characteres, quos totius antiquitatis consensus exinde *καδμῶνα γρημῶνα* dicit, eisdem cum *Samaritanis* esse ob causas jam prædictas, constanter nego, & hoc pacto ostendo.

In præcedentibus docuimus, *Cadmus* & *Phænices* fratres fuisse *Ægypto* oriundos, qui novas colonias fundaturi, in *Pheniciam*, quæ tunc temporis terra *Aram*, sive *Aramæa*, pars terræ *Canaan* dicebatur, à *Phænice*, postea ab *Aramæis* in Regem assumpto, *Phæniciæ* nomen obtinuit: *Cadmus* itaque regno fratri relicto unà cum literis & characteribus *Ægyptiacis*, quas addidicerat, in *Ioniam Græciæ* profectus, dictas litteras primus indigenis communicavit; characteres itaque *Græcos* docuit, non *Samaritanos*, non *Phænices*, sed *Ægyptios*, quos nos *Coptos* vocamus,

Cap. X. camus, à *Copto* urbe prima, à qua *Aegyptus* nomen meruit, uti in Prodro-
mo ostendimus. Qualesnam hi cha-
racteres fuerint, si quæres; dico, *A-*
egyptios priscos, uti ex se, & suâ naturâ
ad abstrusiora proni erant, ita quo-
que ea quæ scribebant, per symboli-
cas literas denotasse; unde duplex
alphabetum in usu habebant; unum
mysticum ex animalium ipsis sacrorum
motibus, membrorumque agitatione,
sagaci industria compositum, quod &
hieroglyphicum appellabant; alte-
rum vulgare; quo in rebus publicis u-
tebantur, cujus tamen literæ ab Hie-
roglyphicis, seu mystici Alphabeti li-
teris non discrepabant, prout lector
ex utroque alphabeto in præcedenti-
bus posito videre poterit. Atque hu-
jusmodi literæ fuerunt illæ, quas vete-
res *καδμαία γράμματα* dicebant;
quæ uti mysteriis conferta existima-
bantur, ita quoque *Cadmus* ea, veluti li-
terarum novam, & insolitam formam,
dignam judicabat, quæ *Græcis* curio-
sioribus communicarentur. Neque
quisquam sibi persuadeat, uti nonnul-
li, qui priscæ literaturæ haud periti,
ex similitudine literarum, non *Græcos*
ab *Aegyptiis*, sed *Aegyptios* à *Græcis* li-
teras primùm accepisse sentiunt; quod
uti omnium Veterum consensui con-
tradicit, ita quoque explodendi sunt.
Sed hisce propositis, utrum alphabe-
tum *Samaritanum Ionico* alphabeto re-
spondeat, videamus.

Josephus Scaliger utrumque in suis *a-*
nimadversionibus in Eusebium ponit, at-
que operosè nimis ostendere conatur,
literas *Samaritanas Ionias* omninò re-
spondere, quod ut probet, dici vix po-
test, quàm coactè; quàm anxie omnia
ex antiquis inscriptionibus, præsertim
ex inscriptione in *Via Appia* repertâ,
comprobare nitatur; sed non aliud, ni-
si aërem verberat: primò enim, uti
comparanti literas cum literis patet,
nihil quod exactè similitudinem ali-

quam habeat, sed coactis auctoritati-
bus omnia se probare posse putat. Fal-
sa omnia; cum ex prædictis clarè pa-
teat; *Samaritanos* characteres, præter-
quàm quòd à dextra ad lævam formen-
tur, è contraria parte *Græci*, uti He-
bræorum alphabetum, non nisi 22 lite-
ris constare, solis consonantibus, sine
vocalibus; *Græci* verò 28 characteri-
bus, quibus *Ionicum* alphabetum con-
stat, utuntur, unâ cum consonantibus,
vocalibus ei insertis: accedit, quod or-
do literarum *Samaritanarum*, ab ordi-
ne literarum *Ionicarum*, plurimùm dif-
ferat: deberet autem concordare, si
Ionie literæ à *Samaritanis*, sive *Phœni-*
ciis desumptæ fuissent; putat enim *Phœ-*
niciis literas easdem fuisse cum *Sama-*
ritanis, quod tamen concedi possit,
non exiguam tamen difficultatem pati-
tur placitum *Scaligeri*; cum enim *Phœ-*
nix non *Aramæus*, *Chananeus*, aut *Sama-*
ritanus fuerit, sed *Aegyptius* natione;
multò vero similis est, eum nec *Ara-*
mæam, aut *Samaritanam* linguam, mul-
tò minùs characteres novisse; unde
non tam à *Phœnicia*, cui dominabatur,
Phœnicii, quàm à *Cadmo Cadmæi*, cum
uterque *Aegyptius* fuerit, dicti fuerunt.
Verùm, ut quæcunque hucusque di-
cta sunt, luculentius cognoscantur,
hîc alphabetum utrumque; *Samarita-*
num & Græcum Ionium, prout *Scaliger*
in suis animadversionibus describit, ap-
ponendum censui, quæis & alphabe-
tum *Cadmæum*, id est, *Aegyptio-Coptum*
unâ exhibemus, ut ex comparatione li-
terarum unius Alphabeti, cum alte-
rius facta, quænam ad Alphabeti *Ion-*
ici literas maximè concordent, æquus
lector cognoscat, & inveniet, non *Sa-*
maritanum, sed *Cadmæum*, sive *Agy-*
ptium, & ordine, & numero, literarum-
que similitudine, *Ionio* exactè respon-
dere, exceptis paucis, quæ posteris
temporibus alphabeto *Copto* accide-
runt.

*Qua characterum Samaritanorum cum Ionicis & Copticis
sive Aegyptiis comparatio instituitur.*

<i>Littera Samaritana ex numis.</i>	<i>Littera Ionice</i>	<i>Littera Coptice seu Aegyptiaca</i>	<i>Littera Sa- maritana</i>	<i>Valor Ionicus</i>
N	AAA α	A Alpha	Ⲁ	A
g	B β	BB Beta	Ⲁ	V
T	Γ γ	Γ Γ Gamma	Ⲃ	G
Ϝ	D Δ δ	Δ Δ Dalda	Ⲃ	D
Ϛ	E Ε ε	Ε ΕΙ Epsilon <i>επίφυλον</i>	Ⲃ	E
X	Ϛ Ϝ Ϟ	Ξ Π So	Ⲃ	S
Ϟ	Z ζ	ζ ζ Zyda	Ⲃ	Hh
M	H η	Η Η Ηeta	Ⲃ	I
Ϟ	Θ θ	Θ Θ Theta	Ⲃ	T
Ϟ	I ι	Ι Ι Iota	Ⲃ	ch
Ϟ	K κ	Κ Κ Kabba	Ⲃ	V
Ϟ	Λ λ	Λ λ Lambda	Ⲃ	L
Ϟ	Μ μ	Υ ελ Mi	Ⲃ	M
Ϟ	N ν	Ν Ν Ni	Ⲃ	N
Ϟ	Ξ ξ	ξ ξ xi	Ⲃ	S
D	Ο ο	Ο Ο o	Ⲃ	A
Ϟ	Π π	Π Π Πi	Ⲃ	Ph
Ϟ	Ρ ρ	Ρ Ρ Ro	Ⲃ	Ts
Ϟ	Γ γ	Ϟ Ϟ Sima	Ⲃ	Q
Ϟ	Ρ Ϝ Ϟ	Ρ Ρ Ro	Ⲃ	R
W	Σ σ	Ϟ Ϟ Sché	Ⲃ	Sch
N	Τ τ	Τ Τ Tau det	Ⲃ	Th
	Υ υ	Υ		
	Φ φ	Φ Φ φ ph		
	Ψ ψ	Ψ ψ ph		

Atque hæc est comparatio chara-
cterum Samaritanorum, quos Scaliger
Phœnicos vocat, cum Ionicis veterum
Græcorum literis, ex quibus colligit, &
demonstrare conatur, Ionicos characte-

res eosdem esse cum Phœniciis sive Sa-
maritanis; in quo valdè hallucinatur.
Quis enim diligenti adhibita compa-
ratione, vel minimum vestigium repe-
riat characterum Samaritanorum cum
Ioni-

Cap. X. *Ionici* ? Si quis singularum literarum ab eo institutam expositionem penitus examinaverit, is aperte & luculenter inveniet, nihil ad ejus propositum demonstrandum subsistere : neque quoad significationem, neque quoad similitudinem literarum, neque demum quoad modum scribendi *Samaritanis* proprium, uti paulò antè dictum fuit. Verùm ut hæc ad veritatis lineam re-

ducantur, apponam hoc loco inscrip-
tionem, quo mirificè triumphat *Scaliger*, quoque demonstrare se putat, *Ionicos* characteres, eosdem cum *Samaritanis* seu *Phœniciis* esse. Inscriptio *Ionicarum* literarum, quas *Herodotus* similes esse dixit *Phœniciis*, lapidi incisa, ex via Appia in hortos Farnesianos translata fuit; ubi etiamnum spectatur, atque hæc est:

Exemplum inscriptionis Ionicarum literarum à priscis Græcis lapidi incisæ.

ODENI. ◊ EMITON. METAKINESAI EK. TO. TRIO-
PIO. HO. ESTIN. EPI. TO. TRITO. EN TEI. HODOL
TEI. ΑΠΠΙΑΙ. EN. TOI. ΗΕΡΟΔΟ. ΑΒΟΙ. ΟΛΑΡ. ΛΟΙΟΝ.
ΤΟΙ. ΚΙΝΕΣΑΝΤΙ ΜΑΡΤΥΣ ΔΑΙΜΟΝ ΕΝΗΟΔΙΑ;
ΚΑΙ. ΗΟΙ. ΚΙΟΝΕΣ. ΔΕΜΕΤΡΟC. ΚΑΙ. ΚΟΡΕC.
ΑΝΑ ◊ ΕΜΑ. ΚΑΙ. Χ ◊ ΟΝΙΟΝ. ◊ ΕΟΝ. ΚΑΙ.

Id est, *Nemini liceat movere (transferre) ex hoc trivio, quod est juxta tertium, scilicet lapidem, in Via Appia, in agro Herodi; melius tamen erit, melius est ei qui moverit, est enim sub protectione demonis Viarum. Et canes Cereris, & puellæ anathema, & deorum terrestrium.*

Jam videamus, an hisce literis priscorum *Ionum*, literæ *Samaritanæ*, sive *Phœniciæ* respondeant:

𐤐𐤃𐤍𐤁 𐤏𐤌𐤓𐤏𐤓 𐤌𐤉𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓 𐤌𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓
𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓 𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓 𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓 𐤏𐤏𐤓𐤏𐤓

Ecce hanc inscriptionem *Phœniciis*, seu *Samaritanis* characteribus exarata, inscriptioni *Ionici* literis descriptam supponimus, ut lector ex comparatione unius cum altero, colligat, quàm falsum sit, quod *Scaliger* tam audacter de identitate *Ionicarum* literarum cum *Phœniciis* asseruit. Cui enim sufficet animus, ad legenda ea, quæ toto, ut ajunt, cœlo dissonant?

Primò enim scribendi modus *Samaritanis* usitatus est à dextra ad sinistram, *Hebræorum* more; contra characteres *Ionici*, à læva ad dextram.

Secundò, *Ionum* alphabetum vocalibus constat & consonantibus; *Samaritanum* solis, sine vocalibus, conso-

nantibus, uti *Hebræorum*, *Syrorum*que alphabetum monstrat, componitur.

Tertiò, uti dicta alphabeta in omnibus essentialibus discrepant, ita nulla quoque literarum utriusque ad invicem collatarum similitudo assignari potest; quod tamen, ut probaret *Scaliger*, alphabetum *Samaritanum*, sive *Phœnicium Ionico* junxit, ut similitudinem characterum evolveret, quam in sequentibus ex variis veterum inscriptionibus, vano labore, & oppidò coactâ similitudine demonstrat. Quid itaque nos de hac controversia sentiamus, partim in præcedentibus diximus, & hoc etiam loco paulò fusiùs dilucidiusque exposituri sumus.

Cap. X. Nota itaque lector, quando characteres seu literæ *Ionica*, καδμαία γεγυμνατα vocantur, ab auctoribus, illa *Phœnicia*, seu *Samaritana* dici minime posse, ut ex paulò antè dictis luculenter patet, sed *Cadmææ* literæ propriè vocantur eæ, quas *Ægyptias*, sive *Coptas* vocamus, quas *Cadmus* & *Phœnix* fratres, *Ægyptii*, novas colonias fundaturi, secum ex *Ægypto* in *Phœniciam* attulerant, ubi & *Phœnici* relicta colonia apud *Syros*, seu *Aramæos* fundandæ regioni primum nomen dedit *Phœnicia*; *Cadmus* verò ad *Ionas* progressus, ibidem primum mysticum *Ægyptiorum* alphabetum, quod unà cum scribendi modo à juventute in *Ægypto* didicerat, tradidit. Atque hæc sunt propriè καδμαία illa γεγυμνατα, quæ per abusum, à fratre *Cadmi*, *Phœnice*, posterius *Phœnicia* dixerunt. Sed hæc meliùs intelligi non poterunt, quàm comparando singulas literas *Ionum* cum *Coptis*, sive *Cadmæis* in præcedenti tabula positis, & invenies, ovum ovo non tam esse simile, quàm *Ionicas* *Coptis*, singulatim inter se collatas. Si verò quis dixerit, *Ægyptios* à *Græcis*, non *Græcos* ab *Ægyptiis* accepisse literas, is sibi consequenter contradicit; cùm jam in præcedentibus ex omni antiquitate ostendimus, *Cadmus* *Ægyptium* *Ægyptias* literas *Ionibus* primum multis ante *Ilium* ætatibus attulisse, & mysticum *Ægyptiorum* alphabetum sat superque demonstrat, quod non nisi ex sacrorum animalium motibus & gestibus desumptum, atque vel ante ipsum *Mosè* in usum fuisse, variis in *Oedipo* locis exposuimus. Restat altera difficultas hoc loco enodanda, quæ est de *Phœniciorum* colonia in *Africam*, & *Carthaginem* traducta, ubi *Phœnicia* linguà locutus fuisse, ex *Plauto*, *Plinio*, *Divo Augustino*, supra citatis constat, nec non ex inscriptionibus ad *Gaditanum* littus repertis.

Dico itaque, coloniam *Phœnicum* in *Africam*, & *Carthaginem* traductam nos

negare non posse, quamvis de literis, à *Secl. I. Phœnicibus* acceptis, nulla prorsus apud veteres fiat mentio. Id itaque intelligendum existimem de lingua *Phœnicia*, non de literis; cùm enim lingua communis tempore *Phœnicis* *Aramæas*, linguæ *Hebraicæ* dialectus fuerit, uti *Syriaca*, *Cananæa*, & *Samaritana*, toti passim terræ *Canaan*, seu *Palestina* usualis; certè colonia *Phœnicum* in *Africam* translata, alià linguà uti non poterant, quàm eà, quam ab ineunte pueritiæ ætate didicerant. Quemadmodum itaque *Cadmus* *Ionicos* characteres tantummodò, non verò linguam, quam *Pelasgi*, progenies *Phaleg* in *Græciam* 300 ferè annis post diluvium, introduxerant, ita *Phœnices* *Afris* non literas, sed linguam solummodò communicarunt; unde & à *Phœnicibus* *Pœni*, & *Puni*, sicuti & lingua *Penicia* & *Punica* corruptis vocibus postea appellati sunt. Extant apud *Plautum* nonnulla hujus linguæ vestigia, quæ ad sententiæ meæ confirmationem hic adducta, exponenda censui. Sic autem loquitur *Plautus*. Introducit *Pœnum* loquentem.

*Ny Thalonim valon uth si corathisima
cansit*

*Chim fach chunith munis thyalmyctabari
imifchi*

*Lipho canethyth bymichy ad udim Bynuthi
Byrnarob Syllo homaolinim uby myfistobo
Bythlim mothyn noctothy nelechanti damascon*

*Issidèle brimtyfel yth chilis chon, tem, liph
Ubynum Isdibur thinno cutbnu Agora
docles*

*Ube manet iby chyr s lycoeh sith naso
Binni id chil Jubili gubilim lasibit thim
Bodoalit herain niu nus tim moneoth lusim*

Ex anolim volanus.

Quorum interpretationem aliarumque inscriptionum curiosus lector quam amplissimè descriptam reperiet in *Atlante polyglossa*, syntagmate de *Lingua Phœnicum* seu *Punica*.

SECTIO II.

De linguis primigeniis, quas matres vocant, quæque post confusionem Babylonicam etiamnum superstites in usu sunt.

PRÆFATIO.

Constitutum est nobis in hoc tertio libro tantummodo de primigeniis linguis quas doctrinales vocant, agere, & de earum videlicet origine, antiquitate, propagatione, & corruptione, per quasdam scitu necessarias annotationes veluti prodromo quodam rerum in Atlante secuturo exponendarum præcludere: Itaque lectorem hinc primo notare velim, tria potissimum linguarum genera à tanta linguarum confusione, & corruptione, utique divino quodam nutu, immunita restitisse, quæ & ea de causa quoque in sacrosanctæ crucis trophæo $\Theta\epsilon\acute{\alpha}\nu\theta\omega\pi\omicron$ Christus mundi dominus & redemptor, titulo imposito consecrata fidelibus commendavit; fueruntque Hebræa, seu vernacula Christi Syriaca, Græca, Latina, unâ cum earundem filiabus, ut videlicet per hæc magna Dei, & sacrosancti euangelii veritas, universo mundo pateceret, & sacrosanctæ missæ sacrificium ubique iis veluti privilegio singulari honoratis legeretur. Vocantur præterea doctrinales ob idiomatis distinctionem, eò quod tum in sacris, & profanis conscribendis, à doctoribus tantum ubique locorum usurpentur. Quamvis verò linguæ Hebrææ in catholica ecclesia nullus in sacris sit usus; in filiabus tamen, Chaldaïca, Syriaca, Æthiopica, & Arabica pro ritu, & consuetudine dictarum gentium, earum usus in sacris permittitur, uti Romæ, ubi Maronitæ Syriaca, & Arabica, Chaldæi suâ, Abyssini Æthiopica, sollemioribus festis, juxta ritus suos, in hunc usque diem peragunt. Sed jam ad particularia dictarum linguarum exponenda, calamum convertamus.

CAPUT I.

De lingua Hebræa linguarum omnium prima.

Hebream linguam primigeniam, ex ipsis primævis nominibus, à DEO in sacra sua *Genesis* expositis, quam luculentissimè patet; ut proinde nimium audax, ne dicam temerarius censeatur debeat, qui contrarium sentiat. Verùm cum hæc in præcedenti capite de primatu linguarum fusè tradiderimus, eò

Cap. I. lectorem relegamus. Quod verò *Goropius Becanus Belgicam* linguam primam omnium linguarum dicat fuisse, is illud non tam verè sensisse, quàm lepido quodam ingenii lusu asseruisse, existimandus est; cùm idem & majori jure de *Germanico* idiomate, cujus *Belgica* filia quædam est, dici possit, cùm vix ulla monosyllaba vox appellativa in *Germanica* occurrat, quæ non ad aliqua monosyllaba *Hebraica* reduci possit, quod & in aliis linguis experientia nos docet. Prima igitur omnium lingua est *Hebraica*; quæ lingua sancta dicitur, quia hæc DEUS mundi opifex primus omnium *Adamum* & *Evam* appropriatis nominibus allocutus est, cui eadem Protoplastus & *Eva*, DEO interroganti de lapsu respondere.

Hæc est prima lingua, quâ primi patriarchæ ab *Adamo* ad *Noëmum*, continua successione usi sunt, uti ex nominibus, *Adam, Eva, Cain, Seth, Enos, Cainan, Melalael, Jared, Enoch, Mathusalem, Lamech, Noë*, quæ omnia purè *Hebraica* nomina sunt, patet. Hæc post diluvium *Noë*, & tres filii, *Sem, Cham, Japheth*, in ea ante & post diluvium exer-

citati usque ad divisionem linguarum Sect. II. 276 annis unâ cum universa generis humani congregata multitudine usi sunt; juxta sacræ *Genesis* cap. I. effatum; *Erat enim tunc terra labii unius, eorundemque sermonum* &c. Duravit itaque lingua sancta ab orbis origine, usque ad divisionem linguarum, annis 1932. Postea vero ex illa à DEO justis de causis immissa confusione, illa pariter in varia, & differentia idiomata distracta, maximam confusionem passa fuit, integrâ tamen in domo *Heber* usque ad *Abraham, Moysen, Judices* &c. in synagoga magna Rabinorum usque ad *Christum*, & ultra adhuc existente, ad nos tandem pervenit mysteriis confertissima, de quibus vide, si placet, *Hebræorum Cabalam*, quam in II Tomo *Oedipi Ægyptiaci* quàm fufissimè descripsi; de quo, uti supra dixi, nulli dubium esse debet, nisi ei forsân, qui ex *Utopia* quandam linguam delatam, tunc temporis viguisse, sibi imprudentiùs, ne dicam stolidiùs persuaserit. Sed jam qua ratione, quave occasione illa in alia idiomata declinarit, videamus.

CAPUT II.

De lingua Chaldaïca, una ex primogeniis linguis.

Cap. II. **B**abylonia portio *Assyriæ*, ad *Tigris* & *Euphratis* confluxum, uti superiori libro dictum fuit, naturalem in terra situm habet, primorum post diluvium hominum, atque adè totius humani generis colonia fuit, ibidem unâ congregata, labii unius, ejusdemque linguæ, videlicet ex omnibus linguis primogenita; quæ tamen post confusionem ex simplici *Hebræa*, successu temporis in quintuplicem dialectum, *Chaldaïcam, Syriacam, Samaritanam, Arabicam, Æthiopicam* degeneravit. Et *Nembrodi* quidem soboles in *Babyloniâ*, & *Assyriam* diffusa, pri-

mam subiit *Hebrææ* linguæ corruptionem, uti supra de *Nino* & *Assur* ostendimus, & nomina Regum tum *Assyriorum*, quorum sedes in *Nimive*, tum Regum *Chaldeorum*, quorum sedes in *Babylonia*, sat demonstrant. Certum itaque est, *Chaldaïcam* sive *Babyloniam* linguam unâ cum *Assyriorum* monarchia semper, & assidua artium, scientiarumque cultura, legumque ac jurium, sine quibus nullum imperium consistere potest, promulgatione exculam longè lateque sua pomceria protulisse; sic enim naturâ comparatum est, ut is, uti & supra docui-

Lingua Chaldaïca in 5 principales ramos divisâ.

Cap. II. docuimus, penes quem est summa imperii orbis terrarum administratio, cum legibus quoque & edictis suam linguam populis sibi subditis tribuat, aut saltem, si non continuò in omnibus provinciis, quibus princeps imperat, ipsius idioma ceu vernaculum omnium ore versari jubeat, & sensum tamen eò irrepfit, ut radicem suam quàm latissimè diffuderit, uti ex *Alexandri Macedonis* actis, *Romanorumque Cæsarium* historia luculentissimè patet. Tametsi verò hodiè tanta librorum copia in chaldaïsimo non extet, quanta in hellenïsimo, latinoque sermone, credibile tamen est, primæ monarchiæ tam latè patentis idioma, non minori, quàm alia duo, splendoris, elegantiarum, nominum verborumque opulentia instructum fuisse; sed quod summopere deplorandum est, injuriâ temporum, maximam veterum monumentorum partem antiquissimæ linguarum, *Chaldaicæ* thesauros, summo Reipublicæ literariæ damno periisse. Quis enim dubitaret, quin *Medi*, & *Persæ*, qui clavem imperii, quam ab *Assyriis*, ut in præcedenti libro dictum fuit, vi & armis occupaverant, alternis tenuerunt, eorum quoque libros ex archivis publicis expilaverint? certè *Alexandrum Assyriorum*, *Medo-Persarumque* literaria monumenta, ad bibliothecam Alexandrinam postea incendio destructam, augendam sustulisse, *Franciscus Picus Mirandulanus* quàm distinctissimè in suo de doctrinæ veritate libro refert. Addit *Aristotelem Alexandri* magistrum in comparata bibliotheca, suppressis auctorum nominibus, quasi mercem interpolatam in proprios usus convertisse, quin vel

Aristoteles multa ex Chaldaicis monumentis accepit.

ipse *Clearchus* Aristotelicæ disciplinæ Sect. II. haud ignobilis alumnus, in libro de somniis id claris verbis ostendit; cum enim *Aristoteles* disceptaret cum *Hyperochide* Judæo, qui ab altioribus *Afiæ* locis ad maritimas civitates descendens, philosophiæ amore ad *Aristotelem* venit, ipsemet fateri non sit verecundatus, plura se ab eo accepisse, quàm is à se acceperit: ita *Clearchus*. Quin vel ipse *Plato* magni fecit *Chaldeorum* monumenta in suo *Alcibiade*, ac maximopere commendat magiam *Zoroastris*, quam nil aliud esse tradit, nisi divini cultus scientiam, quâ & *Persarum* Reges erudiebantur ut ad Reipublicæ mundanæ exemplar, suam ipsi Rempublicam ritè administrare discerent; succentoresque astrologiæ facit: verùm cum hæc tum supra, tum in II. Tomo *Oedipi* fusius descripsimus, eò lectorem ablegamus; ubi & de *Sanchathoniate*, & *Beroso*, priscis *Chaldeorum* sacerdotibus, aliisque plura ex *Josepho*, *Augustino*, *Ptolemaeo*, *Lactantio*, *Justino*, *Ammonio* traduntur. Quidquid igitur hodie ex lingua *Chaldaica* restat, id totum partim ex prophetia *Danielis* extractum fuit, partim ex *Thargumim* *Babylonico* & *Hierosolymitano*, quorum auctores fuerunt *R. Onkelos*, & *Jonathas Ben Uzziel*, qui paraphrastica expositione Biblia in linguam *Chaldaicam* transtulerunt.

Chaldaicam itaque linguam, secundam post *Hebræam* statuimus, immediatè post confusionem ex *Hebræa* corruptam, ut jam sæpiùs inculcavimus. Tertiam ex *Hebræica* filiam constituimus *Chananæam*, sive *Samariticam*, quam alii *Phœniciam* dicunt.

Chaldaica secunda statuitur post Hebræam.

CAPUT III.

De lingua Samaritana seu Phœnicia.

Differen-
tia inter
Hebræos
& Sama-
ritanos.

Samaria Ptolemæo, tractus Judææ, & in eo ejusdem nominis urbs, civilibus tumultibus vastata, ab Hero-de restaurata, tandem Sebaste dicta fuit. De Samaritanorum studio, moribus, ingenio; S. Epiphanius in Panario sic scribit: Samaritæ sive Samaritani à Judæis erant separati, non templum; non sacrificia aut ceremonias cum illis habebant communia; quinque tantum libros Moÿsis legebant; prophetas, ac cætera sacræ scripturæ volumina rejiciebant; mortuorum resurrectionem unà cum Spiritu sancto negabant.

Sectæ He-
bræorum
triplex.

Erat autem Judæorum gens in tres sectas divisa; primæ sectæ affectu Esseni dicebantur; secundæ Sebuæi qui cum Essenis in omnibus concordabant, præterquam quod tempora solemnium festivitatum inuitarent; tertiæ sectæ Gortheni; pedissequi appellabantur à Sebusæis in temporum digestionem discrepantes; ex quibus postea orta est quarta secta, quæ fautores Dosithei dicebantur à reliquis sectis prorsus dissentientes: nam resurrectionem mortuorum profitebantur; ab animatis abstinebant. Sab-

Supersti-
tio in obser-
vando die
Sabbati.

bathum adeò superstitiosè servabant; ut quo in loco & statu reperiebantur, immobiles permanerent, donec diei majestas transisset; uti dicit Origenes l. 4. c. 27. *ἡ Σαμαριτὰς* verò cum Judæis odio incredibilem diffidisse, præter eum locum à S. Joanne in Evangelio de muliere Samaritana cum Christo colloquente; allegatum; omnes Hebræorum, Rabinorumque libri testantur. Dissidium originem inde habuit, quod templum, à Samaritanis in monte Garizim in despectum templi Hierosolymitani ædificatum, Judæi ab Alexandro Magno Macedone, obtenta facultate destruxissent, vel ex eo capite, quod sacra profanis miscentes, juxta gentiliū morem, Venerem sub colum-

bæ forma adorarent. Vide, quæ de hisce pluribus in I Tomo *Oedipi*, de Diis Samaritanorum transegimus.

Quibus autem literis scriberent, aut linguam profiterentur, Divus Hieronymus in præfatione ad libros Regum paucis definiit; viginti & duas literas, ait, esse apud Hebræos, Syrorum quoque lingua testatur; quæ Hebrææ linguæ magna ex parte confinis est; nam & ipsi viginti duo elementa habent, eodem ferè sono, sed diversis characteribus; Samaritani verò pentateuchum Moÿsis totidem literis scriptitant, figuris tantum & apicibus discrepantibus, certumque est Esdram post captam Hierosolymam & instaurationem sub Zorobabele, alias literas reperisse, quibus & nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum Hebræorumque characteres remanserint. Verum de hisce vide fusiùs tractatum in II Tomo *Atlantis polyglossi*, & in præcedentibus, ubi de lingua Samaritana amplius egimus.

Lingua
& caracte-
res Sa-
maritano-
rum.

Dixi suprà, linguam Samaritanam esse eandem cum Chanaanæ, propagata à Canaan; unde regio Canaan nomen habet, in undecim filios divisa, inter quos & Samaræus nominatur; Samarie fundator; constat enim Chanaan Cham filium, statim post confusionem eam partem occupasse cum undecim filiis, quæ à nomine suo innumeris ferè locis sacræ scripturæ, terra Canaan, & à posteris Palestina, sive terra sancta dicta fuit; fueruntque post divisionem primi hujus partis orbis incolæ, siquidem & inde patet, quod Abraham 50. post divisionem gentium annis, ex Chaldæa in terram Canaan profectus dicatur. Quemadmodum igitur illi undecim filii Canaan, quisque sibi locum ad in-

Etymon
literarum
Samarita-
narum.

Samaræus
Samarie
fundator.

Fundato-
res urbium
in terra
Canaan.

habi-

Cap. III habitandum elegit, ita quoque urbibus extractis, quisque nomina ipsis imposuit: Sidon urbs à Sidone primo-genito Chanaan extracta nomen dedit populis Sidoniis; Hethæi urbem Hebron; Jebusæi, Jebus; quæ postea Jerusalem dicta fuit; Amorrhæi urbem Cadisbarne ad Libanum; & plures alias in terra Chanaan; Hebræi montem Hermon in Mespha; Aracæi urbem Arcas, postea Tripolim dictam ad radices montis Li-

bani, & sic de cæteris; Samaræus verò Sect. II. nomen dedit Samariæ in tribu Benjamin, à quibus lingua, quam Samariticam dicimus, nomen assumpsit; quamvis verò una & eadem lingua fuerit Chanaanæa & Chaldaïca, hæc tamen tanquam in medio terræ Canaan sita, peculiare posteris temporibus dedit nomen linguæ Samaritæ, occasione dissidii orti inter Judæos, & Samaritanos, de quo paulò ante.

C A P U T I V.

De lingua Syriaca.

Tanta est Geographorum de Syria, ejusque lingua concertatio, ut cui subscribas vix comperias. Sunt qui universam Syriam cum Assyria, Babylonia, & universa terra Chanaan confundunt. Sunt qui cum Phœnicia ipsam eandem esse putent. Non desunt qui Syriam in Asiam minorem extendunt, quorum quidem sententiam referre supervacaneum esse ratus sum, cum illud nihil aliud esset, quam ingenia incredibilibus errorum nebulis offundere; relictis itaque aliorum sententiis, nos strictè Syriam hoc pacto una cum Syriaca lingua propriè dicta, describimus.

Syria propriè dicta, quæ & in sacris literis ארם Aram, ab Aram filio Sem, primò ejus possessore, à quo & lingua Aramæa dicta fuit; & quamvis illa à Chaldaïca, Chanaanæa & Samaritana, nisi characteribus; vix in alio differat; ex invasione tamen regni Græcorum, sub Alexandro Macedonè, nonnullam corruptionem passa fuit, uti ex nominibus Græcis, quæ in linguam Syriacam irrepserunt, lat su-

perque patet: cæterum eadem prorsus est cum Aramæa, Chaldaïca, Chanaanæa; Phœnicia, ut suo loco dicitur: Characteribus differt ab Hebræis, uti inferius patebit, ex quorum tamen forma facile colligimus, Syros ex Hebræis characteribus originem sumpsisse. Aramæa dicitur, eò quod in sacris literis Syria passim ארם Aram dicitur, ab Aram filio Sem, uti dixi, qui primus ejus possessor fuit, sic dicta. Differt igitur lingua Syriaca à Chaldaïca, Samaritana, sive Chanaanæa, tum dialecto, tum literis, hand secus ac lingua Tusca in Italia, à Romana, Neapolitana; Mediolanensi, Sicula; quæ tamen quoque dialectum differant, Itali tamen omnes & se intelligunt, & exercent commercia, & sibi ipsis mutua negotia communicant, quamvis una sit purior inter illas, quæ curiæ utitur, sicuti Hebræa inter primævos mortales. Fuit autem lingua Syriaca vernacula Christi Salvatoris nostri, uti ex variis S. Evangelii nominibus patet.

Lingua Syriaca quomodo distinguitur ab Hebræa, & cæteris ejus dialectis.

CAPUT V.

De Lingua Arabica.

Non minor Geographorum de Arabia situ, controversia est, ut proinde pigeat me, inutili labore, hoc loco recitare insuperabilem nominum, quibus eam appellare solent, confusionem; nos communi sententiæ insistentes, triplicem facimus Arabiam; Desertam, Petræam, & Felicem: prima Palestina confinis est; secunda monti Simai adjacet: tertia, littus maris Erythraei, quod Hebraei, *קִיִּם* *קִיִּם* Jam suph, ab arundinum, quibus squallet, copiâ, dicunt. Turcæ id *بحار* *کوسون* bachar corsun, mare clausum vocant, eò quod ad fretum Aden, quasi occlusum videatur. In sacris litteris Amaleciticæ dicitur, à primis Amalecitarum habitatoribus; plerique sacrarum literarum interpretes eam quoque Ismaëliticam appellant, eò quod ejus primus possessor fuerit Ismaël, filius Abrahæ ex serva ejus Agar genitus; unde & lingua Arabica in hunc usque diem, apud Orientales scriptores lingua Ismaëlitica, & Hagaræna dicitur. Sed hisce paucis præmissis, jam ad linguam ejus enodandam procedamus.

Arabica lingua, uti est filia spuria Hebrææ, ita quoque semper linguæ Chaldaicæ coræva fuit, quemadmodum scitè docet D. Hieronymus in præfatione ad lib. Job. Habitasse, inquit, Job in Hus in finibus Idumææ, & Arabiæ fertur, eratque ei autè nomen Johab; & accepit uxorem Arabissam, quæ genuit ei filium, quem vocavit Ennon; erat autem ipse filius quidem Zaro, de Esau filius, filius; de matre verò Bosra, ita ut sit quintus ab Abraham. Et hi sicut Reges, qui regnaverunt in Edom, in qua & ipse regnavit. Hæc autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso Hebraico, Arabicoque sermone, & interdum

Syro, nunc verba, nunc sensus, nunc simul utrumque refert. Ita D. Hieron. Ad eò tamen post execrandi Mahumedis, impostoris nequissimi datam legem in Alcorano præscriptam, culta fuit, ut nulla lingua nec hodiè, nec usquam olim in tot Orbis partibus, illa usum majorem invenerit: irrupit illa in Africam universam, præter Nubianam, Abassinam sive Æthiopiam; habet illa Asiam totam à nostris littoribus in ultimos usque Orientis terminos diffusa; intravit illa Archipelagum, & vel ipsas insulas Moluccas, quas Philippinas vocant, inter quas Celebes insula prægrandis Mahumedanorum Regis subest imperio. In Europa tenet Græciam, Macedoniam, Thraciam, Daciam, partem Hungariæ, Serviam & Bosnam, omnesque hodiè ab Adriatico sinu, usque ad Pontum Euxinum, interjacentes regiones. Hujus beneficio solius quispiam ex Europa, per Tartariæ, Asiæ utriusque, Indiæque regiones sine interprete in Chinam usque iter suscipere potest.

Cum enim omnem Orientem Reges, & Imperatores Persiæ, Syriæ, Arabiæ, Africa, partemque Europæ, suo subjecissent imperio, ejusdemque semper religionis, videlicet Mahumedanæ sequaces fuerint, cujus leges & statuta cum non nisi Alcoranus, quem & Alphurcan Persæ vocant, contineret; omnes ejus interpretes, Arabicam linguam puram, & elegantem, quâ scriptus fuit ab impostore Mahumede, calluisse, & etiamnum præter linguam vulgarem, calere necesse sit, ut proinde sæpe miratus sim, cur DEUS OPT. MAX. doctrinam tam impiam, & prorsus ἀλογοῦν in tantum incrementum excrescere permiserit. Verùm qui novit abscondita DEI judicia, circa multa alia, quæ

Job in
Arabia
natus.

Arabica
lingua per
totum Ori-
entem &
Occidentem
diffusa.

Cap. V. quæ sacræ historiæ nos docent, is mirari cessabit. Arabica itaque lingua ita posterioribus seculis floruit, ut semper Arabes habuerint scriptores eminentissimos in omni pœne scientiarum genere; quorum monumenta si hoc loco recensere vellem, id esset, librum libro jungere.

Scriptores Arabes celeberrimi.

Quis enim nescit celeberrimos scriptores, *Aben Sina* medicorum principem, *Abenrâs*, vulgò *Averroem* Aristotelicorum operum subtilissimum interpretem, *Abenragel*, *Aben Mazar*, *Al-*

pharabium, *Gebrum* chemicorum coryphæum, & innumeros alios, quos alibi citavimus; & quamvis lingua Arabica sit Hebrææ quoad inflexiones nominum, & conjugationes verborum, nominumque etymologiam, vicina, habet tamen alia quamplurima nomina, quæ Chaldaicam & Syriacam sapiunt; adeoque verborum nominumque opulentia fecunda est, ut linguæ Græcæ non cedat, sive elegantiam, sive copiam spectes. Qualis autem fuerit Phœnicia lingua, jam supra expositum fuit.

C A P U T VI.

De Lingua Æthiopica.

Cap. VI.

Descriptio Æthiopiae.

Ortus Nilus, & fluminum quæ efficitur.

Æthiopia propriè illa regio Africae est intima, totius Africae mediterraneum, quam & *Abassiam* vocant geographi, sub dominio Magni *Negusch*, sive Imperatoris *Abyssinorum*; terminaturque *Montibus Lunæ* à Meridie; à Septentrione *insula Meroe*; ab Oriente *Mari Erythreo*; ab Occidente, *Congo & Angola*; *Nilo*, cuius fons in monte *Bedui* visitur, qui & ex radice ejus ingentem aquarum molem, per flumen sat amplum in *Bedlacum*, quem aliqui perperam *Zaire* dicunt, evomit; & hinc in varias partes divisus, tria maxima flumina generat, quorum prior est *Nilus*, qui ingentibus terrarum ambagibus, tandem ingenti aliorum fluminum augmento ditatus, per *Catadupa* in *Ægyptum* præcipitatur: alter est *Niger*, qui maximam Occidentalis Æthiopiae partem irrigans, tandem in subterraneos meatus devolutus, deinde post triduanum itineris spatium eluctatus, & pristinae libertati restitutus, in Oceanum occidentalem devolvitur. Tertius fluvius est *Zaire*, qui meridianae Africae occidentalem regionem, per vastam solitudinem in *Angola*, oceano illabitur. De quo vide chartam hinc appositam. In

hujus mediterraneo monte est, *Amara* nomine, in quo Imperator cum aula sua commoratur, viginti septem regnorum dominus; qui tamen si religione semper Christianus extiterit, à pestifera tamen *Dioscori* doctrinâ corruptus, in sua pertinacia perstitit, & pro Imperatorum ingenio, jam Ecclesiae Catholicae Romanae unitus, modò ad vomitum reversus, fidem unicè salutiferam susceptam rejecit. Sed hæc pauca de Æthiopiae situ sufficiant; qui plura nosse cupit, de hisce consulat *Tomum I Oedipi* nostri *Ægyptiaci*, ubi de origine *Nili* fusè egimus, & quomodo in ipsius Imperatoris *Zelachristi* præsentia anno 1615, unà cum nostris Patribus, fons *Nili* verus, & hucusque incognitus, detectus fuit.

Ad antiquitatem Æthiopiae, & primos ejus colonos quod attinet, dico *Chami* filium *Chus* primum hujus regionis possessorem fuisse, idque vel ex ipsis sacris literis patet, ubi terra *Chus* passim Æthiopia dicitur, & terra *Cusum*, terra Æthiopia dicitur; nam quod in *Arca Noë* fusus ostendimus, id in hoc præfenti volumine degenerem *Chami* progeniem post divisionem gentium universam Africanam, suo imperio sibi sub-

Antiquitas Æthiopiae.

Cap. VI. subiecisse clare sed paucis demonstra-
 bimus; ita ut *Misraim, Ægyptum; Chus*
Æthiopiam mediterraneam; *Phut* ve-
 rò totum illum *Africae* tractum, ab *Æ-*
gypto ad *Gaditanas* fauces mari mediter-
 raneo adjacentem occupaverit; & con-
 firmatur ex historia *Æthiopum Abyssinorum*,
 quæ refert, sex Reges post *Chus*,
 regni successores, *Æthiopiæ* præfuisse,
 & septimum sedem suam in civitate
Caxumo constituisse, quos referre
 ob chronologiæ incertitudinem, &
 confusam historiæ relationem potius
 silentio supprimendum censui, quam
 tempus in monstruosis nominibus te-
 rere. Certitudinem, quam habere pos-
 sumus ex archivio *Abyssinorum*, hæc
 est: quod *Makeda*, vel ut alii volunt,
Nicaula Regina *Æthiopiæ*, quam &
 lib. IV Regum *Saban* vocat, ad sapien-
 tiam *Salomonis* tentandam magno cum
 comitatu pervenerit *Hierosolymam*; at-
 que ex diuturna cum Rege consuetu-
 dine suscepit filium, quem *Melich*
 appellavit; alii *David* nominatum vo-
 lunt: hic primus in meliorem politici
 status formam 29 annorum, quibus
 vixit, spacio, reduxit; post hunc secu-
 ti sunt alii 22 Reges, usque ad *Chri-*
stum. Referuntur præfuisse regno *Æ-*
thiopiæ tunc temporis Reginam *Judi-*
tham nomine, eandemque esse, quæ
 per eunuchum *Candacis* Reginae *Hie-*
rosolymæ in *Æthiopiam* reducem, &
 à sancto *Philippo* discipulo *Christi* in
 via, uti est *Actorum* VII. baptizatum,
 postea conversâ, nec non ardentissimo
 zelo gloriæ *Christi* accensâ primò le-
 gem *Christi* Salvatoris, magnificen-
 tissimâ ecclesiâ in ejus honorem *S. Ma-*
rie in *Sion* extructâ, propagaverit;
 cui postea *S. Matthæus* apostolus suc-
 cedens universum regnum evangelica
 prædicatione, & sanguinis effusione
Christo subjugaverit, qui cum euan-
 gelium suâ *Hebraicâ* linguâ conscripse-
 rit; *Æthiopes* id postea magno semper
 in honore, & veneratione conservârunt,

usque ad salutis nostræ ortum, quorum Sect. II.
 nomina, & annos regiminis qui volet,
 consulat *Marinum Romanum* in descri-
 ptione *Æthiopiæ*. Cæterum præ omni-
 bus, qui *Æthiopiæ* sive *Abyssinorum*
 historiam descripserunt, auctoribus,
 merito suo palmam præfert sapientis-
 simus *Patriarcha Æthiopiæ* è *Societate*
 nostra, *Alphonsus Nunnez*, qui opere
 sanè dignissimo, & reconditis erudi-
 tionibus conferto, universam *Æthio-*
piæ historiam lingua *Lusitanica* com-
 plexus, quæcunque *δύτροπής* in *Abas-*
sia vidit, & in vetustissimis archivio-
 rum monumentis legit, scitè sanè con-
 scripsit.

Hiscæ itaque præmissis, jam ad ra-
 tionem linguæ *Æthiopiæ* exponen-
 dam progrediamur: de qua quid ipse-
 met in eorundem codicum *Abyssinorum*
 evolutione observârîm, candidè le-
 ctori proponam. Dico itaque *Æthio-*
picam linguam, totam ex *Chaldaica*, aut
Hebræa lingua, aut *Syra*, nec non *Arabi-*
ca, ob *Arabum Erythraei maris* incolarum
 confinitatem, compositam esse: ita
 ut, qui hæc linguas probè calluerit,
 non adèò magno labore *Æthiopiæ* lin-
 guæ notitiam acquirere possit: alpha-
 betum tantummodò toto, ut ajunt,
 cælo, à characteribus *Hebræis*, *Chal-*
dæicis, *Syriacis* & *Arabicis* differt: cæ-
 terùm inflexio nominum verborum-
 que conjugationes eadem ferè sunt, ut
 in *Atlante Polyglossa* suo loco dicitur.
 Quomodo verò *Hebræa*, *Chaldaica*, aut
Syriaca lingua in *Æthiopiam* in princi-
 pio divisionis gentium pervenerit, e-
 nodandum restat. Certum est itaque,
Chami progeniem, aliam post confu-
 sionem linguam, plurimum ab *He-*
bræa & *Chaldaica* differentem, in *Æ-*
gyptum, & reliquam *Africam* contulisse,
 cum *Hebræa* sola in domo *Heber*
 permaneret. Qui nodus ut solvatur,
 sciendum est, plurimos ex progenie
Sem & *Japheth* posteris temporibus
Chamæ progeniei commixtos fuisse,

Coloni
 primi Æ-
 thiopiæ
 quinam?

Regina
 Nicaula
 eadem cum
 Saba.

Juditha
 Regina Æ-
 thiopiæ,
 quam
 Candacis
 dicunt.

Historia
 Alphonsi
 Nunnez.
 è Soc. Jesu
 Patriar-
 chæ Æthi-
 opiæ.

Æthio-
 pia chara-
 cteribus
 differenti-
 bus utitur,
 id est con-
 trario modo
 scribendi
 assist. He-
 bræis, Sy-
 riis & Ara-
 bicis.

Cap. VI. prout ingeniorum similitudo, & affectiones mortalium secum ferre solent, qui *Hebræâ*, & *Chaldaica* linguâ instructi, postea potiti rerum in *Æthiopia* linguam suam ibidem coloniâ institutâ propagarint; nam uti in *Oedipo* ostendimus, habebant *Chamæi* populi, id est, *Ægyptii* linguam *Ægyptiacam*, quam & *Pharaonicam* dicebant, ab omnibus cæteris linguis oppidò differentem, cum enim *Joseph* *Chaldaicâ* linguâ instructus in *Ægyptum*, à fratribus suis venditus duceretur, dicit sacra scriptura, linguam, quam non intel-

lexit audivit; quamvis postea successu *Set. II.* temporum alii & alii *Hebrææ* & *Chaldaicæ* linguæ periti illuc concesserint, linguamque propagarint. De linguis verò extra *Æthiopiam*, *Abassina*, barbaris & peregrinis postea loquemur. Atque hæc sunt quæ de *Æthiopiæ* statu & lingua dicenda putavimus. Qui *historicas* *Æthiopiæ* relationes fusiùs desiderabit, is adeat suprâ citatum venerabilem Patriarcham *Alphonsum Nunnez*, *P. Alvarez*, *P. Godignum*, *Marinum Romanum*, *Tenethum*, & innumeros alios, qui de *Æthiopicis* rebus scripserunt.

CAPUT VII.

De lingua Persica, seu Ælamitica.

C. VII. **P**ersia à voce פֶּרֶס, id est, equus, à bonitate equorum, quos producit, sic dicta, olim *Ælam*, à primo ejus possessore *Ælam* filio *Sem*, & nepote *Noë*, nomen obtinuit; unde & *Persæ* tum à sacris, tum profanis scriptoribus *Ælamitarum* nomine claruerunt. *Persia* itaque quondam, sub primævis post divisionem gentium colonis, qui totam penè *Asiam* disperditis regnorum juribus occuparunt, uti in præcedentibus docuimus, subdita fuit. Hodierno verò tempore plurima in se regna continet, magno *Sophi* Imperatori *Persarum* subjecta; quorum prior est ipsa *Persia*, & pertingit à *Mari Caspio* ad *Persicum* usque *Sinum*, cujus Metropolis est *Siras*, olim *Persopolis*, vel uti alii volunt, *Cyropolis*, à sede *Cyri* Regis, *Affyrorum* domitoris sic vocitata, & magnificæ ruderum reliquiæ id satis testantur, uti & *Itineraria* per *Persiam* transacta referunt; sequitur hanc *Tauris*, quæ olim *Ecbatena* dicebatur, regni *Mediæ* caput, veterum monumentis celeberrima; tertia *Persia* urbs caput Regni *Parthiæ* est *Espahanum*, sedes modò Regis *Persarum*, seque extendit ad regni *Mogoris* usque impe-

Persia
descriptio.

rium, continetque regnum *Candabar*, *Indiæ* confine ex parte orientali, ex Occidente *Armeniam* majorem; præterea *Iberiam*, olim *Colchidem*, quam hodiè *Georgiam* vocant, regionem tener. Sequitur hoc regnum *Ghilon* *Mari Caspio* adjacens, serico confertissimum; postea *Korasan*, in bina regna, *Margianam*, & *Ariam* divisa. Sunt præterea alia regna huic magno *Sophi* subjecta, uti *Loresstan*, *Turchistan*, insula *Ormus*, nobilissimo emporio, nec non preciosarum mercium ubertate conferta; posteris à *Cyro*, *Dario*, & *Alexandri Magni* temporibus, postea ingentes vicissitudines perpeffa, vicinorum dominatorum potentia, & viribus devicta, præsertim *Turcarum* violentiâ monarchicum statum perdidit, usque ad *Ismaëlem Sophi* filium *Xequ Aidar*, qui vir strenuus, & magnanimus, ortus ex *Ardovilla* civitate regni *Ghilon*, videns totam provinciam *Turcarum* tyrannide oppressam, nullam non lapidem movit, ut eam in pristinam libertatem, abjecto *Turcarum* jugo, restitueret; qui uti vir erat zelotes patriæ, & vulpino callidus astu, ita quod fieri posse cogitaverat, confecit; absolutus istius regni domi-

Ismaël
Sophi in
& *Persarum*
Imperii
Persici.

C. VII. nus; atque adeò primus familiae Regum Persiae, qui *Sophi* dicuntur. Hic fatis cedens successorem habuit filium suum *Cha Abbas*, qui intra breve tempus ad supremum Persici imperii culmen ascendit, receptis omnibus iis regnis, quae Regi *Parthorum* prius à circumjacentibus Regibus violentà invasione fuerant ablata; sedemque suam incredibili urbis hominumque incremento *Espahan* fixit; & eadem felicitate, vivente adhuc patre in potestatem redactà *Siras* metropoli Persiae, nec non regno *Loristan*, victoricia armorum trophæa à *Mari Caspio* ad usque *Sinum Persicum* extendit; nec hisce contentus in *Mediam* regnum vastissimum movens exercitum, *Tauris*, olim *Ec-batenas*, sui juris fecit; deinde movens in septentrionale regnum *Colchidem* seu *Iberiam Armeniae* majori junctam, *Babyloniam*, *Mesopotamiam*, aliaque intermedia regna suo subdidit imperio; regnum quoque *Candabar*, quod magni *Mogoris* monarchæ imperio subdebatur, expugnavit; tandem in obsidione *Bassora Arabiae* felicis urbis ad *Euphratis* suam Persicum sitæ, & ipse mortis obsidione cinctus, vitâ cessit, relicto imperii successore uno ex nepotibus suis; corpus ejus *Ardullam* commune omnium Regum Persiae *Sophorum* sepulcrum, translatum fuit; urbs est, in qua ob merita *Ismaëlis Sophi*, primi, ut dixi imperii Persici fundatoris, Regum *Sophorum* cadavera in hunc usque diem, magnâ solennitate deponi solent. Hisce itaque prolixius, quam par est, prolatis, jam ad linguæ Persicæ conditionem exponendam progrediamur.

Lingua Persica quales olim fuerit.

Duplex hoc loco status Persidis considerari potest; vel à primævis post divisionem gentium temporibus, usque

ad *Alexandrum Macedonem*; & sub hisce Regibus *Affyriorum* & *Chaldaeorum*, *Chaldaicam* linguam, sive quod idem est, *Affyriorum* viguisse, vel ipsa sacra scriptura in *Danielis prophetia* testatur, ubi ferè nihil, nisi de *Chaldaica* lingua profertur. Nulli itaque dubium esse debet, de *Chaldaica* linguæ usu, qui tunc temporis vigeat per omnia regna *Chaldaeis* Regibus, uti *Nabuchodonosor*, *Balthasari* ejus filio, & postea *Dario Affuero*, cæterisque subjecta: accidit tamen, ut *Alexander Macedo* vastâ *Græcorum* multitudine, *Dario* interfecto, omnia imperio ejus subjecta, in suam potestatem redigeret, quo facto, *Græci* commixti *Chaldaeis*, aliarumque diversarum gentium nationibus, *Chaldea* corrupta à suo genuino statu paulatim in varias differentium populorum linguas divisa deflexerit: secuti post *Alexandri* obitum *Romani*, & post hosce *Turcæ*, linguas in tot genera mutarunt, quot regna, nationes & provincias *Persarum* tenebat imperium; & hodiernus monarchicus *Persarum* status luculenter docet, siquidem primæva *Chaldaeorum* lingua linguâ *Græcâ*, *Latinâ*, *Arabica*, *Turcicâ* & *Tartaricâ* variè corrupta fuit; hodierna enim *Persarum* lingua à *Tartaris* regnum *Persiae* invadentibus, *Tartarica* est, commixtis nominibus *Arabicis*, ob *Alcoranum*, qui uti purè *Arabica* linguâ à *Mahumede* conscriptus est, ita quoque nemo pro viro literato & docto habetur in regno Persidis, qui eam non calleat, ut postea ex ejus institutionibus patebit; in reliquis verò regnis, *Tartarie*, *Candabar*, *Loristan*, *Gorgistan*, *Armenia*, *Corasan*, *Carmania*, *Samarcanda*, omnes ita differentes sunt, ut una gens alteram intelligere non possit. Atque hæc de lingua *Persica* sufficiant.

Corruptio linguæ Persicæ veteris, ex varia temporum revolutione.

C A P U T V I I I.

De lingua Ægyptiaca, seu Copta, quam & veterem Pharaonicam appellamus.

Ægyptus regio Africa omnium antiquissima est, & in sacris literis non solum, sed & apud profanos scriptores nullo non tempore, celeberrima fuit, cujus situs, & constitutio uti omnibus nota est, ita quoque ulteriorem ejus descriptionem hic omittendam censui, præsertim cum eam in *Oedipo* quam uberrimè descriperimus. Hodie in Ægypto dominatur lingua pura Arabica, exceptâ Coptâ, quâ monachi, quos *Coptitas* vocant, in sacris utuntur; & ab hac, utpote omnium, ut dixi regionum antiquissima, & à filiis, *Cham*, *Chus*, & *Misraim*, à quo Ægyptus nomen accepit primùm culta fuit. Nam sacrae literæ quando nominis Ægypti faciunt mentionem, illam semper nomine מִסְרַיִם *Misraim* terram *Misraim* nominant, quam *Arabes*, *Chaldei*, *Syri* sequuntur, post divisionem gentium primùm introductum nomen; *Pharaonicam* appellamus, eo quod primi Reges Ægypti, *Pharaon* primæ dignitatis nomine appellari voluerint; est autem *Pharaon* idem quod moderator rerum, uti hoc tempore omnes Imperatores Romanorum Cæsares, à primo ejus imperii Romani fundatore *Julio Cesare* denominantur Cæsares, & Reges *Persidis* ab *Ismaële*, primo institutore, *Sophi*. Et tamen in *Prodromo Copto*, & in *Tomo* integro, quod *Onomasticum Copto-Arabico-Latinum*, sive Ægyptiacam, seu Pharaonicam linguam restitutam inscripsimus, de hujus linguæ origine, antiquitate, & corruptione quam fusillimè egerimus, nonnulla tamen ibidem omiſsa hic apponenda censuimus.

Misraim
primus
Rex Ægypti, quæ & à nomine ejus in sacris literis *Misraim* dicta.

Lingua Ægyptiaca nullam

Certum est, ex nominibus Ægyptiacis hanc linguam fuisse unam ex pri-

mogeneis linguis, à filiis *Cham*, *Chus*, ad alias affinitatem habet. & *Misraim* post divisionem gentium in Ægyptum translata, & propagata; & quamvis illa nullam prorsus similitudinem ad *Hebræam*, *Chaldæicam*, *Syriacam*, *Arabicam*, & *Æthiopicam*, linguæ *Hebrææ* filias habeat, mutuata tamen videtur denominationem literarum alphabeti sui à linguæ *Hebrææ*, aliarumque linguarum confinium alphabeto, quemadmodum ex alphabeto infra suo loco ponendo patet, literis ab illis, & characteribus toto cœlo differentibus; cum verò dictum alphabetum *Copticum* 32 literas habeat, omnes reliquæ, præter 22 *Hebræis* proprias, successu temporis adjunctæ videntur, vel vocalium loco, vel Ægyptiacæ pronunciationis ritè formandæ causâ. Duravit autem lingua *Pharaonica*, seu Ægyptiaca, vel *Copta*, usque ad *Cambyſis* tempora, qui Ægypto subjugata, devastata, sacerdotibus, & hieromantibus occisis, nec non obeliscis, cunctisque sacris hieroglyphicorum monumentis prostratis & diffractis, totam Ægyptiorum religionem in nihilum quasi reduxit, usque ad tempora *Alexandri Macedonis*, qui regno potitus Ægyptiorum, expulsis *Persarum* superstitionibus, totum suæ fecit potestatis, libertate perampla iis, siqui adhuc reperirentur, hieromyſtis sacerdotibus, veteris religionis suæ instituta exercendi, relicta. Hoc pacto, veluti post messem collectis pauculis tritici spicis, lingua *Copta* instaurata quidem fuit, ita tamen, ut perpetuo *Græcorum* commercio, magna ex parte corrupta, loco Ægyptiorum, quorum inopiâ laborabant nominum, ex *Græcâ* supplerent, ita tamen Ægyptiacæ Grammaticæ adapta-

Duratio
linguæ Ægyptiacæ
sive Copticæ.

Cambyſes regni
Ægyptiorum cetera.

CVIII. adaptatâ, ut ne ullum quidem *Græcorum* declinationis nominum, aut verborum conjugationis vestigium re-

tinuerit; quemadmodum infra ex in-*Sect. II.* stitutionibus ejus in *Atlante polyglossopatebit.*

CAPUT IX.

De lingua Armenica.

Cap. IX. **Q**uemadmodum ab *Asia* linguis primævis initium duximus Polyglottias nostræ; ita hîc reliquas in Oriente linguas ordine profequamur, quæ tametsi toto, ut ajunt, cœlo, ab *Hebræicæ* linguæ hucusque declarata loquelâ, & characteribus differant, uti sunt *Armenica*, *Georgiana*, *Tartarica*, *Turcica*, quia tamen & hæ magna progenie ex corruptione unius cum altera fœcundæ sunt, illas ordine describemus.

Armenia
descriptio.

Armenia, magna *Asia* majoris portio, dividitur in *Majorem*, & *Minorem*, quæ prima tunc sub unius regni *Persarum* imperio subdebatur, posteris tamen temporibus à Rege *Persarum* dempta, *Mahumetani*, & *Turcici* juris facta fuit; contingit hæc *Asia* minoris, quam *Anatoliam* vocant, terminos ab Occasu, ab Ortu *Armeniam* majorem; à Septentrione *Mecreliam*, sive *Georgiam*, *Iberiam*, olim *Colchidem*; à Meridie *Mesopotamiæ* partem; Major ab Occasu *Asiam* minorem; ab Ortu *Persidem*; à Septentrione *Mare Caspium*, & montem *Ararat*, quem in *Arca Noë* uberrimè descripsimus; à Meridie regiones, & deserta usque ad *Sinum Persicum* conterminata. *Armenia* etymon suum obtinuit ab *Aram* filio *Sem*, primo ejus possessore, quasi diceret, *Arameniâ*; quicquid alii dicant tum historici, tum geographi de etymo hujus nominis, infinitis litibus inter se dissidentes, quos consule. Hæc hodie magno *Persarum* Regi paret; regnum quasi totum Christiana religione colitur, per Patriarcham proprium, qui in *Naschevan* urbe, ad radices montis *Ararat*, residet;

Patriarcha Armeniorum.

qui quamvis pluries ecclesiæ Romanæ fuerit unitus, semper tamen ad schismata reversus, sui juris & arbitrii in ecclesiâ *Armenorum* gubernanda esse maluit, quàm Romanæ ecclesiæ catholicæ, & orthodoxæ legibus humilimentis obsequio se subjicere. Linguam habent prorsus & loquelâ & characteribus à cæteris Orientalibus diversam; & quamvis non exiguam huic operam olim impenderim, ne ullum tamen ejus vestigium in *Hebræa*, *Chaldæica*, *Syriacæque* fundatum, me reperire potuisse fateor, uti in institutionibus ejus sequentibus patebit.

Lingua *Georgiana* propriè utuntur Christianæ legis cultores ii, qui *Mecreliam* seu *Iberiam*, quam *Georgiam*, olim *Colchidem* vocant; estque regio inter *mare Euxinum*, & *Caspium* interjecta, nec non *Caucasæis* montibus subjecta; *Georgiam* nonnulli appellatam fuisse autumant à *S. Georgio*, glorioso Christi martyre, istius regionis apostolo; linguam habent ex *Tartarica*, & *Armenica* compositam, characteribus tamen ab *Armenicis* oppidò differentem, de qua suo loco in sequentibus, ubi institutiones ejus producemus.

Georgiana lingua.

Tartarica lingua, universam *Tartariam magnam* occupat, quamvis innumeris idiotismis diversa, pro varia videlicet vicinorum Regum in eam irruptione, eisdemque subjugatione facta, quâ lingua quoque primæva variè corrupta in diversissimas linguas, in *Indias* usque propagatas abiit. Reges enim *Indostan*, sive *Mogor*, ex *Tartaria* transmigratores semper eam unicè ceu nati-

Lingua Tartarica.

Cap. IX. nativam tenere; quamvis ea post legem *Mahometis* in istud imperium introductam ex *Arabica* mistura linguæ non exiguam corruptionem passâ, à sinceritate sua deflexerit. Verùm de hisce consule *Haitonem Armenum* in libro de *Tartaria* regionibus, *Marcum Paulum Venetum*, & nostram *Chinam illustratam*, in quibus fusè de hisce egimus. Hodie *Tartari* utuntur adhuc veteri suâ linguâ, sed characteres, quos olim obtinuerant à sacerdotibus *Chaldeis*, qui primi in *Tartariam magnam* sub magno *Cham* Imperatore, fidem Christianam introduxerant, in hunc usque diem, quemadmodum in *China* nostra *illustrata* docuimus, conservant. Extat in nostro musæo ingens tabula, ex *China* ad me transmissa, quâ Rex, seu Imperator *Tartariae*, cum universum *Sinarum* regnum in quindecim regna divisum suo subiecisset dominio & jurisdictioni, sub duplici lingua *Tartarica*, & *Chinensi*, promulgationem legis Christianæ; templorum, seu ecclesiarum ritu Christiano extruendarum, liberrimam toti suo imperio, quo vastius orbis terrarum hodiè non continet, permissionem quàm clementissimè concedit. Et *Tartarica* quidem tabula, non aliis, quàm *Chaldaicis* characteribus, altera *Sinica*, eo fine inscripta fuit, ut in utroque imperio, & *Tartarico*, & *Sinico*, mentem Imperatoris quisque suâ linguâ intelligere possit. Characteres quidem *Chaldaicos* sine ulla difficultate legi, sen-

sum tamen *Tartaricum* sub ipsis latentem, ex linguæ imperitiâ penetrare non licuit; haud secus, ac si quis characteribus latinis scriberet cujuscunque alterius linguæ ignotæ idioma. Innumera hoc loco apponere possem ad hanc materiam pertinentia; verùm qui ea dilucidius nosse cupit, is *Chinam* nostram *Illustratam*, paulò antè citatam consulat.

Turcica lingua, tametsi multis variisque gentium confusionibus corrupta, tota tamen ex *Tartarica* lingua originem invenit. Certum enim est, & omnium geographorum historicorumque testimoniis comprobatum, *Turcas* primos omnium ex *Tartariae* regione, quam *Turcistan* ex septentrionalis plagæ regione, à quo & nomen obtinere, profectos, per *Mare Hircanum*, portas Caspicas penetrantes in citeriores *Armenia*, & *Asiae* minoris regiones innumerabili hominum multitudine irrumpentes, illud sui fecisse juris; & tandem quoque impiam *Mahometis* legem amplexos fuisse cum magno Christianæ Republicæ detrimento; *Turcis*que à Regione *Turcistan*, unde eruperant, impositum nomen in hunc usque diem reliquisse. Vide de hisce *Leonclavium*, *Jovium*, *Augustinum Curionem*, *Lambinum*, libris de origine *Turcarum*. Porrò linguam *Turcicam*, ex *Tartarica*, *Bosnica*, nec non *Arabica* commixtam, in ejus institutionibus secularis ostendimus.

Hayton Armenus. M. Paulus Venetus.

Edictum Regis Sinarum Tartarico-Sinico characteribus conscriptum.

SECTIO III.

De linguis *Europæ* primigeniis, earumque proprietatibus.

CAPUT I.

De lingua *Græcæ* origine.

Tempus haud dubiè perdam, si de argumento tam vasto, tam celebri, & antiquo novum quidpiam, in quo à magni ingenii viris jam à bis ferè mille annis, affatim defudatum fuit, adferre me posse *ἄνευ φωνῆς ἑπὶ* mihi persuasero. Tria itaque cumprimis consideranda occurrunt; primum est, linguæ *Græcæ* origo, & antiquitas; secundum, hujus linguæ excellentia & dignitas; tertium est propagatio, cultus, ejusque jam ruinæ vicinæ nova per viros doctos facta, instaurationio.

Lingua Græca una ex primigeniis: ejus dignitas & præstantia.

Ad primum quod attinet, nulli dubium esse debet, quin hæc una ex primogeniis linguis, post *Hebræam* filiaque ejus, meritò secundum inter omnes linguas locum possideat; verisimile enim est, post divisionem linguarum, à filiis *Japheth*, qui *Turris* ruinæ præsentibus adfuerunt in divisione gentium, hac lingua utique divino nutu beatæ eam in primam obviam regionem, quæ postea *Græcia* dicta fuit, translata fuisse, quæ quidem successu temporis tantos progressus fecit, quos fati in hunc usque diem mirari non possumus.

Et primum quidem hujus linguæ propagatorem fuisse *Ivan*, quem & alii *Ionem* vocant, filium *Japheth*, à cuius nomine *Ionia* postea *Græcia*, *Ionia* communi *Arabum*, *Hebræorum*, *Chaldeorum*que scriptorum testimonio dicta fuit; cui subscribit *Bibliander* in libro de linguarum proprietatibus; centum, inquit, historia sacra *Genesis* facit filios

Japheth, *Magog*, *Madai*, *Javan*, *Mosoch*, *Thyras*; nepotes verò fuisse ex *Gomerò*, *Ascenez*, *Riphat* & *Thogorma*; ex *Javan* autem *Elisa*, *Tharsis*, *Cethim* & *Dodanim*; ab hisce divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam, & familiam in nationibus suis. Ab *Ivane* itaque filio *Japheth* *Græcos* originem suam obtinuisse, *Hecatæus* apud *Strabonem* asserit; confirmat hæc *Plutarchus* in *Theseo*; de hoc igitur nemo dubitet. Secutus fuit *Ivani* successu temporis quidam nomine *Pelasgus*, qui occupata *Peloponneso* nomine ei indito à suo nomine *Pelasgiam* appellavit. Quis verò hic *Pelasgus* fuerit, paucis enodandum duxi. Dico itaque hunc unum fuisse ex domo *Heber*, qui dum felices in regnis occupandis secreta cognatorum *Javan*, nepotumque successus audiret, & ipse heroïco spiritu agitat, nomine *Phaleg* filii *Heber*, cui divisionis linguarum nomen impostum fuit, insignitus, sive frater *Phaleg*, sive nepos fuerit, perinde est, in *Peloponnesum* abiens, à suo nomine *Pelagiam* vocavit, quasi diceret פלגים id est, gentem *Phaleg*; quæ postea corrupta, *Pelasgia* dicta fuit, & populi *Pelasgæ*, id est, populares *Phaleg*, & *Pausanias*, lib. 8. de *Arcadicis* id haud obscure innuit: ubi dicit, venisse in *Arcadiam* hominem quendam *Pelasge* dictum, quem postea *Gorici* filium *Jovis*, & *Niobæ*, quæ idem juxta æquivoca *Xenophontis* sunt, ac *Noë*, & uxore *Rhea* prognatum; virum excellentem

Cap. I. tem nobili formâ præditum, ingenio & viribus pollentem, quem *Arcades* ex splendidis corporis, animique talentis impulsus in Ducem Regemque suum assumpserint, qui & eos, cum rudiores essent, nec ingenio, nec industriâ, ad humanam vitam commodè transigendam pollerent, ad politioris vitæ cultum traduxerit; unde memores be-

nefiorum à nomine ejus *Phalesge*, paulatim universam *Græciam Pelasgiam*, & incolas *Pelasgos* nominarent. Atque hi primi fuerunt, qui coloniam in *Italiam*, ubi *Aborigenes* & *Siccani* dominabantur, traduxerunt. Quæ omnia in *Latio nostro* de *Latini agri antiquitatibus* quàm amplissime profecuti sumus, ad quas lectorem remittimus.

CAPUT II.

De linguæ Græcæ dignitate & excellentia.

Cap. II. Sed jam de origine linguæ Græcæ satis prolocuti, pergamus ad secundum punctum linguæ Græcæ, quod est hujus linguæ dignitas, & excellentia, quæ ramos suos in tantam celsitudinem, amplitudinemque extendit, ut quotquot in orbe terrarum linguæ viguerunt unquam, sive elegantiam, sive dicendi splendorem, sive denique verborum, nominumque ubertatem spectes, hæc unica meritò palmam præripuerit. Quamvis autem primævi *Græci* corrupto jam ex aliis linguis barbaris idiomate usi fuerint, varia tamen, & ingeniosè excogitata carmina, variis nominibus in unum coagmentatis pangebant, quibus mores hominum miris farsicis cavillabantur; cujusmodi est sequens:

Οφρενα νε ασασ) ρινεγ καβρητξο
 ηνεοσ
 Σακιν ηρεισ) εφου λοπαδαερα
 ηδαη
 Ιμαλανα αβειφαρθου κιδεπακαη βλε
 πελαεοι
 Νυκίλαα Ιραασφάρον, ηυλατα
 γαιπλογοι
 Μειεγκνεξ απασαι ε σσλαβο πωσ
 λαβηλαη
 Δοξομαλα σοφοι ηηαεπισα).

Quos aliqui moderni sic vertunt, sed perperam:

*Siloni Capesones, vibrissa asperamenti
 Mantico barbicolæ ex terebro patinæ
 Planipedutique lucernitui suffarcinamicti
 Noctilentivori, noctidolostudii
 Pullipremopagii, sutelo captiotrica
 Rumigeraucupidæ, nugicanoiocrepi.*

Hosce secutus *Aristophanes* ex *Comædia latina Plauti*, græcis suis poematibus inseruit sequentia:

*Nugipolyloquides, argenti extenebronides
 Technoloquides, nummorum expalponides.*

Ubi vides vel unum nomen ex tribus aliis compositum; uti *Nugipolyloquides*, homines in nugas multam loquaces; argentum ex tenebris fodientes, dolosè loquentes, & nummos mira arte extorquentes. Utram autem talis fuerit in principio, non aulam dicere, cum scriptoribus ante bellum *Trojanum* creamus: quamvis plures existiment, *Linum*, *Orphea* & *Museam* post *Mosem*, multo ante *Ilii* exædium tempore existentes, hymnos suos de *Diis*, lingua *Græca* quàm elegantissimè scripsisse, quos etiamnum cum admiratione legimus; quos secuti sunt postea temporibus sequentibus *Demodocus*, *Phœnus*, *Epimenides Cretensis*, *Aristeus Proconnesius*, *Asboles*, *Centaurus*, *Isatis*, *Drimon*, *Orus Samiensis*, *Protenidas Atheniensis*, *Philammon*, *Thamire*, *Amphion*, *Oribantius Threacianensis*, *Syagrius*, *Dares Phryx*, quos omnes Græcos scriptores ante *Homerum* floruisse, *Solinus*, *Tatianus*, & *Sui-*

Scriptores Græci ante exædium Trojanum.

Linus, Orpheus, Museus.

Cap. II. & *Suidas* testantur; imò *Homerum* poëticam *Ilii* historiam ex quodam *Eueclo* & *Corinno*, quorum hic poëta heroicus, discipulus *Palamedis*, durante adhuc *Trojana* obsidione, historiam ejus conscripsit, quam multum *Homero* profuisse, *Suidas* asserit. Post hosce itaque surrexit *Homerus*, centum ferè annis post captum *Ilium*, divini ingenii venam tantò altiùs extulit poësi sanè admiranda, quantum ramos altiùs extollit inter viburna cypressus, de quo plura vide transacta in nostro *Latia*. Secutus hunc *Hesiodus*, aliique, qui *Gracam* linguam ingeniosis operibus egregiè promoverunt. Post hos secutus est *Herodotus*, primus historicorum parens, quo nullus aliorum historicorum veteres & inaccessas *Aegyptiorum*, *Babyloniorum*, *Medorum* & *Persarum* antiquitates scitiùs descripsit, si ei quidem fides habenda sit quam in enneade *Musarum Ionico* stylo posteritati reliquit historiæ; cujus exemplum secuti in *Atheniensium* polypædias orchestra successerunt in omni scientiarum genere coryphæi, *Socrates*, *Plato*, *Aristoteles*, universæ philosophiæ capita; in mathematicarum cultu, *Euclides*, *Archimedes*, *Apollonius Pergæus*; ex medicorum athenæo, *Hippocrates*, *Theophrastus*, *Galenus*; ex jurisconsultis, *Lycurgus*, *Solon*, *Critias*; ex historicis *Thucydides*, *Pausanias*, *Diodorus Siculus*; ex rhetoribus, *Demosthenes*, *Isocrates*, *Lucianus*, *Heliodorus*, aliique, uti & ex poëtis, quorum multitudo vix sub numerum cadit; qui omnes stylo Græco elegantissimo, & uberrimo commemoratas scientias, bonarumque artium studia promovère.

Sileo hic sanctorum Patrum, *Iustini*, *Athanasii*, *Cyrilli*, *Basilii*, *Chrysostomi*, *Epiphanii*, & *Gregoriorum* in proficien-

Hesiodus
& Euripides.

Herodotus.

Græci doctores.

dis stylo græco sanè pereleganti Chri-
stianæ fidei dogmatis æquitatem; in
interpretandis sacrarum literarum sensibus perspicaciam; in hæresibus extirpandis zelum, & constantiam; quorum quidem sacris, piisque laboribus actum est, ut per universam *Europam Græcæ* linguæ studium; uti in omnibus ardentissimum affectum excitavit, ita longe lateque diffusum innumeros mox invenerit hujus linguæ cultores. Cum enim id *Turcarum Mahumedanorumque* truculentiam, quæ *Graciam* destructis & templis, & gymnasiis, bibliothecisque exustis, invaserunt, illud mirum in modum debilitasset; non defuerunt tamen eximii viri, qui Republicæ literariæ bono impulsu, illud in *Italiam* primò, deinde in cæteras *Europæ* partes transplantarint, cujusmodi inter alios principales fuerunt *Bessarion* Card. *Emanuel Chrysoloras*, *Lascharis Byzantinus*, *Georgius Trapezuntius*, *Johannes Argyropylus*, *Chalcondylas*, qui beneficio principum, potissimum magnorum ducum *Hetruria*, (de quorum gestis vide nostram *Hetruriam*) advocati magnisque stipendiis adjuti, non solum scriptis suis *Italiam* illustrarunt: sed ex *Gracia* libris manuscriptis magno numero asportatis, animos literatorum vehementi desiderio eas in *Latinam* linguam transvertendi, accenderunt, quorum quidem studio accidit, ut considerato emolumento per totam *Europam* in omnibus passim scholis linguæ *Græcæ* studium publicè prælectione, innumeros in hunc usque diem excitaverint linguæ *Græcæ* asseclas, & propagatores, ita ut ut doctorum numero virorum hodie non accenseatur, qui *Gracam* linguam ignorarint. Sed hæc de *Græcæ* linguæ origine sufficiant.

Instauratores linguæ græcæ.

C A P U T II.

De linguæ Latinæ origine, antiquitate, corruptione, & restauratione.

Antiquitas linguæ Latinæ.

Latina lingua à *Latio* sic dicta, indigenæ verò *Latini*, sive *Aborigenes*, de cujus situ, & habitatoribus cum integro Tomo, quod **LATIUM**, sive *de Latini Agri antiquitatibus* inscripsimus, jam quàm amplissimè actum sit, supervacaneum esse ratus sum, ea hoc loco reiterare. Quare ad linguæ *Latinæ* originem & antiquitatem describendam, tanquam argumento nobis proposito propriam, calamum convertamus. Et primò quidem ad literas, & characteres quod attinet; non defuerunt *Plinio*, & *Solino* testibus, qui *Nicostratam*, sive *Carmeniam Euandri* matrem, characteres & *Latinam* linguam ex *Arcadia* in *Italiam* primò transtulisse, putarint. Alii ex *Phaliscorum* regione ab *Hercule* in *Latium* allatam arbitrantur. *Dionysius Halicarnassæus*, *Euandrum* ait ex *Arcadia* profugum hujus beneficii auctorem fuisse in *Italia*. Alii aliter rem narrant. Quicquid sit, nos posthabitis aliorum opinionibus, quid nobis videatur, & quomodo hujusmodi opinionum congeries concordanda sit, paulò fusiùs exponemus.

Cadmus & Phœnix Græcos literas docuerunt.

Cadmum, & *Phœnicem* ortu *Ægyptios* fuisse, *S. Hieronymus* testatur: *Temporibus*, inquit, *Josue*, *Cadmus* unà cum fratre suo *Phœnicæ Thebis* *Ægyptiorum*, unde oriundi erant, in *Syriam* profectos esse, & tempore *Othonielis* *Judicis* *Israëlitici* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam *Thebarum* *Ægyptiarum* *Thebas* *Bœotias* condidisse, relicta fratri *Phœnici* *Syriam*, quæ deinde ab ejus nomine *Phœnicæ* nomen obtinuit. *Ægyptias* itaque literas, quas in *Ægypto* à juven-

tute didicerat, *Græcis* communicavit; nam ut in linguæ *Coptæ* *Onomastico* docuimus, erat ingenium *Ægyptiorum* à natura ad omnia sua mysteriosis formis & significationibus obumbranda proclive, quemadmodum ex eorum mystico alphabeto patet; unde verisimile est *Misraim* *Chus* filium primum *Ægypti* Regem aut *Trismegistum* ejus consiliarium, notas ipsis literas, & characteres linguæ *Hebrææ*, in alias more ipsis solito, figuras ingeniosè excogitatas transformasse, uti in *Oedipo* fusè exposuimus, hos postea à *Cadmo*, tanquam singulare quidpiam, in *Græciam* allatos, juris communis fecisse, sunt enim pleræque literæ adeò *Græcis* similes, ut si octo exceperis, posteris temporibus 22 propriis adjunctas, exactâ similitudine in omnibus, *Græcis* respondeant. Verùm ad hoc demonstrandum, nihil requiri videtur, nisi ut utriusque alphabetum, quod in præcedentibus exhibuimus, consulas.

Aque hæc est differentia alphabetorum *Copti*, sive *Ægyptiaci*, & *Græci*; ex quo apparet, ab *Ægyptiis*, vel per *Cadmum*, vel etiam per *Inachum*, qui & *Phoroneus* dicitur, aut *Cres* à regno *Cretæ*, cujus primus Rex fuit, utrumque *Ægyptium*, ad *Græcos* translatos fuisse characteres; vixit autem *Inachus* post diluvium anno 2100. *Cadmus* verò post diluvium 2400 anno. Verùm de hisce in præcedentibus uberius.

Cum itaque *Græci* literas ab *Ægyptiis* acceperint, & *Latini* à *Græcis*, certè *Latinas* literas inde originem sumfisse quam clarissimè suo loco patebit.

De varia qualitate, vicissitudine, & augmento linguæ
Latinæ.

Varius
status Ita-
liæ varia-
vit lin-
guam La-
tinam.

Certum est, linguam Latinam ab initio non statim ad ultimam suam perfectionem pertigisse; quare hoc loco triplicem linguæ statum consideramus: priscum, Romanorum, & posterum mixtum. Priscam linguam vocamus, quæ tempore Pelasgorum, Euandri, Turni, Aborigenum in Latio; Romanam verò linguam vocamus, quæ paulò post consulatus Romani initium usque ad declinationem imperii Romani, ejusque monarchiæ ex Occidente in Orientem translatione, usque ad Gothorum adventum duravit; posteram, quæ à barbaris corrupta in varias dialectos, Italicam, Gallicam, Hispanicam, quæ sunt Latinæ linguæ filiæ, abiit; Latina solummodo inter doctos remanen-

te usque ad hæc tempora. Si itaque priscam consideremus, illa utique tempore Pelasgorum, Euandri, Turni, Fæuque à Romana lingua multum distitit, cujus argumento sunt versus & carmina sacerdotum Saliorum numinum; hæc enim teste Dionysio Halicarnassæo, vix, ac ne vix quidem suo tempore à quoquam intelligebantur, utpote quæ cum Græca & Latina Aborigenum commixta, legentibus inextricabilem difficultatem adferebat; idem de versibus deorum, & legibus regni à Numa Pompilio compositis, & promulgatis, quæ vix à posteris Romanis intelligebantur, & Tabule Rostrate, tempore Consulum in Capitolio Romano etiamnum superstes, inscriptio sat testatur.

TABULÆ ROSTRATÆ

Inscriptio prisca lingua Latina peracta.

Sed hanc nostram interpretationem genuinam esse, duo magnæ considerationis antiquitatum monumenta quàm luculentissimè demonstrant: quorum primum est Tabellæ Columnæ Rostratæ fragmentum, in Capitolio in hunc usque diem superstes,

ex quo vera horum numerorum ratio petenda est, quam ad majorem veritatis attestationem hîc apponendam duxi, cujus defectum Petrus Ciaccius supplevit in proprio de hujus columnæ interpretatione edito libello.

Cap. III.
Prima
lingua
Latinæ
corruptio.

bore veluti exulta Latina lingua ad perfectionis apicem pertigit. Verùm uti vicissitudo temporum incerta est, & instabilis, ita quoque tum ex monarchiæ, à Constantino in Orientem Byzantium translatae ingenti mutatione, tum ex inundatione barbarorum, Gothorum, Herulorum, Vandalorum, Hunnorum, Longobardorum in totam quasi Europam diffusa, dum Galliam, Hispaniam violenter irruunt, ex linguarum barbararum cum Latina, quæ principem locum in Italia, Gallia, Hispania

præ tenebat, commixtione, à sua prima puritate deflectens, Italicam, Gallicam, & Hispanicam peperit, Latinam linguam solummodò inter viros doctos remanente. Quomodo verò hæ linguæ inter se differant, in sequentibus patebit. Verùm cum multitudo doctorum, qui de lingua Latina scripserunt, vix sub numerum cadat, ad eos lectorem remittimus; nostrum erat, originem ejus, propagationem & corruptionem hinc pro nobis proposito argumento paucis demonstrare.

CAPUT IV.

De linguæ Germanicæ origine, propagatione, & corruptione.

Nulli dubium esse debet, Germanos ab Ascanæ filio Japheth, qui in divisione gentium in septentrionales partes se receperat, denominatos fuisse, & unanimi Hebræorum opinione stabilitur, qui in hunc usque diem, Germaniam אשכנז, & indigenas אשכנזים Aschenazim, vocant, uti pluribus testatur in sua Thibbe Rab. Elias, ubi se Askenazi vocat, id est, ortu Germanum; quoniam verò Tuiscon pronepos Noë unà cum Askenez, divisis dominiorum juribus hanc terrarum portionem vastissimam primò inhabitabant, hinc ab ejus nomine Germania, Tuisconia, seu Theutonia, & Germani Teutones, in hunc usque diem appellati fuerunt; à robore verò & Martio spiritu, quo vigeant, Germani, id est, Garmanti, quasi diceret, totos viros, vel Allemi, id est, omnes viri, etymon vocis sortiti sunt, de quibus vide Bibliandrum, Trithemium, Aventinum, Germanos scriptores.

Lingua Germanica Imperialis.

Hodie ad tantam perfectionem Imperatorum cultu exaltata fuit, ut sive ubertatem, & copiam, sive elegantiam,

& in rebus genuinè exprimendis aptitudinem spectes nulli alteri linguæ cedere videatur, idque innumeri auctores, Theologi, Historici, Physici, Chymici, Medici, Mathematici, Poætæ, Oratores qui omnis generis artes, & scientias, linguam Germanicam excultas publicæ luci dederunt, apprimè testantur. Ad dialectos ejus, quod attinet, illæ in Germania adèò differentes sunt, torque inveniuntur, quot differentes provinciæ, & regna in ea inveniuntur, quod & Italiæ, Gallie, & Hispaniæ usu venit.

Filiæ autem, quas peperit, sunt Belgica; Anglica, Scotica, Danica, Suecica. Belgica & Hollandica communicat cum proximis Colonensibus, & Westphalis. Anglica originem suam sumpsit à Saxonibus, qui expulsis Vallis insulam occuparunt, Saxoniam in Wallicam veterem substitutâ: unde & in hunc diem Anglo-Saxones dicuntur: vide de hisce Bedam. Totus denique Septentrio linguæ Germanicæ usum recipit, qui tamen successu temporis ita deflexit, ut vix tamen, nisi frequenti usu & consuetudine se mutuò intelligant. Sed de hisce suo loco.

Lingua Hollandica filia Germanicæ adèò hodiè dilatarata fuit, ut vel in ultimis

Aschenaz
Germania
niz. Aschenazim
Germani.

Garmanti
Allemi.

Germanica lingua cultus.

Mixtura
lingua
Germanicæ cum
aliis.

Cap. IV.
Lingua
Batavica.

mis finibus terræ, quin & in meditullio *Indiarum*, *Batavia* nova, quam Geographi *Java* vocant, non audias nisi linguâ *Germano-Batavica* loquentes, quæ procul dubio successu temporum, barbararum hujusmodi regionum linguis commixta, novas semper & novas spurias parturiet. Constat lingua *Germanica* tot ac tantis monosyllabis, ut nonnullas integras periodos non nisi monosyllabis vocabulis congestas proferre soleat, v. g. *Ich wil mit dir nach haus gehn/wo ich mit dir reden wil/weil ich jetzt kein zeit hab*: & similia. Constat & polysyllabis vocibus verborum nominumque, quàm elegantissimè contextis, quæ quidem nulli nisi dictæ linguæ peritis patent. Verùm de elementis, articulis nominum, pronomini busque suo loco amplius.

Cæterùm cæteræ linguæ ex *Germanica*, tantò majorem corruptionem passæ sunt, quantò magis ad Septentrionem accesserunt, *Anglica*, & *Scotica*, uti & *Belgica* ex vicina *Gallia*, plurima verba *Gallica* suæ inseruerunt, adeoque ex *Gallica*, & *Germanica* compositæ videntur, radicali tamen *Germanico* semper retento. *Danica*, *Nortvegica*, *Suecica* adedè deflexerunt, à materna indole, ut vix intelligantur, uti suo loco ostenderur. Est & in Septentrione lingua, quam *Runicam* vocant, & verbis, & characteribus differens; de qua pariter in sequentibus.

Linguam *Boëmicam* in meditullio *Germaniæ* usurpatam, *Sclavonicæ* linguæ filiam esse, uti & *Polonicam*, & *Moscoviticam*, non est quod memorem, utpote ex *Dalmatia* illuc introductam: cum omnibus hujusmodi regiones notæ sint, eorumque idioma, instituta, & mores passim explicentur à Geographis; una sanè consideratione digna occurrit *Hungaria*, quæ tamen inter dictas regiones medium ferè locum, situmque obtineat, linguâ tamen ab omni-

bus diversissima utitur. Quod ut explicetur; dico *Hungaricam* linguam prorsus esse *Geticam*, seu *Scythicam*, quod innuere videtur *Matthias Michou* in suis de regionibus Septentrionalibus commentariis: *Jubres*, seu *Jubri*, de *Jubra* terra *Scythiæ* Septentrionalissima juxta ac frigidissima, utpote ad *Mare glaciale* sita, 500 milliar. Germanicorum à *Moscu* *Moscoviæ* metropoli distans, descenderunt, & invenerunt terram planam ad Meridiem in regionem *Gotthorum* in *Scythia*, ubi modò *Tartari Zavalenses* degunt, qui postea dum *Attila Hunnorum*, & *Pannoniæ* Rex ingentes exercitus ad intentam expeditionem cogeret, & hi è sede sua moventes, ad ripam *Danubii* confederunt; & cum tota *Pannonia Sclavorum* jurisdictioni subesset, *Jubri* bello moto post abitum *Attilæ Sclavos* omnes ferè trucidarunt, terramque in hunc usque diem possederunt, reliquis *Sclavis* in finibus *Pannoniæ* regiones inhabitantibus. Itaque *Jubri* à regione *Scythiæ* sic dicti, de qua oriundi exierunt, nominati sunt, quos postea *Sclavi Hugros*, & vicinæ nationes *Hungaros* vocarunt; unde profectò diversitas linguæ *Hungaricæ* luculenter patet, quam *Hugri Scythæ* secum, tanquam vernaculam, & nulli alteri permixtam ex *Tartaria* in *Hungariam* transtulère, in hunc usque diem durantem. Si quis verò meliorem *Hungarorum* originem ostenderit, huic non difficulter subscribemus. Termini verò *Hungariæ* nec non linguarum diversitas à *Georgio Vernero lib. de Aquis mineralibus Hungariæ* sic describuntur. *Pannoniæ* appellatione non eam tantùm comprehendo *Danubii* ripam, cum qua ea, quæ dicta est secunda *Pannonia*, ab *Arabone* fluvio, qui *Ptolemæo* est *Narabo*, nunc vulgò *Raba*, ad *Savum* excurrit; sed quicquid præterea *Hungari* in altera *Danubii* ripa tenent, quod quidem latissimè patet. Tener enim totam *Jazygum Metanastarum*

Cap. IV. rum regionem, quam *Ptolemæus* fluminibus *Danubio*, *Tibisco*, ac montibus *Sarmaticis* finit. Sunt autem montes *Sarmatici*, qui *Hungaros* à *Rutenis*, *Polonis*, *Moravis*, *Silesiis*, & eâ *Austriæ* parte, quæ citra *Danubium* est, dirimunt. Ad quos pertinet *Carpathus*, ita ut jam vulgata appellatione, omnis tractus *Sarmaticorum* montium *Carpathus* vocetur, quanquam mihi *Ptolemæi* descriptionem intuenti, *Carpathus* iisdem, quibus *Dacia* finibus videtur terminari. Porro extat nunc quoque *Fazygum* natio inter *Hungaros*, quos ipsi voce decurtatâ *Faz* vocant, ac retinent iisdem etiam linguam suam avitam, & particularem, *Hungaricæ* dissimillimam, atque eas sedes, quas *Plinii* descriptione quondam tenuerunt, nimirum campos, & plana, *Dacis*, ut idem ait, pul-

sis ad *Patissum* amnem, quem ego de Sect. III. tractâ primâ syllabâ *Tissum*, vel, ut nunc vulgò vocant, *Tizam* accipio. Is verò *Tibiscus* est *Ptolemæo*, limes veteris *Daciæ*, cujus cultissima pars est *Transsylvania*, provincia multis habitatoribus frequens. Nam eam & *Germani*, quos appellant *Saxonas*, & *Hungari*, & *Hungarorum* antiquissimi dicti *Siculi*, qui linguâ suâ sunt *Zekbeli*, & ad hujus imitationem à quibusdam vocantur *Ceculi*, incolunt, ut omittam pervetustas *Romanorum* reliquias *Valachos*, qui frequentes ibidem vicos, & pagos habent: potiuntur tamen rerum *Hungari*, & penes eos imperium est: eoque fit, ut *Transylvani* quoque *Hungarorum* nomine censeantur. Verùm de elementis hujus linguæ in II Tomo *Atlantis Polyglossi*.

CAPUT V.

De intimis Septentrionalium regionum linguis.

Cap. V. **S**eptentrionalis mundi pars, quam Geographi *Scandiam*, sive *Scandinaviam* vocant, in varias regiones dividitur, ut sunt *Finlandia*, *Suecia*, *Lappia*, *Scricfinnia*, *Finnarchia*, *Norvegia*, *Gothia*. *Finlandia* ex Oriente confinis est *Moscoviæ*; ex Occidente *Sueciæ*; ex Septentrione *Scricfinniam*, & *Lappiam*; ex Meridie *Livoniam* respicit, & à *Suecia* distinguitur *Sinu Bodnico*; à *Finlandia*, cujus metropolis *Viburgum* est, & ex parte Orientali habet emporium *Moscoviticæ* jurisdictionis *Michael archangelo* dictum toto septentrione celeberrimum: & Germanicè *Scinland* dicitur, id est pulchra regio; & hæc regio linguam ex *Suecica* & *Moscovitica* compositam tenet. *Scricfinnia* inter *Lappiam* & *Finnarchiam* media est; incolæ *Scricfinni* dicuntur, à calceis ligneis, chalybeata lamina suffultis, quibus celerimo motu per glaciales, & nive induratos campos, flumina, lacusque con-

gelatos ex uno loco in alterum promoventur, & apud *Batavos*, *Belgas*que passim *Schickshoe* vocantur; linguâ utuntur *Germanica*, corruptissima tamen. *Finnarchia*, quasi diceres, *Scinmarc*/ex Oriente respicit *Lappiam*; ex Occidente *Oceanum Septentrionalem*, cujus metropolis est *Nortcap*, estque ultimus terminus habitati Septentrionis; *Norvegiam* respicit ex Meridie; à Septentrione *Veigaz* fretum, & *Novam Zemblam*. *Norvegia*, quasi diceres, *Nortweg*/id est, *Via Septentrionis*, *Daniæ* Regis jurisdictioni subest, ejusque metropolis olim *Nidrosia*, *Trunden* vulgò, sedes episcopalis, totius Septentrionis domicilium erat, uti splendida ecclesiæ adhuc ibidem superstitis vestigia fat ostendunt: hodiè *Bergen* totius Septentrionis nobilissimum emporium in *Norvegia*, celebris urbs est; & respicit ex Septentrione *Finnarchiam*; ex Oriente *Sueciam*; ex Occasu *Oceanum*; ex Meri-

Situs harrum regionum.

Finlandia.

Scricfinnia.

Finnarchia.

Norvegia.

Cap. V. Meridie, interfluo mari *Daniam*, & *Gothiam*. *Suecia* nobilissimum regnum, & rerum gestarum gloria celeberrimum, à Septentrione *Lappiam*; ex Ortu *Sinum Bodnicum*; ex Meridie *Mare Balticum*; ex Occasu *Gothiam*. Atque omnes hæ vastissimæ regiones idiomate utuntur ex *Danico*, *Suecico*, *Anglico* aded corrupto, ut vix à *Germanis* intelligi possint.

Cæterum ex aliquibus hisce regionibus pleræque perpetuo damnatæ gelu, nec frumentum, neque fructus ferunt, neque pecoribus alendis aptæ, solo aquæ potu, & piscibus sole exsiccatis, vivunt; exceptis iis partibus, in quibus aliunde panis, vinum, cerevisia, & carnes infumatæ advehuntur. Pecuniam non habent, sed sola commutatione pellium, pisciumque, mercimonia sua exercent.

Rangiferi
si jumenta,
cervorum
forma.

Habent in *Lappia* certum cervorum genus, quos *Rangiferos* vocant, quibus loco equorum, asinorum, boumque

utuntur, & uti velocissimo cursu pol-
lent, ita quoque trahis alligati longissi-
ma itinera brevissimo tempore confi-
ciunt. In nonnullis quoque locis non
desunt urfi prægrandes, & albo pilo
præditi; item vulpes, & lynces; cæ-
tera animalia domestica ob frigiditatis
atrocitatem, ibidem subsistere non
possunt; de quibus lege *Itineraria* va-
riorum; *Olaum Magnum*, in multis ta-
men suspectæ fidei. Scripsit de hisce,
dum hæc scribo, librum de Septen-
trionalium partium natura & proprie-
tate, *Franciscus Neri* Italus, *Raven-
nas*, Sacerdos religione & zelo anima-
rum conspicuus, amicus inter paucos
singularis, qui *Sueciam*, *Daniam*, *Nor-
vegiam*, *Lappiam*, *Finnmarchiam* usque ad
ultimum habitati Septentrionis termi-
num, *Nordcap* dictum, ipsemet quàm
curiosissimè lustravit, & quæ observa-
vit, publicæ luci tradidit. Verùm de
hisce fufus in sequentibus.

CAPUT VI.

De lingua Illyrica, Dalmatica, Slavonica, ejusque
filiabus.

Cap. VI. *Illyris*, hodiè *Slavonia*, vel *Dalmatia*, antiquitus *Thracia*, à *Thyras* nepote *Japheth* dicta, qui primus hujus regionis possessor fuit; quamvis nonnulli *Elisan* fratrem ipsius primum hujus regionis colorem, ex vicina *Græcia* huc motum fuisse existiment. Nos ex *Rabbinorum* sententia, *Thraciam*, à *Thyras*, quasi diceret *Thyraciam*, etymon suum sumpsisse, verisimiliùs credimus. Qualisnam lingua illa à *Thyras* in *Thraciam* traducta fuerit, difficile est conjicere. Hoc constat, hanc posteris temporibus post *Christum* ex *Græco*, *Latino-Italico*, imò & *Germanico* idiomate, tandem in propriam, & naturalem linguam, ab omnibus differentem degenerasse. Habet tamen complures dialectos, diversis nationibus proprias;

& quamvis hodiè, quæ olim *Thracia*, vel *Zernia* dicebatur, in innumeras regiones divisa sit, unâ tamen hac linguâ utuntur omnes regiones sub *Thracia*, sive *Illyria* comprehensæ; cujusmodi sunt *Zervi*, *Dalmatæ*, *Bosni*, *Croatæ*, *Rasci*, *Valdavi*, *Walachi*, *Podoli*, *Daci*, & coloniarum *Boëmorum*, *Moravorum*, *Polonorum*, & *Moscovitarum*; de quibus *Bibliander*. Vide de hisce quàm copiosissimè tractantes, *Gesnerum*, *Sigismundum ab Herberstein*, *Matthiam Michou* Polonum, & Boëmum scriptorem *Sigismundum Gelenium*.

Illyricæ
linguæ di-
alæti.

Ex hisce patet, linguam *Illyricam*, sive *Sclavonicam*, *Boëmicam*, *Polonicam*, *Lithvanicam*, *Moscoviticam*, & quæ in aula Constantinopolitana maxime in usu est, unam & eandem esse linguam, solum.

Cap. VI. solummodò diversis, pro conditione diversarum regionum, dialectis corruptam, utpote quæ omnibus cæteris linguis communem corruptionis sortem, cum tempore subiit. Sed relictis hisce, ad literas & characteres explicandos progrediamur.

Alphabetum Illyricæ linguæ.

Duplex *Illyrici* habent alphabetum literarum iis propriarum, queis in libris conscribendis utuntur. Prius, exceptis aliquibus, *Græcorum* alphabeto ita simile, ut vix sit litera, quæ non *Græcum* quid sapiat, & hoc dicitur à *Cyrillo* epi-

scopo *Velegradensi* compositum; alte- Sect. III. rum *Divo Hieronymo* attribuitur; de quo *Bibliander*: verùm de hisce vide amplissime actum in sequenti libro, de principiis linguæ *Illyricæ*, alphabetisque variis quibus utuntur *Dalmatæ*. Nihil porò restat, nisi ut ad meliorem lectoris instructionem, apponamus chronologiam annorum post diluvium, ut quo tempore quisque ex citatis hucusque auctoribus *Hebræis, Græcis, Latinis*, vixerit, innotescat.

TABULA CHRONOLOGICA

Annorum post diluvium, quæ linguarum ortus, & incrementum exponitur.

Anno mundi. 1656.	Diluvium.
Pass diluvium anno 1984.	Divisio linguarum. <i>Abraham</i> . <i>Cres Rex Cretæ</i> . Incendium Sodomiticum. Regnum <i>Sicyonium</i> in <i>Græcia</i> . Regnum <i>Argidorum</i> . Regnum <i>Assyriorum</i> . Regnum <i>Ægyptiorum</i> . <i>Trismegistus</i> .
2006.	<i>Noë</i> moritur, sub quo jam orbis inhabitabatur, urbes condebantur. <i>Inachus</i> , <i>Phoroneus Argidorum</i> Reges.
2158.	<i>Sem</i> moritur. Tribus <i>Israël</i> dominantur. Deorum regnum fabulosum.
2373.	<i>Mosès</i> nascitur. <i>Amenophis Rex Ægyptiorum</i> . <i>Cecrops Rex Atheniensis</i> . Linguæ <i>Græcæ</i> initium.
2493.	<i>Mosès</i> moritur. <i>Josue</i> , & <i>Judices</i> . <i>Cadmus</i> , <i>Phœnix</i> , <i>Orpheus</i> .
2600.	<i>Debora</i> prophetissa <i>Judææ</i> . <i>Picus Saturni</i> filius. <i>Ilium</i> conditur. <i>Sicani</i> , <i>Latii</i> , <i>Aborigines</i> .
2700.	<i>Gedeon</i> , & cæteri <i>Judices</i> . <i>Faunus Rex</i> . <i>Tyrus</i> conditur. <i>Pelasgorum</i> in <i>Italiam</i> expeditio, & lingua <i>Græca</i> commixta <i>Latina</i> . <i>Sicani</i> , & <i>Aborigines</i> expelluntur ex <i>Italia</i> .
2800.	<i>Judices</i> . <i>Jephte</i> filia mactatur. <i>Heli</i> nascitur. Incendium <i>Trojanum</i> . <i>Aeneas</i> . <i>Turnus</i> . <i>Lucumones</i> in <i>Hetruria</i> . <i>Sampson</i> apud <i>Philistæos</i> .
2900.	Reges <i>Hebræi</i> . <i>Saul</i> , <i>David</i> , & cæteri. <i>Samuel</i> obiit. <i>Homerus</i> nascitur, anno mundi 2960. & non longè post <i>Hesiodus</i> . Templum <i>Salomonis</i> absolutum. Cultus linguæ <i>Græcæ</i> .
3000.	Reges <i>Judææ</i> . <i>Achab</i> . Regni <i>Assyriorum</i> finis sub <i>Sardanapalo</i> . <i>Jonas</i> prædicavit <i>Ninivitis</i> . Reges <i>Albæ</i> . <i>Elias</i> 3079. <i>Helisæus</i> . <i>Carthago</i> conditur 3098. Lingua <i>Phœnicia</i> in <i>Africa</i> viget.
3100.	Reges <i>Judææ</i> & <i>Israël</i> . <i>Persarum</i> regnum sub <i>Cyro</i> , & <i>Babylon</i> sub <i>Chaldæis</i> Regibus.
3200.	Reges <i>Judææ</i> , & <i>Israël</i> . Captivitas <i>Hebræorum</i> in <i>Babylone</i> . <i>Olympiadum</i> initium anno 3208. <i>Romulus</i> nascitur 3214. <i>Roma</i> condita 3230.

- C.VII. 3300. Transmigratio Babylonica. *Nabuchodonosor. Daniel. Abæ excidium. Sect. III.*
Thales Milefius. Stefichorus. Græcæ linguæ studium promovetur.
3400. *Salathiel. Zorobabel. Finis servitutis Babylonicæ, 70 annorum, 3446.*
Darius. Cyrus. Tarquinius Superbus. Consules Romani 3473. Pher-
cydes Pythagoræ præceptor. Poëtæ veteres. Æschylus. Pindarus. Ana-
xagoras. Linguæ Latine rudiras.
3500. *Xerxes. Furius Camillus. Vejorum obsidio. Roma capta à Gallis. Hero-*
dotus nascitur 3501. Thucydides. Socrates nascitur 3515. Plato. Me-
lissus. Simonides. Empedocles. Diogenes Cynicus. Aristoteles nascitur
3565. Alexander Magnus nascitur 3595. Darius. Demosthenes. Calip-
pus. Demetrius Phalereus.
3600. *Alexander Magnus moritur 3625. Regnum Ægyptium Ptolemæorum.*
Scipio Africanus. Incipit cultura linguæ Latine.
3700. *Ennius poëta nascitur 3712. Terentius. Archimedes. Hannibal. Cannen-*
sis pugna 3707.
3800. *Machabæi pro fide trucidati. Judas. Machabæus bella gerit. Pacu-*
vius. Plotius Gallus, primus legit Rhetoricam in lingua Latina.
Accius poëta. Lucretius. Marius & Sylla. Bella civilia. Cicero, & Cn.
Pompejus nascitur.
3900. *Joseph, Joachim, Anna, beatissima Deipara nascitur. JESUS Christus fi-*
lius DEI anno 3984. Bellum Triumvirorum. M. Tullius Cicero. Ju-
lius Cesar, & Monarchia Romanorum Cæsarum. Ovidius. Hora-
tius. Virgilius florent. Cultus latine linguæ magno incremento prop-
agatur.

Anno Christi. Ab anno primo usque ad 100. florent *Tibullus, Catullus, Propertius, Dionysius Halicarnassensis. Philo, Orofius, Lucanus, Cornelius Tacitus, Valerius Flaccus, Juvenalis, Martialis, Plinius, Pedianus, poëtæ, sub Augusto usque ad Trajanum.*

Ab Anno Christi 100 usque ad 200. sub *Trajano, Adriano, Antonino, &c.* usque ad *Severum* floruerunt, *Plutarchus, Pausanias, Favorinus, Ptolemæus, Galenus, Justinus Martyr, Arrianus, Max. Tyrius, Lucianus, Athenæus, Apulejus, Gallus.*

Ab anno 200 usque ad 300. sub Imperatore *Caracalla* usque ad *Diocletianum* florere *Philostratus, Appianus, Castiodorus, Plotinus, Censorinus, Porphyrius, Lampridius, Tertullianus.*

Ab anno Christi 300 ad usque 400. *Constantinus Magnus, & Christianæ religionis propagator, florere Juvenecus Presbyter, Libanius, Themistius, Claudianus, Ausonius, Synesius;*

S.S. Patres *Eusebius Cæsariensis, Athanasius, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Ambrosius, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus.*

Ab anno 400 usque ad 500. imperium Romanum ex Occidente in Orientem translatum, Barbarorum invasio; atque huc usque *Latina* lingua pura in *Italia* viguit, sed à *Gothis, Alanis, Vandalis, Hunnis, Longobardis* corrupta in varia idiognata *Italicam, Gallicam, Hispanicam,* aliasque degeneravit, *Latina* lingua solummodo inter literatos permanfit. Sed hisce fat & in genere quidem expositis, jam ad IV. Librum, præcipuum hujus operis argumentum progrediamur, in quo linguas & idiognata ex primæva illa rerum confusione in ordinem redigere nobis propositum est. DEUS O. M. Spiritus sancti *πνεῦμα ἁγίου* gratia ausibus nostris adfit.

Cap. VI. Verum antequam opus *Atlantis polyglossi* arduum ordiamur, hoc loco celebrem illam de universali lingua quaestionem examinabimus; & deinde nostram de universali lingua intentionem in curiosi lectoris gratiam apponemus. Sect. III.

CAPUT VII.

Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem quandam linguam constituendam.

C. VII. Complures varia quadam persuasione delusi primævarum linguarum radices constitui & assignari posse, ex quibus universalis lingua confici possit, etiamnum credidere. Cum itaque à multis ea de re consultus fuerim, potissimum à *Ferdinando III.* Imperatore Meccenate munificentissimo, qui uti in aliis ita & de hoc clientis sui iudicium more solito experiri non fuit dedignatus: (nam quid de hoc proposito universalis linguæ argumento sentirem, sibi exponi præcepit:) utique Cæsareo perculsus imperio, ut laudabili Cæsaris curiositati quovis modo satisfacere, à primis principiis propositum mihi dubium, singulari studio & diligentia adhibita, enodandum censui. Sed vix dum coeperam, cum ecce, ut verum fatear, idem mihi accidisse videtur, quod typhietæ, qui plura librorum folia, compositione peracta, jam typis prælo destinata in præmptu habet. Verum nescio quo casu dissolutis ligaminibus typi sparsim per terram dissipati, nullum prorsus veri sensus vestigium relinquunt, neque ad pristinam formam prototypi jam perditum reduci queunt. Pari prorsus modo accidit in infinita illa prope linguarum & idiomatum multitudine & varietate, quæ ab origine mundi hucusque ob inaccessam antiquitatis vetustatem, ob tot imperiorum mutationes, tot populorum diversorum commixtionem, inter tot denique rerum humanarum vicissitudines & corruptelas expositæ fuerunt, ut proinde minimè fieri posse existimem,

aut fundamentum omnibus linguis commune reperiri posse, credam. Quot enim in lingua *Chaldaïca, Syriaca, Arabica & Æthiopica* verba occurrunt, quæ nullam prorsus ad primariam linguam quam nos *Hebræam* esse determinavimus, (exceptis iis quæ ab ea demanarunt) similitudinem obtinent? totoque ut ajunt cælo differunt? Quis rogo vel unicum verbum in lingua *Hebræa* cæterisque reperiet? quod ad linguam *Græcam*, ne dicam *Latinam* aliquam affinitatem habeat? si verò nonnullæ voces occurrerint, quæ tamen si quoad sonum quandam similitudinem polliceantur, illæ significatione tamen prorsus contrarium exhibeant. Hac itaque diligentia præmissa, & combinatoriæ artis amussa applicata, dico temerarium, ne dicam stolidum eorum esse tentamentum, qui in hoc negotio adeo arduo & viribus humanis superiori aliquid se præstare posse præsumptuosius credunt. Desinant itaque hujusmodi imperiti rerum indagatores piscari in aëre ranas, quæ sine alis volare censent. *Sisyphi* saxum volvant, atque inutili labore revolvant, omnemque humanam in hisce explorandis industriam vanam irritamque se comperturos certo sibi persuadeant. Horum numero jungi possunt omnes ii qui linguam *Germanicam*, aut quamvis aliam ex *Hebræicis* verbis vocibusque constitutam demonstrare se posse existimant. Quos inter meritò primum locum obtinet *Goropius Becanus*, qui *Belgicam* linguam libro integro primævam illam veramque *Hebræorum* linguam

C VII. quam aut saltem mediâtè ab ea derivatam conatur demonstrare; miratum equidem virum cæteroquin eruditissimum, in re adeò ludicra, rot bonos dies horasque consumpsisse. Quis enim nescit, in omnibus pene linguis nonnullas voces *Hebræis* quoad sonum similes reperiri, quarum tamen genuinam significationem ut exprimat dici vix potest, quam violenter quam coactè, ut quoad sensum *Hebrææ* respondeant, detorquere conetur. Et certe mihi persuadeo virum judicio pollentem difficultates occurrentes non potuisse non prævidisse. Ut proinde ne ejus existimationi nonnullo præjudicio esse videar, eum non tam veritate convictum, id sensisse, quam ingenii luxuriantis æstu abreptum ad sagacitatem subtilitatemque ingenii ostentandam similia effutiisse arbitrer.

Sed hisce jam satis expositis, restat ut hoc modo alium universalis linguæ modum describam, qui ad Cæsaris postulationem noviter detectus fuit: & dicitur *Polygraphia universalis*, qua quisque tamen non nisi vernacula lingua

instructus, cum omnibus tamen populis & nationibus, per literas reciproco commercio, mentem suam aperire posse demonstratur, quod & jam dudum ad multorum sollicitationem non nisi paucis tantum exemplaribus impressis publici juris fecimus. Est verè universalis methodus qua quis suam alteri intentionem quacumque lingua communicare possit; fateor sane illud ab omnibus antequam in lucem ederetur velut incredibile & quasi *αδύποτον* habitum fuisse. Sed edito jam opere, postquam in praxin id redegerunt multi ex magnatibus, tum enimvero illud non dicam *αδύποτον*, sed vel maximè facile compererunt. Quo cum primis relexandi animi causa *Ferdinandus III. Cæsar & Leopoldus Guilielmus* Archidux usi fuerunt; uti in fronte *Polygraphiæ*, ex litera ad lectorem datâ contestata rei veritas demonstratur. Quin & *Alexander VII.* glor. mem. summus Pontifex comperta veritate adeo ipsi arrisit artificium; ut inventori annuæ pensionis minerval assignare non sit dedignatus.

C O N C L U S I O.

HOrrendos tandem cataclysmi fluctus eluctati invisam stupendamque mundi catastrophem, ob enormia filiorum hominum vindice DEO illatam cum tremore conspeximus, qua finita ex monte *Ararat* in submontanos campos, itinere directo, tandem in terram *Sennaar* appulimus. *Turrim*, ejusque portentosam fabricam dimensi uti intercurrente linguarum confusione imperfectam incompletamque reliquimus; ita quoque ex confuso sermonum commercio, novorum semper novorumque idiomatum argumentum exortum; mirè ad id prosequendum, animum meum sollicitavit. Verum cum id primi hujus tomii limites longè excedere videretur, operæ pretium me facturum existimavi, si in auxiliarem adminiculationem, *Atlantem* adsciscerem, ut is Geocosmo universi orbis terrarum linguis conspicuo humeris suppositis virium mearum imbecillitatem, ea qua fieri posset industria sublevaret. Quod tandem aspirante divini Numinis gratia accidit, eo modo, quo lector in futuris, suo tempore, duobus Tomis in 72 linguarum, juxta 72 tribus trium filiorum *Noë* disparatissima genera divisus peractum videbit. Vale lector & si in hisce quidpiam admiratione dignum occurrerit, id unicè D. O. M. qui solus infantium linguas facit esse disertas, adscribas velim.

Laus DEO Virginiq̄ MATRI.

I N D E X R E R U M,

in hoc opere contentarum : in quo

Numerus paginam denotat, *a* columnam priorem, *b* posteriorem.

- A.
- Bimelech Rex apud Palæstinos tempore Abrahami. 44. a, b.
- Aborigines 216. expelluntur ex Italia. ibid.
- Abrahamus natus anno regni Nini. 43. 104. b. 105. a. anno vitæ patris sui. 60. 105. a. 106. 113. a. ex ejus semine qui populi prodierunt. 120. b.
- Abubacer de prava opinione, quæ fuit Zabæorum. 134. b.
- Abydenus de lapsu Turris. 110. b.
- Abyssina lingua. 132. a.
- Accius Poëta. 217.
- Achab. 216.
- Achad Hieronymo Edeffa. 117. a.
- Adamus primus hominum. 146. b. five primus animantibus nomina imposuit. 147. a. 165. a. omnium purorum hominum perfectissimus, & scientissimus. 162. a. infusum concreatamque scientiam habuit. ibid. b. linguam habuit pariter sibi infusam. ibid. ejus theologia. ibid. physiologia. 163. a. omniscius. 162. a. 163. b. ejus instructor Angelus. 164. a. eum ex luna prodisse fuit Zabæorum traditio. 35. b. 134. a.
- Adonis vide Osiris.
- Adris arabicè & græcè Hermes Trismegistus dicitur Ægyptiorum Thoyth. 82. b.
- Ægyptiaca lingua. Vide Coptica. Ejus primitus. 152. a.
- Ægyptiæ regni initium. 112. b.
- Ægyptiarum literarum primæva fabrica & institutio. 177 & seqq.
- Ægyptii Simiæ Babyloniorum in obeliscis erigendis. 65. a. credebant primos homines in Ægypto natos. 135. b. & ex quâ causâ. ibid. monachi sequebantur hieroglyphicam doctrinam veterum Ægyptiorum. 172. b.
- Ægyptus non fuit habitata ante divisionem & confusionem linguarum. 113. b. Primorum hominum genetrix secundum Ægyptios. 135. b. A primo Rege Misraim dicta. 203. a.
- Ælamitica lingua. Vide Persica.
- Æmilius Scaurus in suâ aedilitate extruxit apud Romanos theatrum 360 columnis conspiciuum. 90. b.
- Æneas. 216.
- Æolica dialectus linguæ Græcæ. 131. a.
- Ære Colossi Solis quot camelis onerati fuerint. 88. b. 89. a, b. 90. a.
- Æris benignitas requisita ad bonitatem regionis. 17. a.
- Æschylus. 217.
- Æthiopes primos homines in Æthiopia veluti in medio terrarum natos asserabant, & ex quâ causâ. 135. b.
- Æthiopia primorum hominum genetrix, secundum Æthiopes. ibid. ejus descriptio. 199. a. antiquitas. ibid. b. colani primi quoniam. 200. a.
- Æthiopica lingua ex Hebræa. 131. a. 200. b. à qua differt characteribus & modo scribendi. ibid.
- Æthiopicum alphabetum diversissimum ab Hebraico. ibid.
- Africanæ linguæ. 132. a.
- Agareni. Vide Ismael.
- Agriculturæ necessitas. 5. a.
- Aivan Kefra. 97. b. 99. a, b. 100. a.
- Albæ excidium. 217.
- Alcoranus lingua Arabica pura conscriptus à Mahumede. 198. b. 202. b.
- Alexander Magnus nascitur. 217. moritur. ibid.
- Allegoariarum Ægyptiarum expositio. 173. a. & seqq.
- Alphabetum Æthiopicum diversissimum ab Hebraico. 200. b. Copticum commune & mysticum. 177. & seqq. Dalmatarum variis. 216. b. Illyricum duplex; alterum Cyrilli, alterum Hieronymi. 216. a, b. Samaritanum non est idem quod Phœnicium. 185. b.
- Altitudo lunæ à terra. 37. b. triplex: major in apogeo, minor in perigeo, media in quadraturis. 39. a. Turris quanta debuerit esse usque ad cælum lunæ. 37. b.
- Amalech filius Eliphaz, filii Esau, à quo Amalecitz. 121. a.
- Amara mons. 199. b.
- Amasis Rex Ægypti advexit templum monolithum. 72. a.
- Ambrosius floret. 217.
- Amenophis Rex Ægyptiorum. 216.
- Americanæ linguæ. 132. a.
- Ammon filius Loth, à quo Ammonitz. 121. a.
- Amraphel Rex Sennaar. 19. a. Rabbinii fabulantur eum esse Nembrodam. ibid. fuit prorex Ninnyæ Regis Assyriorum, five gubernator Babylonis, aut terræ Sennaar. 19. b.
- Amstelodamum urbs incredibili magnitudine prædita. 45. a.
- Analogia rerum à primis mundi patriarchis gestata.

INDEX RERUM.

- starum, gestis Osiridis, Ifidis, Typhonis, Hori parallela.* 136.
- Anaxagoras. 217.
- Angelus qua lingua & caractere scripserit in pariete Balchafaris sententiam ei à Deo latam. 154. a.
- Anglica lingua filia Teutonicæ. 131. b.
- Angolana lingua. 132. a.
- Anna. 217.
- Appianus floret. ibid.
- Apulejus floret. ibid.
- Aquilacur hebraicè dicatur Nesra. 166. a.
- Arabes putabant Arabiam felicem primorum hominum genetricem. 135. b. scriptores celeberrimi. 199. a. eorum relatio de pyramidibus Ægypti. 70. b.
- Arabia triplex; Deserta, Petræa & Felix. 198. a. Desertæ situs. ibid. Petrææ situs. ibid. Felix primorum hominum genetrix secundum Arabes. 135. b. ejus situs. 198. a. Amaleciticæ & Ismaeliticæ dicta. ibid.
- Arabica lingua, in Andalusia commixta Latinis Arabicisque vocibus, in Melitensi insula commixta vocabulis Italicis Arabicisque. 130. b. ex Hebraica. 131. a. 198. a. per totum Orientem & Occidentem diffusa. 198. a. pura dominatur in Ægypto. 203. a.
- Arach Hieronymo Nisibis. 113. a.
- Ararat non est unus mons particularis, sed ingens concatenatorum montium series. 12. a.
- Arcadia primorum hominum genetrix, secundum Theodoretum ex relatione antiquorum. 135. b.
- Archimedes. 217.
- Architectura Turris Nembrod. 40. 41.
- Arcus Soliman Pac. 100. a, b. 101. a, b.
- Aristides Atheniense solum primam terram hominum genetricem asserit. 135. b.
- Aristoteles nascitur. 216. multa ex Chaldaicis monumentis accepit. 195. a.
- Armenia duplex: minor & major. Minoris situs. Majoris situs. 11. b. Descriptio. 204. a. etymon ab Aram filio Sem. ibid. Armenica lingua. 204, 205.
- Armenorum Patriarchæ sedes in Nafchevan. 204. a.
- Arphaxad tertius filius Semi. 120. a. natus duobus annis post diluuium. ibid. à quo prodierunt Chaldæi & Sufii. 120. b.
- Arthianus floret. 217.
- Artapanus scribit à Mose literarum inventore literas accepisse Judæos & Ægyptios, à Judæis Phœnicis, à Phœnicibus Græcos. 123. b.
- Artemisia Regina Cariæ Mausolo marito defuncto sepulcrum erexit, à quo omnia Regum Imperatorumque monumenta preciosa Mausolea vocantur. 88. a, b.
- Artes quas suos docuit Noë. 27. a. earum propagatio. ibid. b.
- Afnus cur hebraicè dicatur Chamor. 166. a.
- Assur secundus filius Semi, à quo Assyrii. 119. a. diversus ab Assur egresso de Babylonia, qui edificavit Niniven. 119. b.
- Assyria est terra Sennaar. 18. b. quæ nunc corruptè Azimia dicitur, situs. 119. a.
- Assyriacus character. Vide character.
- Assyriorum Reges dicti Assur. 120. a. catalogus à Nino usque ad ultimum Sardanapalum. 50. eorum imperium duravit sub 32. Regibus annos 1239. ibid.
- Arhanafius floret. 217.
- Athenæus floret. ibid.
- Atheniense solum primos homines produxit secundum Aristidem. 135. b.
- Attica dialectus linguæ Græcæ. 131. a.
- Atrihiticus nomus. 77. a.
- Aulæ labyrinthæ terrorem incutientes. 83. a.
- Augustinus de numero linguarum. 199. a. floret. 217.
- Auri abundantia primis seculis. 27. b.
- Ausonius floret. 217.

B.

- B**abylon urbs magnificentia pene incredibilis à Semiramide condita. 93. a. ejus magnitudinis & operarum examen. 53. a. b. rudera an hodie supersint. 92. a.
- Babylonia est terra Sennaar. 18. b.
- Babylonica lingua. Vide Chaldaica. Ejus character. Vide Character.
- Babylonico regno nullum nec antiquius nec majus. 112. b.
- Baculus Tauticus S. Antonii. 172. b.
- Bagdadum extructum ex lateribus bonis & vetustis Babyloniz veteris, &c. 104. a.
- Batavica lingua. 213. a.
- Becanus (Goropius) probat linguam Belgicam omnium primam fuisse. 194. a.
- Belgica lingua omnium prima secundum Goropium Becanum. 194. a. filia Germanicæ. 131. b. 194. a.
- Bella civilia. 217.
- Bellonius (Petrus) de pyramidibus Ægypti. 68. b.
- Bellum Triumvirorum. 217.
- Belus idem qui Nembrod. 82. b. 104. a. 105. a, b. 112. a. ejus sepultura. 47. b. templum. 52. a. Vide Osiris.
- Ben Salamas de pyramidibus Ægypti. 70. b.
- Benjamini Tudelensis observatio de civitate & Turri Babel. 95. b.
- Berosus Annianus vult Zoroastrem fuisse Cham filium Noë. 44. a.
- Bibliotheca sacra Ismendii. 76. b.
- Boëmica lingua ex Illyrico traducta, & linguæ Germanicæ ac Polonicæ ita commixta.

INDEX RERUM.

- mixta, ut nec Dalmata, nec Polonus eam prorsus intelligat.* 130. b. *filia Sclavonica.* 213. a.
- Bosnica lingua ex Illyrica. 131. b.
- Bubasticus nomus. 79. a.
- Bulgarica lingua ex Illyrica. 131. b.
- Buratinus (Titus Livius) pyramidem Memphisiticam delineavit. 71. b.
- Brachmanica lingua. 131. b.
- Brafilica lingua. 132. a.
- Briax Mausoleum Artemisæ Cariæ Reginae à borea cœlavit. 88. a.
- C.
- C**Admus literas primùm ad Græcos ab Ægyptiis, ipse Ægyptius existens, attulit. 174. b. 175. a. 184. a, b. 185. a. 209. a. 216.
- Cadmææ literæ quo tempore Græcis traditæ.* 175. a. *diitæ etiam Phœnicis, item Pelagisicæ.* 185. a. *diversæ fuerunt à Samaritanis.* 188. b.
- Cafrariensis lingua. 132. a.
- Caïnan generatio secundum quosdam minimè computanda. 105. a. genuit Sale. 106.
- Cairus urbs incredibili magnitudine prædita. 45. a.
- Calcis præparandæ artem suos docuit Noë. 27. a.
- Calculus propagationis generis humani ad Turris fabricam. 9. 37. a.
- Calippus. 217.
- Cambyfes regni Ægyptiorum everfor. 203. b.
- Cannensis pugna. 217.
- Canopicus nomus. 79. a.
- Captivitas Hebræorum in Babylone. 216. ejus finis. 217.
- Cares architectus Colossi Rhodiæ seu Solis. 88. b.
- Carthaginenses Phœnicum colonia. 187. b.
- Carthago urbs incredibili magnitudine prædita. 45. a. conditur. 216.
- Cassiodorus floret. 217.
- Catalogus Regum Assyriorum à Nino usque ad ultimum Sardanapalum. 50.
- Catullus floret. 217.
- Causæ universales quinque corruptionis linguarum: 1. diversarum gentium populorumque commixtio. 2. imperiorum monarchiarumque mutatio.* 130. a. 3. calamitates publicæ regnorum. 4. varia in differentia regna colonialiarum introductio. 130. b. 5. celi solique in certis nationibus constitutio. 131. a.
- Cécrops Rex Atheniensis. 216. *ἑβραίων* & altitudo ejus. 175. a.
- Cenforinus floret. 217.
- Cha Abas Sophi secundus Rex Persiæ imperium ampliavit. 202. a.
- Chabreus Rex Ægypti erexit secundam pyramidem. 6. 8.
- Chabor seu Chobar fluvius. 103. a.
- Chalanne Hieronymo Seleucia. 117. a.
- Chaldæa est terra Sennaar. 18. b.
- Chaldæi ab Arphaxad. 120. a.
- Chaldaïca lingua ex Hebræa, ejusque dialectus. 131. a. *prima linguarum à nonnullis perperam traditur.* 149. b. *secundum in primatu linguarum locum habet.* 151. a. 195. b.
- Chamæa familia cur tam grandia monumenta post se reliquerit, non verò familia Semi, & Japheth. 65. a.
- Chamus Noë filius Zoroastres dictus. 9. a. 44. a. *ejus progenies authores idololatriæ.* 135. b.
- Chananæa lingua. Vide Samaritana.
- Character linguæ Samaritanæ, utrum verè Assyrius aut Hebræus sit. 152. & seqq. Assyriacæ seu Hebræicæ. 153. a. & seqq. Babylonicæ. 154. a. Samaritanus accidentaliter tantum ab Assyriaco differt. 154. b. Assyriacus sive Esdræus in sacris scribendis fuit adhibitus; in profanis verò Samariticus. 155. a. Assyriacus Hebræus verus est, quo tabulæ legis scriptæ fuerunt. ibid. Samaritanus in Siclis Hebræorum. 158. b.
- Chemmis Diodoro; at Herodoto dictus
- Cheobus octavus Rex Ægypti ædificavit trium pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam. 66. a, b.
- Chilensis lingua. 132. a.
- Chinica lingua. 131. b.
- Chobar seu Chabor fluvius. 103. a.
- Chodorlahomor subegit Sodomitas. 106.
- Christus per titulum Crucis, reduxit per varias linguas, populos in unitatem, die Pentecostes misso Spiritu sancto super Apostolos. 128. a.
- Chrysothomus floret. 217. *ejus sensus mysticus historiæ Turris.* 22. a, b. 23. a.
- Chusi progenies, & utrum fuerit verè colore nigro imbuta, vel saltem, an omnes, qui postea nigri nati sunt, ab ipso prodierint, 113, & seqq. *nigredo naturalis.* 114. a. *unde.* 114. b. *altera causa.* 115. a. *genealogia.* 115. a, b.
- Cicero. 217.
- Circulus aureus qui circumdabat Simendis monumentum. 77. a.
- Civitas quænam fuerit, quam sacer textus Nembrod extruxisse refert. 41. b.
- Claudius Marius Victor de confusione linguarum. 107. b. 108. a.
- Claudianus floret. 217.
- Climatis bonitas requisita ad bonitatem regionis. 17. a.
- Cn. Pompejus nascitur. 217.
- Coloniæ filiorum Sem, Elam & Assur, 119. & seqq. Colossi

INDEX RERUM.

- Colossi Aegyptiaci omnes alios mirabilium operum magnitudine superantes.* 90. a. Capitolinus. *ibid.* Palatinus. *ibid.* Rhodius seu Solis, Apollini dicatus. 88. b. *ejus altitudo, deque eâ diversæ sententiæ Plinii & Volaterrani.* *ibid.* Tarentinus. 90. a. Thebanus peregrinum sonum edens. 83. b.
- Columnæ rostratæ inscriptio.* 211. a.
- Columnæ* 127 *in templo Dianæ Epheciæ.* 88. a. 36 *Mausolei Artemisiæ Cariæ Reginæ.* *ibid.*
- Computus totius Symmetriæ templi monolithi.* 73.
- Commorina lingua.* 131. b.
- Conciliatio duarum sententiarum de primatu linguarum.* 150. a.
- Conditiones tres requisitæ ad bonitatem alicujus regionis.* 17. a.
- Confusio linguarum.* 104. & seqq. 216. id est, A. M. 1931. 15. b. accidit a. 275 post diluvium. 105. b. 106. quomodo facta. 107. b. causæ. 125. a. auctor solus Deus, non homines. 125. b. cacodemones esse non poterant. *ibid.* radix maledictio Noë in Canaan filium Cham. 126. a. gravis sed justa & maxime digna pœna. 107. a. 126. b. inque ea maxima DEI clementia. 126. 127. a. sapientia, potentia, bonitas, justitia. 127. a. & providentia. 127. b. in ea jurgia & rixæ. 125. a.
- Congana lingua.* 132. a.
- Consectaria quatuor absurda ex possibilitate Turris usque ad cælum lunæ erigendæ.* 39. b. 40. a.
- Consectarium ex descriptione fabricæ Ismendis.* 77. a.
- Constantinus Magnus.* 77.
- Consules Romani.* *ibid.*
- Coptica lingua una ex primigeniis, ejusque literæ mysticæ.* 172. & seqq. 175. b. origo. 174. b. quomodo corrupta. 175. b. 176. a. b. alphabetum commune & mysticum. 177. & seqq. ad nullas alias affinitatem habet. 203. a. b. characteres ab Hebraïcis toto cælo differunt. 203. b. duratio. *ibid.*
- Corruptionis linguarum causæ quinque.* 130. a. b. 131. a.
- Cres Rex Cretæ.* 216.
- Crocodilopolitanus nomus.* 79. a.
- Crocodilorum sacrorum sepulcra seu monumenta in medio seu subterraneo labyrintho.* 80. b. 81. b.
- Ctesias Cnidius refert Pyramidem Nini fuisse molem altitudinis novem stadiorum.* 47. b.
- Ctesiphon olim, postea Seleucia dicta.* 96. b. 97. b. 98. a. b.
- Ctesiphon architectus templi Dianæ Epheciæ.* 88. a.
- Cuamenis lingua.* 132. a.
- Cubitus unum trium palmorum.* 66. b.
- Cynopolitanus nomus.* 79. a.
- Cyrus.* 217.
- D.
- D** *Adan alter filius Regmæ, à quo Dedanæi.* 116. a.
- Dædalus admiratione labyrinthi Aegyptiaci captus, alium in Lemno condidit.* 73. b. architectus labyrinthi Cretensis. 85. a. b.
- Dalmatia vel Slavonia olim Thracia dicta.* 215. a.
- Dalmatica lingua.* *ibid.* *ejus alphabetum.* Vide Alphabetum.
- Danica lingua filia Teutonicæ.* 131. b.
- Daniel.* 217.
- Darius.* *ibid.*
- Debora prophetissa Judææ.* 216.
- Dedanorum situs.* 116. a. b.
- Delubrum ex unico lapide constructum.* 72. a. b. *ejus mensura.* 72. b.
- Demetrius Phalereus.* 217.
- Demonstratio de Turris ad lunæ cælum exaltandæ impossibilitate.* 36. a. 37. 39. 40.
- Demosthenes.* 217.
- Deorum Aegyptiorum 48 mansiones, imagines & statuae.* 76. b. 81. b.
- Descriptio cœnaculorum porticumque labyrinthi Aegyptiaci.* 74. a. hortorum pensilium Semiramidis. 61. a. b. labyrinthi Aegyptiaci. 78. & seqq. lacus Mœridis. 77. b. pontis Babylonici à Semiramide supra Euphratem extructi. 55. 56. terræ Sennaar. 17. & seqq.
- DEUM** omnes homines semper agnoverunt. 136. a. b.
- Dialecti lingue græcæ, Aolica, Attica, Ionica, Phrygia.* 131. a.
- Dialecti variæ an fuerint in lingua primordiali seu primæva.* 11. a.
- Differentia exterioris & interioris dimensionis templi monolithi.* 73.
- Diluvium.* 216.
- Diodorus Siculus describit res gestas Nini.* 42. a. b. 43. quando ait eum subegisse Aegyptum, ac finitimas regiones, intelligendum id est vel non plenè, vel dicendum eum non diu eas possedisse. 44. a. b. ait turres 1500 in mœnibus fuisse, quas non omnes mœnibus insertas fuisse putandum est. 47. a. nihil habet de Turri Nini & Semiramidis octozonia, nisi forte id intelligat per Beli templum. 52. a. de urbe Semiramidis. 53. a. refellitur cum ait 2000000 hominum occupata fuisse in extruenda urbe Semiramidea. 53. a. b. 55. b. item cum ait muros urbis Babylonice continuisse tantum 250 turres. 54. b. de ponte supra Euphratem, deque duobus regis Palatii in oppositis ur-
- bis

INDEX RERUM.

bis locis extructis à Semiramide. 55. 56.
 57. *de Horto pensili.* 58. a, b. *refellitur*
cùm ait Hortum pensilem non à Semira-
mide, sed à quodam Rege Syro postmodum
in gratiam ejus factum. *ibid.* *refellitur cùm*
ait lapidem obelisci Semiramæi curruum
multitudine ad flumen, indeque navi imposi-
tum Babylonem delatum fuisse. 62. b.
 63. a. *refellitur scribens de excessu Semi-*
ramidis. 64. a. *de pyramide Memphitica*
omnium maxima. 66. a, b. *de labyrintho Æ-*
gyptaico. 73. a. *ex Hecatæo.* 75. b. 76. a, b.
de miraculis Thebanæ civitatis. 77. b.
 Diogenes Cynicus. 217.
 Dionysius Halicarnassæus *floret.* *ibid.*
Divisio prima gentium contigit A. M. 1788.
 15. a, b. *secunda A. M.* 1931. 15. a. 104.
 & seqq. 206. 111. b. *quando cæperit.* 111.
Divisionem linguarum non semper fuisse osten-
ditur. 34. b. *Vide Confusio.*
Dogmata philosophorum. Vide Opiniones.
 Dosithei sectatores. 196. a.

E.

Ecbatenæ *nunc Tauris dictæ, regni Me-*
diæ caput. 201. a. 202. a.
Edictum Regis Sinarum Tartarico-Sinico
charactere conscriptum. 204. b.
 Edom. *Vide Esau.*
 Elam *primus filius Sem, à quo Elamitz:*
 119. a.
 Elamitarum *situs, qui à prophanis scriptori-*
bus vocantur Elimæi, ex quibus exierunt
 Persæ. *ibid.*
 Elias. 216.
 Elimæi. *Vide Elamitz.*
 Empedocles. 217.
 Ennius *Poeta nascitur.* *ibid.*
Epilogismus Genealogiæ, ex quo series gene-
rationum filiorum Noë colligi potest. 14. b.
 15. a.
 Epiphanius *de numero linguarum.* 109. a, b.
de Turris dejectione. 110. b. *floret.* 217.
 Equus *cur hebraicè dicatur Sus.* 166. a, b.
 Esau *filius Isaac, à quo Idumæi.* 121. a.
 Esdræus *character. Vide character.*
 Esdras *non invenit novum characterem ad le-*
gem describendam; sed veterem nonnihil
degenerem in pulchriorem formam adapta-
vit. 155. a.
 Essenî. 196. a.
 Etymon *literarum Samaritanarum.* 196. b.
 Eupolemon *de lapsu Turris.* 111. a.
 Eupolemus *scripsit à Mose literarum inven-*
tore Judæos & Ægyptios accepisse literas,
à Judæis Phœnices, à Phœnicibus Græ-
cos. 123. b.
 Eusebius *de numero linguarum.* 109. a. *flo-*
ret. 217.

Examen trium mirabilium in fabrica Ismen-
dis. 76. b. 77. a.
Exemplum inscriptionis Ionicarum litera-
rum à priscis Græcis lapidi incisæ. 191.
 Exercitus Nini *contra Zoroastrem* 1700000
 peditum, 200000 equitum, paulo minus
 10600 curruum *fulgatorum.* 43. b.
 Exhortatio Nembrod *ad Turrim civitatem-*
que inchoandam ad progeniei suæ proceres.
 29. a, b. 30. a.
 Expositio *Allegoariarum Ægyptiarum.* 173. a.
 & seqq.
 Expositio *singularum partium hortorum pens-*
ilium. 60.
 Ezechielis *prophetæ sepulcrum.* 103. a, b.

F.

Fabula *de Ariadna Minoïs filia & Mi-*
notauro. 85. b.
Fabulæ de animalibus irrationalibus, quæ a-
junt olim communi voce inter se de rebus
suis, ut solent homines, agere consuevisse,
origo ex Turri prodit. 33. b.
Fabulæ de aquila secur Promethei depascente
origo. 140. a.
Fabulæ de gigantibus montes montibus super-
imponentibus, ut bellum diis inferrent, sed
ab ipsis fulmine dejectis, origo ex Turri pro-
dit. 33. b. 36. a.
 Fabularum *Ægyptiorum de Osiride & Ifide*
origo. 137. b.
 Fabrilis *artis necessitas.* 5. a.
 Faunus *Rex.* 216.
 Favorinus *floret.* 217.
 Ferrariæ *artis necessitas.* 5. a.
 Figulina *ars à Noë tradita.* *ibid.*
 Filiorum *trium Noë in tribus distributio.* 6. a.
 Finlandiæ *situs.* 214. a.
 Finlandica *lingua ex Suecica & Moscovi-*
tica composita. *ibid.*
 Finmarchiæ *situs.* 214. b.
 Flammæ *ignæ in quibusdam Regum Ægypti*
sepulcris. 85. a.
 Fluviorum *rivorumque irrigatio requisita ad*
bonitatem regionis. 17. a.
 Forma *Turris Nembrod rotunda, secundum*
alios quadrata. 41. a.
 Furius *Camillus.* 217.

G.

Galenus. 217.
 Gallica *lingua ex Latina, peperit plu-*
rimas dialectos. 131. b.
 Gallus *floret.* 217.
 Gedeon. 216.
 Genealogia *filiorum, nepotumque Noë.* 14. b.
 15. a. 104. & seqq.
 Georgiæ *descriptio.* 204. b. *etymon.* *ibid.*
 Geor-

INDEX RERUM.

- Georgiana lingua. 204. a, b. *composita ex Tartarica & Armenica. ibid. ejus characteres ab Armenicis differunt. ibid. eâ untur Christiani incolæ Mecrelæ seu Iberiæ, alias Georgiæ, olim Colchidis.* 204. b.
- Germanica lingua. *Vide Teutonica.*
- Germanorum denominatio ab Ascanæ filio Japheth. 212. a.
- Globus Ariadnæus labyrinthi Cretenfis quantus esse debuerit. 86. a.
- Gortheni. 196. a.
- Græca lingua, corruptissima in nonnullis Calabria oppidis. 130. b. *peperit dialectos Atticam, Ionicam, Æolicam, Phrygiam, &c.* 131. a. *an ab Ægyptiis processerit,* 174. b. *ejus origo & antiquitas.* 206, 207. *una ex primigeniis.* 205. a. *ejus dignitas & excellentia.* 207, 208. *instauratores.* 208. b. *initium.* 216.
- Græci à Phœnicibus literas suas acceperunt. 174. b. 175. a. 184. a, b. 185. a. 186. b. *scriptores ante excidium Trojanum.* 207. b. *post excidium Trojanum.* 208. a.
- Græcorum superbæ fabricæ monumentaque ad imitationem Ægyptiorum extructa. 88, 89, 90.
- Gregorius Nazianzenus floret. 217.
- Gregorii sensus mysticus historiæ Turris. 21. a, b. 22. a.
- Grimanus (Marcus) de pyramidibus Ægypti. 69. a, b.
- H.
- Hannibal. 217.
- Heber propheta magnus. 16. a. *genuit Phaleg.* 106. *ab eo descendunt Hebræi.* 20. b.
- Hebræa lingua utrum & quomodo poll confusionem linguarum, in domo Heber permanserit. 122, 123, 150. a. 194. a. 200. b. *ab Heber ad Abraham continua serie propagata fuit.* 122. b. *primò deflexit in dialectum Chaldaicam, secundo in Arabicam seu Madianiticam, tertio in Samaritanam, quarto in Æthiopicam, quinto in Syriacam, veluti ex Græca & Hebræa mixtam.* 131. a. 194. a. *in domo Thare conservata fuit.* 148. b. *prima fuit omnium linguarum.* 148. a. 150. b. 193, 194. a. *protoplastis à Deo infusa.* 150. b. 193. a. *ejus propagatio ad posteros. ibid. character. Vide character. Ejus mira vis in rerum significationibus elucescens, quam infusam habuit Adamus.* 164. & seqq.
- Hebræorum secta triplex. 196. a.
- Hecataeus de fabrica Ismendis, seu monumento Osimandri. 75. a. 76. a, b.
- Heli nascitur. 216.
- Heliopolitanus nomus. 79. a.
- Heliopolis immensæ vastitatis civitas in Ægypto. 45. a.
- Helixæus. 216.
- Hella proculdubio à Semiramide ad Euphratis littora extructa. 101. b. 102. a, b. 103. a.
- Henoch astrologus. 54. a.
- Heracleopolitanus nomus. 79. a.
- Hermes Trismegistus hebraicè dicitur Henoch, & est Adris Arabum, Ægyptiorum Thoyth. 71. a. 82. b. *auctor hieroglyphicorum. ibid. Misraimi consiliarius.* 209. b.
- Hermonticus nomus. 79. a.
- Herodoti ex sententia Turris altitudo fuit 1000 passuum. 33. a. *ipse narrat Turrim intra templum Beli erectam octozoniam.* 52. b. *de pyramide Memphitica omnium maxima.* 66. a. *de templo menolitho.* 72. a, b. *de labyrintho Ægyptiaco.* 73. a. 74. a, b. 80. b. 81. a. *de lacu Mœridis.* 77. b. *de miraculis Thebanæ civitatis. ibid. nascitur.* 217.
- Heshiæus de Sennaar in Babylonia. 32. b.
- Hesiodus nascitur. 216.
- Hevila secundus Chusi filius, à quo Hevilæi. 115. b.
- Hevilæorum situs. ibid.
- Hieroglyphica varia in statuis Ismendii. 76. a.
- Hieronymus ait, à quibusdam dici, altitudinem Turris suisse 4000 passuum. 33. a. *floret.* 217.
- Hieronymus mathematicus jugerum 200 pedibus contineri scribit. 60. a.
- Hispanica lingua ex Latina peperit plurimas dialectos. 131. b.
- Historia Mosaica de Turri mystico sensu exponitur. 20, 24.
- Historia de muliere, quæ ex sola imaginatione peperit insantem Æthiopi simillimum. 114. b.
- Homerus nascitur. 216.
- Horatius floret. 217.
- Horti pensiles à Semiramide in Babylonic campo extructi, & inter septem miracula mundi numerati. 58, 60, 61, 62. *eorum delicie, arborumque insertio in supremo domus tecto.* 62. a.
- Hungarica lingua est Getica seu Scythica. 213. b.
- I.
- Janus & Saturnus sunt iidem si per eos Noë intelligatur, sin æquivocè, diversi. 140. b.
- Japonica lingua. 131. b.
- Ichuographia labyrinthi Ægyptiaco. 78. & seq.
- Idololatriæ origo & introductio in mundum. 132. a, b. 134. a. *auctores Chami progenies.* 134. b.
- Idumæi. *Vide Esau.*
- Jephte filia mactatur. 216.
- Jesus Christus filius Dei. 217.
- Ignis Chaldæorum. *Vide Uræus.*
- Ilium conditur. 216.
- Illyrica lingua produxit ramos suos in Poloniam, Lithvaniam, Moscoviam, Tartariam; ex hac porrò nata Turcica, Bulgarica, Bosnica, Tartarica. 131. b. 215. a. *ejus dialecti.* 215. b. *alphabetum. Vide alphabetum.* 216. a.
- Illyris. *Vide Thracia.*

INDEX RERUM.

- Imagines omnium Ægypti deorum.* 76. b.
Inachus Argivorum Rex. 216.
Incendium Sodomiticum. 216. Trojanum.
ibid.
Inconstantia rerum humanarum. 90. b.
Indicæ linguæ. 131. b.
Instrumenta ad humanæ vitæ usum parata jam ante transmirationem. 17. a.
Inventio diametri globi terreni, undæ cum circulo, superficie & cubo. 37. b.
Joachim. 217.
Job in Arabia natus. 198. a.
Jonas prædicavit Ninivitis. 216.
Ionica dialectus linguæ Græcæ. 131. a.
Jonithun filius Noë astrologus juxta Rabbinos & Syros. 54. b.
Joseph. 217.
Joseph Ben Altiphasi de pyramidibus Ægypti. 70. b.
Josephus Gorionides de fabula de Jano primo Italiæ numine. 138. b. 139. a.
Josue. 216.
Isis & Osiris prima Ægyptiorum numina. 138. a. 139. a.
Ismaël Abrahæ filius ex Agar, à quo Ismaëlita & Agareni. 121. b.
Ismaël Sophi instaurator imperii Persici. 201. b.
Ismendis fabrica. 75. a. b. 76. a. b.
Israelitæ tria non mutarunt in Ægypto, nomina, vestimenta, linguam. 151. b. eorum 600000 bellatorum, præter parvulos, mulieres & senes, cum Mose duce eorum, ex Ægypto egressa sunt. 9. b. omnium & Samaritanorum ante primum templi excidium fuit character, qui nunc dicitur Samaritanus. 186. a.
Italica lingua ex Latina, peperit plurimas dialectos. 131. b.
Ivan primus propagator linguæ Græcæ. 206. a.
Judæi. Vide Israelitæ.
Judas Machabæus bella gerit. 217.
Juditha Regina Æthiopiæ, quam Candacis dicunt. 200. a.
Jugèrum quid sit in descriptione hortorum pensilium. 60. a.
Julius Cæsar. 217.
Jupiter à nonnullis creditur natus A. M. 2092. 106.
Justinus Martyr floret. 217.
Juvenalis floret. *ibid.*
Juvenus presbyter floret. *ibid.*
- L.
- L** *Abium quid notet.* 10. b.
Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica. 73. & seqq. magnificentia inexplícabilis. 73. a. situs. 73. b. descriptio exacta seu ichnographia. 78. & seqq. superioris fabrica. 81. a. materia. 80. b. extruendi finis. 80. a. 81. b. 82. a. b.
Labyrinthi in Creta, Lemno, aliisque Græcæ locis ad similitudinem Ægyptiaci constructi. 85. 86.
Lacedæmonii cognati Judæorum. 121. b.
Lacus leonum Danielis. 96. b. 101. a.
Lacus Mæridis. 77. b.
Lampridius floret. 217.
Latina lingua ~~ab~~ peperit Italicam, Gallicam, Hispanicam, Lusitanicam; & porro ex Italicæ & Latinæ commistione prodierunt insulares, Sarda & Sicula. 131. b. ejus origo, antiquitas, corruptio & restauratio. 209. cum characteribus à Nicostрата sive Carmenta Euandri matre ex Arcadia in Italiam primò translata. 209. a. secundum alios ab Hercule ex Phaliscorum regione. *ib.* ejus varia qualitas, vicissitudo, & augmentum. 210. triplex status: prisceus, Romanorum & posterus mixtus. 210. a. prima corruptio. 212. a.
Latinæ literæ à Græcis ortæ sunt. 185. b. 186. a.
Latini primi scriptores: Poætæ, Oratores, Historici. 211. b.
Legis tabulas perforatas fuisse Rabbini tradunt. 156. b.
Leo cur Hebraicè dicatur Arie. 165. b. 166. b.
Leocares Mausoleum Artemisiæ Cariæ Reginæ ab occasu cælavit. 88. a.
Libanius floret. 217.
Lingua Abyssina, Ægyptiaca, Ælamitica, Æthiopica, Anglica, Angolana, Arabica, Armenica, Babylonica, Batavica, Belgica, Boëmica, Bosnica, Brachmanica, Bulgarica, Brasilia, Cafrariensis, Chaldaïca, Chananza, Chilensis, Chinica, Commorina, Congana, Coptica, Cuamensis, Danica, Gallica, Georgianica, Germanica, Græca, Hebræa. Vide Abyssina, Ægyptiaca, &c.
Lingua prima fuit Hebræa. 148. a. 150. b. ejus ratio prima. *ibid.* secunda. 149. a. tertia. 149. a. b. duplex à principio usurpata. Originalis seu doctrinalis, & illa fuit Hebræa. Altera idiomatica sive usualis, illaque fuit Chaldaïca vel Assyriaca, Hebrææ vicina. 150. a. b.
Lingua primordialis seu primæva an varias habuerit dialectos. 11. a.
Lingua qua immediatè post diluvium utebantur erat sancta lingua. 10. a. b. & seqq.
Lingua universalis impossibilis. 218. a. b.
Lingue idiomaticæ omnes ab originali seu doctrinali aliqua descendentes, ea quoque posteriores sunt. 150. b. Europæ primigeniæ, earumque proprietates. 206. & seqq. Septentrionalium regionum. 214.
Lingue idiomatumque communionis utilitas. 172. a.
Linguarum numerus. 108. b. 109. a. ignorantia homines ab invicem alienantur. 127. varietatis emolumentum. 128. b. corruptionis causæ quinque. 130. a. b. 131. a. universalium

INDEX RERUM.

- salium quintuplex genus*: Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica. 131. a.
Literæ ab Ægyptiis per Cadmum ad Græcos translatae. 174. b. *quo tempore*. 175. a.
Literæ Coptitarum mysticæ. 172. & seqq. 177. & seqq.
Literarum & scriptionis origo. 162.
Lithvanica lingua ex Illyrica. 131. b.
Literæ Latinæ à Græcis ortæ sunt. 185. b. 186. a.
 Londinum *urbs incredibili magnitudine prædita*. 45. a.
 Lucanus *floret*. 217.
 Lucianus *floret*. ibid.
 Lucretius. ibid.
 Lucullus *erexit in Capitolio Colossum*. 90. a.
 Lucumones *in Hetruria*. 216.
 Lunæ *altitudo à terra*. 37. b. *triplex: minor in perigæo, major in apogæo, media in quadraturis*. 39. a.
 Lusitanica *lingua ex Latina*. 131. b.
 Lysippus *erexit Colossum Tarenti*. 90. a.
- M.
- M**. Tullius Cicero. 217.
 Machabæi *pro fide trucidati*. ibid.
 Machinæ *artificiose in labyrintho*. 83; 85.
 Macrobius *contendit deos omnes ad solem referri*. 141. a.
 Madian *filius Abrahæ ex Cethura, unde Madianitæ*. 121. a.
 Madianitica *lingua. Vide Arabica*.
 Makeda. *Vide Nicaula*.
 Malaica *lingua*. 131. b.
 Maria *Deipara nascitur*. 217.
 Marius. ibid.
 Martialis *floret*. ibid.
 Mausolea *Regum Ægypti unâ cum thesauris eorum condita erant ad centrum labyrinthi*. 86. b.
 Mausoleum *Artemisæ Carix Reginæ*. 88. a. *ejus altitudo, ambitus, columnæ*. ibid.
 Mausoleum *Simandis potentissimi Regis*. 75. a. b. 76. a. b. 78. a.
 Maximus Tyrius *floret*. 217.
 Mechanicæ *artes suos edocuit Noë*. 27. a.
 Medain *Arabum*. 98. a. 99. a.
 Melissus. 217.
 Memnonis *statua*. 83. b.
 Memphis *immensæ vastitatis civitas in Ægypto*. 45. a.
 Memphisitica *pyramides in Ægypto præ cæteris admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt*. 66. a.
 Memphisiticus *nomus*. 79. a.
 Metallorum *erucendorum fundendorumque artem suos edocuit Noë*. 27. a.
 Mexicana *lingua*. 132. a.
 Miracula *Thebanæ civitatis*. 77. b.
 Misraim *primus Rex Ægypti*. 203. a.
- Moab filius Loth, à quo Moabitæ*. 121. a.
 Monachi *Ægyptii. Vide Ægyptii*.
 Monarchia *Romanorum Cæsarum*. 217.
 Monarchiæ *quatuor per statuas Nabuchodonosoris indicatæ*. 49. a. *prima Assyriorum, secunda Persarum & Medorum, tertia Græcorum, quarta Romanorum. ibid.*
 Monomotapensis *lingua*. 132. a.
 Moscovitica *lingua ex Illyrica*. 131. b. *filiæ Sclavonicæ*. 213. a.
 Moses *nascitur, moritur*. 216.
 Moses *Ægyptius de Sabæorum opinionibus*. 134. b.
 Multiplicatio *humani generis, à diluvio usque ad Turris ædificationem*. 8 & seqq.
 Multitudo *quanta hominum intra 275 annos post diluvium nasci potuerit*. 8. b. *nimirum ad 2332800000 hominum*. 9. vel 9094468. 37. a.
 Murus *urbis Babylonicæ continebat 355 stadia*. 53. b. & 355 *turres*. 55. a. *secundum Diodorum*. 54. b. 250.
 Mysterosa *muri urbis Semiramidæ constructio ex siderum observatione*. 53. b. 54. a. b.
 Mystica *literæ Coptitarum*. 172. & seqq.
 Mystica *pyramidum obeliscorumque figura*. 82. b.
 Mysticus *sensus, qui sub Mosaica Turris historia continetur*. 20. & seqq.
 Mythras. *Vide Osiris*.
 Myzerinus *Rex Ægypti tertiam pyramidem erexit*. 68. a.
- N.
- N** Abuchodonosoris *statua quatuor monarchias indicat*. 49. a. *palatium*. 96. b.
 Nachor *Tharæ pater moritur*. 106.
 Nembrodis *Turris fabricator, exceptis seminibus & parvulis, è sua solum progenie, in campum duxit 200000 hominum armatorum*. 8. b. *sextus filius Chus*. 116. a. *quo tempore natus sit, & quot annis vixerit*. 19, 20. *ad Abrahæ tempora pervenit*. 19. a. *in Armenia à Chus natus, unus ex transmigratoribus in terram Sennaar*. 20. a. *dotes naturales*. 28. a. *solicitatio ad Turris fabricam*. 28. b. *Exhortatio ad progeniæ suæ proceres ad Turrim civitatemque inchoandam*. 29. a. b. 30. a. *versutia in populo retinendo*. 31. a. *divinitatem affectat*. 32. a. *primus in orbe architectus*. 44. a. *ædificavit Babel, Arach, Achad, Calna*. 96. a. *succesit ei Ninus*. 104. b. *à divisione linguarum regnavit 65 annos*. 105. a. *mortuus*. 106. 216. *in Babylone cur resistit*. 111. a. *regnum ejus quando cepit*. 111. *idem qui Belus*. 82. b. 104. a. 105. a. b. 112. a. 117. b. & *cur Bel dictus*. 118. a. *primus rex primusque tyrannicam vitam professus est*. 116. b. *ejus regni anni enumerari debent ab ædificatione Babylonis*. 116. a.

INDEX RERUM.

- mores. 117. a. fuit idololatra, primusque idololatriam induxit in orbem. ibid. impuro coitu sine discrimine utebatur. 118. a.
- Nero erexit aureum colossum in monte Palatino. 90. a.
- Nicaula seu Makeda Regina Æthiopiæ eadem cum Saba. 200. a.
- Nili ortus, & fluminum quæ efficit. 199. a.
- Ninive à Nino condita. 42. b. 48. b. ejus descriptio, ædificatio, vastitas. 45. & seq. magnitudine omnes urbes tam veteres quam modernas superat. 45. a. de ejus vastitate variæ opiniones. 45. b. ejus magnitudinis & formæ demonstratio. 46. b. 48. b. magnitudo comparata cum Romanæ urbis magnitudine. 46. a. cum amplitudine Latii. 46. b. condita non supra Euphratem, sed supra Tigrim. 48. b. quo tempore. ibid. ejus vestigia. 96. b. situs genuinus. ibid.
- Ninus Nembrodi filius ad civitatem Niniven condendam adhibuit 140000 operarum. 8. b. 9. a. Rex Assyriorum qualis fuerit. 42. a. de ejus rebus gestis. 42. & seq. scriptura eum vocat Assur. 42. a. 119. b. & cur. 120. a. Niniven ædificavit, & eò sedem regni sui de Babylone transtulit, ac deinde Assyriorum Rex nuncupari cœpit. 42. a. ejus bella adversus varios Reges. 42. b. Farnum Regem Mediæ vixit, cumque uxore & septem filiis captum, cruci affixit. ibid. quamnam regiones sibi subjecerit. ibid. in exercitu suo habuit 1700000 peditum, equitum 200000, currus falcatos paulò minus 10600. 43. b. superavit Zoroastrem Regem Bactrianorum. ibid. idque post conditam Niniven. ibid. cum Semiramide extruxit Turrim in civitate Babylonicâ. 51. moritur. 106.
- Ninus minor. Vide Ninyas.
- Ninyas, qui & Zameis, & Ninus minor, Nini majoris ac Semiramidis filius, tertius Rex Babel seu Assyriorum. 64. b. 106.
- Nitocris secundum quosdam extruxit Pontem Babylonicum. 56.
- Noë filiorumque ejus exitus ex Arca. 4. a, b. non statim in plana descenderunt. ibid. sed in montibus hæserunt. ibid. 14. a. eorundem cum uxoribus in montibus occupationes. 4. a, b. 5. a, b. Noë instruebat genus humanum in omnibus necessariis procurandis. 4. a, b. nimirum docebat artem ferrariam, fabrillem, figulinam & agriculturam. 5. a. 13. a. descensus in submontanam regionis planitiem, hodie Persidem dictam. 6. a. vel Mediam & Bactriam. 13. a. vel Armeniam. 14. a. & Parthiam. 36. b. non statim post descensum, iter in terram Sennaar occæperunt. 12. a. 14. a. populus non continuato itinere ex Oriente in Occidentem, sed cum mora multorum annorum in intermediis locis constitit. 17. a. Noë politicam vivendi rationem suos edocuit. 26. b. & æconomiam, artes mechanicas, calcis præparandæ, metallorum eruendorum fundendorumque artem. 27. a. utrum Turris ædificationi præsens fuerit. 28. a. b. vinum bibens inebriatus est. 106. genuisse dicitur Jonithun. ibid. fertur misisse Jonithun in Ethan. ibid. moritur. ibid.
- Nomi duodecim Ægyptiorum. 79. a. 81. a, b. eorum usus. ibid. singuli uni ex præcipuis diis consecrati. ibid.
- Nominum primæva impositio. 145. naturalis quomodo intelligenda. 146. a.
- Norvegiæ situs. 214. b. 215. a.
- Numerus 72 linguarum præcisè positus difficultis. 109. a. defenditur. 110. a.
- Numinum varietas & multitudo ex confusione linguarum & divisione gentium nata. 133. & seqq.
- Numismata Hebræorum antiquissima docent differentiam characteris Samaritani & Assyriaci. 158. b.

O.

- Obelisci in Ægypto erecti. 66.
- Obeliscorum mysticæ figuræ. 82. b.
- Obeliscus Babylone à Semiramide erectus, omnium qui unquam fuerant primus & maximus. 62. b. 82. Thebanus omnium qui in Ægypto inventi sunt maximus. 62. b. 63. a. Semiramæi sive Babylonici cum Lateranensi comparatio. 63. a. Semiramæus quomodo Babylonem devehit sit, ibique quibus machinis erectus. ibid.
- Œconomiam suos edocuit Noë. 27. a.
- Olympiadum initium. 216.
- Opinionum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychosi & animarum revolutione origo. 135. a. causa hujusmodi fabularum narrationum. ibid.
- Origo variorum regnorum. 112. a. fabularum. 33. b. 36. a. 135. a. 137. b. 140. a. literarum & scriptiois. 162. linguæ Coptæ. 174. b.
- Orosius floret. 217.
- Orpheus. 216.
- Osiris & Isis prima Ægyptiorum numina. 138. a. 139. a. eundem Osiridem cum Bacco seu Dionysio eundem facit Tibullus. 140. b. eundem constituere Mercurium, aliosque deos. 140. b. idem qui Chaldæorum Uræus sive Ignis, Persarum Mythras, Babylonicorum Belus, Hebræorum Thamuz, Phœnicum Adonis. 141. b.
- Osiris nomus. 79. a.
- Osymandiæ Regis epitaphium. 76. a.
- Ovidius floret. 217.

INDEX RERUM.

P.

PAcuvius. 217.
Palatia duo regia à Semiramide extructa in oppositis urbis Babylonica locis. 56, 57.
Pannoniæ descriptio. 213. b.
Neglectis Noë ad tres filios Sem, Cham, Japheth, jam constitutos principes populorum. 6. b. 7. a. b. 8. a. b.
Paristorum urbs incredibili magnitudine prædita. 45. b.
Patriarchæ Armenorum sedes in Naschevan. 204. a.
Pausanias floret. 217.
Pedianus floret. ibid.
Peguana lingua. 131. b.
Pelasgica literæ Cadmææ. 185. a.
Pelasgorum in Italiam expeditio. 216.
Pelasgus ex domo Heber. 206. b.
Peterius dubia movet contra numerum 72 linguarum. 109. b.
Peristylia superiorem labyrinthum Ægyptium sustentantia. 81. b.
Perfæ dicti à Paras, i. e. equus. 119. a.
Persia unde dicta. 201. a. *ejus descriptio.* ibid.
Perfica lingua qualis olim fuerit. 202. a. b. *ejus corruptio.* 202. b.
Peruana lingua. 132. a.
Phaleg ortus quando & quo anno. 16. a. 104. a. *genuit Rheu.* 106. *moritur.* ibid. *à quo Pelasgi.* 121. a.
Pharao Rex Ægypti tempore Abrahami. 44. b. *idem quod moderator rerum.* 203. a.
Pharaonica lingua. Vide Coptica.
Pherecydes Pythagoræ præceptor. 217.
Philippinarum insularum lingua. 131. b.
Philippus de S. Trinitate de Babylonis antiquitatibus. 91. b. *de Babylonis, Turrisque Babel ruderibus.* 92. a. b.
Philonis sensus mysticus historiæ Turris. 22. a. 23. b. 24. a. b. *ipse refutat calumniam ethnicorum.* 35. b. *inventionem literarum Hebraicarum Abrahamo tribuit.* 123. a. *floret.* 217.
Philosophorum absurdorum dogmatum origo. 135. a.
Philostratus floret. 217.
Phœnices iidem Chananæi. 186. b.
Phœnicia lingua una ex primigeniis. 184. & seqq. *in Africa viget.* 216. *Vide Samaritana.*
Phœnicia regionis descriptio. 184. a.
Phœnicia literæ Cadmææ. 185. a.
Phœnix. 216.
Phoroneus Argivorum Rex. ibid.
Phrygia primorum hominum genetrice secundum Psammetichum. 136. a.
Phrygia dialectus linguæ Græcæ. 131. a.
Picus Saturni filius. 216.
Pindarus. 217.
Plato magni fecit Chaldæorum monumenta. 195. b. *floret.* 217.

Plinius de pyramidibus Ægypti. 68. a. b. *de labyrintho Ægyptiaco.* 73. a. *ambigere videtur, num præter Solem Deus sit.* 141. a. *floret.* 217.
Plotinus floret. ibid.
Plotius Gallus, primus legit Rhetoricam in lingua Latina. ibid.
Plutarchus floret. ibid.
Politicam vivendi rationem suos edocuit Noë. 26. b.
Polonica lingua ex Illyrica. 131. b. *filia Sclavonicæ.* 213. a.
Polygraphia universalis. 219. a.
Pontis Babylonici supra Euphratem à Semiramide extructi descriptio. 55, 56.
Porphyrius floret. 217.
Præparatio rerum ad Turrim ædificandam necessariarum. 40. a.
Primæva seu primordialis lingua. 10. b. 11. a.
Primævorum hominum utriusque sexus occupationes. 13. a. b. *post ingressum in terram Sennaar occupationes & studia.* 26. & seq.
Primi homines nati in Æthiopia secundum Æthiopes, secundum alios in Arcadiâ, vel in solo Atheniensi, vel in Arabia felice, vel in Ægypto. 135. b. *vel in Phrygia.* 136. a.
Primum rerum principium semper animis hominum fuit insculptum. 136. a.
Propertius floret. 217.
Prosper Aquitanicus de numero linguarum. 109. b.
Psammetichus Rex Ægypti ex quodam experimento conclusit primos homines in Phrygia natos fuisse. 136. a.
Ptolemæus floret. 217.
Pyramis Memphitica omnium maxima describitur ab Herodoto & Diodoro. 66. a. *erecta fuit aggeribus constipatis.* 66. b. *in ejus erectione quantum temporis fuerit insumptum.* 68. a. *magnitudo descripta à Bellonio.* 69. a. *secunda.* 68. 70. a. *tertia.* 68. a. 70. b.
Pyramides in Ægypto erectæ. 66. & seq. *earum magnificentia & splendor.* 66. a. *Memphiticæ præ cæteris admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt.* ibid.
Pyramis immensa altitudinis 9 stadiorum sepulchrum Nini. 47. b. *examinatur.* 48. a.
Pyramidum mysticæ figuræ. 82. b.

Q.

Quineana lingua. 132. a.
Quintilianus 200 pedibus in longitudinem, dimidio in latitudinem jugerum describit. 60. a.

R.

Rabbinis fabulantur Nembrodam esse Amraphel. 19. a. *in mari rubro Jonam vomitum esse nugantur.* 46. a. *eorum sententiæ de caractere Assyriaco & Sama-*

INDEX RERUM.

- Samaritano *quatuo: prima*. 153. a. *secunda*. 153. b. 154. a. *tertia & quarta*. 154. b. *tradunt legis tabulas fuisse perforatas*. 156. b.
- Radzivilius *de pyramidibus Ægypti*. 69. b.
- Rangiferi *jumenta cervorum forma in Lap-
pia*. 215. a, b.
- Regma *quartus filius Chus, à quò Regmæi*. 115. b.
- Regmæorum *fitus*. *ibid.*
- Regni Assyriorum *finis sub Sardanapalo*. 216.
- Regnum Ægyptiorum, Argivorum, Assy-
riorum, Persarum, Sicyonium *in Græ-
cia*. 216.
- Regnum Ægyptium Ptolemæorum. 217.
- Regum Ægypti *sepulcra in medio seu subter-
raneo labyrintho*. 80. a, b. 81. b. *in nomo-
rum centris*. 86. b.
- Reinaudus (Theophilus) *ait 14000000 ho-
minum Turri præsentis fuisse*. 37. a.
- Religio *primæva perstitit sub unius linguæ do-
minio usque ad confusionem*. 132. a.
- Reliquiæ. *Vide Vestigia*.
- Responsio *ad 2 object. impiorum, qui Turris
ædificationem fabulosam esse existimant*. 34. a, b.
- Rhodopes *statua, oraculum*. 70. b.
- Roma *condita*. 216. *capta à Gallis*. 217. *urbs
incredibili magnitudine prædita*. 45. a. *ejus
magnitudo comparata cum Ninive*. 46. a.
- Romanarum *fabricarum vanitas*. 23. a.
- Romulus *nascitur*. 216.
- Rudera. *Vide Vestigia*.
- Runica *lingua Septentrionalis*. 213. a.
- S.
- Saba *primus filius Chus, à quo & altero
Saba filio Regmæ Sabzi*. 115. a, b.
- Sabæorum *fitus*. *ibid.*
- Sabæorum *ridicula & fabulosa traditio, Ada-
mum ex Lunâ prodisse*. 35. b. 134. b. *falsa
dogmata: creatorem esse cæli spiritum seu
animam: stellas corpora ipsa DEI substantiâ
informata: cælum & stellas esse deos: mun-
dum æternum: Adamum natum ex mascu-
lo & femina, prophetam & apostolum Lu-
næ, prædicasse gentibus, ut servirent Lu-
næ; & composuisse libros de cultu terræ:
ex Luna secum attulisse arborem auri, quæ
crescebat cum ramis & foliis, arborem la-
pidum, & folia cujusdam arboris viridis,
quæ non comburebantur igni: sub cujus ar-
boris umbra 10000 hominum contineban-
tur: arborisque altitudinem æquasse statu-
ram humanam: attulisse quoque secum duo
folia, quorum utrumque duos homines coope-
riebat: Sethum contraxisse opinionem pa-
tris sui in servitio Lunæ*. 134. b. 135. a.
- Sabatha *tertius filius Chus, à quo Sabathæi*. 115. b.
- Sabathæorum *fitus*. *ibid.*
- Sabathaca *quintus filius Chus, à quo Saba-
thachæi*. 116. b.
- Saiticus *nomus*. 79. a.
- Salathiel. 217.
- Sale *genuit Heber*. 106.
- Samaræus *Samarixæ fundator*. 196. b. 197. b.
- Samarixæ *descriptio*. 196. a.
- Samaritana *lingua ex Hebræa*. 131. a. *ejus
character. Vide character. Eadem cum He-
bræa & Assyria, solummodo dialecto dif-
ferens*. 188. a.
- Samaritanorum *dogmata*. 196. a.
- Samaritanum *alphabetum non idem quod
Phœnicium*. 185. b. *commune omnium
Judæorum ante primum templi excidium*. 186. a.
- Samaritanus *character & Assyrius non dif-
fert specie à lingua Hebræa*. 188. a. *ejus
nulla communio cum characterè Græco*.
ibid. constans 22 literis. 196. b.
- Sampson *apud Philistæos*. 216.
- Samuel *obit*. *ibid.*
- Sarai *nascitur in Chaldæa*. 106.
- Sarda *lingua ex commistione Latinæ & Ita-
licæ*. 131. b.
- Saturnus. 139. a. & Janus *sunt iidem si per
eos Noe intelligatur, sin æquivoçè, diversi*. 140. b.
- Satyrus *auctor labyrinthi Cretenfis*. 85. a, b.
- Saul. 216.
- Saxorum *stupenda magnitudo*. 70. a.
- Scaliger (Josephus) *refellit, dicens alpha-
betum Samaritanum idem esse quod Phœ-
nicium*. 185. b. & seqq.
- Scenographia *hortorum pensilium*. 60. a.
- Schaba *filius Regmæ*. 115. a.
- Schabæorum *fitus*. *ibid.*
- Schematicus *Siclorum omnis generis, qui o-
lim apud Hebræos in usu erant, unâ cum
interpretatione Samaritana qua insignitos
reperies, & mysterii symbolorum sub iis re-
conditorum expositione*. 161.
- Scipio Africanus. 217.
- Scopas *Mausoleum Artemisæ Cariz Regi-
næ ab ortu celavit*. 88. a.
- Scotica *lingua filia Teutonicæ*. 131. b.
- Scribinnæ *fitus*. 214. a.
- Scribinnica *lingua est Germanica corru-
ptissima*. 214. b.
- Sebuzi. 196. a.
- Seleucia *olim dicta Ctesiphon, nunc Sulei-
man*. 96. b. 98. a, b.
- Sem *moritur*. 216.
- Semiramidem *condidisse Babylonem quos-
dam asserere ait Augustinus*. 44. a. *cum
Nino extraxit Turrim in civitate Baby-
lonica*. 51. *in ea fortitudo seminâ major*.
53. a. *condidit urbem magnificentix pene
incredibilis in Babylonia*. 53. a. *pontem
Baby-*

INDEX RERUM.

- Babylonicum supra Euphratem & duo regia palatia in oppositis urbis locis. 55, 56, 57. in ea incredibilis animi magnitudo. 58. a. extruxit hortos pensiles. ibid. auctor fuit deditiois Bactriæ urbis, & consequenter torius Bactrianorum regni. ibid. erexit in Assyria juxta Niniven viro suo Nino, ejusque patri Nembrod, pyramidem. una cum obelisco Babylone, qui & primus & maximus omnium qui unquam fuerunt. 62. b. 82. b. ejus gesta in bello. 63. b. defuncta A. M. 2090. ibid. 106. mors infamis. 64. a. nimirum à Nino minore, proprio filio trucidata, sexaginta duos annos nata, postquam ejus concubitum expetivisset. ibid. de antiquitatibus Babyloniæ. 91. a. b.
- Sennaar terræ descriptio. 17. a. prædita omnibus conditionibus requisitis ad bonitatem allicujus regionis. 17. b. ubertas & felicitas. 18. a. Babel dicitur. ibid. diversæ denominationes. ibid. situs. ibid. dicta primò terra Babel, Babylon, Babylonia, deinde Chaldæa, tandem Assyria. 18. b. 121. b.
- Septentrionalium regionum linguæ ex Danica, Suecica, Anglica adeò commixtæ, ut vix à Germanis intelligi possint. 214, 215. situs & descriptio. ibid.
- Sibylla de confusione linguarum, & Turris destructione. 32. b. 110. b.
- Sicani. 216. expelluntur ex Italia. ibid.
- Sicli Hebræorum Samaritano charactere insigniti. 158. b. veterum qualitas. 159. a. duplex, sacer sive ecclesiasticus & vulgaris. 159. b. sacer propriè dicitur Siclus Sanctuarii. ibid. vulgaris sive profanus in promiscuum usum deputabatur. ibid. argentei valor. ibid. figuræ symbolicæ. 160. a. b.
- Sicula lingua ex commistione Latiniæ & Italicæ. 131. b.
- Simendis mausoleum seu monumentum. 75. a. b. 76. a. b.
- Simonides. 217.
- Slavonia vel Dalmatia olim Thracia dicta. 215. a.
- Slavonica lingua. ibid. ejus filia Boëmica, Polonica, Moscovitica. 213. a.
- Socrates nascitur. 217.
- Sol idololatrarum omnium deus. 140. b. 141. a.
- Soliditas Turris usque ad cælum lunæ erigendæ quanta esse debuerit. 39. a.
- Solis propinquitat seu adustio, terræque ariditas non sufficit ad producendos homines naturaliter nigros. 114. a.
- Spartani sive Spartiatæ. Vide Lacedæmonii.
- Speculum geneatbeologicum. 144.
- Statuæ numinum Ægyptiorum. 81. b. labyrinthæ terrorem incutientes. 83. a.
- Statuarum Simendii magnitudo. 75. b.
- Stefichorus. 217.
- Strabo de sepulcro Beli in Babylonia. 47. b.
48. a. ejus mira descriptio horrorum pensilium. 62. a. de pyramidibus Ægypti.
68. a. de labyrintho Ægyptiaco. 73. a. b.
74. a. 75. a. de miraculis Thebanæ civitatis. 77. b. de Colosso Thebano. 83. b. de Seleucia & Ctesiphonte. 98. a.
- Structura horrorum pensilium arcibus & areis stupenda. 60. b.
- Sueciæ descriptio. 215. a.
- Suecica lingua filia Teutonicæ. 131. b.
- Suleiman. Vide Seleucia.
- Superstitio in observando die sabbati. 196. a.
- Sufan dicta à Sus equus. 119. a.
- Sufanæ provinciæ situs. ibid.
- Suffi ab Arphaxad. 120. a.
- Sylla. 217.
- Synesius floret. ibid.
- Synonymologia parallela deorum dearumque. 143.
- Synopsis rerum in labyrintho contentarum. 81. a. b.
- Syracusæ urbs incredibili magnitudine prædita. 45. a.
- Syriaca lingua ex Hebræa, veluti ex Græca & Hebræa mixta. 131. a. non fuit prima. 149. b. 150. a. characteribus differt à lingua Hebræa. 197. b. fuit vernacula Jesu Christi. ibid.

T.

- Tabula characterum Samaritanorum, Ionicorum & Copticorum sive Ægyptiorum. 190.
- Tabula Chronographica à diluvio usque ad tempora Abrahamæ. 106.
- Tabula Chronologica annorum post diluvium. 216.
- Tacitus (Cornelius) floret. 217.
- Tarquinius Superbus. ibid.
- Tartarica lingua ex Illyrica. 131. b. 204. a. b. 205. a. b.
- Tauris olim Ecbatena dicta. 201. a. 202. a.
- Templum Dianæ Ephesiz. 88. a. ejus longitudo, latitudo, columnæ. ibid.
- Templum monolithum. Vide Delubrum.
- Templum Salomonis absolutum. 216.
- Tempus transmigrationis ex oriente in terram Sennaar à diluvio peractæ, ad 132. annum, qui est ortus Phaleg. 14. & seqq.
- Tempus insumptum in pyramidis Memphiticæ maximæ erectione. 68. a. quo opera sua miranda construxerunt Ægyptii. 82, 83.
- Terentius. 217.
- Tertullianus de elisione Turris. 111. a. floret. 217.
- Teutonica linguæ filia Belgica, Danica, Suecica, Anglica, Scotica. 131. b. origo, propagatio, corruptio. 212, 213, 214. est Imperialis. 212. a. ejus cultus. ibid. mixtura cum aliis. 112. b.
- Thales Milesius. 217.
- Tha-

INDEX RERUM.

Thamuz. <i>Vide</i> Osiris.	
Theatrum Romanum Æmilii Scauri 360 columnis conspicuum.	90. b.
Thebæ immensæ vastitatis civitas in Ægypto.	45. a.
Thebæicus nomus.	79. a.
Thebanæ civitatis miracula.	77. b.
Themistius floret.	217.
Theodoretus ex relatione antiquorum primos homines in Arcadia natos asserit.	135. b.
Thoyth Ægyptiorum, Arabibus Adris, Græcis Hermes Trismegistus dicitur.	82. b.
Thraciæ etymon, quæ nunc Slavonia vel Dalmatia dicitur.	215. a.
Thracia lingua ex Græca, Latino-Italica, Germanica commixta.	215. a. ejus complures dialecti.
Thucydides.	217.
Tibertana lingua.	131. b.
Tibullus floret.	217.
Timotheus Mausoleum Artemisiæ Cariæ Reginæ à meridie cœlavit.	88. a.
Transmigratio prima filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos.	10. & seq.
Transmigratio Babylonica.	217.
Tropologia epilogistica labyrinthi.	86. b.
Tunchinensis lingua.	131. b.
Turcarum imperium successit imperio Romano.	49. b.
Turcica lingua ex Illyrica. 131. b. 204. a. ex Tartarica. 205. b. ex Tartarica, Bosniacâ & Arabica commixta.	ibid.
Turnus.	216.
Turris Babel seu Nembrodæ ædificatio A. M. 1818. 15. a. de ejus altitudine diversæ opiniones. 32. & seq. ædificationem impii fabulosam esse blaterant. 34. a. altitudo quanta debuerit esse usque ad cælum lunæ. 37. b. & soliditas. 39. a. forma & architectura. 40. & seq. ejus vestigia utrum in hunc usque diem reperiantur. 90. 95. eorum situs. 94. a. ambitus. ibid. altitudo. 94. b. materia. 95. a. delineatio. 95. b. non solum ab architectis relicta, sed etiam divinitus disjecta. 110. b.	
Turris in civitate Babylonica à Nino & Semiramide centum ferè annis post everisionem Turris Nembrodæ extructa. 51. 52. ejus fabricæ forma. 51. a. refertur inter septem mundi miracula. 52. a.	
Turris in templo Beli. 52. a. in ejus summitate varia supellex aurea & statuæ. ibid. & b.	
Tusca lingua in Italia omnium purissima. 111. a.	
Tyrus conditur.	216.
V.	
V Alachi Romanorum reliquiæ.	214. b.
Valerius Flaccus floret.	217.
Valle. (Petrus à) de Pyramidibus Ægypti. 70. b. de rudibus seu reliquiis Babylonis. 94. & seq. de Suleiman antè dicto Seleucia & olim Cresiphonte. 97. a. de Hella. 101. b. 102. b. de sepulcro Ezechielis. 103. a. b. de Chobar seu Chabor fluvio. 103. a.	
Varronis descriptio jugeri.	60. a.
Vejorum obsidio.	217.
Vestigia Turris Nembrodæ num hodieq; extant. 90. 95. varia in fabricis Semiramidis conspiciantur tempore Strabonis. 91. b.	
Veterum incomparabilis peritiæ ingenium.	77. b.
Vicissitudo & inconstantia rerum humanarum.	90. b.
Virgilius floret.	217.
Vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat regione multis annis peracta.	11. b. & seq.
Ulysiþona urbs incredibili magnitudine prædita.	45. a.
Unusquisque hominum aut Hierusalem, aut Babylonis civis est.	21. a.
Ur civitatis Assyriæ vestigia.	96. b.
Uræus. <i>Vide</i> Osiris.	
Utilitas linguæ idiomatumque communionis.	127. a.
Uxorum Noë & filiorum ejus cura & diligentia circa vinum, lanam, gallinas, pullos, ova, &c.	5. b. 13. a. b. 27. a.
X.	
X Enophon de æquivocatione nominum deorum.	137. a. b.
Xerxes.	217.
Z.	
Z Abæi. <i>Vide</i> Sabæi.	
Zameis. <i>Vide</i> Ninyas.	
Zervia, olim Thracia dicta.	215. b.
Zona torrida non ubique homines omnes nigros producit.	113. b.
Zoroastres Rex Bactrianorum, avus Nembrodi contra Ninum filium Nembrodi exercitum 2000000 hominum duxit. 9. a. vel 400000 43. b. est idem cum Chamio filio Noë. 9. a. 44. a. ejus magia commendatur à Platone.	195. b.
Zorobabel.	217.

Errata ita emendanda.

PAg. 8. b. lin. 8. post *expedatis* adde punctum. P. 11. b. l. 39. pro Major leg. Minor. P. 12. a. l. 13. leg. super hos. P. 37. b. l. 39. leg. 340067043200. P. 47. a. l. 24. leg. *peis*. ibid. l. 38. Turres &c. dele usque ad b. l. i. fuisse. b. l. 26. leg. *is*. l. 28. leg. *is*. P. 53. a. à l. antepen dele usque ad b. l. 42. P. 54. a. l. 9. veluti &c. dele usque ad l. 14. ostenderent. b. à l. 45. dele usque ad finem capituli. P. 131. a. l. 1. 2. leg. in certis. P. 133. a. marg. leg. *172*. P. 147. b. l. 42. 43. leg. *272000000*. P. 172. a. l. 6. pro hujus peris leg. Oedipi Ægyptiaci. P. 174. b. l. 21. leg. nos. P. 177. b. l. 4. leg. autographis. P. 191. b. l. 2 & 3. leg. qua & quava. P. 194. a. in marg. l. 9. leg. Hebræa. P. 206. b. l. 13. leg. *Ivanum*. P. 208. b. l. 40. leg. *ita* ut.